

ISSN 1899-5829

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

Medical
Library
Forum

R. 1

2008

Nr 1

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH – Medical Library Forum:

półrocznik / red. nacz. Ryszard Żmuda. Łódź: Uniw. Med., 2008 (Łódź: Druk. i Introlig. „Oprawa”). – 2008 R. 1 nr 1 s. 500, il., portr., tab., wykr., bibliogr., Sum., 24 cm, 300 egz., 25 zł.

Rada Programowa: prof. dr hab. Leszek Bablok (Warszawa), prof. dr hab. Michał Karasek – przewodniczący (Łódź), prof. dr hab. Maria Mazurkiewicz (Lublin)

Członkowie Redakcji : mgr Renata Bircka (Lublin), mgr Dagmara Budek (Szczecin), mgr Danuta Dąbrowska-Charytoniuk (Białystok), dr Jerzy Dyrda (Katowice), mgr inż. Anna Grygorowicz (Gdańsk), dr Krzysztof Nierzwicki (Bydgoszcz), mgr Aniela Piotrowicz (Poznań), mgr Renata Seweryniak (Warszawa) – sekretarz Redakcji, mgr Renata Sławińska (Wrocław), mgr Irmina Utrata (Warszawa), mgr Anna Uryga (Kraków), dr Ryszard Żmuda (Łódź) – redaktor naczelny

Recenzent: prof. dr hab. Jerzy Supady

Projekt okładki: lic. Agnieszka Gwoździńska

Skład komputerowy: mgr Monika Opióła, mgr Urszula Przewieś

Wersja on-line: Piotr Kołodziejski

Korekta: mgr Barbara Mikulska

ISSN 1899-5829

Wydawca: Uniwersytet Medyczny w Łodzi

90–419 Łódź, al. Kościuszki 4

Dział Wydawnictw i Poligrafii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

90–153 Łódź, ul. Kopcińskiego 22

tel. 042 678 70 25, e-mail: wydawum@csk.umed.lodz.pl

Druk: Drukarnia i Introligatornia OPRAWA Sp. z o.o

90–019 Łódź, ul. Dowborczyków 17,

tel. 607270411, e-mail: oprawa@oprawa.biz

Adres Redakcji: Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

90-151 Łódź, ul. Muszyńskiego 2, tel. 042 677 92 62, fax 042 679 06 56

e-mail : biblio@bg.umed.lodz.pl; <http://www.bg.umed.lodz.pl>

SPIS TREŚCI

Forum Bibliotek Medycznych

Andrzej Lewiński: Słowo wstępne Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi	7
Michał Karasek: Wypowiedź Przewodniczącego Rady Programowej <i>Forum Bibliotek Medycznych</i>	8
Ewa Dobrzyńska-Lankosz: Głos Przewodniczącej Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich	9
Aniela Piotrowicz: Przedmowa Przewodniczącej Rady Dyrektorów Bibliotek Medycznych w Polsce	10
Ryszard Żmuda: Redaktor o czasopiśmie <i>Forum Bibliotek Medycznych</i>	11

Biblioteki medyczne w Polsce

Jan Dąbrowski: Informator o bibliotekach medycznych	15
Jolanta Przyłuska: Strony internetowe bibliotek uczelni medycznych i instytutów naukowych	52
Dagmara Budek: Kronika wydarzeń w bibliotekach medycznych za lata 2002-2008.....	83
Anna Strumiłło: Kalendarium konferencji, sympozjów, seminariów, warsztatów i zjazdów naukowych bibliotek medycznych (1981-2008).....	105

Pokłosie zjazdów naukowych

XXII Konferencja szkoleniowa bibliotek medycznych. <i>Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych.</i> Warszawa, 23–24 VI 2003 r. Akademia Medyczna w Warszawie. Biblioteka Główna. Dyrektor – mgr Mirosława Müldner-Kurpeta	113
Program s. 116, Fotografie s. 119, Referaty – Aniela Piotrowicz: Standaryzacja usług bibliotecznych s. 133, Ewa Busse-Turczyńska, Renata Birska: Misja bibliotek naukowych, a współpraca sieci bibliotek medycznych na rzecz użytkownika s. 140, Ewa Grządzielewska, Maria Posadzy: Zakres usług wykonywanych przez akademickie biblioteki medyczne s. 150, Edyta Rogowska, Dagmara Budek: Strona www biblioteki prezentująca zintegrowane usługi biblioteczne s. 165, Lucyna Modrzejewska: Kryteria oceny jakości bibliotecznych witryn www s. 170, Lucjan Stalmach,	

Marta Stokalk, Beata Bator: Technologie informatyczne w rozwoju zintegrowanych usług bibliotecznych – doświadczenia biblioteki medycznej Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego s. 180, Jacek Drogosz: Zintegrowane usługi biblioteczne w Głównej Bibliotece Lekarskiej s. 186, Jolanta Przyłuska: Możliwości i ograniczenia bibliotek instytutów naukowych w zakresie zintegrowanych usług bibliotecznych s. 193, Lucyna Modrzejewska: Misja biblioteki naukowej a współpraca sieci bibliotek medycznych na rzecz użytkownika s. 197, Irmina Utrata: Oferta usług Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Warszawie – kierunki rozwoju s. 204, Agnieszka Czarnecka: Badania wykorzystania elektronicznych źródeł informacji przez pracowników Centrum Biostruktury Akademii Medycznej w Warszawie s. 212, Halina Wanatowska: Analiza wykorzystania baz pełnotekstowych w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Bydgoszczy (na przykładzie ProQuest Medical Library i Academic Search Premier) s. 237, Anna Majewska-Piątkowska: Znaczenie działań Biblioteki Głównej dla integracji środowiska uczelnianego na przykładzie Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach s. 245, Anna Grygorowicz, Małgorzata Górczewska: Kilka uwag o organizacji wypożyczeń dla studentów z początkiem nowego roku akademickiego s. 249, Bolesław Howorka: Prawo a biblioteki szkół wyższych s. 254, Wnioski z Konferencji s. 262.

Konferencja. *Informacja naukowa bibliotek medycznych w Polsce.* Łódź, 24–25 XI 2003 r. Uniwersytet Medyczny w Łodzi. Biblioteka Główna. Dyrektor – dr Ryszard Żmuda 263

Informacje ogólne s. 264, Program s. 265, Fotografie s. 271, Wystąpienia – Referaty – Komunikaty. – Ryszard Żmuda: Powitanie Gości, Sponsorów i Uczestników Konferencji s. 284, Błażej Feret: Internet jako źródło informacji naukowej – wybrane aspekty s. 286, Piotr Szepliński: Łódzka Akademicka Sieć Biblioteczna – konsorcjum bibliotek naukowych s. 308, Anna Grygorowicz: Konferencje problemowe bibliotek medycznych jako jedna z form współpracy s. 315, Piotr Szkutnik: Sylwetka absolwenta studiów licencjackich: informacja naukowa i bibliotekoznawstwo Wyższej Szkoły Umiejętności Społecznych w Poznaniu s. 318, Grzegorz Pietruszewski, Jacek Głębocki: Zastosowanie nowoczesnych technologii internetowych w nowej wersji systemu bibliograficzno-bibliometrycznego Expertus: stan obecny i kierunki rozwoju s. 320, Leszek Masadyński: Tworzenie katalogów centralnych w oparciu o systemy SOWA i SOWA-2 s. 345, Bolesław Howorka: Miejsce biblioteki głównej – uczelnianego ośrodka informacji naukowej w projekcie ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym” s. 350, Jerzy Malecki:

Polska Bibliografia Lekarska – dobór materiałów i udostępnianie s. 360, Edward Pigoń: Uwagi o funkcjonowaniu Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych w latach 2002–2003 s. 365, Anna Uryga: Kartoteka haseł przedmiotowych MeSH 2002 wersja angielsko-polska s. 366, Dagmara Budek, Edyta Rogowska: Bazy danych w bibliotekach medycznych w Polsce s. 374, Jolanta Przyłuska: Wykorzystanie bazy MEDLINE do analizy polskiego piśmiennictwa z medycyny pracy s. 379, Danuta Dąbrowska-Charytoniuk: Czasopisma elektroniczne – nowa forma komunikacji naukowej s. 389, Eugenia Popławska, Anna Majewska-Piątkowska: Katalog czasopism elektronicznych w Bibliotece Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach s. 398, Regina Rohleder: Wybrane elementy biblioteki wirtualnej: digitalizacja zasobów bibliotecznych s. 400, Urszula Puszkiewicz: Działalność informacyjna w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku s. 404, Halina Wanatowska: Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy: działalność informacyjna s. 410, Teresa Kurdziel, Aleksandra Hallmann-Mikołajczak: Oddział Opracowania Rzeczowego i Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku s. 414, Anna Majewska-Piątkowska: Prezentacja Działu Informacji Biblioteki Głównej Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach s. 416, Beata Bator, Marta Stokaluk, Ireneusz Korfel: Informacja Naukowa w Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego s. 418, Ewa Busse-Turczyńska: System informacyjny Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie s. 426, Anna Hus: Działalność informacyjna Biblioteki Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie s. 435, Ewa Wieczorek: Informacja naukowa Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi s. 437, Krystyna Breker: Trzydzieści lat informacji naukowej w Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi s. 443, Barbara Grała: Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi s. 445, Jolanta Przyłuska: Funkcja informacyjna biblioteki instytutowej s. 447, Dagmara Klim: Działalność informacyjna Biblioteki Naukowej Instytutu Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi s. 451, Ewa Grządzielewska, Roma Hajduk, Maria Haremza: Działalność informacyjna Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość s. 453, Edyta Rogowska, Ewa Olbomska: Naukowa informacja medyczna w Bibliotece Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie s. 461, Anna Kot: Działalność informacyjna Biblioteki Głównej

Akademii Medycznej w Warszawie s. 464, Renata Seweryniak: Działalność Biblioteki Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego w Warszawie w zakresie informacji naukowej s. 467, Jacek Drogoz: Informacja naukowa w Głównej Bibliotece Lekarskiej im. prof. Stanisława Konopki w Warszawie s. 469, Barbara Bugalska: Działalność informacyjna biblioteki Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej Polskiej Akademii Nauk w Warszawie: stan obecny s. 471, Halina Wilczyńska: Informacja naukowa w Bibliotece Naukowej Instytutu Kardiologii w Warszawie s. 475, Barbara Lampka-Jaworska: Działalność informacyjna Biblioteki Naukowej Instytutu Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie s. 477, Anna Prończuk: O Bibliotece Naukowej w Instytucie Reumatologicznym w Warszawie s. 478, Grzegorz M. Świątkowski: Działalność informacyjna Biblioteki Naukowej Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie s. 479, Danuta Augustynowicz, Hanna Grodzka: Działalność informacyjna Biblioteki Naukowej Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie s. 480, Teresa Trzciankowska-Grzywacz: Oddział Informacji Naukowej w Bibliotece Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu: zmiana potrzeb i wymagań użytkowników oraz ról bibliotekarza s. 484, Ewa Grzędzielewska: EAHIL – Europejskie Stowarzyszenie ds. Informacji Medycznej i Bibliotek: (konferencje i warsztaty) s. 488, Barbara Niedźwiedzka: Rola bibliotekarzy medycznych w badaniach typu: ocena technologii medycznych (Health Technology Assessment) s. 495.

Recenzja

Jerzy Supady: *Forum Bibliotek Medycznych* (2008 R. 1 nr 1)..... 498

Summary

Elżbieta Magdalena Plewińska: Summary of the *Medical Library Forum* 500

Autorzy – Instytucje – Miejsowości

Michał Grabik: Wykaz Autorów 501

Skorowidze

Magdalena Kaźmierczak: Indeks osobowy i nazw geograficznych 505

Prof. dr hab. Andrzej Lewiński

**SŁOWO WSTĘPNE REKTORA
UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI**

Na mapie naszego kraju pojawiło się nowe czasopismo pt. *Forum Bibliotek Medycznych*.

Z radością przyjąłem informację, że nasza Uczelnia uczestniczy we współwydawaniu tego periodyku.

Łacińska maksyma „*Littera scripta manet*” („Słowo pisane pozostaje”) wskazuje na znaczącą rolę pozostawionych dla potomności zapisów o indywidualnych i zespołowych dokonaniach, o osiągnięciach przynoszących satysfakcję ich autorom.

W imieniu władz Uniwersytetu Medycznego w Łodzi gratuluję pomysłodawcom podjętej inicjatywy i życzę Zespołowi Redakcyjnemu jak najwięcej dobrych i interesujących artykułów, których wartość merytoryczną ocenią Czytelnicy.

Prof. dr hab. Michał Karasek
Łódź – UM

**WYPOWIEDŹ PRZEWODNICZĄCEGO
RADY PROGRAMOWEJ
*FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH***

Problematyka bibliotek uczelni medycznych jest mi bliska, ponieważ przez około ćwierć wieku byłem członkiem Rady Bibliotecznej AM/UM w Łodzi, której przez 20 lat przewodniczyłem.

Z perspektywy czasu lepiej widać działalność, rozwój i osiągnięcia bibliotek uczelnianych i instytutów naukowych. Tradycyjne formy pracy i wyposażenie techniczne – nośniki informacji – zastąpiła nowoczesność. Komputeryzacja, elektroniczne czasopisma i bazy danych znacznie usprawniły m.in. nauczycielom akademickim gromadzenie materiałów do pracy naukowej i dydaktycznej.

Półrocznik pt. *Forum Bibliotek Medycznych* powinien ułatwić dokumentację organizowanych konferencji naukowych, publikowanie materiałów informacyjnych i dydaktycznych oraz artykułów poświęconych tematyce dotyczącej książnic medycznych.

Zespołowi Redakcji i Autorom życzę realizacji planowanych przedsięwzięć i osiągnięcia zamierzonych celów.

Mgr Ewa Dobrzyńska-Lankosz
Kraków – AGH

**GŁOS PRZEWODNICZĄCEJ
RADY WYKONAWCZEJ
KONFERENCJI DYREKTORÓW BIBLIOTEK
AKADEMICKICH SZKÓŁ POLSKICH**

Środowisko bibliotekarzy bibliotek medycznych od dawna znane jest ze swych ciekawych inicjatyw. Jest także jedną z lepiej zorganizowanych grup, o czym świadczą między innymi cykliczne konferencje problemowe. Kiedyś ważną platformą wymiany informacji i źródłem ciekawych artykułów był także *Biuletyn GBL*. Na początku tego wieku przestał się on jednak ukazywać i powstała swego rodzaju luka, którą dzisiaj środowisko bibliotekarzy medycznych pragnie wypełnić. Mimo powszechnie dostępnych elektronicznych narzędzi komunikacji i wymiany informacji, okazuje się, że istnieje także potrzeba posiadania czasopisma drukowanego.

Wydaje się, że każde przedsięwzięcie, które mogłoby dobrze posłużyć wymianie doświadczeń i stać się miejscem, gdzie można podzielić się przemyśleniami czy wynikami badań, jest godne poparcia.

Dlatego też w imieniu Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich życzę Redakcji udanego startu czasopisma, a także pomyślnego jego rozwoju i ustawicznego doskonalenia (czy to w formie drukowanej, czy – być może w niedalekiej przyszłości – także i wersji elektronicznej).

Mgr Aniela Piotrowicz
Poznań – UM

**PRZEDMOWA PRZEWODNICZĄCEJ
RADY DYREKTORÓW
BIBLIOTEK MEDYCZNYCH W POLSCE**

W środowisku medycznym bibliotekarz ma do spełnienia szczególną rolę przewodnika po lawinowo rozrastającej się literaturze fachowej oraz edukatora umiejętności sprawnego wyszukiwania wartościowych informacji w Internecie. Praca we współczesnej bibliotece medycznej wymaga wysokich kompetencji informacyjnych, co powoduje konieczność stałego doskonalenia zawodowego.

Temu celowi ma służyć *Forum Bibliotek Medycznych* – biuletyn ściśle związany z praktyką biblioteczną, który powinien stać się platformą wymiany doświadczeń bibliotek medycznych. Zawierać będzie różnorodne materiały edukacyjne, informacje o nowych serwisach informacyjnych, programach i projektach bibliotecznych, prezentować będzie nowoczesne rozwiązania i nowe trendy w bibliotekarstwie medycznym.

Mam nadzieję, że na łamach *Forum* znajdą się również ciekawe materiały informacyjne, zamieszczane dotychczas przez medyczne biblioteki akademickie jedynie w czasopismach uczelnianych o zasięgu lokalnym.

Dr Ryszard Żmuda
Łódź – UM

REDAKTOR O CZASOPIŚMIE
FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

W związku z faktem, że jedyne czasopismo bibliotek medycznych w Polsce pt. *Biuletyn GBL*, wartościowy i przydatny periodyk o profilu informacyjnym i popularno-naukowym, znakomicie redagowane przez prof. dra hab. Janusza Kapuścika, następnie przez dra Edwarda Pigonia, wydawane w latach 1952–2002 przez Główną Bibliotekę Lekarską im. prof. Stanisława Konopki w Warszawie, przestało się nagle i niespodziewanie ukazywać, ze szkodą dla środowiska bibliotekarskiego, powstała pilna potrzeba zastąpienia tej odczuwalnej przez bibliotekarzy luki, powołania nowego czasopisma poświęconego podobnej problematyce.

Inicjatywę w tej sprawie podjęli wówczas dyrektorzy bibliotek uczelni medycznych, którzy rozważali tę kwestię m.in. podczas obrad XXV Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych, zorganizowanej w dniach 12–14 czerwca 2006 roku w Lublinie-Kazimierzu Dolnym.

Na zakończenie Jubileuszowej Konferencji – przewodnicząca Rady Dyrektorów Bibliotek Medycznych – mgr Aniela Piotrowicz z Poznania, prezentując ustalenia i wnioski zaproponowała, aby Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, podjęła się tego zadania, a jej dyrektor przejął funkcję redaktora naczelnego, co uczestnicy Konferencji zaaprobowali.

Po przeprowadzonych konsultacjach i wymianie poglądów z dyrektorami bibliotek uczelni, odnośnie tytułu czasopisma, planowanej zawartości, częstotliwości, objętości, formatu, nakładu, składu komputerowego, druku i wersji on-line, kosztów i sposobu finansowania oraz dystrybucji periodyku, przedstawiłem ten temat na posiedzeniu Rady Bibliotecznej naszej Uczelni, która odbyła się 15 grudnia 2006 roku. Wówczas profesorowie przyjęli z zadowoleniem i aprobatą w/w ogólnopolską inicjatywę, dodatkowo integrującą środowisko, podkreślając równocześnie niezbędne partycypowanie uczelni medycznych w kosztach planowanego przedsięwzięcia. W przyszłości zwrócimy się również do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz różnych Sponsorów z prośbą o dofinansowanie.

Na kolejnym spotkaniu dyrektorów bibliotek uczelni medycznych, które odbyło się w dniu 12 września 2007 roku w Krakowie, przedstawiłem uczestnikom zgromadzone przeze mnie informacje na interesujący nas temat.

Następnie wystąpiłem do JM Rektora UM w Łodzi – prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego i Zastępcy Kanclerza/Kwestora naszej Uczelni – mgr Małgorzaty Ochman o założenie rachunku bankowego na druk *Forum Bibliotek Medycznych*, który po kilku miesiącach oczekiwania Uniwersytet Medyczny w Łodzi otrzymał w ING Bank Śląski Spółka Akcyjna. Rachunek bankowy w PLN nr 58 1050 1461 1000 0023 2571 3853 (numer rachunku w formacie NRB – płatności krajowe); PL 58 1050 1461 100 0023 2571 3853 (numer rachunku w formacie BAN – płatności zagraniczne).

Po spełnieniu w/w formalności przewodniczący Rady Bibliotecznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – prof. dr hab. Michał Karasek i dyrektor Biblioteki Głównej UM dr Ryszard Żmuda wystosowali pismo do JM Rektorów uczelni medycznych w Polsce: prof. dr hab. Jana Górskiego (Białystok), prof. dr hab. Romana Kaliszana (Gdańsk), prof. dr hab. Ewy Małeckiej-Tendery (Katowice – SUM) prof. dr hab. Karola Musioła (Kraków – UJ), prof. dr hab. Andrzeja Książka (Lublin), prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego (Łódź), prof. dr hab. Grzegorza Brębowicza (Poznań), prof. dr hab. Przemysława Nowackiego (Szczecin), prof. dr hab. Andrzeja Jamiołkowskiego (Toruń – UMK), prof. dr hab. Leszka Pączka (Warszawa) i prof. dr hab. Ryszarda Andrzejczaka (Wrocław) oraz Dyrektora Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego w Warszawie – prof. dr hab. Jadwigi Słowińskiej-Szrednickiej, z informacją o genezie planowanego czasopisma, prośbą o poparcie realizacji zamierzenia oraz spowodowanie dofinansowania.

Ustaloną kwotę 3 tysiące złotych rocznie wpłaciły do dnia 30 września 2008 roku uczelnie medyczne z Bydgoszczy, Łodzi, Poznania, Warszawy i Wrocławia, obiecują przesłać z Gdańska i Lublina, natomiast Białystok, Katowice, Kraków i Szczecin, nie stanęły jeszcze na wysokości zadania. Zadziwiły taką reakcją środowisko bibliotekarskie i informacji naukowej w naszym kraju, które jest pod dużym wrażeniem organizowanych przez nas ogólnopolskich konferencji naukowych z udziałem gości zagranicznych, wpływających integrująco na pracowników bibliotek medycznych, a temu samemu celowi będzie służyć nasze czasopismo jako platforma wymiany myśli i dokumentacja prowadzonej wszechstronnej działalności. Posiadam e-maile od dyrektorów bibliotek z Białegostoku i Szczecina, którzy popierali ogólnopolską inicjatywę w tej sprawie.

Na łamach *Forum Bibliotek Medycznych/Medical Library Forum* – pragniemy zamieszczać artykuły prezentujące zarys dziejów, stan obecny i perspektywy działalności bibliotek medycznych i ośrodków informacji naukowej w Polsce, Europie i na świecie, w tym: zasoby bibliotek uczelnianych i instytutów naukowo-badawczych, bazy danych, serwisy internetowe, komputerowe systemy biblioteczne, czasopisma elektroniczne, oficyny drukarskie i wydawnicze, firmy pośredniczące w zakupach

książek i prenumeracie czasopism oraz kalendarium wydarzeń, sprawozdania, recenzje, biografie, wspomnienia, bibliografie, informatory, katalogi, pomoce dydaktyczne i materiały konferencyjne.

W pierwszym numerze prezentujemy teksty okolicznościowe związane z powołaniem czasopisma, informator o bibliotekach medycznych w Polsce, artykuł o stronach internetowych, kronikę wydarzeń w latach 2002–2008, kalendarium odbytych konferencji (1981–2008) oraz materiały ze zorganizowanych w 2003 roku zjazdów naukowych w Warszawie i Łodzi, które były pierwotnie przeznaczone do druku w *Biuletynie GBL*.

Opublikowane artykuły, prezentacje, referaty i komunikaty, za które słowa podziękowania kieruję pod adresem Autorów, przybliżają PT Czytelnikom dokumentację stanu faktycznego z 2003 roku. Niestety, nie wszyscy nadesłali oczekiwane teksty. Analiza zawartości zarejestrowanych materiałów dostarcza wiele interesujących wiadomości, odnośnie działalności i problemów bibliotek medycznych w naszym kraju, które w znacznym stopniu są aktualne do chwili obecnej.

Z perspektywy minionego czasu widać jak wiele udało się osiągnąć do 2008 roku, m. in. dzięki wsparciu finansowemu władz poszczególnych szkół wyższych. Niezbędne jednak są dalsze znaczne fundusze, liczne etaty – niezależnie od komputeryzacji – odpowiednie warunki lokalowe, bogate zasoby biblioteczne, w tym bazy danych i czasopisma elektroniczne oraz nowoczesne wyposażenie techniczne, aby biblioteki funkcjonowały prawidłowo z ogromną korzyścią dla macierzystych Uczelni.

Biblioteki uczelniane bezpośrednio podlegają Prorektorom ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą, którym dużo zawdzięczają. Funkcje te w roku akademickim 2007/2008 pełnili: prof. dr hab. Jacek Nikliński (Białystok), prof. dr hab. Małgorzata Tańfil-Kławe ds. Collegium Medicum (Toruń), prof. dr hab. Andrzej Tretyn, pełnomocnik Rektora ds. Nauki (Bydgoszcz), prof. dr hab. Andrzej Hellmann (Gdańsk), prof. dr hab. Jan Zejda (Katowice), prof. dr hab. Wiesław Pawlik ds. Collegium Medicum UJ (Kraków), prof. dr hab. Jerzy Wordliczek pełnomocnik Rektora ds. Nauki i Kształcenia Podyplomowego (Kraków), prof. dr hab. Ryszard Maciejewski (Lublin), prof. dr hab. Paweł Piotr Liberski (Łódź), prof. dr hab. Wojciech Dyszkiewicz (Poznań), prof. dr hab. Barbara Gawrońska-Szklarz (Szczecin), prof. dr hab. Ryszard Chazan (Warszawa), prof. dr hab. Marek Ziętek (Wrocław).

Dyrektorzy bibliotek niezwykle pomoc w kierowaniu jednostką ogólnouczelnianą, otrzymują od Rady Bibliotecznej, organu opiniodawczo-doradczego Rektora, której przewodniczyli: prof. dr hab. Lech Chyczewski (Białystok), mgr inż. Anna Grygorowicz (Gdańsk), prof. dr hab. Władysław Pierzchała (Katowice), prof. dr hab. Władysław Miodunka (Kraków), prof. dr hab. Maria Mazurkiewicz (Lublin), prof. dr hab. Michał Karasek (Łódź), prof. dr hab. Jacek Wysocki

(Poznań), prof. dr hab. Maria Chosia (Szczecin), prof. dr hab. Włodzimierz Wincławski (Toruń), prof. dr hab. Leszek Bablok (Warszawa).

Uprzejmie dziękuję Waszym Magnificencjom Rektorom, Prorektorom ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą oraz Przewodniczącym Rady Bibliotecznej i Dyrektorowi CMKP, za dotychczasowe finansowe poparcie naszego czasopisma i bardzo proszę o dalszą życzliwość.

Gorąco dziękuję Jego Magnificencji Rektorowi Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – prof. dr hab. Andrzejowi Lewińskiemu, Przewodniczącemu Rady Bibliotecznej UM i Rady Programowej *Forum Bibliotek Medycznych* – prof. dr hab. Michałowi Karaskowi, Przewodniczącej Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich – mgr Ewie Dobrzyńskiej-Lankosz Dyrektorowi Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie i Przewodniczącej Rady Dyrektorów Bibliotek Medycznych – mgr Anieli Piotrowicz, Dyrektorowi Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego z Poznania za wypowiedzi z okazji powołania naszego czasopisma. Należyne podziękowania składam także mgr Monice Opioła i mgr Urszuli Przewieś z Biblioteki Głównej UM za sprawne sporządzenie składu komputerowego, Piotrowi Kołodziejskiemu za wersję on-line, lic. Agnieszce Gwoździńskiej z Wydawnictwa UM za projekt okładki, a dr Elżbiecie Magdalenie Plewińskiej z Centrum Nauczania Języków Obcych za anglojęzyczne streszczenie. Jestem również bardzo wdzięczny prof. dr hab. Jerzemu Supademu, Kierownikowi Katedry Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi za napisanie „Recenzji” pierwszego numeru naszego półrocznika.

Serdecznie zapraszam Szanownych Państwa zainteresowanych sygnalizowaną tematyką do publikowania artykułów i innych materiałów na łamach *Forum Bibliotek Medycznych*. Dostęp do wersji elektronicznej, w postaci pliku pdf, do której Michał Grabik opracował „Wykaz autorów”, a mgr Magdalena Kaźmierczak sporządziła „Indeks osobowy i nazw geograficznych”, zostanie udostępniony ze strony internetowej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (<http://www.bg.umed.lodz.pl>).

BIBLIOTEKI MEDYCZNE W POLSCE

Dr Jan Dąbrowski
Wrocław – AM

INFORMATOR O BIBLIOTEKACH MEDYCZNYCH

Wstęp

W Polsce istnieje wiele bibliotek medycznych. Wśród nich możemy wyróżnić biblioteki uczelni medycznych, instytutów naukowo-badawczych oraz inne naukowe w tym CMKP, GBL, wydziałów medycznych różnych uczelni (Olsztyn – UW-M), szpitalne. Każda biblioteka spełnia określoną misję, np. biblioteki uczelniane uczestniczą w kształceniu studentów i wspierają pracowników naukowych w ich badaniach. Gromadzą wydawnictwa zwarte i ciągłe oraz zbiory specjalne w postaci drukowanej i elektronicznej zgodne z profilem naukowym i programem dydaktycznym uczelni. Umożliwiają dostęp do swoich zasobów oraz zapewniają ich ochronę. Biblioteki instytutowe pomagają w realizowaniu zadań własnego instytutu, który posiada szczególną charakterystykę, a są to m.in. ukierunkowane badania i publikacje naukowe, kształcenie kadr medycznych, specjalistyczne leczenie pacjentów.

Materiały do „Informatora o bibliotekach medycznych w Polsce” zgromadzono od książnic, które odpowiedziały na rozesłaną ankietę. Prośba, w sprawie informacji, została wysłana pocztą elektroniczną do 40 bibliotek. Wszystkim Państwu uprzejmie dziękujemy za okazaną pomoc.

Schemat ankiety był następujący: nazwa biblioteki, adres, telefony, faxy, e-maile, www, nazwisko dyrektora/kierownika i zastępców, godziny otwarcia, etaty, powierzchnia użytkowa, struktura organizacyjna, ilość, rodzaje, zakres tematyczny zbiorów, katalogi, czytelnie, systemy komputerowe, bazy danych, uczestnictwo w konsorcjach, prowadzone zajęcia dydaktyczne, wydawnictwa ciągłe redagowane w bibliotece oraz inna działalność.

Zgromadzone materiały zaprezentowano według podziału na cztery części:
I. Biblioteki uczelniane – 11 (Białystok – UM, Bydgoszcz – UMK/CM, Gdańsk – AM, Katowice – SUM, Kraków – UJ/BM, Lublin – UM, Łódź – UM, Poznań – UM, Szczecin – PAM, Warszawa – WUM, Wrocław – AM), II. Biblioteki instytutowe – 22 (Kraków – Instytut Farmakologii Polskiej Akademii Nauk, Lublin – Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki, Łódź – Instytut Biologii Medycznej Polskiej Akademii Nauk, Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki, Instytut Medycyny Pracy, Sosnowiec – Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, Warszawa – Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie, Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc, Instytut Hematologii i Transfuzjologii, Instytut Kardiologii, Instytut Matki i Dziecka, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Instytut Reumatologii, Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dr med. Aleksandra Szczygła, Narodowy Instytut Leków, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy Zakład Higieny, Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej Polskiej Akademii Nauk, Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego Polskiej Akademii Nauk, Wojskowy Instytut Medyczny, Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej, Wrocław – Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej Polskiej Akademii Nauk), III. Inne biblioteki naukowe – 2 (Warszawa – Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Główna Biblioteka Lekarska), IV. Biblioteki innych uczelni z wydziałami medycznymi -1 (Olsztyn – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski), w obrębie których zastosowano podział według nazw geograficznych i alfabetyczny nazw instytucji.

Należy pamiętać, że cenne i liczne księgozbiory z zakresu medycyny i nauk pokrewnych znajdują się również w bibliotekach uniwersyteckich o profilu uniwersalnym, które posiadają tzw. egzemplarz obowiązkowy oraz w bibliotekach zakładowych jednostek organizacyjnych uczelni (wydziałów, instytutów, katedr, klinik, studiów, zakładów, np. znakomita księżnica Polsko-Amerykańskiego Instytutu Pediatrii na Wydziale Lekarskim Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, przy ul. Wielickiej 265, itp.) prowadzących działalność naukową i dydaktyczną.

Prezentowany „Informator” zawiera obszerne, bądź bardzo skromne podstawowe dane o bibliotekach medycznych w naszym kraju. Sądzę, że pomimo pewnych braków będzie przydatny użytkownikom informacji naukowej oraz pracownikom bibliotek w Polsce. Powinien usprawnić kwerendy zasobów oraz kontakty międzybiblioteczne.

I. Biblioteki uczelniane

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku. Biblioteka Główna, 15-089 BIAŁYSTOK, ul. Jana Kilińskiego 1. tel. 085 748 54 47, fax 748 54 48, e-mail: bibamb@umwb.edu.pl, <http://www.biblioteka.umwb.edu.pl>. Dyrektor – mgr Danuta Dąbrowska - Charytoniuk, kustosz, tel. 085 748 54 46, e-mail: dan@umwb.edu.pl

AM – 1950, UM – 2008

Czynna: poniedziałek, godz. 8⁰⁰-16⁰⁰, wtorek-piątek: czytelnie i wypożyczalnia, godz. 8⁰⁰-20⁰⁰; ksero, godz. 10⁰⁰-18⁰⁰; Oddział Gromadzenia, dyrektor i sekretariat, godz. 8⁰⁰-16⁰⁰, soboty – czytelnie i ksero, godz. 9⁰⁰-14⁰⁰

Etaty: 25

Biblioteka mieści się w XVIII-wiecznym Pałacu Branickich i zajmuje powierzchnię 827 m²

Struktura organizacyjna: Sekretariat – mgr Magdalena Grassmann, tel. 085 748 54 47, fax 748 54 48, bibamb@umwb.edu.pl. Oddział Obsługi Użytkownika: kierownik – mgr Anna Filimoniuk, tel. 085 748 54 50, wypo@umwb.edu.pl, Oddział Gromadzenia i Opracowywania Zbiorów oraz Bibliografii i Sprawozdawczości: kierownik – mgr Danuta Ślósarska, tel. 085 748 54 85, dank@umwb.edu.pl

Zbiory: biblioteki głównej – ogółem: 196 256, druki zwarte: 127 527, wydawnictwa ciągłe: 60 593, zbiory specjalne: 8136, dostęp do czasopism elektronicznych: ponad 15 000

Zakres tematyczny: medycyna, stomatologia, farmacja, zdrowie publiczne, pielęgniarstwo, dietetyka, fizjoterapia, biologia

Katalogi: kartkowy książek i czasopism, komputerowy od 1996 roku (zawiera opisy bibliograficzne od 1995 roku, aktualnie trwa retrokonwersja z katalogu kartkowego druków zwartych wydanych przed 1996 rokiem).

Czytelnie: druków zwartych oraz czasopism

System komputerowy: ALEPH 500

Bazy danych: prac licencjackich, magisterskich i doktorskich; Bibliografia publikacji pracowników (od 1993 roku); Polska Bibliografia Lekarska, Current Contents, Medline, JCR, BMJ, Nature, Science

Uczestnictwo w konsorcjach: Scopus, Embase, Ebsco, LWW, Karger, Science Direct, Springer, ProQuest, Wiley InterScience

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne (I rok), Informacja naukowa (studia doktoranckie)

Wydawnictwa ciągłe: *Biuletyn Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku* (1951-1977). Wykazy nabytków Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku, wydawane w latach 1978-1998. Bibliografia publikacji pracowników naukowych za lata 1950-1992 (od 1993 roku w formie on-line)

Inna działalność: XXIV Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Międzynarodowa współpraca bibliotek w dobie zmieniających się potrzeb użytkowników”, 7-9 IX 2005 Białystok-Białowieża, wystawa prac artysty-plastyka Jerzego Lengiewicza, XII 2006, wystawa prac artystki Wiktorii Tołłoczko-Tur, XII 2007, Biblioteka UMB przygotowuje w całości Ankiętę Jednostki dla wszystkich Wydziałów

Informacje dodatkowe: posiadamy system RFID w czytelni druków zwartych oraz części księgozbioru w magazynie, elektroniczny system zabezpieczenia zbiorów, regały kompaktowe z napędem elektrycznym, uczestniczymy w projekcie „Podlaska Biblioteka Cyfrowa”, w Bibliotece Głównej mieści się redakcja *Medyka Białostockiego*

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Biblioteka Medyczna Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera, 85-094 BYDGOSZCZ, ul. M. Skłodowskiej-Curie 9, tel. 052 585 35 11, e-mail: sekret.biblio@cm.umk.pl, <http://www.biblio.cm.umk.pl>. Zastępca dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej ds. Biblioteki Medycznej dr Krzysztof N i e r z w i c k i, kustosz dyplomowany, tel. 052 585 35 08, e-mail: dyrektor.biblio@cm.umk.pl

AM – 1984, UMK CM – 2004

Czynna: poniedziałek – czwartek, godz. 8⁰⁰ – 19⁰⁰, piątek-sobota, godz. 8⁰⁰ – 14³⁰, niedziela, godz. 9⁰⁰ -13⁰⁰; (w okresie letnim): poniedziałek, środa, piątek, godz. 8⁰⁰ – 14³⁰, wtorek, czwartek, godz. 12⁰⁰ – 19⁰⁰

Etaty: 25, w tym 1 nauczyciel akademicki, 1 osoba z doktoratem

Budynek: 1 070 m²

Struktura organizacyjna: Sekretariat – mgr Małgorzata Slesar, tel. 052 585 35 11, e-mail: sekret.biblio@cm.umk.pl, Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów: kierownik – mgr Karolina Bukowska, tel. 052 585 35 14, e-mail: gromadzenie@cm.umk.pl, Sekcja Czasopism: kierownik – mgr Dorota Figel, tel. 052 585 35 16, e-mail: dorotaf@cm.umk.pl, Dział Informacyjno-Bibliograficzny: kierownik – mgr Teresa Krzyżaniak, tel. 052 585 35 09, e-mail: biblio@cm.umk.pl, Bibliografia - tel. 052 585 35 06, e-mail: bibliografia@cm.umk.pl, Pracownia Komputerowa / Czytelnia Czasopism – tel. 052 585 35 19, e-mail: info-biblio@cm.umk.pl, Dział Udostępniania Zbiorów: kierownik – mgr Teresa Kosik, tel. 052 585 35 07, e-mail: teresak@cm.umk.pl, Sekcja Magazynów i Czytelni Ogólnej: kierownik – mgr Barbara Marszałkowska, tel. 052 585 35 10, Wypożyczalnia Międzybiblioteczna – mgr Dorota Pisarek, tel. 052 585 35 04, e-mail: wm@cm.umk.pl, Samodzielne Stanowisko ds. Współpracy z Bibliotekami Zakładowymi – mgr Ewa Dominas, tel. 052 585 35 16, Pracownia Kserograficzna – Karol Szałański, tel. 052 585 35 23, Regionalne Centrum Informacji Medycznej: kierownik – dr Krzysztof Nierzwicki, tel. 052 585 35 08, e-mail: dyrektor.biblio@cm.umk.pl

Zbiory biblioteki głównej: ogółem: druki zwarte: 76 462 egz., wydawnictwa ciągle: czasopisma elektroniczne - 17 716 tytułów, czasopisma papierowe – 15 023 vol., zbiory specjalne: dostęp do czasopism elektronicznych: tylko w Bibliotece Medycznej, biblioteki wydziałowe, zakładowe (ilość): 84, tam zbiory ogółem: 10 212 egz.

Zakres tematyczny: medycyna i biomedycyna oraz nauki pokrewne

Katalogi: HORIZON

Czytelnie: Ogólna, Cichej Nauki, Pracownia Komputerowa

System komputerowy: zintegrowany system biblioteczny Horizon

Bazy danych: (bibliograficzne) EBSCO, Medline, Agricola, Eric, Cochrane, Current Contents Life Sciences, Embase (Ovid), LEX, Bibliografia Publikacji Pracowników. (pełnotekstowe) EBSCO, *Academic Search Complete*, MasterFILE Premier, Newspaper Source, Business Source Premier, Regional Business News, *Scientific and Medical Art Imagebase*, Biomedical Collection II lub Biomedical Collection III (Ovid) - 1995-2004, Kluwer Publishers (Ovid), Lippincott, Williams and Wilkins (Ovid), LWW Legacy Archive (Ovid), Mary Ann Liebert, Medicines Complete, Proquest Medical Library, Science Direct (Elsevier), Source OECD, Springer. III. Journal Citation Reports

Uczestnictwo w konsorcjach: ProQuest, Springer, Elsevier, LWW, Mary Ann Liebert, Ebsco, Embase

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne – I rok studiów na wszystkich kierunkach Collegium Medicum (2 godz.). Naukowa informacja medyczna – V rok studiów kierunek lekarski (10 godz.), analityka medyczna oraz biotechnologia (8 godz.). Źródła informacji w biomedycynie – studia doktoranckie (8 godz.)

Wydawnictwa ciągle: *Wiadomości Akademickie* – kwartalnik, *Bibliografia Pracowników Collegium Medicum w Bydgoszczy* – ostatnia za rok 2006 - , Katalog Rozpraw Doktorskich i Habilitacyjnych 1999-2004.

Inna działalność: W dniach 15-17 września 2008 r. Biblioteka Medyczna zorganizowała 26 Konferencję Problemową Bibliotek Medycznych zatytułowaną *Naukowa informacja medyczna w Polsce wobec potrzeb środowisk medycznych oraz perspektywy ich rozwoju w realiach Unii Europejskiej*. „Galaktyka Gutenberga” – wystawa w Muzeum Uniwersyteckim UMK - inkunabuły ze zbiorów Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie 2 XI – 15 XII 2008 r. (we współpracy z Muzeum Uniwersyteckim).

Informacje dodatkowe: W latach 2003-2004 zmodernizowano w Bibliotece Medycznej pracownię komputerową z 22 nowymi komputerami dla użytkowników. W 2004 roku Biblioteka pomyślnie zakończyła prace nad wdrożeniem zintegrowanego systemu bibliotecznego Horizon i od dnia 16 września 2004 r. rozpoczęła prace w nowym systemie. Dzięki temu zbiory Biblioteki są udostępniane poprzez ogólnopolski system międzybiblioteczny KaRo. W latach 2004/2005 w ramach projektu Unii Europejskiej „Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego” pilotowanego

przez Bibliotekę Uniwersytecką UMK oraz Kujawsko-Pomorskie Konsorcjum Bibliotek Naukowych, w Bibliotece Medycznej powstała nowoczesna pracownia digitalizacyjna, a Biblioteka Medyczna stała się współtwórcą Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej. W listopadzie 2006 r. powołano przy Bibliotece Medycznej Collegium Medicum Regionalne Centrum Informacji Medycznej (RCIM), jako projekt finansowany w 75% ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz w 25% z budżetu państwa. Powstanie RCIM poprzedzone było wnioskiem aplikacyjnym w konkursie ogłoszonym przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach priorytetu 2 *Wzmocnienie Rozwoju Zasobów Ludzkich w Regionach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego*, działanie 2.6 *Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy*. Działalność RCIM rozpoczęła się w marcu 2007 r. i ma na celu wspomaganie rozwoju naukowego osób związanych ze środowiskiem medycznym z terenów województwa kujawsko-pomorskiego. Dofinansowanie EFS zakończyło się w czerwcu 2008. Obecnie RCIM mieści się w strukturach Biblioteki Medycznej jako jej dział.

Akademia Medyczna w Gdańsku. Biblioteka Główna, 80-211 GDAŃSK, ul. Dębinki 1, tel. 058 349 10 40, e-mail: biblsekr@amg.gda.pl, <http://biblioteka.amg.gda.pl>. Dyrektor – mgr inż. Anna Grygorowicz, kustosz, tel. 058 349-10-40, e-mail: bibldyr@amg.gda.pl; Zastępca dyrektora – mgr Elżbieta Kraszevska, kustosz, tel. 058 349 10 40, e-mail: biblwww@amg.gda.pl

AL – 1945, AM – 1950

Czynna: Wypożyczalnia Naukowa: poniedziałek, godz. 10⁰⁰-15⁰⁰, wtorek, piątek, godz. 9⁰⁰-18⁰⁰, środa, czwartek, sobota, godz. 9⁰⁰-15⁰⁰, Czytelnie: poniedziałek, godz. 10⁰⁰-19⁴⁵, wtorek-sobota, godz. 9⁰⁰-19⁴⁵

Etaty: 41, w tym 1 osoba ze stopniem naukowym doktora.

Budynek: kubatura 13 000 m³, powierzchnia całkowita 3 979 m² (w tym magazynowa – 1 381,4 m²)

Struktura organizacyjna: Sekretariat – Justyna Otulakowska, tel. 058 349 10 40, e-mail: biblsekr@amg.gda.pl; Oddział Gromadzenia Wydawnictw Zwartych – mgr Małgorzata Pawlak, tel. 058 349 10 49, e-mail: biblgromad@amg.gda.pl; Oddział Opracowania Zbiorów – mgr Aneta Świtaj, tel. 058 349 10 41, e-mail: aswit@amg.gda.pl; Oddział Czasopism – mgr Mirosława Modrzewska, tel. 058 349 10 46, e-mail: biblczaso@amg.gda.pl; Oddział Udostępniania Zbiorów – mgr Małgorzata Gorczewska, tel. 058 349 10 51, e-mail: biblryp@amg.gda.pl; Oddział Informacji Naukowej i Bibliografii – mgr Elżbieta Kraszevska, tel. 058 349 10 40, biblwww@amg.gda.pl

Zbiory: ogółem: 599 933 jedn., druki zwarte: 467 902 wol. (w tym: 362 006 wol. książek naukowych, 28 860 wol. książek beletrystycznych), wydawnictwa ciągłe: 103 171 wol., zbiory specjalne: 105 896 jedn., dostęp do czasopism elektronicznych:

ponad 9 200 tytułów, biblioteki wydziałowe, zakładowe (ilość): 2 wydziałowe oraz 146 zakładowych, tam zbiory ogółem: 54 497 wol.

Zakres tematyczny: wydawnictwa z zakresu medycyny, farmacji, stomatologii, pielęgniarstwa i nauk o zdrowiu oraz nauk pokrewnych, tj. chemii, biologii, fizyki, psychologii itp.

Katalogi: elektroniczny w systemie VIRTUA online: <http://katalog.amg.gda.pl>, elektroniczny czasopism w systemie SOWA (lokalny), kartkowy (alfabetyczny centralny i przedmiotowy). Od 1999 r. w systemie SOWA, od 2004 r. katalog w systemie VIRTUA dostępny w Internecie z opcją zamawiania on-line

Czytelnie: Główna, Czasopism, Informacji Naukowej, Pracownia Multimediaalna

System komputerowy: VTLS VIRTUA

Bazy danych: Annual Reviews, Beilstein, Ebsco (13 baz), Embase, Elsevier ScienceDirect, International Nuclear Information System (INIS), Journal Citation Reports (JCR) on the Web Science Edition, Medline (Ebsco, Ovid, ProQuest), Polska Bibliografia Lekarska, Proquest Medical Library, Scopus, SpringerLink, Ulrich's Periodicals Directory, Wiley InterScience, Your Journals@Ovid, e-booki: Harrison's online, European Pharmacopoeia, 14 e-książek Book@Ovid, narzędzia: lista AtoZ (Ebsco) do zarządzania e-czasopismami, narzędzie linkujące LinkSource (Ebsco), RefWorks – program do tworzenia bibliografii, bazy własne: Bibliografia Publikacji Pracowników, Prac habilitacyjnych i doktorskich pracowników AMG, Baza prac magisterskich i licencjackich AMG, Wykaz nowych nabytków zagranicznych

Uczestnictwo w konsorcjach: Blackwell, Ebsco, Elsevier ScienceDirect, ProQuest, Scopus, Springer, Wiley, dodatkowo poprzez ICM: Beilstein, LWW, Nature online, Science on-line

Zajęcia dydaktyczne: (obowiązkowe) Szkolenie biblioteczne on-line – dla studentów I roku wszystkich wydziałów, kierunków i trybów studiów, Wybrane zagadnienia z naukowej informacji medycznej – dla studentów III roku studiów I stopnia oraz studentów II roku studiów II stopnia Wydziału Nauk o Zdrowiu, kierunek: fizjoterapia, Naukowa informacja medyczna – wybrane zagadnienia – dla słuchaczy I roku Dziennych Studiów Doktoranckich, (fakultatywne): - Wybrane zagadnienia z naukowej informacji medycznej – dla studentów III roku studiów Wydziału Lekarskiego

Wydawnictwa ciągłe: Bibliografia rozpraw habilitacyjnych pracowników za lata 1945-2005, *Librorum Amator* – wydawnictwo okolicznościowe z okazji Tygodnia Bibliotek (pierwszy numer – maj 2008)

Inna działalność: organizacja w dniach 21-22 VI 2004 r. ogólnopolskiej XXIII Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych: Polityka gromadzenia i profilowania zbiorów w polskich bibliotekach medycznych w dobie nowoczesnych technologii informatycznych, cykliczne wystawy tematyczne prezentujące w różnych aspektach

księgozbiór Biblioteki, cykliczne wystawy nowych nabytków Biblioteki i nowej literatury medycznej, okolicznościowe wystawy (np. jubileuszowe, z okazji Tygodnia Bibliotek i inne)

Informacje dodatkowe: II nagroda dla nowej strony internetowej BG AMG w ogólnopolskim konkursie na: Najlepsze witryny internetowe bibliotek polskich, ogłoszonym przez Komisję Wydawnictw Elektronicznych i Komisję Automatyzacji przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w kategorii bibliotek szkół wyższych, instytutów naukowych oraz instytucji centralnych

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach. Biblioteka Główna, 40-055 KATOWICE, ul. Poniatowskiego 15; tel. 032 257 12 34, e-mail: biblio@sum.edu.pl. <http://www.sum.edu.pl>. Dyrektor – dr Jerzy D y r d a , kustosz dyplonowany, e-mail: dyrbibl@sum.edu.pl; Zastępca dyrektora – mgr Ewa P a w ł o w s k a, kustosz, e-mail: ewapaw@sum.edu.pl

AL – 1948 w Rokitnicy Bytomskiej, ŚAM – 1950 w Katowicach, SUM – 2007

Czynna: Biblioteka Główna: poniedziałek – piątek, godz. 7³⁰-19³⁰, sobota, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰; Oddział w Katowicach-Ligocie: poniedziałek – czwartek, godz. 7³⁰-19³⁰, piątek, godz. 7³⁰-15³⁰, sobota, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰; Oddział w Sosnowcu: Czytelnia: poniedziałek – czwartek, godz. 7³⁰-19³⁰, piątek, godz. 7³⁰-15³⁰, Wypożyczalnia: poniedziałek, godz. 12³⁰-19³⁰, wtorek – piątek, godz. 7³⁰-15³⁰; Oddział w Zabrze z Czytelnią w Rokitnicy: Czytelnia ogólna, wypożyczalnia i czytelnia komputerowa: poniedziałek – piątek, godz. 7³⁰-19³⁰, sobota (od połowy maja do końca czerwca) Czytelnia ogólna i czytelnia komputerowa, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰; Czytelnia w Rokitnicy: poniedziałek – piątek, godz. 9⁰⁰-17⁰⁰

Etaty: 57, w tym 1 nauczyciel akademicki, 3 osoby z doktoratem

Budynek : Biblioteka Główna: 465 m², Oddział Biblioteki Głównej w Katowicach-Ligocie: 587 m², Oddział Biblioteki Głównej w Zabrze z Czytelnią w Rokitnicy: 863 m², Oddział Biblioteki Głównej w Sosnowcu: 315 m². Razem: 2 230 m²

Struktura organizacyjna: Sekretariat – Małgorzata Zwonik-Majdak, e-mail: biblio@sum.edu.pl, tel. 032 257 12 34, 032 208 35 37, fax 032 208 35 87; Dział Gromadzenia i Ewidencji Zbiorów Bibliotecznych: kierownik – mgr Ewa Nowak, e-mail: bibgrom@sum.edu.pl, tel. 032 208 35 65, 032 208 35 08; Dział Opracowania Zbiorów: kierownik – mgr Barbara Włodyka, e-mail: biboprc@sum.edu.pl, tel. 032 208 35 63, 032 208 35 10; Dział Udostępniania z Wypożyczalnią Międzybiblioteczną: kierownik – mgr Maria Mrzygłód, e-mail: bibudos@sum.edu.pl, tel. 032 208 35 62; Dział Bibliografii i Bibliometrii: kierownik – mgr Krystyna Ziółkowska, e-mail: bibinfo@sum.edu.pl, tel. 032 208 35 66, 032 208 36 17; Dział Informacji Naukowej: kierownik – mgr Wioletta Dyjas, e-mail: czytinfo@sum.edu.pl, tel. 032 208 35 20, 032 208 36 20; Dział Dokumentacji Naukowej i Publikacji Biblioteki Głównej: kierownik – mgr Teresa Białek, e-mail: tbialek@sum.edu.pl, tel. 032 208 04, 032 208 36 21, 032 208 35 52. Oddziały Biblioteki Głównej: Oddział w Katowicach-Ligocie,

ul. Medyków 18, 40-752 Katowice-Ligota, tel. 032 208 84 89, 032-208-85-00, fax: 032 252 38 17, e-mail: biblig@sum.edu.pl, kierownik biblioteki – mgr Barbara Kaniak; Oddział w Sosnowcu, ul. Ostrogórska 30, 41-200 Sosnowiec, tel. 032 364 14 50/51, 032 364 14 52, e-mail: bfarm@sum.edu.pl, kierownik biblioteki – mgr Agnieszka Kwiatkowska-Boryś; Oddział w Zabrzu z Czytelnią w Rokitnicy, pl. Traugutta 1, 41-800 Zabrze, tel. i fax: 032 271 54 34, tel. 032 370 52 59, 032 370 52 60; Czytelnia w Rokitnicy, ul. Jordana 19, 41-808 Zabrze-Rokitnica, tel. 032 272 26 72, e-mail: bibrok@sum.edu.pl, kierownik biblioteki – dr Krzysztof Noga

Zbiory: dostęp do czasopism elektronicznych: 1 677 tytułów, Biblioteka Główna: książki: 18 277, czasopisma: 7 426, zbiory specjalne: 171, Oddział w Katowicach-Ligocie: książki: 45 559, czasopisma: 4 434, zbiory specjalne: 203, Oddział w Zabrzu z Czytelnią w Rokitnicy: książki: 64 923, czasopisma: 13 645, zbiory specjalne: 279, Oddział w Sosnowcu: książki: 24 203, czasopisma: 3 264, zbiory specjalne: 29. Razem: książki: 152 962, czasopisma: 28 769, zbiory specjalne: 682

Zakres tematyczny zbiorów: medycyna i nauki pokrewne

Katalogi: kartkowe (do 2000 roku) – alfabetyczny książek, alfabetyczny czasopism, przedmiotowy książek, centralny książek i czasopism bibliotek sieci akademickiej, centralny katalog komputerowy Aleph zawiera całość zbiorów Biblioteki, funkcjonuje od 2000 roku

Czytelnie: Ogólna, Komputerowa

System komputerowy: ALEPH (2000 –)

Bazy danych: Medline, Embase, Cochrane Library, ProQuest, Science Citation Index (SCI), Journal Citation Reports (JCR), Polska Bibliografia Lekarska

Uczestnictwo w konsorcjach: Blockwell, ProQuest, LWW

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne, Medyczna informacja naukowa

Wydawnictwa ciągłe: *Wiadomości Lekarskie*, *Biuletyn Informacyjny SUM*, Katalog starych druków medycznych w bibliotekach Śląska Górnego i Cieszyńskiego, Słownik medycyny i farmacji Górnego Śląska T. 1-3/red. nauk. Alfred Puzio, T. 4-6/pod red. Jerzego Mariana Dyrda. Katowice 1993-2007; Prace Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska /red. nauk. serii Jerzy Marian Dyrda. Katowice 1994-1999 Nr 1-3

Inna działalność: Dnia 27 października 2003 roku w siedzibie Biblioteki Głównej Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach odbyła się sesja naukowa poświęcona dziejom medycyny i farmacji na Górnym Śląsku w aspekcie dokumentacji i metodologii badań. Organizatorem spotkania była Biblioteka Główna ŚAM, w której przed 15 laty rozpoczęło działalność Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska, współorganizatorami – naukowcy z Uniwersytetu Opolskiego, PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu, Archiwum Państwowego w Opolu oraz Uniwersytetu Śląskiego. 24 maja 2007 roku odbyła się w gmachu Archiwum Państwowego w Opolu sesja

naukowa zatytułowana „Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych”. Było to drugie spotkanie organizowane przez Bibliotekę Główną w ramach cyklu „Śląsk – dzieje medycyny i farmacji, problemy dokumentacji i metodologii badań”. Spotkanie zgromadziło licznych przedstawicieli środowisk naukowych (głównie historyków i archiwistów) z Katowic, Opola i Cieszyna. Uczestniczyli również prelegenci z Opaw i Frankfurtu nad Menem. 26 października 2007 roku w Centrum Konferencyjnym Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie odbyła się organizowana przez Bibliotekę Główną Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach trzecia sesja naukowa z cyklu poświęconego problemom dokumentacji i metodologii badań nad dziejami medycyny i farmacji Górnego Śląska. Sesja zatytułowana „Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa, ze szczególnym uwzględnieniem ziem dawnych księstw cieszyńskiego i opawskiego” wpisła się w jubileuszowe obchody SUM, Szpitala Śląskiego w Cieszynie oraz Archiwum Państwowego w Katowicach. Wszystkie przygotowane na sesję referaty opublikowane zostały w kolejnym zeszycie z serii „Prace Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska” (nr 12), wydawanej przez Bibliotekę Główną SUM w Katowicach

Informacje dodatkowe: W Dziale Bibliografii i Bibliometrii Biblioteki Głównej tworzona jest baza cytowań publikacji pracowników SUM, obejmująca cytowania odnotowane w bazie Science Citation Index od 1991 r. Baza zawiera 5 208 opisów prac cytowanych ze wszystkimi opisami prac cytujących (stan na 30 IX 2008). W zakresie statystycznej analizy bibliometrycznej prowadzony jest moduł umożliwiający wieloaspektowe prezentowanie danych w formie tabelarycznej i graficznej – Analiza Bibliometryczna Publikacji Pracowników Śląskiego Uniwersytetu Medycznego

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Biblioteka Medyczna Collegium Medicum UJ, 30-688 KRAKÓW, ul. Medyczna 7, tel. 012 658-02-72, centrala: 012 658-01-11 wew. 20, e-mail: sekretariat@bm.cm-uj.krakow.pl, <http://www.bm.cm-uj.krakow.pl/>. Dyrektor Biblioteki Medycznej, Zastępca dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej: mgr Anna U r y g a, dokumentalista dyplomowany, tel. 012 658-02-72, e-mail: anna.uryga@bm.cm-uj.krakow.pl; Zastępca dyrektora Biblioteki Medycznej – mgr Beata B a t o r, kustosz, tel. 012 658 02 72, e-mail: beata.bator@bm.cm-uj.krakow.pl

UJ – 1810, AM – 1950, CMUJ – 1993, UJBM – 1996

Czynna: poniedziałek, godz. 8⁰⁰-19⁰⁰, wtorek, godz. 8⁰⁰-19⁰⁰, środa, godz. 8⁰⁰-16⁰⁰, czwartek, godz. 8⁰⁰-19⁰⁰, piątek, godz. 8⁰⁰-19⁰⁰, sobota, godz. 9⁰⁰-14³⁰; okres wakacyjny (1 lipca-15 września): poniedziałek, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰, wtorek, godz. 8⁰⁰-19⁰⁰, środa, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰, czwartek, godz. 8⁰⁰-19⁰⁰, piątek, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰

Etaty: 62, w tym 1 nauczyciel akademicki, 2 osoby z doktoratami

Budynek: powierzchnia użytkowa – 4.778 m²

Struktura organizacyjna: Sekretariat: tel/fax 012 658 02 72, e-mail: sekretariat@bm.cm-uj.krakow.pl; Oddział Gromadzenia i Opracowania Druków Zwartych i Zbiorów Specjalnych: kierownik – mgr Urszula Niewiara, tel. 012 657 72 56, e-mail: opracowanie@bm.cm-uj.krakow.pl; Sekcja Klasyfikacji i Kształtowania Kolekcji Bibliotecznej: kierownik – mgr Urszula Zdeb, tel. 012 657 14 66, e-mail: gromadzenie@bm.cm-uj.krakow.pl; Oddział Opracowania Rzeczowego Zasobów Bibliotecznych: kierownik – mgr Alicja Krzyk, tel. 012 657 72 56, e-mail: opracowanie.rzeczowe@bm.cm-uj.krakow.pl; Oddział Gromadzenia, Opracowania i Udostępniania Czasopism: kierownik – mgr Barbara Karaś, tel. 012 657 33 38, e-mail: czasopisma@bm.cm-uj.krakow.pl; Oddział Informacji Naukowej: kierownik – mgr Marta Stokaluk, tel. 012 657 23 10, e-mail: informacja.naukowa@bm.cm-uj.krakow.pl; Oddział Wypożyczeń Zbiorów, Wypożyczenia Międzybiblioteczne: kierownik – mgr Monika Niewalda, tel./faks 012 657 05 02, e-mail: wypożyczalnia@bm.cm-uj.krakow.pl; Oddział Obsługi Bibliotecznej Wydziałów, Instytutów i Katedr: kierownik – mgr Monika Niewalda, tel. 012 658 01 11 wew. 13, e-mail: biblioteki.zakladowe@bm.cm-uj.krakow.pl; Oddział Magazynowania, Konserwacji i Reprografii Zbiorów: kierownik – Danuta Całek, tel. 012 658 01 11 wew. 26, Oddział Technologii Informatycznych i Obsługi Projektów: kierownik – mgr inż. Lucjan Stalmach, tel. 012 657 01 40, 012 658 01 11 wew. 16, e-mail: webmaster@bm.cm-uj.krakow.pl

Zbiory: ogółem: 426 648 jedn. inw., druki zwarte: 304 092 vol., wydawnictwa ciągłe: 91 455 vol., zbiory specjalne: 31 101 jedn. inw., dostęp do czasopism elektronicznych: ok. 5,5 tys. tytułów czasopism elektronicznych z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych, biblioteki wydziałowe, zakładowe (ilość): 16, tam zbiory ogółem: 95 959 jedn. inw.

Zakres tematyczny: medycyna, stomatologia, farmacja, pielęgniarstwo, zdrowie publiczne i inne pokrewne nauki matematyczno-przyrodnicze

Katalogi: książek (obejmuje zbiory wydane do 1998 roku): alfabetyczny, przedmiotowy, centralny (książki znajdujące się w bibliotekach zakładowych CM UJ), serii medycznych; czasopism: alfabetyczny; zbiorów specjalnych: alfabetyczny, topograficzny; komputerowy (od 1 X 1999 r.)

Czytelnie: Książek, Czasopism, Komputerowych Baz Danych.

System komputerowy: VTLS VIRTUA

Bazy danych: Medline, Embase, The Cochrane Library, Science Citation Index, Scopus, Polska Bibliografia Lekarska, Publikacje Pracowników UJ Collegium Medicum, Chemical Abstracts

Uczestnictwo w konsorcjach: Science Direct, American Chemical Society, Springer, Nature Publishing Group, Wiley Polish Academic Consortium, Lippincott, Williams & Wilkins, Blackwell Publishing, British Medical Journal

Zajęcia dydaktyczne: z zakresu informacji naukowej dla słuchaczy studiów doktoranckich Wydziału Lekarskiego, Wydziału Farmaceutycznego i Wydziału

Ochrony Zdrowia UJ CM, szkolenie studentów I roku Wydziału, zorganizowane w ramach przedmiotu: propedeutika medycyny

Inna działalność: EAHL Workshop: Pathways to New Roles: The Education, Training and Continuing Development of the Health Library and Information Workforce : European Association for Health Information & Libraries Workshop 2007, Krakow, Poland, 12-15 September 2007, I Warsztaty MeSH-PL (2001), II Warsztaty MeSH-PL (2003), III Warsztaty MeSH-PL (2004), IV Warsztaty MeSH-PL (2006)

Uniwersytet Medyczny w Lublinie. Biblioteka Główna, 20-124 LUBLIN, ul. Szkolna 18, tel./fax 081 710 19- 55, e-mail: sekretariat@bg.umlub.pl, <http://www.bg.umlub.pl/>; Dyrektor – mgr Renata B i r s k a, kustosz dyplomowany, tel. 081 710 19 56, e-mail: renata.birska@bg.umlub.pl; Zastępca dyrektora – mgr Ewa B u s s e - T u r c z y ń s k a, kustosz dyplomowany, tel. 081 710 19 33, e-mail: ewa.turczyńska@bg.umlub.pl

AM – 1950, UM – 2008

Czynna: poniedziałek – piątek, godz. 8⁰⁰-20⁰⁰, sobota, godz. 9⁰⁰-14⁰⁰

Etaty: 38 etatów, w tym 2 to ½ etatu i 1 ¾ etatu, 2 nauczycieli akademickich, 1 osoba z doktoratem

Budynek: 2 169 m²

Struktura organizacyjna: Sekretariat – Renata Sadownik, tel./fax 081 710 19 55, e-mail: sekretariat@bg.umlub.pl; Dział Udostępniania-Wypożyczalnia: kierownik – mgr Beata Bzierba bibliotekarz, tel. 081 710 19 49; Dział Informacji i Dokumentacji Naukowej: Kierownik – mgr Elżbieta Drożdż, tel. 081 710 19 52, e-mail: elzbieta.drozd@bg.umlub.pl; Dział Wypożyczeń Międzybibliotecznych z Sekcją Bibliotek Zakładowych: kierownik – mgr Ewa Malicka, tel. 081 710 19 50, e-mail: ewa.malicka@poczta.onet.pl; Dział Gromadzenia i Opracowania Wydawnictw Zwartych i Zbiorów Specjalnych: kierownik – mgr Anna Lenarcik, tel. 081 710 19 48; Dział Gromadzenia i Opracowania Wydawnictw Ciągłych: kierownik – mgr Aleksandra Piernikarska, tel. 081 710 19 54, e-mail: aleksandra.piernikarska@bg.umlub.pl; Filia Studencka Biblioteki Głównej: kierownik – mgr Bartłomiej Ogrodniczuk, tel. 081 718 65 60, e-mail: bartlomiej.ogrodniczuk@bg.umlub.pl; Sekcja Magazynów: kierownik – Jacek Kurowiak, tel. 081 710 19 34, e-mail: jacek.kurowiak@bg.umlub.pl

Zbiory: ogółem: 236 906, druki zwarte: 173 761 wol., wydawnictwa ciągłe: drukowane: (pol.) - 491 tyt., (zagr.) - 128 tyt., elektroniczne: 12 727 tyt., zbiory specjalne: 1 704 jedn., dostęp do czasopism elektronicznych: ok. 10 000 tytułów, biblioteki wydziałowe, zakładowe (ilość): liczba bibliotek 54, tam zbiory ogółem: książki 42 607 wol., czasopisma 20 567 wol.

Zakres tematyczny: wydawnictwa z zakresu medycyny i nauk pokrewnych oraz wybrane wydawnictwa z ekonomii, filozofii, psychologii, pedagogiki i naukoznawstwa

Katalogi: kartkowy: alfabetyczne: wydawnictw zwartych (książki), wydawnictw ciągłych (czasopisma); przedmiotowy wydawnictw zwartych: prowadzony do 1972, prowadzony w latach 1973-2002; prac doktorskich UM: alfabetyczny, przedmiotowy (prowadzony do 2002 włą.); prac magisterskich Wydziału Pielęgniarskiego UM: alfabetyczny, przedmiotowy (prowadzony do 2001 włą.); prac magisterskich Wydziału Farmaceutycznego UM: alfabetyczny, wg jednostek AM; alfabetyczne zbiorów specjalnych (kasety video, mikrofisz, przeźrocza, CD-romy); komputerowy: OPAC WWW – informacja kompletna o zbiorach od roku 1996, sukcesywnie uzupełniana o zbiory wcześniejsze

Czytelnie: Ogólna, Czasopism, Pracownia komputerowa

System komputerowy: PROLIB

Bazy danych: Polska Bibliografia Lekarska, Medline, Scopus, Embase, International Pharmaceutical Abstracts, Chemical Abstracts Service, International Nuclear Information System (INIS), Bibliografia Publikacji Pracowników UM w Lublinie, CINAHL with Full Text, Wiley InterScience (Wiley, Blackwell), ScienceDirect (Elsevier, Springer), ProQuest (ProQuest Medical Library, Dissertations & Theses, Nursing & Allied Health Source, ProQuest Education Journals, ProQuest Science Journals), EBSCO (Academic Search Complete, Agricola, Business Source Complete, ERIC, GreenFILE, Health Source – Consumer Edition, Health Source: Nursing/Academic Edition, Library, Information Science & Technology Abstracts, Regional Business News), Cochrane Library, Karger, Liebert Online, Books@Ovid

Uczestnictwo w konsorcjach: Ebsco, ProQuest

Zajęcia dydaktyczne: Podstawy medycznej informacji naukowej dla studentów: fizjoterapii, ratownictwa medycznego i zdrowia publicznego (on-line), Podstawy informacji medycznej – szkolenie dla słuchaczy studiów doktoranckich, Szkolenia dla środowiska akademickiego z medycznej informacji naukowej oraz indywidualne

Wydawnictwa ciągłe: *Kronika Akademii Medycznej w Lublinie* (1960-1998 r.), a po zmianie tytułu *Bibliografia Publikacji Pracowników Akademii Medycznej w Lublinie* (1994-2004)

Uniwersytet Medyczny w Łodzi. Biblioteka Główna, 90-151 ŁÓDŹ, ul. Jana Muszyńskiego 2; tel. 042 677 92 62, fax 042 679 06 56, e-mail: biblio@bg.umed.lodz.pl, <http://www.bg.umed.lodz.pl>. Dyrektor – dr Ryszard Ż m u d a, starszy kustosz dyplomowany, tel. 042 677 92 60, e-mail: ryzmud@bg.umed.lodz.pl; Zastępca dyrektora ds. bibliotekoznawstwa – mgr Anna S t r u m i ł ł o, kustosz, tel. 042 677 92 61, e-mail: astrum@bg.umed.lodz.pl; Zastępca dyrektora ds. komputeryzacji – mgr inż. Witold K o z a k i e w i c z, specjalista, tel. 042 677 92 81, e-mail: witk@bg.umed.lodz.pl

UL – 1945, AM – 1950, WAM – 1958, UM – 2002

Czynna: (październik-czerwiec) - poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-20⁰⁰: Czytelnia, Informacja naukowa, godz. 10⁰⁰-17³⁰ Wypożyczalnia, sobota, godz. 9⁰⁰-14⁰⁰: Czytelnia,

Informacja naukowa, godz. 10⁰⁰-14⁰⁰ Wypożyczalnia; (lipiec-wrzesień) – poniedziałek, środa, piątek, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰: Czytelnia, Informacja naukowa, godz. 10⁰⁰-15⁰⁰ Wypożyczalnia, wtorek, czwartek, godz. 13⁰⁰-20⁰⁰: Czytelnia, Informacja naukowa, godz. 10⁰⁰-17³⁰ Wypożyczalnia

Etaty: 43, w tym 3 nauczycieli akademickich, 2 osoby z doktoratem

Budynek: (oddany do użytku 5 X 1977), kubatura 17 692 m³, powierzchnia użytkowa 4 271m²

Struktura organizacyjna: Sekretariat – mgr Magdalena Kaźmierczak, tel. 042 677 92 62, fax 042 679 06 56, e-mail: biblio@bg.umed.lodz.pl; Oddział Administracyjno-Gospodarczy: kierownik – Jadwiga Ścierwicka, tel. 042 677 92 64, e-mail: wiga@bg.umed.lodz.pl; Oddział Gromadzenia Zbiorów: kierownik – mgr Urszula Przewieś, tel. 042 677 92 78, Prenumerata czasopism: mgr Agnieszka Kupis, tel. 042 677 92 73, Wymiana i dary wydawnictw: mgr Lucja Krzewińska, tel. 042 677 92 66; Oddział Udostępniania Zbiorów: kierownik – mgr Małgorzata Więcek-Palmowska, tel. 042 677 92 72, Wypożyczalnia Miejskowa: Paulina Fotyga, tel. 042 677 92 75, Wypożyczalnia Międzybiblioteczna: Jolanta Piechota, tel. 042 677 92 76, Czytelnia ogólna: tel. 042 677 92 70; Oddział Informacji Naukowej: kierownik: mgr Ewa Wieczorek, tel. 042 677 92 79; Oddział Opracowania Zbiorów: kierownik – mgr Anna Andrzejewska, tel. 042 677 92 71; Oddział Bibliotek Zakładowych: kierownik – mgr Bogumiła Wiktorowska, tel. 042 677 92 84; Oddział Przechowywania, Ewidencji i Konserwacji Zbiorów: kierownik – mgr Narcyza Miłkowska, tel. 042 677 92 83

Zbiory: ogółem: 487 622 jed. wydawnictwa zwarte: 293 721 vol., wydawnictwa ciągłe: 100 520 vol., zbiory specjalne: 93 381 jedn., prenumerata czasopism w 2008 roku (polskie 428 tytułów, zagraniczne 223), dostęp do 9 700 tytułów czasopism elektronicznych w pełnotekstowych bazach danych

Katalogi: alfabetyczny, przedmiotowy, centralny bibliotek zakładowych, komputerowy (1998 –)

Czytelnie: ogólna, informacji naukowej

System komputerowy: HORIZON (wersja 5.3 g) 1998 –

Bazy danych: ProQuest (ProQuest Medical Library + Medline), EbscoHost (Academic Search Premier + Medline), Blackwell Synergy, Ovid (ABE Marketing), Science Direct, Scopus, Polska Bibliografia Lekarska, Łódzka bibliografia regionalna (1918-1939, 1981-2000), Bibliografia Zawartości Czasopism (1996-1999), Przewodnik Bibliograficzny (1980-1999), Wyszukiwarka AtoZ, Link Solver (narzędzie linkujące)

Uczestnictwo w konsorcjach: ŁASB (Łódzka Akademicka Sieć Biblioteczna), LWW, Blackwell-Synergy (obecnie na platformie Wiley interScience), Science Direct (Elsevier), EIFL Direct (EBSCO-host), ProQuest Medical Library with Medline with Full Texts

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne dla studentów I roku wszystkich kierunków studiów – on-line (do 2007 roku 2 godz.), Informacja naukowa dla doktorantów (25 godz.)

Wydawnictwa ciągłe: *Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Medycznego w Łodzi za rok 2002-[2007]* (poprzednio AM za lata 1945-2002), *Kronikarz: semestralny biuletyn informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi 2002/2003 – 2007/2008*, *Biuletyn Informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi 2008 -*, *Forum Bibliotek Medycznych/Medical Library Forum 2008 -*.

Inna działalność: konferencje naukowe: Informacja naukowa bibliotek medycznych w Polsce (2003), wystawy okolicznościowe: prof. dr hab. Leszek Woźniak i prof. dr hab. Antoni Prusiński doktoratami *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi (1997), prof. dr hab. Andrzej Kurnatowski doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2008); malarstwa: *Pejzaże*, prof. dr hab. Władysława Z. Traczyka (1998); fotografii artystycznej: *Zabytkowe domy Engandyny*, prof. dr hab. Juliana Linieckiego (2005), *Migawki z San Francisco*, prof. dr hab. Juliana Linieckiego i dr inż. Joanny Szumilewicz (2007), *Przyrodnicze zbliżenia cz.1-2*, prof. dr hab. Aleksandra Chmiela (2007, 2008), *Florencja*, prof. dr hab. Juliana Linieckiego i dr inż. Joanny Szumilewicz (2008)

Informacje dodatkowe: rozpoczęto digitalizację zbiorów, skanowanie kart z katalogu alfabetycznego (do roku 1998) w celu udostępnienia w internecie

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Biblioteka Główna, 60-775 POZNAŃ, ul. Parkowa 2, tel. 061 85 46 759, e-mail: bg@ump.edu.pl, <http://www.bg.ump.edu.pl>. Dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z, st. kustosz dyplomowany, tel. 061 85 46 758, e-mail: ap@ump.edu.pl

AM – 1952, AM im. Karola Marcinkowskiego – 1983, UM – 2006

Czynna: Biblioteka Główna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-22⁰⁰ sobota, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰; Filia Nr 1 Bibl. Gł.: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-18⁰⁰; Filia Nr 2: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-24⁰⁰, sobota-niedziela, godz. 10⁰⁰-16⁰⁰

Etaty: 37, w tym 1 nauczyciel akademicki, 1 osoba z doktoratem

Budynek: Powierzchnia ogólna obiektu, w którym pracuje Biblioteka Główna, wynosi 1722,77 m². Jest to historyczny pawilon wystawowy zaadaptowany na potrzeby Biblioteki w 1984 r. W budowie znajduje się Centrum Biblioteczno-Kongresowe, zlokalizowane na kampusie uniwersyteckim, którego część biblioteczna ma powierzchnię 7803,43 m². Planowany termin zakończenia inwestycji – 2009 r.

Struktura organizacyjna: Sekretariat – Barbara Rozmiarek, tel. 061 85 46- 759, e-mail: bg@ump.edu.pl; Oddział Zbiorów: kierownik – mgr Krystyna Nyga, tel. 061 85 46 756, e-mail: gromadz@ump.edu.pl; Oddział Informacji Naukowej i Obsługi Użytkownika: kierownik – mgr Ewa Grządzielewska, tel. 061 85 46 744, e-mail: ewag@ump.edu.pl; Filia Nr 1: kierownik – mgr Barbara Paul, tel. 061 85 49

136, e-mail: Barbara.Paul@sk1.am.poznan.pl; Filia Nr 2: kierownik – mgr Renata Schröder, tel. 061 86 91 518, e-mail: schroder@ump.edu.pl

Zbiory Biblioteki Głównej: ogółem: 340 124, druki zwarte: 273 929, wydawnictwa ciągłe: 55 784, zbiory specjalne: 10 411, dostęp do czasopism elektronicznych: 10 328, biblioteki wydziałowe, zakładowe: 22

Zakres tematyczny: Piśmiennictwo krajowe i zagraniczne z zakresu nauk biomedycznych z uwzględnieniem biotechnologii, stomatologii, pielęgniarstwa, medycyny społecznej, genetyki, farmacji, chemii i fizyki lekarskiej; z zakresu nauk społecznych: psychologii, socjologii, promocji zdrowia, historii, ekonomii, ratownictwa; z zakresu nauk humanistycznych: pedagogiki, filozofii, lingwistyki.

Katalogi: tradycyjne: centralny katalog alfabetyczny, centralny katalog przedmiotowy, dysertacji, starodruków; komputerowy: od 1994 do 1998 zbiory biblioteczne opracowywane w systemie SOWA, od 1997 do 1998 czasopism w oprogramowaniu MAK, od 1998 w systemie HORIZON

Czytelnie: 2 czytelnie w Bibliotece Głównej: czytelnie: ogólna, czytelnia naukowa. 4 czytelnie bibliotek filialnych i wydziałowych: czytelnia Filii nr 1, czytelnia Filii nr 2, czytelnia biblioteki Wydziału Farmacji, czytelnia biblioteki Wydziału Nauk o Zdrowiu

System komputerowy: HORIZON (wersja 5.3 g)

Bazy danych: Academic Search Complete, ACP Medicine, ACS Surgery, Business Source Premier, CINAHL, Clarke's Analysis of Drugs and Poisons, DYSERTACJE – Rozprawy doktorskie i habilitacyjne UM w Poznaniu (1950-), EMBASE, ERIC, Health Mangement and Policy Database (HMIC Database), Health Source – Consumer Edition, Health Source: Nursing/Academic Edition, Herbal Medicines, Images.MD, INIS, International Pharmaceutical Abstracts, Journal Citation Reports 2006-2007 (Science Edition; Social Sciences Edition), Library, Information Science & Technology Abstracts, MasterFILE Premier, Martindale: The Complete Drug Reference, Maternity and Infant Care 1980-2008, MEDLINE, Polska Bibliografia Lekarska GBL (1979-), prace magisterskie – Wydział Nauk o Zdrowiu UM w Poznaniu (1977-), prace magisterskie – Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej UM w Poznaniu (1985-), Pre-CINAHL, publikacje – Bibliografia pracowników UM w Poznaniu (1991-), Science Citation Index Expanded (1996-)

Uczestnictwo w konsorcjach: eIFL-EBSCO, Elsevier, Karger, Ovid, Springer LINK, Wiley Interscience

Zajęcia dydaktyczne: Program kształcenia użytkowników prowadzony jest na różnych poziomach: Przysposobienie biblioteczne (1,5 godz.) - obowiązuje wszystkich studentów I roku, Podstawy informacji naukowej (10-30 godz.) zajęcia obowiązkowe dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych wszystkich kierunków Wydziału Nauk o Zdrowiu, zajęcia obowiązkowe dla kierunków Dietetyka i Biotechnologia Wydziału Lekarskiego II, zajęcia obowiązkowe dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych

kierunku Kosmetologia Wydziału Farmaceutycznego, zajęcia obowiązkowe dla uczestników stacjonarnych i niestacjonarnych Studiów Doktoranckich, zajęcia fakultatywne dla kierunku Farmacja Wydziału Farmaceutycznego. Wykład z prezentacją elektronicznego systemu informacji medycznej z witryną Biblioteki Głównej na kursach dla lekarzy rozpoczynających specjalizację. Szkolenia pracowników innych bibliotek szkół wyższych w ramach praktyk i stażów specjalizacyjnych

Wydawnictwa ciągłe: Bibliografia prac Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu [Rocznik], Centralny katalog czasopism zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych 1990-1991. [Oprac.: A. Piotrowicz]. Poznań 1992

Inna działalność: Wybrane konferencje: Międzynarodowe Sympozjum „Problemy naukowej informacji medycznej” z okazji X-lecia systemu MEDINFORM. Poznań, 5-7 XII 1985, Seminarium nt. Najnowsze metody udostępniania naukowej informacji medycznej w technologii CD-ROM. Poznań, 26-27 listopada 1992, Biblioteki medyczne wobec problemów informacji elektronicznej. Poznań, 20-21 XI 1997, XVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Dydaktyczne funkcje biblioteki głównej akademii medycznej z uwzględnieniem wykorzystania technik informatycznych”. Poznań, 3-5 VI 1998, Internet medyczny 2000. V Konferencja Internetu Medycznego. Poznań, 10-11 listopada 2000 (współorganizacja), XXI Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Biblioteki medyczne wobec problemu bibliometrycznej oceny dorobku naukowego uczelni”. Poznań, 28-29 XI 2002, Wybrane wystawy: „Akademia Medyczna w Poznaniu 1950-1989” w ramach wystawy „70 lat Uniwersytetu Poznańskiego” – 1989 r., „W przeddzień 80-lecia nauk medycznych w Poznaniu. Przegląd najważniejszych wydarzeń i osiągnięć Wydziału Lekarskiego i Oddziału Farmaceutycznego UP oraz Akademii Medycznej w Poznaniu” – 1998 r., „Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu 1952-2002” – wystawa towarzysząca uroczystej sesji z okazji Jubileuszu 50-lecia Biblioteki Głównej – 2002 r., „Karol Marcinkowski 1800-1846” – ekspozycja stała

Informacje dodatkowe: Biblioteka należy do Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych i jest członkiem EAHIL – European Association of Health Information and Libraries. Sprawuje nadzór oraz koordynuje prace w systemie doc@med – polskim systemie elektronicznego dostarczania kopii artykułów z czasopism polskich i zagranicznych w formie pdf, które znajdują się w wersji drukowanej w zbiorach polskich bibliotek należących do systemu. Jest organizatorem corocznych spotkań roboczych bibliotek współpracujących w systemie, mających na celu ustalanie zasad działalności i rozwoju systemu. Bierze czynny udział w pracach nad polską wersją kartoteki haseł przedmiotowych MeSH. W 2008 roku Biblioteka uzyskała system zdalnej identyfikacji radiowej ARFIDO, który umożliwi właściwe zabezpieczenie

zbiorów Biblioteki w nowym obiekcie. Aktualnie trwają prace nad kodowaniem księgozbioru wypożyczalni

Pomorska Akademia Medyczna w Szczecinie. Biblioteka Główna, 70-110 SZCZECIN, al. Powstańców Wielkopolskich 20, tel. 091 441 4500, e-mail: bgpam@sci.pam.szczecin.pl, <http://www.ams.edu.pl>. Dyrektor – mgr Dagmara B u d e k, kustosz dyplomowany, tel. 091 441 4502, e-mail: dagab@sci.pam.szczecin.pl; Zastępca dyrektora – mgr inż. Ewa O l b r o s k a, kustosz, tel. 091 441 4503, e-mail: ehao@sci.pam.szczecin.pl

PAM – 1948

Czynna: poniedziałek – piątek, godz. 9⁰⁰ – 19⁰⁰, sobota, godz. 9⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 32, w tym 1 nauczyciel akademicki

Budynek: 3130,3 m²

Struktura organizacyjna: Sekretariat – Iwona Jachimiak, tel. 091 441 4500, e-mail: bgpam@sci.pam.szczecin.pl; Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów: kierownik – mgr Ewa Panter, tel. 091 441 4482, e-mail: epanter@sci.pam.szczecin.pl; Dział Udostępniania Zbiorów: kierownik – mgr inż. Ewa Olbrowska, tel. 091 441 4503, e-mail: ehao@sci.pam.szczecin.pl; Czytelnia, Wypożyczenia Międzybiblioteczne: kierownik – mgr Danuta Lemińska, tel. 091 441 4462, e-mail: danlem@sci.pam.szczecin.pl; Dział Informacji Naukowej i Bibliografii: kierownik – mgr inż. Edyta Rogowska, tel. 091 441 4451, e-mail: Edyta.Rogowska@ams.edu.pl

Zbiory: ogółem: 263 352, druki zwarte: 224 436, wydawnictwa ciągłe: 30 935, zbiory specjalne: 8 245, dostęp do czasopism elektronicznych: 14 287, biblioteki wydziałowe, zakładowe: 1 filia, tam zbiory ogółem: 10 630

Zakres tematyczny: medycyna, stomatologia, analityka medyczna, biotechnologia, fizjoterapia, pielęgniarstwo, położnictwo, ratownictwo medyczne, kosmetologia, nauki o zdrowiu i nauki pokrewne

Katalogi: kartkowe: alfabetyczny autorsko-tytułowy, przedmiotowy, czasopism, komputerowy od 2000 r.

Czytelnie: ogólna w Bibliotece Głównej oraz w filii

System komputerowy: ALEPH

Bazy danych: Publikacje naukowe pracowników Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, Medline, bazy EBSCO (Academic Search Complete, CINAHL with Full Text, Health Source: Nursing/Academic Edition, Health Source: Consumer Edition, The Serials Directory, Agricola), bazy ProQuest (ProQuest Medical Library, kolekcja Science Technology and Medicine), Cochrane Library, Wiley Interscience (Wiley-Blackwell), Science Direct, Your Journal@Ovid, PBL, Serwis „Prawo i Zdrowie”, Ustawodawca-Polskie Prawo

Uczestnictwo w konsorcjach: eIFL, ProQuest, Wiley, Elsevier, LWW, Blackwell

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne dla studentów I roku studiów wydziałów: Lekarskiego, Lekarsko-Stomatologicznego, Nauk o Zdrowiu kierunków:

Fizjoterapia, Pielęgniarstwo i Położnictwo, Przysposobienie biblioteczne z nauką informacją medyczną dla studentów I stopnia I roku studiów kierunków: Zdrowie Publiczne, Ratownictwo Medyczne, Kosmetologia, Medyczna informacja naukowa dla studentów II stopnia I roku studiów niestacjonarnych kierunku Pielęgniarstwo, Zagadnienia naukowej informacji medycznej dla studentów Studium Doktoranckiego PAM

Wydawnictwa ciągłe: Biuletyn Informacyjny PAM

Inna działalność: uczestnictwo w zjazdach, szkoleniach, corocznych konferencjach problemowych bibliotek medycznych, organizowanie okolicznościowych wystaw, współpraca z bibliotekami ze Szczecina, Koszalina i Kołobrzegu w ramach Zachodniopomorskiego Porozumienia Bibliotek

Informacje dodatkowe: od września 2007 Biblioteka Główna mieści się w nowym budynku, oferującym 262 miejsca dla użytkowników, 3 pokoje pracy grupowej, 4 pokoje pracy indywidualnej, 60 stanowisk komputerowych, wypożyczalnię z wolnym dostępem do zbiorów, dostęp do internetu bezprzewodowego. W grudniu 2007 r. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego na wniosek Zarządu Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 90-lecie istnienia SBP w Polsce przyznał Bibliotece Głównej PAM złotą Odznakę Honorową Gryfa Zachodniopomorskiego

Warszawski Uniwersytet Medyczny. Biblioteka Główna, 02-007 WARSZAWA, ul. Oczki 1, tel. 022 628 22 37, e-mail: hcapelik@bibl.amwaw.edu.pl, <http://www.bibl.amwaw.edu.pl>; Dyrektor – mgr Irmina U t r a t a, kustosz dyplomowany, tel. 022 628 22 37, e-mail: iutrata@bibl.amwaw.edu.pl

AM – 1950, WUM – 2008

Czynna: Czytelnia: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-20⁰⁰, sobota, godz. 8⁰⁰-14⁰⁰; Wypożyczalnia: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-15³⁰, środa, godz. 8⁰⁰-17⁰⁰

Etaty: 32 ¼, w tym 1 nauczyciel akademicki

Budynek: 762 m², przy ul. Żwirki i Wigury 61 – Centrum Biblioteczno-Informacyjne – powierzchnia zabudowy – 1 593 m², powierzchnia użytkowa – 7 391 m², kubatura budynku – 33 710 m³

Struktura organizacyjna: Sekretariat – Janina Capelik, tel. 022 628-22-37, e-mail: hcapelik@bibl.amwaw.edu.pl; Oddział Zbiorów: kierownik – mgr Barbara Wójcik, tel. 022 621-14-34 w. 105, e-mail: bwojcik@bibl.amwaw.edu.pl; Oddział Udostępniania Zbiorów; Oddział Informacji Naukowej i Czasopism: kierownik – mgr Anna Kot, tel. 022 621-14-34 w. 14, e-mail: akot@bibl.amwaw.edu.pl

Zbiory biblioteki: ogółem: 350 988 wol., druki zwarte: 213 229 wol., wydawnictwa ciągłe: 132 340 wol., zbiory specjalne: 5 419 wol., dostęp do czasopism elektronicznych: 3 745 tyt., biblioteki wydziałowe, zakładowe: 5, tam zbiory ogółem: 24 813 wol. książek

Zakres tematyczny: medycyna i nauki pokrewne

Katalogi: kartkowe: alfabetyczny i przedmiotowy, komputerowy (2003 –)
 Czytelnie: Główna, Czasopism, Multimedialna
 System komputerowy: SOWA
 Bazy danych: Expertus, PBL, Scopus, Wiley-Blackwell, Science Direct, LWW, EIFL-EBSCO, ProQuest + Medline with Full Text
 Uczestnictwo w konsorcjach: Science Direct, Scopus, ProQuest, EIFL-EBSCO.
 Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne, Naukowa informacja medyczna
 Wydawnictwa ciągłe: *Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej* (do roku 1997)
 Inna działalność: XXIII Problemowa Konferencja Bibliotek Medycznych (2003), wystawy tematyczne w gmachu Rektoratu i Biblioteki Głównej
Akademia Medyczna im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Biblioteka Główna, 51-616 WROCLAW, ul. Parkowa 1/3, tel. centrala: 071 348 30 22, 071 348 55 50, fax: 071 347 93 25, e-mail: dyrektor@bg.am.wroc.pl, http://www.bg.am.wroc.pl. Dyrektor – mgr Renata S ł a w i Ń s k a, kustosz, tel. 071 348 30 23, e-mail: dyrektor@bg.am.wroc.pl; Zastępca dyrektora – mgr Teresa T r z c i a n o w s k a - G r z y w a c z, kustosz, tel. centrala – wew. 121, e-mail: teresa.trzcianowska@bg.am.wroc.pl
 1946 – Biblioteka Lekarska Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu;
 1950 – Biblioteka Akademii Medycznej
 Czynna: poniedziałek – piątek, godz. 8⁰⁰ - 20⁰⁰, sobota, godz. 9⁰⁰ – 14⁰⁰;
 Wypożyczalnia: poniedziałek – piątek, godz. 9⁰⁰ – 19⁰⁰ (soboty: luty, czerwiec i październik, godz. 9⁰⁰ – 14⁰⁰)
 Etaty: 42 osoby, w tym 1 nauczyciel akademicki, 3 osoby z doktoratem
 Budynek: 2 obiekty: ul. Parkowa 1/3 – 1 588,84 m², ul. Parkowa 11 – 743, 35 m². W marcu 2008 r. został rozstrzygnięty konkurs na koncepcję architektoniczną nowej Biblioteki pod nazwą „Centrum Naukowej Informacji Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu”, która zostanie zlokalizowana przy ul. Marcinkowskiego 2–6. Laureatami I nagrody zostały firmy Heinle, Wischer und Partner Freie Architekten GbR i Polswiss-Projekt Sp. z o.o.
 Struktura organizacyjna: Sekretariat: mgr inż. Magdalena Dusza, tel. 071 348 30 22, Samodzielna Sekcja Administracyjno-Gospodarcza – mgr inż. Magdalena Dusza, tel. centrala – wew. 125, e-mail: biuro@bg.am.wroc.pl; Oddział Gromadzenia Zbiorów – mgr Maria Kulińska, tel. centrala – wew. 114, 129, e-mail: akcesja@bg.am.wroc.pl; Oddział Opracowania Zbiorów – mgr Małgorzata Kuczkowska, tel. centrala – wew. 118, e-mail: opracowanie@bg.am.wroc.pl; Oddział Udostępniania Zbiorów (Czytelnia Czasopism, Czytelnia Ogólna, Wypożyczalnia, Wypożyczalnia Międzybiblioteczna) – mgr Grażyna Budzińska, tel. centrala – wew. 116, e-mail: czasopisma@bg.am.wroc.pl; wypożyczalnia@bg.am.wroc.pl; mbibl@bg.am.wroc.pl; Oddział Informacji Naukowej i Bibliografii – mgr Teresa Trzcianowska-Grzywacz, tel.

centrala – wew. 115, 119, e-mail: informacja@bg.am.wroc.pl; bibliografia@bg.am.wroc.pl; Oddział Zbiorów Specjalnych – dr Jan Dąbrowski, tel. centrala, e-mail: zbioryspec@bg.am.wroc.pl; Oddział Bibliotek Zakładowych – mgr inż. Małgorzata Trąbała, tel. centrala – wew. 126, e-mail: bzkl@bg.am.wroc.pl; Oddział Obsługi Użytkownika – Magdalena Uramowska, tel. centrala – wew. 117, e-mail: uslugi@bg.am.wroc.pl; Sekcja Magazynów – Renata Chudzik, tel. centrala – wew. 130, 128; Samodzielna Sekcja Informatyki: tel. centrala – wew. 113, e-mail: informatyka@bg.am.wroc.pl; Bibliotekarz Systemowy – mgr Jarosław Dybała, tel. centrala wew. 124, e-mail: jaroslaw.dybala@bg.am.wroc.pl

Zbiory: ogółem: 236 027 wol., druki zwarte: 148 041 wol., wydawnictwa ciągłe: 67 773 wol., zbiory specjalne: 20 213 jedn. inw., dostęp do czasopism elektronicznych: ok. 12 000 tytułów, biblioteki wydziałowe, zakładowe: 3 wydziałowe, biblioteki zakładowe w likwidacji, tam zbiory ogółem: 47 847 wol., w tym: 30 576 wydawnictw zwartych, 17 217 wydawnictw ciągłych

Zakres tematyczny: medycyna, farmacja, pielęgniarstwo, nauki o zdrowiu oraz nauki pokrewne (biologia, fizyka, chemia, ochrona środowiska itp.)

Katalogi: kartkowe: alfabetyczny i przedmiotowy zbiorów (do 1996 r.), alfabetyczny czasopism, alfabetyczny prac doktorskich i habilitacyjnych, alfabetyczne zbiorów specjalnych; komputerowe: wydawnictw zwartych i ciągłych (w systemie Prolib), prac licencjackich i magisterskich (w systemie Expertus)

Czytelnie: Ogólna, Czasopism, Wydawnictw Elektronicznych

System komputerowy: PROLIB

Bazy danych: Polska Bibliografia Lekarska, Medline, Embase, Scopus, EbscoHost Web (14 baz), ProQuest Medical Library, Proquest STM Collection. Serwisy czasopism elektronicznych: Science Direct, SpringerLink, Wiley Interscience, BMJ Journals Collection, ACS, Your Journals@Ovid. Inne: Lex, MedicinesComplete, MyiLibrary, Books@Ovid, European Pharmacopoeia. Własne: Bibliografia Publikacji Pracowników AM we Wrocławiu, Sylwetki Zasłużonych Postaci Dolnośląskiej Medycyny, Zbiory Specjalne Biblioteki AM – Medale; Narzędzia: lista AtoZ (Ebsco), LinkSolver (Ovid)

Uczestnictwo w konsorcjach: Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa, EIFL-EBSCO, Elsevier, SCOPUS, EIFL S&T, Użytkowników Bazy Danych Proquest Medical Library + Medline with Full Text, Springer, Wiley, Blackwell, LWW, ACS

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne i Informacja naukowa w formie e-learningu; praktyki dla studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego

Wydawnictwa ciągłe: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej we Wrocławiu, okazyjnie katalogi i foldery z wystaw (np. „Ekslibris medyczny”)

Inna działalność: Wystawy, m.in.: XXX-lecie Akademii Medycznej we Wrocławiu, Lekarze – literaci, Francuska książka medyczna, Uzdrowiska na dawnych pocztówkach,

Książki pachnące ziołami, Wrocławscy wykładowcy medycyny i ich książki – 300 lat nauczania medycyny we Wrocławiu, Ekslibris medyczny, 130 lat stomatologii we Wrocławiu, Dr Leszek Barg – 50 lat pracy dla Biblioteki, Współczesne budownictwo bibliotekarskie w Polsce, Wystawa prac zgłoszonych na konkurs na koncepcję architektoniczną nowej Biblioteki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu pn. Centrum Naukowej Informacji Medycznej, Cykliczne wystawy zagranicznych wydawnictw medycznych. Konferencje, spotkania: IV Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, 20-21.09.1984 r.; „Bibliografia i naukowa informacja w medycynie”; XIX Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, 31.05.-02.06.2000 r.; „Perspektywy współpracy bibliotek medycznych w dobie elektronicznych technologii”; Ogólnopolskie Spotkanie Użytkowników Kompleksowego Systemu Bibliotecznego ProLib (2002 r.).

Informacje dodatkowe: 2005 – Powiększono kosztem powierzchni magazynowej czytelnię studencką i umożliwiono wolny dostęp do półek. 2006 – Przystąpienie do Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej (DBC). Wykonywanie prac redakcyjnych związanych z wprowadzaniem do DBC trzech czasopism uczelnianych z lat 2000-2008. Utworzenie repozytorium poświęconego Janowi Mikuliczowi-Radeckiemu. Jednocześnie prowadzone są prace nad zgromadzeniem Jego całego dorobku piśmienniczego, którego wybór został przygotowany przez pracowników Biblioteki AM i wydany drukiem: Jan Mikulicz-Radecki 1850-1905. Wybór publikacji, Wrocław 2005. 2006-2008 – Rozwój szkoleń z zakresu przysposobienia bibliotecznego i informacji naukowej w formie e-learningu w wersji polsko- i anglojęzycznej. Sierpień 2007 – Organizacja zasobów książkowych Biblioteki w Czytelnii Ogólnej według klasyfikacji NLM. Luty 2008 – Biblioteka AM dołączyła do KaRo (Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich). Stało się to możliwe dzięki wprowadzeniu do obsługi procesów bibliotecznych nowej wersji systemu bibliotecznego ProLib M21, pozwalającego na opracowywanie zbiorów w formie MARC 21 oraz obsługiwanie protokołu Z.39.50. Marzec 2008 – Rozstrzygnięcie „Konkursu na koncepcję architektoniczną budowy Centrum Naukowej Informacji Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu”. Obecnie trwają prace projektowe, których zakończenie przewidywane jest na pierwszy kwartał 2009 r.

II. Biblioteki instytutowe

Instytut Farmakologii Polskiej Akademii Nauk – Dział Informacji i Dokumentacji Naukowej, 31-343 KRAKÓW, ul. Smętna 12, tel. 012 662 32 10, <http://www.if-pan.krakow.pl/ifpan/info/library.html>. Kierownik – mgr Medard K a f e l, tel. 012 662 32 10, e-mail: kafel@if-pan.krakow.pl

Data powstania – 1954

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-15³⁰

Etaty: 4

Budynek: 225 05 m²

Zbiory: ogółem: 23 403 vol., druki zwarte: 9 324 vol., wydawnictwa ciągłe: 14 063 vol., zbiory specjalne: 16 jedn. (zbiory audiowizualne), dostęp do czasopism elektronicznych: biblioteka posiada dostęp elektroniczny do kilkudziesięciu czasopism w ramach rocznej prenumeraty oraz ponad tysiąca czasopism w ramach konsorcjów

Zakres tematyczny: farmakologia, neuropsychofarmakologia, neurobiologia, biochemia, neuroendokrynologia, fizjologia, fitochemia

Katalogi: kartkowe (alfabetyczny i działowy książek, alfabetyczny i działowy czasopism oraz alfabetyczny prac doktorskich i habilitacyjnych), komputerowy od 1996 r.

Czytelnie: ogólna

System komputerowy: PROLIB

Bazy danych: Journal Citation Reports (JCR), SCI-Ex, Medline (PubMed).

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier (ScienceDirect), Nature, Science, Springer, Wiley

Wydawnictwa ciągłe: Bibliografia publikacji pracowników Instytutu Farmakologii Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (1954-1993)

Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki, Biblioteka. 20-950 LUBLIN, ul. Jaczewskiego 2, tel. 081 718 44 00, e-mail: library@galen.imw.lublin.pl, biblioteka@imw.lublin.pl, <http://www.imw.lublin.pl/biblioteka.html>

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 9⁰⁰ – 14⁰⁰

Etaty: 1

Zbiory: ogółem: wydawnictwa zwarte: 20 000 vol., prenumerata czasopism w 2008 roku: polskie – 24 tyt., zagraniczne – 8 tyt.

Zakres tematyczny: medycyna i nauki pokrewne

Katalogi: tradycyjne

System komputerowy: PROLIB

Bazy danych: Medline, Agricola, Academic Search Complete, Health Source: Nursing/Academic Edition, EBSCOHost, Polska Bibliografia Lekarska

Uczestnictwo w konsorcjach: EIFL - EBSCO

Instytut Biologii Medycznej Polskiej Akademii Nauk, Biblioteka Naukowa, 93-232 ŁÓDŹ, ul. Lodowa 106, tel. 042 272 36 21, fax. 042 272 36 30, <http://www.cbm.pan.pl>. Kierownik – mgr Katarzyna R o b o w s k a, e-mail: k.robowska@cbm.pan.pl

CBM – 2004, IBM PAN – 2007

Czynna: (przy ul. Lodowej 106) poniedziałek, środa, piątek, godz. 8⁰⁰-16⁰⁰, (przy ul. Tylnej 3) wtorek, czwartek, godz. 8⁰⁰-16⁰⁰

Etaty: 1

Budynek: przy ul. Lodowej 106 (49 m²), a przy ul. Tylnej 3 (160 m²)

Zbiory: 8 572 vol., wydawnictwa zwarte ok. 3 169 vol., wydawnictwa ciągłe ok. 5 403 vol.

Zakres tematyczny: biochemia, alergologia, immunologia, farmakologia, neurologia, fizjologia i dziedziny pokrewne oraz biotechnologia, genetyka, wirusologia, mikrobiologia i chemia organiczna

Katalogi: tradycyjne, kartkowe, alfabetyczny, przedmiotowy

Czytelnie: ogólna (ul. Lodowa 106), czasopism i ogólna (ul. Tylna 3)

Bazy danych: Science Direct, SCI-Ex

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier

Informacje dodatkowe: Biblioteka powstała na bazie zlikwidowanych w 2003 roku jednostek PAN: Centrum Mikrobiologii i Wirusologii (1987 -) i Zakładu Amin Biogennych (1959 -). Od 2009 roku, przy ul. Tylnej 3 powstanie tzw. kampus Polskiej Akademii Nauk z centralną biblioteką PAN, w skład której wejdą księgozbiory: Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN, Międzynarodowego Instytutu Ekohydrologicznego PAN i Instytutu Biologii Medycznej PAN

Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki. Biblioteka Naukowa, 93-331 ŁÓDŹ, ul. Rzgowska 281/289, tel. 042 271 21 79, <http://www.iczmp.edu.pl/biblio/index.html>, Kierownik – mgr Dagmara K l i m, kustosz, tel. 042 271 21 79, e-mail: czmplibr@uni.lodz.pl

Data powstania – 1988

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 2,5

Budynek: 154 m², biblioteka w gmachu Pediatrycznym ICZMP „B”, poziom I

Zbiory: ogółem: 9 342, druki zwarte: 7 680, wydawnictwa ciągłe: 1 662, dostęp do czasopism elektronicznych: za pośrednictwem bazy ProQuest Medical Library

Zakres tematyczny: ginekologia, położnictwo, neonatologia, perinatologia, medycyna matczyno-płodowa, diagnostyka obrazowa, pediatria, endokrynologia

Katalogi: komputerowy (1996 -)

Czytelnia: 10 miejsc

System komputerowy: SOWA

Bazy danych: ProQuest, Expertus

Uczestnictwo w konsorcjach: ProQuest Medical Library

Instytut Medycyny Pracy im. prof. Jerzego Nofera w Łodzi. Biblioteka Naukowa, 91-348 ŁÓDŹ, ul. św. Teresy 8, tel. 042 63 14 709, <http://www.imp.lodz.pl/biblioteka>. Kierownik – dr Jolanta P r z y ł u s k a, tel. 042 63 14 709, e-mail: przyjol@imp.lodz.pl

IMP – 1954 (poprzednio zbiory w UŁ – 1945, AM – 1950)

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-16⁰⁰

Etaty: 8, w tym 1 osoba z doktoratem

Budynek: 150 m², w tym czytelnia na 20 stanowisk, magazyn, pomieszczenia dla pracowników

Zbiory: ogółem: 33 104, druki zwarte: 19 555, wydawnictw ciągle: 13 549, zbiory specjalne: 2 176, dostęp do czasopism elektronicznych: 19 800 (indywidualna prenumerata elektroniczna plus dostęp w ramach konsorcjalnego zakupu baz

Zakres tematyczny: toksykologia, środowiskowe zagrożenia zdrowia, ekotoksykologia, szacowanie ryzyka zdrowotnego, epidemiologia, fizjologia i psychologia pracy, zdrowie publiczne

Katalogi: on-line zbiorów Biblioteki IMP – obejmuje księgozbiór zakupiony od roku 2004 (dla lat wcześniejszych dane są systematycznie uzupełniane, pełną informację o tych zbiorach zawiera katalog kartkowy) HORIZON (wdrożony w grudniu 2003 r.), zasoby czasopism Biblioteki Naukowej IMP – komputerowy katalog czasopism zagranicznych (zasób od 1990 r.), A-to-Z – zbiorczy katalog czasopism elektronicznych; kartkowe: alfabetyczny, przedmiotowy, czasopism. Katalogi centralne: indeksacja w Centralnym Katalogu Czasopism Zagranicznych Biblioteki Narodowej, indeksacja w CKCZ GBL

Czytelnie: ogólna na 20 stanowisk

System komputerowy: HORIZON

Bazy danych: EBSCO – zestaw kilkunastu baz firmy EBSCO (w tym MEDLINE with fulltext), Science Direct – baza czasopism wydawnictwa Elsevier i Springer, ProQuest – baza czasopism ProQuest Medical Library, Oxford University Press (OUP) – kolekcja czasopism wydawnictwa Oxford, Yours Journal Ovid – bieżąca prenumerata czasopism elektronicznych, SCOPUS – baza bibliograficzno-abstaktowa z cytowaniami, Knovel Library – ponad 300 książek elektronicznych z kolekcji – Food Science & - Safety & Industrial oraz: Patty's Toxicology, Sax's Danderous Properites of Industrial Materials, Books@Ovid – kolekcja książek elektronicznych z różnych dziedzin wiedzy, POISINDEX System (Thomson Micromedex) – Product/Substance Identification – Management Treatment Protocols. Dostęp do baz na hasło (Krajowe Centrum Informacji Toksykologicznej), TOMES Plus System (Thomson Micromedex) – dostęp do baz na hasło (Krajowe Centrum Informacji Toksykologicznej), Medip 2000 – zawiera opisy bibliograficzne publikacji naukowych z zakresu medycyny pracy, wyselekcjonowanych z czasopism polskich i zagranicznych dostępnych w Bibliotece IMP, Medip 1990 – bibliografia zawartości czasopism z zakresu medycyny pracy do 1999, PUB – baza publikacji pracowników IMP, Nauka – zawiera opisy bibliograficzne prac doktorskich i habilitacyjnych pracowników IMP oraz prac obronionych w Instytucie, Polska Bibliografia Lekarska – baza opracowywana przez Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie, Journal Citation Reports (JCR Science Edition) – baza ponad 6.000 tytułów czasopism naukowych indeksowanych przez ISI Thomson Reuters posiadających Impact Factor 2006, 2007

Uczestnictwo w konsorcjach: SCOPUS, Elsevier, Springer, Oxford University Press, Knovel, ProQuest, EBSCO, ŁASB (Łódzka Akademicka Sieć Biblioteczna).

Zajęcia dydaktyczne: Kurs wprowadzający do specjalizacji w medycynie pracy, Informacja medyczna w Internecie (wyszukiwanie i wykorzystanie w praktyce) – wykład i ćwiczenia J. Przyłuska (12 godz.)

Informacje dodatkowe: Utworzenie ECNIS Repository – tematycznego repozytorium dokumentów cyfrowych dla Sieci Doskonałości ECNIS (Environmental Cancer Risk. Nutrition and Individual Susceptibility) <http://ecnis.openrepository.com/>. Wprowadzenie pierwszego dokumentu do repozytorium 14 grudnia 2007 r.

Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego. Biblioteka. 41-200 SOSNOWIEC, ul. Kościelna 13, tel. 032 266 08 85 w. 290, fax 032 266 11 24, e-mail: biblioteka@imp.sosnowiec.pl, <http://www.imp.sosnowiec.pl>. Kierownik – mgr Katarzyna Nawrocka-Knapik

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-14⁰⁰

Etaty: 1

Zbiory: ok. 1 000 vol., książki, czasopisma, normy, rozprawy doktorskie i habilitacyjne

Zakres tematyczny: medycyna, ochrona środowiska, ochrona zdrowia i pracy, bezpieczeństwo i higiena pracy

Czytelnie: 1 (w budynku IMPiZŚ)

Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie. Biblioteka, 02-781 WARSZAWA, ul. Wilhelma Konrada Roentgena 5, tel. 022 644 02 00, fax 022 644 02 08, e-mail: biblioteka@coi.waw.pl, <http://www.coi.waw.pl>. Kierownik – mgr Krystyna Czujkowska

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-15⁰⁰

Etaty: 4

Budynek: gmach Centrum Onkologii – Instytutu, wejście „G”

Zbiory: ogółem: wydawnictwa zwarte: 9 673, wydawnictwa ciągłe: 10 930, zbiory specjalne: prace doktorskie i habilitacyjne, materiały audiowizualne i elektroniczne, mikrofilmy – łącznie 8 100, prenumerata czasopism w 2008 roku: 87, dostęp do tytułów czasopism elektronicznych w pełnotekstowych bazach danych: 24

Katalogi: alfabetyczny i przedmiotowy książek, alfabetyczny czasopism

Czytelnie: ogólna

Bazy danych: Cochrane Library, Medline poprzez PubMed, Polska Bibliografia Lekarska

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier

Zajęcia dydaktyczne: organizowane indywidualnie dla zgłaszających się czytelników

Wydawnictwa ciągłe: *Monitor CO*

Inna działalność: uczestnictwo w konferencjach organizowanych przez biblioteki medyczne i inne instytucje, oraz w zjazdach COI, wystawy książek medycznych (głównie zagranicznych) w czytelni

Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej Polskiej Akademii Nauk. Biblioteka, 02-109 WARSZAWA, ul. Ks. Trojdena 4, tel. 022 659 91-43 w. 722, e-mail: liber@ibib.waw.pl, <http://www.ibib.waw.pl/library.php>. Kierownik – mgr Waldemar P r z e k o p

Czynna: poniedziałek – piątek, godz. 9⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 1

Zbiory: druki zwarte: 24 500 vol., czasopisma zagraniczne: 112 tytułów.

Zakres tematyczny: biocybernetyka i inżynieria biomedyczna, a w szczególności: biosystemy, biopomiary, sztuczne narządy, biomateriały, biomechanika i inżynieria rehabilitacyjna, sieci neuronowe, systemy komputerowe i teleinformatyczne w służbie zdrowia, obrazowanie medyczne, fizyka medyczna.

Katalogi: kartkowe, komputerowy (zawiera 9 600 rekordów)

System komputerowy: HORIZON

Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc. Biblioteka Naukowa, 01-138 WARSZAWA, ul. Płocka 26, tel. 022 431 22 13, fax 022 431 24 52, <http://www.igichp.edu.pl/>. Kierownik – Stella F r o n c z a k , e-mail: s.fronczak@igichp.edu.pl

Data powstania – 1948 r.

Czynna: poniedziałek – piątek, godz. 8⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 4

Zbiory: druki zwarte: 15 300, wydawnictwa ciągłe: 22 650

Zakres tematyczny: pneumonologia, gruźlica, torakochirurgia, onkologia, kardiologia, alergologia, medycyna ogólna

Katalogi: kartkowy – alfabetyczny, przedmiotowy

Bazy danych: ABE Marketing, Polska Bibliografia Lekarska, Tez-MeSH, EBSCO HOST, Science Direct, Expertus, Pub Med., FreeMedicalJournals, HighWire

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier, EIFL-Ebsco

Instytut Hematologii i Transfuzjologii. Biblioteka Naukowa, 02-975 WARSZAWA, ul. Chocimska 5, tel. 022 849 36 51 w. 141, e-mail: biblioteka@ihit.waw.pl. Kierownik – mgr Lidia S z o p i ń s k a , tel. 022 849 36 51 w. 141

Rok założenia BN – 1951, do roku 1991 – Instytut Hematologii Biblioteka Naukowa, od roku 1992 – Instytut Hematologii i Transfuzjologii Biblioteka Naukowa

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰ – 16⁰⁰

Etaty: 2

Budynek: BN zajmuje powierzchnię 151 m². Dyrekcja Instytutu planuje przeniesienie biblioteki do nowej siedziby na ul. Indiry Gandhi 14, ale właściwe locum dla Biblioteki Naukowej przewidziane jest w kolejnym pawilonie (drugim), który zostanie wybudowany na Ursynowie

Struktura organizacyjna: BN jest małą komórką podporządkowaną Działowi Planowania Naukowego i Informacji Naukowej oraz Dyrektorowi IHiT ds. naukowo-badawczych. Pracownik: Jolanta Ostrowska, tel./fax 022 646 12 36

Zbiory: ogółem: 8 983 vol. (stan na 31 VIII 2008 r.), druki zwarte: 4 752, wydawnictwa ciągłe: 4 164 vol., inne: 67, dostęp do czasopism elektronicznych: MEDLINE 1991-2002, 5 prenumerat print+online, inne- wg ustaleń Wydawców

Zakres tematyczny: książki i czasopisma naukowe (zagraniczne i polskie) z dziedziny hematologii, transfuzjologii, biochemii, immunologii i medycyny ogólnej

Katalogi: alfabetyczny, rzeczowy

Czytelnia: 10 stolików – pełniąc do roku 2006 funkcję sali konferencyjnej

System komputerowy: BN posiada łącze stałe, INTERNET i dostęp do sieci lokalnej. Mamy 3 stanowiska komputerowe

Informacje dodatkowe: Biblioteka, jako jedyna w Warszawie (a nawet w kraju), posiada w prenumeracie kilka tytułów czasopism z dziedziny hematologii: *Best Practice&Research Clinical Hematology*, *Blood Cells, Molecules and Diseases*, *Blood Reviews*, *Bone Marrow Transplantation*, *Current Opinion in Hematology*, *European Journal of Hematology*, *Experimental Hematology*, *Haematologica*, *Hematology/Oncology/Clinics of North America*, *Hemoglobin* od r. 2008, *International Journal of Laboratory Hematology*, *Leukemia*

Instytut Kardiologii. Biblioteka Naukowa, 04-628 WARSZAWA, ul. Alpejska 42, tel. 022 34 34 433, fax: 022 34 34 531, <http://ikard.pl/biblioteka-naukowa.html>. Kierownik – mgr Halina Wilczyńska, e-mail: halinawilczynska@ikard.pl

Data powstania –1980

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 9⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 3

Budynek: Powierzchnia ogólna wynosi ok. 100 m². Biblioteka znajduje się w gmachu Instytutu Kardiologii. Zajmuje dwa pomieszczenia biurowe, jedną czytelnię oraz trzy magazyny

Zbiory: ogółem: 9 373, druki zwarte: 5 709, wydawnictwa ciągłe: 3 518, zbiory specjalne: 146, dostęp do czasopism elektronicznych: Elsevier, OVID

Zakres tematyczny: kardiologia, kardiochirurgia, transplantologia serca, epidemiologia chorób układu krążenia, genetyka molekularna, farmakologia, rezonans magnetyczny serca

Katalogi: komputerowy

Czytelnie: ogólna

System komputerowy: SOWA

Bazy danych: Medline w Ovid, UpToDate

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier, Ovid

Instytut Matki i Dziecka. Biblioteka Naukowa, 01-211 WARSZAWA, ul. Kasprzaka 17a, tel. 022 327 70 00, fax 022 32773 24, <http://www.imid.med.pl>, p.o. Kierownik – mgr Grzegorz Ś w i ę ć k o w s k i, e-mail: biblioteka@imid.med.pl

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰-15³⁰

Etaty: 1

Zbiory: druki zwarte: 15 960 (wg inwentarza), wydawnictwa ciągłe: 1 080, zbiory specjalne: doktoraty oraz habilitacje broniące w IMiD, przedwojenne zeszyty czasopisma *Pediatrica Polska*, dostęp do czasopism elektronicznych: za pośrednictwem bazy Academic Search Premiere

Zakres tematyczny: pediatria, ginekologia i pokrewne

Katalogi: kartkowy, komputerowy

Czytelnie: ogólna

System komputerowy: SOWA

Bazy danych: własna baza w systemie Ekspertus

Uczestnictwo w konsorcjach: EBSCO

Zajęcia dydaktyczne: nieregularne szkolenia dla lekarzy w zakresie wyszukiwania inf. w bazie PubMed

Inna działalność: uczestnictwo w konferencjach

Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego Polskiej Akademii Nauk. Biblioteka, 02-106 WARSZAWA, ul. Pawińskiego 5, tel. 022 658 46 77, 022 608 64 65, e-mail: library@cmdik.pan.pl, <http://www.cmdik.pan.pl/library/index.html>. Kierownik – mgr Barbara B u g a l s k a, e-mail: bugalskab@cmdik.pan.pl

Data powstania – 1967

Czynna: poniedziałek, środa, piątek, godz. 9⁰⁰ – 15³⁰; wtorek, czwartek, godz. 9⁰⁰ – 18⁰⁰

Etaty: 3

Budynek: Biblioteka mieści się w gmachu D Instytutu, w pokoju 208 na I piętrze

Pracownicy: Dominika Masternak, e-mail: dmasternak@cmdik.pl; mgr Katarzyna Nieszporska, e-mail: knieszporska@cmdik.pan.pl

Zbiory: druki zwarte: ok. 10 tys., wydawnictwa ciągłe: prenumerata 58 tytułów bieżących czasopism, w tym 38 zagranicznych

Zakres tematyczny: biologia komórki na poziomie ultrastrukturalnym: immunocytochemicznym i histochemicznym, endokrynologia, fizjologia i neurofizjologia, neurochemia, neurochirurgia, neuroimmunologia, neurologia, neuropatologia, transplantologia eksperymentalna

Katalogi: Katalog Biblioteki IMDiK, Katalog Warszawskiego Porozumienia Bibliotek Naukowych PAN – HORIZON, Katalogi centralne: Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich – KaRo, Centralny Katalog Czasopism Polskich i Zagranicznych

– BN, Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych w Polskich Bibliotekach Medycznych – CKCZ GBL, NUKAT – Narodowy Uniwersalny Katalog Polskich Bibliotek Naukowych, Doc@med – system elektronicznego dostarczania dokumentów

Czytelnie: ogólna

Bazy danych: PubMed, ICM Medline w serwisie Ovidnet – archiwalny, Medline Ebsco, Medline ProQuest, Medline on-line Ovid, SCI Expanded, AtoZ Ebsco PubMed – spis czasopism PubMed, ABE – baza ABE Marketing+18 tytułów LWW, Elsevier, Ebsco – zestaw baz czasopism firmy Ebsco, STM Blackwell Synergy, ProQuest, ProQuest Medical Library, Springer, Springer ICM, HighWire – Stanford University, FreeMedical Journals, Biblioteka Wirtualna, Biblioteka w Regensburgu – pełnotekstowe czasopisma bibliotek niemieckich

Instytut Psychiatrii i Neurologii. Biblioteka Naukowa, Ośrodek Informacji Naukowej, 02-957 WARSZAWA, ul. Sobieskiego 9, Budynek A, I p. pok. 126, tel. 022 45 82 641, <http://www.ipin.edu.pl> (zakładka: Biblioteka). Kierownik – mgr Zofia S y b i l s k a, tel. 022 45 82 641, e-mail: bibliot@ipin.edu.pl

Data powstania –1951

Czynna: poniedziałek – piątek, godz. 9⁰⁰ – 15³⁰

Etaty: 4

Budynek: 145 m²

Zbiory: druki zwarte: 27 888 vol., wydawnictwa ciągłe: 537 tytułów, zbiory specjalne: 284 jedn. dostęp do czasopism elektronicznych: w sieci instytutu (internet)

Zakres tematyczny: psychiatria, neurologia, psychologia, psychofarmakologia, alkoholizm i inne uzależnienia

Katalogi: kartkowy alfabetyczny i rzeczowy książek i czasopism, komputerowy książek (1994 –), czasopism (1996 –)

Czytelnie: ogólna

System komputerowy: SOWA

Bazy danych: Serwis „A to Z”, EBSCO, ProQuest, Science Direct, PsycArticles, PsycInfo, SCOPUS, Current Contents – Life Science, RefWorks, Polska Bibliografia Lekarska, TezMeSH

Uczestnictwo w konsorcjach: EBSCO, ProQuest, Science Direct, SCOPUS

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne dla studium doktoranckiego.

Wydawnictwa ciągłe: *Informator o nabytkach Biblioteki Naukowej IPiN* (kwartalnik)

Instytut Reumatologii. Biblioteka Naukowa, 02-637 WARSZAWA, ul. Spartańska 1, tel. 022 646 78 96, e-mail: biblioteka@ir.ids.pl. Kierownik – mgr Teresa F i r e k

BN IR – 1951

Czynna: poniedziałek, wtorek, czwartek, piątek, godz. 8⁰⁰ – 15⁰⁰, środa, godz. 12⁰⁰-15⁰⁰

Etaty: 1

Budynek: 150 m²

Zbiory: druki zwarte: 8945 wol., wydawnictwa ciągłe: 38 886 tyt., bieżąca prenumerata: 30 tyt. obcych, 32 tyt. krajowe

Zakres tematyczny: interna ze szczególnym uwzględnieniem reumatologii, ortopedia, dermatologia, rehabilitacja, epidemiologia, biochemia, mikrobiologia, patofizjologia, zdrowie publiczne, pediatria, pielęgniarstwo

Katalogi: tradycyjne: alfabetyczny, rzeczowy

Czytelnie: ogólna

Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dr med. Aleksandra Szczygła. Biblioteka, 02-903 WARSZAWA, ul. Powsińska 61/63, tel. 022 5509 673, fax 022 842 11 03, e-mail: izz.biblioteka@izz.waw.pl, <http://www.izz.waw.pl>. Kierownik – mgr Irena Gutowska

Czynna: poniedziałek, godz. 13⁰⁰ – 15⁰⁰, wtorek, środa, czwartek, godz. 9⁰⁰– 14⁰⁰

Etaty: 2

Zbiory: ogółem: wydawnictwa zwarte: 14 000 woluminów książek, prenumerata czasopism w 2008 roku: 38 tytułów krajowych i 20 zagranicznych, dostęp do czasopism elektronicznych w pełnotekstowych bazach danych: Elsevier 1400 tytułów, bazy GBL, Internet

Zakres tematyczny: epidemiologia żywienia, ekonomika żywienia, politykę wyżywienia, fizjologia i biochemia żywienia, higiena żywności i żywienia, żywienie kliniczne, choroby metaboliczne i gastroenterologii, metabolizm mineralny i chorób kości, mikrobiologia, wartość odżywcza żywności, technologia żywności i żywienia, prawo żywnościowe

Katalogi: katalog alfabetyczny książek i czasopism, komputerowy

Czytelnie: ogólna

System komputerowy: SOWA

Bazy danych: publikacje książkowe 2003-2008 (Internet)

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier poprzez ICM

Wydawnictwa ciągłe: *Żywnienie Człowieka i Metabolizm*

Narodowy Instytut Leków. Biblioteka Naukowa, 00-725 WARSZAWA, ul. Chelmska 30/34, 022 851 44 96, 022 851 43 69 w. 360, e-mail: biblio@il.waw.pl, magnieszka@il.waw.pl, <http://www.il.waw.pl/bibl.html>. Kierownik – mgr Agnieszka Madej-Gruszka

BN IL – 1952, BN NIZP – 2002, BN NIL – 2006

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 8⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 4

Budynek: 2 pokoje (30 m² + 15 m²)

Zbiory: druki zwarte: 4 251, wydawnictwa ciągłe: 15 550 ProQuest, eiFi Ebsco, Elsevier

Zakres tematyczny: farmacja, farmakologia, biologia, biochemia, chemia farmaceutyczna, chemia leków, chromatografia

Katalogi: alfabetyczny, przedmiotowy

Czytelnie: 1 ogólna

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier, ProQuest, Ebsco

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy Zakład Higieny. Dział Informacji i Dokumentacji Naukowej z Biblioteką, 00-791 WARSZAWA, ul. Chocimska 24, tel. 022 54 21 262, www.pzh.gov.pl. Kierownik – mgr Diana K o w a l c z y k , tel. 022 54 21 262, e-mail: dkowalczyk@pzh.gov.pl

DzliDNzB – 1965

Czynna: poniedziałek – piątek, godz. 8⁰⁰-16⁰⁰

Etaty: 4

Zbiory: 38 094 wol. książek i czasopism

Zakres tematyczny: nauki paramedyczne (bakteriologia, wirusologia, parazytologia, toksykologia środowiska, promocja zdrowia, ochrona środowiska, surowice i szczepionki, higiena komunalna)

Katalogi: tradycyjne - alfabetyczny i przedmiotowy

Czytelnia: 1 ogólna

Bazy danych: W budowie baza danych prac naszych pracowników w programie Expertus

Uczestnictwo w konsorcjach: Proquest, Springer, Tez Mesh, od 2009 Elsevier

Wydawnictwa ciągłe: *Medycyna Doświadczalna i Mikrobiologia*, *Przegląd Epidemiologiczny*, *Rocznik Państwowego Zakładu Higieny*, *Sprawozdanie PZH*, *Rozprawy habilitacyjne*, wydawnictwa metodyczne PZH, foldery okolicznościowe

Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej. Biblioteka. 01-755 WARSZAWA, ul. Krasińskiego 54, tel. 022 685 26 92, fax 022 685 27 15, e-mail: biblioteka@wiml.waw.pl, <http://www.wiml.waw.pl>. Kierownik – dr Elżbieta Z a k r z e w s k a

Data powstania: 1926

Czynna: poniedziałek- piątek, godz. 8⁰⁰ -15⁰⁰

Zakres tematyczny: medycyna lotnicza i biologia medyczna

Katalogi: tradycyjne i elektroniczne książek i czasopism

Bazy danych: Medline

Wydawnictwa ciągłe: *Polski Przegląd Medycyny Lotniczej*, *Postępy Medycyny Lotniczej*

Wojskowy Instytut Medyczny. Biblioteka Naukowa. 00-909 WARSZAWA, ul. Szaserów 128, tel. 022 681 67 03, 681 67 05, tel./fax 022 681 77 06, e-mail: medbn@wim.mil.pl, <http://www.biblioteka.wim.mil.pl>. Dyrektor – mgr Danuta A u g u s t y n o w i c z , e-mail: daugust@wim.mil.pl

Data powstania: 1964

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 9⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 6

Zbiory: ogółem: wydawnictwa zwarte: ok. 21 000, prenumerata czasopism w 2008 roku (polskich - 44 i zagranicznych - 15), dostęp do tytułów czasopism elektronicznych w pełnotekstowych bazach danych ok. 3 000

Katalogi: kartkowe, komputerowe

Czytelnie: ogólna

System komputerowy: ISIS

Bazy danych: ProQuest, Science Direct, Medline Ovid, EBSCO, Medline, Chochrane Librer, Polska Bibliografia Lekarska, Słownik Terminów Medycznych on-line, pakiet 190 specjalistycznych e-czasopism, LWW, LEX, Expertus Bibliografia publikacji pracowników WIM, Katalog czasopism - prenumerowane czasopisma, Katalog książek – nabytki BN, BIOGRAM - baza osobowa pracowników WIM

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier, ProQuest

Zajęcia dydaktyczne: prowadzone dla indywidualnych użytkowników

Inna działalność: organizacja seminarium naukowego

**Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej Polskiej Akademii Nauk.
Biblioteka Naukowa, 58-114 WROCŁAW, ul. Rudolfa Weigla 12, tel. 071 370 99 47, e-mail: bibwyp@iitd.pan.wroc.pl. <http://surfer.iitd.pan.wroc.pl/library.html>**

Data powstania: 1954

Czynna: poniedziałek-piątek, godz. 9⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 2 razy po ½ etatu

Zbiory: ogółem ok. 2 500 vol., w tym: wydawnictwa zwarte: 12 493 vol., wydawnictwa ciągłe: 12 883 vol., zbiory specjalne: 419 jedn., prenumerata czasopism w 2008 roku: 44 (z wymianą), dostęp do tytułów czasopism elektronicznych w pełnotekstowych bazach danych (c. 1.000 tytułów)

Zakres tematyczny: immunologia, immunologia kliniczna, immunologia chorób zakaźnych i immunogenetyka, biochemia, biofizyka, biosynteza, mikrobiologia ogólna i lekarska

Katalogi: kartkowe: alfabetyczny i przedmiotowy, czasopism, rozpraw doktorskich i habilitacyjnych

Czytelnie: ogólna

Uczestnictwo w konsorcjach: Elsevier, SpringerLink, Wiley-Blackwell

Wydawnictwa ciągłe: *Archiwum Immunologica et Therapiae*, *Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej*

Inna działalność: wystawy nowości książkowych w wypożyczalni i czasopism w czytelni

III. Inne biblioteki naukowe

Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego. Biblioteka, 01-828 WARSZAWA, ul. Schroegera 82, e-mail: bib_cmkp@cmkp.edu.pl. Kierownik – mgr Renata S e w e r y n i a k, kustosz, tel. 022 56 01 180, e-mail: bib_cmkp@cmkp.edu.pl

Data powstania – 1953

Czynna: poniedziałek, środa, piątek, godz. 8³⁰ – 15³⁰, wtorek, czwartek, godz. 8³⁰ – 18⁰⁰

Etaty: 3,5

Budynek: powierzchnia 404 m² na terenie Domu Nauki CMKP

Zbiory: 15 777 tytułów książek, 95 tytułów czasopism polskich, 16 tytułów czasopism zagranicznych, dostęp do czasopism elektronicznych: ScienceDirect (Elsevier), ProQuest, EBSCO, Your Journals@Ovid (LWW)

Zakres tematyczny: nauki medyczne, dziedziny pokrewne medycynie i nauki społeczne

Katalogi: alfabetyczny, przedmiotowy, komputerowy 2008 –

Czytelnie: ogólna

System komputerowy: SOWA

Bazy danych: Medline, Polska Bibliografia Lekarska

Uczestnictwo w konsorcjach: LWW, Elsevier, ProQuest

Główna Biblioteka Lekarska, 00-791 WARSZAWA, ul. Chocimska 22, tel. 022 849 74 04, e-mail: sekretar@gbl.waw.pl, <http://www.bgl.waw.pl>. Dyrektor – dr Aleksander T u l c z y ń s k i, tel. 022 849 74 04, e-mail: sekretar@gbl.waw.pl; Zastępca dyrektora – inż. Ewa C h r o b a k, tel. 022 849 74 04, e-mail: sekretar@gbl.waw.pl

Data powstania – 1945

Czynna: Czytelnie Ogólna, Czasopism Bieżących i Wypożyczalnia: poniedziałek – piątek, godz. 8⁰⁰ – 20⁰⁰, sobota, godz. 8⁰⁰ – 14³⁰; w miesiącach wakacyjnych (lipiec, sierpień): poniedziałek, czwartek, godz. 15⁰⁰ – 20⁰⁰, wtorek, środa, piątek, godz. 8⁰⁰ – 15⁰⁰

Etaty: 148, w tym 4 osoby z doktoratami

Budynek: 2 obiekty – 2 427 m² - ul. Chocimska 22, 2 139 m² - ul. Jazdów 1A

Struktura organizacyjna: Sekretariat: tel. 022 849 74 04, e-mail: sekretar@gbl.waw.pl; Dział Gromadzenia Zbiorów: kierownik – Jolanta Lasocka, tel. 022 848 33 43, 022 849 78 51 do 53 w. 154, fax: 022 849 78 02, e-mail: jlsocka@gbl.waw.pl; Dział Opracowania Zbiorów: kierownik – mgr Iwona Fryzowska-Chrobot, tel. 022 849 78 51 do 53 w. 116, fax: 022 849 78 02, e-mail: iwonac@gbl.waw.pl; Dział Udostępniania Zbiorów: kierownik – Bogumiła Wojdalska, tel. 022 849 78 51 do 53 w. 157, fax: 022 849 78 02, e-mail: wypozycz@gbl.waw.pl; Informatorium: mgr Anna Padzik, mgr Marta Wojtyńska, tel. 022 849 74 96, 022 849 78 51

w. 100, e-mail: infor@gbl.waw.pl; Dział Zbiorów Specjalnych, ul. Jazdów 6, 00-467 Warszawa: kierownik – mgr Jakub Żbikowski, tel. 022 622 50 05, 022 622 50 08 w. 20, e-mail: zb.spec@gbl.waw.pl; Dział Bibliografii Medycznych: kierownik – mgr Ewa Włostowska, tel. 022 849 75 83, fax: 022 849 78 02, e-mail: ewaw@gbl.waw.pl; Dział Informatyzacji i Informacji: kierownik – Tomasz Kamiński, tel. 022 849 78 51 do 53 w. 103, e-mail: tkamin@gbl.waw.pl; Pełnomocnik Dyrektora ds. Oddziałów terenowych GBL: kierownik – mgr Mirosława Sobczak, tel. 022 849 77 61, 022 849 78 51 do 53 w. 102, e-mail: org-met@gbl.waw.pl; Dział Kontroli i Selekcji Zbiorów: kierownik – mgr Elżbieta Deresz, tel. 022 849 78 51 do 53 w. 151; Dział Usług Reprograficznych i Wydawnictw: kierownik – lek. wet. Jacek Drogosz, tel. 022 849 72 84, fax: 022 849 78 02, Wydawnictwo e-mail: wydaw@gbl.waw.pl; Ksero e-mail: repro@gbl.waw.pl

Zbiory: druki zwarte: 434 383, wydawnictwa ciągłe: 156 894, zbiory specjalne: 68 234 jedn., dostęp do czasopism elektronicznych: 3874 tyt. GBL + 16 Oddziałów terenowych

Zakres tematyczny: medycyna i nauki pokrewne

Katalogi: kartkowe – alfabetyczny książek i czasopism, przedmiotowy książek, dysertacji; komputerowe: książek (1997–) i czasopism (1997–), centralny katalog czasopism zagranicznych (1996 –), osobowy lekarzy

Czytelnie: Ogólna, Czasopism bieżących

System komputerowy: PROLIB

Bazy danych: Polska Bibliografia Lekarska (baza autorska GBL), Polska Bibliografia Lekarska 1901-1939, Tez-MeSH 2008 (baza autorska GBL), Blackwell-Synergy, Cochrane Systematic Review, DynaMed, EIFL-EBSCO, CINAHL, Karger, Medline PubMed, Ovid (American College of Physicians, Evidence Based Medicine, Medline, Lippincott, Embase), ProQuest, Springer Link

Uczestnictwo w konsorcjach: EIFL-EBSCO, Blackwell, Springer, Proquest Medical Library + Medline with Full Text, LWW, Karger, Polskich Bibliotek Akademickich – Baza EMBASE

Wydawnictwa ciągłe: *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej (1951-2002)*, *Polska Bibliografia Lekarska*

Inna działalność: Wystawa poświęcona Prof. Stanisławowi Konopce założycielowi GBL prezentowana w salach Działu Zbiorów Specjalnych przy ul. Jazdów 6 oraz w Senacie RP (luty 2007)

IV Biblioteki innych uczelni z wydziałami medycznymi

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Biblioteka Główna, 10-719 OLSZTYN, ul. Michała Oczapowskiego 12b, tel. 089 523 33 09, e-mail: uwmbib@uwm.edu.pl, <http://bart.uwm.edu.pl>. Dyrektor – dr Danuta K o n i e c z n a, starszy kustosz dyplomowany, tel. 089 524 51 94, 089 523 33 09, e-mail: danuta.konieczna@uwm.edu.pl; Zastępca dyrektora – mgr Teresa Ł a g o d z i ń s k a - M a ł y s z k o, kustosz, tel. 089 524 51 96, e-mail: teresam@uwm.edu.pl; Zastępca dyrektora – Jolanta G a ł e c k a, kustosz, tel. 089 523 49 97, e-mail: joga@uwm.edu.pl

Data powstania – 1999

Czynna: poniedziałek-soboty, godz. 8⁰⁰ - 20⁰⁰

Etaty: 143 (w tym ½ etatu- 1): 4 nauczycieli akademickich i 7 osób z doktoratem

Budynek: nowoczesny, oddany do użytku 15 października 2007 r., powierzchnia całkowita – 19 423 m², powierzchnia kolekcji otwartych (wolny dostęp) – 4287 m², magazyn kompaktowy – 1738 m² oraz 720 stanowisk dla użytkowników, 400 stanowisk komputerowych i 100 miejsc w salach dydaktycznych

Struktura organizacyjna: Sekretariat – Helena Bartnik, tel. 089 523 33 09, e-mail: uwmbib@uwm.edu.pl, Moduł 1 – Zasoby/Opracowanie: Oddział Gromadzenia Wydawnictw Zwartych; Oddział Opracowania Wydawnictw Zwartych; Oddział Czasopism: Czytelnia Czasopism Bieżących, Sekcja Zasobu Czasopism; Oddział Kontroli Zbiorów; Moduł 2 – Użytkownik/Usługi: Oddział Kolekcji Dziedzinowych: Kolekcja Nauk Humanistycznych, Kolekcja Nauk Społecznych, Kolekcja Nauk Przyrodniczo-Technicznych; Oddział Wypożyczalni i Magazynów; Oddział Kolekcji Dydaktycznej: Sekcja Wypożyczeń Międzybibliotecznych; Oddział Informacji Naukowej; Oddział Zbiorów Specjalnych; Punkt Informacji Normalizacyjnej; Ośrodek Informacji Patentowej; Centrum Dokumentacji Europejskiej; Moduł 3 – Narzędzia Zarządzania: Oddział ds. Komputeryzacji; Sekcja Administracji i Finansów

Zbiory biblioteki: ogółem: 907 407 wol./jedm., druki zwarte: 689 088 wol., wydawnictwa ciągłe: 156 455 wol., zbiory specjalne: 61 864 jedn., dostęp do czasopism elektronicznych: liczba dostępnych z różnych źródeł e-czasopism wynosi 22 300 tytułów (trzeba jednak pamiętać o dublowaniu się tytułów np. w bazach EBSCO czy ProQuest), biblioteki wydziałowe – 3, instytutowe – 2 oraz Biblioteka Gimnazjum i Liceum Akademickiego

Zakres tematyczny: uniwersalny, z szczególnym uwzględnieniem potrzeb nowych wydziałów i kierunków

Katalogi: komputerowy (od 1993 r.), kartkowe: alfabetyczny i rzeczowy zbiorów starszych, nie wykorzystywanych w bieżącej działalności biblioteki

Czytelnie: Czasopism Bieżących – 32 miejsca do czytania w kolekcjach dziedzinowych i kolekcji dydaktycznej (razem 225 miejsc), Ogólna (w tym zbiory bibliologiczne) przy Oddziale Informacji Naukowej – 25 miejsc, Oddziału Zbiorów

Specjalnych – 25 miejsc, Punktu Informacji Normalizacyjnej i Ośrodka Informacji Patentowej – 6 miejsc, Centrum Dokumentacji Europejskiej – 28 miejsc

System komputerowy: ALEPH

Bazy danych: Biblioteki Narodowej, SIGŻ, AGRO, BAZTECH, LEX, LEGALIS, Polska Bibliografia Prawnicza, baza ekonomiczna: Przegląd Ekonomiczny Piśmiennictwa Ekonomicznego, Polska Bibliografia Lekarska, oraz tworzona baza publikacji pracowników Uniwersytetu

Uczestnictwo w konsorcjach: Springer, EIFL Direct (EBSCO), Elsevir, ProQuest, Blackwell, Wiley, Emerald, ISI Emerging Markets, SCI-Ex, JCR, Scopus.

Zajęcia dydaktyczne: Przysposobienie biblioteczne – test w Internecie na stronie Biblioteki

Wydawnictwa ciągle: informatory biblioteczne

Inna działalność: w roku akademickim 2007/2008 odbyły się dwie konferencje, warsztaty dla bibliotekarzy BazTol, wykłady oraz liczne wystawy i pokaz dla dużej i zróżnicowanej grupy użytkowników

Informacje dodatkowe: nowe rozwiązania w bibliotece wolny dostęp do zbiorów w kolekcjach dziedzinowych i dydaktycznej, kabiny do pracy indywidualnej i grupowej, SelfCheck'i – urządzenia do samodzielnej obsługi wypożyczeń i zwrotów, sprzęt do digitalizacji zbiorów, fumigacyjna komora próżniowa do dezynfekcji zbiorów archiwalnych

□—————□

Uwaga: W Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie jest Wydział Nauk Medycznych, na którym uruchomiono kierunki studiów: lekarski i pielęgniarstwo. Istnieje również Wydział Medycyna Weterynaryjna. Biblioteka Główna posiada ok. 20 000 vol. zbiorów z zakresu nauk medycznych i pokrewnych.

Dr Jolanta Przyłuska
Łódź – IMP

STRONY INTERNETOWE BIBLIOTEK UCZELNI MEDYCZNYCH I INSTYTUTÓW NAUKOWYCH

Strony internetowe jako element marketingu biblioteki

Internet jest kanałem informacji w coraz większym stopniu wypierającym tradycyjne media komunikacyjne. To już nie jest wirtualny świat, do którego zagląda się od czasu do czasu – to świat aktywnych użytkowników, korzystających każdego dnia z wielu serwisów, poszukujących informacji, produktów i usług. Internet daje możliwość utworzenia określonej przestrzeni informacyjnej dla instytucji jaką jest biblioteka w globalnej sieci. Internet zapewnia coraz lepsze narzędzia i rozwiązania do komunikowania się ze środowiskiem zewnętrznym biblioteki.

Według zasad marketingu jednym ze sposobów dotarcia do klienta jest strona internetowa firmy. Reguły marketingowe można stosować również w usługach bibliotecznych. Strategię wychodzenia naprzeciw oczekiwaniom użytkowników bibliotek odzwierciedlają ich portale WWW. Tworzą one wizerunek biblioteki, pozwalają na budowanie pozytywnego obrazu, umożliwiają przedstawienie metod współpracy z potencjalnym czytelnikiem oraz realizację kluczowych zadań. Witryna biblioteki akademickiej powinna być miejscem zapewniającym wiarygodną informację, nowoczesne narzędzia i usługi, jej oferta nie może być kojarzona głównie z wypożyczaniem książek. Świadoma strategia marketingowa zastosowana przy budowaniu stron internetowych wpływa na wzrost widzialności usług bibliotecznych, przyciąga użytkowników i zachęca ich do dalszego i częstszego odwiedzania tego miejsca w Internecie [1]. Strona internetowa biblioteki nie może więc być statycznym narzędziem do jednostronnej komunikacji (książki elektroniczne, e-czasopisma, poradniki, instruktaże, słowniki, indeksy A-Z). Powinna odzwierciedlać gotowość biblioteki do dynamicznej, interaktywnej współpracy z czytelnikiem, dawać użytkownikowi możliwość wpływu na współkształtowanie zasobów i usług (e-mail, komunikatory, newsletter, blogi, fora dyskusyjne, e-learning, bezpośrednie przesyłanie zapytań) [2].

Grupę docelową [3], do której kierowana jest oferta informacyjna bibliotek medycznych stanowią:

- użytkownicy zasobów, w tym:
 - studenci, doktoranci, pracownicy naukowcy uczelni/institutu,
 - określone grupy zawodowe (lekarze, pielęgniarki, farmaceuci, toksykologowie, nauczyciele, dziennikarze, bibliotekarze, itp.),
 - określone grupy społeczne (pacjenci, konsumenci, uczniowie, itp.)
- pracownicy biblioteki głównej i bibliotek filialnych, uczelni/institutu,
- dostawcy książek, czasopism, baz danych, materiałów informacyjnych
- społeczności terytorialne (lokalna społeczność uczelni, osiedla studenckiego, miasta, kraju, regionu, świata)
- instytucje współfinansujące
- potencjalni konkurenci na rynku usług bibliotecznych.

Użytkownicy ci oczekują od serwisu bibliotecznego, aby stosował takie narzędzia, jakie powszechnie są wykorzystywane w usługach internetowych, był szybki i łatwy w nawigacji. Nowoczesne elementy podnoszą standard usług, rozszerzają ofertę, zmieniają oblicze bibliotek i są wprowadzeniem do biblioteki wirtualnej udostępniającej swoje zasoby na żądanie użytkownika z dowolnego miejsca i o dowolnej godzinie.

Sposobem na budowanie wizerunku biblioteki poprzez strony WWW jest personalizacja serwisu – identyfikowanie biblioteki dzięki indywidualizacji stron z wykorzystaniem odpowiednich elementów graficznych czy kolorystyki. Zabiegi te mają na celu stworzenie poczucia, że jest to niepowtarzalna strona, tworzona przez daną bibliotekę, odróżniającą ją od innych [4]. Oryginalne elementy multimedialne zachęcają użytkownika do ponownego korzystania z tej strony, a interaktywne narzędzia internetowe użyte do budowania portalu bibliotecznego zmieniają użytkownika z biernego odbiorcy treści na aktywnego uczestnika kreującego zawartość serwisu na miarę swoich potrzeb.

Biblioteki uczelni medycznych

W systemie polskiego medycznego szkolnictwa wyższego funkcjonuje jedenaście uczelni akademickich kształcących w zakresie uzyskania kwalifikacji do wykonywania zawodu medycznego na poziomie magisterskim i licencjackim na następujących kierunkach studiów:

- lekarski
- stomatologia
- analityka medyczna
- farmacja
- pielęgniarstwo
- fizjoterapia
- zdrowie publiczne
- położnictwo
- ratownictwo medyczne

- medycyna laboratoryjna
- dietetyka.

Każda z tych instytucji posiada własną bibliotekę (tab. 1), która stanowi zaplecze edukacyjne uczelni dla studentów i pracowników naukowych. Zgromadzone zasoby wiedzy, udostępnianie i rozpowszechnianie ich stanowią podstawę funkcjonowania bibliotek akademickich. Istotne znaczenie mają też wartości generowane w sposób pośredni jako efekt wsparcia intelektualnego dla danego środowiska poszukującego wiedzy medycznej. Nowoczesne narzędzia internetowe umożliwiają włączenie się bibliotek akademickich w sferę Nauki 2.0, a punktem wyjścia jest właśnie strona internetowa.

Tab. 1. Biblioteki uczelni medycznych:

Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku ul. Kilińskiego 1, 15-089 Białystok bibamb@umwb.edu.pl	 http://biblioteka.umwb.edu.pl
Biblioteka Medyczna Collegium Medicum w Bydgoszczy Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu ul. M. Skłodowskiej-Curie 9, 85-094 Bydgoszcz sekret.biblio@cm.umk.pl	 http://biblio.cm.umk.pl/
Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Gdańsku ul. Dębinki 1, 80-211 Gdańsk biblsekr@amg.gda.pl	 http://www.biblioteka.amg.gda.pl/
Biblioteka Główna Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach ul. Poniatowskiego 15, 40-055 Katowice biblio@sum.edu.pl	 http://www.slam.katowice.pl/page.php?216

Biblioteka Medyczna Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie ul. Medyczna 7, 30-688 Kraków sekretariat@bm.cm-uj.krakow.pl	 http://www.bm.cm-uj.krakow.pl/
Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Lublinie ul. Szkolna 18, 20-124 Lublin sekretariat@bg.umlub.pl	 http://bg.umlub.pl
Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi ul. Muszyńskiego 2, 90-151 Łódź biblio@bg.umed.lodz.pl	 http://www.bg.umed.lodz.pl/
Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu ul. Parkowa 2, 60-775 Poznań bg@ump.edu.pl	 http://www.bg.ump.edu.pl/
Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie al. Powstańców Wielkopolskich 20, 70-110 Szczecin bgpam@sci.pam.szczecin.pl	 http://www.ams.edu.pl/biblioteka

Biblioteka Główna Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego ul. Oczki 1, 02-007 Warszawa library@bibl.amwaw.edu.pl	 http://www.wum.edu.pl/
Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu ul. Parkowa 1/3, 51-616 Wrocław biuro@bg.am.wroc.pl	 http://www.bg.am.wroc.pl/

Główna Biblioteka Lekarska

Dostęp do zasobów wiedzy dla pracowników naukowych w dziedzinie medycyny i nauk pokrewnych, pracowników ochrony zdrowia z wykształceniem wyższym (medycyna, farmacja, pielęgniarstwo), średniego personelu medycznego, zapewnia Główna Biblioteka Lekarska wraz z szesnastoma oddziałami terenowymi (tab. 2). Strona internetowa GBL skierowana jest do szerokiej grupy indywidualnych odbiorców w całym kraju poszerzających i uzupełniających swoje wykształcenie medyczne lub prowadzących badania naukowe. Z oferty tej mogą korzystać pozostałe biblioteki kierując zamówienia bezpośrednio do GBL lub do najbliższego oddziału w danym regionie. Oprócz typowych funkcji bibliotecznych w portalu tym prezentowane są bazy integrujące dostęp do zasobów rozproszonej informacji medycznej w kraju takie jak Polska Bibliografia Lekarska (PBL) rejestrująca polską literaturę z dziedziny medycyny, Tez–MeSH, czyli polska wersja języka informacyjno-wyszukiwawczego amerykańskiego tezauryś Medical Subject Headings (MeSH) i Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych (CKCZ) obejmujący zasoby czasopism 56 bibliotek medycznych w kraju. Nowością jest dostęp do podstawowych informacji o GBL za pomocą telefonu komórkowego wyposażonego w przeglądarkę Wireless Application Protocol (WAP) (<http://wap.gbl.waw.pl>).

Tab. 2. Główna Biblioteka Lekarska i oddziały terenowe GBL

Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki w Warszawie ul. Chocimska 22, 00-791 Warszawa gbl@gbl.waw.pl	 http://www.gbl.waw.pl/

Oddziały terenowe GBL	
Oddział Bełchatów, ul. Czapliniecka 123, 97-400 Bełchatów,	gbl-belchatow@tlen.pl
Oddział Bielsko-Biała, ul. Krasińskiego 28, 43-300 Bielsko-Biała,	odz-bbia@gbl.waw.pl
Oddział Ciechanów, ul. Wojska Polskiego 51, 06-400 Ciechanów,	odziech@gbl.waw.pl
Oddział Częstochowa, ul. Bialska 104, 42-200 Częstochowa,	gbl.czestochowa@wp.pl
Oddział Elbląg, ul. Królewiecka 146, 82-300 Elbląg,	odz-elb@gbl.waw.pl
Oddział Gorzów Wielkopolski, ul. Estkowskiego 13, 66-400 Gorzów Wielkopolski,	odz-gorz@gbl.waw.pl
Oddział Katowice, ul. Grażyńskiego 49 A, 40-126 Katowice,	odz_kat@interia.pl
Oddział Kielce, ul. Artwińskiego 3, skr. poczt. 21 25-602 Kielce,	odzkiel@poczta.onet.pl
Oddział Koszalin, ul. Chałubińskiego 7, 75-581 Koszalin,	gblk@swk.med.pl
Oddział Olsztyn, ul. Żołnierska 14 c ,10-561 Olsztyn,	odz-olsz@gbl.waw.pl
Oddział Opole, ul. Grunwaldzka 23, 45-054 Opole,	odz-opol@gbl.waw.pl
Oddział Radom, ul. Aleksandrowicza 5, 26-600 Radom,	bl-jozefow@wss.com.pl
Oddział Rzeszów, ul. Dąbrowskiego 79 A, 35-040 Rzeszów,	gbl.rzeszow@interia.pl
Oddział Słupsk, ul. Jana Pawła II, 1, 76-200 Słupsk,	odz-slup@gbl.waw.pl
Oddział Toruń, ul. Chopina 20, 87-100 Toruń,	krystyna.rychlicka@hipokrates.org
Oddział Zielona Góra, ul. Zyty 26, 65-046 Zielona Góra,	odz-zgor@gbl.waw.pl

Biblioteki instytutowe

W polskiej nauce i edukacji działają też jednostki badawczo-rozwojowe i oddziały Polskiej Akademii Nauk (PAN) związane z medycyną. Posiadają one biblioteki naukowe (tab. 3) specjalizujące się w określonej dziedzinie wiedzy biomedycznej, wspomagające prowadzone badania naukowe i dalszą edukację medyczną. Charakter ich usług i działań związany jest z tematyką i zakresem badań instytucji, do której należą. Dobrze dobrany i w miarę możliwości kompleksowy księgozbiór specjalistyczny oraz zapewnienie dostępu do fachowych źródeł zewnętrznych sprawiają, że małe biblioteki instytutowe stają się cennym zapleczem wysoce specjalistycznej wiedzy. Biblioteki instytutowe powinny posiadać możliwie pełną ofertę w wytyczonym zakresie specjalizacji a strony internetowe mogą być sposobem na przedstawienie tej oferty i otwarciem drogi dla osób poszukujących specyficznej wiedzy tematycznej.

Tab. 3. Medyczne biblioteki instytutowe

Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego Biblioteka ul. Schroegera 82, 01-828 Warszawa bib_cmkp@cmkp.edu.pl	 http://www.cmkp.edu.pl/biblioteka.htm
Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu Biblioteka ul. Zgrupowania AK „Kampinos” 1, 01-943 Warszawa biblioteka@ifps.org.pl	 http://www.biblioteka.ifps.org.pl
Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc Biblioteka Naukowa ul. Płocka 26, 01-138 Warszawa s.fronczak@igichp.edu.pl	 http://www.igichp.edu.pl/
Instytut Hematologii i Transfuzjologii Biblioteka Naukowa ul. Chocimska 5, 00-957 Warszawa biblioteka@ihit.waw.pl	 INSTYTUT HEMATOLOGII I TRANSFUZJOLOGII http://www.ihit.waw.pl/

Instytut Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego Biblioteka Naukowa ul. Alpejska 42, 04-628 Warszawa biblioteka@ikard.pl	 http://www.ikard.waw.pl/biblioteka-naukowa.html
Instytut Matki i Dziecka Biblioteka Naukowa ul. Kasprzaka 17a, 01-211 Warszawa biblioteka@imid.med.pl	 http://www.imid.med.pl
Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki Biblioteka ul. Jaczewskiego 2, 20-950 Lublin imw@galen.imw.lublin.pl	 http://www.imw.lublin.pl/biblioteka.html
Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr Jerzego Nofera Biblioteka Naukowa ul. św. Teresy od Dzieciątka Jezus 8, 91-348 Łódź library@imp.lodz.pl	 http://www.imp.lodz.pl/biblioteka
Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego Biblioteka ul. Kościelna 13, 41-200 Sosnowiec biblioteka@imp.sosnowiec.pl	 http://www.imp.sosnowiec.pl
Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie Biblioteka ul. W. K. Roentgena 5, 02-781 Warszawa mpn@coi.waw.pl	 http://www.coi.waw.pl

Instytut Psychiatrii i Neurologii Biblioteka ul. Sobieskiego 9, 02-957 Warszawa bibliot@ipin.edu.pl	 http://www.ipin.edu.pl/
Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dr med. Aleksandra Szczygła Biblioteka ul. Powińska 61/63, 02-903 Warszawa izz.biblioteka@izz.waw.pl	 http://www.izz.waw.pl
Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny Biblioteka ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa biblioteka@pzh.gov.pl	 http://www.pzh.gov.pl
Instytut „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka” Biblioteka Naukowa Al. Dzieci Polskich 20, 04-730 Warszawa biblioteka@czd.pl	 http://www.czd.pl/index1.php?id=27
Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki Biblioteka Naukowa ul. Rzgowska 281/289, 93-338 Łódź czmplibr@uni.lodz.pl	 http://www.iczmp.edu.pl/biblio/index.html
Narodowy Instytut Leków Biblioteka Naukowa ul. Chełmska 30/34, 00-725 Warszawa biblio@il.waw.pl	 http://www.nizp.edu.pl/bibl.html

Wojskowy Instytut Medyczny Biblioteka Naukowa ul. Szaserów 128, 00-909 Warszawa medbn@wim.mil.pl	 http://www.biblioteka.wim.mil.pl
Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej Biblioteka ul. Krasieńskiego 54, 01-755 Warszawa biblioteka@wiml.waw.pl	 http://www.wiml.waw.pl/
Instytut Biologii Medycznej PAN Biblioteka Naukowa ul. Lodowa 106, 93-232 Łódź aobidowska@cbm.pan.pl	 http://www.cbm.pan.pl
Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN Biblioteka Naukowa ul. Rudolfa Weigla 12, 58-114 Wrocław bibwyp@iitd.pan.wroc.pl	 http://surfer.iitd.pan.wroc.pl/library.html
Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej PAN Biblioteka ul. Trojdena 4, 02-109 Warszawa liber@ibib.waw.pl	 http://www.ibib.waw.pl/library4.php
Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. M. Mossakowskiego PAN Biblioteka ul. Pawińskiego 5, 02-106 Warszawa library@cmdik.pan.pl	 http://www.cmdik.pan.pl/library/index.html

Instytut Farmakologii PAN Biblioteka ul. Smętna 4, 31-343 Kraków kafel@if-pan.krakow.pl	 http://www.if-an.krakow.pl/ifpan/info/library.html

Nowoczesne narzędzia w witrynach bibliotek medycznych

Witryny internetowe polskich bibliotek medycznych oferują typowe usługi do komunikacji jednostronnej, jak dostęp do katalogów, baz danych, czasopism, wydawnictw elektronicznych, narzędzi bibliometrycznych. Zawierają aktualności, ogłoszenia, informują o interesujących medycznych zasobach internetowych, wyszukiwarkach. Często oferują zdalny dostęp do zasobów elektronicznych z komputerów umieszczonych poza uczelnią. Biblioteki medyczne włączają się w tworzenie bibliotek cyfrowych, polecają w formie elektronicznej skrypty dla studentów i materiały dydaktyczne z zakresu szkoleń bibliotecznych.

Nowe usługi nastawione na aktywny udział użytkownika są dopiero wdrażane w niektórych bibliotekach. Są pierwsze próby komunikowania się poprzez forum biblioteczne w Gdańsku i forum kartoteki MeSH.pl (<http://www.mesh.pl/forum/>), forum studentów przy Bibliotece Instytutu Zdrowia Publicznego Collegium Medium UJ. Instalowane są czytniki kanałów RSS. Do komunikacji z biblioteką wykorzystywana jest najczęściej poczta e-mail, funkcja „wyślij wiadomość” lub „zapytaj bibliotekarza”, w jednej z bibliotek zainstalowany jest komunikator Gadu-Gadu (GG). W bibliotece łódzkiej jest newsletter rozsyłający informacje o nowościach pojawiających się na stronach biblioteki. W Szczecinie zapowiadana jest wirtualna podróż po nowej bibliotece. Ciekawostką są wystawy tematyczne i „Lekarski Poradnik Językowy” (<http://lpj.pl>) prezentowane w serwisie biblioteki akademickiej w Warszawie. Niektóre biblioteki wykorzystują e-learning do szkoleń bibliotecznych. Zdalne korzystanie z szerokich zasobów wiedzy medycznej dla danego województwa oferowane jest przez Regionalne Centrum Informacji Medycznej (<http://rcim.umk.pl>) w Bydgoszczy. Na stronach biblioteki Instytutu Zdrowia Publicznego w Krakowie jest też ciekawy blog (<http://www.bibliotekaizp.blogspot.com>), na którym można poczytać o HealthInfo Island w Second Life i o MIGHEALTHNET – interaktywnym serwisie Wiki, dotyczącym zdrowia migrantów w Europie (<http://www.mighealth.net>). W Katowicach umieszczono adresy interaktywnych materiałów medycznych i przykłady innych serwisów Wiki dotyczących medycyny na świecie. W Lublinie jest internetowa wizytówka pracownika (<http://ewabusse.wizytowka.pl>). Zamieszczenie zdjęcia i informacji o danej osobie, publikacji i zainteresowań sprawia, że bibliotekarz nie jest anonimowym członkiem wirtualnej społeczności.

Wśród działań integrujących dostęp do wiedzy i znacząco podnoszących standard obsługi online użytkownika jest doc@med – system elektronicznego dostarczania dokumentów w formie kopii artykułów z czasopism zgromadzonych w siedmiu bibliotekach akademickich (<http://www.docmed.pl>) nadzorowany przez bibliotekę

w Poznaniu. Medyczne biblioteki akademickie oferują także dostęp do słownika terminów medycznych opartego na polskiej wersji kartoteki hasel przedmiotowych MeSH (<http://sloownik.mesh.pl>). Szczegółowe zasady katalogowania zalecane przez amerykańską National Library of Medicine i zasady pracy nad kartoteką MeSH zamieszczono na stronach biblioteki w Krakowie.

Natomiast oferta internetowa bibliotek instytutowych prawie nie zawiera nowych narzędzi. Niektóre z nich nie posiadają stron lub prezentują tylko krótką informację na stronach instytucji macierzystej, a jedynym sposobem dotarcia do ich zbiorów jest adres pocztowy, telefon i adres poczty elektronicznej. Biblioteki instytutowe nastawione są głównie na tradycyjną współpracę ze środowiskiem wewnętrznym swojej instytucji i ich możliwości promowania wiedzy tematycznej na zewnątrz za pomocą Internetu nie są wykorzystywane w pełni. Uaktywnienie niszowych zasobów tych bibliotek i uruchomienie usług dla zewnętrznych odbiorców poprawi wizerunek danej instytucji i włączy ją w globalny obieg informacji medycznej. W przypadku małych bibliotek instytutowych zapowiedzią zmian są strony instytucji macierzystych tworzone za pomocą systemów zarządzania treścią (Content Management System – CMS) np. w Instytucie Medycyny Pracy (IMP) w Łodzi. Biblioteka instytutowa staje się wówczas jednym z elementów portalu i dodatkowe informacje dla pacjentów, specjalistów, naukowców, firm widziane są z poziomu serwisu instytutu. Podobną funkcję zastosowano przy tworzeniu stron Instytutu Kardiologii w Warszawie. Uzupełnianie stron biblioteki odbywa się poprzez stopniowe dodawanie kolejnych zakładek bez naruszania układu stron. W rozbudowywanym serwisie biblioteki IMP można już skorzystać z funkcji „zapytaj bibliotekarza”, można znaleźć oprócz typowych informacji cotygodniowy przegląd publikacji WHO z zakresu zdrowia i środowiska (The Virtual Library Desk at WHO European Library on Health and Environment), link do Repozytorium ECNIS - archiwum dokumentów cyfrowych o tematyce związanej ze środowiskowym narażeniem na raka (Environmental Cancer Risk, Nutrition and Individual Susceptibility), tworzonego na zasadach Open Access przez bibliotekę IMP (<http://ecnis.openrepository.com/>).

Przedstawione funkcje są dopiero zwiastunami tego, co może być wprowadzane w polskich bibliotekach medycznych. Przegląd stron WWW pokazuje stan z listopada 2008 r. Niektóre biblioteki planują utworzenie nowych portali, inne są w trakcie tworzenia swojego serwisu lub wprowadzają nowe funkcje w miarę technicznych i finansowych możliwości. Budowanie pozytywnego wizerunku biblioteki poprzez wykorzystanie nowoczesnych narzędzi i standardów tworzenia stron internetowych udaje się jednak tylko nielicznym bibliotekom – II nagroda w konkursie SBP za najlepszą witrynę dla biblioteki medycznej w Gdańsku wg kryteriów z 2004 r. [5]. Żadna z bibliotek nie oferuje dostępu do redagowanych przez siebie informacji o zdrowiu, czy materiałów edukacyjnych dla pacjentów i nie prowadzi promocji zdrowia za pośrednictwem stron WWW [6,7,8]. W zakresie edukacji pacjentów umieszczane są w większości bibliotek tylko adresy wartościowych źródeł informacji

internetowej. Mogą one być w przyszłości przekształcone w samodzielne witryny internetowe służące przedstawieniu informacji dla pacjentów [9]. W Krakowie podłączono zewnętrzne linki do multimedialnej platformy dla lekarzy np. TVN Med (<http://www.tvnmed.pl>). Zamieszczanie informacji o zdrowiu wymaga współpracy ze specjalistami, którzy zagwarantują rzetelność dostarczanej wiedzy i pozwolą na zastosowanie certyfikacji portalu zgodnie z kodeksem postępowania „Helath On the Net Foundation” (HONcode) przeznaczonym dla stron z zakresu medycyny i zdrowia [10].

Świadoma strategia marketingowa poprzez profesjonalne zarządzanie serwisem internetowym biblioteki wiąże się z powołaniem osoby odpowiedzialnej za portal, przeznaczeniem środków finansowych na utrzymanie i zarządzanie. Jeśli to zadanie ma być wykonywane przez biblioteki, to obciąża ono i tak ich skąpe budżety. Na razie nowości wprowadzane są przez bibliotekarzy pasjonatów, a powinny być realizowane przez profesjonalistów (tylko kto ich doceni), wówczas skala nowych narzędzi i poziom serwisów bibliotecznych spełnią oczekiwania użytkowników.

Bibliografia

1. S a p a Remigiusz: Academic library Web sites versus commercial Web sites: basic for benchmarking. LIDA 2001. The Internet: ethics and legal issues & information services - practice and research. [on-line]. [dostęp 8 października 2008]. <http://www.ffzg.hr/infoz/lida/lida2001/present/sapa.doc>
2. S z e r k s z n i s Żaneta: Academic librarians web-sites in Poland and their users. INFORUM 2005. 11th Conference on Professional Information Resources. [on-line]. [dostęp 8 października 2008]. http://www.inforum.cz/pdf/2005/Szerksznis_Zaneta.pdf
3. S m e k t a ł a Tymon: Public Relations w Internecie. Astrum Wrocław 2006
4. G u s t o w s k i Wojcich: E-społeczność. Jak budować i wykorzystywać społeczności internetowe w nowoczesnych działaniach e-marketingowych. Złote Myśli Gliwice 2007
5. Konkurs SBP na najlepszą witrynę internetową biblioteki 2004 – kryteria. Formularz oceny informacji elektronicznej (strony internetowej), oprac. Bożena Bednarek, [on-line]. [dostęp 10 listopada 2008]. http://ebib.oss.wroc.pl/sbp/konkurs_www_2004_kryteria.html
6. W o j c z y Ń s k a Magdalena, S z l o s e r Marta: Źródła informacji medycznej. Biuletyn EBIB [on-line]. 2008 nr 7 (98) [dostęp 17 października 2008]. http://ebib.info/2008/98/a.php?wojczynska_szloser
7. B u s s e - T u r c z y Ń s k a Ewa: Dostęp online do informacji o zdrowiu na internetowych stronach bibliotek. Biuletyn EBIB [on-line]. 2005 nr 8 (69) [dostęp 18 września 2008]. <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/69/busse.php>
8. Ś n i e c h o w s k a - K a r p i Ń s k a Anastazja: Czy Internet zastąpi Goździkową? Informacje na temat ochrony zdrowia w serwisie dla pacjentów U.S. National Library of Medicine i na stronach

WWW w języku polskim. Biuletyn EBIB [on-line]. 2005 nr 8 (69) [dostęp 10 listopada 2008]. <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/69/sniechowska.php>

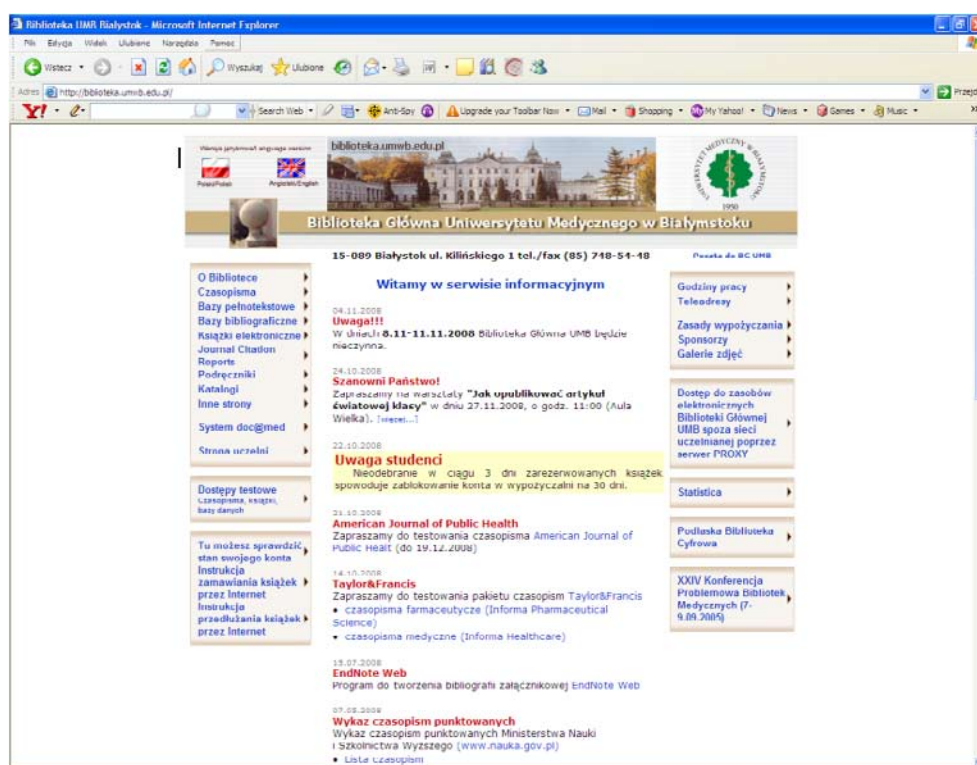
9. Dobrogowska - Schlebusch Ewa: Ocena jakości informacji medycznej dostępnej w Internecie – jako zadanie dla bibliotek. Biuletyn EBIB [on-line]. 2007 nr 3 (84) [dostęp 10 listopada 2008]. http://ebib.info./2007/84/a.php?dobrogowska_schlebusch

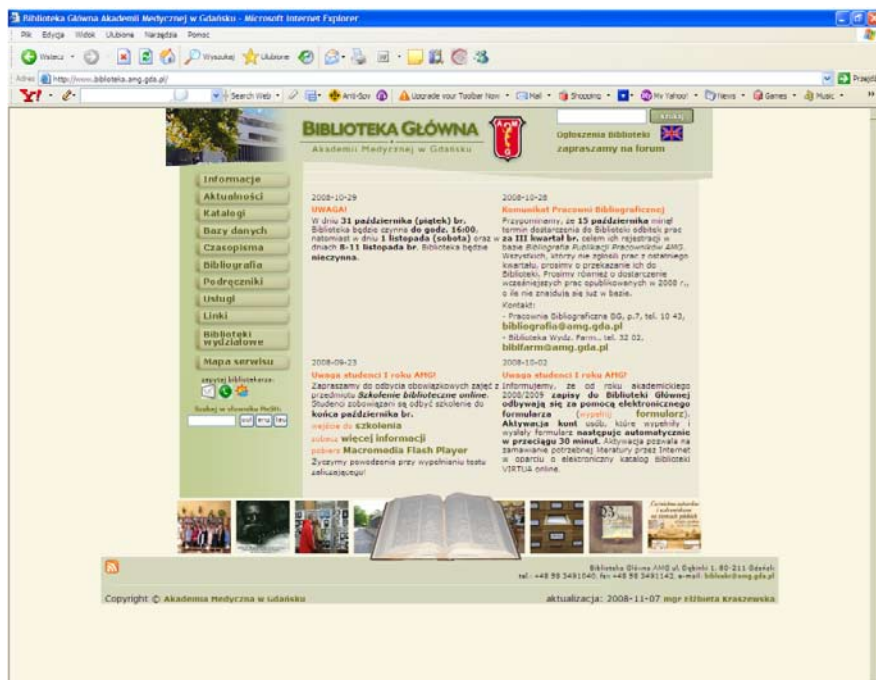
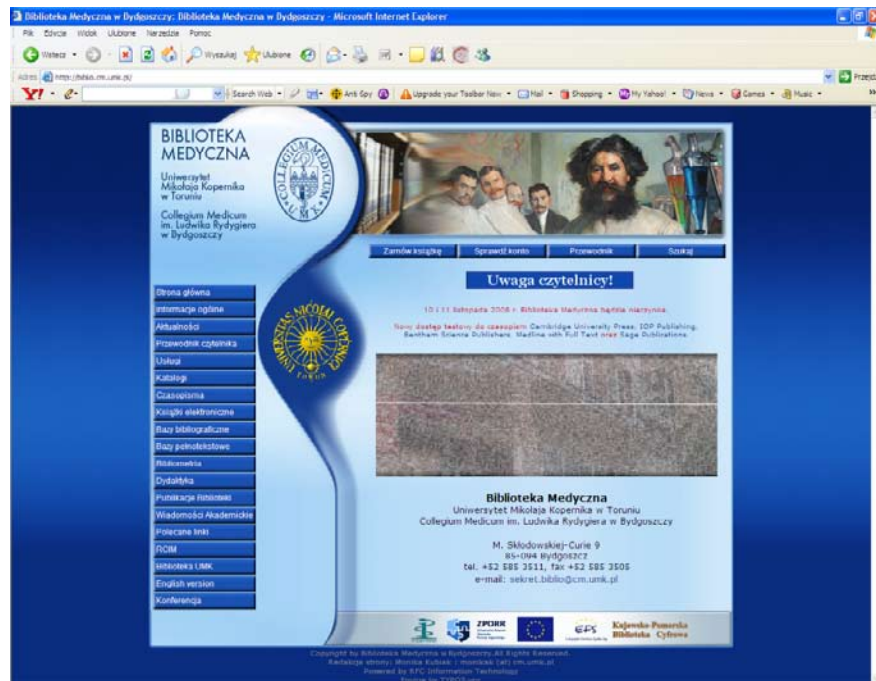
10. Kodeks postępowania Health On the Net Foundation (HONcode) przeznaczony dla stron Web z zakresu medycyny i zdrowia. [on-line]. [dostęp 20 października 2008]. <http://www.hon.ch/HONcode/Polish/>

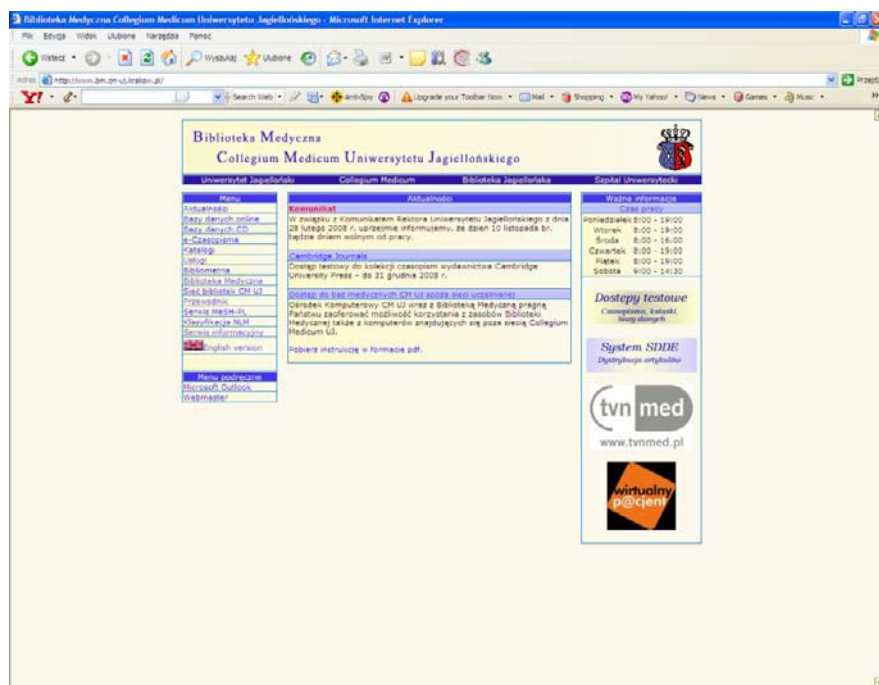
Załącznik - Strony internetowe bibliotek

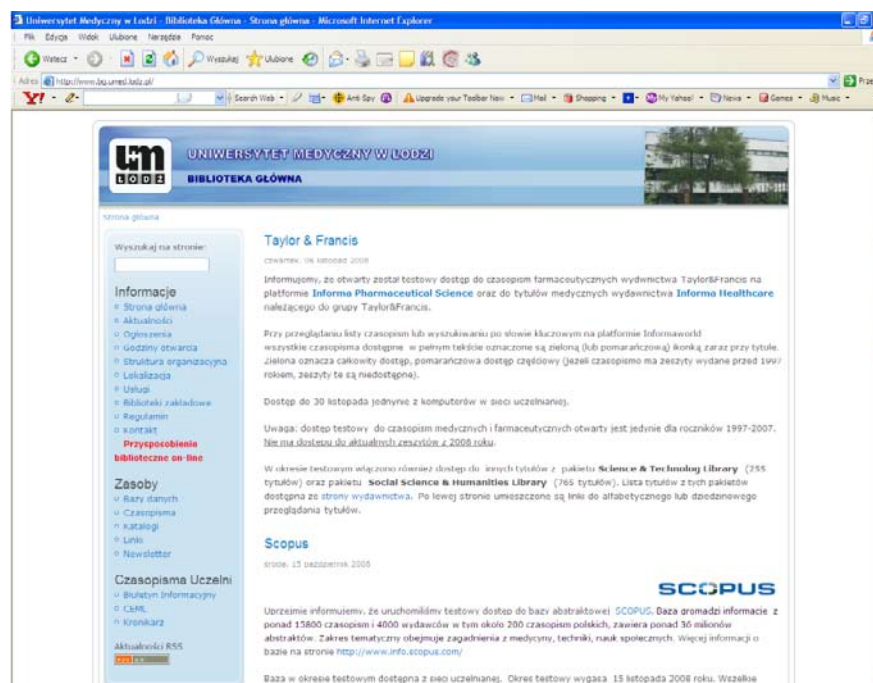
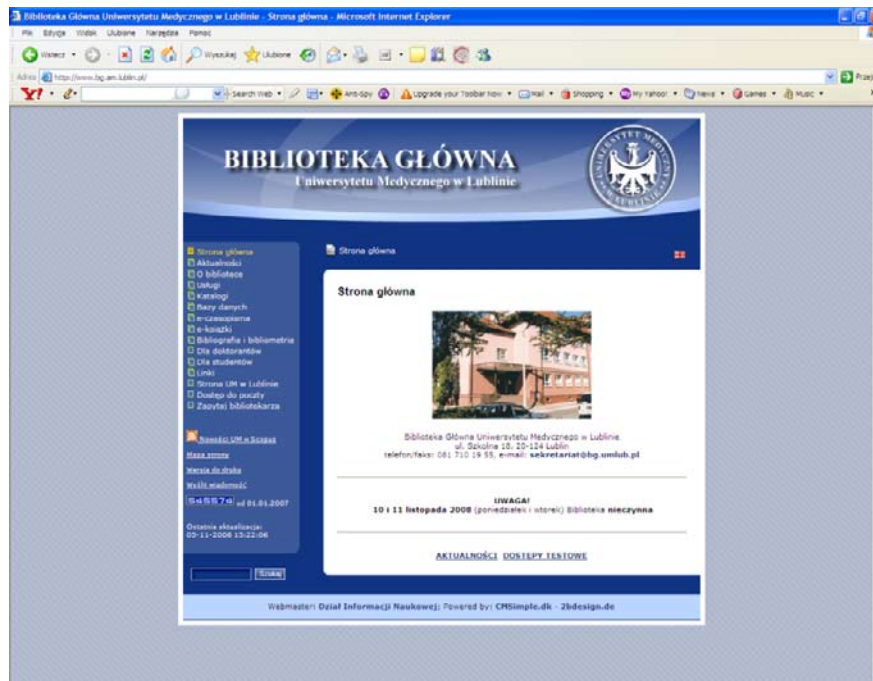
Zaprezentowano 35 witryn internetowych (dostęp z 7 XI 2008 r.), w tym 10 bibliotek uczelnianych i 25 instytutów naukowych.

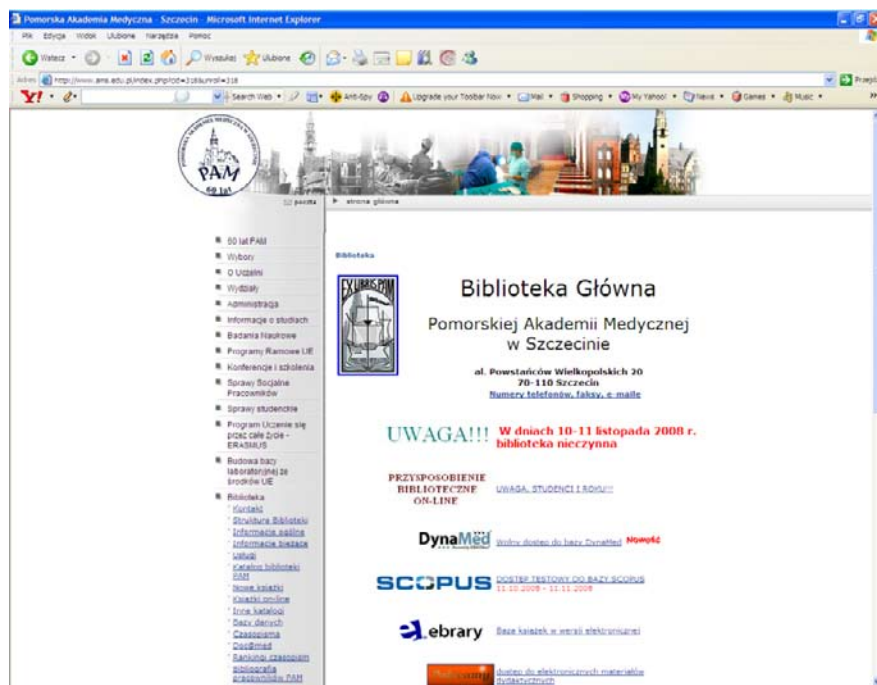
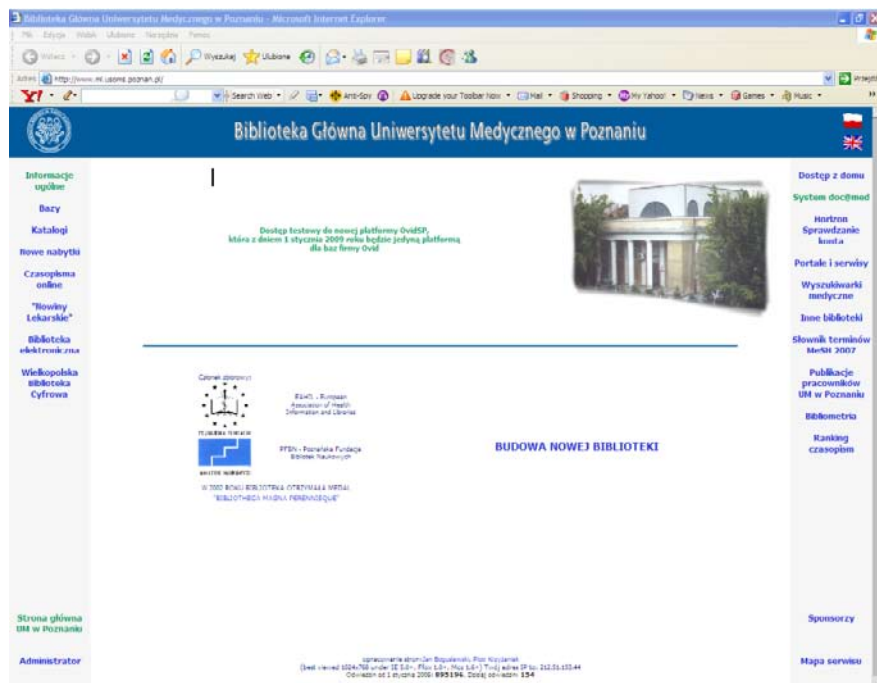
Witryny internetowe bibliotek uczelnianych.

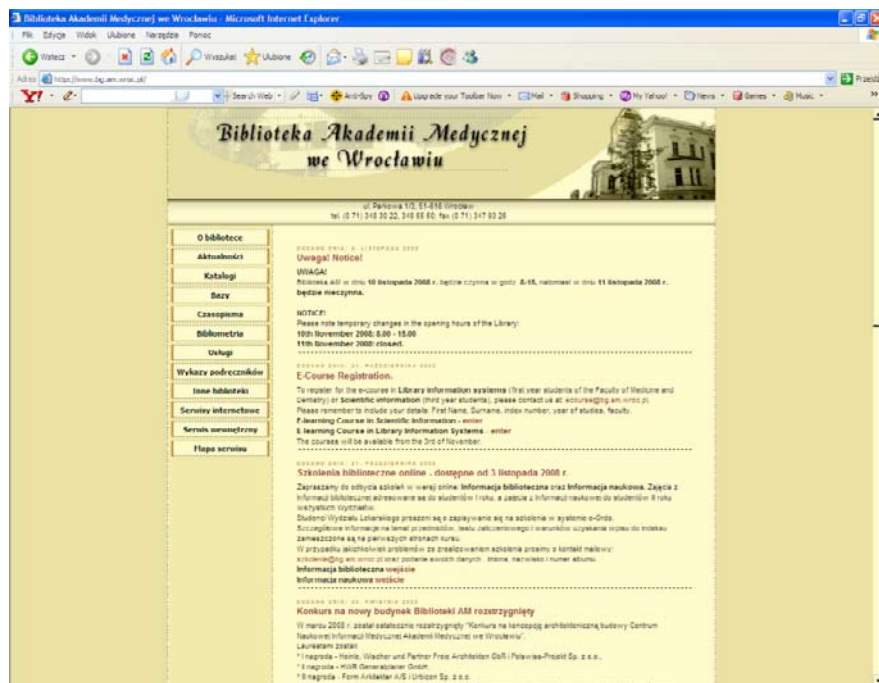
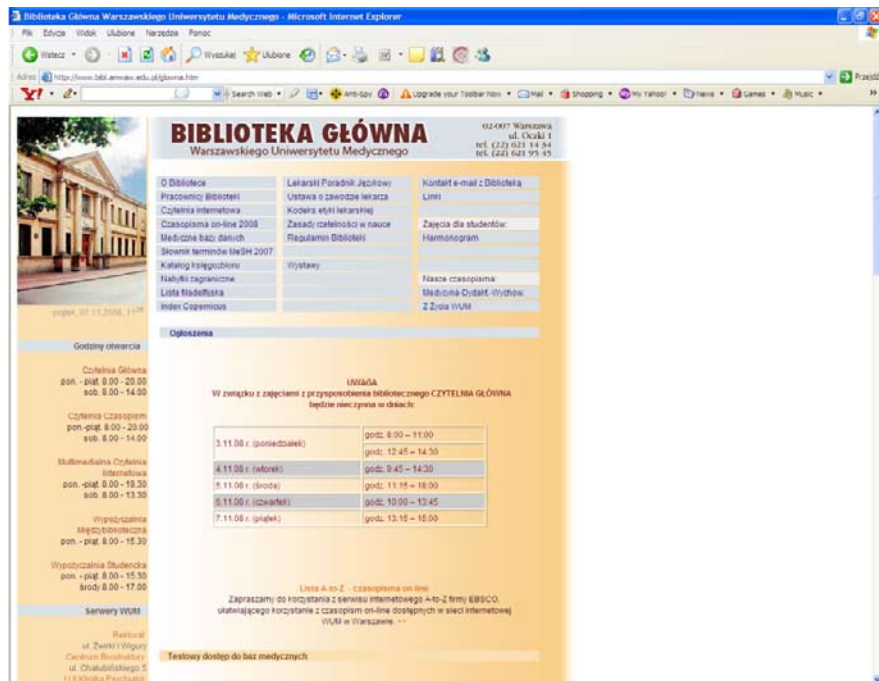

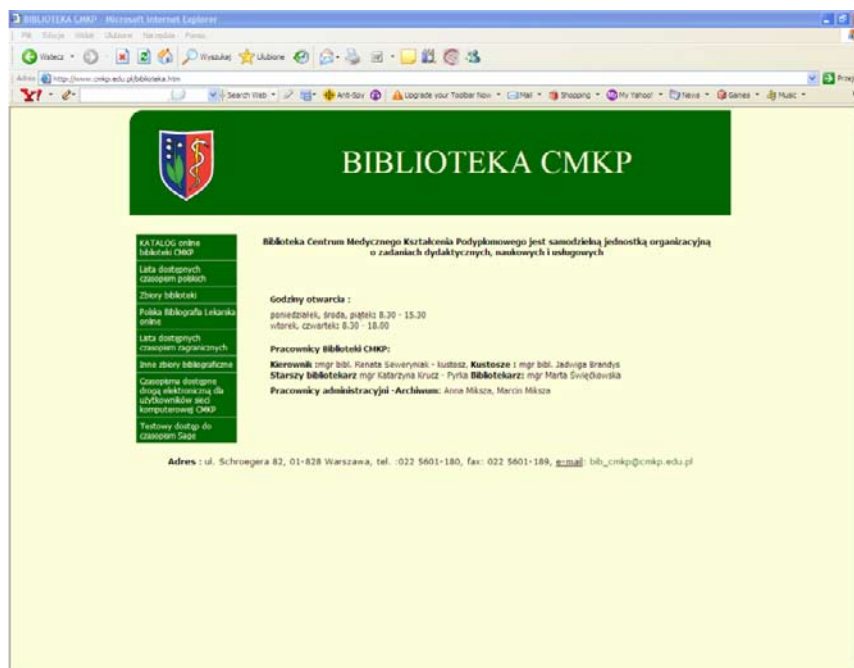
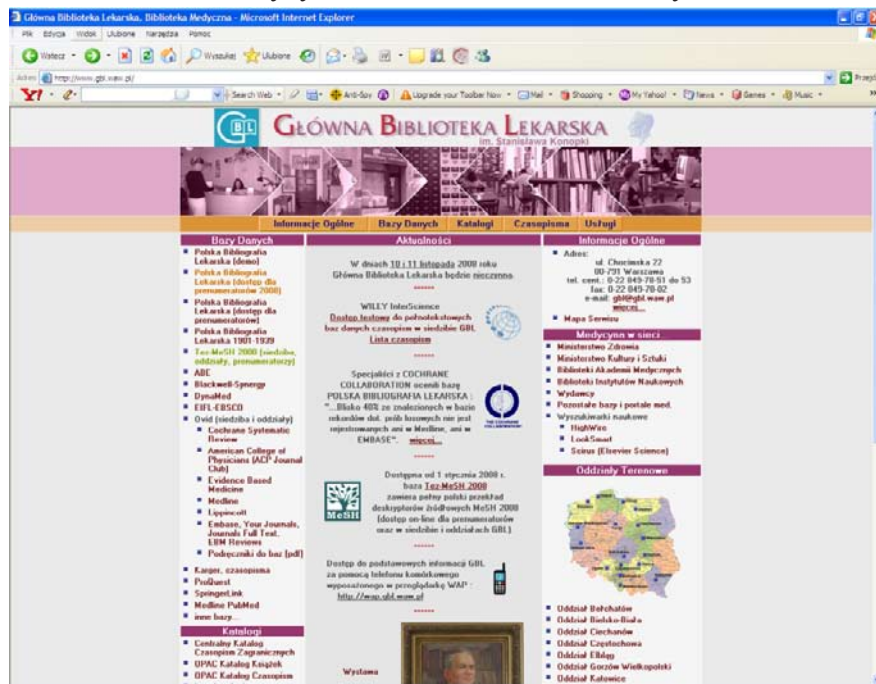

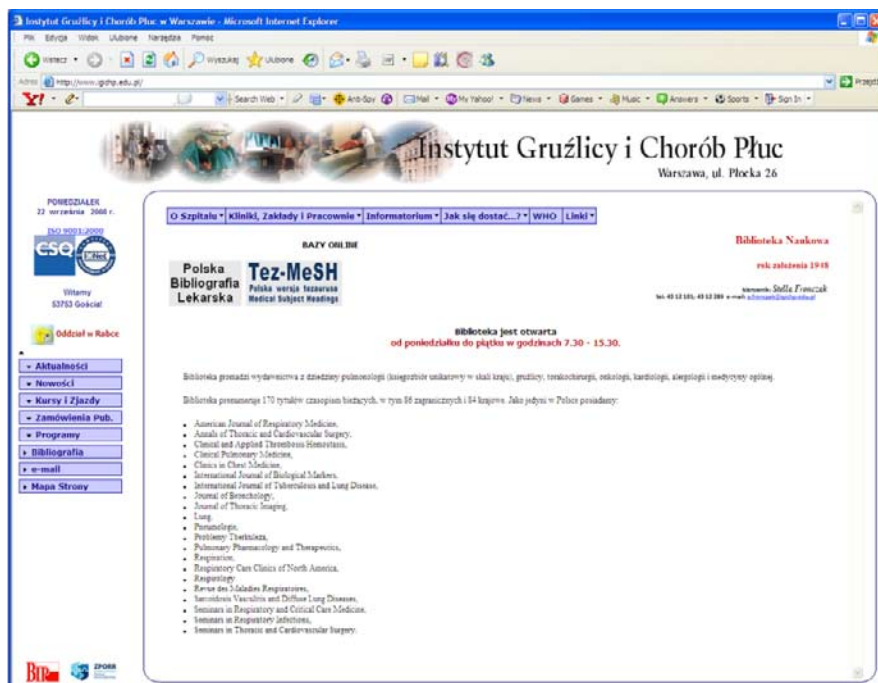
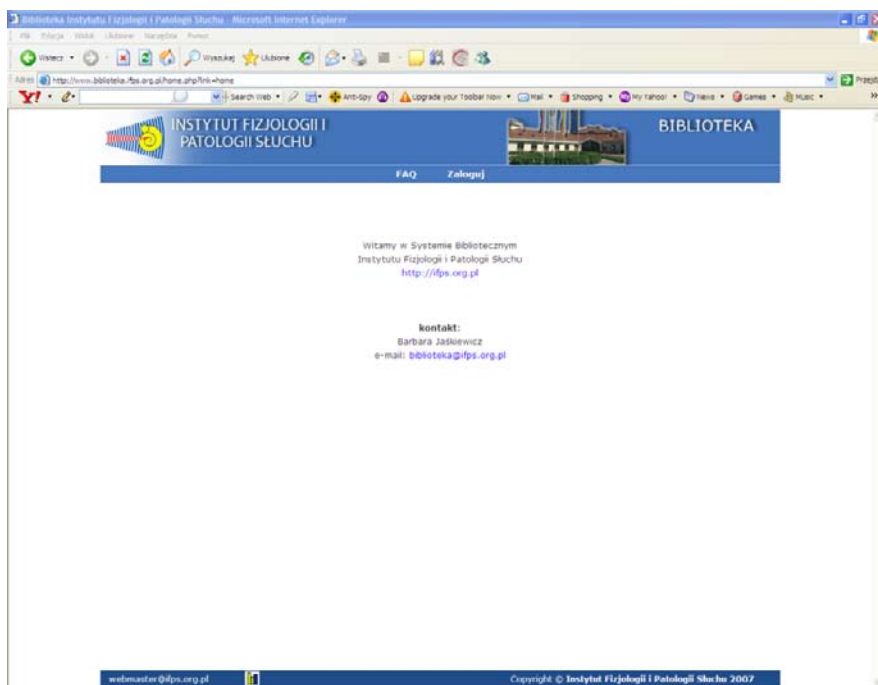

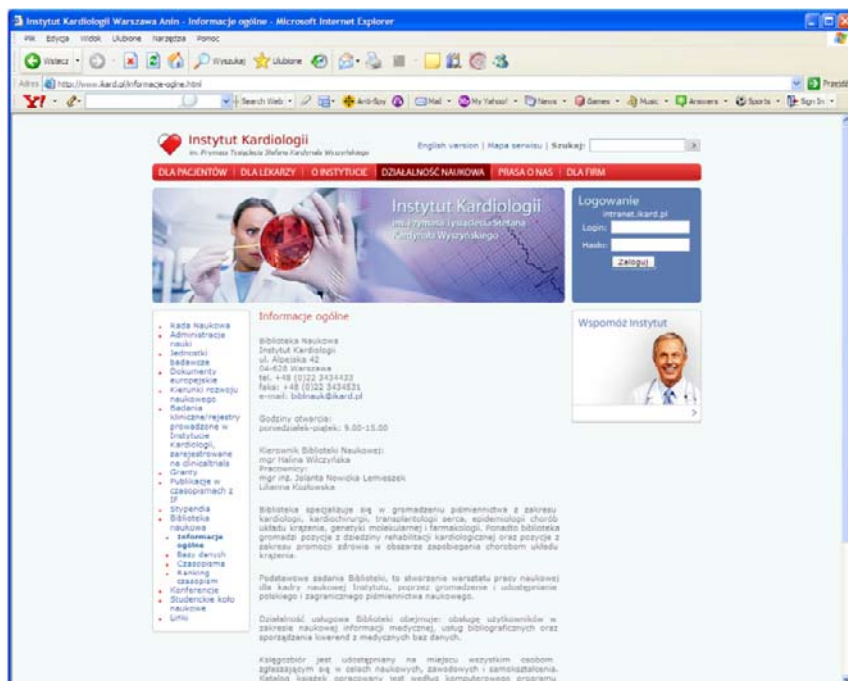
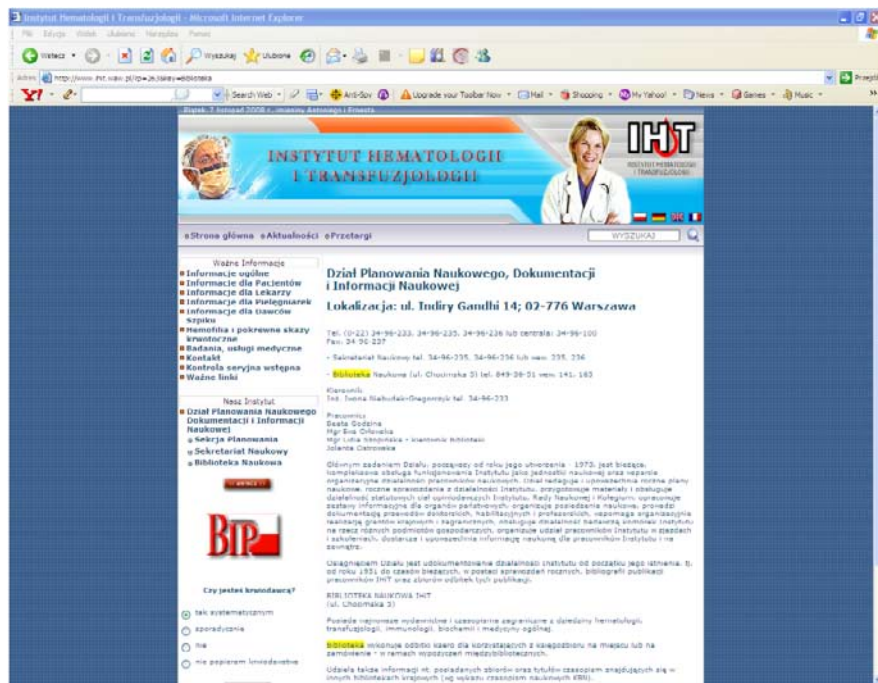

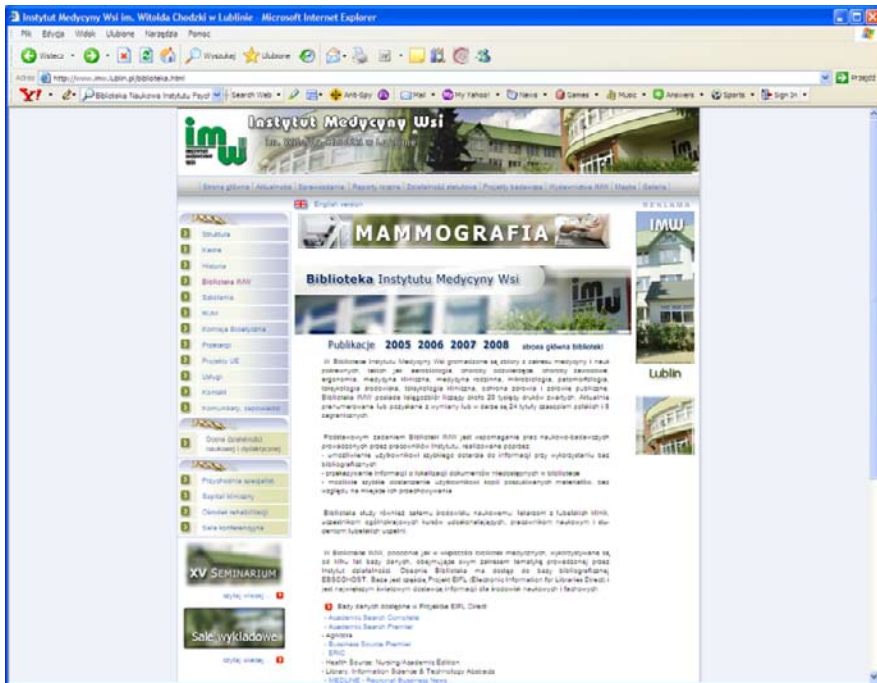

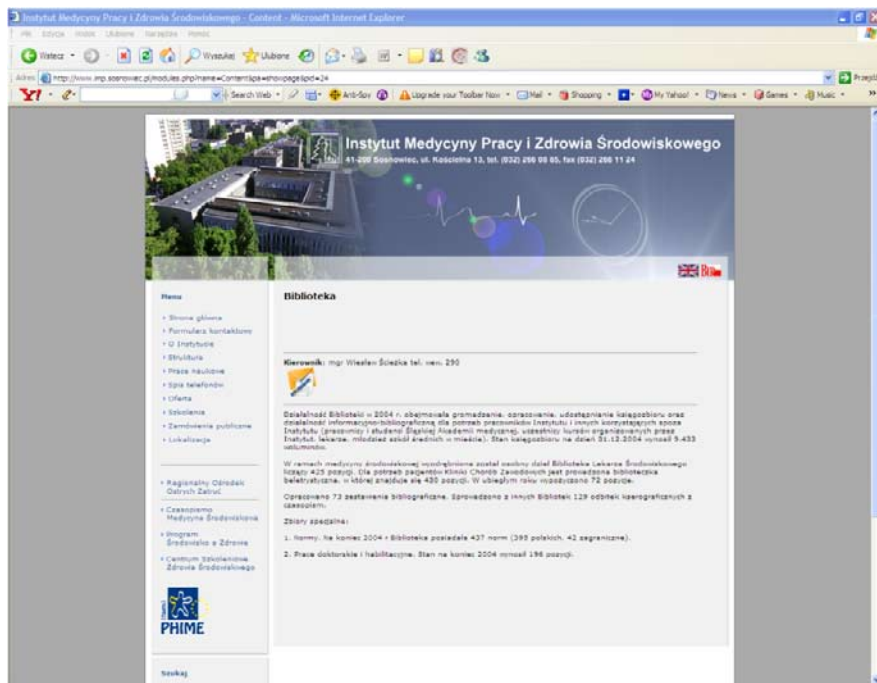
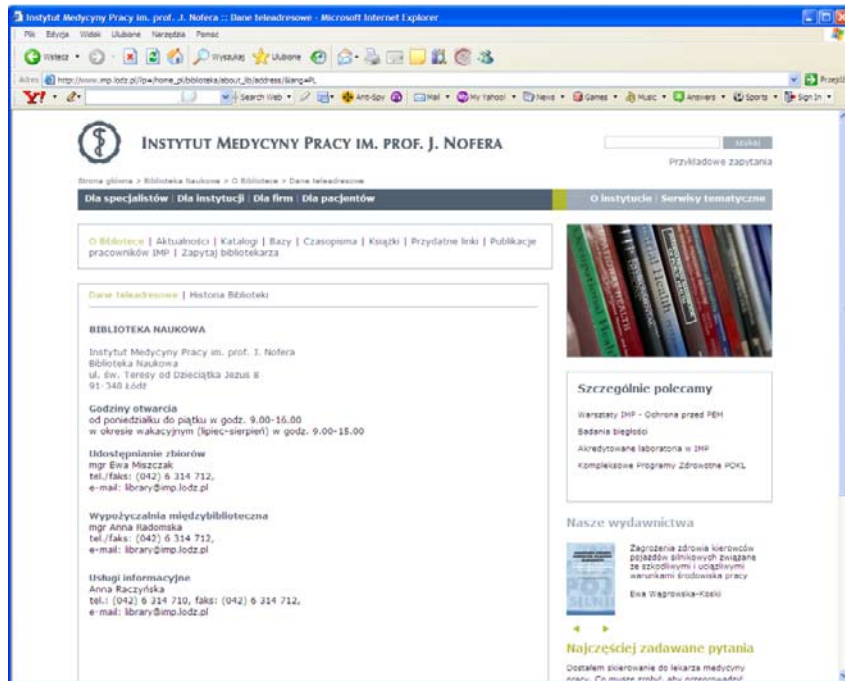
Witryny internetowe bibliotek naukowych.

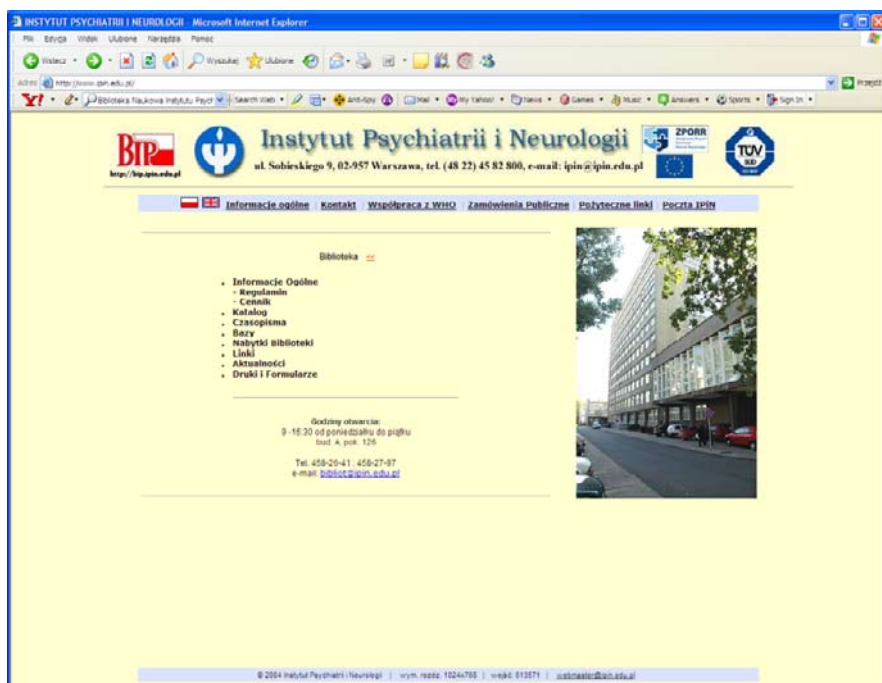
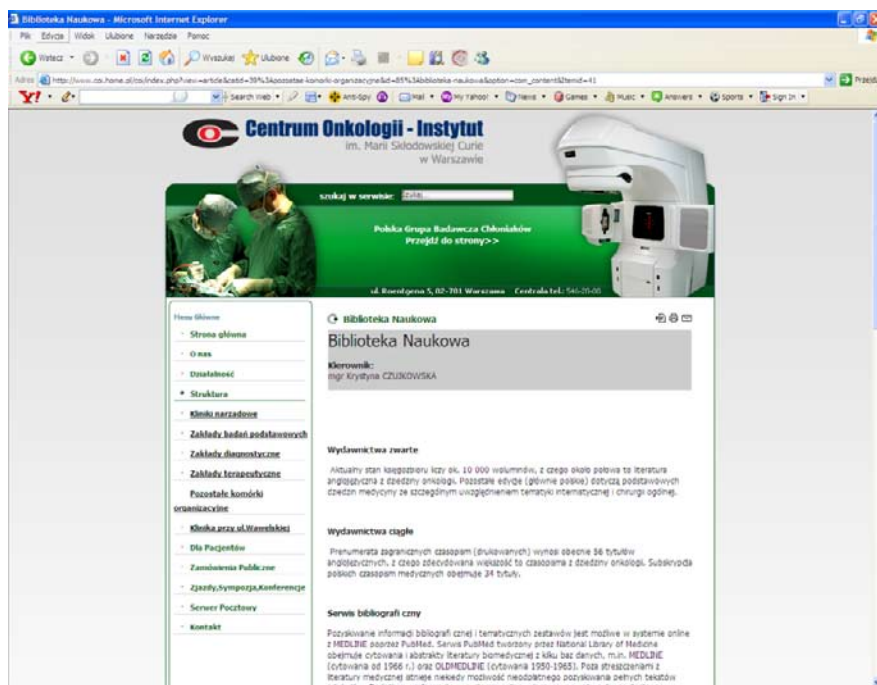

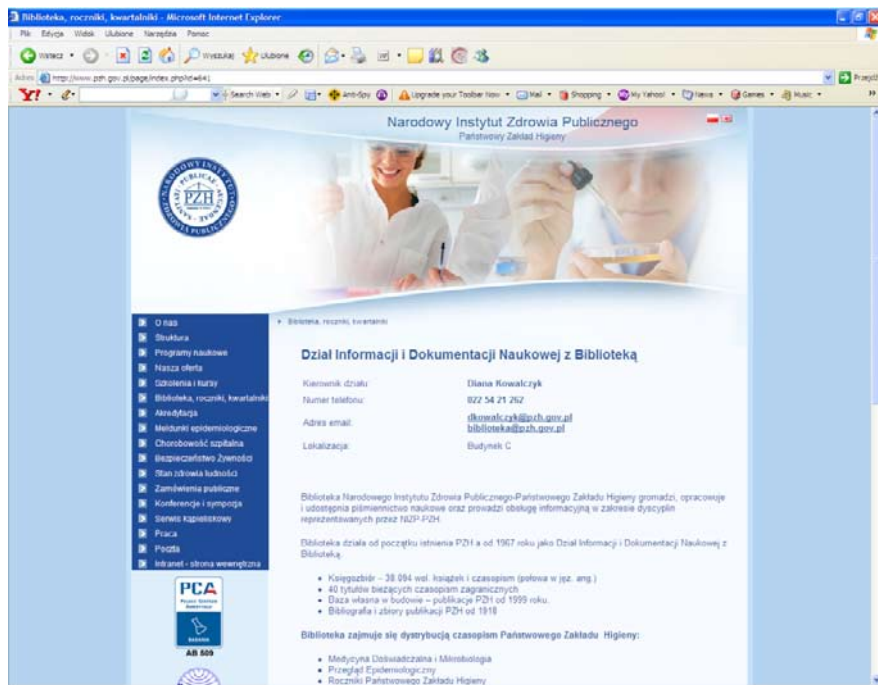

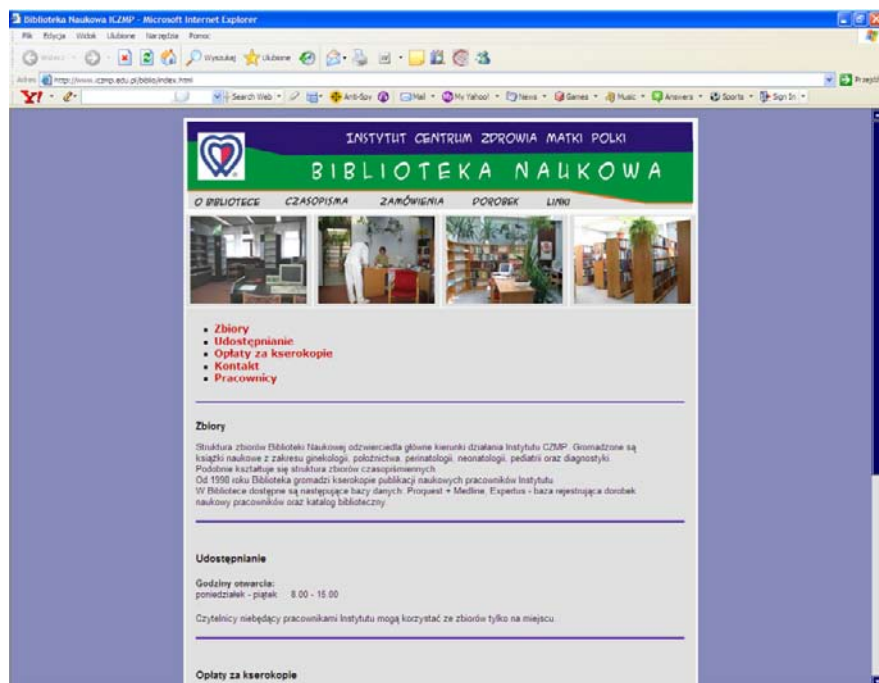
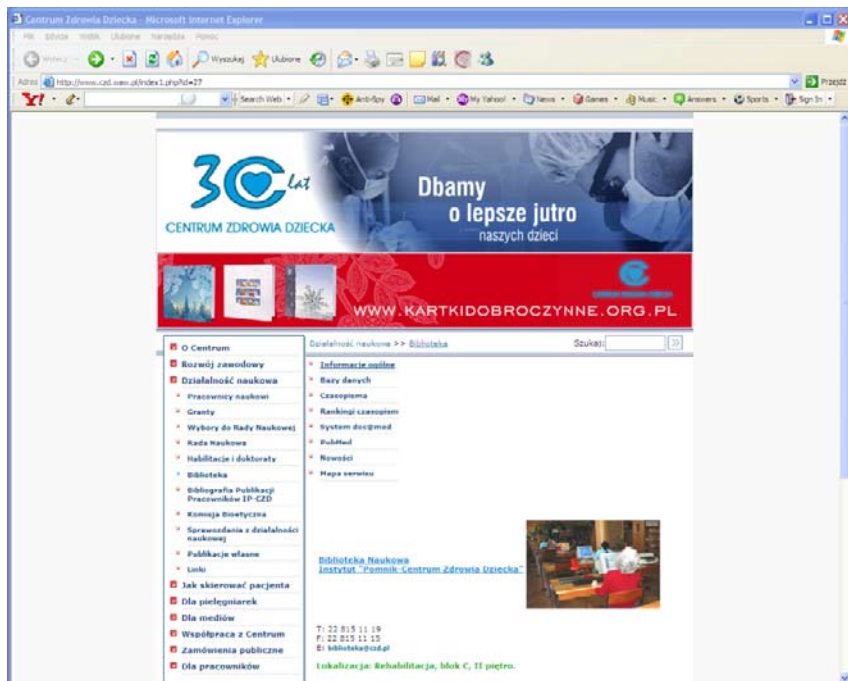

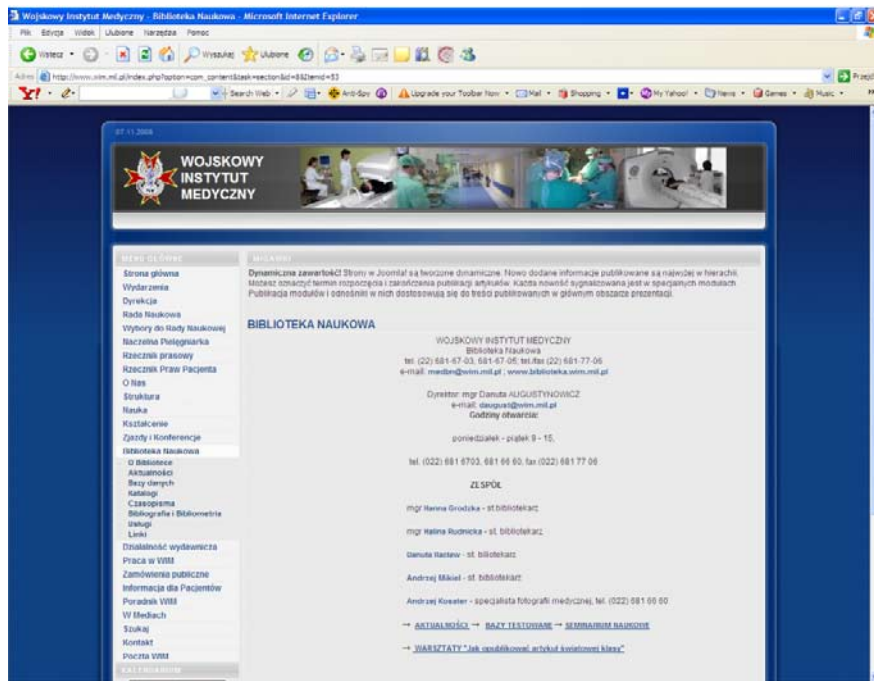
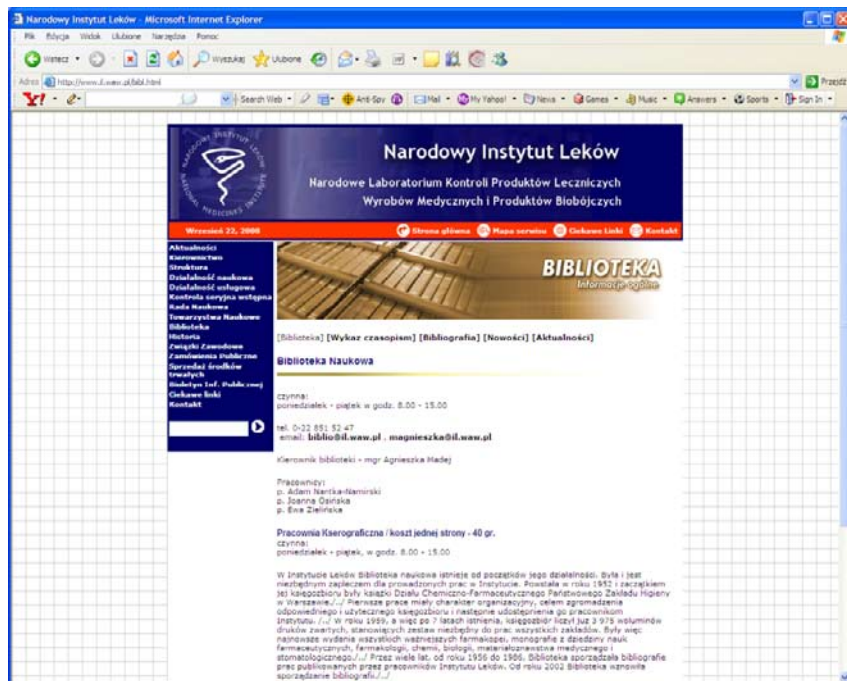

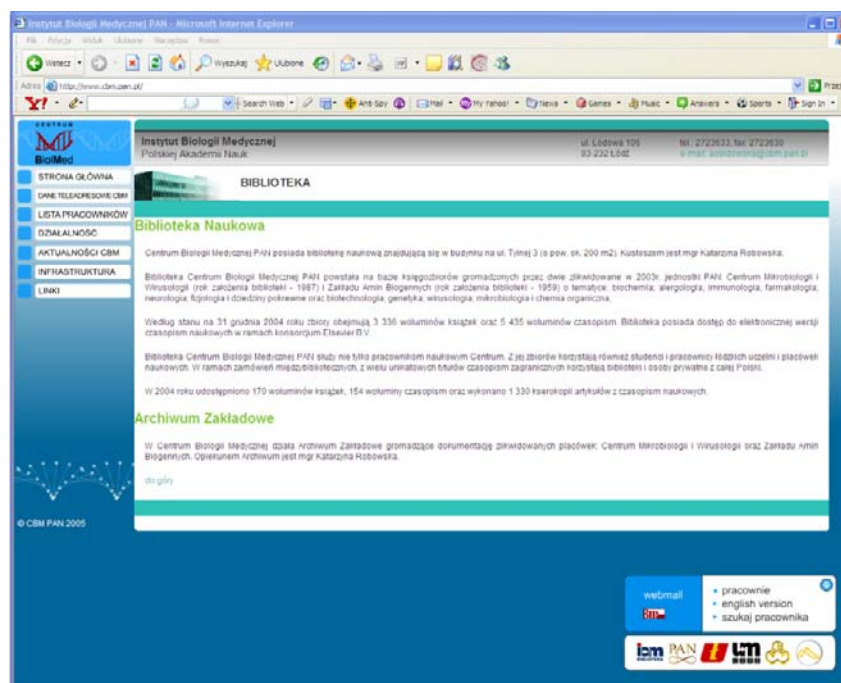
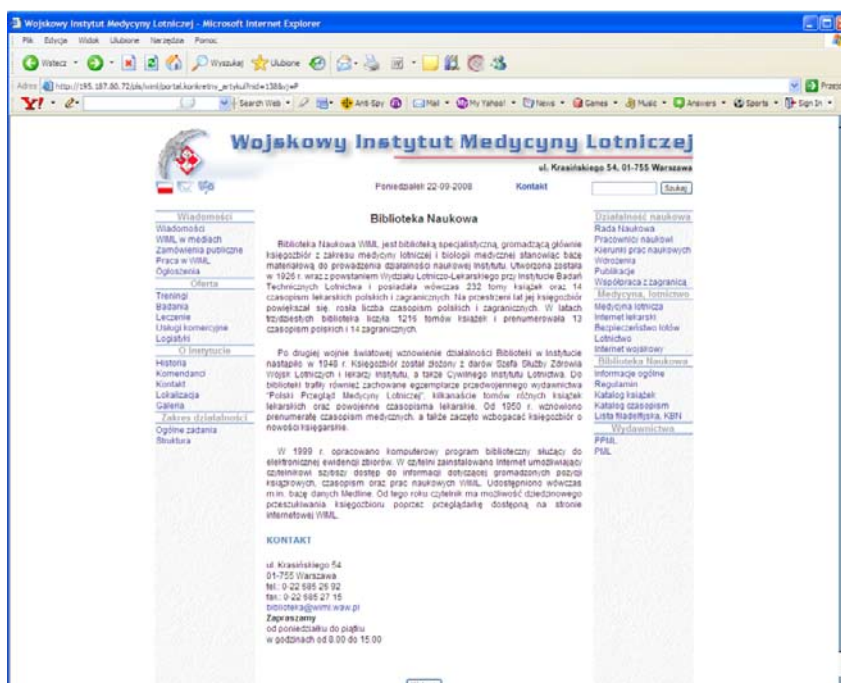

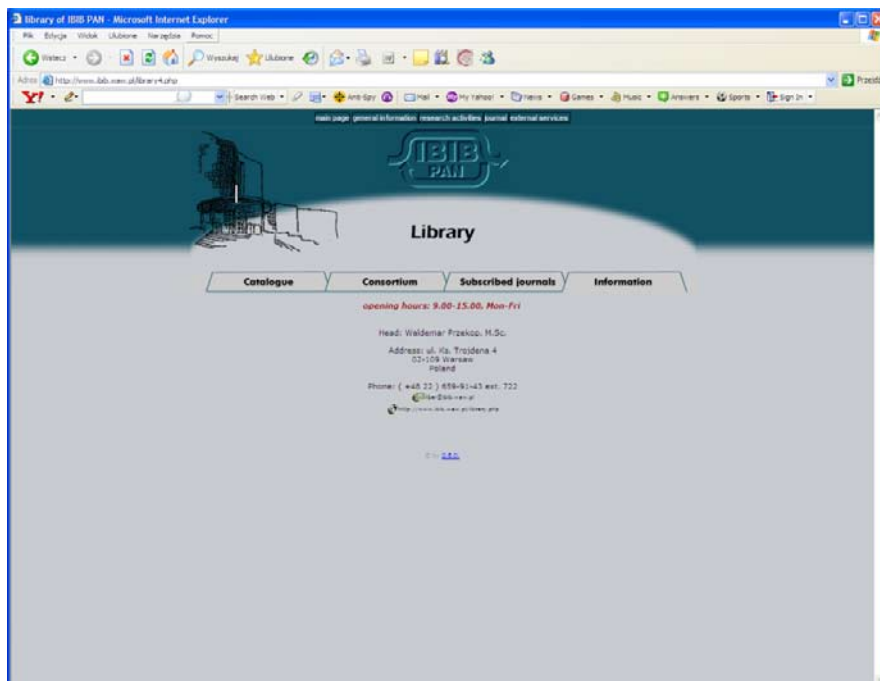
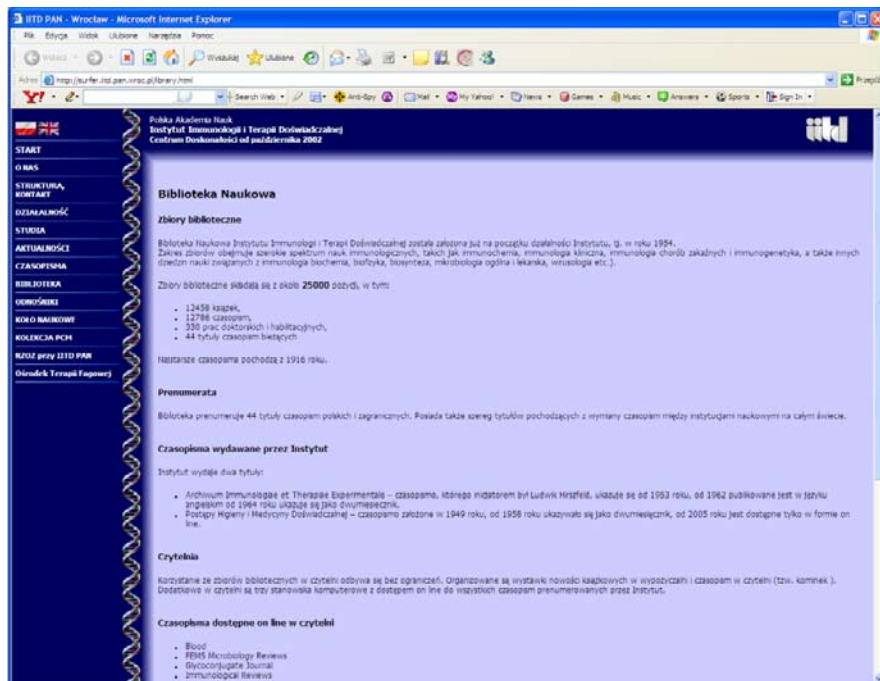

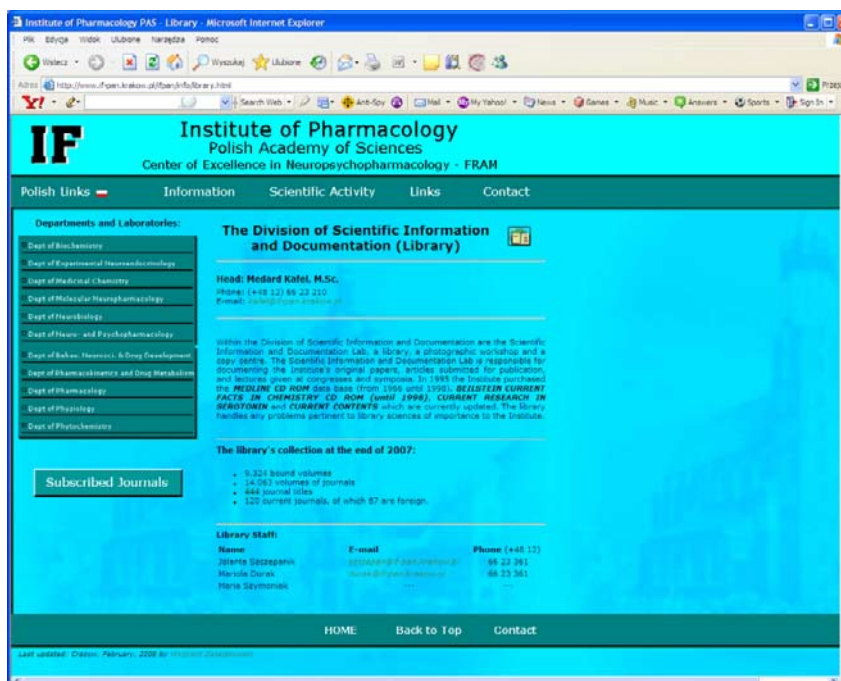

Mgr Dagmara Budek
Szczecin – PAM

KRONIKA WYDARZEŃ W BIBLIOTEKACH MEDYCZNYCH ZA LATA 2002–2008

Wstęp

W „Kronice” utrwalono najważniejsze wydarzenia, które miały miejsce w bibliotekach medycznych w latach 2002-2008. Udokumentowano bieżącą działalność poszczególnych bibliotek m.in. organizację konferencji, spotkań, wystaw, odznaczenia, nagrody i wyróżnienia, przejścia na emerytury i wybory nowych dyrektorów, realizację inwestycji nowych budynków bibliotek lub znaczących remontów oraz współdziałania bibliotek w ramach projektów regionalnych i o charakterze ogólnopolskim.

Uwzględnia również zmiany nazw uczelni, a co za tym idzie nazw bibliotek. Obejmuje także zmiany związane z wprowadzaniem nowych technologii informatycznych w procesach bibliotecznych oraz jakości usług świadczonych przez biblioteki, czego odzwierciedleniem jest inny sposób udostępniania informacji naukowej wychodzący naprzeciw oczekiwaniom użytkowników.

2002

Styczeń

Wystawa: „130 lat stomatologii we Wrocławiu” – AM Wrocław

Opracowywanie własnej bazy cytowań publikacji pracowników ŚAM na podstawie prenumerowanej bazy Science Citation Index (pierwsze prace nad cytowaniami rozpoczęto w Bibliotece Głównej Śląskiej Akademii Medycznej w połowie 2001 roku) – ŚAM Katowice

Rozpoczęcie długofalowego projektu inwentaryzacji i centralnej informacji katalogowej starodruków i inkunabułów przechowywanych w Collegium Medicum UJ – CM UJ Kraków

Luty

Wizyta ambasadora RP Mariusza Maszkiewicza w Mińsku, podczas której uzgodniono przyjazd na szkolenie pracowników Uniwersytetu Ekologi-

cznego oraz kolejnych białoruskich bibliotek naukowych – AM Poznań

Ogólnopolskie spotkanie poświęcone zasadom uczestnictwa w systemie doc@med – AM Poznań

Wystawa: „Dr Leszek Barg – 50 lat pracy dla Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu” – AM Wrocław

Marzec

Akredytacja Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Rozpoczęcie wieloetapowego projektu pt. „OMIS – Organizacja Medycznej Informacji w Sieci. Kompleksowy serwis wspomagania informacji naukowej w sieci komputerowej UJ-CM”: system elektronicznej dystrybucji i skanowania zasobów bibliotecznych SDDE, nowy portal zintegrowany z usługami świadczonymi na odległość, narzędzia integrujące elektroniczne zasoby biblioteczne – CM UJ Kraków

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Józef Polikarp Brudziński i jego dzieło” - AM Warszawa

Kwiecień

Uruchomienie opcji zamawiania książek on-line w funkcjonującym od września 2000 roku zintegrowanym systemie bibliotecznym ALEPH – ŚAM Katowice

Maj

Warsztaty szkoleniowe dla redaktorów czasopism medycznych – AM Poznań

Wystawa: „Książki pachnące ziołami” – AM Wrocław

Czerwiec

Pobyty szkoleniowy trzech pracowników Biblioteki Uniwersytetu Ekologicznego w Mińsku – AM Poznań

Lipiec

Rozpoczęcie generalnego remontu pomieszczeń Filii Nr 2 Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu, w szpitalu klinicznym przy ul. Przybyszewskiego 49 – AM Poznań

Wrzesień

Opracowanie wniosku projektowego w ramach Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Województwa Małopolskiego na lata 2004-2006 pt.: „Digitalizacja i udostępnianie zasobów bibliotecznych społeczeństwu Małopolski przy wykorzystaniu Internetu” we współpracy z Biblioteką Jagiellońską – CM UJ Kraków

Październik

Utworzenie Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z połączenia dwóch łódzkich uczelni: Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego, zmiana nazwy biblioteki na: Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi; przekształcenie Biblioteki Głównej WAM w Bibliotekę Wydziału Wojskowo-Lekarskiego – UM Łódź

Wystawa: „Wrocławscy wykładowcy medycyny i ich książki: 300 lat nauczania medycyny we Wrocławiu” – AM Wrocław

Zmiana strony internetowej Biblioteki Głównej – AM Białystok

Udostępnienie pierwszych zdigitalizowanych publikacji w Wielkopolskiej

Bibliotece Cyfrowej przez Bibliotekę Główną Akademii Medycznej w Poznaniu – AM Poznań

Uruchomienie modułów zdalnej rezerwacji, elektronicznej rejestracji wypożyczeń i zwrotów, oraz tworzenia „holdingów” zasobów w ramach wdrażanego wspólnie z Biblioteką Jagiellońską systemu VTLS/VIRTUA – CM UJ Kraków

Przystąpienie do elektronicznego systemu dostarczania kopii dokumentów doc@med - UM Łódź

Listopad

Obchody 50-lecia Biblioteki Główniej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu: sesja jubileuszowa, wystawa okolicznościowa, wydawnictwo okolicznościowe „Półwiecze Biblioteki Główniej 1952-2002”, praca zbiorowa pod red. Anieli Piotrowicz. Poznań 2002 – AM Poznań

Medal SBP „Bibliotheca Magna Perennisque” dla Biblioteki Główniej Akademii Medycznej w Poznaniu – AM Poznań

Odznaki honorowe „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego” dla mgr. Bolesława Howorki – byłego dyrektora Biblioteki Główniej oraz aktualnie pełniącą tę funkcję mgr Anieli Piotrowicz – AM Poznań

XXI Konferencja Problemowa „Biblioteki medyczne wobec problemu bibliometrycznej oceny dorobku naukowego uczelni” – AM Poznań

Otwarcie nowych pomieszczeń Biblioteki Główniej na pierwszym piętrze budynku przy ul. Poniatowskiego 15 w Katowicach – ŚAM Katowice

Grudzień

Przejsie na emeryturę mgr Lucyny Smyk, dyrektora Biblioteki Główniej Akademii Medycznej w Lublinie – AM Lublin

Jubileuszowe spotkanie lubelskich bibliotekarzy, członków SBP, z okazji 5-lecia Akademickiego Koła SBP Oddział w Lublinie – AM Lublin

Nominacja Główniej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie na „Lidera informatyki 2002” przyznawana przez czasopismo „Computerworld” w kategorii organizacje użyteczności publicznej - GBL Warszawa

Zakończenie prac nad bazą „Tezaurus Medyczny 99” umożliwiających indeksowanie piśmiennictwa do różnych celów (bibliograficznych, bibliotecznych) z wykorzystaniem deskryptorów z tej bazy – GBL Warszawa

Spotkanie Krajowej Rady Bibliotecznej poświęcone sprawom ogólnokrajowej sieci bibliotecznej – GBL Warszawa

Ekspertyza dotycząca sieci bibliotek resortu zdrowia wykonana na zlecenie Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego MZ na podstawie ankiety rozesłanej do zainteresowanych placówek bibliotecznych oraz spotkania z przedstawicielami bibliotek instytutów resortu zdrowia, w wyniku której opracowano i przekazano do departamentu dokument pt. „Stan i perspektywy bibliotek instytutów resortowych i akademii medycznych” – GBL Warszawa

Przeprowadzenie na zlecenie Ministerstwa Zdrowia analizy bibliometrycznej polskiej literatury medycznej publikowanej

przez placówki naukowe Ministerstwa Zdrowia – GBL Warszawa

Scalenie Elektronicznej Kartoteki Haseł Wzorcowych Medical Subject Headings (MeSH) w wersji polsko-angielskiej opracowywanej przez połączone zespoły Biblioteki Medycznej CM UJ, Biblioteki Jagiellońskiej oraz Biblioteki Akademii Medycznej w Poznaniu, wykorzystywanej do tworzenia charakterystyk treściowych piśmiennictwa w bazach katalogowych zintegrowanych systemów bibliotecznych, w Narodowym

Uniwersalnym Katalogu oraz bazach bibliograficznych - CM UJ Kraków

Ogólnopolskie Spotkanie Użytkowników Kompleksowego Systemu Bibliotecznego Prolib – AM Wrocław

Przejęcie na emeryturę dr. Eugeniusza Janowicza, dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Bydgoszczy, przejęcie funkcji przez mgr Lucynę Modrzejewską – AM Bydgoszcz

Przejęcie na emeryturę mgr Józefy de Laval, dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

2003

Styczeń

Objęcie funkcji p.o. dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku przez mgr inż. Annę Grygorowicz – AM Gdańsk

Rozpoczęcie trzyletniej pracy własnej pt. „Ocena i doskonalenie metodyki szkoleń bibliotecznych dla studentów i innych użytkowników informacji naukowej” – AM Gdańsk

Uruchomienie bibliotecznego punktu kserograficznego – AM Białystok

Przystąpienie do projektu doc@med – AM Białystok

Objęcie funkcji kierownika Działu Informacji i Dokumentacji Naukowej z Biblioteką przez mgr Dianę Kowalczyk – Biblioteka Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH Warszawa

Luty

Objęcie funkcji dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Bydgoszczy przez dr. Krzysztofa Nierzwickiego – AM Bydgoszcz

Ogólnopolskie spotkanie poświęcone zasadom współpracy w systemie doc@med – AM Poznań

Marzec

II Warsztaty MeSH-PL – CM UJ Kraków

Wystawa: „Ekslibris medyczny 2003” – AM Wrocław

Kwiecień

Objęcie funkcji dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie przez mgr Renatę Birską – AM Lublin

Kurs metodologiczny „Doctoral intensive course in research methodology” przy współpracy Faculty of Health Sciences Linköping University, Sweden – AM Poznań

Maj

Wydanie siódmego zeszytu serii „Prace Centrum Dokumentacji Medycyny i Farmacji Górnego Śląska” – ŚAM Katowice

Czerwiec

Otwarcie Filii Nr 2 po kapitalnym remoncie i wyposażeniu w nowe meble i sprzęt komputerowy – AM Poznań

XXII Konferencja Szkoleniowa Bibliotek Medycznych „Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych” – AM Warszawa

Lipiec

Remont i modernizacja wypożyczalni w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku – AM Białystok

Spotkanie w sprawie organizacji nowych konsorcjów EMBASE i LWW dla polskich bibliotek dyrektora regionalnego firmy Ovid Technologies Erik-Jan van Kleefa i przedstawiciela handlowego Macieja Pelki z Prezesem Zarządu Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych dr J. A. Nikischem i kierownictwem biblioteki – AM Poznań

Wrzesień

Porozumienie o utworzeniu Konsorcjum Bibliotek Naukowych Regionu Kujawsko-Pomorskiego, którego uczestnikami są biblioteki instytucji będących państwowymi szkołami wyższymi działającymi na terenie województwa oraz obie Wojewódzkie Biblioteki Publiczne w Bydgoszczy i Toruniu – AM Bydgoszcz

Przejsie na emeryturę mgr Danuty Jaworskiej, dyrektora Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie w latach 1992-2003 – PAM Szczecin

Przejsie na emeryturę mgr Jadwigi Plichy, zastępcy dyrektora Biblioteki

Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie w latach 1992-2003 – PAM Szczecin

Wprowadzenie systemu cyklicznych szkoleń wewnętrznych dla pracowników biblioteki – AM Gdańsk

Spotkanie robocze dotyczące Wirtualnej Biblioteki Medycznej – AM Warszawa

Październik

Objęcie funkcji dyrektora Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie przez mgr Dagmarę Budek – PAM Szczecin

Objęcie funkcji zastępcy dyrektora Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie przez mgr inż. Ewę Olbromską – PAM Szczecin

Powierzenie dr. Ryszardowi Żmudzie redagowania *Kronikarza*: semestralnego biuletynu informacyjnego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi 2002/2003 R. 1 – [2007/2008 R. 6]. UM Łódź

Sesja naukowa pt. „Górny Śląsk – dzieje medycyny i farmacji, problemy dokumentacji i metodologii badań” z okazji 55-lecia Śląskiej Akademii Medycznej oraz 15-lecia działalności Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska Biblioteki Głównej ŚAM – ŚAM Katowice

Złożenie w Ministerstwie Kultury projektu pt. „Trzyletni program konserwacji inkunabułów, starodruków i archiwaliów Narodowego Zasobu Bibliotecznej Głównej Biblioteki Lekarskiej” – GBL Warszawa

Listopad

Otwarcie pracowni multimedialnej w zaadaptowanej na ten cel części Czytelni Czasopism, wyposażonej w 10 stanowisk komputerowych, przystosowanej do realizacji szkoleń bibliotecznych i umożliwiającej użytkownikom dostęp do elektronicznych zasobów Biblioteki i internetu – AM Gdańsk

Konferencja ogólnopolska „Informacja naukowa bibliotek medycznych w Polsce” – UM Łódź

Opracowanie bibliografii publikacji pracowników GBL w latach 1999-2002 – GBL Warszawa

Opracowanie dokumentu „Strategia rozwoju Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku do 2010 roku” – AM Gdańsk

Przejęcie Biblioteki Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdyni wraz z jej zbiorami w związku z włączeniem Instytutu w struktury Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Przejęcie zbiorów likwidowanych bibliotek: Zespołu Szkół Medycznych nr 3 w Gdańsku oraz Medycznego Studium Zawodowego nr 4 w Gdańsku – AM Gdańsk

Wystawy: „Medyczna książka polska XIX wieku w zbiorach Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku” oraz „Lecznictwo naturalne i uzdrowiskowe na ziemiach polskich w książkach z przełomu XIX i XX wieku” – AM Gdańsk

Modernizacja i reorganizacja pracowni kserograficznej – AM Bydgoszcz

Rozpoczęcie przygotowań do organizacji międzynarodowej konferencji EAHIL w 2007 roku w ślad za wizytą Arne Jakobsson’a - Prezydenta European Association of Health Information & Libraries w Krakowie – CM UJ Kraków

Grudzień

Remont pomieszczeń biblioteki Instytutu Hematologii i Transfuzjologii w Warszawie – IHiT Warszawa

Włączenie biblioteki Instytutu Medycyny Pracy do Łódzkiej Akademickiej Sieci Bibliotecznej i wdrożenie systemu bibliotecznego HORIZON – IMP Łódź

Wydanie ósmego i dziewiątego zeszytu serii „Prace Centrum Dokumentacji Medycyny i Farmacji Górnego Śląska” – ŚAM Katowice

2004

Styczeń

Objęcie funkcji zastępcy dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie przez mgr Ewę Busse-Turczyńską – AM Lublin

Uruchomienie dwóch kserografów samoobsługowych – PAM Szczecin

Luty

Ogólnopolskie spotkanie poświęcone zasadom współpracy w systemie doc@med – AM Poznań

Uruchomienie nowej witryny internetowej Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Marzec

Przystąpienie Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku do systemu elektronicznego dostarczania kopii dokumentów doc@med – AM Gdańsk

Przystąpienie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi do NUKAT - Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego – UM Łódź

Kwiecień

Zatwierdzenie projektu budowy nowej Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu (Centrum Naukowej Informacji Medycznej) – AM Poznań

Wizyta przedstawicieli pracowników naukowych i władz Uniwersytetu Medycznego w Witebsku (przekazanie wydawnictw albumowych o Poznaniu oraz daru dla Biblioteki Uniwersytetu w formie książek i czasopism medycznych) – AM Poznań

Maj

Uruchomienie dla użytkowników zdalnego dostępu do zasobów elektronicznych Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Gdańsku (bazy ProQuest i EBSCO) spoza sieci uczelni – AM Gdańsk

Wystawy: „Unia Europejska w zbiorach Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku” oraz „Bibliotekarze z drugiej strony katalogu” (prezentacja pasji pozazawodowych bibliotekarzy BG)

zorganizowane w ramach obchodów Tygodnia Bibliotek 2004 pod hasłem „Biblioteki w Europie były zawsze” – AM Gdańsk

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Dzieje psychiatrii warszawskiej” – AM Warszawa

Czerwiec

Wizyta 10-osobowej grupy studentów farmacji Uniwersytetu Medycznego w Witebsku w celu zapoznania się z elektronicznym systemem informacji naukowej Biblioteki Głównej, połączona z przekazaniem w darze książek medycznych – AM Poznań

XXIII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Polityka gromadzenia i profilowania zbiorów w polskich bibliotekach medycznych w dobie nowoczesnych technologii informatycznych” – AM Gdańsk

Lipiec

Wizyta 10-osobowej grupy studentów Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Grodnie w celu zapoznania się z elektronicznym systemem informacji naukowej Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu, połączona z przekazaniem w darze książek – AM Poznań

Uruchomienie opracowanej przez Bibliotekę Główną internetowej bazy „Profesorowie i doktorzy habilitowani Śląskiej Akademii Medycznej”, prezentującej biogramy samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni – ŚAM Katowice

Remont pomieszczeń biurowych w Bibliotece Głównej Akademii

Medycznej w Białymstoku – AM Białystok

Sierpień

Inauguracja udostępniania zbiorów w systemie VIRTUA online: możliwość przeglądania katalogu biblioteki przez internet i składania tą drogą zamówień na wybrane pozycje, sprawdzanie stanu swojego konta i monitorowanie terminów zwrotu do biblioteki wypożyczonych pozycji – AM Gdańsk

Generalny remont Biblioteki Naukowej Centrum Onkologii w Warszawie – Centrum Onkologii Warszawa

Wrzesień

Uruchomienie strony internetowej Biblioteki Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Zakończenie prac nad wdrożeniem zintegrowanego systemu bibliotecznego Horizon, dzięki czemu zbiory biblioteki są udostępniane poprzez ogólnopolski katalog rozproszony bibliotek KARO – AM Bydgoszcz

Październik

Kurs metodologiczny „Doctoral intensive course in research methodology” przy współpracy Faculty of Health Sciences Linköping University, Sweden – AM Poznań

Uruchomienie nowej witryny internetowej biblioteki w ramach jednolitego portalu internetowego uczelni – PAM Szczecin

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „90-lecie Szpitala Karola i Marii Szlenkierów” – AM Warszawa

Listopad

Powierzenie mgr Dagmarze Budek, dyrektorowi Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, funkcji redaktora naczelnego *Biuletynu Informacyjnego PAM* – PAM Szczecin

Włączenie Akademii Medycznej w Bydgoszczy w strukturę Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu jako Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera oraz zmiana nazwy biblioteki na Bibliotekę Medyczną Collegium Medicum; objęcie funkcji zastępcy dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej ds. Biblioteki Medycznej przez dr. Krzysztofa Nierzwickiego – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

III Warsztaty MeSH-PL – CM UJ Kraków

II nagroda w ogólnopolskim konkursie na najlepsze witryny internetowe bibliotek polskich ogłoszonym przez Komisję Wydawnictw Elektronicznych i Komisję Automatyzacji przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w kategorii biblioteki szkół wyższych, instytutów naukowych oraz instytucji centralnych – AM Gdańsk

Grudzień

Zainstalowanie samoobsługowych kserokopiarek dla użytkowników Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Oddanie do użytku sali multimedialnej przeznaczonej do szkoleń użytkowników oraz uruchomienie szkoleń w zakresie efektywnego wyszukiwania w bazach – AM Białystok

Rozstrzygnięcie konkursu na projekt nowej siedziby Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie – PAM Szczecin

Wystawa: „Polskie położnictwo na przełomie XIX i XX wieku w zbiorach Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku” – AM Gdańsk

Zakończenie prac nad przeniesieniem zbiorów wydawnictw zwartych, nabytych przez Bibliotekę Główną Akademii Medycznej w Gdańsku od 1995 r., z systemu SOWA do systemu VTLS VIRTUA – AM Gdańsk

Spotkanie Rady Użytkowników bazy Proquest Medical Library i wybór Głównej Biblioteki Lekarskiej jako koordynatora Krajowego Konsorcjum Naukowych Bibliotek Medycznych bazy danych PML – GBL Warszawa

Opracowanie i uruchomienie elektronicznej bazy danych CZASO, gromadzącej szczegółowe informacje o czasopiśmie polskich opracowywanych w bazie Polska Bibliografia Lekarska – GBL Warszawa

Wdrożenie dwóch komputerowych baz archiwalnych IZA oraz SEZAM

opracowanych w Dziale Zbiorów Specjalnych przy współpracy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych – GBL Warszawa

Uruchomienie nowoczesnej pracowni digitalizacyjnej w Bibliotece Medycznej w ramach projektu Unii Europejskiej „Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego” pilotowanego przez Bibliotekę Uniwersytecką UMK i Kujawsko-Pomorskie Konsorcjum Bibliotek Naukowych oraz współtworzenie Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej – CM im. Ludwika Rydygiera – Bydgoszcz UMK Toruń

Przejęcie na emeryturę kierownika Biblioteka Naukowej Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, mgr Teresy Łyszkiewicz, funkcję przejął mgr Grzegorz Święćkowski – IMiDz Warszawa

Wdrożenie klasyfikacji NLM i tablic CUTTER’A – w ramach realizacji wolnego dostępu do półek i tematycznej organizacji zbiorów – Biblioteka Medyczna Uniwersytetu Jagiellońskiego – CM UJ Kraków

2005

Luty

Uruchomienie internetowej sieci bezprzewodowej dla potrzeb użytkowników Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Ogólnopolskie spotkanie poświęcone zasadom współpracy w systemie doc@med – AM Poznań

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Historia stomatologii” – AM Warszawa

Marzec

Likwidacja Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Kaliszu, który decyzją ministra zdrowia z dnia 17.03.2005 r. został przeniesiony do Ciechanowa

Remont wypożyczalni w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Warszawie – AM Warszawa

Uruchomienie dostępu do licencjonowanych zasobów biblioteki poprzez serwer PROXY dla wszystkich pracowników UJ korzystających z komputerów poza siecią uczelni – Biblioteka Medyczna Uniwersytetu Jagiellońskiego – CM UJ Kraków

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Historia diabetologii” – AM Warszawa

Kwiecień

Objęcie funkcji zastępcy dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi ds. komputeryzacji przez mgr. inż. Witolda Kozakiewicza – UM Łódź

Uruchomienie strony internetowej Biblioteki Międzywydziałowego Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej AMG opracowanej przez bibliotekarzy Biblioteki Głównej – AM Gdańsk

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Lekarze i literatura” – AM Warszawa

Maj

Powołanie Szczecińskiego Porozumienia Bibliotek mającego na celu współpracę bibliotek publicznych i państwowych uczelni wyższych Szczecina – PAM Szczecin

Wystawa: „60 lat Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku” prezentująca historię biblioteki, przygotowana w ramach obchodów Tygodnia Bibliotek pod hasłem „Biblioteka otwarta dla ciebie” – AM Gdańsk

Wystawa fotografii prof. dr. hab. med. Juliana Linieckiego: „Zabytkowe domy Engandyny” – UM Łódź

Dwie wizyty przedstawicieli bibliotek naukowych z Białorusi w celu nawiązania bliższej współpracy z Biblioteką Główną Akademii Medycznej w Poznaniu – AM Poznań

Czerwiec

Modernizacja magazynu druków zwartych – AM Białystok

Przejęcie na emeryturę zastępcy dyrektora biblioteki mgr Ewy Michałowskiej, objęcie funkcji przez mgr Elżbietę Kraszewską – AM Gdańsk

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Lekarze i sztuka” – AM Warszawa

Lipiec

Uruchomienie dodatkowych funkcji systemu bibliotecznego ALEPH: wysyłanie drogą elektroniczną powiadomień o zbliżającym się terminie zwrotu wypożyczonych pozycji i informacji o przekroczeniu terminu zwrotu – PAM Szczecin

Wprowadzenie opłat za usługi świadczone przez bibliotekę oraz za przekroczenie terminu zwrotu wypożyczonych książek – AM Gdańsk

Przejęcie na emeryturę mgr Grażyny Łukasiewicz, zastępcy dyrektora Biblioteki Głównej – AM/UM w latach 1991–2005.

Sierpień

Objęcie funkcji zastępcy dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi ds. biblioteko-

znawstwa przez mgr Annę Strumiłło – UM Łódź

Wrzesień

Wdrożenie szkolenia bibliotecznego przez internet jako nowej formy (e-learning) realizacji obowiązkowych zajęć dla studentów I roku studiów Akademii Medycznej w Gdańsku, składającego się z treści merytorycznych zamieszczonych w formie strony internetowej, testu sprawdzającego oraz panelu administracyjnego pozwalającego na zarządzanie bazą studentów oraz testem – AM Gdańsk

Rozpoczęcie pobierania haseł z kartoteki MeSH i implementowania ich do katalogu biblioteki – AM Gdańsk

Uroczystość wmurowania kamienia węgielnego pod budowę Centrum Biblioteczno-Kongresowego – AM Poznań

XXIV Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Międzynarodowa współpraca bibliotek w dobie zmieniających się potrzeb użytkowników” – AM Białystok

Promocja internetowej bazy Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska, opracowanej m.in. przez Bibliotekę Główną podczas odbywającego się we Frankfurcie nad Odrą i Słubicach X Sympozjum Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Historii Medycyny, dokumentującej dzieje medycyny i farmacji na terenie historycznych ziem Górnego Śląska – ŚAM Katowice

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Absolwenci AM i UW (koleżeńskie spotkania)” – AM Warszawa

Dofinansowanie z przeznaczeniem na modernizację wyposażenia Czytelni Czasopism Biblioteki Medycznej Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w ramach programu MILAB finansowanego przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej w 2005 roku – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Złoty Krzyż Zasługi dla dr. Ryszarda Żmudy, dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi i mgr Grażyny Łukasiewicz, zastępcy dyrektora – UM Łódź

Październik

Rozpoczęcie współpracy z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem NUKAT – AM Gdańsk

Wystawy z okazji jubileuszu 60-lecia Akademii Medycznej w Gdańsku: „Najlepsi z Najlepszych w sześćdziesięciolecie Akademii Medycznej w Gdańsku 1945-2005” przedstawiająca pochodzących z AMG laureatów najbardziej cenionych w świecie nauki nagród; wystawa prac nadesłanych na konkurs na ekslibris Biblioteki Głównej AMG z okazji jubileuszu 60-lecia Akademii Medycznej w Gdańsku i jej Biblioteki Głównej – AM Gdańsk

Srebrny Krzyż Zasługi dla dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku mgr inż. Anny Grygorowicz oraz kierownika Oddziału Czasopism mgr Maryli Grzonki z okazji jubileuszu 60-lecia AMG – AM Gdańsk

Listopad

Wdrożenie naliczania opłat za przetrzymanie wypożyczonych materiałów bibliotecznych oraz stworzenie użytkownikom biblioteki możliwości monitorowania przez internet aktualnych wypożyczeń i terminów zwrotów poprzez dostęp do swojego konta bibliotecznego – PAM Szczecin

Zmiana struktury organizacyjnej biblioteki oraz utworzenie Działu Informacji Naukowej i Bibliografii – PAM Szczecin

Rozpoczęcie prac remontowych w budynku dawnego klubu Trans przeznaczonego na nową siedzibę biblioteki – PAM Szczecin

Grudzień

Rozpoczęcie współpracy z NUKAT w zakresie współkatalogowania w dziedzinie opracowania rzeczowego (MeSH w NuKat) – AM Gdańsk

Rozpoczęcie współpracy z NUKAT w zakresie współkatalogowania w dziedzinie opracowania rzeczowego (MeSH w NuKat) – UM Łódź

Zakończenie wewnętrznych prac remontowych w budynku przy ul. Chocimskiej 22 – zmodernizowanie całego ciągu czytelniczego oraz pomieszczeń biurowych – GBL Warszawa

Rozpoczęcie projektu digitalizacji akt osobowych Izby Lekarskiej Warszawsko-Białostockiej – GBL Warszawa

Uruchomienie dostępu do licencjonowanych zasobów biblioteki poprzez serwer PROXY dla wszystkich pracowników UJ korzystających z komputerów poza siecią uczelni – CM UJ Kraków

Nadzór nad poprawnością merytoryczną i formalną rekordów języka MeSH w NUKAT – CM UJ Kraków

Wdrożenie Kartoteki MeSH-PL w wersji polsko-angielskiej do NUKAT i przyjęcie nadzoru nad poprawnością merytoryczną i formalną rekordów języka MeSH w NUKAT – CM UJ Kraków

Wystawa: „Współczesne budownictwo bibliotekarskie w Polsce” – AM Wrocław

Powiększenie czytelnicy studentek kosztów powierzchni magazynowej i umożliwienie wolnego dostępu do półek – AM Wrocław

Zmiana nazwy biblioteki Instytutu Reumatologicznego w związku ze zmianą nazwy instytutu na Instytut Reumatologii – Instytut Reumatologii Warszawa

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Nowa biblioteka” – AM Warszawa

2006

Styczeń

Przejęcie na emeryturę kierownika Biblioteki Naukowej mgr Anny Prończuk, objęcie funkcji przez mgr Teresę Firek – Instytut Reumatologii Warszawa

IV Warsztaty MeSH-PL – CM UJ Kraków

Rozpoczęcie realizacji trzyletniej pracy własnej pt. „Analiza porównawcza wykorzystania elektronicznych źródeł informacji naukowej udostępnianych użytkownikom sieci uczelnianej Akademii Medycznej w Gdańsku poprzez witryny internetowe Biblioteki Głównej,

Biblioteki Wydziału Farmaceutycznego oraz Biblioteki Międzywydziałowego Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej” – AM Gdańsk

Luty

Uruchomienie zdalnego dostępu do zasobów elektronicznych biblioteki spoza sieci uczelnianej, w tym z komputerów domowych, poprzez serwer Proxy – AM Gdańsk

Uruchomienie internetowego zamawiania książek do wypożyczenia znajdujących się w magazynie Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie – PAM Szczecin

Doroczne spotkanie robocze nt. zasad współpracy w systemie doc@med – AM Poznań

Zamknięcie realizacji 6-cio letniego projektu badawczego pt. “Badanie stanu opracowania rzeczowego piśmiennictwa i przetwarzania informacji w Polsce w aspekcie organizacji i zarządzania informacją medyczną – wypracowywanie standardów” – CM UJ Kraków

Marzec

Uruchomienie nowej strony internetowej uczelni, opracowanej przy udziale m.in. pracowników Biblioteki Głównej Śląskiej Akademii Medycznej – ŚAM Katowice

Maj

Wystawy nowości i najnowszej literatury medycznej oraz konkursy dla bibliotekarzy pod hasłem „Wiemy wszystko” w ramach obchodów Tygodnia Bibliotek 2006 odbywającego się pod hasłem „Nie wiesz? – zapytaj w bibliotece” – AM Gdańsk

Wystawa autorska prac artysty plastyka Jerzego Lengiewicza w ramach cyklu „Sztuka w bibliotece” – AM Białystok

Modernizacja bazy Tez-MeSH i bazy Polskiej Bibliografii Lekarskiej oraz udostępnienie obydwu baz w internecie – GBL Warszawa

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Polskie czasopisma medyczne XIX/XX w. ze zbiorów Biblioteki AM” – AM Warszawa

Czerwiec

XXV Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia” – AM Lublin

Powierzenie dr. Ryszardowi Żmudzie, dyrektorowi Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, funkcji redaktora naczelnego półrocznika pt. *Forum Bibliotek Medycznych/Medical Library Forum* – UM Łódź

Wypożyczenie pamiątek po lekarzu Władysławie Biegańskim na prośbę Muzeum Częstochowskiego na wystawę poświęconą jego życiu i działalności – GBL Warszawa

Zmiana struktury organizacyjnej Biblioteki Głównej Śląskiej Akademii Medycznej poprzez zatwierdzenie jednolitego systemu biblioteczno-informacyjnego uczelni, w którego skład wchodzi Biblioteka Główna oraz jej oddziały (wcześniej biblioteki wydziałowe) – ŚAM Katowice

Lipiec

Współtworzenie wraz z Biblioteką Śląską i Uniwersytetem Śląskim Śląskiej

Biblioteki Cyfrowej, prezentującej w internecie kulturowe dziedzictwo Śląska, jego historyczną i współczesną różnorodność, naukowy dorobek regionu oraz wspierającej działalność dydaktyczną i edukacyjną – ŚAM Katowice

Sierpień

Remont magazynu bibliotecznego i zakup systemu zwartego magazynowania z elektronicznym sterowaniem – AM Białystok

Wrzesień

Wizyta prorektora i przedstawicieli Uniwersytetu w Witebsku – AM Poznań

Wystawa w Rektoracie Akademii Medycznej w Warszawie: „Dzieła anatomiczne i ich twórcy (1858 -1928)” – AM Warszawa

Październik

Wprowadzenie wolnego dostępu do księgozbiorów czytelni oraz inauguracja systemu zabezpieczenia zbiorów zgromadzonych w czytelniach Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Zakończenie pierwszego etapu budowy Centrum Bibliotecznego-Kongresowego – zawieszenie wieńca – AM Poznań

Wizyta Magdaleny Öström, bibliotekarza z Linköpings Universitet w Szwecji, w celu zapoznania się z organizacją pracy oraz zasobami i systemem informacji naukowej biblioteki – AM Poznań

Uruchomienie zdalnego dostępu do licencjonowanych zasobów elektronicznych uczelni z komputerów domowych za pośrednictwem serwera proxy – AM Poznań

Wdrożenie systemu zabezpieczenia zbiorów w czytelni druków zwartych – AM Białystok

Uruchomienie modułu zamawiania książek przez internet – AM Białystok

Udostępnienie bazy Polskiej Bibliografii Lekarskiej w sieci wewnętrznej Głównej Biblioteki Lekarskiej – GBL Warszawa

Uruchomienie zdalnego dostępu do baz danych przez system autoryzacji HAN – UM Łódź

Udostępnienie samoobsługowej kopiarki z funkcją rozliczeń wykonanych kopii – UM Łódź

Listopad

Powołanie przy Bibliotece Medycznej Regionalnego Centrum Informacji Medycznej (RCIM) jako projektu finansowanego w 75% ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz w 25% z budżetu państwa. Powstanie RCIM poprzedzone było wnioskiem aplikacyjnym w konkursie ogłoszonym przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach programu ZPORR – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Wypożyczenie eksponatów muzealnych i archiwalnych do Polskiego Towarzystwa Higienicznego w Warszawie w związku z wystawą o Marcinie Kacprzaku – GBL Warszawa

Rozstrzygnięcie konkursu na ekslibris biblioteki, ogłoszonego z okazji otwarcia nowej siedziby Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie – PAM Szczecin

Spotkanie z lekarzami ratownikami TOPR zorganizowane wraz z Okręgową Izbą Lekarską w Warszawie – GBL Warszawa

Grudzień

Zmiana struktury organizacyjnej Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku w ramach której funkcjonują: Oddział Gromadzenia Wydawnictw Zwartych, Oddział Opracowania Zbiorów, Oddział Czasopism, Oddział Udostępniania Zbiorów, Oddział Informacji Naukowej i Bibliografii – AM Gdańsk

Wystawa plastyczna: „Stary Białystok” w ramach cyklu „Sztuka w bibliotece” – AM Białystok

Wystawy: „Tabulae anatomicae per saecula” prezentująca albumy anatomiczne ze zbiorów Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku, wystawa tematyczna „Anatomia książki” oraz wystawa skryptów wydanych przez AMG – AM Gdańsk

Rozpoczęcie pierwszego etapu budowy elektronicznej biblioteki dorobku naukowego i dydaktycznego CMUJ (eBIMED), poprzez wdrożenie systemu zarządzania dokumentami elektronicznymi ALFRESCO wraz z jego pierwszymi aplikacjami (tj. bazą prac doktorskich i magisterskich) oraz bezprzewodową siecią Wi-Fi na obszarze całego budynku – CM UJ Kraków

Rozpoczęcie pierwszego etapu budowy elektronicznej biblioteki dorobku naukowego i dydaktycznego Collegium Medicum UJ (eBIMED), wdrożenie systemu zarządzania dokumentami elektronicznymi ALFRESCO wraz

z jego pierwszymi aplikacjami (tj. bazą prac doktorskich i magisterskich) – CM UJ Kraków

Uruchomienie na stronie www biblioteki dwóch dodatkowych modułów bazy Publikacje pracowników CMUJ: Analiza Bibliometryczna CMUJ i Rankingi CMUJ – CM UJ Kraków

Wdrożenie elektronicznego zabezpieczenia i udostępnienia Bibliografii Medycznej z okresu 1901-1939 prof. Konopki, założyciela Głównej Biblioteki Lekarskiej, do tej pory istniejącej jedynie w formie katalogu szufladkowego – GBL Warszawa

Nawiązanie współpracy z grupą specjalistów z Cochrane Library z Uniwersytetu w Leeds: udostępnienie bazy PBL na CD-ROM wraz z opisem pól bazy w języku angielskim, terminami polskimi i angielskimi dotyczącymi randomizowanych badań klinicznych oraz informacja o samej bazie w języku angielskim – GBL Warszawa

Oficjalne otwarcie Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Ciechanowie

Rozpoczęcie projektu badawczego pt. „Podwyższanie standardów funkcjonowania Wirtualnej Biblioteki Medycznej w ramach sieci Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego”, który objął następujące prace: uruchomienie trzech przełączników sieciowych zapewniających wzrost przepustowości sieci komputerowej biblioteki, instalacja i konfiguracja nowego serwera wraz z dostosowaniem wszystkich stacji roboczych i sieci komputerowej BM, wdrożenie testowe nowego portalu internetowego Biblioteki, wdrożenie

testowe nowego systemu rozliczeń związanych z przebudową istniejącego systemu SDDE, organizacja systemu zdalnych wypożyczeń – wdrożenia testowe, wzmocnienie sprawnego funkcjonowania systemu EXPERTUS, upublicznienie bazy pełnotekstowej prac doktorskich, rozbudowa sieci bezprzewodowej – CM UJ Kraków

Przystąpienie do Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej (DBC) – AM Wrocław

Rozwój szkoleń z zakresu przysposobienia bibliotecznego i informacji naukowej w formie e-learningu w wersji polskiej i angielskiej – AM Wrocław

2007

Styczeń

Współudział w przygotowaniu wystawy jubileuszowej Lubelskiego Oddziału SBP w Bibliotece UMCS, przygotowanie wydawnictwa jubileuszowego i wystawy wirtualnej na blogu: Academic Library Association of Lublin, Poland – 10th Anniversary – AM Lublin

Luty

Wystawa poświęcona założycielowi i patronowi Głównej Biblioteki Lekarskiej prof. Stanisławowi Konopce zorganizowana w budynku zbiorów specjalnych – GBL Warszawa

Doroczne spotkanie robocze nt. zasad współpracy w systemie doc@med – AM Poznań

Przekształcenie Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu w Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego i zmiana

Kompleksowy remont i adaptacja pomieszczeń na nowoczesną pracownię komputerową wraz ze zwiększeniem liczby stanowisk komputerowych dla użytkowników do 23 – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Wydanie dziesiątego zeszytu serii „Prace Centrum Dokumentacji Medycyny i Farmacji Górnego Śląska” – ŚAM Katowice

Uruchomienie bezprzewodowego internetu w Bibliotece Głównej oraz w bibliotekach wydziałowych – UM Łódź

nazwy biblioteki - Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu – UM Poznań

Marzec

Rozpoczęcie działalności Regionalnego Centrum Informacji Medycznej mającego na celu wspomaganie rozwoju naukowego osób związanych ze środowiskiem medycznym z terenów województwa kujawsko-pomorskiego – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Uroczyste przekazanie przez Fundację Bankową im. Leopolda Kronenberga czeku o wartości 100.000 zł na budowę Centrum Bibliotecznego-Kongresowego – UM Poznań

Stworzenie w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej kolekcji „Rozprawy doktorskie i habilitacyjne” – UM Poznań

Szkolenie dla Wojewódzkich Ośrodków Koordynujących Profilaktykę Raka Szyjki Macicy – UM Poznań

Otwarcie wystawy poświęconej profesorom Włodzimierzowi Brodowskiemu i Ludwikowi Paszkiewiczowi w Rektoracie Akademii Medycznej, zorganizowanej przez Główną Bibliotekę Lekarską wraz z Akademią Medyczną w Warszawie – GBL Warszawa

Udostępnienie komunikatora Gadu-Gadu do kontaktów użytkowników z Biblioteką Główną Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Wystawa fotografii prof. dr. hab. Juliana Linieckiego i dr inż. Joanny Szumilewicz: „Migawki z San Francisco” – UM Łódź

Zebranie robocze dyrektorów bibliotek akademii medycznych – AM Warszawa

Kwiecień

Udostępnienie użytkownikom pełnotekstowej bazy prac magisterskich i licencjackich AMG tworzonej w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Przekształcenie Szczecińskiego Porozumienia Bibliotek w Zachodniopomorskie Porozumienie Bibliotek w związku z rozszerzeniem współpracy bibliotek regionu – PAM Szczecin

Uruchomienie nowej strony www Biblioteki Głównej UM w Łodzi – UM Łódź

Maj

Akcja „Uwolnij książkę” oraz wykłady promujące zdrowy styl życia dla środowiska poznańskiego w ramach Tygodnia Bibliotek – UM Poznań

Wystawa: „Beletrystyka na każdy wiek – ze zbiorów BG AMG” oraz konkurs z nagrodami na slogan reklamujący Bibliotekę Główną AMG w ramach obchodów Tygodnia Bibliotek 2007 pod hasłem „Biblioteka mojego wieku” – AM Gdańsk

Sesja naukowa pt. „Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych”, zorganizowana m.in. przez Bibliotekę Główną ŚAM, odbywająca się pod patronatem JM Rektora Śląskiej Akademii Medycznej, prof. dr. hab. Ewy Małeckiej-Tendery w gmachu Archiwum Państwowego w Opolu, w ramach obchodów 60-lecia uczelni oraz 55-lecia działalności Archiwum Państwowego w Opolu – ŚAM Katowice

Wystawa w Bibliotece Głównej: „Współczesne biblioteki świata” – AM Warszawa

Czerwiec

Zmiana nazwy Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach na Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach oraz zmiana nazwy biblioteki na Bibliotekę Główną Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach – SUM Katowice

Remont i nowa aranżacja czytelni druków zwartych – AM Białystok

Kompleksowy remont wraz z wyposażeniem Czytelni Głównej, Czytelni Podręcznej i Wypożyczalni – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Lipiec

Udostępnienie użytkownikom formularza on-line dającego możliwość zgłoszenia propozycji zakupu publikacji

celem uzupełnienia zbiorów biblioteki – AM Gdańsk

Włączenie Filii nr 2 w strukturę Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie – PAM Szczecin

Rozpoczęcie przeprowadzki zbiorów z dotychczasowych pomieszczeń biblioteki przy ul. Rybackiej i Filii nr 2 w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym nr 2 do nowej siedziby biblioteki – PAM Szczecin

Uchwalenie nowego Regulaminu Organizacyjnego Biblioteki Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach – SUM Katowice

Wydanie VI tomu „Słownika medycyny i farmacji Górnego Śląska” – SUM Katowice

Sierpień

Organizacja zasobów książkowych w Czytelni Ogólnej Biblioteka Główna Akademii Medycznej we Wrocławiu według klasyfikacji NLM – AM Wrocław

Wrzesień

Przystąpienie do projektu Podlaska Biblioteka Cyfrowa – AM Białystok

Międzynarodowa konferencja EAHIL Workshop: Pathways to New Roles: The Education, Training and Continuing Development of the Health Library and Information Workforce: European Association for Health Information & Libraries Workshop 2007 (niezależnie od konferencji odbyło się dziewięć specjalistycznych kursów edukacyjnych przeprowadzonych przez specjalistów

z renomowanych ośrodków) – CM UJ Kraków

Uroczyste otwarcie nowego budynku Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie o powierzchni 3.100 m kw., z 262 miejscami dla użytkowników, trzema pokojami pracy grupowej i czterema pokojami pracy indywidualnej z pełnymi stanowiskami multimedialnymi, 60 stanowiskami komputerowymi dla użytkowników, w tym 44 z dostępem do internetu, z internetem bezprzewodowym, wolnym dostępem do księgozbioru dydaktycznego w wypożyczalni, magazynami wyposażonymi w jezdne regały kompaktowe oraz nowoczesnym systemem ochrony zbiorów przed kradzieżą – PAM Szczecin

Wystawa fotografii z budowy i przeprowadzki do nowej siedziby biblioteki – PAM Szczecin

Wystawa pokonkursowa prac nadesłanych na konkurs na ekslibris biblioteki – PAM Szczecin

Udostępnienie użytkownikom tworzonej w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku bibliograficzno-pełnotekstowej bazy prac habilitacyjnych i doktorskich pracowników AMG – AM Gdańsk

Przejsie na emeryturę dyrektora Biblioteki Głównej mgr Mirosławy Müldner-Kurpety – AM Warszawa

Remont i modernizacja pomieszczeń wypożyczalni pod kątem wdrożenia modułu zdalnego zamawiania wraz z organizacją księgozbioru dydaktycznego wypożyczalni według Klasyfikacji NLM

– Biblioteka Medyczna Uniwersytetu Jagiellońskiego – CM UJ Kraków

Październik

Otwarcie części pomieszczeń Centrum Bibliotecznego-Kongresowego z aulą i salami konferencyjnymi, połączone z uroczystą inauguracją roku akademickiego – UM Poznań

Nagroda Główna im. Andrzeja Wojtkowskiego SBP za wybitne zasługi w zawodzie bibliotekarskim dla dyrektora Biblioteki Głównej mgr Anieli Piotrowicz – UM Poznań

Trzecia sesja naukowa z cyklu poświęconego problemom dokumentacji i metodologii badań nad dziejami medycyny i farmacji Górnego Śląska pt. „Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa, ze szczególnym uwzględnieniem ziem dawnych księstw cieszyńskiego i opawskiego” w cieszyńskim Centrum Konferencyjnym Uniwersytetu Śląskiego organizowana przez Bibliotekę Główną Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w ramach obchodów jubileuszu SUM, Szpitala Śląskiego w Cieszynie oraz Archiwum Państwowego w Katowicach – SUM Katowice

Zainstalowanie bezprzewodowego internetu w czytelnich – AM Białystok

Wdrożenie systemu zarządzania zbiorami opartego na technologii RFID – AM Białystok

Wdrożenie elektronicznych legitymacji studenckich pełniących także rolę kart bibliotecznych – UM Łódź

Listopad

Uruchomienie możliwości samodzielnego przedłużania terminu zwrotów

wypożyczonych książek oraz zamawiania książek do czytelnicy przez internet – PAM Szczecin

Grudzień

Złota Odznaka Honorowa Gryfa Zachodniopomorskiego dla Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie przyznana przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego na wniosek Zarządu Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 90-lecie istnienia SBP w Polsce – PAM Szczecin

Wystawa fotografii prof. dr. hab. Aleksandra Chmiela z cyklu „Przyrodnicze zbliżenia” – UM Łódź

Otwarcie w Bibliotece Głównej Izby Pamięci Akademii Medycznej w Łodzi – UM Łódź

Udostępnienie na stronie domowej GBL pełnej polskiej wersji bazy Tez-MeSH 2008 – GBL Warszawa

Wystawa autorska prac artysty plastyka Wiktorii Tołłoczko-Tur z cyklu „Sztuka w bibliotece” – AM Białystok

Rozszerzenie działalności dydaktycznej biblioteki o zajęcia obowiązkowe z przedmiotu „Wybrane zagadnienia z naukowej informacji medycznej dla studentów III roku studiów I stopnia i II roku studiów II stopnia Wydziału Nauk o Zdrowiu (kierunek: fizjoterapia) oraz zajęcia fakultatywne z przedmiotu „Wybrane zagadnienia z naukowej informacji medycznej” dla studentów III roku studiów Wydziału Lekarskiego – AM Gdańsk

Wystawy: „Mens sana in corpore sano” (spojrzenie na zdrowie kobiety w okresie

międzywojennym) prezentująca książki ze zbiorów Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku oraz „Medyk w galerii, czyli co lekarze zobaczyli na dziełach sztuki” – AM Gdańsk

Generalny remont elewacji budynku przy ul. Chocimskiej 22 – GBL Warszawa

Uruchomienie programu badawczego obejmującego opracowanie systemu informacji o najstarszych i najcenniejszych

zasobach bibliotecznych Collegium Medicum – CM UJ Kraków

Utworzenie pierwszego w kraju medycznego repozytorium dokumentów cyfrowych ECNIS Repository w Bibliotece Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi – IMP Łódź

Wydanie jedenastego i dwunastego zeszytu serii „Prace Centrum Dokumentacji Medycyny i Farmacji Górnego Śląska – SUM Katowice

2008

Styczeń

Zmiana nazwy uczelni z Akademii Medycznej w Lublinie na Uniwersytet Medyczny w Lublinie oraz zmiana nazwy biblioteki – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Lublinie – UM Lublin

Wystawa w Bibliotece Głównej: „Wczoraj i dziś Biblioteki Głównej AM” – AM Warszawa

Wykład „Technologie informacyjne – nowoczesne narzędzia wyszukiwawcze do zasobów drukowanych i elektronicznych” dr Iwony Wolniewicz-Pujanek zorganizowany w ramach Podlaskiego Forum Bibliotekarzy – AM Białystok

Luty

Ogólnopolskie spotkanie poświęcone zasadom współpracy w systemie doc@med – UM Poznań

Dołączenie Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu do KaRo (Katalogu Rozproszonego Bibliotek Polskich) dzięki wprowadzeniu nowej wersji systemu bibliotecznego ProLib M21, umożliwiającego opracowywanie zbiorów w formacie MARC 21 oraz

obsługiwanie protokołu Z.39.50 – AM Wrocław

Marzec

Uruchomienie internetowego Forum Biblioteki Głównej – AM Gdańsk

Rozstrzygnięcie konkursu na koncepcję architektoniczną budowy Centrum Naukowej Informacji Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu – AM Wrocław

Przystąpienie do współpracy w ramach Zachodniopomorskiego Systemu Informacji Regionalnej i Naukowej obejmującego rozproszony katalog centralny bibliotek zachodniopomorskich, Zachodniopomorską Bibliotekę Cyfrową oraz Bazę Wiedzy o Regionie – PAM Szczecin

Zmiana nazwy Akademii Medycznej w Warszawie na Warszawski Uniwersytet Medyczny oraz zmiana nazwy biblioteki na Bibliotekę Główną Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego – WUM Warszawa

Zmiana nazwy Akademii Medycznej w Białymstoku na Uniwersytet Medyczny w Białymstoku oraz zmiana

nazwy biblioteki na Bibliotekę Główną Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku – UM Białystok

Maj

Wykłady promujące zdrowy tryb życia dla szerokiej publiczności w ramach Tygodnia Bibliotek – UM Poznań

Spotkanie robocze na temat ujednolicenia zasad punktacji publikacji naukowych w uczelniach medycznych – PAM Szczecin

Wystawa: „Architektura bibliotek” prezentująca nowoczesne polskie i zagraniczne budownictwo biblioteczne, spotkanie z emerytowanymi pracownikami biblioteki oraz koncert na szklanej harfie w wykonaniu zespołu Glass Duo w ramach obchodów Tygodnia Bibliotek 2008 odbywającego się pod hasłem „Biblioteka miejscem spotkań” – AM Gdańsk

Wystawa: „Europejskie biblioteki narodowe” – PAM Szczecin

Wystawa fotografii prof. dr. hab. Juliana Linieckiego i dr inż. Joanny Szumilewicz pt. „Florencja” – UM Łódź

Wystawa w Bibliotece Główniej: „Leonardo da Vinci i medycyna” – AM Warszawa

Prezentacja wystawy poświęconej patronowi Główniej Biblioteki Lekarskiej prof. Stanisławowi Konopce w Senacie RP – GBL Warszawa

Czerwiec

Zakończenie dofinansowania Regionalnego Centrum Informacji Medycznej i włączenie go w strukturę Biblioteki

Medycznej jako dział – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Rozpoczęcie współpracy z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem NUKAT w zakresie współkatalogowania – PAM Szczecin

Remont i nowa aranżacja Czytelni Czasopism w Bibliotece Główniej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku – UM Białystok

Instalacja systemu zdalnej identyfikacji radiowej ARFIDO, umożliwiającego właściwe zabezpieczenie zbiorów biblioteki w nowym obiekcie oraz prace nad kodowaniem księgozbioru dydaktycznego – UM Poznań

Wrzesień

Powierzenie dr. Ryszardowi Żmudzie, dyrektorowi Biblioteki Główniej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, funkcji redaktora naczelnego „Biuletynu Informacyjnego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi” - UM Łódź

Kompleksowy remont magazynu czasopism wraz z wyposażeniem pomieszczenia w nowoczesne regały przesuwne – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Wizyta przedstawicieli Uniwersytetu Medyczno-Technicznego w Kadyksie (Hiszpania), mająca na celu zapoznanie się z działalnością polskiej akademickiej biblioteki medycznej – UM Poznań

Uruchomienie zapisów on-line do Biblioteki – AM Gdańsk

Przekazanie w darze dla Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Witebsku anglojęzycznej literatury medycznej – UM Poznań

XXVI Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych zatytułowana „Naukowa informacja medyczna w Polsce wobec potrzeb środowisk medycznych oraz perspektywy ich rozwoju w realiach Unii Europejskiej” – CM im. Ludwika Rydygiera Bydgoszcz UMK Toruń

Uruchomienie modułu zamawiania książek on-line – UM Łódź

Modernizacja sieci komputerowej wraz z podwyższeniem standardów funkcjonowania Wirtualnej Biblioteki Medycznej, obejmująca malowanie elewacji, wymianę okien oraz modernizację czytelni baz danych – CM UJ Kraków

Październik

Uruchomienie zajęć z przysposobienia bibliotecznego w formie szkolenia elektronicznego dla studentów I roku wszystkich wydziałów na podstawie licencji Akademii Medycznej w Gdańsku – PAM Szczecin

Wystawy: „Od starodruku do książki elektronicznej”, „Z książką w tle” i „Biuletyn na wesoło” w ramach obchodów jubileuszu 60-lecia Pomorskiej Akademii Medycznej – PAM Szczecin

Medale wydane z okazji 60-lecia Pomorskiej Akademii Medycznej dla kadry kierowniczej biblioteki – PAM Szczecin

Podjęcie współpracy z systemem SUBITO – AM Gdańsk

Instalacja klimatyzacji w czytelniach budynku Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku – AM Gdańsk

Wystawa prac zgłoszonych na konkurs na koncepcję architektoniczną nowej Biblioteki Głównej Akademii Medycznej

w Wrocławiu – Centrum Naukowej Informacji Medycznej – AM Wrocław

Uruchomienie zajęć dydaktycznych on-line z Przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku wszystkich kierunków studiów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – UM Łódź

Wystawa w Rektoracie Uniwersytetu Medycznego w Warszawie: „Polska bibliografia medyczna” – WUM Warszawa

Listopad

Objęcie funkcji dyrektora Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego przez mgr Irminę Utrąę – WUM Warszawa

Warsztaty „Jak opublikować artykuł światowej klasy” – UM Białystok

Spotkanie autorskie z prof. Tadeuszem Brzezińskim, autorem książki „Służba zdrowia polskich sił zbrojnych na zachodzie 1939-1945. Z armią Andersa ze ZSRR ku Polsce” – PAM Szczecin

Wystawa fotografii prof. dr. hab. Aleksandra Chmiela z cyklu fotozbliżenia przyrodnicze pt. „W świecie rosy i rosiczki” – UM Łódź

Grudzień

Wystawa „Motywy roślinne w malarstwie Jerzego Lengiewicza” połączona z promocją książki Ilony Wiktorii Lengiewicz pt. „Rośliny biblijne” w cyklu „Sztuka w bibliotece” – UM Białystok

Wydanie trzynastego zeszytu serii „Prace Centrum Dokumentacji Medycyny i Farmacji Górnego Śląska” – SUM Katowice

Mgr Anna Strumiłło
Łódź – UM

**KALENDARIUM KONFERENCJI, SYMPOZJÓW,
SEMINARIÓW, WARSZTATÓW I ZJAZDÓW
NAUKOWYCH BIBLIOTEK MEDYCZNYCH
(1981–2008)**

Informacje ogólne

Środowisko pracowników bibliotek krajowych uczelni i instytutów medycznych od lat widzi potrzebę wspólnych spotkań, podczas których omawiany jest stan faktyczny oraz wypracowuje się sposoby mające na celu usprawnienie kompleksowego funkcjonowania biblioteki w zakresie gromadzenia, opracowania, udostępniania zbiorów oraz informacji naukowej w czasach ogromnych zmian, jakie są wynikiem dostępu do nowoczesnych technologii informatycznych.

Pierwsza konferencja problemowa odbyła się w 1981 roku w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku. W kolejnych latach uczelniane biblioteki medyczne organizowały spotkania przedstawicieli środowiska bibliotekarskiego, również z instytutów naukowych, z udziałem osób z firm współpracujących: wydawców, pośredników realizujących prenumeratę czasopism, baz danych, sprzętu komputerowego itp. Tematyka najczęściej dotyczyła istotnych zagadnień wymagającym wnikliwszego przeanalizowania lub zajęcia wspólnego stanowiska. Początkowo przedmiotem zainteresowania były podstawowe problemy funkcjonowania biblioteki: stan i udostępnianie zbiorów, biblioteki zakładowe, wypożyczenia międzybiblioteczne, informacja naukowa.

Lata 90-te XX wieku z wprowadzeniem komputeryzacji wszystkich modułów bibliotecznych, dostępem on-line do pełnotekstowych czasopism, spowodowały koncentrację na współpracy bibliotek oraz możliwości wykorzystania informatyzacji w zaspokojeniu potrzeb użytkowników nowoczesnej naukowej biblioteki medycznej.

Sprostanie rosnącym oczekiwaniom możliwe jest również dzięki sympozjom, warsztatom i sesjom naukowym organizowanym corocznie (konferencje problemowe) lub w miarę potrzeby. Bezpośrednie spotkania ukazujące aktualne sprawy nurtujące środowisko bibliotek medycznych, mają znaczący udział w doskonaleniu ich funkcjonowania z pożytkiem dla coraz bardziej wymagających użytkowników z szeroko pojętego środowiska lekarskiego.

I. Konferencje problemowe bibliotek uczelnianych

I. *Stan księgozbiorów bibliotek uczelni medycznych.* Gdańsk, 6 grudnia 1981 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Gdańsku, dyrektor – mgr Józef de L a v a l.

II. *Wypożyczenia międzybiblioteczne zbiorów medycznych.* Białystok, 23–24 września 1982 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Białymstoku, dyrektor – mgr Krystyna K u b a l a

III. *Biblioteki zakładowe w systemie biblioteczno-informacyjnym wyższych uczelni medycznych.* Łódź, 15–16 września 1983 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi, dyrektor – mgr Jadwiga P i o t r o w s k a

IV. *Bibliografia i naukowa informacja w medycynie.* Wrocław, 20–21 września 1984 r. Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu, dyrektor – dr Leszek B a r g

Biul. GBL 1986 R. 32 nr 339 s. 3–50, il.

V. *Problemy naukowej informacji medycznej.* Poznań, 5–7 grudnia 1985 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, dyrektor – mgr Bolesław H o w o r k a

Konferencja międzynarodowa

VI. *Biblioteka centralna i biblioteki współpracujące w dziedzinie medycyny.* Szkolenie biblioteczne studentów w bibliotekach akademii medycznych w Polsce. Lublin, 25–26 września 1986 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej

w Lublinie, dyrektor – mgr inż. Leokadia P a t y r a

Biul. GBL 1987 R. 33 nr 340 s. 3–34, il.

VII. *Problematyka czasopism w bibliotekach medycznych.* Kraków, 23–25 września 1987 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Krakowie, dyrektor – mgr Władysław S z o t

VIII. *Spotkanie dyrektorów poświęcone automatyzacji bibliotek oraz wybranym zagadnieniom gromadzenia zbiorów.* Szczecin, 16–17 czerwca 1988 r. Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej, dyrektor – mgr Weronika N i e z n a n o w s k a

IX. *Specjalizacja zbiorów w naukowych bibliotekach medycznych.* Katowice, 22–23 czerwca 1989 r. Biblioteka Główna Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach, dyrektor – dr Alfred P u z i o

Biul. GBL 1990 R. 36 nr 344 s. 3–23.

X. *Narada połączona z posiedzeniem Międzybibliotecznej Komisji Koordynacyjnej Bibliotek Medycznych na temat prenumeraty czasopism i automatyzacji procesów bibliotecznych.* Bydgoszcz, 27–28 września 1990 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, dyrektor – dr Eugeniusz J a n o w i c z

XI. *Współpraca bibliotek medycznych w zakresie udostępniania zbiorów i informacji naukowej.* Warszawa, 21–22 czerwca 1991 r. Biblioteka Główna

Akademii Medycznej w Warszawie,
dyrektor – dr Irena K o m a s a r a

XII. *70-lecie wyższego wojskowego szkolnictwa medycznego: analiza doświadczeń bibliotek ze współpracy z firmami pośredniczącymi w prenumeracie czasopism zagranicznych*. Łódź, 10–11 września 1992 r. Biblioteka Główna Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi, dyrektor – dr Wiesław Ś w i t e k

XIII. *Działalność naukowa bibliotek medycznych: komputeryzacja procesów biblioteczno-informacyjnych w bibliotekach medycznych*. Gdańsk, 23–25 czerwca 1993 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Gdańsku, dyrektor – mgr Józefa d e L a v a l .

XIV. *Polska bibliografia medyczna: tradycje, współczesność i przyszłość*. Białystok, 20–22 czerwca 1994 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Białymstoku, dyrektor – mgr Krystyna S a r o s i e k

Biul. GBL 1996 R. 42 nr 352 s. 3–20.

XV. *Udostępnianie zbiorów bibliotecznych*. Łódź, 7–9 czerwca 1995 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi, dyrektor – dr Ryszard Ż m u d a

Biul. GBL 1996 R. 42 nr 354 s. 3–88, fot., wyk., tab.

XVI. *Zbiory specjalne a elektroniczne nośniki informacji*. Lublin – Nałęczów, 26–28 maja 1997 r. Biblioteka Główna

Akademii Medycznej w Lublinie,
dyrektor – mgr Lucyna S m y k

Biul. GBL 1998 R. 44 nr 357 s. 3–64, il.

XVII. *Dydaktyczne funkcje biblioteki głównej akademii medycznej z uwzględnieniem technik informatycznych*. Poznań, 3–5 czerwca 1998 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z

Biul. GBL 1998 R. 44 nr 358 s. 118–122

XVIII. *Możliwości współpracy bibliotek naukowych i świadczenia usług w oparciu o rozległe sieci komputerowe*. Kraków, 26–28 maja 1999 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Krakowie, dyrektor – mgr Anna U r y g a

Biul. GBL 2000 R. 46 nr 362 s. 111–112

XIX. *Perspektywy współpracy bibliotek medycznych w dobie elektronicznych technologii*. Wrocław, 31 maja – 2 czerwca 2000 r. Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu, dyrektor – mgr Renata S ł a w i ń s k a

XX. *Współpraca bibliotek w zakresie wymiany dokumentów w Polsce i na świecie. Systemy elektronicznej dystrybucji dokumentów*. Szczecin–Międzyzdroje, 6–8 czerwca 2001 r. Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej, dyrektor – mgr Danuta J a w o r s k a

Biul. GBL 2001 R. 47 nr 365 s. 1–132, il., wyk., tab.

XXI. *Biblioteki medyczne wobec problemu bibliometrycznej oceny dorobku naukowego uczelni*. Poznań, 28–29 listopada 2002 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z

XXII. *Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych*. Warszawa, 23–24 czerwca 2003 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Warszawie, dyrektor – mgr Mirosława M ũ l d n e r - K u r p e t a

XXIII. *Polityka gromadzenia i profilowania zbiorów w polskich bibliotekach medycznych w dobie nowoczesnych technologii informatycznych*. Gdańsk, 21–22 czerwca 2004 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Gdańsku, dyrektor – mgr inż. Anna G r y g o r o w i c z

XXIV. *Międzynarodowa współpraca bibliotek w dobie zmieniających się potrzeb użytkowników*. Białystok–Białowieża, 7–9 września 2005 r.

II. Inne (sympozja, warsztaty sesje, itp.)

Ogólnopolskie spotkanie w sprawie ustalenia zasad współpracy międzybibliotecznej. Poznań, 20 marca 1990 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu, dyrektor – mgr Bolesław H o w o r k a

Biuletyn GBL 1991 T. 37 nr 345 s. 117–118.

Najnowsze metody udostępniania naukowej informacji medycznej w technologii CD-ROM. Poznań, 26–27 listopada 1992 r. Biblioteka Główna

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Białymstoku, dyrektor – mgr Danuta D ą b r o w s k a - C h a r y t o n i u k

XXV. *Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia*. Lublin–Kazimierz Dolny, 12–14 czerwca 2006 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Lublinie, dyrektor – mgr Renata B i r s k a

XXVI. *Naukowa informacja medyczna w Polsce. Biblioteki medyczne wobec potrzeb środowisk medycznych oraz perspektywy ich rozwoju w realiach Unii Europejskiej*. Bydgoszcz, 15–17 września 2008 r. Biblioteka Medyczna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, dyrektor – dr Krzysztof N i e r z w i c k i

Akademii Medycznej w Poznaniu, dyrektor – mgr Bolesław H o w o r k a .

Materiały z seminarium. Red. Aniela Piotrowicz, Jan Kaczmarek. Poznań: Wydaw. AM im. Karola Marcinkowskiego, 1992, 45 s.; Informator: Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Automatyzacja bibliotek – dziś jutro. Łódź, 7 grudnia 1995 r. Stowarzyszenie Bibliotekrzy Polskich, Oddział w Łodzi, przewodnicząca – mgr Lucyna

S u ł k o w s k a /Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi, dyrektor – dr Ryszard Żmuda

Biul. GBL 1996 R. 42 nr 354 s. 135-136

Drogi rozwoju i kierunki współpracy bibliotek medycznych. Warszawa, 16–18 maja 1996 r. Główna Biblioteka Lekarska, dyrektor – prof. dr hab. Janusz K a p u ś c i k

Biul. GBL 1997 R. 43 nr 355 s. 5–120, il.

Biblioteki medyczne wobec problemów informacji elektronicznej. Poznań, 20–21 listopada 1997 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, dyrektor – mgr Bolesław H o w o r k a .

Biul. GBL 1998 R. 44 nr 358 s. 110–113; Materiały z Konferencji. Red. Aniela Piotrowicz, Jan Kaczmarek. Poznań: Wydaw. AM im. Karola Marcinkowskiego, 1997, 136 s., il.; Informator: Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Elektroniczne rozpowszechnianie informacji naukowej – konferencja międzynarodowa. Łódź, 22 – 23 czerwca 1998 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej, dyrektor – dr Ryszard Ż m u d a

Biul. GBL 1999 R. 45 nr 359, s. 3–82, il.

Seminarium nt. systemu HORIZON. Poznań, wrzesień 1998 r. Biblioteka Główna AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu (współorg.), dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z

V Konferencja Internetu Medycznego „Internet medyczny 2000”. Poznań, 10–11 listopada 2000 r. Biblioteka Główna

AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu (współorg.), dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z

Biuletyn GBL 2001, R. 47, nr 364 [wybrane referaty i abstrakty]; Materiały Zjazdowe [B. m.] Wydaw. Medycyna Praktyczna, 2000, 133 s.

Warsztaty szkoleniowe poświęcone prezentacji i metodyce korzystania z systemu SUBITO. Poznań, 29 listopada 2000 r. Biblioteka Główna AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z

Ewa Grzędzielewska: Warsztaty szkoleniowe nt. elektronicznego dostarczania kopii dokumentów w Bibliotece Głównej. Fakty AM 2001 nr 2 (14), s. 6, il.

Warsztaty szkoleniowe dla redaktorów czasopism medycznych. Poznań, 10 maja 2002 r. Biblioteka Główna AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu (współorg.), dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z

Sesja z okazji jubileuszu 50-lecia Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Poznań, 28 listopada 2002 r. Biblioteka Główna AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, dyrektor – mgr Aniela P i o t r o w i c z

Aniela Piotrowicz: Sprawozdanie z sesji jubileuszowej z okazji 50-lecia Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. *Biuletyn Informacyjny AM w Poznaniu* 2002 R. 27 nr 5/17 s. 5–7.

Górny Śląsk – dzieje medycyny i farmacji, problemy dokumentacji

i metodologii badań. Katowice, 27 października 2003 r. Biblioteka Główna Śląskiej Akademii Medycznej, dyrektor – dr Jerzy D y r d a

Prace Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska nr 9. Red. Jerzy Marian Dyrda. Katowice 2003, 238 s.

Informacja naukowa bibliotek medycznych w Polsce – konferencja ogólnopolska. Łódź, 24–25 listopada 2003 roku. Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, dyrektor – dr Ryszard Ż m u d a

Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych. Opole, 24 maja 2007 r. Biblioteka Główna Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, dyrektor – dr Jerzy D y r d a ; Archiwum Państwowe w Opolu

Prace Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska nr 11. Red. Jerzy Marian Dyrda, Barbara Gruszka. Katowice 2007, 250 s.

Pathways to New Roles. The education, Training and Continuing Development of Health Library and Information Workforce – konferencja

międzynarodowa. Kraków, 12 – 15 września 2007 r. Biblioteka Medyczna Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, dyrektor – mgr Anna U r y g a

Dokumentowanie dziejów leczenia, ze szczególnym uwzględnieniem ziem dawnych księstw cieszyńskiego i opawskiego. Cieszyn, 26 października 2007 r. Biblioteka Główna Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, dyrektor – dr Jerzy D y r d a ; Szpital Śląski w Cieszynie; Archiwum Państwowe w Katowicach

Prace Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska nr 12. Red. Jerzy Marian Dyrda, Joanna Miozga. Katowice 2007

Spotkanie dyrektorów bibliotek uczelni medycznych nt. ujednolicenia zasad punktacji publikacji naukowych. Szczecin, 13 maja 2008 r. Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, dyrektor – mgr Dagmara B u d e k

POKŁOSIE ZJAZDÓW NAUKOWYCH

Informacje ogólne, programy, sponsorzy, wystąpienia, prezentacje, referaty i komunikaty oraz fotografie z konferencji naukowych zorganizowanych w 2003 roku przez dyrektorów bibliotek uczelnianych mgr Mirosławę M ł d n e r - K u r p e ł ę z Akademii Medycznej w Warszawie i dra Ryszarda Ź m u ł ę z Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Warszawie

Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

XXII Konferencja Szkoleniowa Bibliotek Medycznych

Materialy konferencyjne

Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych

Warszawa, 23–24 VI 2003 r.

Honorowy Patronat
JM Rektor Akademii Medycznej w Warszawie
prof. dr hab. Janusz Piekarczyk

Komitety Naukowy

Przewodniczący	dr hab. Piotr Fiedor Przewodniczący Senackiej Komisji ds. Informacji i Wydawnictw
Członkowie	prof. dr hab. Leszek Bablok Przewodniczący Rady Bibliotecznej mgr Mirosława Müldner-Kurpeta Dyrektor Biblioteki Głównej AM prof. dr hab. Robert Rudowski Kierownik Zakładu Informatyki

Komitet Organizacyjny

Przewodnicząca	mgr Mirosława Müldner-Kurpeta
Członkowie	Edyta Bralczyk, mgr Agnieszka Czarnecka, inż. Małgorzata Karczewska, Marzena Kołodziej, mgr Anna Kot, mgr Jadwiga Szugajew, Paweł Tarkowski, mgr Irmina Utrata, mgr Barbara Wójcik

Redakcja zamieszczonych referatów
została ograniczona wyłącznie do ujednolicenia formy graficznej

XXII Konferencja Szkoleniowa Bibliotek Medycznych

"Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych"

ZAPROSZENIE

Warszawa 23-24 czerwca 2003

Program XXII Konferencji Szkoleniowej Bibliotek Medycznych
Warszawa 23-24 czerwca 2003 r

23 czerwca

Powitanie uczestników i otwarcie konferencji

Wystąpienie JM Rektora AM

Wystąpienie przewodniczącego Rady Bibliotecznej

Aniela Piotrowicz

„Standaryzacja usług bibliotecznych”

Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska

„Misja bibliotek medycznych w kontekście współpracy na rzecz użytkownika”

Roma Hajduk, Maria Posadzy.

„Zakres usług wykonywanych przez akademickie biblioteki medyczne”

Edyta Rogowska, Dagmara Budek

„Strona www biblioteki akademii medycznej jako platforma zintegrowanych usług bibliotecznych”

Lucyna Modrzejewska

„Kryteria oceny jakości bibliotecznych stron www”

Lucjan Stelmach, Marta Stokaluk, Beata Bator

„Technologie informatyczne w rozwoju zintegrowanych usług bibliotecznych doświadczenia Biblioteki Medycznej CM UJ”

Jacek Drogosz

„Zintegrowane usługi biblioteczne GBL”

Barbara Gębka

„Współpraca IPS z bibliotekami w zakresie obsługi klientów”

Prof. dr hab. Tadeusz Tołłoczko

„Profesor w bibliotece”

Jolanta Przyluska

„Możliwości i ograniczenia bibliotek instytutów naukowych w zakresie zintegrowanych usług bibliotecznych”

Przemysław Rudowski

„E-nauczanie nowa forma kształcenia”

Anna Uryga

„Rozwój narodowych kartotek MESH w oparciu o system zunifikowanego słownictwa medycznego (UMLS) perspektywy dla Polski”

Lucyna Modrzejewska

„Broker informacji Biblioteka Uniwersytetu Temple w Filadelfii”

24 czerwca

Irmína Utrata

„Oferta usług Biblioteki Głównej AM w Warszawie – kierunki rozwoju”

Agnieszka Czarnecka

„Wykorzystanie elektronicznych źródeł informacji przez pracowników naukowych
Centrum Biostruktury AM w Warszawie”

Anna Majewska-Piątkowska, Regina Piątek

„Działania biblioteki głównej dla integracji środowiska uczelnianego”

Anna Grygorowicz, Małgorzata Gorczyńska

„Organizacja wypożyczeń dla studentów na początku roku akademickiego”

Warsztaty OVID

Jacek Głębocki

„Dokształcanie uczelnianej bazy publikacji pracowników – Expertus w kierunku
zmieniających się potrzeb użytkowników”

Bolesław Howorka Warsztaty

„Prawo a biblioteki szkół wyższych”

Wnioski z konferencji, informacja z narady dyrektorów.

Imprezy towarzyszące:

23 czerwca

Zwiedzanie Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku

24 czerwca

Zwiedzanie Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego

Spacer po Starym Mieście z przewodnikiem

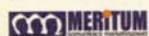
Spotkanie towarzyskie (kawa , herbata) w Czytelni Głównej BG AM

e-mail: konferencja@bibl.amwaw.edu.pl

Sponsorzy:

Copyright © 2003. All rights reserved.

FOTOGRAFIE

Mgr Mirosława Müldner-Kurpeta
Dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Warszawie

Mgr Irmina Utrata
Zastępca dyrektora Biblioteki Głównej AM

Prof. dr hab. Janusz Piekarczyk
JM Rektor Akademii Medycznej w Warszawie

Prof. dr hab. Wiesław Gliński
Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą AM

Prof. dr hab. Leszek Bablok
Przewodniczący Rady Bibliotecznej Akademii Medycznej w Warszawie

Prof. dr hab. Piotr Fiedor
Przewodniczący Senackiej Komisji ds. Informacji Naukowej i Wydawnictw AM

Mgr Mirosława Müldner-Kurpeta, Warszawa i mgr Danuta Jaworska, Szczecin

Obrady Konferencji w sali Senatu Akademii Medycznej w Warszawie
Mgr Bolesław Howorka, Poznań i mgr Irmina Utrata, Warszawa

Mgr Ewa Busse-Turczyńska, Lublin i mgr Irmina Utrata, Warszawa

Mgr inż. Edyta Rogowska i mgr Danuta Jaworska, Szczecin

Mgr Aniela Piotrowicz, Poznań

Mgr inż. Lucjan Stalmach, Kraków

Mgr Renata Sławińska, Wrocław

Mgr Agnieszka Czarnecka, Warszawa

Mgr Halina Wanatowska, Bydgoszcz

Mgr inż. Edyta Rogowska, Szczecin

Mgr Małgorzata Gorczewska, Gdańsk

Mgr Ewa Busse-Turczyńska, Lublin

Narada dyrektorów bibliotek medycznych

Komitet organizacyjny Konferencji

Chór Akademii Medycznej w Warszawie

Występ satyryka Marka Majewskiego

W dworku – muzeum Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów

Uczestnicy Konferencji
przed gmachem Rektoratu Akademii Medycznej w Warszawie
i dworkiem-muzeum Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku

Mgr Aniela Piotrowicz
Poznań – AM

STANDARYZACJA USŁUG BIBLIOTECZNYCH

Streszczenie

Polskie biblioteki medyczne proponują bardzo szeroki wachlarz usług, szerszy niż inne biblioteki akademickie. Wynika to ze specyfiki obsługiwanej dyscypliny naukowej, potrzeb użytkowników oraz specjalnej misji tych bibliotek. Pomimo skromnych budżetów, biblioteki starają się świadczyć usługi na najwyższym poziomie. We własnym zakresie tworzą wiele narzędzi umożliwiających podnoszenie jakości usług na rzecz środowiska lekarskiego, maksymalnie skracając drogę użytkowników do wartościowej informacji.

Od kilku lat nasiliły się w Polsce dyskusje na temat standaryzacji usług bibliotecznych i prace nad adaptacją światowych norm jakości i międzynarodowych standardów bibliotecznych. Organizowane są konferencje poświęcone temu zagadnieniu, trwają prace specjalnego zespołu ds. standaryzacji bibliotek. Pomimo że nie ma w nim przedstawicieli bibliotek medycznych, nie można nie dostrzegać tego problemu.

Postuluje się, aby biblioteki medyczne również podjęły próbę wypracowania standardów, gwarantujących zapewnienie jakości usług na takim poziomie, który zabezpieczy podstawowe potrzeby środowiska medycznego. Referat zawiera propozycję określenia wybranych wskaźników, która może rozpocząć środowiskową dyskusję na ten temat.

Wstęp

Oferta akademickich bibliotek medycznych jest bardzo szeroka. Wynika to ze specyfiki obsługiwanej dziedziny, która jest zarówno nauką o zdrowiu i chorobie człowieka, jak i sztuką leczenia chorych i zapobiegania chorobom, w której obserwuje się burzliwy rozwój i niemal z dnia na dzień pojawiają się nowe specjalności. Ukierunkowana jest na specyficzne potrzeby różnych grup użytkowników, których najogólniej określić można jako: profesjonalistów, studentów i pacjentów. Można śmiało stwierdzić, że nasze biblioteki wdrożyły już wszystkie podstawowe rodzaje usług, oczekiwanych przez użytkowników, a obecnie starają się je uatrakcyjnić i – mimo braku środków finansowych – we własnym zakresie organizować dostęp do usług, które w krajach bogatszych świadczą wyspecjalizowane firmy.

W każdej uczelni medycznej istnieje – w zależności od lokalnych uwarunkowań – bardziej lub mniej rozbudowany system biblioteczno-informacyjny, który ma na celu przybliżenie warsztatu pracy naukowo-dydaktycznej do stanowiska pracy lekarza. Z powodu bardzo skromnych środków finansowych biblioteki „zakładowe” nie mogą dysponować kompletnymi kolekcjami zbiorów, które umożliwiłyby zaspokojenie potrzeb informacyjnych obsługiwanego środowiska. Coraz częściej stanowią one ogniwo skracające drogę do informacji, organizując w klinikach, katedrach i zakładach dostęp do źródeł zewnętrznych.

Wszystkie biblioteki główne posiadają witryny internetowe, zapewniające przez całą dobę dostęp do informacji bibliograficznej i bogatych kolekcji pełnotekstowych, umożliwiają poszukiwania katalogowe, proponują dostęp do wyselekcjonowanych serwisów i portali dla lekarzy i pacjentów. Wymaga to od pracowników bibliotek kompetencji i rzetelności, wynikającej z odpowiedzialności za zdrowie i życie ludzkie.

Problem oceny jakości usług informacyjnych

Jakość usług zależy od dwóch głównych czynników: dostępności źródeł informacyjnych i kwalifikacji pracowników bibliotek. O ile gromadzenie zbiorów czy zakup licencji na dostęp do źródeł informacji uwarunkowany jest pulą posiadanych środków finansowych, to sposób ich wykorzystania i troska o jak najszerze ich udostępnienie zależy od kwalifikacji i postaw pracowników bibliotek.

Biblioteki medyczne starają się świadczyć usługi na najwyższym poziomie. We własnym zakresie tworzą wiele narzędzi umożliwiających podnoszenie jakości usług na rzecz środowiska medycznego, maksymalnie skracając drogę użytkowników do wartościowej informacji. Przykłady można mnożyć: 7 bibliotek współpracuje w systemie doc@med, Biblioteka Medyczna w Krakowie proponuje usługę typu „faq”, biblioteki w Krakowie i Wrocławiu udostępniają w witrynie system zamówień na usługi biblioteczne, biblioteka w Katowicach prowadzi świetny system informacji o konferencjach, w Poznaniu od lat bazy bibliograficzne wyposażane są w library holdings i narzędzia umożliwiające dostęp do pełnych tekstów ewentualnie dokonywania zamówień na kopie dokumentów bezpośrednio z baz bibliograficznych.

Czy można obiektywnie ocenić aktualny poziom usług wykonywanych przez nasze biblioteki?

Na świecie używa się wielu wskaźników do oceny jakości działania bibliotek akademickich, dotyczących również usług informacyjnych. Istnieją wskaźniki opracowane w 1996 roku przez IFLA [R. Poll, P. Boekhorst: *Measuring Quality: International Guidelines for Performance measurement in academic libraries*. Munich 1996], znana jest opracowana w 1998 r. norma ISO 11620 [Information and documentation : library performance indicators. ISO 1998], dotycząca międzynarodowych standardów dla bibliotek, która przetłumaczona została na język polski (1). Wskaźniki w obydwu dokumentach dotyczą tradycyjnych usług

bibliotecznych, natomiast do oceny bibliotek elektronicznych tworzy się odrębne wskaźniki – np. projekt EQUINOX [Library Performance Measurement and Quality Management System. Performance Indicators for Electronic Library Services – <http://equinox.dcu.ie/reports/pilist.html>] (2). Do oceny jakości i efektywności usług bibliotecznych próbuje się wprowadzać również zasady QA i TQM (Quality Assurance i Total Quality Management), które dotyczą zapewniania jakości oraz zarządzania jakością. Jednymi z pierwszych bibliotek, które zaczęły już w połowie lat 80. z powodzeniem wprowadzać podejście QA, były amerykańskie biblioteki medyczne. Implementacja programu TQM do systemów biblioteczno-informacyjnych trwa od 1990 roku i rozpoczęły ją amerykańskie biblioteki uniwersyteckie i techniczne (3). Pierwsze próby wprowadzenia norm ISO do działalności bibliotek i ośrodków informacji podjęły na początku lat 90. biblioteki w Australii oraz w krajach nordyckich (3).

Przebieg prac nad standaryzacją bibliotek w Polsce

W polskim systemie normalizacji od 1993 r. funkcjonuje już zespół norm ISO 9000 [PN-ISO 9000-9004], które wdrażane są w różnych dziedzinach działalności, nie zostały jednak wprowadzone do bibliotek. Od kilku lat trwają natomiast dyskusje na temat standaryzacji usług bibliotecznych i prace nad adaptacją światowych norm jakości i międzynarodowych standardów bibliotecznych. W 1998 roku w Polsce powstał projekt wprowadzenia zasad TQM do działalności grupy bibliotek akademickich (m.in. Biblioteki ATR w Bydgoszczy i Politechniki w Krakowie), który opracowany został w ramach uzyskanego na ten cel dofinansowania z programu TEMPUS [Projekt TEMPUS Jep 13242-98] (3). Od 2000 roku odbyło się kilka konferencji poświęconych zagadnieniu oceny i standaryzacji bibliotek, m.in. w Lublinie, Krakowie, Chełmie. Powstały liczne publikacje poświęcone temu zagadnieniu, EBIB zamieścił już kilka cykli artykułów na temat jakości w bibliotekarstwie, trwają prace specjalnego zespołu ds. standaryzacji (a raczej kategoryzacji) bibliotek. W zespole tym uczestniczą głównie przedstawiciele bibliotek uprawnionych do przechowywania zasobu dziedzictwa narodowego.

Zespół ten opracował już propozycję metodyki oceny działalności bibliotek i normalizacji procesów bibliotecznych, którą przedstawiam na podstawie autoryzowanej relacji z prac zespołu uzyskanej od prof. Mirosława Górniego¹ i na jego prośbę zaznaczam, że używana w projekcie terminologia ma jeszcze charakter roboczy.

Przyjęte zostały następujące założenia podstawowe:

- podział źródeł informacji na zasób dziedzictwa kulturowego, o znaczeniu ogólnokulturowym, oraz zasób operacyjny – źródła związane z codziennymi potrzebami informacyjnymi,

¹ „Narzędzia i metody ewaluacji i normalizacji w polskich bibliotekach naukowych – propozycja projektu badawczego” – wersja robocza z 21 maja 2003 udostępniona przez prof. dr hab. M. Górniego

- podział instytucji biblioteki na zasób informacyjny, infrastrukturę organizacyjno-techniczną oraz zaplecze gospodarcze,
- zadania biblioteki muszą być formułowane w odniesieniu do danych grup użytkowników i danych rodzajów zasobów, muszą też uwzględniać warunki udostępniania (precyzować je).

Do oceny funkcjonowania biblioteki proponuje się dwie techniki badawcze: ocenę dokonywaną przez czytelników oraz analizę stopnia wykorzystania zasobów. Pierwsza pozwala na uzyskanie zbioru opinii ankietowanej grupy czytelników, druga umożliwia ujawnienie rzeczywistego wykorzystania zasobu informacyjnego, rozumianego jako wszystko, co może udostępnić biblioteka, a więc również zasoby obce (np. wypożyczenia międzybiblioteczne, dostęp do baz komercyjnych, usługi typu document delivery service).

W analizie stopnia wykorzystania zasobu informacyjnego możliwe jest zastosowanie pewnych mierników, np.:

- można obliczyć, wykorzystując specjalny algorytm, liczbę potencjalnych usług informacyjnych, czyli pewną liczbę usług informacyjnych związanych z udostępnieniem określonego zasobu w określonym czasie, i przez porównanie jej z rzeczywistą liczbą usług informacyjnych ustalić wykorzystanie zasobu (do oceny trzeba zastosować odpowiednią skalą);
- można porównać liczbę rzeczywistych usług informacyjnych w odniesieniu do liczby użytkowników (zarejestrowanych lub potencjalnych) do średniej liczby usług konsumowanych przez użytkownika danej kategorii i w ten sposób zorientować się, w jakim stopniu realizowane są potrzeby informacyjne;
- można obliczyć skalę niezaspokojonych potrzeb użytkowników, porównując liczbę żądań informacyjnych, które nie zostały zrealizowane w stosunku do całkowitej liczby żądań informacyjnych.

Pod określeniem „żądanie informacyjne” rozumie się tutaj konkretne zamówienie użytkownika, np. złożony rewers na określoną pozycję, deklarowaną jako dostępną w systemie. „Usługa informacyjna” traktowana jest bardzo szeroko: jako transakcja wypożyczenia, liczba godzin spędzonych przez użytkowników w czytelnich i katalogach, liczba „logowań” do systemu bibliotecznego. Planuje się wprowadzenie ujednoliconej jednostki, na którą można przeliczyć każdą usługę.

W zakresie standardów brane są pod uwagę trzy kategorie norm: jakościowe, technologiczne i pomocnicze.

Do norm jakościowych zaliczane są standardy dla zasobu informacyjnego oraz dla platformy organizacyjno-technologicznej. W odniesieniu do zasobu informacyjnego chodzi o kompletność metadanych – informacji o informacji dla obsługiwanych dziedzin, zakres dostępu do najistotniejszych źródeł z danej dziedziny oraz do źródeł zgłaszanych przez użytkowników informacji. Standardy dla platformy organizacyjno-technologicznej obejmują maksymalny i średni czas realizacji usług informacyjnych,

dopuszczalny procent zamówień niezrealizowanych oraz maksymalny i średni czas przysposobienia źródła do udostępniania.

Normy technologiczne mają regulować kluczowe procesy w bibliotece, określając sposób ich realizacji (np. gromadzenie i opracowanie zbiorów). Normy o charakterze pomocniczym związane są z dostępem do zasobu (np. liczba miejsc w czytelniach w stosunku do wielkości księgozbioru i liczby użytkowników lub liczba godzin dostępu do stacji roboczych na terenie uczelni w powiązaniu z liczbą użytkowników i wielkością zasobów elektronicznych), z obsługą zasobu (liczba stanowisk pracy w poszczególnych działach w odniesieniu do wielkości zasobu) oraz ze wskaźnikami dotyczącymi kosztów.

Standardy dla bibliotek medycznych

Zespół ds. opracowania standardów bibliotecznych postawił sobie za zadanie wypracowanie takich uniwersalnych wskaźników, mierników i standardów, które umożliwią obiektywną ocenę wszystkich typów bibliotek i porównywanie efektywności prowadzonej przez nie działalności. W perspektywie mówi się nawet o kategoryzacji bibliotek (4).

Jest to bardzo trudne zadanie, biorąc pod uwagę specyfikę pracy poszczególnych grup bibliotek oraz różnorodność prowadzonych przez nie usług. Wprowadzenie standardów może jednak pomóc bibliotekom w realizacji zadań statutowych poprzez wymuszenie takiej postaci zasobu i platformy organizacyjno-technologicznej, aby poszczególne grupy użytkowników informacji mogły uzyskać pewien poziom dostępu do istotnych zasobów informacyjnych.

W zespole przygotowującym standardy dla bibliotek akademickich brak przedstawiciela bibliotek medycznych. Nie wyobrażam sobie, aby osoby nie znające dokładnie potrzeb użytkowników informacji medycznej, mogły za nas zdecydować, jaki zasób źródeł informacyjnych zapewni określony poziom usług w zakresie naukowej informacji medycznej. Zespół normalizacyjny przygotowuje jedynie zasady opracowania kanonów piśmiennictwa dla poszczególnych dziedzin, natomiast same kanony będą sporządzane przez bibliotekarzy reprezentujących daną dziedzinę. Biblioteki medyczne również będą musiały podjąć próbę wypracowania jakiegoś standardu w tym zakresie, kanonu niezbędnego księgozbioru, baz bibliograficznych itp., gwarantującego zabezpieczenie podstawowych potrzeb środowiska medycznego.

W swoim wystąpieniu chciałabym zasygnalizować problem, który już na dziś jest bardzo aktualny, a jutro może stać się problemem palącym. Od pewnego czasu podczas kontaktów z bibliotekami zagranicznymi jesteśmy zapytywani o standardy, w jakich pracują nasze biblioteki. Z zażenowaniem odpowiadamy, że według norm obowiązujących w naszym kraju, mając na myśli normy bibliograficzne. Wydaje się, że trzeba powołać spośród przedstawicieli naszych bibliotek kilkusobowy zespół, który dokładnie rozpozna aktualny stan prac prowadzonych przez zespół ds. standaryzacji

polskich bibliotek, nawiąże z nim współpracę i uzgodni zakres działań w odniesieniu do bibliotek medycznych.

Mam nadzieję, że moje uwagi wywołają ożywioną dyskusję, w ramach której pragnę zgłosić swoją propozycję podejścia do problemu.

Główne założenia

Nasze biblioteki są hybrydowe (połączenie tradycyjnych z elektronicznymi), powinny więc stosować do oceny wskaźniki zawarte zarówno w normach dotyczących bibliotek tradycyjnych, jak i elektronicznych, aby ich działalność mogła być porównywalna nie tylko w skali ogólnopolskiej, ale i międzynarodowej.

Na „zdrowie” przeznaczają się w naszym kraju o wiele na skromne środki finansowe, biblioteki nie mogą więc oczekiwać w bliskiej perspektywie zwiększenia swoich budżetów. W tej sytuacji powinny bardzo racjonalnie wykorzystywać środki przeznaczone na zakup źródeł.

Usługi muszą być efektywne, tzn. tanie, szybkie i na odpowiednim poziomie. Należy przykładąć dużą uwagę do organizacji dostępu sieciowego do źródeł obcych, porządkować informacje dostępne bez autoryzacji w Internecie, udostępniać katalogi w sieci, rozbudowywać elektroniczne systemy usług.

Proponowane standardy

1. Opracowywanie zbiorów w określonym formacie (USMARC, MARC-21)
2. Język informacyjno-wyszukiwawczy – MeSH
3. Witryna internetowa (określić niezbędne elementy)
4. Standard w zakresie baz: np. PBL, bibliografia środowiskowa, Medline, EMBASE, CC, Cochrane Library (jeśli w uczelniach są wydziały nauk o zdrowiu lub pielęgniarstwa – CINAHL)
5. Standardy w zakresie usług z zakresu informacji naukowej:
 - zestawienia informacyjno-bibliograficzne
 - dokumentacja dorobku naukowego środowiska akademickiego
 - katalog zbiorów w Internecie bez autoryzacji
 - udostępnianie baz w sieciach uczelnianych
 - dostęp do czasopism elektronicznych w ramach polskich konsorcjów bibliotecznych w sieciach uczelnianych
6. Standardy w zakresie usług bibliotecznych:
 - pełna prenumerata polska
 - wielkość prenumeraty zagranicznej na 1000 prac. naukowo-dydaktycznych (druk. + on-line)
 - wskaźnik egzemplarzy podręczników i skryptów na 1 studenta
 - sporządzanie kopii kserograficznych i elektronicznych z własnych zbiorów
 - czas udostępniania dokumentów z innych bibliotek

7. Standardy w zakresie szkoleń:

- przysposobienie biblioteczne
- podstawy informacji naukowej (metodologia poszukiwań w bazach bibliograficznych)

Propozycja nie obejmuje wielu rodzajów działalności, prowadzonych aktualnie przez biblioteki medyczne. Moim zdaniem, nie można do podstawowych standardów zaliczyć tworzenia baz danych czy współpracy w systemach typu document delivery service, bo to uzależnione jest od stanowiska władz uczelnianych. Bardzo trudno stworzyć podstawowy zasób w zakresie księgozbioru, zwłaszcza dydaktycznego, z uwagi na swobodny dobór podręczników dokonywany przez nauczycieli akademickich różnych uczelni z bogatej oferty księgarskiej oraz fakt zalecania studentom własnych skryptów. Należałoby jednak rozważyć objęcie standardami zintegrowanych systemów bibliotecznych, bo to mogłoby pomóc niektórym bibliotekom w unowocześnieniu programów komputerowych używanych do procedur bibliotecznych. Sądzę, że takich przykładów można znaleźć więcej.

Gdyby udało się dojść do porozumienia choćby w skromniejszym zakresie, dysponowalibyśmy już jakimś materiałem wyjściowym, który mógłby zostać wykorzystany w opracowaniu standardów ogólnopolskich. Istnienie takiego kanonu podstawowych usług czy zbioru porównywalnych wskaźników byłoby również bardzo przydatnym narzędziem do obiektywnej oceny bibliotek medycznych przez komisje akredytacyjne, bo – jak wiadomo – akredytacja wiąże się ze spełnieniem pewnego minimum zaplecza informacyjnego uczelni.

Bibliografia

G ł o w a c k a Ewa: Wskaźniki efektywności bibliotek według normy ISO 11620. W: Standaryzacja kosztów w bibliotekach publicznych. Chełm-Okuninka, 19–21 września 2002. <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/standardy/glowacka.php>

G ó r n y Mirosław: Czas jako ilościowa miara jakości usług bibliotecznych. *EBIB* 2/2002 (31)

G ł o w a c k a Ewa: Wprowadzenie do QA i TQM w odniesieniu do instytucji biblioteczno-informacyjnych. *EBIB* 1/2002 (30)

J a z d o n Artur: O ocenie i kategoryzacji bibliotek *EBIB* 8/2002 (37)

Mgr Ewa Busse-Turczyńska
Mgr Renata Birska
Lublin – AM

MISJA BIBLIOTEKI NAUKOWEJ A WSPÓŁPRACA SIECI BIBLIOTEK MEDYCZNYCH NA RZECZ UŻYTKOWNIKA

Starając się wychodzić naprzeciw rozpoznanym potrzebom informacyjnym użytkowników, Biblioteki Akademii Medycznych w latach 90 zaczęły wykorzystywać nowoczesne technologie informatyczne (strony internetowe z dostępem do katalogu oraz do bibliograficznych i pełnotekstowych baz danych). Dążenia do podnoszenia jakości usług na rzecz pracowników Akademii Medycznych i środowisk lekarskich motywują bibliotekarzy do wymiany doświadczeń zawodowych i udziału we wszystkich wspólnych przedsięwzięciach bibliotek akademii medycznych, do uczestnictwa w wybranych konsorcjach polskich bibliotek uczelnianych, czy podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Z myślą o podniesieniu standardu warunków pracy użytkowników przygotowywane są czytelnie, katalogi komputerowe oraz pracownie z dostępem do Internetu. Bibliotekarskie inicjatywy podnoszenia jakości usług biblioteczno-informacyjnych wynikają z poczucia misji zawodu i rzetelnego wypełniania zadań.

Podstawy misji zawodu bibliotekarskiego

Inspirację do podnoszenia standardów świadczonych usług biblioteczno-informacyjnych na rzecz użytkownika biblioteki naukowej można znaleźć już u Joachima Lelewela, który uważał, że bibliotekarz dobrze pełniący obowiązki jest współtwórcą nauki¹. Szczególną misję do wypełnienia ma bibliotekarz medyczny, współtwórca nauki odkrywającej tajemnice życia i śmierci.

Misję biblioteki określa bibliotekarska etyka zawodowa, która „stanowi zespół cech i dyrektyw wskazujących powinności moralne w charakterystycznych dla pracy bibliotecznej sytuacjach w stosunku do społeczeństwa, do użytkowników, do własnej biblioteki i innych bibliotek oraz przełożonych i współpracowników w zawodzie”².

Ramowo na misję bibliotek naukowych wskazuje także *Ustawa o Bibliotekach* oraz statuty bibliotekarskich towarzystw naukowych, które wypracowują zasady statusu zawodowego bibliotekarzy i etyki zawodowej.

¹ Stefan K u b ó w: Sylwetki polskich bibliologów. Wrocław : Ossolineum 1983

² Zbigniew Ż m i g r o d z k i: Problemy bibliotekarskiej etyki zawodowej. Katowice : UŚ, 1991.

Pięć praw Ranganathana³ czy wzorce Donalda Urquharta⁴ ukierunkowują misję bibliotek na użytkownika i podkreślają rolę bibliotek w społeczeństwie.

Profesor Tadeusz Kotarbiński, jeden ze współtwórców prakseologii, zwolennik dobrej służby informacyjnej, która ściśle łączy się z misją biblioteki współczesnej, dał początek zainteresowań problematyką skutecznego działania dla nauki o informacji w Polsce.

W tym nurcie bibliotekarskiej orientacji prakseologicznej, umiejscowić można analizę systemową bibliotek tj. analizę efektywności bibliotek w danym środowisku, która służy monitorowaniu procesów bibliotecznych dla ich optymalizacji, co może ułatwić pełnienie misji.

Zgodnie z zasadami myślenia systemowego, biblioteka wchodzi w skład systemu informacyjnego, nie jest „wyzolowaną wyspą”, funkcjonuje w określonym środowisku, które stawia przed biblioteką zadania do wypełnienia.

Rozwój technologii umożliwia współczesnej bibliotece ciągłe podnoszenie jakości świadczonych usług, zachowanie standardów (formaty) pozwalających na szybką wymianę danych oraz zarządzanie zgodnie z międzynarodowymi normami ISO serii 9000.

Coraz powszechniejsze na świecie jest zastosowanie w bibliotece Total Quality Management – programy kształcenia menadżerów dla bibliotek obejmują filozofię zarządzania przez jakość, metodykę opracowywania i wdrażania systemu zapewnienia jakości. Bibliotekarstwo naukowe coraz częściej wykorzystuje metody badania satysfakcji klienta. (*Servqual*) Audit wewnętrzny może stawać się dla bibliotek narzędziem doskonalenia i sprawdzania prawidłowości funkcjonowania systemu jakości.

Specyfika misji biblioteki uczelni medycznej

Kilka słów historii

Pierwsze polskie biblioteki z kolekcjami zbiorów medycznych (najstarsze: 1821 – Biblioteka Warszawskiego Towarzystwa Lekarskiego, 1857 – Biblioteka Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk) powstawały w XIX w. z inicjatywy towarzystw naukowych. Tak jak tworzone później biblioteki wydziałów lekarskich, czy po II wojnie – akademii medycznych, pełniły one rolę liczących się jednostek

³ Shiyali Ramamrita Ranganathan: Pięć praw wiedzy o bibliotece. 1931 l. Książki są do użytku 2. Każdemu czytelnikowi odpowiednia książka 3. Każdej książce właściwy czytelnik 4. Oszczędzaj czas czytelnika 5. Biblioteka jest rosnącym organizmem.

⁴ Donald Urquhart. The principles of librarianship. [Metuchen, N.J.] : Scarecrow Press, 1981. p. 98 „1. biblioteki są dla użytkowników, 2. to, co najlepsze, jest przeciwieństwem tego co dobre, 3. żadna biblioteka nie jest samotną wyspą, 4. w badaniu zastosowań nowych technik i systemów trzeba mieć na względzie przyszłość, nie przeszłość, 5. personel biblioteki powinien działać jako zespół, 6. stanowisko bibliotekarza nie jest synekurą dla uczonego, 7. zadaniem bibliotekarza bywa często ułatwienie pracy wielu uczonym, 8. biblioteki mogą stać się szczególnie cenne dla społeczeństwa.”

organizacyjnych, które wspomagały rozwój badań naukowych prowadzonych na polskich uczelniach i innych placówkach naukowych. Spełniały funkcję edukacyjną, pogłębianą w wymiarze etyczno-filozoficznym. Służąc nadal rozwojowi nauk biomedycznych, biblioteki medyczne swoją misję łączą dzisiaj ponadto z promocją wiedzy, z promocją zdrowia, mając także swój udział w ratowaniu życia ludzkiego.

Przyrost publikacji

Ze względu na powiązanie z medycyną – „królową nauk” i specyficznym użytkownikiem, biblioteki uczelni medycznych wypełniają szczególną misję, której powinni być świadomi zarówno bibliotekarze, jak organizatorzy tych bibliotek. W sytuacji ogromnego przyrostu liczby publikacji medycznych (ok. 770 000 rocznie publikacji z medycyny klinicznej tj. dwa razy więcej niż z fizyki czy chemii) oraz rozwoju medycyny i nowych dyscyplin, rozbudowany zakres zadań do wypełnienia zarysowuje się dla tych właśnie bibliotek. Powinny one być instytucjami równie dynamicznie rozwijającymi się by stawać się partnerem równorzędnym dla środowisk lekarskich.

Przy jednoczesnym wzroście publikacji i ograniczaniu funduszy przeznaczonych na biblioteki, trudniej wypracować profil gromadzenia. Przyrost informacji wymaga doskonalenia procesów opracowania zbiorów oraz tworzenia przejrzystych systemów informacyjnych tak, aby użytkownik mógł dotrzeć do poszukiwanej informacji naukowej. W tym celu opracowywane są nowe standardy: ujednolicone formaty wprowadzania i wymiany danych. Powszechna już automatyzacja bibliotek przyspiesza procesy biblioteczne. Poszukiwaną informację bibliotekarz jest dzisiaj w stanie dostarczyć użytkownikowi w ciągu kilku minut. Zmieniają się dotychczasowe standardy wymiany informacji – 48 godzin dla realizacji zamówienia międzybibliotecznego może być już dzisiaj postrzegane jako dosyć długi czas oczekiwania na dokument.

Rozwój i powstawanie nowych dyscyplin

W kształtowaniu swego wizerunku oraz profilu gromadzenia zbiorów, biblioteka uczelni medycznej powinna brać pod uwagę gwałtowny w ostatnim 50-leciu postęp medycyny. Należy podkreślić zwłaszcza rozwój biochemii, genetyki, immunologii i cytologii, które otwierają możliwości terapii genowej chorób dziedzicznych. Na szczególną uwagę zasługują powstające nowe metody leczenia takie jak transplantologia, insulinoterapia, antybiotykoterapia oraz osiągnięcia techniki medycznej: endoskopia, laparoscopia z użyciem światłowodów, scyntygrafia, ultrasonografia, tomografia komputerowa czy rezonans magnetyczny⁵.

⁵ Jerzy Woźniak: Przysięga Hipokratesa u progu trzeciego tysiąclecia. *Biul. GBL* 1997 nr 356 s. 117

Użytkownicy

Istotna dla bibliotekarza jest znajomość potrzeb potencjalnych użytkowników – uczonych, lekarzy, niekiedy także pacjentów. Biblioteki coraz częściej sięgają po narzędzia badania satysfakcji użytkowników. Jednakże w środowisku polskich bibliotek medycznych prowadzi się jeszcze zbyt mało badań umiejętności wyszukiwawczych użytkowników. Codzienne obserwacje nasuwają przypuszczenia, że wielu użytkownikom nie jest łatwo dotrzeć do poszukiwanych dokumentów pomimo udogodnień jakie stwarza im przepływ informacji w sieciach komputerowych. Światowe badania wskazują na to, że problemy z wyszukiwaniem istnieją nawet w bardzo wzorcowo zorganizowanej i bogatej bibliotece. Problemy te pojawiają się wszędzie tam, gdzie ograniczane są szkolenia biblioteczne. Mogą się również wiązać z powszechnym lękiem przed zadawaniem pytań oraz brakiem obycia z komputerem wśród niektórych, zwłaszcza starszych osób⁶.

Profesor Woy-Wojciechowski na konferencji poświęconej 140-leciu urodzin Władysława Biegańskiego, wybitnego lekarza terapeuty, teoretyka medycyny i filozofa, wskazuje na różne typy osobowości lekarza, których znajomość może być przydatna dla bibliotekarza. Np. „*Medicus technicus*” – lekarz technicyzowany, który jest entuzjastą internetu i nowoczesnych technik diagnostycznych, może być niechętny tradycyjnym metodom pracy w bibliotece, czy „*Medicus formica laboris*” – lekarz pracowita mrówka, może godzinami przesiadywać w bibliotece⁷.

Ze względu na specyficzne 4 grupy użytkowników: uczonych, pracowników służby zdrowia, studentów i pacjentów, bibliotekarz medyczny powinien gromadzić i udostępniać zasoby i informacje o zasobach, zgodnie ze wskazanymi przez T. Kotarbińskiego umiejętnościami:

1. kunszt racjonalnej selekcji materiałów
2. kunszt rozróżniania ich zawartości
3. sztukę sporządzania rejestrów
4. doradztwo biblioteczne w odniesieniu do posiadanych dokumentów⁸

Nowoczesne technologie

Bibliotekarze szkół medycznych, dostrzegają fakty, że współczesna cywilizacja poprzez szybki rozwój nauki, technologii informatycznych, sztuki użytkowej i myśli architektonicznej, teoretycznie pozwala im stworzyć dla czytelnika bibliotekę o jakiej nawet nie marzył, wyprzedzając jego oczekiwania.

Czy 20–30 lat temu czytelnik spodziewał się, że bibliotekarze dzięki standardowi Z39.50 umożliwią mu jednoczesne przeszukiwanie katalogów wielu bibliotek (np.

⁶ Michał Ś w i g o Ń. Problemy użytkowników a biblioteka idealna. *Bibliotekarz* 2003 nr 6 s. 2-5, bibliogr.

⁷ Tamże s. 115

⁸ Tadeusz K o t a r b i Ń s k i: Traktat o dobrej robocie. Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydaw. PAN

katalog rozproszony KARO <http://karo.umk.pl/Karo/karo.php?al=&lang=pl>) również z domu czy z miejsca pracy?

W efekcie rzetelnego wypełniania zawodu bibliotekarza, pojawiły się także w środowiskach lekarskich możliwości np. zdalnej analizy własnego konta bibliotecznego, zamawianie publikacji z domu lub bezpośrednie przeglądanie zbiorów specjalnych biblioteki oddalonej o tysiące kilometrów od miejsca zamieszkania. Dzisiaj już tylko ograniczenia finansowe stanowią przeszkodę w realizacji najbardziej śmiałych projektów innowacyjnych dotyczących organizacji bibliotek. Wspólne wypracowanie przez bibliotekarzy realnej strategii rozwoju misji zawodu, z uwzględnieniem ogólnych tendencji rozwoju funkcji bibliotek naukowych, znacznie ułatwia pokonywanie barier i wprowadzanie w życie najbardziej uzasadnionych zmian. Doskonaleniu usług biblioteczno-informacyjnych, tak na świecie jak i w bibliotekach polskich, sprzyja współpraca w sieciach komputerowych. Tworzą się bibliotekarskie listy dyskusyjne, e-czasopisma (EBIB) powstają katalogi centralne dostępne online (<http://hipokrates.am.lublin.pl/html/katalogi.html>), biblioteki uczestniczą w ogólnopolskich konsorcjach obejmujących dostęp do wydawnictw elektronicznych. Korzystają z tych osiągnięć i współtworzą je także naukowe biblioteki medyczne.

Rys. 1. przedstawia oddziaływanie wymienionych czynników środowiska na misję biblioteki medycznej.

Polskie biblioteki uczelni medycznych są świadome funkcji jaką winny spełniać w dynamicznie rozwijającym się społeczeństwie i realizują wspólne przedsięwzięcia, które są tego dowodem.

Podsumowując – misja współczesnej biblioteki medycznej polega na realizacji potrzeb informacyjnych użytkowników, z umiejętnym i pełnym wykorzystaniem możliwości technologicznych oraz nowoczesnych strategii rozwoju i zarządzania biblioteką.

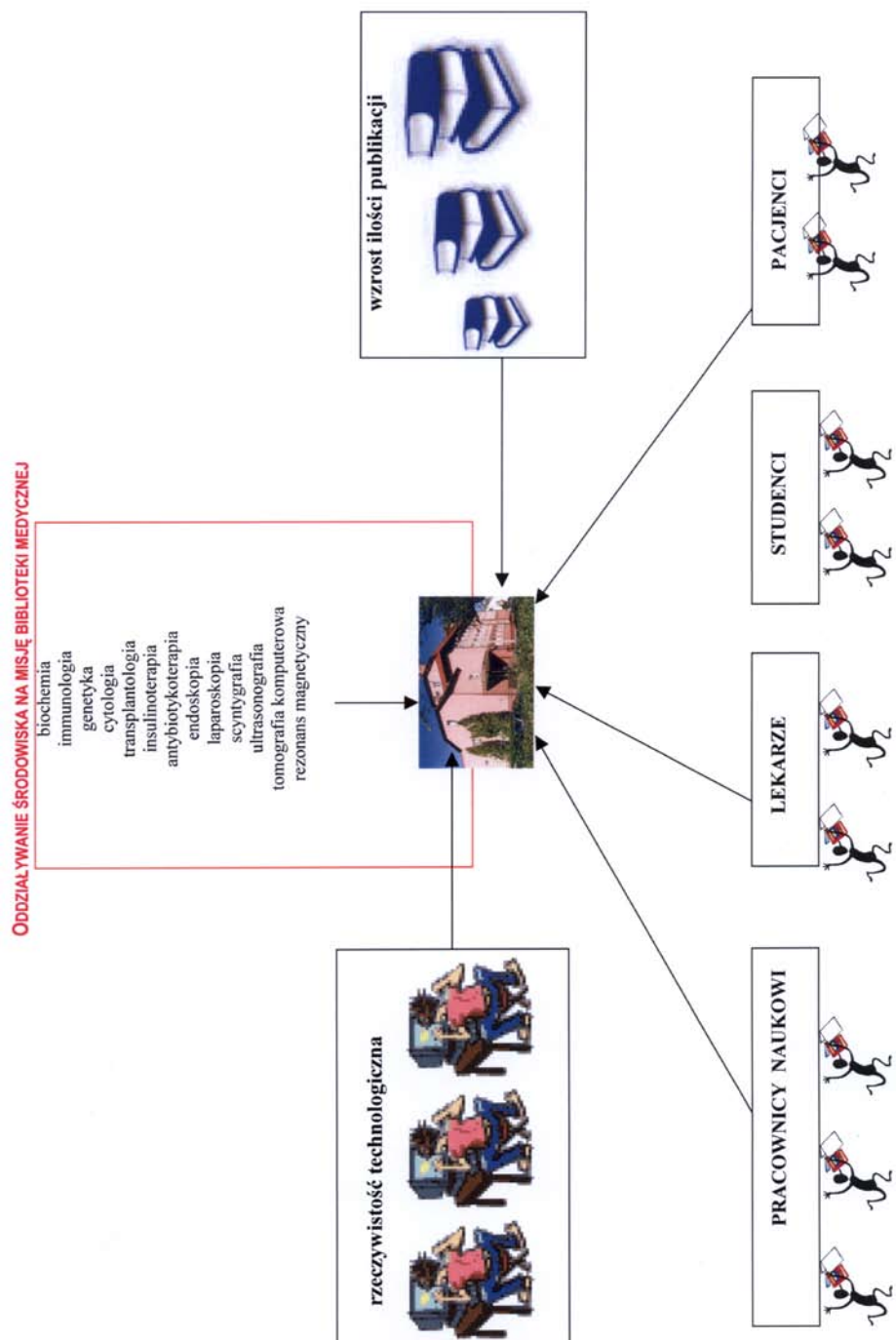
Podnoszenie jakości usług i standaryzacja gwarantują sprawne udostępnianie wiarygodnej i pełnej informacji biomedycznej, odpowiadając na potrzeby wymienionych czterech grup użytkowników. Jednocześnie poprzez promocję wiedzy i zdrowia, biblioteka może kształtować te potrzeby i budzić zainteresowania, wychodząc naprzeciw użytkownikowi.

Wypełnianie tej misji nie jest już dzisiaj możliwe bez współpracy bibliotek.

Wybrane przedsięwzięcia współpracy bibliotek medycznych na rzecz użytkownika

Konferencje dyrektorów bibliotek akademii medycznych i instytutów resortu zdrowia

W grudniu 1981 r., na spotkaniu w sali Senatu Akademii Medycznej w Gdańsku, jako uchwałę, podjęto decyzję dorocznych spotkań dyrektorów Głównej Biblioteki Lekarskiej i bibliotek akademii medycznych w celu wymiany doświadczeń i wspólnego rozwiązywania problemów współczesnego bibliotekarstwa medycznego.

Do dnia dzisiejszego tradycja organizowania konferencji problemowych jest kontynuowana, a publikacje pokonferencyjne świadczą o wysiłkach bibliotekarzy na rzecz realizowania misji zawodu, która ściśle wiąże się z dążeniem do doskonalenia usług biblioteczno--informacyjnych na rzecz użytkowników bibliotek środowisk lekarskich.

Medyczne katalogi centralne

Konieczność powstania centralnego katalogu czasopism z informacją nie tylko o tytułach czasopism zagranicznych, ale też o zasobach poszczególnych bibliotek, była sygnalizowana niejednokrotnie na konferencjach bibliotekarzy medycznych.

Efektom wspólnej pracy bibliotek jest Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych w Polskich Bibliotekach Medycznych. CKCZ dostępny w internetowej witrynie Głównej Biblioteki Lekarskiej (<http://www.gbl.waw.pl/>) współtworzy 57 bibliotek: uczelni medycznych, Główna Biblioteka Lekarska i jej 16 oddziałów terenowych, instytuty resortu zdrowia, PAN.

Dane CKCZ są scalane z katalogiem systemu doc@med w Bibliotece AM w Poznaniu, który poszerza informacje o zasób polskich czasopism biomedycznych

Wymienione katalogi stanowią cenne narzędzia informacji pomocne dla szybkiego zlokalizowania dokumentu. Wykorzystują je zarówno sami użytkownicy, jak obsługujący ich bibliotekarze z wypożyczalni międzybibliotecznej, informacji naukowej czy działu czasopism.

DOC@MED – „oszczędzaj czas czytelnika”

Wychodząc naprzeciw wzrastającemu zainteresowaniu piśmiennictwem medycznym oraz zapotrzebowaniu na usługi wypożyczeń międzybibliotecznych, w 2001 r. z inicjatywy Biblioteki AM w Poznaniu opracowano w bibliotece system Doc@med. Jest on pierwszym polskim systemem elektronicznego dostarczania dokumentów medycznych w formie kopii artykułów z czasopism polskich i zagranicznych, które znajdują się w wersji drukowanej w zbiorach bibliotek uczestniczących w systemie.

Administrowany przez Bibliotekę Główną AM w Poznaniu system pozwala na automatyczną rejestrację i kierowanie zamówień do właściwych bibliotek, sprawdzanie danych katalogowych czasopism, reklamację i statystykę wykonanych usług. Kopie zamówionych dokumentów przesyłane są na konto poczty elektronicznej zamawiającego w czasie nie przekraczającym 48 godzin (z wyłączeniem dni wolnych od pracy) w formacie PDF lub można je pobrać z serwera ftp.

System jest odpłatny i wymaga autoryzacji. Jakość usług w ramach Doc@med stawia go na równi z niemieckim systemem SUBITO, z którego korzysta wiele bibliotek dla sprowadzania kopii dokumentów niedostępnych w Polsce.

Współpraca bibliotek nad automatyzacją opracowania przedmiotowego zbiorów polskiej medycyny – wejście do NUKAT

Jednym z ważniejszych zadań jakie należy włączyć do misji biblioteki medycznej, pozostaje podniesienie jakości charakterystyki przedmiotowej polskiej literatury medycznej.

Można to osiągnąć poprzez pełniejsze jej indeksowanie, przy wykorzystaniu międzynarodowego wzorca opracowanego w Narodowej Bibliotece Medycyny USA – Medical Subject Headings, w postaci elektronicznej. Doskonalenie opracowania przedmiotowego ułatwi dostęp użytkownikom na całym świecie do polskiego piśmiennictwa medycznego. Wieloletnie dyskusje wokół metodyki opracowania przedmiotowego doprowadziły do realizacji przedsięwzięcia wirtualnej współpracy nad kartoteką haseł przedmiotowych z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych. Jako inicjatorzy, podjęły się go Biblioteka AM w Poznaniu, Biblioteka Collegium Medicum UJ oraz Główna Biblioteka Lekarska. Chęć współpracy wyraziły wszystkie biblioteki uczelni medycznych. Przedsięwzięcie polega na współtworzeniu i udostępnianiu online kartoteki haseł przedmiotowych MESH, w ramach porozumienia dyrektorów: GBL i bibliotek polskich uczelni medycznych. Takie wstępne porozumienie zostało zawarte w 2001 r. Poprzedziło je wiele lat prac prowadzonych w Głównej Bibliotece Lekarskiej nad drukowaną, polską wersją tezauryusa medycznego oraz prac bibliotek medycznych nad implementacją do różnych systemów bibliotecznych, elektronicznej wersji kartoteki haseł przedmiotowych MeSH.

Kartoteka posadowiona jest na serwerze BAM w Poznaniu. Użytkownikami kartoteki MeSH są również lekarze, dla których staje się ona narzędziem słownikowym dostępnym online.

Od 2002 trwają przygotowania do współpracy kartoteki MeSH z katalogiem centralnym NUKAT.

Podczas II Warsztatów MeSH w Krakowie w marcu br. przedstawiono dotychczasowy rozwój przedsięwzięcia i nakreślono główne etapy współpracy. Projekt zakłada opracowanie procedur współkatalogowania przez ośrodki krakowski i poznański w porozumieniu z Centrum NUKAT, a następnie sukcesywne włączanie się do prac nad katalogiem centralnym pozostałych bibliotek medycznych. W bazie NUKAT znajdzie się podzbiór rekordów kartoteki MeSH wykorzystanych do charakterystyki przedmiotowej literatury medycznej.

Planuje się również udział w szkoleniach organizowanych przez Centrum NUKAT dla bibliotekarzy medycznych odpowiedzialnych za opracowanie przedmiotowe zbiorów.

Udział bibliotek medycznych w konsorcjach

W 1999 r. biblioteki medyczne, w ramach konsorcjum, zaczęły korzystać z dostępnej online bibliograficzno-abstraktowej bazy danych *EMBASE*, która jest elektroniczną wersją wydawnictwa bibliograficznego *Excerpta Medica* i stanowi

uzupełnienie bazy *Medline* o część piśmiennictwa europejskiego za lata 1993–2002. Baza danych jest bardzo kosztowna i jedynie dostęp online w ramach konsorcjum pozwolił bibliotekom medycznym i ich użytkownikom skorzystać z informacji tam zawartych. Pozostaje nadzieja, że w 2003 r. po zmianie dostawcy danych, konsorcjum zostanie utrzymane na równie korzystnych warunkach.

Dbając o wzbogacenie źródeł informacji o dostęp online do czasopism, tak istotny dla środowisk lekarskich (np. ze względu na możliwość korzystania z dostępu do informacji na dyżurach nocnych) biblioteki medyczne uczestniczą również w ogólnopolskich konsorcjach EIFL, Science Direct, OVID Biomedical Collections, Synergy, SpringerLink.

Podsumowanie

Niniejszy artykuł zawiera refleksje wokół rozważań etyki bibliotekarskiej i wskazuje na korelację wybranych tutaj, teoretycznych praw, wzorców i zasad sztuki bibliotekarskiej, z rzeczywistą działalnością i współpracą tych bibliotek na rzecz doskonalenia usług biblioteczno-informacyjnych.

Wzorzec „Żadna biblioteka nie jest samotną wyspą” wskazuje na usytuowanie biblioteki w określonym środowisku, tutaj w środowisku lekarskim, i kształtowaniem jej funkcji w ścisłym związku z rozwijającą się medycyną. Łączy się on również z tradycją współpracy bibliotek medycznych w ramach dorocznych konferencji poświęconych problemom bibliotekarstwa medycznego. Dla dobra wszystkich użytkowników, na spotkaniach wymieniane są doświadczenia bibliotekarzy związane z ich szkoleniami, z wprowadzaniem nowych technologii, dominują problemy związane z troską o specyficznego użytkownika związanego z medycyną, o jego sprawne docieranie do zbiorów, również tych, które znajdują się w zasobach odległej biblioteki.

Prawo „Książki są do użytku” szczególnie sprawdza się w bibliotekarstwie medycznym – cóż przysłoby ze skrzętnego przechowywania w tajemnicy dzieł zawierających informacje np. o nowej metodzie leczenia, czy osiągnięciach profilaktyki chorób? Opisane powyżej świadome dążenia bibliotekarzy do udoskonalania przepływu informacji o zasobach (OPAC, WWW) i stosowanie systemów zintegrowanych usprawniają również udostępnianie zbiorów w środowiskach uczelni medycznych.

Sentencja „Biblioteki mogą stać się szczególnie cenne dla społeczeństwa” jest prawdziwa – wchodzimy w erę budowania społeczeństwa informacyjnego i dobre zaplecze informatyczne bibliotek oraz wykształcony personel mogą mieć swój udział w tym procesie cywilizacyjnym, ale trzeba wziąć pod uwagę fakt, że społeczeństwo nie zdaje sobie sprawy z działań i ogromu pracy nad wspólnymi przedsięwzięciami całych grup bibliotekarzy na rzecz środowisk, także lekarskich. Przed bibliotekarzami więc pojawia się nowe zadanie – rozwój działań marketingowych dla promocji nowych usług bibliotecznych.

Niewątpliwie takie przedsięwzięcia jak doskonalenie opracowania przedmiotowego (dbałość o „kunszt rozróżniania zawartości dokumentów – np. MESH i współpraca z NUKAT), centralny katalog dostępny online (sztuka sporządzania rejestrów np. katalogi: CKCZ, doc@med), czy sieciowy system wypożyczeń międzybibliotecznych (doc@med) oraz wzbogacenie dostępów online gwarantują dostęp „właściwemu czytelnikowi do odpowiedniej książki” i zapewniają „każdej książce właściwego czytelnika”. Oczywiście pod warunkiem, że nastąpi gotowość użytkowników do pełnego wykorzystania tych wszystkich nowych możliwości. Do zadań bibliotekarzy medycznych należy więc również kompleksowe szkolenie użytkowników i popularyzacja nowych mediów informacyjnych, aby ich wysiłek i pracochłonne działania współpracy nie poszły na marne.

Także „oszczędzają czas czytelnika” – dzięki doc@med, wypożyczenie międzybiblioteczne z odległej biblioteki może trwać już od ok. 1 godziny, a nie przekracza 48 godzin. Krótki czas dotarcia do dokumentu gwarantuje także dostęp do katalogu centralnego (CKCZ), czy szczegółowo indeksowanej bibliografii (EMBASE). Zakupy w ramach konsorcjów bibliotecznych oszczędzają także pieniądze czytelnika.

Donald Urquhart zauważa, że „to co najlepsze jest przeciwieństwem tego co dobre” – z tego założenia wychodzą współcześni bibliotekarze – także medyczni, bo w tym kształtowaniu warsztatu bibliotecznej służby na rzecz medycyny widoczne jest dążenie do doskonałości.

Bibliografia

B u s s e - T u r c z y ŋ s k a Ewa: Doskonalenie przedmiotowego opracowania zbiorów z biomedycyny poprzez analizę wyników monitorowania wyszukiwania informacji online. *Biul. GBL* 1999 nr 36 s. 174–179, bibliogr.

K o t a r b i ŋ s k i Tadeusz: Traktat o dobrej robocie. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydaw. PAN

K u b ó w Stefan: Sylwetki polskich bibliologów. Wrocław : Ossolineum 1983

P i o t r o w i c z Aniela, K r z y ż a n i a k Piotr: Zastosowanie kartoteki haseł wzorcowych MeSH do klasyfikacji przedmiotowej w zintegrowanym systemie Horizon. *Biul. GBL* 2000 R. 46 nr 363 s. 31–44

P i o t r o w i c z Aniela, G r z ą d z i e l e w s k a Ewa, K r z y ż a n i a k Piotr: Koncepcja krajowego systemu elektronicznej dystrybucji kopii dokumentów dla środowiska medycznego W: XX Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Szczecin – Międzyzdroje, 6.06–8.06.2001

R a n g a n a t h a n Shiyali Ramamrita: The five laws of library science. New Delhi : Exclusive distributors, UBS

Publishers' Distributors, 1988. 449 p.

Ś w i g o ŋ Michał: Problemy użytkowników a biblioteka idealna. *Bibliotekarz* 2003 nr 6 s. 2–5, bibliogr.

U r q u h a r t Donaldy: The principles of librarianship .[Metuchen, N.J.] : Scarecrow Press, 1981. p. 98

Ż m i g r o d z k i Zbigniew: Problemy bibliotekarskiej etyki zawodowej. Katowice : UŚ, 1991.

Mgr Ewa Grzędzilewska
Mgr Maria Posadzy
Poznań – AM

ZAKRES USŁUG WYKONYWANYCH PRZEZ AKADEMICKIE BIBLIOTEKI MEDYCZNE

Autorzy referatu w określeniu *zakres usług bibliotecznych* zawarli wszystkie rodzaje działalności bibliotecznej związanej z poszukiwaniami literaturowymi w celach edukacyjnych oraz naukowych, niezależnie od wykorzystywanego nośnika czy też dróg komunikacji. Uznano zatem, że część usług bibliotecznych to również informacyjno-bibliograficzne serwisy elektroniczne przygotowywane przez bibliotekarzy, a związane z szeroko pojętą informacją naukową, dostępne w witrynach bibliotecznych.

W celu zobrazowania zakresu usług do 11 bibliotek uczelnianych rozesłano ankietę. Poniżej przedstawiamy jej wyniki.

Godziny otwarcia bibliotek

miasto	pon.	pon.-pt.	pon.-czw.	wt.-pt	śr.	pt.-sob.	sob.	niedz.
Białystok		7.30-20.00					9.00-14.00	nieczynne
Bydgoszcz			8.00-19.00			8.00-14.30		nieczynne
Gdańsk	10.00-19.45			9.00-19.45			9.00-15.00	10.00-13.30
Katowice		7.30-19.30					8.00-15.00	nieczynne
Kraków		8.00-19.00			8.00-16.00		9.00-14.30	nieczynne
Lublin		8.00-20.00					9.00-14.00	nieczynne
Łódź		8.00-19.45					9.00-13.45	nieczynne
Poznań		8.00-22.00					8.00-15.00	8.00-14.00
Szczecin		8.00-20.00					10.00-20.00	nieczynne
Warszawa		8.00-20.00					8.00-14.00	nieczynne
Wrocław		8.00-20.00					9.00-13.00	nieczynne

We wszystkich ankietowanych jednostkach godziny otwarcia bibliotek są zbliżone, biblioteki w Gdańsku i Poznaniu pracują dodatkowo w niedziele.

Informacja o zbiorach

Na pytanie, czy biblioteka posiada katalogi: tradycyjny, elektroniczny dostępny lokalnie i elektroniczny dostępny w Internecie wszystkie biblioteki odpowiedziały pozytywnie, jedynie biblioteka w Białymstoku nie posiada katalogu elektronicznego w sieci lokalnej.

Wszystkie biblioteki udostępniają informacje o swoich zbiorach w katalogach ogólnopolskich (BN, CKCZ), natomiast w katalogach środowiskowych biblioteki

z Bydgoszczy, Gdańska, Katowic, Krakowa, Łodzi, Poznania, Warszawy i Wrocławia.

Większość bibliotek publikuje w formie drukowanej lub elektronicznej informatory lub wykazy nabytków. Ilustruje to poniższa tabela:

miasto	informator biblioteczny	wykaz nabytków
Białystok	nie	tak
Bydgoszcz	nie	tak /elektroniczny/
Gdańsk	tak /drukowany/	tak /drukowany, elektroniczny/
Katowice	tak	nie
Kraków	tak /elektroniczny/	tak /elektroniczny/
Lublin	tak /drukowany, elektroniczny/	tak /elektroniczny/
Łódź	nie	nie
Poznań	tak	tak
Szczecin	tak /drukowany, elektroniczny/	nie
Warszawa	tak	tak
Wrocław	tak /elektroniczny/	tak

Spośród 11 ankietowanych bibliotek tylko trzy (Białystok, Bydgoszcz i Łódź) nie wydają żadnej wersji informatora bibliotecznego, również trzy biblioteki (Katowice, Łódź, Szczecin) nie publikują drukowanego lub elektronicznego wykazu nabytków.

Liczba komputerów w bibliotece dostępnych dla użytkowników

Białystok	8
Bydgoszcz	10
Gdańsk	11
Katowice	49
Kraków	10
Lublin	10
Łódź	12
Poznań	37
Szczecin	14
Warszawa	20
Wrocław	14

Udostępnianie zbiorów

Struktura organizacyjna systemu biblioteczno-informacyjnego

miasto	filie	biblioteki instytutowe	biblioteki zakładowe	inne
Białystok	nie	nie		

miasto	filie	biblioteki instytutowe	biblioteki zakładowe	inne
Bydgoszcz	nie	nie		
Gdańsk	1 filia- Bibl. Wydz. Farmaceutycznego	nie	105	
Katowice	1 filia	nie	nie	3 biblioteki wydziałowe
Kraków		5	38	1 biblioteka wydziałowa
Lublin	1 filia – studencka	1	63	2 – studium
Łódź	nie	2	22	3 wydziałowe
Poznań	2 filie	1	24	2 wydziałowe
Szczecin	2 filie		6	
Warszawa	3 filie		30	1-Centrum Biostruktury; 2 wydziałowe
Wrocław			13	3 wydziałowe

Struktura organizacyjna systemu biblioteczno-informacyjnego w ankietowanych bibliotekach jest bardzo zróżnicowana, co wynika ze specyfiki poszczególnych uczelni, i tak np. w Gdańsku istnieje 105 bibliotek zakładowych, w Szczecinie 6, a w Katowicach nie istnieje żadna.

Udostępnianie prezencyjne

miasto	w czytelni z wolnym dostępem	w magazynach z wolnym dostępem
Białystok	tak	nie
Bydgoszcz	tak	tak
Gdańsk	tak	nie
Katowice	tak	nie
Kraków	tak	tak
Lublin	tak	nie
Łódź	tak	nie
Poznań	tak	nie
Szczecin	tak	nie
Warszawa	tak	nie
Wrocław	nie	nie

Bezpośredni dostęp do księgozbioru uzależniony jest od bazy lokalowej bibliotek. Wszystkie ankietowane jednostki – poza Wrocławiem – umożliwiają wolny dostęp do księgozbioru udostępnianego prezencyjnie w czytelnich, natomiast wolny dostęp do zbiorów w magazynach stworzyły jedynie biblioteki w Bydgoszczy oraz Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Wypożyczanie zbiorów

Dane liczbowe wypożyczalni na koniec roku 2002

miasto	liczba zapisanych użytkowników	liczba wypożyczonych materiałów bibliotecznych
Białystok	5 061	39 638
Bydgoszcz	5 574	24 053
Gdańsk	4 892	40 119
Katowice	8 383	81 033
Kraków	7 292	92 268
Lublin	5 354	25 216
Łódź	8 531	23 188
Poznań	8 741	67 945
Szczecin	5 406	31 128
Warszawa	5 340	65 244
Wrocław	4 142	18 999

Karta biblioteczna

miasto	tradycyjna / elektroniczna	środowiskowa / lokalna
Białystok	elektroniczna	lokalna
Bydgoszcz	elektroniczna	lokalna
Gdańsk	tradycyjna	lokalna
Katowice	elektroniczna	lokalna
Kraków	elektroniczna	środowiskowa
Lublin	tradycyjna i elektroniczna	lokalna
Łódź	elektroniczna	
Poznań	elektroniczna	środowiskowa
Szczecin	elektroniczna	lokalna
Warszawa	elektroniczna	lokalna
Wrocław	elektroniczna	lokalna

Karta elektroniczna jest standardowym wyposażeniem w wypożyczalniach, obowiązuje ona – poza Gdańskiem – we wszystkich ankietowanych bibliotekach. Tylko biblioteki w Krakowie i Poznaniu posiadają kartę środowiskową.

Rezerwacja materiałów bibliotecznych

miasto	osobiście w wypożyczalni biblioteki	pocztą elektroniczną	przez Internet
Białystok	tak	tak	nie
Bydgoszcz	tak	tak	nie
Gdańsk	tak	nie	nie
Katowice	tak	tak	tak
Kraków	tak	tak	nie
Lublin	tak	tak	nie
Łódź	tak	nie	nie
Poznań	tak	nie	nie
Szczecin	tak	tak	nie
Warszawa	tak	nie	nie
Wrocław	tak	nie	tak

Rezerwacji materiałów bibliotecznych można dokonać we wszystkich ankietowanych bibliotekach, różnice występują przy rezerwacji przeprowadzonej za pomocą poczty elektronicznej i Internetu. Tylko w Katowicach i we Wrocławiu można zarezerwować określoną publikację przez Internet. Natomiast biblioteki w Gdańsku, Łodzi, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu nie prowadzą rezerwacji przez pocztę elektroniczną.

Sprawdzanie stanu konta bibliotecznego on-line

miasto	w sieci lokalnej	za pośrednictwem witryny internetowej
Białystok	tak	tak
Bydgoszcz	nie	nie
Gdańsk	nie	nie
Katowice	tak	tak
Kraków	tak	tak
Lublin	nie	nie
Łódź	tak	tak
Poznań	tak	tak
Szczecin	tak	tak
Warszawa	tak	tak
Wrocław	tak	tak

Z powyższej tabeli wynika, że w sieci lokalnej oraz za pośrednictwem witryny internetowej nie można sprawdzić stanu konta w bibliotekach w Bydgoszczy, Gdańsku i Lublinie. W pozostałych bibliotekach usługa ta jest dostępna.

Okres wypożyczania materiałów dydaktycznych

miasto	podręczniki	skrypty
Białystok	1 rok akademicki	1 rok akademicki
Bydgoszcz	1 rok akademicki	1 rok akademicki
Gdańsk	1 semestr z możliwością przedłużania	1 semestr z możliwością przedłużania; literatura uzupełniająca 1 miesiąc
Katowice	wg statusu egzemplarza	wg statusu egzemplarza
Kraków	1 rok akademicki	1 rok akademicki
Lublin	6 miesięcy lub rok akademicki	6 miesięcy
Łódź	1 rok	1 rok
Poznań	1 semestr	1 semestr
Szczecin	najdłużej na 1 rok	najdłużej na 1 rok
Warszawa	1 semestr	1 semestr
Wrocław	na okres trwania przedmiotu (zasadniczo jest to 1 rok, potem należy prolongować)	na okres trwania przedmiotu (zasadniczo jest to 1 rok, potem należy prolongować)

Okres wypożyczania podręczników i skryptów uwarunkowany jest regulaminem danej biblioteki, jednak większość bibliotek umożliwia wypożyczenie materiałów dydaktycznych na cały rok akademicki.

Przedłużanie terminu zwrotu wypożyczonych materiałów

miasto	osobiście w wypożyczalni biblioteki	pocztą elektroniczną	przez Internet
Białystok	tak	nie	nie
Bydgoszcz	tak	tak	nie
Gdańsk	tak /także telefonicznie/	nie	nie
Katowice	tak	tak	nie
Kraków	tak	tak	nie
Lublin	tak	tak	nie
Łódź	tak	nie	nie
Poznań	tak	nie	nie
Szczecin	tak	tak	nie
Warszawa	tak	nie	nie
Wrocław	tak	nie	nie

Przedłużanie terminu zwrotu wypożyczonych materiałów odbywa się we wszystkich bibliotekach (w Gdańsku także telefonicznie). Żadna biblioteka nie wykonuje takiej usługi przez Internet. Poczta elektroniczną wykorzystują do tego celu biblioteki w Bydgoszczy, Katowicach, Krakowie, Lublinie i Szczecinie.

Usługi międzybiblioteczne

Dane liczbowe za rok 2002

miasto	Liczba wysłanych dokumentów oryginalnych bibliotekom polskim	Liczba otrzymanych dokumentów oryginalnych z bibliotek polskich	Liczba wysłanych dokumentów oryginalnych bibliotekom zagranicznym	Liczba otrzymanych dokumentów oryginalnych z bibliotek zagranicznych	Liczba wysłanych kopii bibliotekom polskim	Liczba otrzymanych kopii z bibliotek polskich	Liczba wysłanych kopii bibliotekom zagranicznym	Liczba otrzymanych kopii z bibliotek zagranicznych
Białystok	45	796	0	0	3 252	6 301	4	0
Bydgoszcz	44	94	0	0	1 590	2 982	0	1
Gdańsk	86	112	0	0	1 782	1 549	0	0
Katowice	38	34	2	0	9 070	11 205	2	68
Kraków	36	25	0	0	3 906	1 349	1	17
Lublin	39	47	0	3	2 866	3 264	3	42
Łódź	7	7	0	0	3 886	2 291	59	0
Poznań	74	36	0	15	6 300	7 479	6	912
Szczecin	50	138	0	3	2 916	8 367	0	383
Warszawa	104	160	0	2	7744 188 str. pdf	2 307	61 s	128 str. pdf
Wrocław	53	159	0	0	2 185	1 494	0	0

Usługi międzybiblioteczne realizują wszystkie ankietowane jednostki. Kopie z zagranicy sprowadzają biblioteki z Bydgoszczy, Katowic, Krakowa, Lublina, Poznania, Szczecina i Warszawy, usług takich nie prowadzą biblioteki w Białymstoku, Gdańsku i Wrocławiu.

Sposób realizacji zamówień międzybibliotecznych

miasto	tradycyjną pocztą	za pośrednictwem poczty elektronicznej	doc@med	SUBITO	inne
Białystok	tak	tak	tak	nie	
Bydgoszcz	tak	tak	tak	nie	telefon, fax
Gdańsk	tak	tak	tak	nie	
Katowice	tak	tak	tak	tak	
Kraków	tak	tak	tak	tak	SDDE-własny system BMA Library
Lublin	tak	tak	tak	tak	
Łódź	tak	tak	tak	tak	fax, telefon
Poznań	tak	tak	tak	tak	
Szczecin	tak	tak	tak	tak	
Warszawa	tak	tak	tak	tak	
Wrocław	tak	tak	tak	nie	fax

We wszystkich ankietowanych bibliotekach zamówienia międzybiblioteczne przesyłane są pocztą tradycyjną, elektroniczną oraz faxem. Biblioteka CM UJ w Krakowie korzysta także z własnego systemu SDDE oraz BMA Library.

Usługi reprograficzne

Dane liczbowe za rok 2002

miasto	Liczba wykonanych kserokopii (stron A4)	Liczba wykonanych skanów (kopii elektronicznych, plików lub stron)	Liczba wykonanych fotokopii (szt.)	Liczba wykonanych diapoztywów (klatki)	Liczba wykonanych mikrofilmów (klatki)
Białystok	W 2002 r. Biblioteka nie świadczyła usług kserograficznych. Funkcjonowało ksero prywatne.				
Bydgoszcz	0	134	0	0	0
Gdańsk	373 117 (oraz A3 5763)	620 plików	0	0	0
Katowice	171 596	42 779	0	0	0
Kraków	0	994 art. (4 551 str.)	0	0	0
Lublin	75 205	690 plików	0	0	0

miasto	Liczba wykonanych kserokopii (stron A4)	Liczba wykonanych skanów (kopii elektronicznych, plików lub stron)	Liczba wykonanych fotokopii (szt.)	Liczba wykonanych diapoztywów (klatki)	Liczba wykonanych mikrofilmów (klatki)
Łódź	127 047	0	0	0	0
Poznań	147 600	3 480 plików	0	402	0
Szczecin	155 296	9 526	0	0	0
Warszawa	120 000	0	0	0	0
Wrocław	199 979	9 307 str.	0	0	0

Liczba dostępnych kserografów / skanerów samoobsługowych

miasto	kserografy samoobsługowe	skanery samoobsługowe
Białystok	nie	nie
Bydgoszcz	nie	nie
Gdańsk	nie	nie
Katowice	nie	nie
Kraków	nie	nie
Lublin	nie	nie
Łódź	nie	nie
Poznań	1	nie
Szczecin	nie	nie
Warszawa	nie	nie
Wrocław	nie	nie

Samodzielne kopiowanie artykułów przez użytkowników odbywa się tylko w bibliotece w Poznaniu, która zainstalowała do użytku publicznego kopiarke Mita z czytnikiem kart elektronicznych.

Usługi komputerowe

miasto	wydruki komputerowe	nagrywanie na CD-ROM	nagrywanie na DVD	nagrywanie na dyskietki	inne usługi
Białystok	tak	nie	nie	tak	
Bydgoszcz	tak	tak	nie		
Gdańsk	tak	tak	nie	tak	
Katowice	tak	nie	nie	tak	
Kraków	tak	tak	nie	tak	

miasto	wydruki komputerowe	nagrywanie na CD-ROM	nagrywanie na DVD	nagrywanie na dyskietki	inne usługi
Lublin	tak	tak	tak	tak	
Łódź	tak	nie	nie	tak	
Poznań	tak	tak	nie	tak	skanowanie
Szczecin	tak	tak	nie	tak	naświetlanie slajdów / Polaroid ProPalette 8000/, skanowanie slajdów / NIKON LS-2000/
Warszawa	tak	nie	nie	tak	skanowanie
Wrocław	tak	tak	nie	tak	

Wydruki komputerowe wykonywane są we wszystkich ankietowanych bibliotekach. Nagrywanie na CD-ROM ma miejsce w bibliotekach w Bydgoszczy, Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu. Jedynie w bibliotece w Lublinie wykonuje się nagrywanie na DVD. Oprócz Bydgoszczy wszystkie biblioteki nagrywają pliki na dyskietki. Z usług dodatkowych w Poznaniu i Warszawie wykonuje się skanowanie, a w Szczecinie, oprócz skanowania, także naświetla się slajdy na potrzeby środowiska naukowego (nie jest to usługa biblioteczna).

Usługi informacyjno-bibliograficzne

Podstawowe bazy bibliograficzne polskie i obce z zakresu medycyny i nauk pokrewnych udostępniane są we wszystkich 11 ankietowanych bibliotekach.

Udostępniane bazy komputerowe

miasto	bibliograficzne		pełnotekstowe	informacyjne (faktograficzne)	
	polskie	zagraniczne		polskie	zagraniczne
Białystok	PBL, Przewodnik Bibliograficzny	Medline, Current Contents	Science Direct		
Bydgoszcz	PBL, Bibliografia Publikacji Pracowników AM za lata 1995-2002	Medline, EMBASE, Current Contents - Life Sciences	1) Bazy EBSCO (Academic Search Premier, CINAHL, Clinical Pharmacology, Health Source: Consumer Edition, Health Source: Academic Edition) 2) Bazy ProQuest&Learning (ProQuest Medical Library, pakiet baz Science&Technology) 3) Springer Link 4) Science Direct (gośćinnie)		

Gdańsk	PBL, Baza Publikacji Pracowników AMG	Medline, EMBASE, Current Contents Life Sciences (na dyskietkach), JCR on CD-ROM	Elsevier Blackwell-Synergy, Springer, Swetswise	Archiwum prasowe „Dziennika Bałtyckiego” (i 14 tytułów dzienników lokalnych)	
Katowice	Polska Baza Bibliograficzna BIBLO, Bibliografia Publikacji Pracowników Śląskiej AM	Medline, EMBASE, SCI-EXPANDED, Cochrane Library	Pełnotekstowa baza OVID Medical Collection, Cochrane Library, Current Contents (2 wersje - udostępniane na 1 stanowisku komputerowym)	Słownik Medycyny i Farmacji Górnego Śląska (4 tomy, wersja drukowana i elektroniczna)	
Kraków	PBL, Publikacje Pracowników Collegium Medicum UJ	Medline (OVID, Proquest, Eifl, EMBASE, SCI, Chemical Abstracts, Beilstein, Cochrane Library)	Blackwell-Synergy, Eifl Direct, Kluwer Journals, OVID Biomedical Collection, Proquest Medical Library, Science Direct, Springer-link	Bibliografia Zawartości Czasopism	Journal Citation Reports, OECD Health Data, ISSN COMPACT
Lublin	PBL	Medline, EMBASE, IPA	Eifl, Science Direct, OVID Biomedical Collections		
Łódź	PBL, Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografia Zawartości Czasopism Bibliografia publikacji pracowników AM i UM, Łódzka bibliografia regionalna	Medline, EMBASE, Current Contents (Life Sciences, Clinical Medicine)	EBSCOhost Web /Eifl/	Polskie Prawo – Ustawodawca	Ulrich's, Journal Citation Reports (JCR)
Poznań	Katalog Rozpraw Doktorskich, Habilitacyjnych OPI, Przewodnik Bibliograf. BN, PBL, Baza Publikacji Pracowników AM Poz., Rozprawy Doktorskie i Habilitacje AM Poz., Prace Magisterskie AM Poz., Bibliografia Zawartości Czasopism BN	Medline, EMBASE, CINAHL, Cochrane Library, INIS, EBSCOhost Web	WebMD Scientific American Medicine, ASC Surgery, kolekcje czasopism pełnotekstowych w ramach: Blackwell / Synergy, Science Direct, IDEAL, kolekcja czasopism pełnotekstowych w seriach nieautoryzowanych	Informator o bibliotekach w Polsce BN, X 500	Brokharum Protein Data Bank, CORDIS
Szczecin	PBL	Medline, EMBASE, Cochrane, bazy EBSCO w ramach konsorcjum Eifl	Blackwell - Synergy	Bibliografia Dorobku Naukowego PAM w Szczecinie, Serwis Prawo i Zdrowie	
Warszawa	Expertus – baza publikacji dorobku pracowników AM w Warszawie 1993-2002, PBL 1979-2002, Przewodnik Bibliograficzny BN 1982-1997	Medline, EMBASE, Current Contents, Life Sciences 2002	Elsevier Science Direct, OVID - CBC II + III, Academic Press	Encyklopedia multimedialna PWN - edycja 1999 CD/ DVD-ROM, Katalog czasopism polskich w prenumeracie w 2002 r.	
Wrocław	Bibliografia Pracowników AM, PBL	Medline, International Pharmaceutical Abstracts, EMBASE, Current Contents, Eifl	Biomedical Full Text Collections, SpringerLink, Elsevier-Science Direct, Academic Search Premier	Prawo Ochrony Zdrowia na CD	

Sposób udostępniania baz komputerowych

miasto	lokalnie (1 stanowisko)	w sieci wewnętrznej biblioteki	przez Internet	
			w sieci akademickiej	bez ograniczeń
Białystok	tak	nie	tak	nie
Bydgoszcz	tak	nie	tak	nie
Gdańsk	tak	tak	tak	nie
Katowice	tak	tak	tak	nie
Kraków	nie	tak	tak	nie
Lublin	nie	tak		nie
Łódź	tak		tak	tak
Poznań	tak	tak	tak	tak
Szczecin			tak	tak
Warszawa	tak	tak	tak	nie
Wrocław	tak	tak	tak	nie

Usługi przeszukiwania baz danych

Liczba rekordów w roku 2002

miasto	Czy biblioteka wykonuje usługi przeszukiwania baz danych	Liczba rekordów w roku 2002		
		zestawienia tematyczne	zestawienia wg innych kluczy wyszukiwawczych	weryfikowanie i uzupełnianie danych bibliograficznych
Białystok	tak	513		520
Bydgoszcz	tak	13 500	8 230	1 150
Gdańsk	tak	1 287	120	253
Katowice	tak	3 949 zest. wydruków na 17 500 str. formatu A4		
Kraków	tak	210	600	300
Lublin	tak	1126 zest. (bez przeliczania na rekordy		50 zest.
Łódź	tak; ogółem 420 247 rek.	tak	tak	tak
Poznań	tak	271 (23 300 rek.)		
Szczecin	tak	2796 zest.		nie objęte statystyką
Warszawa	tak	297		150
Wrocław	tak	1 037	tak (nie objęte statystyką)	tak (nie objęte statystyką)

Usługi informacyjno-bibliograficzne z posiadanych przez biblioteki baz danych wykonują wszyscy ankietowani, jednakże w różnym zakresie. Nie zawsze jest to objęte statystyką.

Dokumentacja dorobku własnej Uczelni

miasto	Czy biblioteka tworzy bibliografię publikacji własnego środowiska	Czy biblioteka opracowuje analizy bibliometryczne	inne
Białystok	tak	tak	Biblioteka w całości opracowuje sprawozdania do KBN, "Ankiety jednostki" i "Ocenę parametryczną jednostki" dla wszystkich wydziałów Uczelni
Bydgoszcz	tak	tak	
Gdańsk	tak	tak (tylko dla Wydz. Farmaceutycznego)	
Katowice	tak	tak	
Kraków	tak	tak	
Lublin	tak	tak	
Łódź	tak	tak	
Poznań	tak	tak	
Szczecin	tak	tak	Wykaz publikacji do okresowych ocen nauczycieli akademickich, bibliometria dla potrzeb MEN
Warszawa	tak	nie	
Wrocław	tak	tak	Ocena dorobku naukowego pracowników (punktacja za publikacje) przy ocenie indywidualnej i ubieganiu się o awans (habilitacja, profesura)

Dokumentacja dorobku własnej Uczelni jest prowadzona przez wszystkie ankietowane biblioteki.

Własne bazy komputerowe

Białystok	Katalog zbiorów (24734 rekordy), Katalog rozpraw doktorskich, habilitacji i prac magisterskich (2 800 rekordów).
Bydgoszcz	Katalog zbiorów w programie SOWA, Bibliografia Publikacji Pracowników AM w programie Expertus.
Gdańsk	Komputerowy Katalog Zasobów Biblioteki Głównej AMG -SOWA; Wykaz Nowych Nabytków Zagranicznych - kwartalnik; współtworzenie Trójmiejskiego Katalogu Komputerowego VTLS VIRTUA i CKCZ - katalog w GBL.

Katowice	Bibliografia Publikacji ŚAM (17640 rekordów), Prace doktorskie (946 rekordów), Materiały Zjazdowe (1 948 rekordów), Katalog czasopism on-line, Biuletyn Informacyjny ŚAM (baza tekstowa).
Kraków	Publikacje Pracowników Collegium Medicum UJ - baza bibliograficzna, Bibliografia Dorobku Piśmienniczego Pracowników CMUJ (9314 - stan na 31 XII 2002), Baza Katalogowa: druki zwarte (20891 rekordów egzemplarzy, 2761 rekordów bibliograficznych); czasopisma (6050 rekordów egzemplarzy, 255 rekordów bibliograficznych - stan na 31 XII 2002).
Lublin	Bibliografia Publikacji Pracowników AM w Lublinie - 22482 rekordy; Katalog OPAC - 43499 rekordów egzemplarza, 21268 rek. bibliograficznych.
Łódź	Bibliografia Publikacji Pracowników Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi; Łódzka Bibliografia Regionalna 1918-1939, 1918-2000. Baza katalogowa (HORIZON)
Poznań	Bibliografia Prac Pracowników AM w Poznaniu - 36 000 rekordów, Baza: Rozprawy doktorskie, habilitacyjne - 1489 rekordów, Baza: Rozprawy magisterskie Wydziału Nauk o Zdrowiu - 1952 rekordy, Baza katalogowa w systemie Horizon.
Szczecin	Bibliografia Dorobku Naukowego PAM w Szczecinie - 10230 rekordów.
Warszawa	EXPERTUS - baza publikacji dorobku pracowników AM w Warszawie 1993 + (= 17551 rekordów).
Wrocław	Bibliografia Pracowników AM we Wrocławiu (12809 rekordów), Katalogi (53097 rekordów), Kartoteka osobowa - Sylwetki wybitnych postaci wrocławskiej medycyny (673 rekordów).

Wszystkie biblioteki tworzą własne bazy katalogowe i bibliograficzne. Katalogi prac doktorskich, habilitacyjnych sporządzane są w Białymstoku, Katowicach i Poznaniu, prac magisterskich w Białymstoku i Poznaniu. We Wrocławiu stworzono Kartotekę osobową – Sylwetki wybitnych postaci wrocławskiej medycyny, w Katowicach zaś opracowano Materiały Zjazdowe i Biuletyn Informacyjny ŚAM, a w Łodzi Łódzką Bibliografię Regionalną 1918-1939, 1918-2000.

Własne serwisy informacyjno-usługowe w witrynie internetowej

Białystok	Serwis informacyjny www – informacje o zbiorach biblioteki, dostęp on-line do katalogów i baz pełnotekstowych, wykaz nabytków, linki do zasobów medycznych, wykazy prenumerowanych czasopism krajowych i zagranicznych.
Bydgoszcz	Aktualności; informacje o usługach.
Gdańsk	Informacje ogólne oraz o zbiorach, katalog, bazy danych, spisy podręczników polecanych dla studentów, prenumerata czasopism zagranicznych.
Katowice	Cała witryna internetowa BG ŚAM jest robiona w Bibliotece przez bibliotekarzy i jest dużym serwisem informacyjnym, opracowanym zgodnie z potrzebami czytelników i tak zaprojektowanym.
Kraków	Usługi z zakresu informacji naukowej. Narzędzie dostępowo-wyszukiwawcze czasopism elektronicznych E-Lokalizator, KORNIK - Organizacja medycznej informacji naukowej dla użytkowników, SDDE - System elektronicznej dystrybucji i skanowania zasobów bibliotecznych BM, Wypożyczenia międzybiblioteczne.
Lublin	Oprócz standardowego doradztwa drogą e-mail nie ma specjalnego serwisu.
Łódź	Informacje ogólne, bazy danych, bibliografie, czasopisma, dysertacje, wykaz kaset VHS Euro Trans Med, nabytki, fotografie.
Poznań	Informacje ogólne, komunikaty, bazy, katalogi, nowe nabytki, czasopisma on-line, ranking czasopism, biblioteka elektroniczna, system doc@med, kartoteka MeSH, sprawdzanie konta w systemie Horizon, bibliometria, kursy i konferencje.
Szczecin	Serwis czasopism on-line dostępnych dla pracowników uczelni, możliwość sprawdzenia konta czytelnika w systemie ALEPH.

Warszawa	Wykaz czasopism zagranicznych on-line prenumerowanych przez BG AM; wykaz czasopism polskich prenumerowanych przez BG na 2002 r.; wykaz nowych nabytków BG wydanych w 2002 r.; Medline w Internecie – przewodnik w języku polskim; Lekarski Poradnik Językowy; Statystyka w badaniach medycznych; "Z Życia Akademii Medycznej w Warszawie" – miesięcznik za lata 1999–2002.
Wrocław	System zamawiania usług, nowe nabytki, linki do czasopism elektronicznych, informacje o czasopismach w prenumeracie, serwis pomocniczy do przeprowadzania analiz bibliometrycznych.

Inne usługi informacyjne

Białystok	–
Bydgoszcz	Szkolenia z zakresu przysposobienia bibliotecznego i korzystania z baz komputerowych.
Gdańsk	–
Katowice	–
Kraków	Przeszukiwanie baz danych i zasobów internetowych pod kątem potrzeb użytkownika.
Lublin	–
Łódź	–
Poznań	Serwis o czasopismach elektronicznych bez autoryzacji, szkolenia i kursy podyplomowe.
Szczecin	–
Warszawa	Wydruki komputerowe i zapis na dyskietkach plików z posiadanych baz danych..
Wrocław	Realizacja kwerend na podstawie zbiorów własnych, w tym zbiorów specjalnych, szczególnie z historii medycyny; rejestracja prac naukowych AM w systemie Synaba, pomoc w uzyskiwaniu informacji o konferencjach zagranicznych, rejestrowaniu zgłoszeń uczestnictwa i przesyłaniu abstraktów referatów, wyszukiwanie materiałów ikonograficznych i danych technicznych sprzętu medycznego.

Podsumowanie

Wyniki ankiety dostarczyły wielu interesujących informacji na temat form i zakresu usług poszczególnych bibliotek Akademii Medycznych. Powyżej skomentowano tylko te wyniki ankiety, w których zauważalne było większe zróżnicowanie w odpowiedziach lub jakaś biblioteka wyróżniała się na tle innych określoną usługą czy jej brakiem.

Reasumując, można stwierdzić, iż usługi świadczone przez poszczególne biblioteki są zbliżone i wyznaczają pewien standard. Dzięki rozwojowi techniki, nowych sposobów komunikacji (Internet) możliwe stało się znaczne poszerzenie zakresu usług informacyjnych. Coraz częściej tradycyjny kontakt z książką, czasopismem zastępowany zostaje przez wydruki komputerowe ze zbiorów obcych, ściągane za pomocą Internetu z zagranicznych, często niedostępnych w Polsce czasopism. W przypadku nauk medycznych – w których niebagatelną rolę odgrywają najnowsze odkrycia naukowe – jest to bardzo ważne. Biblioteka, świadcząc tego rodzaju usługi, idzie z postępem i wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniom użytkowników.

*Mgr inż. Ewa Rogowska
Mgr Dagmara Budek
Szczecin – PAM*

**STRONA WWW BIBLIOTEKI AKADEMII MEDYCZNEJ
JAKO PLATFORMA PREZENTUJĄCA ZINTEGROWANE
USŁUGI BIBLIOTECZNE**

Biblioteki szkół wyższych wspomagają swoją działalnością procesy naukowe, badawcze i dydaktyczne macierzystych uczelni. Do najważniejszych zadań bibliotek należy zaspokajanie potrzeb informacyjnych pracowników i studentów m.in. poprzez umożliwienie dostępu do światowych zasobów informacji. Rozwój technik informatycznych i sieci informacyjnych, a także wzrost wymagań użytkowników wymusza na bibliotekach rozszerzanie zakresu usług bibliotecznych. Jedną z nich jest uruchomienie bibliotecznego serwisu WWW. Tworzenie (oferowanie, utrzymywanie) strony WWW obecnie nie jest już jedynie kwestią mody, lecz traktowane jako usługa oczekiwana i wymagana przez użytkowników. Strona domowa biblioteki jest jej wizytówką w sieci. Oprócz funkcji informacyjnej, pozwalającej zapoznać się z działalnością i zasobami biblioteki uczelnianej, nie mniej istotna jest jej funkcja promocyjna, umożliwiająca kreowanie pozytywnego wizerunku w środowisku oraz funkcja usługowa oferująca szeroką gamę usług świadczonych na najwyższym poziomie.

Sposób prezentacji poszczególnych elementów serwisu WWW zależy przede wszystkim od potrzeb użytkowników danej placówki, a także od jej wielkości, możliwości technicznych i finansowych, jak również od jej twórców. Strona WWW powinna spełniać oczekiwania zarówno stałych, wytrawnych czytelników, jak i tych, którzy na stronach internetowych poszukują tylko podstawowych informacji o bibliotece i jej zasobach.

Obecnie Internet jest jednym z najpopularniejszych sposobów wyszukiwania informacji, a biblioteka akademicka powinna oferować jak najwięcej usług w środowisku WWW.

W maju 1996 r. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu jako pierwsza z polskich bibliotek medycznych udostępniła własną stronę WWW. Strona domowa Biblioteki Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie powstała w 1998 r. Aktualnie takie strony mają wszystkie biblioteki akademii medycznych.

Stałym elementem każdej strony domowej biblioteki uczelni medycznej są informacje ogólne, takie jak:

- historia biblioteki,
- zasięg i zakres gromadzonych zbiorów,

- struktura organizacyjna,
- godziny otwarcia,
- adresy pocztowe i e-mailowe, nr. telefonów, faksów,
- regulaminy.

Podanie wyłącznie danych adresowych biblioteki, zwłaszcza dla czytelników spoza danej miejscowości, jest informacją często niewystarczającą. Równie ważne są informacje o możliwościach dotarcia do biblioteki czy poruszania się po niej. Najprostszym rozwiązaniem jest umieszczenie na stronie internetowej fragmentu planu miasta z zaznaczoną lokalizacją lub podanie informacji o trasach dojazdowych i połączeniach komunikacyjnych. Tego typu dane zamieściła na swojej stronie Biblioteka Collegium Medicum UJ w Krakowie, podając możliwości dojazdu do gmachu biblioteki środkami komunikacji miejskiej.

Jednym z najważniejszych elementów wszystkich stron internetowych bibliotek akademii medycznych jest dostęp do elektronicznych katalogów publikacji zwartych i ciągłych, gromadzonych w danej bibliotece. Zintegrowane systemy biblioteczne, jak Aleph (AM Białystok, Śląska Akademia Medyczna w Katowicach, Pomorska Akademia Medyczna w Szczecinie), Horizon (AM Poznań, Uniwersytet Medyczny w Łodzi), Prolib (AM Lublin, AM Wrocław), SOWA (AM Bydgoszcz, AM Gdańsk), VTLS (Collegium Medicum UJ w Krakowie), umożliwiają z poziomu katalogu elektronicznego nie tylko przeglądanie i precyzyjne zlokalizowanie źródeł, ale również zamawianie i rezerwowanie pozycji w wypożyczalni. Dostęp do katalogu on-line z poziomu stron WWW bibliotek ułatwia użytkownikom zdalne dotarcie do katalogu oraz umożliwia szybkie przeglądanie księgozbioru. Zarejestrowani czytelnicy mogą dodatkowo sprawdzić stan własnego konta w wypożyczalni (m.in. liczbę wypożyczonych książek, terminy zwrotów). Obecnie czytelnicy Biblioteki Głównej AM w Poznaniu mają możliwość sprawdzenia własnego konta w wypożyczalni bezpośrednio ze strony głównej biblioteki, bez konieczności wchodzenia do katalogu on-line. Jest to pomysł godzien naśladowania.

Niektóre biblioteki uczelni medycznych m.in. AM w Poznaniu oraz AM we Wrocławiu, oprócz własnego elektronicznego katalogu bibliotecznego zamieszczają linki do innych katalogów on-line:

- katalogów środowiskowych,
- katalogu Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie,
- centralnych katalogów Biblioteki Narodowej,
- NUKAT – Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego,
- KARO – Katalogu Rozproszonego Bibliotek Polskich,
- CKCZ – Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych w Polskich Bibliotekach Medycznych,
- katalogu Biblioteki Kongresu.

Dzięki temu użytkownik, który nie znajdzie poszukiwanej pozycji w bibliotece macierzystej, ma możliwość zlokalizowania jej w innych bibliotekach krajowych czy zagranicznych.

Warto też wspomnieć o bardzo użytecznych katalogach rozpraw doktorskich i habilitacyjnych w wersji elektronicznej, udostępnianych np. przez biblioteki AM w Poznaniu, ŚAM w Katowicach, UM w Łodzi. Umożliwiają one wyszukiwanie dysertacji wg nazwiska autora, promotora, tytułu, daty zatwierdzenia, jednostek organizacyjnych oraz działów tematycznych.

Większość bibliotek dostrzega potrzebę promocji nowych nabytków na stronach WWW. Dzięki takiej prezentacji każdy czytelnik bardzo szybko może zapoznać się z nowościami książkowymi własnej biblioteki. Oprócz opisu bibliograficznego często zamieszczane są zeskanowane okładki i spisy treści. Najciekawsze rozwiązania proponują:

- Biblioteka AM w Poznaniu, zamieszczając wykaz nabytków w układzie dziedzinowym,
- Biblioteka AM we Wrocławiu, prezentując je w podziale na polskie, zagraniczne i na dyskach CD-ROM.

Na stronach internetowych bibliotek akademii medycznych istotną rolę odgrywają informacje o bazach danych: bibliograficznych, pełnotekstowych, wolnodostępnych i z dostępem wymagającym autoryzacji. Bazy te często udostępniane są w sieciach lokalnych i rozległych. Poszczególne biblioteki prezentują je w bardzo różnorodny sposób. Na przykład Biblioteka UM w Łodzi zamieszcza wszystkie dostępne bazy w układzie alfabetycznym, informując jednocześnie użytkowników o sposobie dostępu (on-line, CD-ROM, wersja papierowa) oraz podaje krótką charakterystykę wszystkich baz danych. Biblioteka AM w Poznaniu z kolei prezentuje bazy dostępne w sieci Internet, z podziałem na: zagraniczne bazy bibliograficzne, polskie bazy bibliograficzne, pełnotekstowe bazy podręcznikowe oraz bazy faktograficzne. Wszystkie biblioteki umożliwiają autoryzowanym użytkownikom dostęp do bazy MEDLINE, niektóre do: EMBASE, CINAHL, COCHRANE, Evidence Base Medicine Reviews. Najczęściej udostępnianymi polskimi bazami bibliograficznymi są: Polska Bibliografia Lekarska, Przewodnik Bibliograficzny Biblioteki Narodowej, Bibliografia Zawartości Czasopism Biblioteki Narodowej, bibliografie prac naukowych pracowników poszczególnych uczelni, najczęściej udostępniane w programie Expertus m.in. w Bibliotece Głównej PAM.

W sytuacji powszechnego dostępu do baz bibliograficznych rośnie zapotrzebowanie na jak najszybsze dotarcie do materiałów źródłowych. Jednym ze sposobów zaspokojenia tych potrzeb jest udostępnianie czasopism w wersji elektronicznej. Biblioteki za pośrednictwem stron WWW umożliwiają dostęp do: czasopism pełnotekstowych w ramach konsorcjów ogólnopolskich takich jak: Science-Direct wydawnictwa Elsevier, Blackwell-Synergy, Springer Link, Kluwer, czasopism

kupowanych w wersji on-line, czasopism elektronicznych bezpłatnie udostępnianych w sieci Internet. Na przykład Biblioteka Główna ŚAM w Katowicach stworzyła własne katalogi czasopism elektronicznych, zamieszczając linki do wszystkich tytułów, do których ma dostęp on-line (autoryzowane, jak i wolnodostępne). Jednym z nich jest Katalog Zagranicznych Czasopism Elektronicznych; przy każdym zamieszczonym tytule znajduje się informacja o sposobie dostępu. W Bibliotece Pomorskiej Akademii Medycznej zastosowano podział na czasopisma dostępne w sieci PAM oraz wymagające dodatkowej autoryzacji (podania hasła). Biblioteka AM w Poznaniu przy czasopismach on-line podaje również:

- skróty nazw czasopism wg Index Medicus,
- instrukcje dla autorów prac zamieszczanych w czasopismach biomedycznych,
- zasady przygotowywania prac naukowych do druku w czasopismach biomedycznych.

Biblioteka AM we Wrocławiu, oprócz linków do czasopism on-line i informacji o sposobie dostępu, zamieszcza objaśnienia na temat formatów, w których najczęściej dostępne są pełne teksty artykułów (PDF, HTML, RIF).

Dobłą praktyką jest umieszczanie w bibliotecznych serwisach internetowych przydatnych i ciekawych adresów WWW, np. do bibliotek medycznych w Polsce i na świecie, portali, wydawnictw i księgarni medycznych, dostawców literatury zagranicznej, stron instytucji naukowych, rządowych itp., co uatrakcyjni i wzbogaci ich wartość. Mimo, że zazwyczaj serwisy bibliotek akademii medycznych kierowane są do środowiska medycznego, obejmują również różne odnośniki do polskich i światowych zasobów internetowych oraz adresy najbardziej popularnych wyszukiwarek, katalogów internetowych i portali. To bardzo cenne udogodnienie zarówno dla czytelników, jak i bibliotekarzy, a także skrócenie drogi poszukiwania różnego typu informacji.

Od czasu wprowadzenia przez KBN nowych kryteriów oceny dorobku naukowego znacznie wzrosło zainteresowanie różnego rodzaju rankingami czasopism naukowych. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom użytkowników poszukujących informacji dotyczących oceny czasopism, większość bibliotek uczelni medycznych zamieszcza na swoich stronach WWW rankingi czasopism naukowych: polskie (Index Copernicus, punktacja KBN) oraz zagraniczne (Impact Factor – Biblioteka Główna AM w Poznaniu podaje link do stron z IF za lata 1992-2001). Większość bibliotek zamieszcza również adres strony internetowej Instytutu Informacji Naukowej (ISI) w Filadelfii, gdzie dostępna jest tzw. lista filadelfijska, obejmująca czasopisma rejestrowane w bazach danych ISI. Podawane są też krótkie informacje na temat każdego z rankingów. Dodatkowo biblioteki AM w Bydgoszczy, AM w Poznaniu i AM we Wrocławiu prezentują pełne zestawienia bibliometryczne dorobku naukowego pracowników własnych uczelni. Natomiast Biblioteka Główna ŚAM w Katowicach zamieszcza

bazę cytowań publikacji pracowników własnej uczelni, tworzoną przez Dział Bibliograficzno-Informacyjny Biblioteki ŚAM.

Biblioteki na swoich stronach WWW sporo miejsca poświęcają informacji o świadczonych przez siebie usługach, np.:

- wykonywanie kserokopii z materiałów bibliotecznych,
- sprowadzanie dokumentów oryginalnych z bibliotek polskich i zagranicznych,
- sprowadzanie kserokopii artykułów z bibliotek polskich i zagranicznych,
- realizacja zamówień w ramach elektronicznych systemów dostarczania kopii dokumentów (doc@med, SUBITO),
- wykonywanie zestawień tematycznych z baz danych,
- weryfikowanie i uzupełnianie danych bibliograficznych.

Biblioteka AM w Bydgoszczy zamieszcza bardzo szczegółowy opis usług pracowni kserograficznej, komputerowej oraz wypożyczalni międzybibliotecznej, podając jednocześnie cennik, godziny otwarcia działów świadczących dane usługi, telefony kontaktowe oraz zeskanowany, gotowy formularz zamówień. Biblioteka Główna Collegium Medicum w Krakowie proponuje czytelnikom usługi dostępne bezpośrednio przez Internet poprzez program Kornik i SDDE (system elektronicznej dystrybucji i skanowania zasobów bibliotecznych BM), a także umożliwia złożenie zamówienia w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych. Biblioteka zamieszcza dodatkowo cennik oraz regulamin proponowanych usług.

Strona internetowa daje dużo większe możliwości szybkiego informowania czytelników w porównaniu z informatorami drukowanymi. Pozwala na zamieszczanie najbardziej aktualnych wiadomości dotyczących działalności biblioteki. Może być aktualizowana nawet codziennie, w zależności od potrzeb, podawać bieżące informacje np. o testowych dostępach do baz bibliograficznych, baz pełnotekstowych itp., wystawach, konferencjach, zjazdach.

W sytuacji ciągle rosnących zasobów informacji wzrasta liczba użytkowników zainteresowanych szkoleniem w zakresie samodzielnego wyszukiwania piśmiennictwa w bazach danych oraz korzystania z Internetu. W witrynach internetowych biblioteki podają również informacje o takich szkoleniach.

Ponieważ strona internetowa staje się wizytówką biblioteki w świecie, miłym jej akcentem są fotografie np. budynku, poszczególnych agend, personelu, przybliżające potencjalnemu użytkownikowi wizerunek biblioteki.

Strona WWW biblioteki daje całkowicie nową jakość zarówno w zakresie informacji o działalności biblioteki, jak też w udostępnianiu źródeł informacji. Dzięki temu, że umożliwia dostęp do katalogów on-line, baz danych, czasopism, a także innych źródeł elektronicznych, pozwala na składanie zamówień w wypożyczalni, wypożyczalni międzybibliotecznej oraz ich realizację drogą elektroniczną, staje się platformą do zintegrowanych usług bibliotecznych. Tworzy, zatem warunki

do kompleksowej obsługi użytkowników biblioteki i sprawia, że interfejs WWW w przyjazny i przystępny sposób umożliwia dotarcie do poszukiwanych informacji szerokiemu gronu odbiorców. Dodatkową zaletą wszystkich stron WWW jest: dostępność przez 24 godziny na dobę, regularność uaktualniania informacji, obecność informacji teledadresowych, możliwość wysyłania komentarzy do redaktorów stron. Wszystkie serwisy internetowe bibliotek akademii medycznych charakteryzują się dużą dynamiką, dają możliwość szybkiego reagowania na ciągle zmieniające się potrzeby użytkowników.

Mgr Lucyna Modrzejewska
Bydgoszcz – AM

KRYTERIA OCENY JAKOŚCI BIBLIOTECZNYCH WITRYN WWW

W Erze Informacji biblioteki mają do spełnienia ważną misję: zapewnienie społeczeństwu powszechnego i równego dostępu do informacji, jej selekcji pod kątem potrzeb użytkownika i jakości w odniesieniu do procesu edukacji. Niebagatelną wydaje się też rola bibliotek w uczeniu i promowaniu świadomego wykorzystania zasobów Internetu¹.

W miarę wzrostu zasobów informacyjnych dostępnych w sieci i liczby osób korzystających z Internetu nauczanie na odległość – czyli telematyka staje się wygodną formą kształcenia. Rośnie zapotrzebowanie na wirtualne usługi informacyjne².

Wielkość zasobów, dynamika zmian środowiska i konkurencja ze strony innych usługodawców w obszarze usług informacyjnych wymagają od bibliotek świadomego zarządzania serwisem WWW. Biblioteka musi prowadzić aktywny marketing i starać się docierać z informacją o swoich usługach do potencjalnych użytkowników.

Wielość kanałów komunikacji utrudnia realizację usług bibliotecznych. Tradycyjne usługi muszą być zintegrowane z komputerowymi. Biblioteki muszą tworzyć takie systemy informacji komputerowej, aby użytkownik nie musiał korzystać w jednej bibliotece z wielu niezależnych od siebie komórek i kanałów informacji. Konieczna jest personalizacja usług bibliotecznych.

Wiele witryn bibliotek naukowych akademii medycznych to w istocie specjalizowane katalogi biblioteczne, funkcjonujące jako portale wejściowe do zbiorów. Główną ich funkcją jest informowanie o zasobach i działalności danej placówki, udostępnianie informacji elektronicznej w postaci baz danych, czasopism

¹ <http://www.faiife.dk/policy/iflastat/iflastat-pl.htm>

² Susanne M. Gray: Virtual reference services, directions and agendas. *Ref. User. Serv. Quart.* 2000 Vol. 39 nr 4 s. 365–375

elektronicznych oraz kierowanie użytkowników do innych stron WWW, które zdaniem twórców bibliotecznych witryn zawierają istotne informacje. Usługa WWW tworzy zatem warunki pełnej kompleksowości przekazywanej informacji.

Jednym z najważniejszych obecnie problemów jest nie tyle brak infrastruktury informatycznej i powszechnego dostępu do Internetu w polskich uczelniach medycznych, ile zmiana stosunku nauczycieli akademickich, studentów i bibliotekarzy do praktycznego wykorzystania tego sposobu komunikacji, udostępniania i rozpowszechniania wiedzy.

Rozumne korzystanie z Internetu i umieszczanych w nim komputerowych programów edukacyjnych stanowi interesujące i niezwykle przydatne uzupełnienie tradycyjnego sposobu nauczania³.

Internet przestał już być egzotycznym zjawiskiem, a stał się niezastąpionym narzędziem błyskawicznej wymiany informacji i miejscem wspaniale służącym poszerzaniu i wzbogacaniu wiedzy. Wkroczyliśmy w epokę sieci komputerowej, dlatego też umiejętność korzystania z ogromnych możliwości, jakie nam daje dostęp do globalnej sieci i jej zasobów, stanie się podstawowym wymogiem dalszego rozwoju każdego człowieka.

Sieć Web zwana koroną Internetu jest ogólnosiątkowym i powszechnie dostępnym systemem informacyjnym. Tworzą go miliony powiązanych ze sobą stron – specjalnych dokumentów przechowywanych na serwerach WWW. System ten łączy powiązane ze sobą dokumenty zgodnie z koncepcją hipertekstu. Szybko okazało się, że Web jest jednym z najbardziej użytecznych narzędzi, jakie oferuje Internet. Dzięki niemu, używając specjalnych przeglądarek internetowych, można w prosty sposób dotrzeć do informacji na dowolny temat. Strony WWW są nie tylko bogate w treść, ale także bardzo atrakcyjne graficznie. Możliwości przekazywania różnych form informacji na stronach WWW sprawiły, iż system ten stał się wspaniałym narzędziem edukacyjnym. Dodatkową, niebagatelną rolę odegrały tutaj także możliwości gromadzenia i przetwarzania olbrzymich ilości informacji oraz łatwość ich błyskawicznego rozpowszechniania w Internecie.

Niewątpliwie hipertekstowy system WWW jest fenomenem medialnym. Po uzyskaniu połączenia z dowolnym serwerem WWW otwierają się przed użytkownikiem nieograniczone możliwości przeszukiwania przestrzeni informacyjnej. Pierwszą polską stronę WWW użytkownicy Internetu zobaczyli w 1993 roku. Była to strona Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego.

Witryny internetowe bibliotek polskich zaczęły się prezentować około 1995 roku⁴. Polskie biblioteki naukowe, w tym biblioteki akademii medycznych, od kilku

³ David N i c h o l a s: Ocena potrzeb informacyjnych w dobie internetu: idee, metody, środki. Warszawa 2001

⁴ Internet oraz inne biblioteki polskie w Internecie. Opracowanie analityczno-syntetyczne. *Nowa Biblioteka* 1998 nr 1 s. 33

lat wykorzystują dostęp do Internetu dla doskonalenia przepływu informacji w środowiskach naukowych.

Internet2 to niezależna sieć komputerowa nowej generacji. Obejmuje ona swoim zasięgiem jedynie naukowe i akademickie ośrodki badawcze. Projekt utworzenia zupełnie nowej sieci komputerowej zrodził się głównie z powodu przeciążenia jakim charakteryzuje się dzisiejszy Internet.

Nowy Internet2 ma przede wszystkim sprostać zróżnicowanym wymaganiom stawianym przez naukę i szybko rozwijający się postęp techniczny oraz dać użytkownikom niezbędny komfort pracy, na który składa się zarówno szybkość jak i jakość oferowanych użytkownikom usług tak zwanych Quality of Service (QoS). W ramach tego projektu stworzono, np. portal Videospace z bardzo bogatą ofertą tematyczną: telemedycyna, wirtualne laboratoria, dzięki którym rozproszeni po całych Stanach Zjednoczonych naukowcy mogą swobodnie się komunikować.

Zakres działania Internetu2 systematycznie się rozrasta i jak na razie nie planuje się go udostępniać w powszechnie dostępnym Internecie. Polskim odpowiednikiem Internetu2 jest tak zwany POL 34/155. Internet nowej generacji to przede wszystkim cyfrowe biblioteki umożliwiające graficzną, a przez to bardziej zrozumiałą prezentację większości informacji: nauczanie na odległość dające możliwości edukacji niezależnie od miejsca zamieszkania; cyfrowe wideo dające użytkownikom możliwość tworzenia wideokonferencji lub transmisji na żywo przez Internet.

Wykorzystanie możliwości nowej sieci i umożliwienie naukowcom powszechnego dostępu do superkomputerów, pozwoliło dostosować osiągnięcia technologii informacyjnej i umożliwić jej zastosowanie w wielu różnych dziedzinach nauki⁵.

Tempo przemian zachodzących we współczesnym świecie wymusza na bibliotekach naukowych podejmowanie takich działań, które pozwolą im stawić czoła wyzwaniom ery informacji elektronicznej. Powyższym zmianom towarzyszy koncepcja przekształcania bibliotek, zwłaszcza naukowych w „Teaching Library” – „bibliotekę uczącą”⁶.

Właściwa ocena stron WWW jest niezmiernie trudna.⁷ Niewątpliwie zdecydowanie bardziej obiektywne i pomocne w analizie byłyby wskaźniki według ogólnie przyjętych w całym kraju norm⁸. W Polsce nie opracowano jeszcze takich standardów dla

⁵ All packets should be created equal: The Internet2 Project, <http://www.dlib.org/dlib/april98/graves/04graves.html>

⁶ Błażej Feret, Marzena Marcinek: Przyszłość bibliotek i bibliotekarzy akademickich. Studium wykorzystujące metodę delficką. *EBIB* nr 9 2000, <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib09/feret.html>

⁷ Ohio State University Library user education program: net.TUTOR “Evaluation of Web sites”, 1999, <http://gateway.lib.ohio-state.edu/tutor/les1/pgl.html>

⁸ Desing Technologies, *Rapid Evaluation of Web Site Usability*, 1999, <http://designtech.com/websites2.html>

bibliotek. Istnieją propozycje wypracowane przez gremia międzynarodowe. Analiza oparta na standardach pozwoli na obiektywne porównania i pokazanie różnic⁹.

Trudno więc podjąć właściwą decyzję co do wyboru kryteriów oceny, ponieważ każda będzie subiektywna. Nie ma doskonałego wskaźnika odpowiedniości, prawdziwości oceny zasobów w sieci. Podane poniżej kryteria oceny stron WWW powinny być traktowane raczej jako przyczynek do dyskusji niż obowiązujący standard. W niniejszej pracy podjęto próbę wyróżnienia pięciu kryteriów oceny jakości witryn WWW:

1. Kryterium autorstwa i instytucji sprawczej.

Rozpatrując witrynę z punktu widzenia kryterium autorstwa i instytucji sprawczej analizuje się URL:

- adres internetowy strony, oceniając skąd płynie informacja (oznaczenie kraju np. „pl” – Polska),
- rodzaj instytucji (przykładowo oznaczenie typu „gov” określa stronę rządową, „edu” – stronę edukacyjną, „umi” – instytucję nie przynoszącą dochodu, fundację, natomiast „com” – stronę komercyjną),
- jak również dane o instytucji sprawczej, której dana witryna WWW jest wizytówką – czy na stronie znajduje się adres pocztowy, adres poczty elektronicznej, telefonu, numer REGON lub NIP i adres poczty elektronicznej Webmastera.

2. Kryterium aktualizacji i częstotliwości aktualizacji.

Zasada aktualizowania stron oraz data ostatniej aktualizacji powinny być podane na stronie głównej witryny: tylko wtedy użytkownicy będą mieć do niej pełne zaufanie. O szybkości aktualizacji zaświadczy również zamieszczony na stronie dział „Aktualności” oraz „Co nowego”.

3. Kryterium wprowadzania danych i kopiowania z innych zasobów.

Biorąc pod uwagę kryterium proporcji pomiędzy wprowadzaniem nowych danych a kopiowaniem z innych zasobów, należy ocenić, czy występujące na stronie WWW cytowania są odpowiednio udokumentowane. Jeśli tak, należy sprawdzić domeny źródłowe i ustalić, czy są godne zaufania. Warto również sprawdzić poprawność przypisu. W przypadku, gdy na stronie WWW pojawiają się fotografie, banery lub loga, sprawdza się, czy twórcy witryny przestrzegają praw autorskich.

4. Kryterium użyteczności i przyjaznego interfejsu witryny WWW.

Jeśli chodzi o kryterium użyteczności i przyjaznego nastawienia danej strony WWW, bada się, czy na stronie umieszczono „pomoc” (help) dla użytkowników, a także, czy oprócz polskojęzycznej istnieją obcojęzyczne wersje danej witryny, służące pomocą dla obcokrajowców.

⁹ *Information and documentation – Library performance indicators*, ISO 11620, 1998

5. Kryterium projektu i struktury strony.

W przypadku kryterium projektu i struktury strony WWW bierze się pod uwagę:

Konstrukcja strony głównej

- czy strona główna mieści się na jednym ekranie,
- czy na stronie głównej lub pierwszej z podrzędnych znajduje się mapa serwisu,
- czy została zachowana równowaga pomiędzy formą graficzną a treścią strony,
- czy na stronie jest licznik,
- czy na stronie znajdują się mechanizmy wyszukiwania.

Układ treści

- przejrzystość i logiczność układu treści,
- w jaki sposób zostały sformułowane nagłówki działów, czy odpowiednio uwypuklono elementy strony WWW, które wydają się najistotniejsze – takie jak adres placówki czy aktualności i pilne komunikaty,
- łatwość i szybkość nawigacji – czy dana strona posiada odsyłacze, klawisze nawigacyjne, czy istnieje możliwość bezpośredniego powrotu ze stron podrzędnych do strony głównej.

Wyszczególnione kryteria nie wyczerpują wszystkich możliwych aspektów oceny stron internetowych. W klasyfikacji wyników wykorzystano kryteria oceny jakości sieciowych zasobów informacyjnych – witryn WWW.

Kryterium autorstwa spełniają wszystkie witryny bibliotek akademii medycznych w Polsce, na których znajdują się najważniejsze dane dotyczące instytucji sprawczej. Pod względem częstotliwości aktualizacji na 11 omawianych witryn na 5 zabrakło daty ostatniej aktualizacji, a na 3 działu „Aktualności”. Wszystkie prezentowane strony korzystały z własnych, nie zapożyczonych danych. Pod względem kryterium użyteczności jedynie na 4 witrynach zabrakło wersji obcojęzycznej danej strony. Największe zróżnicowanie i braki wystąpiły przy ocenie stron według kryterium projektu i struktury witryny. O ile większość witryn WWW spełniała warunek właściwej wielkości pierwszej strony i równowagi zachowanej pomiędzy treścią a grafiką, o tyle aż na 7 stronach zabrakło mapy serwisu i liczników, a na 8 stronach możliwości przeszukiwania witryny według słowa kluczowego. Analiza omawianych stron z punktu widzenia kryterium układu treści wykazała poprawność większość witryn WWW bibliotek medycznych w Polsce. Zaledwie 3 można zarzucić brak przejrzystości lub niewłaściwe uwypuklenie nagłówków i treści istotnych dla strony, a tylko 1 trudności w nawigacji.

W ogólnej ocenie jakości sieciowych zasobów informacyjnych najlepiej wypadła strona główna Biblioteki Medycznej Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie otrzymując jedynie 2 punkty ujemne. Na drugim miejscu

znalazły się witryny Bibliotek Głównych Akademii Medycznych w Bydgoszczy, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu otrzymując po 3 punkty ujemne według przyjętych w niniejszej pracy kryteriów¹⁰.

Dokonując oceny formy stron internetowych bibliotek akademii medycznych wzięto pod uwagę oczekiwania użytkowników i zastosowano trzy kategorie:

Ergonomia nawigacji – strona spełniająca to kryterium powinna zapewnić optymalne warunki pracy użytkownikowi.

Struktura witryny – dotyczy budowy strony, jej złożoności i wielopoziomowego układu.

Kompozycja strony – to zastosowane następujące elementy graficzne: czcionka, kolorystyka, tło, fotografie, wykresy, tabele, ozdoby, banery reklamowe.

Każdej z tych kategorii przyporządkowana jest trzystopniowa skala oceny, gdzie symbol „1” oznacza najniższy poziom prezentowanej formy; „2” poziom średni czyli zadawalający, natomiast „3” oznacza najlepsze opracowanie prezentacji.

Zastosowane kategorie i skalę ocen zaprezentowano w następujący sposób:

Ergonomia nawigacji

1. Poruszanie się po witrynie wymaga dużego nakładu pracy. Uzyskanie informacji wymaga wnikliwej analizy układu strony. Zastosowane oznaczenia są niejasne i nieadekwatne do prezentowanych treści.
2. Zawarte informacje są przedstawione w sposób przejrzysty, ale dotarcie do nich wymaga otwarcia kilku katalogów tematycznych danej strony.
3. Informacje przedstawione są w sposób przejrzysty i są łatwe do odczytania i zlokalizowania. Składniki witryny opisane są za pomocą języka html, co pozwala w szybki sposób przemieszczać się na inne strony WWW.

Struktura witryny

1. Mapa serwisu jest uboga, części składowe są proste w budowie, jedno- lub dwuwarstwowe.
2. Mimo zastosowanej konstrukcji wielopoziomowej część elementów składowych struktury jest nieaktywna.
3. Konstrukcja strony zbliżona jest budową do schematu „drzewa”. Zawarte elementy składowe witryny są aktywne.

Kompozycja strony

1. Zastosowany rodzaj i wielkość czcionki powoduje trudności w odczytaniu informacji. Kolorystyka utrudnia orientację w układzie elementów strony w wyniku zastosowania nadmiaru lub jednorodności kolorów. Zamieszczone banery reklamowe dekoncentrują użytkownika.

¹⁰ Anna P e p o l: Ocena bibliotecznych stron WWW. *EBIB* 1999 nr 7 [listopad], ebib.oss.wroc.pl/arc/e007-03.html

2. Niektóre elementy strony takie jak panel nawigacyjny są opisane drobną czcionką, zastosowane tło powoduje nieczytelność menu. Użyte kolory są stonowane i nie powodują zmęczenia wzroku.
3. Rodzaj i wielkość liter ułatwia szybkie znalezienie pożądaných informacji. Użyte kolory sprawiają, że strona staje się przejrzysta. Witryna zilustrowana jest dużą ilością elementów graficznych typu tabele, wykresy czy zdjęcia. Banery reklamowe współgrają z zawartością strony, nie stanowią punktu centralnego witryny WWW¹¹.

Klasyfikacja wyników:

9–7 punktów: strona stanowi prezentację idealnie współgrających ze sobą elementów. Pozwala to na komfort pracy i przetwarzania informacji na niej zawartych.

6–4 punktów: strona posiada walory estetyczne, lecz korzystanie z jej zasobów jest utrudnione ze względu na wkład pracy własnej. Wynika to z mało przejrzystej kompozycji i niewłaściwego układu poszczególnych elementów.

3–1 punktów: strona nie spełnia podstawowych założeń poprawnie przygotowanej witryny. Poszczególne elementy są nieaktywne.

Prezentowana strona	Kryteria oceny formy witryn WWW bibliotek akademii medycznych			
	Ergonomiczność	Struktura witryny	Kompozycja strony	Razem
BG AM Białystok	3	3	3	9
BG AM Bydgoszcz	3	3	3	9
BG AM Gdańsk	3	2	3	8
BG AM Lublin	2	2	2	6
BG UM Łódź	2	2	1	5
BG ŚAM Katowice	1	3	1	5
BM CM UJ Kraków	3	3	2	8
BG AM Poznań	3	3	3	9
BG PAM Szczecin	1	2	1	4
BG AM Warszawa	3	3	3	9
BG AM Wrocław	3	3	3	9

Pod względem formy na 11 omawianych witryn bibliotek Akademii Medycznych aż 7 uznanych zostało za skonstruowane w sposób idealny. Najlepszymi okazały się strony Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku, Bydgoszczy, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu, zdobywając maksymalną ilość punktów. Żadna ze stron nie została opisana jako nie spełniająca podstawowych założeń poprawnie

¹¹ Justyna Adamczyk: 10 najczęściej popełnianych błędów przy projektowaniu i prowadzeniu stron WWW oraz sposoby ich unikania. *Internet* 2000 nr 4 s. 18–20

przygotowanej witryny. Kilka witryn WWW nie raziło z punktu widzenia estetyki, a jednak zabrakło im przejrzystości, spójności lub właściwego układu wszystkich elementów według przyjętych kryteriów w niniejszej pracy.

Analizując strony WWW pod względem zawartości danej strony, wzięto pod uwagę przede wszystkim potrzeby użytkowników. Skoncentrowano się szczególnie na występujących grupach zagadnień omawianych na stronach, ich sposobie uporządkowania oraz odsyłaczach prowadzących z danej strony WWW do innych zasobów sieciowych¹². W przypadku witryn WWW bibliotek akademii medycznych użytkownicy pragną otrzymać przede wszystkim dostęp do następujących informacji:

- ogólnych takich jak: adres placówki, telefony, e-maile,
- katalogów bibliotecznych,
- baz danych bibliograficznych,
- baz danych pełnotekstowych udostępnianych przez bibliotekę,
- innych interesujących witryn WWW z punktu widzenia biomedycyny
- dostępu do własnego konta bibliotecznego i możliwości zdalnego zamawiania wybranych pozycji.

Powyższe kryteria są podsumowaniem pewnych preferencji zgłaszanych przez pracowników naukowych oraz studentów korzystających z elektronicznych baz danych i Internetu. Określenie reprezentatywnej grupy do oceny witryn wymagałoby przeprowadzenia ankiety we wszystkich bibliotekach, aby zachować pełen obiektywizm. Dlatego oparto się na wybranych sześciu kryteriach oceniających możliwości dostępu do zbiorów danej biblioteki.

Prezentowana strona	Kryteria oceny witryn WWW bibliotek akademii medycznych według potrzeb użytkownika					
	Informacje ogólne	Katalogi	Bazy bibliograficzne	Bazy pełnotekstowe	Inne strony WWW	Konto czytelnika
BG AM Białystok	+	+	+	+	+	+
BG AM Bydgoszcz	+	+	+	+	+	—
BG AM Gdańsk	+	+	+	+	+	—
BG AM Lublin	+	+	+	+	+	+
BG UM Łódź	+	+	+	+	+	+
BG ŚAM Katowice	+	+	+	+	+	+
BM CM UJ Kraków	+	+	+	+	+	+
BG AM Poznań	+	+	+	+	+	+
BG PAM Szczecin	+	+	+	+	+	+
BG AM Warszawa	+	+	+	+	+	+
BG AM Wrocław	+	+	+	+	+	+

¹² A. Ł u c z y k: 100 porad dla projektantów WWW. *Internet* 2003 nr 1 s. 52–55

W klasyfikacji wyników: znakiem „+” oznaczono występowanie pożądanych cech, a znakiem „-” oznaczono brak występowania pożądanych cech na danej stronie WWW.

Z istniejących 11 witryn WWW bibliotek Akademii Medycznych w Polsce wszystkie spełniają większość kryteriów związanych z realizowaniem potrzeb użytkowników. Jedynie dwie z nich: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Bydgoszczy oraz Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Gdańsku, z uwagi na ograniczenia działającego w nich systemu komputerowego – SOWA, nie udostępniają czytelnikom możliwości zdalnego sprawdzenia stanu własnego konta i ewentualnego zarezerwowania poszukiwanej pozycji.

Z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że prawie wszystkie witryny WWW bibliotek akademii medycznych w Polsce spełniają oczekiwania i potrzeby swoich użytkowników według wybranych sześciu kryteriów oceny.

Podsumowanie i wnioski

1. Serwisy biblioteczne akademii medycznych udostępniane w sieci Internet mają podobną formę i zawartość. Różnice dotyczą bardziej prezentacji zasobów bibliotecznych, niż treści w nich zawartych..
2. Większość stron WWW bibliotek szkół medycznych ma podobną budowę i strukturę. Na pierwszej stronie dzięki tzw. „menu” można przeglądać interesujące nas zagadnienia. Powtarzają się w nim elementy typu: informacje ogólne, dostęp do katalogów i baz danych on-line, struktura biblioteki wraz z jej regulaminem i historią, ankiety itp.
3. Grafika stron WWW nie budzi zastrzeżeń. Większość witryn, na których zagadnienia ułożone są w ciąg logiczny, z dobrze dobraną kolorystyką ogląda się z przyjemnością.
4. Każda witryna WWW akademii medycznych to specjalizowany katalog, funkcjonujący jako portal wejściowy do własnych oraz innych zbiorów bibliotecznych.
5. Witryny internetowe bibliotek akademii medycznych w dobie Internetu zapewniają właściwy dostęp do źródeł informacji, dostosowany do potrzeb środowiska medycznego.
6. Nie ma lepszego sposobu na promocję biblioteki jak umieszczenie jej strony WWW w globalnej sieci międzynarodowej. Należy jedynie zadbać o wersję wielojęzyczną witryn.
7. Biblioteczne witryny stały się doskonałym sposobem komunikacji na linii bibliotekarz – użytkownik.

Bibliografia

A r t e Assunta: The management of the scienific information environment: the role of the Research Library Web Site. *Online Information Review* 2001 Vol. 25 nr 2

- Bishops College Learning Resource Centre, *How to evaluate a site*, <http://redbaron.bishops.ntc.nf.ca/lang2101/evaluate.htm> October 1999]
- B r e w e r t o n Antony: Making our web site a hit: how Oxford Brookes University weaved a web marketing programme. *Managing Information* January-February 2000 s. 34–35
- C o l l i n Simon M. H.: Słownik komputerów i Internetu. Warszawa 2000
- C z y ż a k Dominika: Co kryją biblioteczne portale? – próba oceny stron WWW. W: VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Ocena jakości: edukacja, biblioteki, usługi informacyjne”, Kraków, 5–6.06.2000, [EBIB 2000 nr 6]
- D o b r o w o l s k i Zdzisław, F r a n k e Jerzy: W labiryncie Internetu: poradnik nawigacji dla bibliotekarzy. Warszawa 2001
- D u r k a Piotr Jerzy: Komputer, Internet, cyfrowa rewolucja. Warszawa 2001
- D z i e k a ń s k a Ewa: Wirtualny Uniwersytet. *Chip* 1997 nr 5 s. 38–42
- G ł o w a c k a Ewa: Funkcja informacyjna internetowych stron WWW bibliotek na przykładzie polskich bibliotek uniwersyteckich. *Przegląd Biblioteczny* 2000 Vol. 68 nr 4 s. 291
- G u r b i e l Ewa i in.: Edukacja informacyjna. *Computerworld* 1998 nr 25 s. 52–54
- J o n a s D.: Wszystko o internecie. Łatwiejsze niż myślisz. Warszawa 2000
- K a s z t e l o w i c z P.: Medyczne serwery WWW w Polsce. *Internet* 1996 nr 7 s. 20–21
- K i t a j e w s k i M.: Home Banking: usługa przyszłości. Gliwice 2001
- K o n i k o w s k i Jacek: Telemedycyna *Internet* 1999 nr 3 s. 46–47
- K o s i a t y Jarosław: WWW, czyli Wszechnica Wiedzy Wszelakiej. *Medycyna Praktyczna* 1998 nr 4 s. 165–172
- L e ś Bartłomiej: *ABC Internetu 2001*. Kraków 2001
- M u e l v e r Jerry: PERL – tworzenie stron WWW. Warszawa 1998
- T u r c z y ń s k a Ewa, B i r s k a Renata: Badania ankietowe wykorzystania elektronicznego systemu informacyjnego Biblioteki Głównej AM w Lublinie a promocja usług informacyjnych. W: XIX Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Wrocław 31 V – 2 VI 2000 s. 63–73
- S a p a Remigiusz: Ocena jakości serwisów WWW. W: VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Ocena jakości: edukacja, biblioteki, usługi informacyjne”. Kraków, 5–6.06.2000, [EBIB 2000 nr 6]
- S a p a Remigiusz: Zarządzanie bibliotecznym serwisem WWW, <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib16/sapa.html>, [EBIB wrzesień 2000]
- S m i t h R. P., E d w a r d s Margaret J. A.: Internet for physicians. Springer Verlag, New York, 1997

Mgr inż. Lucjan Stalmach
Mgr Marta Stokaluk
Mgr Beata Bator
Kraków – CM UJ

**TECHNOLOGIE INFORMATYCZNE W ROZWOJU
ZINTEGROWANYCH USŁUG BIBLIOTECZNYCH – DOŚWIADCZENIA
BIBLIOTEKI MEDYCZNEJ COLLEGIUM MEDICUM
UNIwersYTETU Jagiellońskiego**

Streszczenie

Artykuł omawia wpływ, jaki technologie informatyczne (IT) wywarły na usługi świadczone przez Bibliotekę Medyczną CM UJ. Przedstawiono zmiany w sposobie ich realizacji charakteryzując pokrótce wykorzystane technologie informatyczne oraz dokonane zmiany organizacyjne uwypuklając wpływ, jaki miały one na personel oraz użytkowników biblioteki. W artykule zawarto również krótką analizę *SWOT* w odniesieniu do wykorzystania IT w bibliotece – opisano trudności i zagrożenia związane z wprowadzaniem IT do biblioteki, jak i wskazano na zalety i nowe możliwości w świadczeniu usług bibliotecznych.

Wstęp

Nowe technologie informatyczne są tym, co w ostatnich latach w decydujący sposób wpływa na kierunek przemian, jakie zachodzą w sposobie funkcjonowania. Nowe rozwiązania techniczne, nowe metody udostępniania informacji, a w szczególności ogromny rozwój internetu, zmieniły oczekiwania użytkowników wobec bibliotek. Zarówno lekarze, pracownicy nauki jak i studenci są środowiskiem otwartym na coraz to nowsze możliwości technik informatycznych, kontakty naukowe z wieloma ośrodkami na świecie oraz godziny spędzone w sieci czynią ich coraz bardziej wymagającymi wobec bibliotek.

Zmianie uległo również otoczenie, w którym biblioteki funkcjonują jako dostawca i klient usług. Usprawnienie metod gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji znacznie zwiększyło jej ilość dostępną dla użytkowników, wprowadzono nowe formy prezentacji informacji, upowszechniono nowe formaty i nośniki danych. Informacja w formie drukowanej wypierana jest przez informację multimedialną. Zmianie uległ rynek dostawców informacji. Coraz wyraźniej zauważalny staje się proces konsolidacji wydawców i dystrybutorów informacji.

Analiza SWOT

Przemiany zachodzące w bibliotekach i wokół nich stwarzają nowe uwarunkowania, które mogą przyczynić się do rozwoju lub osłabienia bibliotek. Dokładne poznanie

nowych możliwości i zagrożeń, jakie niosą ze sobą technologie informatyczne stanowić powinno punkt wyjścia dla analiz określających strategię rozwoju bibliotek w przyszłości. Niniejszy artykuł stara się przedstawić pobieżną analizę oddziaływania IT na bibliotekę w oparciu o metodykę **SWOT** (Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threads).

Silne strony (Strengths)

Rozpatrując IT w kontekście bibliotek i informacji, należy wskazać na kilka najistotniejszych cech stanowiących o ich sile. Na tym etapie pomocne staje się postawienie sobie pytań:

Jakie są zalety wprowadzenia technologii informatycznych do bibliotek, jakie usługi dobrze funkcjonują dzięki nim, co jest postrzegane jako siła biblioteki.

Duża wydajność w gromadzeniu i przetwarzaniu informacji

Nowoczesne IT dostarczają metod i narzędzi do efektywnego gromadzenia i przetwarzania bardzo dużych ilości informacji. Dobrym przykładem jest tu elektroniczny katalog biblioteczny, który w tradycyjnej formie zajmował często kilka pomieszczeń, teraz zaś zapisany może być na dysku jednego komputera.

Istotniejszą jeszcze siłą technologii informatycznych jest zdolność przetwarzania informacji. Szybkość przeszukiwania, możliwość automatyzacji wielu procesów (np. automatyczna indeksacja, alerty tematyczne), możliwość kojarzenia różnych informacji, to niektóre z bardzo istotnych cech nowoczesnych metod przetwarzania danych.

Multimedialność informacji

Multimedialne możliwości powszechnie wykorzystywanego sprzętu komputerowego sprawiły, iż przechowywanie i udostępnianie informacji w postaci zapisów audio/video znacznie rozpowszechniło się. Co więcej, technologie informatyczne pozwalają na przekaz informacji w formie animacji komputerowych, symulacji oraz pozwalają na interaktywne oddziaływanie z użytkownikiem.

Zdalny dostęp i szybkość transferu danych

W oparciu o technologie sieci komputerowych możliwy jest obecnie przekaz informacji na bardzo duże odległości. Co więcej szybkość przekazu tych informacji jest bardzo duża.

Postać cyfrowa

Wykorzystywanie zapisu cyfrowego przyczyniło się do tego, iż przechowywanie informacji stało się znacznie prostsze, a jej jakość pozostaje niezmienna w miarę upływu czasu.

Słabości (Weaknesses)

Rozważając z perspektywy wewnętrznej jak i zewnętrznej odpowiedzi na pytania: co należy usprawnić, co idzie źle, czego należało unikać, można określić słabe strony wdrożenia IT w bibliotekach.

Koszt wdrożenia i utrzymania

Niezaprzeczalną słabością zaawansowanych technologii informatycznych jest ich koszt. I nie chodzi tu tylko o koszt zakupu. Bardzo wysoki jest koszt całkowity użytkowania (TCO- total cost of ownership), na który składa się zakup, utrzymanie, serwis, utylizacja, koszt procedur administracyjnych.

Wzrost wymagań wobec pracowników i użytkowników

Wprowadzenie nowych rozwiązań informatycznych wiąże się ze wzrostem wymagań, jakim poddać muszą zarówno bibliotekarze jak i użytkownicy bibliotek. Niestety, wymóg sprawnego posługiwania się komputerem działa niekiedy odstraszająco. Bibliotekarz często zmuszony jest udzielać pomocy użytkownikom nie radzącym sobie z nowoczesnymi urządzeniami lub programami.

Uzależnienie od sprzętu

Wprowadzenie do bibliotek serwerów stanowiących serce systemów informacyjnych biblioteki powoduje również uzależnienie od tego sprzętu. Awaria takiego urządzenia praktycznie paraliżuje pracę całej biblioteki i często uniemożliwia dostęp do zasobów udostępnianych przez bibliotekę.

Możliwości (Opportunities)

Mając na uwadze silne strony technologii informatycznych można spróbować określić nowe możliwości, jakie wiążą się z ich wykorzystaniem.

Rozszerzenie zakresu działania

Udostępnianie informacji przez sieci komputerowe stwarza bibliotekom możliwość dotarcia do nowych użytkowników. Co więcej, użytkownicy mogą korzystać z biblioteki nie opuszczając swego miejsca zamieszkania. Działanie biblioteki zaczyna mieć charakter aterytorialny.

Zastosowanie technik wizualizacji i syntezy mowy rozszerza także zakres zasobów dostępnych dla osób niepełnosprawnych.

Podniesienie trwałości informacji i redukcja miejsca

Zastosowanie cyfrowej reprezentacji informacji otwiera przed bibliotekami szereg możliwości: sprawniejsze wyszukiwanie, kompresję informacji (co wpływa chociażby na redukcję miejsca potrzebnego do jej przechowywania), automatyzację jej przetwarzania (indeksowania), zapis na nośnikach o wysokim poziomie trwałości.

Współpraca międzybiblioteczna

Wspomniana już możliwość świadczenia usług na odległość stwarza dogodne warunki do rozwoju współpracy między bibliotekami. Rozwój usług typu *delivery* oraz wypożyczeń międzybibliotecznych jest tego dowodem. Rozwój katalogów elektronicznych, technologie sieciowe, standaryzacja formatów, stwarzają dogodną możliwość budowy wspólnych katalogów (centralnych czy też rozproszonych) wielu bibliotek na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym.

Reorganizacja

Wprowadzenie systemów informatycznych do bibliotek bardzo często uwidacznia braki we właściwej organizacji pracy, niewłaściwy przepływ informacji, nieokreśloność kompetencji. Stąd proces informatyzacji sprzyja usprawnieniu wadliwej struktury jednostki.

Zagrożenia (Threads)

Analiza słabości związanych z IT prowadzi z kolei do rozpoznania niektórych zagrożeń związanych z ich zastosowaniem.

Eliminacja czynnika ludzkiego

Zwiększenie udziału technologii w realizacji procedur realizowanych do tej pory przez ludzi nieuchronnie prowadzi do stopniowego ograniczania ich (ludzi) udziału.

Z kolei jest i będzie grupa użytkowników, dla których wykorzystanie skomplikowanych narzędzi informatycznych będzie skuteczną przeszkodą w dotarciu do informacji.

Niejasność pochodzenia informacji

Rozszerzenie zakresu dostępnej informacji związane jest z osłabieniem procedur jej doboru, krytycznej analizy i weryfikacji źródeł pochodzenia.

Doświadczenia Biblioteki Medycznej CM UJ

Zdając sobie sprawę z siły i możliwości technologii informatycznych, Biblioteka Medyczna Collegium Medicum UJ już od wielu lat stara się je wykorzystywać w swej pracy.

Początki były skromne – uruchomiono serwis WWW prezentujący informacje o bibliotece, katalogi biblioteczne, informacje o miejscu przechowywania zbiorów, podstawowe bazy bibliograficzne itd. Otworzyły się możliwości oferowania usług on-line: wyszukiwanie i przesyłanie kwerend, skanowanie i przesyłanie artykułów oraz profesjonalna organizacja dostępu do czasopism elektronicznych w sieci uczelnianej. Droga do tego poziomu usług nie była łatwa. Przez kilka lat mieliśmy olbrzymie trudności w zapewnieniu stałego łącza internetowego. Najpierw połączenie modemowe, później łącza dzierżawione, aż w końcu w 1999 roku, stałe łącze światłowodowe.

W 1999 roku uruchomiliśmy internetowy serwis informacyjny z zakresu nauk medycznych - *Kornik*, który sprawdził się i działa nadal, a z każdym rokiem zwiększa się jego oferta. Serwis wykorzystuje mechanizm folderów publicznych oferowany przez serwer pocztowy MS Exchange. Dzięki temu zapytania użytkowników widoczne są w poczcie elektronicznej całego zespołu pracowników obsługującego *Kornik*.

Dostrzegając problem doboru i selekcji wiarygodnych informacji opracowujemy i na bieżąco uaktualniamy *Przewodnik po medycznych zasobach Internetu*, którego celem jest wskazanie pewnych źródeł wiedzy. Proponujemy przede wszystkim portale i serwisy informacyjne autoryzowane przez instytucje i stowarzyszenia naukowe, i bezpłatne bazy pełnotekstowe.

Wymagania, jakie stoją przed nami z jednej strony pochodzą od grupy czytelników z drugiej zaś od władz uczelni, które oczekują od biblioteki dostarczania raportów bibliometrycznych. Zobowiązani zostaliśmy między innymi do systematycznego dostarczania władzom uczelni listy pracowników naukowych, którzy opublikowali swoje prace w czasopismach o wysokim wskaźniku IF. Aby sprostać temu zadaniu przygotowane zostało specjalne oprogramowanie, które na podstawie Pub Med., JCR oraz bazy danych osobowych pracowników Collegium Medicum automatycznie przepytuje bazę Pub Med i tworzy listę publikacji pracowników CM UJ indeksowanych w tej bazie. Program wykorzystuje zaawansowane techniki dostępu do baz danych w architekturze klient/serwer oraz XML jako format komunikacji z Pub Med.

W związku z dużym rozproszeniem jednostek organizacyjnych naszej uczelni stworzyliśmy system skanowania i dystrybucji artykułów, który wykorzystywany jest także przy realizacji zamówień międzybibliotecznych. Najpierw usługa funkcjonowała w oparciu o jeden skaner posadowiony w Bibliotece Głównej, obecnie o kilka skanerów rozmieszczonych w bibliotekach klinicznych. W pierwszej wersji system wykorzystywał serwer pocztowy MS Exchange oraz program Outlook. W obecnej wersji system skanowania pracuje w oparciu o programy powszechnie dostępne – do skanowania wymagana jest jedynie przeglądarka internetowa Internet Explorer.

W ciągu kilku lat wdrażania IT powstało w Bibliotece Medycznej CM UJ szereg programów i baz danych. Opracowano prosty program biblioteczny umożliwiający katalogowanie i rejestrację wypożyczeń. Program wykorzystywany jest w mniejszych bibliotekach zakładowych. Powstały bazy danych nabytków, elektroniczny katalog czasopism drukowanych, katalog czasopism elektronicznych. Biblioteka powszechnie stosuje pocztę elektroniczną jako narzędzie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej. Rozsyła także biuletyn informacyjny w formie poczty elektronicznej do wszystkich zapisanych subskrybentów.

W tym samym czasie, rozpoczęliśmy udostępnianie czasopism elektronicznych.

Początkowo była to lista czasopism z adresami dostawców i wydawców, następnie narzędzie umożliwiające bezpośredni dostęp do poszczególnych tytułów czasopism.

W chwili obecnej czynimy starania, aby umożliwić jednoczesne przeszukiwanie baz bibliograficznych z możliwością bezpośredniego przejścia do pełnego tekstu artykułu.

W naszym przypadku jest to ponad 2 tys. tytułów z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych od kilkunastu dostawców: w ramach konsorcjów Blackwell-Synergy, EIFL Direct, Kluwer Journals, OVID Biomedical Collections, ProQuest Medical Library, Science Direct, Springer-Link oraz od poszczególnych wydawców.

Firmy proponują różne oprogramowania, ale niestety zawsze z jakimś ograniczeniem, co uniemożliwia dostęp do wszystkich opłaconych przez nas czasopism. Należy podkreślić także, iż koszt takiego oprogramowania jest bardzo wysoki.

Szukamy takiej platformy, która przy zaangażowaniu niewielkich środków finansowych i inicjatywie pracowników oddziału informacji naukowej spełni oczekiwania naszych użytkowników. Tym bardziej, że koszty rozbudowy i zarządzania naszym rozbudowującym się portalem z każdym rokiem wzrastają.

Nasze starania, aby informacja o nowych usługach dotarła do całego środowiska, które pracuje i kształci się w sporej odległości od biblioteki wsparte zostały szkoleniami. Dbając o powszechność dostępu do źródeł informacji nie zapominamy o użytkownikach, dla których korzystanie z narzędzi oferowanych poprzez nasz portal sprawia trudności. Przeprowadzamy kursy w salach wykładowych poszczególnych klinik i zakładów Collegium Medicum UJ.

Formą promocji i upowszechniania naszych zasobów jest przygotowywany internetowy *Serwis Informacyjny Biblioteki Medycznej*.

Obserwując rozwój wiodących bibliotek, wydaje się, iż konieczna staje się zmiana organizacji udostępniania zasobów w taki sposób, aby członek społeczności akademickiej, niezależnie od miejsca dostępu do Internetu, mógł mieć możliwość skorzystania z pełnej oferty macierzystej biblioteki. Analizując procesy, jakie towarzyszyły kolejnym etapom wdrażania technologii informatycznych w BM, należy stwierdzić, iż podstawą jest posiadanie zespołu, który pragnie do końca wykorzystać to, co jest możliwe do osiągnięcia. Stąd ważne jest, aby poza pracami bezpośrednio związanymi ze świadczonymi usługami, biblioteki prowadziły także prace studialne i badawcze. Często, to one stanowią początek nowych zastosowań informatyki w działalności biblioteki.

Wdrożenie technologii informatycznych związane było także ze zmianami organizacyjnymi, jakie dokonały się w Bibliotece. W roku 1998 powstał Dział Technologii Informatycznych zajmujący się obsługą informatyczną Biblioteki. Powstało stanowisko związane z zarządzaniem prenumeratą czasopism elektronicznych. Dzięki wprowadzeniu prostego w obsłudze, nie wymagającego specjalnego sprzętu systemu skanowania funkcja ta może być teraz realizowana również przez pracowników magazynu.

Wnioski

Przemiany, jakim ulegają nasze biblioteki potwierdzają, iż zmieniają się coraz bardziej z archiwów wiedzy w ośrodki aktywnie tę wiedzę tworzące i przetwarzające. Także rola bibliotekarza ulega zmianie, ewoluując w stronę tzw. menadżera wiedzy – osoby umiejącej zarządzać wiedzą, selekcjonować ją i poddawać krytycznej analizie.

Ważnym zadaniem bibliotekarzy jest poszukiwanie zastosowań dla pojawiających się technologii. Konieczna jest współpraca wszystkich działów biblioteki – bibliotekarz musi stawiać pytania informatykom, czy jego wizja wykorzystania narzędzi informatycznych jest możliwa do realizacji. Tylko wówczas możemy mieć nadzieję, iż w naszych bibliotekach pojawią się nowatorskie usługi.

Starając się podążać tą drogą, Biblioteka Medyczna CM UJ planuje przygotowanie szkoleń użytkowników w formie multimedialnych kursów on-line. Jako nowe usługi wykorzystujące nowe technologie informatyczne chcemy wdrożyć udostępnianie poprzez internet podręczników i skryptów autorstwa pracowników naszej uczelni. Kierując się nieskrępowaną wizją przyszłości, chcielibyśmy wśród naszych usług widzieć także usługę pomocy w wyszukiwaniu informacji, która polegałaby na zdalnym towarzyszeniu użytkownikowi w całym procesie poszukiwań.

*Lek. Jacek Drogoz
Warszawa – GBL*

ZINTEGROWANE USŁUGI BIBLIOTECZNE W GŁÓWNEJ BIBLIOTECIE LEKARSKIEJ

Problematykę usług prowadzonych przez bibliotekę możemy rozważyć w trzech aspektach:

Pierwszy z nich – to całokształt zagadnień związanych z jakością obsługi klienta zewnętrznego (jak się coraz częściej nazywa użytkownika biblioteki): komunikacja interpersonalna, zwrócenie uwagi na rzeczywiste potrzeby klienta, definiowanie problemu, asertywne podejście do klienta, a także radzenie sobie z jego obiekcjami. Ten problem jednak pominę w swej wypowiedzi. Poświęcona mu będzie specjalna konferencja, która zostanie zorganizowana w grudniu przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Teksty z tej konferencji zostaną opublikowane w grudniowym numerze EBIB-u.

Ponieważ problem ten jest zupełnie nowy w bibliotekarstwie (przynajmniej w teorii), zanim zaczniesz go szczegółowo omawiać, warto poczekać na wnioski

z konferencji. Niemniej poruszałem już to zagadnienie przed rokiem na liście dyskusyjnej SBP.

Drugi aspekt – to odpowiednia organizacja pracy, pozwalająca na sprawną obsługę klienta.

Trzeci – to wszystko, co jest związane ze sprawnym wykonaniem usługi z technicznego punktu widzenia. Głównie – stosowanie nowoczesnych rozwiązań w świadczeniu usług: zarówno nowe usługi jak i nowoczesne metody świadczenia tradycyjnych usług.

Organizacja biblioteki a sposób świadczenia usług

Nam, bibliotekarzom, trudno niekiedy zrozumieć reakcję klienta jaką jest tzw. „lęk przed biblioteką” – „library anxiety” – zjawisko opisane przez Marzenę Świrgoń w 4. numerze „Bibliotekarza” z 2002 roku. Okazuje się, że niejednokrotnie nawet wykształcony, obyty z biblioteką czytelnik, po wejściu do nowej placówki odczuwa pewną bezradność. Zależy mu na szybkim dotarciu do dokumentu, a tymczasem musi się skupić na opanowaniu rozmieszczenia katalogów, stosowanym w nich systemie informacyjno-wyszukiwawczym, próbie zdobycia informacji, w której części biblioteki powinien szukać interesujących go dokumentów.

W tej sytuacji należałoby „kogoś” po prostu spytać. Właśnie – „kogo”?

Główna Biblioteka Lekarska, niejako odpowiadając klientom na to pytanie, utworzyła przed rokiem nową komórkę – informatorium. Każda z zatrudnionych tam osób nie musi być „alfą i omegą” wszelakiej wiedzy bibliotekarskiej. Wystarczy, że jest zorientowana w strukturze instytucji, posiada pod ręką informacje dotyczące szczegółowych usług świadczonych przez bibliotekę i rzetelnie poinformuje klienta, kierując go do konkretnego działu z konkretnym problemem, a nie po dalsze „przekierowania”. Nie trzeba chyba wyjaśniać, jak ważny jest „czynnik ludzki” przy pierwszym kontakcie z biblioteką.

Niektóre z usług świadczonych przez bibliotekę składają się z kilku etapów, co jest związane z tym, że wykonaniem danej usługi zajmują się osoby zatrudnione w różnych działach.

Przykład:

1. Zamówienie złożone pocztą elektroniczną na kserokopie z XIX-wiecznego czasopisma wraz z mikrofiszami – do skrzynki Wypożyczalni Głównej.
2. Sekcja Udostępniania Dokumentów Wtórnych – wyszukuje dokumenty, z których mają być wykonane odbitki.
3. Dział Zbiorów Specjalnych, który posiada żądane dokumenty, udostępnia je SDW.
4. SDW przekazuje dokumenty do Pracowni Mikrofotograficznej w celu wykonania mikrofisz.
5. Pracownia Mikrofotograficzna – przekazuje mikrofisz do Pracowni Kserograficznej, w celu wykonania z nich kserokopii.

6. Pracownia Kserograficzna – wykonuje kserokopie i przygotowuje dla klienta przesyłkę oraz rachunek za wykonaną usługę.

Musimy zdawać sobie sprawę z tego, że na każdym z etapów mogą się zrodzić określone wątpliwości, a naszego klienta nie interesuje struktura organizacyjna instytucji. Dla niego daną usługę wykonuje biblioteka, a nie określony dział. Dlatego niedopuszczalne jest odsyłanie go do innej komórki w celu wyjaśnienia wątpliwości. Jeśli osoba z danego działu nie potrafi udzielić konkretnych wyjaśnień (bo nie jest np. specjalistą od mikrofotografii), powinna natychmiast skontaktować klienta z kompetentną osobą, bądź poprosić go o poczekanie na informację, zaś problem powinien być kompetentnej osobie przekazany natychmiast. Przyjęte jest, że w takich przypadkach to instytucja wykonująca usługę powinna się skontaktować z klientem i wyjaśnić wszelkie wątpliwości, zamiast wciąż go odsyłać.

W tym przypadku konieczna jest wzajemna współpraca poszczególnych działów. W Głównej Bibliotece Lekarskiej kładzie się na to od kilku miesięcy szczególny nacisk. Każdy z pracowników wykonujących daną usługę zajmuje się tylko jej konkretnym etapem, jednak jest zorientowany odnośnie jej wszystkich etapów.

Przy rozwiniętej współpracy poszczególnych działów dało się zaobserwować następujące skutki:

1. Wzrost świadomości pracowników odnośnie wykonywanych usług, a zarazem wzrost odpowiedzialności za wizerunek całej instytucji.
2. Zanik zjawiska zwanego w języku potocznym „spychologią” – przerzucanie problemu na współpracowników z innych działów.
3. Usprawnienie wykonywanych usług.
4. Większe zadowolenie klientów z wykonywanych usług, a tym samym – wzrost zapotrzebowania na niestandardowe usługi (dzięki przełamaniu pewnych barier).

Zdawać by się mogło, że w każdym przypadku konieczne jest trzymanie się z góry przyjętej kolejności „ścieżki wykonania usługi”, a każde jej naruszenie spowoduje chaos. Okazuje się, że niekiedy odbieganie od przyjętego z góry schematu nie tylko nie dezorganizuje pracy, ale nawet ją usprawnia. Niezbędnym warunkiem tego jest – wspomniana wyżej przeze mnie – świadomość pracowników co do kompleksowego wykonania usługi.

Przykład: Klient omyłkowo (lub z innego powodu) składa zamówienie na dokumenty wtórne w komórce, która nie zajmuje się przyjmowaniem zamówień. Nigdy nie jest on z tego powodu odsyłany do właściwej komórki. Zostaje jedynie poinformowany, gdzie należy w przyszłości składać zamówienia, jednak złożone zamówienie zostaje przyjęte i przekazane odpowiedniej komórce przez pracownika GBL.

Inny przykład: Sekcja Udostępniania Dokumentów Wtórnych otrzymuje zamówienie na dużą ilość artykułów z różnych czasopism. Z reguły tok postępowania jest taki, że pracownicy tej komórki winni przeszukać zasoby drukowane, a w przy-

padku braku zamówionych czasopism, powinni przekazać zamówienie do sekcji zajmującej się wykonywaniem usług elektronicznych celem przeszukania zasobów internetowych. Zdarza się jednak, że przy większej ilości czasopism, zwłaszcza tych wydanych w ostatnich latach, krótszy jest czas pozyskania artykułów z sieciowych baz danych niż wyszukanie egzemplarzy drukowanych. Pomimo częściowego „odwrócenia” kolejności, usługa jest wykonana sprawniej.

Praktyką w GBL stało się prowadzenie rzeczowej korespondencji z klientami – zazwyczaj poprzez pocztę elektroniczną. Odchodzi się od udzielania szablonowych odpowiedzi bądź odsyłania po informację na stronę www. Na konkretne pytanie klient otrzymuje konkretną odpowiedź. Przykładowo: obliczanie ceny za niektóre usługi reprograficzne jest nieco skomplikowane i nie zawsze cennik opublikowany na stronie www (pomimo, że jest szczegółowy) może określić, ile klient zapłaci za daną usługę. Jeśli klient zwróci się z pytaniem o wartość dokładnie określonej usługi, otrzyma szczegółową odpowiedź. Zdarza się, że na prośbę klienta złożoną wraz z zamówieniem pomagamy mu zdecydować się na formę dostarczenia dokumentów tak, aby była ona dla niego najkorzystniejsza (finansowo bądź czasowo).

Niejednokrotnie kontaktujemy się z klientem po to, aby poinformować go, że jego zamówienie może zostać zrealizowane szybciej bądź taniej, jeśli zdecyduje się na zamówienie w innej formie. Przykład: Klientowi zależy na bardzo szybkim otrzymaniu kilku tekstów. Prosi on o dostarczenie kopii pocztą elektroniczną. W czasie przeszukiwania zasobów okazuje się, że biblioteka posiada tylko drukowaną formę żądanych publikacji. Klient natychmiast informowany jest o różnicy kosztów i czasu wykonania usługi między przesyłką pocztą elektroniczną a nadaniem faksu. Jeśli zależy mu na czasie, zazwyczaj podejmuje decyzję o nadaniu przesyłki faksem. W efekcie otrzymuje ją szybciej. Jeśli posiada faks dobrej jakości, również niższe są jej koszty. Zyskują na tym czasowo również inni klienci, gdyż ich zamówienia nie oczekują w kolejce na skanowanie, gdy wykonywane są skany publikacji, które równie dobrze mogą być wysłane faksem.

Nie ma tu, rzecz jasna, mowy o wywieraniu jakiegokolwiek presji na klienta. Decyzja każdorazowo należy do niego i jeśli forma przesyłki e-mailem jest dla niego niezbędna, taką otrzymuje.

W przypadku przysyłania kopii pocztą elektroniczną pojawiają się niekiedy problemy związane z brakiem świadomości klientów odnośnie funkcjonowania kont pocztowych. Choć usługa ta z miesiąca na miesiąc jest coraz powszechniejsza, dla wielu wciąż jest nowością. Zdarza się, że klient zamawia pokaźną ilość stron pocztą elektroniczną, nie zdając sobie sprawy, że jego skrzynka (często dostępna bezpłatnie na jednym z portali) ma ograniczoną pojemność. Zbędne jest w tym przypadku tłumaczenie klientowi zasad funkcjonowania poszczególnych kont. (Może on to odebrać jako niechęć do wykonania usługi przez pracowników biblioteki. Każdorazowa prośba do klienta o opróżnianie skrzynki po przesłaniu kolejnej porcji

przesyłki – to strata czasu oraz niepotrzebne wydatki na połączenia telefoniczne.) Pracownik zajmujący się wysyłką zakłada klientowi konto o pojemności pozwalającej na przesłanie do niego plików i informuje go o sposobie dostępu do tegoż konta.

Od pewnego czasu do wykonywania przesyłek pocztą elektroniczną wykorzystujemy program, który pozwala na potwierdzenie dotarcia przesyłki na wskazane konto, a także na automatyczne uzyskanie od klienta potwierdzenia odbioru przesyłki.

Szczegółowa korespondencja jest znakomitą środkami w przypadku różnego rodzaju obiekcji klientów. Okazuje się, że rzetelne i dokładne wyjaśnienie problemu każdorazowo pozwala zrozumieć klientowi pewne sytuacje, z których może on nie być zadowolony oraz pozwala dojść do porozumienia z nim. W niektórych przypadkach dobry skutek daje powołanie się na konkretne artykuły Regulaminu Udostępniania Zbiorów, a nawet Kodeksu Cywilnego (w każdym przypadku z przytoczeniem cytatów, co zwalnia klienta z wertowania przepisów).

Zdarza się, że zamówienie złożone przez klienta nie jest do końca jasne. W takich przypadkach każdorazowo wskazany jest kontakt z klientem pocztą elektroniczną bądź telefonicznie. Pozornie wiąże się to ze zwiększeniem kosztów (czas połączenia telefonicznego), jednak w rzeczywistości przynosi to bibliotece korzyści:

- profesjonalnie obsłużony klient nabiera większego zaufania do usługodawcy, częściej korzysta z jego usług, można też liczyć na to, że poleci usługodawcę innym osobom (wiem o tym na podstawie własnych doświadczeń).
- zawsze lepiej współpracuje się z klientem, z którym dojdziemy do porozumienia.
- realizacja niejasnego zamówienia prowadzi najczęściej do wykonania usługi niezgodnie z życzeniem klienta, co może spowodować tylko dodatkowe zajęcie cennego czasu pracy i zużycie materiałów. Można wprawdzie próbować udowodnić klientowi, że niedociągnięcie powstało z jego winy, jednak profesjonalne wykonywanie usług odbywa się według powiedzenia „Klient nasz pan”.

Błędem jednak byłoby wychodzenie z założenia, że „klient zawsze ma rację”. Kiedy jej nie ma (a tak też się zdarza), powinien w rzeczowy sposób dowiedzieć się od pracownika biblioteki, dlaczego jej nie ma – w taki sposób, aby sam przyznał się do błędu. Może to paradoksalne, ale w takich sytuacjach klient również nabiera zaufania do usługodawcy (o tym również wiem z własnych doświadczeń).

Przemiany w usługach świadczonych przez bibliotekę

Przemiany, jakie dokonują się we współczesnej technologii powodują zarówno większe wymagania klientów odnośnie świadczonych usług jak i coraz większe możliwości ich realizacji. Jeszcze nie tak dawno podstawowymi formami świadczenia usług reprograficznych było wykonywanie odbitek kserograficznych i sporządzanie mikrofilmów.

W ostatnim czasie coraz większą popularność zdobywają elektroniczne formy przekazu. Jest to związane z:

- coraz większą liczbą klientów posiadających odpowiedni sprzęt i oprogramowanie,
- mniejszymi kosztami wykonania usługi,
- krótkim czasem wykonania usługi (coraz częściej zdarza się, że czas realizacji usługi ogranicza się do dwóch godzin),
- coraz większą ilością czasopism publikowanych w formie elektronicznej.

Biorąc pod uwagę taki stan rzeczy, dochodzimy do wniosku, że idealnym rozwiązaniem byłaby całkowita digitalizacja drukowanych zasobów biblioteki. Elektroniczny zapis dokumentów na własnych serwerach pozwoliłby na błyskawiczne wyszukanie publikacji i przesłanie ich klientowi e-mailem lub faksem, a także ich wydruk na papier bądź zapisanie na dowolnym nośniku. Producenci sprzętu reprograficznego zadbali nawet o to, aby zeskanowane teksty mogły być przeszukiwane za pomocą słów z tekstu wraz z określeniem ich wzajemnych relacji. W efekcie, digitalizacja zbiorów znacznie usprawniłaby pracę osób zajmujących się tworzeniem zestawień, a nawet (na dzień dzisiejszy jest to sprawa bardzo kontrowersyjna!) pominięcie czynności związanych z klasyfikacją dokumentu za pomocą słów kluczowych. W krajach zachodnich istnieją nawet wyspecjalizowane firmy, które w stosunkowo krótkim czasie są w stanie przekształcić na formę elektroniczną najobszerniejsze nawet archiwa. Nie znam kosztów takiej operacji, ale łatwo domyślić się, że trudno je porównywać ze środkami, jakimi dysponują instytucje budżetowe w naszym kraju. Gdyby Główna Biblioteka Lekarska miała nawet możliwość przeprowadzenia digitalizacji prenumerowanych czasopism, to i tak ograniczylibyśmy się tylko do tych najbardziej poczytnych. Moglibyśmy się wtedy posłużyć specjalnym programem komputerowym, służącym do prowadzenia rankingu poczytności czasopism medycznych. Obecnie raporty z niego są wykorzystywane przy planowaniu ich prenumeraty.

Trudno w chwili obecnej zdecydować się nawet na zakup dostępnych urządzeń, które znacznie usprawniłyby pracę działu reprograficznego. Mam tu na myśli przede wszystkim skanery sieciowe, za pomocą których można zeskanowany dokument natychmiast przesłać na konto klienta, pomijając użycie programu pocztowego (wpisując adres e-mail odbiorcy bezpośrednio na wyświetlacz dotykowy). Nowoczesne kserokopiarki pozwalają na szybkie wykonywanie dwustronnych kopii bez konieczności powtórnego wkładania do maszyny jednostronnie zadrukowanej kartki. (Znaczna oszczędność czasu!) Tego typu urządzenia wyposażone są często w elementy wymagające wprowadzenia przez pracownika osobistego numeru identyfikacyjnego bądź karty identyfikacyjnej. To z kolei zwalnia pracownika od zliczania ilości wykonanych kopii, a kierownika – od żmudnego wykonywania raportów z pracy poszczególnych osób oraz produkcji i zużycia materiałów (robi to specjalny program).

Reprografia zbiorów specjalnych – to temat, na który należy zwrócić szczególną uwagę. Związane jest to zarówno ze specyficznymi wymaganiami klientów odnośnie dokumentów wtórnych wykonanych ze zbiorów specjalnych jak i z obostrzeniami związanymi z ich kopiowaniem. Znaczna większość tych zbiorów to dokumenty wydane bądź wytworzone ponad 100 lat temu. Są one cenne (z wielu względów) i zarazem najbardziej narażone na zniszczenie. Dlatego ich kserowanie bądź skanowanie jest bezwzględnie zabronione. Trzeba też wziąć pod uwagę fakt, że klienci zamawiający kopie z tychże zbiorów często wykorzystują je w pracach naukowych bądź publikacjach w postaci ilustracji. Niejednokrotnie życzą sobie postaci elektronicznej, którą można dalej obrabiać. Wskazane byłoby tutaj użycie specjalistycznego sprzętu (specjalnego skanera do starodruków, skanera do mikrofisz), który jest – niestety – zbyt kosztowny. Na szczęście niezawodność starego, tradycyjnego sprzętu oraz umiejętności pracowników pozwalają na uzyskanie kopii zgodnie z życzeniem klientów.

W Głównej Bibliotece Lekarskiej cenne zbiory zabezpieczane są w postaci mikrofisz. Jest to – według ogólnie przyjętych światowych standardów – najlepsza i najtrwalsza forma zabezpieczenia dokumentów. Właśnie na podstawie mikrofisz wykonuje się odbitki kserograficzne cennych zbiorów. W przypadku, gdy klient życzy sobie formy elektronicznej, skanuje się taką właśnie odbitkę. Dokładnie wykonana mikrofisz oraz starannie opracowany skan pozwalają otrzymać kopię, która niewiele traci w porównaniu do oryginału. Zbiory archiwalne posiadają często zabezpieczenia w postaci odbitek fotograficznych. Niekiedy na życzenie klientów przygotowuje się odbitki dokumentów metodą Copyproof.

Idealnym rozwiązaniem byłaby digitalizacja całości zbiorów specjalnych, jednak byłoby to zajęcie czasochłonne, wymagające dodatkowej siły roboczej oraz specjalistycznego, drogiego sprzętu.

Jakie wnioski można wysnuć na zakończenie? Wiadomo, że sytuacja ekonomiczna w całym kraju nie jest najlepsza. Choć firmy prześcigają się w produkcji sprzętu umożliwiającego sprawne wykonanie najbardziej wyspecjalizowanych usług, taka instytucja jak biblioteka rzadko może sobie pozwolić na jego zakup. Nie jest to jednak powód do tego, aby rozłożyć ręce i oznajmić klientowi, że nie da się czegoś wykonać, bo brakuje nowoczesnych urządzeń.

Może to, co powiem zabrzmi paradoksalnie, jednak w czasach, gdy nowoczesne technologie zastępują umiejętności człowieka, dane nam jest zwrócić większą na kapitał intelektualny pracowników, na tzw. „czynnik ludzki”. To właśnie od inicjatywy pracowników zależy, jakie usługi może świadczyć biblioteka. Należy więc doceniać ich pomysły na rozwiązanie pewnych problemów, pozwolić im wykazać inicjatywę, stworzyć im do tego warunki. Ważna jest więc tutaj dobra organizacja pracy, daleko posunięta współpraca między poszczególnymi komórkami.

Jeśli weźmiemy tu jeszcze pod uwagę odpowiednie podejście do klienta, wyjście naprzeciw jego problemom, klient zawsze nas doceni. Nawet wtedy, gdy stosowane w naszej instytucji technologie nie należą do najnowszej generacji.

Dr Jolanta Przyłuska
Łódź – IMP

MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA BIBLIOTEK INSTYTUTÓW NAUKOWYCH W ZAKRESIE ZINTEGROWANYCH USŁUG BIBLIOTECZNYCH

Streszczenie

Pomimo rozwijającej się współpracy akademickich bibliotek medycznych, mniejsze biblioteki instytutów naukowych posiadające wyspecjalizowany księgozbiór i przeznaczone do obsługi określonej grupy czytelników, odczuwają różnego rodzaju niedobory w zakresie świadczenia nowoczesnych usług informacyjnych. W referacie została scharakteryzowana mała biblioteka medyczna na przykładzie Biblioteki Naukowej Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Określono jej potrzeby dotyczące zintegrowanych usług bibliotecznych. Poczyniono próbę oceny udziału tej biblioteki we współpracy międzybibliotecznej nie tylko na zasadzie „biorcy usług”, ale również poprzez udostępnianie własnych zbiorów.

Zintegrowany system a zintegrowane usługi?

Świadczenie zintegrowanych usług bibliotecznych jest dużym wyzwaniem dla małych bibliotek w instytutach naukowo-badawczych. Wobec braku stabilności organizacyjnej i ekonomicznej jednostek macierzystych, przy których działają te biblioteki i przy rosnących wydatkach na zakup czasopism, książek, baz danych, potrzeby małych bibliotek realizowane są z dużymi opóźnieniami. Z roku na rok powstają zaległości trudne do nadrobienia, a cóż dopiero mówić o nowoczesnych zintegrowanych usługach.

Zastanawiając się nad tematem głównym konferencji doszłam do wniosku, że mogę określić jedynie obecny stan świadczonych usług przez medyczną bibliotekę instytutową. Do dyskusji o standardach i jakości usług trudno włączyć się przy braku systemu bibliotecznego.

Zintegrowane usługi biblioteczne to coś więcej niż zintegrowany system biblioteczny, przez który rozumie się zautomatyzowane zarządzanie, obejmujące główne funkcje biblioteki. Zintegrowany system oznacza, że różne zadania wykonywane są na jednej wspólnej bazie danych, że całość operacji w bibliotece została starannie zaplanowana i wszystkie moduły ze sobą współpracują [1]. Właściwe

wykorzystanie systemów zintegrowanych wymaga ścisłej współpracy bibliotek w celu obniżenia kosztów tworzenia baz danych [2].

Przez *zintegrowane usługi* rozumiem wspólne działanie bibliotek danego typu nie tylko w zakresie zautomatyzowanych systemów zarządzania biblioteką lecz także w zakresie jednolitego dostarczania dokumentów elektronicznych, zapewnienia dostępu do baz danych, do pełnych tekstów czasopism, wspólnych serwisów internetowych. Celem zintegrowanych usług jest optymalne zaspokojenie potrzeb informacyjnych użytkownika, przy jednoczesnym usprawnieniu pracy bibliotekarza.

Biblioteki instytutowe

Rola bibliotek instytutowych jako centrów dostarczających wyspecjalizowaną wiedzę jest niekwestionowana w środowisku medycznym. Wąski tematycznie księgozbiór, bezpośredni kontakt z czytelnikiem, pomoc w dotarciu do poszukiwanego piśmiennictwa, wolny dostęp do półek w czytelni, bliskość biblioteki od miejsca pracy, realizacja zamówień bez konieczności oczekiwania, możliwość wpływu na tematykę gromadzonych zbiorów to jedne z wielu cech przyjaznej dla czytelnika [3] biblioteki instytutowej.

Problemem staje się natomiast utrzymanie odpowiedniej jakości świadczonych usług przy kurczących się możliwościach finansowych. Czytelnikowi, którym jest najczęściej doświadczony pracownik naukowy, nie wystarczy przeglądanie katalogu kartkowego, oczekuje od biblioteki szybkiej, rzetelnej informacji i dostępu do pełnego źródła tekstowego w jak najkrótszym czasie bez względu na to, gdzie się ono znajduje. Nad ogólnymi kosztami utrzymania biblioteki i pozyskania dostępu do informacji użytkownik nie zastanawia się.

Rosnące potrzeby środowiska medycznego: pracowników naukowych, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych i dziennych mobilizują bibliotekarzy do poszukiwania nowych usług informacyjnych. W takiej sytuacji jedynym rozwiązaniem jest dogonienie nowoczesnych bibliotek. Powstaje pytanie, czy poprzez samodzielną działalność, czy wspólnie z innymi bibliotekami? Narzucone tempo powoduje, że biblioteki nie są w stanie uporać się z rosnącymi zadaniami i trudno im działać w izolacji [4]. Wykorzystanie możliwości stwarzanych przez postęp techniczny w bibliotekach specjalistycznych wiąże się nie tylko z koniecznością świadczenia zintegrowanych usług lecz także z integracją z innymi bibliotekami, szczególnie w zakresie szkoleniowym. Nie chcąc zatracić indywidualnego charakteru tych bibliotek, odrębności zbiorów, trzeba mieć na uwadze odmienność ich potrzeb i możliwości działania. Stwarzanie pozorów, że jedna, czy dwie osoby w takiej bibliotece znajdują się na wszystkich procesach i wykonują je dobrze wychodzi na niekorzyść czytelnikom. Jednak i te biblioteki zostały wciągnięte w nurt komputeryzacji i chociaż dość chaotycznie i z dużym wysiłkiem, ale próbują włączyć się w procesy zachodzące w innych bibliotekach. Wobec faktu że nowoczesna biblioteka nastawiona jest

głównie na dostęp, małe biblioteki mają szansę stać się centrami udostępniającymi specjalistyczną wiedzę.

Biblioteka Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi

Kilkanaście instytutowych bibliotek medycznych gromadzi i udostępnia materiały z wąskich dziedzin medycyny obejmujących: kardiologię, onkologię, pediatrię, pneumonologię, psychiatrię, reumatologię czy medycynę pracy. Aby przybliżyć warunki potrzebne do rozwoju zintegrowanych usług w małych bibliotekach scharakteryzowałam Bibliotekę Naukową Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Spojrzenie przez pryzmat tej biblioteki określi niektóre cechy wspólne dla większej grupy bibliotek instytutowych.

Główne cechy biblioteki IMP

Zbiory i użytkownicy

- specjalistyczny, niewielki księgozbiór liczący ok. 30 tys. vol. (w tym wydawnictwa anglojęzyczne)
- tematyczna lista prenumerowanych czasopism (82 zagraniczne, 172 polskie)
- użytkownik poszukujący wąskich zagadnień wiedzy medycznej (355 stałych czytelników)
- dopasowanie tematyki zbiorów do prowadzonych aktualnie badań
- potrzeba dostępu do ograniczonej liczby specjalistycznych czasopism a nie do kilku tysięcy oferowanych w bazach danych
- preferowanie przez użytkowników wersji drukowanej głównego trzonu zbiorów decydujących o profilu biblioteki
- potrzeba zakupu pojedynczych artykułów z czasopism luźno związanych z profilem biblioteki (kupowanie usługi informacyjnej a nie powiększanie zbiorów)

Personel, baza sprzętowa i lokalowa

- mała liczba pracowników (2–4 osób)
- mała liczba komputerów z dostępem do internetu (jeden dla czytelników, dwa dla pracowników)
- brak zautomatyzowanego katalogu
- zła sytuacja lokalowa (brak miejsca na magazynowanie)
- brak dobrej jakości sprzętu (kserokopiarka, fax, skaner)

Finansowanie i rozwój

- trudności w finansowaniu biblioteki ze strony instytucji zarządzającej
- izolacja od innych bibliotek
- wzrost aktywności biblioteki spowodowany oczekiwaniem odbiorców zapewnienia szybkiego dostępu do źródeł elektronicznych
- pilna potrzeba podnoszenia kwalifikacji

W chwili obecnej możliwości świadczenia nowoczesnych usług w tej bibliotece dotyczą:

- prezentowania od 2000 r. informacji o usługach na stronie WWW <http://www.imp.lodz.pl/biblioteka.htm>,
- przyjmowania zamówień poprzez pocztę elektroniczną library@imp.lodz.pl,
- pobierania kopii dokumentów elektronicznych z zasobów innych bibliotek medycznych od 2003 r. w systemach: doc@med, SDDE i SUBITO,
- współtworzenia Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych,
- udostępniania własnych baz bibliograficznych w internecie dzięki oprogramowaniu Expertus:
- MEDIP – baza bibliograficzna dotycząca medycyny pracy,
- PUB – publikacje pracowników IMP,
- NAUKA – doktoraty i habilitacje IMP,
- zapewnienia dostępu do pełnych tekstów czasopism w ramach prenumeraty wersji drukowanej oraz w ramach promocji wydawców,
- zapewnienia dostępu do baz danych w ramach konsorcjów bibliotecznych – np. EBSCO od 2000 r.

Brak katalogu online, ograniczony udział w konsorcjach zapewniających dostęp do pełnych tekstów czasopism, brak możliwości wykonywania kopii elektronicznych i wysyłania ich poprzez doc@med utrudniają włączenie się w świadczenie nowoczesnych usług informacyjnych. Małym bibliotekom trudno jest samodzielnie sprostać dotychczasowym wyzwaniom a wobec możliwości wykorzystania technologii informatycznych do tworzenia bibliotek cyfrowych różnice te będą pogłębiać się.

Podsumowanie

Na jednej z poprzednich konferencji powiedziano, że biblioteki nie powinny się dzielić na *małe* i *duże* lecz na *dobre* i *złe*. Nie wielkość zbiorów i liczba czytelników powinna określać ich status lecz jakość usług informacyjnych. Przy założeniu, że sposób zdobywania środków w największym stopniu zależy od jednostek przy których działają, trudno jest spodziewać się poprawy finansowania bibliotek. Może wspólne zdobywanie pieniędzy z zewnętrznych źródeł byłoby skuteczniejsze, tworzenie programów finansujących wspólną działalność w zakresie koordynacji dostępu do baz danych, modernizacji sprzętu i umożliwienia zakupu programu bibliotecznego dla *spóźnionych* bibliotek.

Aby biblioteki instytutowe mogły być *dobrze* potrzebna jest współpraca w zakresie doradztwa, organizowania szkoleń (na miejscu bez konieczności wyjazdu nielicznego personelu), udziału we wspólnych przedsięwzięciach.

Szczególnie cenne są inicjatywy, które nie wymagają dodatkowych nakładów finansowych ze strony bibliotek instytutowych. Możliwość udziału w systemie elektronicznej wymiany dokumentów doc@med, SDDE i SUBITO od br. znacząco wpłynęła na jakość usług świadczonych dla własnych czytelników. Udział

we wspólnym szkoleniu przeprowadzonym na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi z zakresu użytkowania baz EBSCO, wymiana wydawnictw instytutowych ze spokrewnioną tematycznie Biblioteką Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie, uczestnictwo w corocznych wykładach tematycznych specjalistów z innych uczelni w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego to jedne z form współpracy niezwiązanej z większymi wydatkami. Udział w konferencjach wyjazdowych, szkoleniach komercyjnych przy ograniczonym budżecie biblioteki jest bardzo trudny.

Kształtowanie pozytywnego i nowoczesnego wizerunku biblioteki, pozyskiwanie sponsorów też wymaga czasu i profesjonalnego przygotowania. Biorąc pod uwagę niewielką obsadę osobową, zauważany już wzrost aktywności, świadomość statusu w środowisku medycznym przed- i podyplomowym, podniesienie jakości usług w bibliotekach instytutowych zależy w dużym stopniu od pogłębiania i rozszerzania współpracy z innymi bibliotekami poprzez sieć i dzielenie zasobów bibliotek medycznych.

Bibliografia

- J a c q u e s s o n Alain: Automatyzacja bibliotek. Warszawa: Wyd. UW, 1999 s. 288
- P a l u s z k i e w i c z Anna: Struktura danych bibliograficznych w zintegrowanych systemach bibliotecznych. Warszawa: Wyd. SBP, 1997 s. 8
- P a w ł o w s k a Maria: Współpraca bibliotek instytutowych UJ w zakresie obsługi studentów kierunków matematyczno-przyrodniczych. Materiały z konferencji naukowej: Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników. Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, Warszawa, 23–24.09.2002
- P i n d l o w a Wanda: Czy studia w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa zaznajamiają studentów z problematyką współpracy bibliotek? Materiały z konferencji naukowej: Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników. Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, Warszawa, 23–24.09.2002

Mgr Lucyna Modrzejewska
Bydgoszcz – AM

MISJA BIBLIOTEKI NAUKOWEJ A WSPÓŁPRACA SIECI BIBLIOTEK MEDYCZNYCH NA RZECZ UŻYTKOWNIKA

Broker, to według Słownika wyrazów obcych¹, osoba zajmująca się pośrednictwem w sprawach kupna i sprzedaży towarów, papierów wartościowych lub usług handlowych. Broker informacji jest specjalistą pośredniczącym w udzielaniu wszelakiego

¹ *Słownik wyrazów obcych*. Warszawa 2000 s. 114

rodzaju informacji. Infobroker² jest gwarantem, że udzielona informacja jest najwyższej jakości oraz zgodna z zapytaniem.

W Stanach Zjednoczonych zawód brokera informacji pojawił się w latach 60. ubiegłego stulecia. Dostarczanie informacji stało się źródłem zmiany sposobu myślenia o charakterze działalności informacyjnej. Powołane w 1987 roku stowarzyszenie The Association of Independent Information Professionals³ opracowało zasady etyczne brokera, który jest zawodem przyszłości. Zasady etyczne wskazują między innymi na:

- utrzymywanie dobrego imienia zawodu przez rzetelność, uczciwość i wysokie kompetencje oraz zachowanie tajemnicy,
- przekazywanie aktualnej, najwyższej jakości informacji,
- poszanowanie praw autorskich oraz zasad umów licencyjnych,
- utrzymywanie zawodowych kontaktów z bibliotekami i przestrzeganie zasad dostępu do ich zbiorów.

Kompleksowa działalność bibliotek Uniwersytetu Temple w Filadelfii przypomina pracę wyspecjalizowanego Infobrokera, stosującego nowoczesne technologie do udzielenia wszechstronnej pomocy użytkownikom w studiach i badaniach naukowych. Biblioteki prowadzą działalność doradczą i szkoleniową użytkowników w zakresie samodzielnego wyszukiwania informacji. Pragnąc działać zgodnie z prawem uczestniczą w ogólnokrajowych i lokalnych debatach na temat prawa autorskiego i własności intelektualnej, zmianach w publikacjach i usługach elektronicznych.

Historia Bibliotek Uniwersytetu Temple rozpoczyna się w 1892 roku od jednoosobowej czytelni książek dla studentów. W 1913 r. liczyła 6 tys. wolumenów. Mając 75 tys. wolumenów i zespół 26 pracowników w 1936 r. przeniosła się do nowego budynku Sullivan Memorial. Do 1945 r. podwoiła zbiory i powstały nowe biblioteki. Paley Library powstała w 1966 r. W 1976 Biblioteki Uniwersytetu odnotowały pierwszy pełen milion książek w swoich zbiorach. W latach 60. i na początku lat 70. biblioteki włączyły się w system OCLC (Online Computer Library Center – Biblioteczny Ośrodek Komputerowy) oraz PALINET (Pennsylvania Libraries Information Network – Sieć Informacji Bibliotecznej w Pensylwanii), współpracujący z całym regionem i krajem. Wspólny katalog zasobów on-line ułatwia bibliotekom organizację i zintegrowany opis własnych i udostępnianych wspólnie zasobów elektronicznych, zapewnia odpowiedni dobór i utrzymanie linków do innych baz danych oraz łatwe przeglądanie dostępnych on-line źródeł informacji.

Struktura kompleksu bibliotek Uniwersytetu Temple składa się z bibliotek uniwersyteckich, bibliotek nauk medycznych, biblioteki prawniczej, ośrodka informacji naukowej oraz ośrodka nauczania komputerowego. Wszystkie łączy wspólny system zarządzania. Biblioteki Uniwersytetu mają w swoich zbiorach

² Bogdan M i ś: *Zawód : infobroker. Wiedza i Życie* 2001 nr 4 s. 23

³ <http://www.aiip.org>.

około 2,5 miliona wolumenów, 3 miliony mikroform, ponad 2 tysiące plików, 33 tys. rękopisów i materiałów archiwalnych, 205 tys. publikacji rządowych, 115 tys. map, 10 milionów grafik, ponad 20 tys. kaset audio, 3 tys. kaset video. Odnotowuje się wzrost dostępu do plików elektronicznych. W 2001 roku Paley Library (Główna Biblioteka) wypożyczyła 11 412 własnych pozycji i sprowadziła 5 446 pozycji w ramach wymiany międzybibliotecznej. Dynamicznie rozwija się usługa dostarczania dokumentów elektronicznych – pełnych tekstów z materiałów będących w zbiorach wszystkich bibliotek uniwersyteckich. Aby być konkurencyjnym wobec innych dostawców informacji biblioteka wdrożyła działanie systemu usług informacyjnych on-line użytkownik – bibliotekarz. Czytelnicy za pośrednictwem komputera uzyskują odpowiedzi na zadawane pytania. Obsługę systemu TalkNow zapewnia personel dyżurujący w Dziale Informacji. Rozmowa przebiega podobnie jak za pośrednictwem opcji chat. System cieszy się ogromnym powodzeniem, szczególnie wśród studentów.

Choć przewiduje się zwiększenie dostępu do informacji przez internet, planuje się również powiększenie tradycyjnych zbiorów drukowanych. Zdaniem kierownictwa, biblioteka wirtualna nie zastąpi potrzeby skorzystania z książek i źródeł wciąż niedostępnych w plikach elektronicznych. Systemy on-line także posiadają ograniczenia: problemy z oprogramowaniem, sprzętem, przepływem informacji i prawami autorskimi.

W najbliższych dwudziestu latach biblioteki muszą utrzymać równowagę pomiędzy „posiadaniem” a „udostępnianiem”. Największy nacisk położy się na nowe technologie jak digitalizacja i udostępnianie zasobów on-line. Digitalizacja ochroni i zabezpieczy oryginały, zapewni lepszy dostęp do informacji o dokumentach przez linki oraz umożliwi publiczny dostęp do unikalnych materiałów. Zbiory drukowane pozostaną w centrum zainteresowania biblioteki, ponieważ, jak pisał Walt Crawford: „odczytywanie z urządzeń cyfrowych ma wady – zbyt wolna szybkość przepływu danych, niedogodne dla wzroku promieniowanie”⁴. Podczas procesu digitalizacji dochodzi do przekłamań przy kompresji, dekompresji, tłumaczeniach, a kasety, dyskietki, płyty CD i DVD w przeciwieństwie do papieru ulegają uszkodzeniom, które uwidaczniają się dopiero, gdy ktoś pragnie skorzystać z danego nośnika. Wyszukiwanie on-line jest pracochłonne i przynosi wiele rezultatów, ale nie zawsze warte uwagi. Tym łatwiej zrozumieć, że biblioteki ewoluują, ale nie przestają być bibliotekami w sensie fizycznym i tradycyjnym. Nowe technologie przynoszą nowe problemy, nowe żądania użytkowników i oczekiwania wobec bibliotekarzy. Lecz podobnie jak wcześniej mikrofiszę czy kserkopie, pliki elektroniczne nie zastąpią książek i czasopism drukowanych. Stare i nowe media współistnieją, nawet jeżeli te

⁴ Walt C r a w f o r d: *Paper persists: Why physical library collections still matter*. On-line (Jan/ Feb 1998, p. 44)

ostatnie dominują na rynku. Książka elektroniczna nie ma tych samych zastosowań, co tradycyjna, dlatego też nigdy jej nie zastąpi. Nowa forma „e-book” może być jednak sposobem na rozwiązanie jednego z większych problemów bibliotek akademickich, a mianowicie skryptów dla rzeszy studentów. Książki pozostają najlepszym narzędziem dla autorów do wypowiedzi kompleksowej, czytanie dłuższych dokumentów z ekranu nie jest satysfakcjonujące. Periodyki, gazety, zbiory specjalne, zdjęcia, mapy, rękopisy itp. są o wiele wdzięczniejszym materiałem do digitalizacji niż książki. Digitalizacja książek jest zalecana w przypadku białych kruków oraz pozycji zniszczonych, trudno dostępnych. Przechodzenie z zasobów drukowanych na elektroniczne nie jest niczym nowym. Już od lat biblioteki posilkowały się różnego rodzaju mikroformami: mikrofiszami, mikrofilmami, materiałami audiowizualnymi i multimedialnymi. Dostęp on-line do plików to tylko kolejny etap rozwoju usług informacyjnych. Dlatego dostęp elektroniczny nie jest zamiennikiem tradycyjnego korzystania z biblioteki, a jedynie uzupełnieniem. Przede wszystkim ułatwia wyszukiwanie żądanej informacji, ponieważ większość baz ma większe możliwości wyszukiwania według słów kluczowych oraz operatorów Boole’a według autorów, dziedzin, daty itp. Jednym słowem, nowe technologie w bibliotekach nie tyle rewolucjonizują sposób funkcjonowania bibliotek, co poszerzają dostęp do informacji i umożliwiają szerszą komunikację interpersonalną pomiędzy użytkownikiem i bibliotekarzem oraz pomagają pokonać ograniczenia fizyczne i geograficzne.

Przyszłość bibliotek Uniwersytetu Temple jest ukierunkowana na nowoczesną technologię i dostarczanie większej ilości informacji na nośnikach elektronicznych. Podstawowym celem Biblioteki jest poszerzenie tradycyjnych zbiorów oraz umożliwianie dostępu elektronicznego do źródeł własnych i pozabibliotecznych, szkolenie użytkowników w procesie wyszukiwania, oceny i wykorzystania informacji. Gwałtowne zmiany technologiczne zmusiły biblioteki do przejścia z modelu „posiadającego” na model „umożliwiających dostęp” bez względu na format i lokalizację informacji jak i użytkownika. Dzisiejsze biblioteki akademickie i naukowe nie mogą funkcjonować w izolacji i pozostać samowystarczalne. Muszą być aktywne i brać czynny udział w zmianach na polu komunikacji społecznej i nowych technologii, by odegrać bardziej znaczącą rolę w światowym społeczeństwie informacyjnym.

Zmiany technologiczne są najnowszą i najpotężniejszą siłą kształtującą biblioteki akademickie, które muszą wprowadzać innowacje i eksperymentować z nowymi technologiami. Czekają na rewolucję digitalizacji, która umożliwi dostęp do wszystkich informacji (bez względu na formę i lokalizację), wesprze badania i potrzeby użytkowników poszukujących natychmiastowego dostępu do źródeł, bez względu na to gdzie się one znajdują. Dlatego biblioteki uniwersyteckie rozwijają programy kształcenia na odległość, dostarczając coraz więcej materiałów interaktywnych i plików elektronicznych dla szkół, studiów i badań naukowych.

Wraz z nowymi technologiami biblioteki udostępniają zbiory i usługi szerszemu gronu użytkowników. Godziny otwarcia zwiększyły się do 24 godzin na dobę i 365 dni w roku, zwłaszcza jeśli chodzi o dostęp do katalogów i źródeł elektronicznych. Przestrzeń biblioteczna poszerza się. W tradycyjnych bibliotekach regały na książki i czasopisma zajmowały połowę przestrzeni bibliotecznej, a pozostałą przestrzeń dzielono na czytelnie, pokoje dla pracowników i wypożyczalnię. Z czasem, gdy zbiory się rozrastały, zaczęto zmniejszać liczbę miejsc w czytelniach i pokojach do studiowania, ustępując miejsca regałom na kolejne książki i pracownie komputerowe. Największym wyzwaniem przyszłości jest jak podzielić przestrzeń, biorąc pod uwagę krótki żywot nowych technologii i jak najlepiej zreorganizować przestrzeń biblioteczną i jej możliwości podłączenia do sieci komputerowej i internetu. Współczesna biblioteka powinna być bardziej elastyczna. Rosnąca liczba użytkowników z laptopami jest dobrym przykładem wyzwań ostatnich kilku lat. Biblioteki powinny mieć infrastrukturę dostosowaną do różnych systemów, jak również mocy elektrycznej i okablowania komputerowego. Centra zasobów elektronicznych wymagają terminali multimedialnych i lepszej akustyki oraz odpowiedniego oświetlenia. Tradycyjna przestrzeń biblioteczna, w której użytkownicy wyszukiwali książki i zasiadali nad nimi w czytelniach była łatwiejsza do wyznaczenia i określenia. Biblioteki powinny umożliwiać dostęp do sieci komputerowej, internetu, telekonferencji, telewizji kablowej i innych interaktywnych multimedii. Przyszłość będzie wymagała technologii bezprzewodowej w pokojach do pracy, a także nowoczesnego systemu oświetlenia, ogrzewania, klimatyzacji, wentylacji, monitoringu i zabezpieczeń.

Biblioteka to budynek, jego wystrój, estetyka i funkcjonalność. Należy go dostosować do zmieniających się zapotrzebowań użytkowników i bibliotekarzy.

Głównym zadaniem bibliotekarzy jest niesienie pomocy społeczności akademickiej oraz sektora publicznego w wyszukiwaniu informacji. Wymaga to wykwalifikowanego zespołu, wysokiej jakości usług, dużych możliwości sieciowych, szerokiego dostępu do zbiorów własnych i innych oraz rozwiniętego systemu dostarczania dokumentów elektronicznych. Aby temu sprostać i pozostać liderem informacyjnym w regionie oraz wśród ośrodków akademickich kraju Biblioteki Uniwersytetu Temple współpracują m.in. z Uniwersytetem w Pittsburgu i Uniwersytetem stanu Pensylwania, jak również z własnymi oddziałami w Japonii, Włoszech, Wielkiej Brytanii oraz Chinach. Biblioteki Temple kładą nacisk przede wszystkim na:

- własne zbiory książek i czasopism, szeroko rozumiane udostępnianie,
- materiały badawcze zbiorów specjalnych, m.in. broszur, map, starodruków itp.
- najnowsze bazy cytowań i bazy bibliograficzne w rodzaju Lexis/Nexis, ProQuest Direct, Britannica Online.
- członkostwo w OCLC (Online Computer Library Center) oraz RLG (Research Libraries Group – Zespół Badawczy Bibliotek), które umożliwiają dostęp do

milionów opisów bibliograficznych sponad 15 milionów bibliotek. OCLC i RLG umożliwiają dostawę dokumentów elektronicznych. Oferują dostęp do tysięcy wyspecjalizowanych baz danych komercyjnych i ośrodków akademickich,

- Scholars Information Center Network (SIC – Sieć Informacyjna dla Studentów), która umożliwia studentom i uczniom innych szkół elektroniczny dostęp do poczty elektronicznej, edytora tekstu, komercyjnych baz, internetu,
- aranżacje wnętrz dla uzyskania większej przestrzeni bibliotecznej poprzez selekcję i przesunięcia zasobów mniej wykorzystywanych,
- poszerzenie oferty informacyjnej dla kampusów akademickich,
- zwiększenie liczby etatów oraz podnoszenie kwalifikacji bibliotekarzy, aby sprościli nieustającym zmianom zachodzącym w świecie informacji.

Misją Bibliotek Temple jest promowanie i wspieranie badań naukowych społeczności uniwersyteckiej poprzez: wychodzenie naprzeciw potrzebom informacyjnym, umożliwianie dostępu do zbiorów własnych jak i zewnętrznych źródeł, pomoc użytkownikom w nauce i pozyskiwaniu nowych umiejętności oraz dostarczanie informacji w sposób efektywny i szybki, w myśl zasady „czytelnik naszym królem”. Wizją bibliotek Uniwersytetu Temple jest powstanie biblioteki akademickiej o zasięgu ogólnonarodowym, podnoszenie kwalifikacji pracowników dla dobra potrzeb użytkowników, wybór i zakup książek, czasopism, mikroform, multimediiów, które wzbogacą i poszerzą badania studenckie, promowanie innowacyjnych technologii, aby umożliwić jak najlepszy dostęp do informacji w formie elektronicznej, propagowanie wspólnych dla kilku dziedzin badań.

Dzięki darom, grantom, funduszom stałym biblioteki założyły sobie wykonanie czterech podstawowych celów na rok akademicki 2002/2003. Cel 1 – edukacja użytkownika, cel 2 – publiczny dostęp do aktualizacji programów wspólnych dla wszystkich bibliotek, cel 3 – konwersja z płyt CD na sieć internetową, (bazy pozostaną w formie CD, ale będą dostępne również on-line), cel 4 – wprowadzenie do sieci ISI (Instytutu Informacji Naukowej) rekordów bieżących i wcześniejszych, przed 2004 rokiem. Inne cele to – m.in. digitalizacja rzadkich i wartościowych zbiorów specjalnych, rozpraw doktorskich i habilitacyjnych Uniwersytetu, dostęp do czasopism z bazy Current Contents ze wszystkich dziedzin. Dalsze to: rozwój automatyzacji bibliotek i wprowadzanie nowych technologii informacyjnych m.in. przez rozwój stron internetowych, wymianę zintegrowanego systemu komputerowego na nowocześniejszy, umożliwiający wprowadzenie interaktywnego modułu biblioteka – użytkownik, skatalogowanie zbiorów sprzed 1972 roku, współpraca z Działem Wydawnictw w sprawie utworzenia wirtualnej biblioteki publikacji lokalnych, ulepszanie usług bibliotecznych przez powołanie Rady Programowej czuwającej nad rozwojem zbiorów i usług, reorganizacja pracy i struktury bibliotecznej.

W planach na rok akademicki 2002/2003 biblioteki Uniwersytetu Temple przewidywały między innymi: dalszy nacisk na szkolenie użytkowników, poszerzenie

współpracy z Działem Wydawnictw na rzecz wydawania e-books i opublikowanie w ten sposób skryptów, prac akademickich i publikacji regionalnych w połączeniu z organizacją wystaw i prezentacji książek elektronicznych, zgromadzenie wszystkich archiwów i zbiorów specjalnych w jednym miejscu, przeprowadzenie analizy usług bibliotecznych dla Stowarzyszenia Bibliotek Naukowych, sporządzenie raportu statystycznego z wykorzystania czasopism we wszystkich bibliotekach Uniwersytetu.

Kompleks bibliotek Uniwersytetu Temple w Filadelfii jest interfejsem między nieograniczonymi zasobami informacji a ludźmi potrzebującymi uporządkowanej i zweryfikowanej wiedzy. Dyrekcja Paley Library w oparciu o public relations prowadzi planową i zorganizowaną działalność bibliotek w celu zaspokojenia potrzeb otoczenia, w którym funkcjonuje.

Niniejsze doniesienie stało się możliwe dzięki życzliwości dyrektora Paley Library, pani Maureen Pastine.

Bibliografia

R o b i n s o n Lyn, B a w d e n David: Libraries and open society: Popper, Soros and digital information. *ASLIB Proc.* 2001 Vol. 53 nr 5 s. 167–178

B r e n n a n Croft Janet: Model licences and interlibrary loan / document delivery from electronic resources. (Licencje wzorcowe a dostarczanie dokumentów ze źródeł elektronicznych). *Interlending Doc. Supply.* 2001 Vol. 29 nr 4 s. 165–168

L o n s d a l e Ray, A r m s t r o n g Chris: Electronic books : challenges for academic libraries. (Książki elektroniczne: wyzwanie dla bibliotek akademickich). *Library Hi Tech.* 2001 Vol. 19 nr 4 s. 332–339

F o s m i r e Michael, Y o u n g Elisabeth: Free scholarly electronic journals: what access do college and university libraries provide? (Bezpłatne naukowe czasopisma elektroniczne: ich dostępność w bibliotekach szkół wyższych). *Coll. Res. Libr.* 2000 Vol. 61 nr 6 s. 500–508

S t o r m o n t Sam: Going where the users are: live digital reference. (Być tam gdzie użytkownicy: bezpośrednie, skomputeryzowane usługi informacyjne). *Inf. Technol. Libr.* 2001 Vol. 20 nr 3 s. 129–134

H i c k e y Thomas Butler: CORC – Cooperative Online Resource Catalog. (CORC – Wspólny Katalog Zasobów Online). *Libr. Administr.* 2001 Vol. 34 nr 3/4 s. 317–323

<http://www.library.temple.edu/>

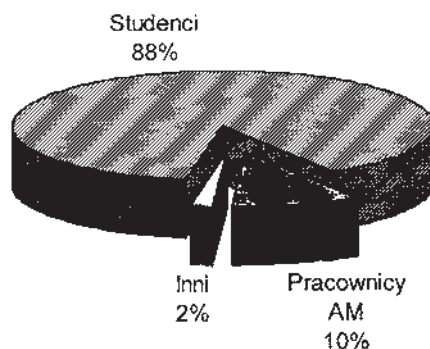
<http://ebib.oss.wroc.pl/2002/40/szczepanska.php.->

Mgr Irmina Utrata
Warszawa – AM

OFERTA USŁUG BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W WARSZAWIE – KIERUNKI ROZWOJU

Dynamiczny rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych a zwłaszcza Internetu zainicjował proces kształtowania się społeczeństwa informacyjnego. Wielość dostępnych informacji oraz nośników przekazu (książki, czasopisma, inne materiały pisemne, materiały audialne, audiowizualne, elektroniczne, informacje przejmowane z Internetu) stawiają przed bibliotekami nowe zadania. Podstawową funkcją staje się zapewnienie dostępu do informacji. Biblioteki zaczynają pełnić rolę centrów informacyjnych i metodycznych mających umożliwić wszystkim zainteresowanym szybkie otrzymywanie wyselekcjonowanych informacji. Aby sprostać zapotrzebowaniu i oczekiwaniom środowiska medycznego bibliotekarze stawiają sobie i realizują nowe zadania usługowe.

Biblioteka Główna Akademii Medycznej wraz z całym księgozbiorem od ponad 50-ciu lat mieści się w budynku Zakładu Medycyny Sądowej i niezmiennie jej użytkownicy korzystają z tych samych pomieszczeń. Na przestrzeni tych lat nastąpiło wiele istotnych zmian w organizacji i funkcjonowaniu Biblioteki. Znacznie wzrosła liczba oraz grono użytkowników: pracownicy naukowci, lekarze, farmaceuci, studenci dzienni, zaoczni, wieczorowi AM i innych wyższych uczelni, a także użytkownicy nie związani bezpośrednio z Akademią lecz zainteresowani literaturą medyczną.

Wykres 1. Użytkownicy Biblioteki

Zakupiono komputery, bazy danych, stworzono dostęp do globalnych zasobów informacyjnych. Pracownicy biblioteki nie tylko gromadzą dokumenty, ale tworzą informację o swoich zbiorach na podstawie jednolitych standardów. W grudniu 2001 r. powołany został zespół ds. opracowania i wdrażania elektronicznej kartoteki haseł

wzorcowych w wersji polsko-angielskiej języka informacyjno-wyszukiwawczego MeSH. Zadaniem Zespołu jest opracowywanie propozycji haseł i współpraca z bibliotekami medycznymi w ramach „Porozumienia Dyrektorów Bibliotek Medycznych”.

Biblioteka stała się miejscem, gdzie można uzyskać szybką informację na interesujący temat. Wyposażona w skomputeryzowany warsztat informacyjno-wyszukiwawczy stanowi podstawę prowadzonej działalności informacyjnej. Do dyspozycji użytkowników są tradycyjne katalogi kartkowe: zbiorów zwartych i zbiorów ciągłych oraz katalog komputerowy księgozbioru, który zapewnia szybkie, wieloaspektowe wyszukiwanie dokumentów opracowywanych zgodnie z ujednoliconymi zasadami katalogowania. Udostępniony w Internecie umożliwia zdalne przeszukiwanie zasobów informacyjnych, a także poza godzinami pracy biblioteki. Istnieje możliwość przeglądania kont użytkowników, po wpisaniu numeru karty bibliotecznego użytkownika indywidualnego. Codzienna obserwacja wskazuje na zwiększone korzystanie z katalogu komputerowego, którego obsługa jest prosta i nie sprawia kłopotu użytkownikom. Nie mniej jednak bibliotekarze udzielają wskazówek jak wyszukać daną pozycję lub odnaleźć literaturę na określony temat.

W 1998 roku udostępniono użytkownikom Multimedialną Czytelnię Internetową z 16 stanowiskami komputerowymi umożliwiającymi korzystanie z baz dostępnych w sieci oraz Internetu. Obsługę informacyjną prowadzą pracownicy Oddziału Informacji Naukowej i Czasopism oraz Oddziału Udostępniania. Bibliotekarze służą użytkownikom pomocą w korzystaniu z baz danych, serwisów informacyjnych innych bibliotek w kraju i za granicą oraz pozabibliotecznych zasobów informacyjnych Internetu. Prowadzona jest rejestracja stałych użytkowników poprzez nadanie im nazwy indywidualnej (login, password), oraz osobistego konta pocztowego e-mail dla lekarzy. Daje to możliwość korzystania z usług komputerowych świadczonych przez Bibliotekę. Osoby nie zarejestrowane mają dostęp do elektronicznych usług informacyjnych tylko w Oddziale Informacji Naukowej i Czasopism, gdzie mogą przeglądać jedynie medyczne bazy dostępne w Bibliotece. Prowadzone obserwacje użytkowników na przestrzeni tych lat wskazują na dobre rozeznanie w podstawowym warsztacie informacyjnym.

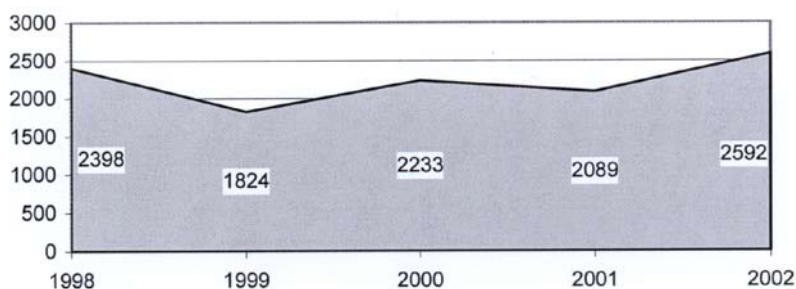
Pracownicy naukowcy, studenci oraz inni użytkownicy poszukując materiałów do prac, jakie prowadzą zgłaszają się do Biblioteki osobiście, telefonicznie, pisemnie lub poprzez e-mail z prośbą o wyszukanie odpowiednich publikacji czy udzielenie informacji dotyczącej określonego problemu. Zaspokajanie potrzeb informacyjnych użytkownika, wymaga od bibliotekarza znajomości wyspecjalizowanych źródeł, serwisów informacyjnych innych bibliotek w kraju i za granicą, baz danych oraz umiejętności dotarcia do pozabibliotecznych zasobów informacyjnych Internetu. Automatyzacja procesów bibliotecznych oraz udostępnianie komputerowych serwisów informacyjnych umożliwia pracownikom Wypożyczalni Międzybibliotecznej

odnalezienie tych materiałów, których nie ma w zbiorach biblioteki. Pracownicy Wypożyczalni Międzybibliotecznej realizują dwa rodzaje zamówień: z zewnątrz, które nadsyłają biblioteki, instytucje, indywidualni użytkownicy oraz zamówienia składane przez pracowników i studentów Akademii. Użytkownicy coraz częściej korzystają z poczty elektronicznej. Jest to wygodna i szybka forma współpracy, bowiem użytkownik tą samą drogą otrzymuje gotowe artykuły w postaci pliku. Statystyka wskazuje na stale rosnące zapotrzebowanie użytkowników na otrzymywanie kopii głównie z czasopism zagranicznych. Chcąc sprostać zapotrzebowaniom i wymaganiom użytkownika, który jest najczęściej zaznajomiony z Internetem i komputerowymi bazami danych, który chce otrzymać informacje szybko, powoli wyposaża się pracownię w nowoczesny sprzęt komputerowy, w 2001 roku zainstalowano np. niemiecki serwis informacyjno-wyszukiwawczy SUBITO, od połowy maja 2003 r. przystąpiliśmy do polskiego systemu elektronicznego dostarczania dokumentów medycznych doc@med. Bardzo istotnym udogodnieniem dla użytkownika jest fakt, że może zostać kompleksowo obsłużony bez konieczności przyścia do Biblioteki. Wykorzystanie zbiorów i informacji zwiększa się znacznie, dlatego muszą być one dostarczane w różnorodny sposób.

Lata	Rejestracja zamówień			Przesyłanie zamówień z innych bibliotek		Odbitki kserograficzne	Pliki PDF	SUBITO
	Ogółem	Inne Biblioteki	Pracownicy AM	Rewersy	E-mail			
1998	2398	1598	795	1557	41	6411		
1999	1824	1458	366	1392	66	7254		
2000	2233	1670	563	1585	85	8701		
2001	2089	1626	463	1522	104	7459		3
2002	2592	1668	924	1241	418	7744	188s.	13
2003	1252*	710*	542*	382*	328*	1758*	581s.*	41*

* do 30.04.2003

Tabela 1. Wypożyczalnia międzybiblioteczna

Wykres 2. Wypożyczalnia Międzybiblioteczna: rejestracja zamówień

Znaczącym elementem warsztatu informacyjnego Czytelni Głównej stał się księgozbiór podręczny: wydawnictwa informacyjne, bibliograficzne, słowniki rzeczowe, językowe, encyklopedie, CD-ROM-y, podstawowe podręczniki dla studentów wszystkich wydziałów, również anglojęzycznych. Książki ułożone są alfabetycznie wg działów. Udostępnianie ich jest szybkie, bez konieczności wypisywania zamówień do magazynu. Stworzono wolny dostęp do księgozbioru anglojęzycznego, dzięki czemu studenci z zagranicy mają zapewniony bezpośredni dostęp do poszukiwanego podręcznika. Taka organizacja pracy zminimalizowała czas oczekiwania na dokument, wyeliminowała konieczność prowadzenia wyszukiwań w katalogach, wypełniania zamówień. Bibliotekarze służą czytelnikom pomocą (na miejscu, telefonicznie), użytkownicy zaznajamiani są z poszczególnymi rodzajami działalności i usług biblioteczno-informacyjnych poprzez publikacje biblioteczne, jak : informator, codzienne kontakty, informacje na stronie domowej Biblioteki, który jest elementem działań marketingowych wśród użytkowników. Serwer Biblioteki dostępny jest całą dobę. Na stronie głównej znajdują się informacje o: Bibliotece i jej pracownikach, zasobach, medycznych bazach danych, serwisach edukacyjnych oraz serwery internetowe w AM, linki medyczne, ważne dokumenty. Istotnym aspektem działalności Biblioteki są wypożyczenia krótkoterminowe, które cieszą się ogromnym powodzeniem. Chcąc zwiększyć wykorzystanie księgozbioru i wyjść naprzeciw zapotrzebowaniom studentów wprowadzono wypożyczenia „weekendowe” od soboty godz. 12,00 do poniedziałku godz. 9,00, wypożyczenia nocne od godz. 18,00 do godz. 8,00 dnia następnego oraz wypożyczenia miesięczne. Z księgozbioru Biblioteki mogą korzystać wszyscy chętni, jednakże użytkowników spoza Akademii obowiązują inne zasady, a dotyczą one głównie wypożyczeń. Właśnie dla nich stworzono możliwość wypożyczeń za kaucją. Grupa użytkowników korzystających z tej usługi jest dość liczna – ok. 500 wypożyczeń rocznie. Dużym zainteresowaniem wśród studentów cieszy się możliwość korzystania bezpośrednio na miejscu z mikroskopów.

Rok	Zbiory druków zwartych zakup w vol.	Odwiedziny	Udostępnianie prezencyjne		Wypożyczenia krótkoterminowe	Informacje biblioteczno-bibliograficzne
			Ogółem	Mikro-skopy		
1998	1173	23254	24825	694	1769	1438
1999	780	26290	27448	752	3033	3359
2000	1427	27357	30407	864	3517	3301
2001	1052	22933	27855	1086	2940	2402
2002	1439	22523	25059	1296	2880	2431

Tabela 2. Usługi biblioteczno-informacyjne

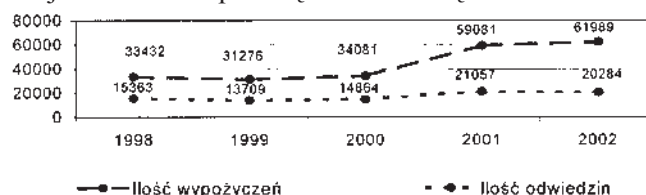
Stosuje się różne formy przysposobienia nowych użytkowników do korzystania z biblioteki i jej zbiorów: przysposobienie biblioteczne dla studentów I roku oraz objaśnienia ustne, czy udostępnianie regulaminu dla pozostałych użytkowników. W czasie szkoleń studentom wręczane są materiały promocyjne biblioteki, w postaci: regulaminu korzystania z Multimedialnej Czytelni Internetowej, informatora, wizytówek, wydruku ofert biblioteki ze strony WWW. Przysposobienie biblioteczne to przede wszystkim działalność dydaktyczna i szkoleniowa Biblioteki. W ramach tej działalności prowadzone są także ćwiczenia z podstaw naukowej informacji medycznej i farmaceutycznej dla studentów III roku Wydziału Farmaceutycznego. Studenci poznają różne formy opracowań i wydawnictw informacyjnych, uczą się sporządzania opisów do bibliografii załącznikowej oraz zapoznają się ze strategiami poszukiwania informacji w bazach danych i w Internecie.

Kolejnym elementem działalności Biblioteki jako instytucji usługowej jest Wypożyczalnia Studencka.

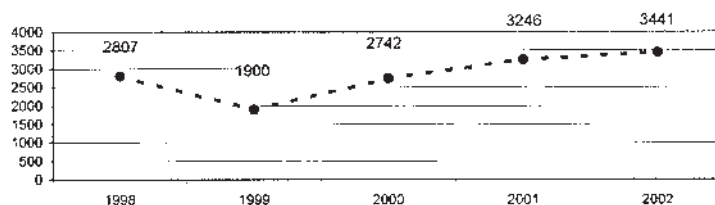
Lata	Ilość wypożyczeń	Ilość odwiedzin	Przyrost księgozbioru w vol.
1998	33432	15363	2807
1999	31276	13709	1900
2000	34081	14864	2742
2001	59081	21057	3246
2002	61989	20284	3441

Tabela 3. Wypożyczalnia Studencka

Tabela ilustruje wzrost zakupu książek oraz zwiększenie ilości wypożyczeń.

Wykres 3. Wypożyczalnia studencka: wypożyczenia i odwiedziny

Wykres 4. Wypożyczalnia Studencka: przyrost księgozbioru

Wypożyczalnia jest skomputeryzowana, działa w systemie SOWA, obsługuje ponad 5400 użytkowników zarejestrowanych. Moduł automatyzuje czynności związane z ewidencją wypożyczeń, zwrotów, prolongowanie. Wykonuje zestawienia statystyczne, nalicza kary, drukuje upomnienia oraz pokwitowania wpłat. Umożliwia uzyskanie informacji o obciążeniu konta, o dostępności danego egzemplarza i planowanego terminu zwrotu. Użytkownicy otrzymują karty biblioteczne z kodem kreskowym, zawierającym numer czytelnika. W ramach działalności informacyjnej sporządza się wykazy lektur obowiązkowych i uzupełniających dla studentów, które podlegają aktualizacji.

Użytkownik ma możliwość po wyczerpaniu wszystkich egzemplarzy interesującego go tytułu złożyć zamówienie. Komputerowa ewidencja czytelników i wypożyczeń zdecydowanie uprościła i skróciła proces wypożyczeń i zwrotów książek, stworzyła warunki kontroli i monitorowania w przypadku przekroczenia terminu zwrotu, polepszyła poziom obsługi użytkowników.

Biblioteka jest dobrze zorganizowana, posiada aktualne zbiory, ciągle udoskonalany jest warsztat pracy, rozwija działalność informacyjną, która skupia się głównie w Oddziale Informacji Naukowej i Czasopism.

Rok	Odwiedziny ogółem	Prenumerata czasopism		Medyczne bazy danych	Zestawienia tematyczne	Usługi ksero	Wykorzystanie stanowisk komputerowych
		Polskie	Zagraniczne				
1998	7.984	281	162	Medline, Current Contents-Life Sciences, CC-Clinical Medicine, Drugdex-Micromedex, Expertus, PBL	1.192	127.000	brak danych
1999	9.666	284	164	Medline, Current Contents-Life Science, Micromedex, OVID, Expertus, PBL	509	115.753	12.334
2000	10.527	284	164	Medline, Current Contents-Life Science, Micromedex, Excerpta Medica EMBASE, OVID Biomedical Collection, Academic Press, Elsevier Science, Expertus, PBL	790	122.716	16.387
2001	8.357	223	164	Medline, Current Contents-Life Science, Excerpta Medica Embase, Elsevier Science, Academic Press, OVID Biomedical Collection, Expertus, PBL	514	120.400	10.655

2002	5.672	227	132	Medline, Current Contents-Life Sciences, Excerpta Medica Embase, OVID Biomedical Collection, Elsevier Science, Core Biomedical Collection, Academic Press, Expertus, PBL	297	120.440	7.520

Tabela 4. Oddział Informacji Naukowej i Czasopism

W Czytelni Czasopism użytkownicy mogą skorzystać z czasopism z zakresu medycyny, farmacji i nauk pokrewnych, z prasy codziennej – dzienniki, tygodniki, otrzymać informacje: katalogowe o zbiorach własnych i innych bibliotek medycznych, adresowe dotyczące instytucji naukowych polskich i zagranicznych, bibliograficzne o publikacjach własnej Uczelni, o bazach danych. Do dyspozycji użytkowników są 4 stanowiska komputerowe przystosowane do obsługi baz medycznych oraz jedno stanowisko audio-wizualne. Biblioteka zapewnia bezpłatny dostęp do wielu baz dla całej Uczelni za pomocą IP oraz wydawanych w formie płyt CD, DVD, np. Medline, jak również dostęp dla wszystkich użytkowników on-line w ICM UW.

Dyżurujący bibliotekarze udzielają porad w zakresie formułowania kryterium wyszukiwawczego, opracowują tematyczne zestawienia na zamówienie, odpowiadają na wpływające kwerendy, pomagają w wyborze najlepszej metody poszukiwań zarówno w tradycyjnych jak i elektronicznych źródłach informacji, zapewniają pomoc w korzystaniu z Internetu. Liczba dokumentów elektronicznych napływających do Biblioteki stale rośnie. Użytkownicy informacji mogą korzystać z bibliograficznych i abstraktowych komputerowych baz danych Excerpta Medica Embase (baza bibliograficzna z abstraktami, od roku 1989+ zawierająca opisy artykułów z 3600 tytułów czasopism), MEDLINE (baza bibliograficzna z abstraktami od 1966 r.+ zawierająca opisy artykułów z ponad 3.500 tytułów czasopism, informacja o czasopismach znajdujących się w BGAM (library holding), Expertus (1993+) – bibliografia publikacji pracowników naukowych AM, Polska Bibliografia Lekarska 1979–1990, Polska Bibliografia Lekarska 1991 +, Science Direct (pełnotekstowa baza zawierająca artykuły z 499 czasopism wydawanych od 1995 r. przez Elsevier'a), Ideal online Library – czasopisma Academic Press, Core Biomedical Collection (CBC, pełnotekstowa baza zawierająca artykuły opublikowane po 1992 r. w 49 najbardziej znanych czasopismach medycznych, np. Lancet, British Medical Journal, American Journal of Cardiology), Visible Human Project (baza faktograficzna zawierająca dwuwymiarowe przekroje anatomiczne człowieka), z kaset magnetofonowych, kaset video, mogą zamówić wydruki lub kopie na dyskietkach. Dostęp do elektronicznych źródeł informacji a szczególnie baz zawierających dużą liczbę czasopism jest ceniony przez użytkowników, bowiem w krótkim czasie zostają zaspokojone potrzeby informacyjne. Największą, najbardziej znaną i wykorzystywaną jest baza Medline

i Embase – w 2002 r zarejestrowano 209.772 wyszukiwań. Inne bibliograficzne bazy danych cieszące się popularnością to Science Direct – zarejestrowano 41.872 logowania czy OVID-OBC – zarejestrowano 17.432 logowania. Ze względu na zmniejszające się co roku środki finansowe na prenumeratę czasopism a jednocześnie prowadzenie starań zapewnienia użytkownikom dostępu on-line do jak największej liczby czasopism elektronicznych Biblioteka AM przystąpiła do konsorcjum. Dzięki wysokiemu poziomowi czasopism wykorzystanie ich jest ogromne. Użytkownicy posiadają ze strony domowej Biblioteki dostęp do: wykazu czasopism on-line 2003 r. (A.B.E.Marketing), wykazu czasopism polskich w BG AM w 2002 r. (2003 r. w przygotowaniu), wykazu nowych nabytków BG i Bibliotek Zakładowych 1998–2002. Pracownicy Oddziału Informacji rejestrują i udostępniają opublikowany dorobek naukowy pracowników AM we własnej bazie danych (baza liczy obecnie 17.688 rekordy). Bibliotekarze muszą mieć świetną orientację we współczesnym piśmiennictwie oraz umieć korzystać z usług sieciowych, dlatego uczestniczą w wykładach, szkoleniach, konferencjach dotyczących tej tematyki. W gmachu Biblioteki w 2002 roku zorganizowano 2 wykłady wspólnie z portalem internetowym Eskulap – „Nauka medycyny z Internetem”, „Internet w medycynie”, w których uczestniczyli również lekarze i studenci.

Postępująca informatyzacja procesów bibliotecznych i informacyjnych wymusza zmiany w sposobie gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów, skraca czas dotarcia do informacji bibliograficznej, faktograficznej, daje możliwości wprowadzenia nowych form pracy (bazy danych, dyskiety, CD), umożliwia zwiększenie efektywności i jakości obsługi informacyjnej. Nowa sytuacja Biblioteki wymaga podejmowania długofalowego planowania, efektywnego i racjonalnego działania:

- uczestnictwo w krajowej i międzynarodowej działalności bibliotek, podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie bibliotekarstwa,
- zakup i eksploatacja jednego zintegrowanego bibliotecznego systemu komputerowego (konsorcjum),
- digitalizacja – elektroniczne przetworzenie książek i czasopism (kontakt z trudnodostępными dziełami, np. starodruki),
- wprowadzanie i efektywne wykorzystanie nowoczesnych technologii (zdalne zamawianie materiałów),
- rozwój i doskonalenie systemów wypożyczeń międzybibliotecznych,
- poprawa obsługi informacyjnej użytkowników – szkolenia pracowników w zakresie korzystania z Internetu i baz danych, samokształcenie, wewnętrzne egzaminy,
- doskonalenie oraz rozszerzenie funkcji informacyjnych stron WWW (linki do innych stron WWW),
- modernizacja serwisów informacyjnych i bibliotecznych, wprowadzenie nowych dziedzin, jak np. ekologia, marketing, zarządzanie,

- dostosowanie Biblioteki do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- przebudowa Wypożyczalni Studenckiej (zwiększenie ilości stanowisk komputerowych do obsługi użytkowników, zainstalowanie terminali do przeglądania katalogów, kont),
- rezerwacja pozycji katalogowych poprzez stanowiska komputerowe użytkowników,
- powszechny dostęp do stacji roboczych, drukarek, czytników CD-ROM, kserokopiarek, skanerów.

Mgr Agnieszka Czarnecka
Warszawa – AM

BADANIE WYKORZYSTANIA ELEKTRONICZNYCH ŹRÓDEŁ INFORMACJI PRZEZ PRACOWNIKÓW CENTRUM BIOSTRUKTURY AKADEMII MEDYCZNEJ W WARSZAWIE

Streszczenie

W pracy zaprezentowano wyniki ankiety przeprowadzonej wśród 35 pracowników naukowych Centrum Biostruktury AM w Warszawie. Jej rezultaty miały na celu określenie stopnia świadomości istnienia oraz rzeczywistego wykorzystania baz danych i narzędzi internetowych dostępnych ankietowanym, a także ocenę nieodzownego w tym przypadku poziomu opanowania przez nich obsługi komputera na poziomie użytkownika.

Dla uzyskania jak najwyższej wiarygodności badania, anonimowa ankieta skierowana została do grupy posiadającej swobodny dostęp do komputera i Internetu oraz zróżnicowanej pod względem płci, wieku, stażu pracy i stopni naukowych. Wachlarz pytań rozciągał się od kwestii dotyczących podstawowych zagadnień z dziedziny znajomości obsługi komputera i oprogramowania użytkowego, poprzez pytania związane z bogatą ofertą wybranych zasobów internetowych (portale internetowe, wortale, wyszukiwarki globalne, wyszukiwarki naukowe, słowniki on-line, katalogi biblioteczne on-line, płatne i darmowe bazy bibliograficzne i pełnotekstowe), po pytania dotyczące opinii na temat podniesienia własnych kwalifikacji w omawianym zakresie.

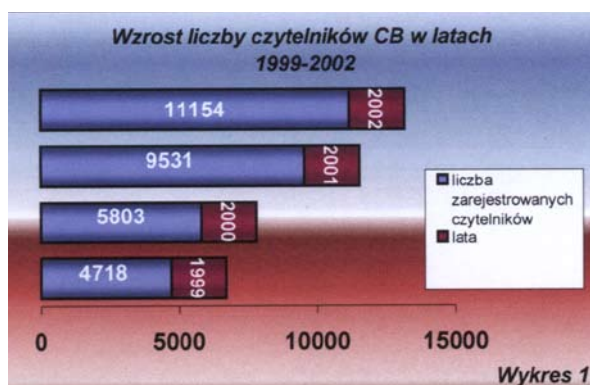
Zebrane w ten sposób dane potwierdziły przypuszczenia o niepełnym bądź znikomym wykorzystaniu przez większość ankietowanych możliwości jakie stwarzają elektroniczne narzędzia wyszukiwania informacji, dostępne ze stanowisk komputerowych Centrum. Otwarta forma pytań i możliwość umieszczania przez respondentów własnych uwag, pozwoliły na podjęcie próby sformułowania przyczyn takiej sytuacji, oraz opracowania nowych strategii praktycznych działań w zakresie marketingu informacji bibliotecznej, kierowanej do czytelników biblioteki Centrum Biostruktury.

Wprowadzenie

Podejmując temat zintegrowanych usług na rzecz czytelników, nie możemy zapominać, że efektywność tych działań zależy nie tylko od możliwości jakie stwarza

dla nich biblioteka, ale też od umiejętności czytelników w zakresie udostępnianej oferty.

Pracownicy Centrum Biostruktury od blisko 8 lat mogą korzystać z zasobów Internetu. Od 5 lat istnieje możliwość pracy z bazą Medline i bazą pełnotekstową CBC, od dwóch lat z bazami pełnotekstowymi ScienceDirect, a od półroka z bazą firmy A.B.E Marketing. Biblioteka CB obsługuje blisko 1000 użytkowników miesięcznie i w każdym roku obserwuje się wzrost tej liczby. Największy skok miał miejsce w latach 2000/2001 i był związany z pojawieniem się w bibliotece komputerów i możliwości korzystania z baz pełnotekstowych i Internetu (Wykr. 1). Większość pracowników naukowych ma dostęp do tych baz również ze swoich stanowisk

komputerowych. Pomimo tego, wiele osób zgłasza się często z pytaniami i prośbą o pomoc w zakresie omawianej w tej pracy tematyki. Przy jednoosobowej obsadzie w bibliotece i nieustannym wzroście liczby użytkowników, nieodzowna wydaje się potrzeba zwiększenia ich samodzielności w tych obszarach, gdzie jest to możliwe. Przeprowadzona ankieta miała pomóc w dokonaniu oceny tej samodzielności i w zależności od uzyskanych wyników, umożliwić dostosowanie strategii w zakresie rozpowszechniania informacji bibliotecznej, do potrzeb rzeczywistej sytuacji.

Metoda

Do przeprowadzenia badania wykorzystano anonimową ankietę (Załącznik 1) składającą się z 37 pytań, które można sklasyfikować w czterech głównych grupach:

- 1) wykorzystanie komputera i Internetu, znajomość programów użytkowych i urządzeń peryferyjnych,
- 2) wykorzystanie czasopism i książek w wersji on-line, wady i zalety tradycyjnego oraz elektronicznego dostępu do dokumentów,
- 3) wyszukiwanie przydatnych informacji na stronach WWW,
- 4) wykorzystanie baz pełnotekstowych i bibliograficznych.

Przeważająca część pytań miała charakter otwarty, tak, aby nie sugerować odpowiedzi i w ten sposób podnieść ich wiarygodność. Ze względu na chęć uzyskania jak najszerszej informacji, każde pytanie zaopatrzone było w możliwość dodania własnego komentarza. Pytania posiadały opcję związaną z częstotliwością lub stopniem znajomości określonego zagadnienia.

Ankietowani dobrani zostali tak, aby zróżnicowanie pod względem płci, wieku i stopni naukowych było równomierne. W badanej grupie kobiety stanowiły 54,28%, mężczyźni pozostałe 45,72%. Osoby w wieku do lat 40 to 40% całej grupy. Pod względem tytułów zawodowych i stopni naukowych badana grupa podzielona została na 3 kategorie:

- pracowników-absolwentów uczelni wyższych (magistrzy, lekarze medycyny) – 40%
- niesamodzielnych pracowników naukowych (doktorzy) – 31,43%
- samodzielnych pracowników naukowych (doktorzy habilitowani, profesorowie) – 28,58%

Wyniki ankiety

1. Wykorzystanie komputera i Internetu, znajomość programów użytkowych i urządzeń peryferyjnych

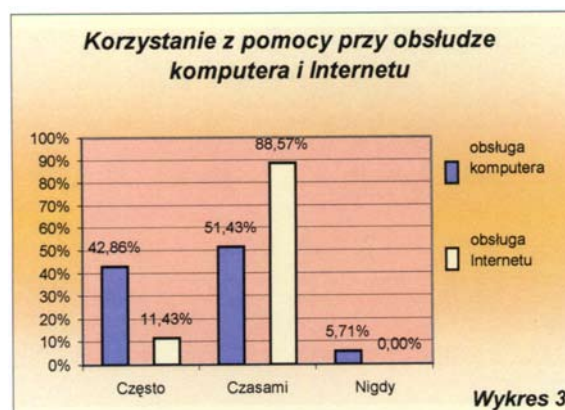
Komputer jest narzędziem codziennej pracy dla ponad połowy badanych osób. Największa grupa użytkowników korzysta z niego kilka godzin dziennie. Są też osoby, które spędzają w ten sposób kilkanaście godzin w ciągu dnia, ale w całej grupie to zaledwie 5,71%. Te dobre wyniki nie dotyczą 8,57% ankietowanych pracujących przy komputerze tylko kilka razy w miesiącu (Wykr. 2).

Niestety zaledwie 5,71% pytaných może obejść się bez pomocy w pracy z komputerem, a 42,86% potrzebuje jej często. Sytuację tę w dużej mierze tłumaczą wyniki pytania o sposób nabycia umiejętności obsługi komputera i poruszania się w sieci Internet. Aż 57,14% badanych posiadała tę sztukę samodzielnie, 40% z pomocą

znajomych i zaledwie 2,86% przy wsparciu informatyka. Żadna z ankietowanych osób nie wymienia tu kursów komputerowych.

Większą niezależność badani wykazują w poruszaniu się po Internecie. Wprawdzie odsetek osób, które są w pełni samodzielne wynosi 0%, jednak często z pomocy w tym zakresie korzysta zaledwie 11,43% (Wykr. 3).

Jeśli chodzi o znajomość programów użytkowych ankietowani mieli za zdanie wymienić je w kilku kategoriach:

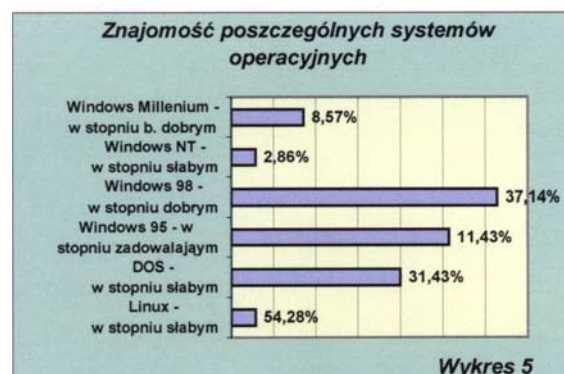
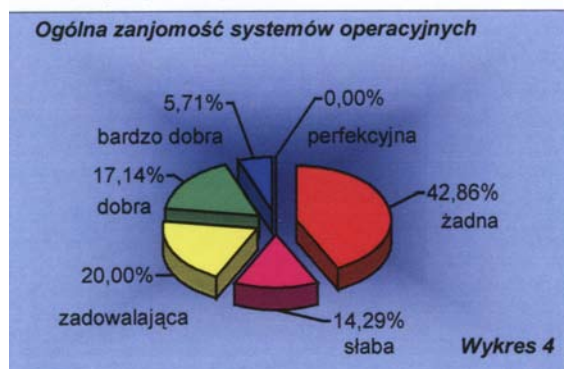
- systemy operacyjne
- programy biurowe
- programy graficzne
- programy do obsługi Internetu i poczty elektronicznej

Osoby, które nie deklarują znajomości programów we wszystkich omawianych grupach, stanowią największy procent badanych. Pozostali ankietowani często przyporządkowują programy do niewłaściwych dla nich grup, bądź wymieniają je błędnie przy innych pytaniach. Wielu respondentów jako przyczynę słabej orientacji w omawianym zakresie, podaje brak szkoleń z informatyki medycznej i użytkowej. Stąd tak duży odsetek chętnych do wzięcia w nich udziału (Wykr. 21).

Poniższe wykresy kołowe przedstawiają ogólną znajomość programów w danej kategorii, a wykresy słupkowe znajomość poszczególnych programów wraz ze średnim stopniem opanowania umiejętności ich obsługi.

W grupie systemów operacyjnych żadną ich znajomość zgłasza aż 42,86% badanych (Wykr. 4). Z wymienianych programów w stopniu bardzo dobrym znany jest Windows Millenium, niestety tylko wśród 8,57% ankietowanych. Być może nowe wersje programów, ze wszystkimi oferowanymi przez producenta udogodnieniami, są dla pytaných bardziej przyjazne w obsłudze. Tak małe wykorzystanie programu Windows Millenium może wiązać się z faktem, że jest on jeszcze stosunkowo nowy. Pod względem znajomości obsługi na drugim miejscu znalazł się program Windows

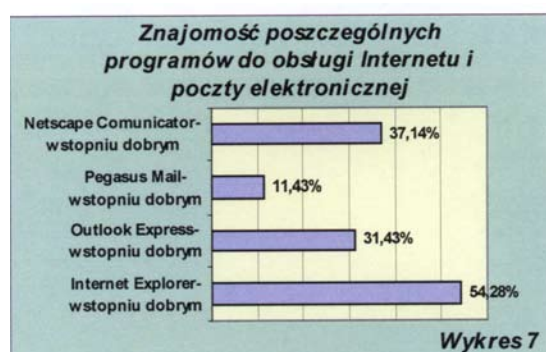
98 z oceną dobrą, na trzecim Windows 95, którego średni stopień znajomości jest zadowalający (Wykr. 5).

Zaraz po grupie systemów operacyjnych najsłabiej przedstawia się wykorzystanie narzędzi do obsługi Internetu i poczty elektronicznej. Aż 40 % ankietowanych nie potrafi ich wymienić w ogóle (Wykr. 6). Fakt ten w zestawieniu z odnotowaną wcześniej

dużą samodzielnością w obsłudze Internetu skłania do wniosku, że prawdopodobnie respondenci używają tylko kilku podstawowych funkcji omawianych w tej grupie programów i na tym poziomie oceniają swoją samodzielność bardzo wysoko. Często podkreślano również, że przy poruszaniu się po Internecie, bardziej niż w przypadku programów komputerowych, z powodzeniem można intuicyjnie sięgać po wiele dostępnych narzędzi. Najwięcej osób do obsługi Internetu wykorzystuje program Internet Explorer, a do obsługi poczty elektronicznej Outlook Express, których średnia ocena znajomości została ustalona na poziomie dobrym (Wykr. 7).

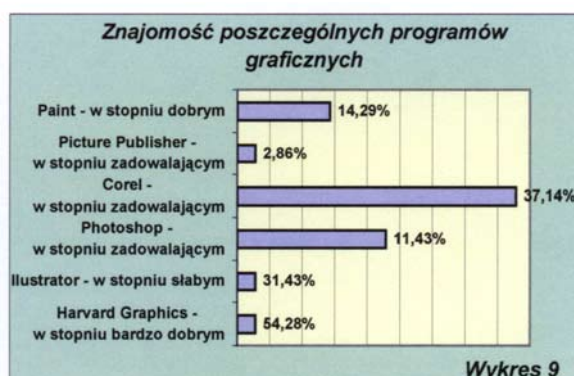
Na trzecim miejscu pod względem najsłabszej orientacji wśród programów z danej grupy, znalazły się programy graficzne. 34,28 % ankietowanych nie zna ich w ogóle (Wykr. 8).

Najczęściej wymieniane to Corel i Photoshop. Niestety wypadkowa znajomości ich obsługi jest tylko zadowalająca (Wykr. 9) co zdają się potwierdzać liczne deklaracje wzięcia udziału w szkoleniach z zakresu grafiki komputerowej (Wykr. 21).

Dość dobrze wyglądają natomiast wyniki pytania o umiejętność wykorzystania materiału zdjęciowego. 62% pytanym potrafi znalezione zdjęcie zapisać na dysku,

57,14% przenieść z dysku do wybranego dokumentu i 42,86% dokonać jego obróbki w programie graficznym. Z powyższych danych wynika jednak, że zakres tej obróbki jest dość ograniczony.

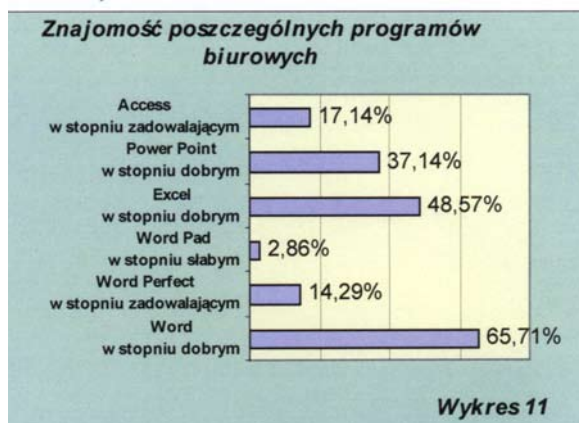

Najlepsze wyniki uzyskano dla odpowiedzi w obszarze programów biurowych. W porównaniu z poprzednimi grupami, tylko u 28,57% ankietowanych odnotowano zerową ich znajomość, a dobrą aż u 34,28% (Wykr. 10). Najczęściej pytani

wykorzystują programy: Word, Excel i PowerPoint, których średnia umiejętność obsługi jest dobra (Wykr. 11). Fakt, iż najwyższy wynik w zakresie opanowania obsługi poszczególnych programów, zarówno wśród programów biurowych jak i wśród programów w pozostałych grupach, osiągnął Word, skłania do refleksji, że z największym powodzeniem sam komputer wykorzystywany jest w celu edytowania dokumentów.

Znajomość urządzeń peryferyjnych w badanej grupie zadeklarowało zaledwie 37,14% respondentów. Najliczniejsza grupa potrafi w stopniu dobrym posłużyć się drukarką i skanerem (Wykr. 12). Jeśli chodzi o wykorzystanie zewnętrznych

nośników informacji badani najczęściej używają dyskietek – 57,14%. Wykorzystanie CD-ROM-ów zgłosiło 42,86%. Jednak, na 71% osób posiadających nagrywarkę, jej obsługę w stopniu zadowalającym opanowało jedynie 8,57%, co nasuwa wniosek, że większość osób nie potrafi samodzielnie zapisać dokumentu na płytach CD-ROM, a korzystanie z nich ogranicza się do odtwarzania zapisanych już nośników. Powodem tej niezadowalającej sytuacji, poza brakiem szkoleń, jest również niewystarczająca opieka informatyczna w Centrum Biostruktury. Indywidualne konsultacje w omawianym zakresie, które mogłyby być częściowym rozwiązaniem problemu, nie są możliwe do przeprowadzenia, ponieważ do obsługi blisko 100 stanowisk komputerowych wyznaczona jest tylko jedna osoba.

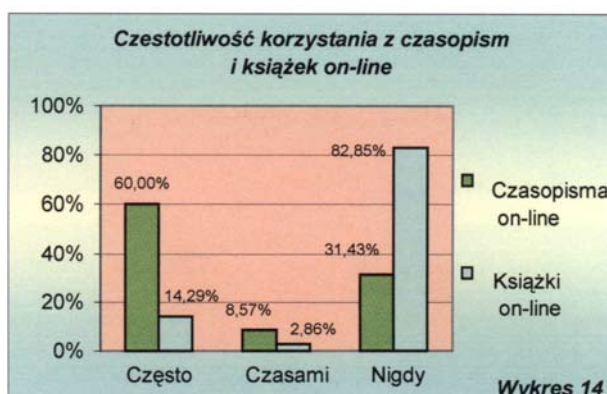
2. Wykorzystanie czasopism i książek elektronicznych, katalogi on-line, wady oraz zalety tradycyjnego i elektronicznego dostępu do dokumentów

Badani czytelnicy, którzy potrafią posłużyć się katalogiem elektronicznym, stanowią 54,28% całej grupy, co daje wynik o 6% lepszy niż w przypadku korzystania

z katalogów tradycyjnych. Jednak z punktu widzenia konieczności opracowania nowej strategii w zakresie rozpowszechniania informacji bibliotecznej, istotny jest też fakt, iż 34,28% badanych nie posługiwało się nim jeszcze nigdy. Dość dużą grupę stanowią też osoby, które w ogóle nie korzystają z tej drogi zdobywania informacji (Wykr. 13). Wśród uwag zamieszczanych przez respondentów często powtarzało się stwierdzenie, że z powodu braku czasu, obowiązek wyszukiwania literatury cedują na bibliotekarza lub współpracowników.

Cieszy fakt, że 60% ankietowanych korzysta z czasopism w wersji on-line. Jednak podobnie jak w przypadku posługiwania się katalogiem elektronicznym, duża jest też grupa, która nigdy nie miała z nimi styczności. 68,57% osób używa elektronicznych wersji czasopism do znajdowania wskazówek dla autorów, co stanowi wynik o blisko 6% lepszy od wyszukiwania w czasopismach tradycyjnych. Niewielkie jest natomiast wykorzystanie książek on-line. Tej formie lektury oddaje się tylko 14,29% badanych (Wykr. 14).

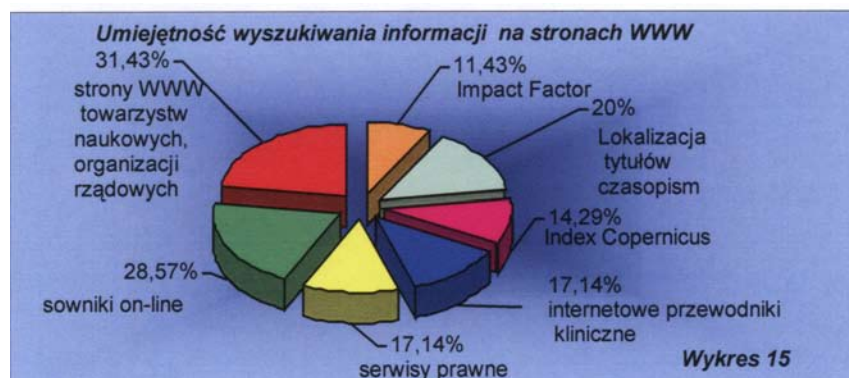

Ankietowani często narzekają na zbyt ubogą ofertę interesujących tytułów wydawnictw zwartych dostępnych w Internecie. Poza tym rzadkie ich używanie

wiąże się z zarzutami, jakie stawiane są przez badanych wszystkim dokumentom elektronicznym. Najczęściej wymieniane to: męczenie się wzroku, możliwość przeoczenia informacji ukrytych w zbyt bogatych pod względem grafiki i zbyt trudnych pod względem budowy stronach, brak możliwości pracy z tekstem w sposób tradycyjny – np. podkreślania, zapisywania notatek na marginesach, brak możliwości zabrania ze sobą dokumentu w podróż, trudny sposób wyszukania odpowiedniego artykułu, czy rozdziału, uzależnienie szybkości i możliwości dostępu do dokumentu od szybkości i sprawności komputera oraz łącza internetowego. Powtarzające się prawie we wszystkich ankietach aspekty, skłaniające czytelników do pracy z dokumentami w wersjach on-line to: aktualność, szybkość i wygoda dostępu do poszukiwanych materiałów.

3. Wyszukiwanie informacji na stronach WWW

Dość dobrze wygląda sytuacja jeśli chodzi o znajomość wyszukiwarek internetowych. Deklaruje ją aż 71,43% osób. Najczęściej wymieniane to: Google, Yahoo, AltaVista, Excite, HotBot i te które znajdują się na stronach Wirtualnej Polski, Onetu i Interii. Mimo to, zaledwie 20% ankietowanych umie samodzielnie lokalizować tytuły czasopism w bibliotekach poprzez Internet (Wykr. 15). Grupa ta wymienia jako źródło informacji Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych dostępny na stronach Głównej

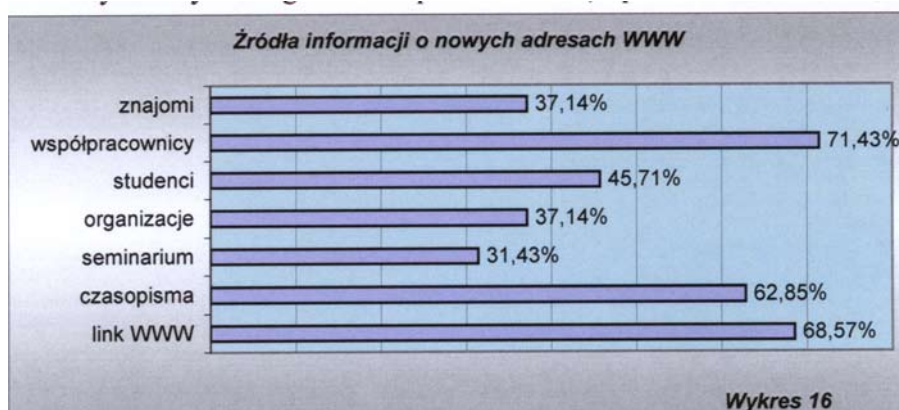

Biblioteki Lekarskiej i Biblioteki Narodowej. Równie niewiele osób w badanej grupie wie, gdzie w Internecie można znaleźć informacje na temat wskaźnika Impact Factor, lub punktacji dla czasopism znajdujących się na liście Index Copernicus. Podobnie wygląda sytuacja z wiedzą o internetowych źródłach informacji prawnej dla medyków i internetowych przewodnikach klinicznych dla lekarzy. Szczególnie niekorzystnie wypadła ta ocena dla lekarzy klinicystów, ponieważ posługuje się nimi w tej grupie zaledwie 20%. Najlepiej respondenci orientują się w wyszukiwaniu stron WWW towarzystw naukowych i organizacji rządowych, wśród których często wymieniana jest strona KBN. Jednak tylko 14,29% zna ją na tyle dobrze, żeby wiedzieć, iż znajduje się tu serwis Index Copernicus.

Wydawać by się mogło, że przyczyną braku wiedzy w tym zakresie może być brak szkoleń. Jednak tylko w ciągu ostatniego roku odbyły się w Bibliotece Głównej kursy poświęcone prawu medycznemu i promocji usług lekarskich w sieci Internet, osobne szkolenie na temat praktycznego wykorzystania Internetu przez lekarzy, czy szkolenie z zakresu stron WWW poświęconych onkologii. Niestety zaledwie kilku ankietowanych wzięło w nich udział. Osoby te zwróciły uwagę na fakt, że informacja o szkoleniach jest zbyt słabo rozpowszechniana. Postulowały również powtarzanie tych samych szkoleń w różnych terminach i uwzględnienie w ich przygotowaniu zróżnicowania uczestników pod kątem poziomu znajomości obsługi komputera, i Internetu. Wielu ankietowanych wymienia też jako przyczynę słabej znajomości przydatnych adresów WWW, brak czasu na ich wyszukiwanie.

Znajomość wyszukiwarek naukowych zgłosiło 45,71% badanych. Jednak pod tą nazwą rozumieli oni wyszukiwarki w bazach pełnotekstowych i bibliograficznych, podając najczęściej jako przykład bazy: Medline, PubMed, ScienceDirect. Żadna osoba nie wymieniła wyszukiwarek wyspecjalizowanych takich jak np. Search4Science, Scircus czy First Search, przeszukujących naukowe zasoby sieciowe.

Istotne z punktu widzenia jak najwyższej efektywności docierania z informacją biblioteczną do czytelników, było ustalenie źródeł informacji o nowych adresach internetowych (Wykr. 16). Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że są nimi

najczęściej: współpracownicy, link WWW, czasopisma i aż w 45,71% studenci. Jeśli chodzi o częstotliwość wykorzystania poszczególnych narzędzi internetowych, najintensywniej używane są: poczta elektroniczna, wyszukiwarki naukowe (w rozumieniu ankietowanych bazy bibliograficzne i pełnotekstowe) i portale internetowe. (Wykr. 17)

Te ostatnie znane są wśród 60% respondentów. Najczęściej odwiedzane są portale polskie: Gazeta, Wirtualna Polska, Onet, Interia. Portale medyczne, gdzie mogłaby znaleźć się większość potrzebnych pracownikom informacji, znane są tylko wśród

22,86% ankietowanych, którzy najczęściej wymieniali portale: Esculap i Clinika. Niestety wiele osób myli jeszcze pojęcie portalu z pojęciem strony WWW. Jednak dzięki temu uzyskano informację, że wymieniana jako portal strona domowa CB, jest znana wśród 67% ankietowanych.

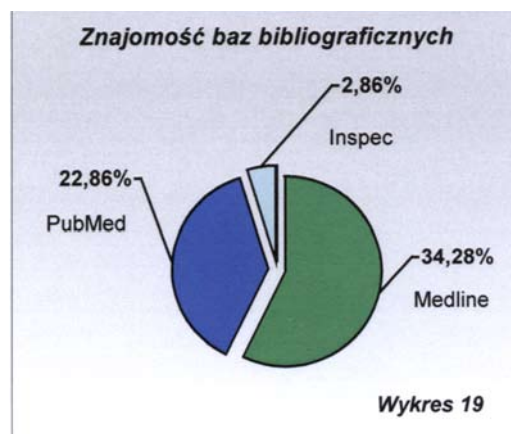
4. Bazy pełnotekstowe i bibliograficzne

Dość dobrze wypadła ocena odpowiedzi na pytania z obszaru baz pełnotekstowych. Z tych dostępnych od co najmniej dwóch lat korzysta ponad połowa ankietowanych. Najlepszy wynik osiągnęła baza CBC – 75%, prawdopodobnie dlatego, że towarzyszy ankietowanemu już blisko 5 lat. W porównaniu z tym wynikiem, pozytywny jest fakt, iż baza ABE dostępna zaledwie od kilku miesięcy, jest już wykorzystywana przez 43,75% ankietowanych. Może to oznaczać, że respondenci z coraz większą swobodą korzystają z tej nietradycyjnej oferty bibliotecznej, lub jest to spowodowane dużą atrakcyjnością dostępnych w bazie ABE tytułów (Wykr. 18).

Ankietowani wymienili wszystkie dostępne ze stanowisk komputerowych CB bazy pełnotekstowe. Wraz z ich pojawianiem się pracownicy byli informowani przez e-mail o możliwości dostępu do nich i oferowanych w ich ramach tytułach czasopism. Tak więc wyniki ankiety potwierdzają skuteczność tej drogi rozpowszechniania informacji bibliotecznej. Jeszcze wyraźniej widać to na przykładzie wyników pytania o znajomość baz bibliograficznych, o których nigdy nie informowano pytanych drogą poczty elektronicznej. Korzysta z nich zaledwie 35% respondentów, co w porównaniu do baz pełnotekstowych stanowi wynik o 16,34% gorszy. Nikt nie wymienia Polskiej Bibliografii Lekarskiej. Nie są też znane inne bazy bibliograficzne dostępne tylko w Bibliotece Głównej, jak na przykład EMBASE czy baza zawierająca bibliografię publikacji pracowników Akademii Medycznej.

Z zebranych informacji wynika, że najczęściej ankietowani wykorzystują bazy Medline i PubMed (Wykr. 19). Biorąc pod uwagę dużą znajomość strony domowej

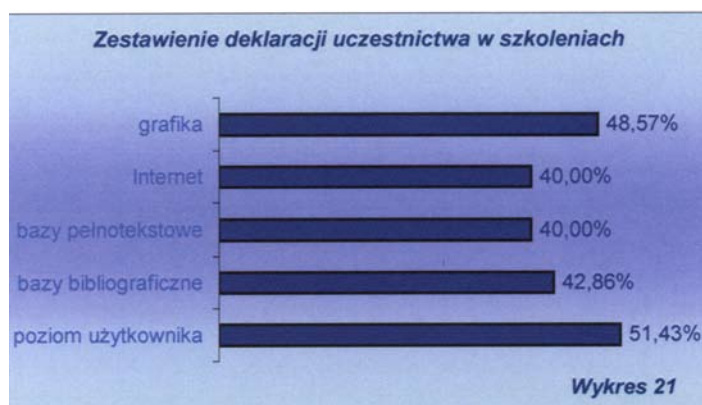

Centrum Biostruktury wśród badanych, do tak wysokiego wyniku mogło się przyczynić umieszczenie tu linków do obu baz. W dużej popularności samej bazy Medline ważną rolę odegrały zapewne szkolenia z jej obsługi, organizowane m. in. w ramach programu „Internet dla Lekarzy”. Niestety większość użytkowników korzysta z baz bibliograficznych „po omacku”, czego dowodzi nikła znajomość separatorów logicznych, ograniczników czy 2-literowych określników pól (Wykr. 20). Według wielu ankietowanych, intuicyjna metoda wykorzystywania baz bibliograficznych jest wystarczająca, mimo tego 42,86% pytanych deklaruje chęć wzięcia udziału w szkoleniach ze znajomości obsługi baz bibliograficznych (Wykr. 21). Wyszukiwarkami na stronach czasopism on-line posługuje się 45,71% badanych, 40% zna wyszukiwarki wspólne dla wszystkich czasopism w bazach pełnotekstowych, a z dostępnych tam archiwów korzysta 42,86% respondentów. Niestety, tylko 25,71% wie na czym polegają różnice między formatem PDF a HTML. Jest to bardzo istotna

informacja ze względu na fakt, że brak wiedzy na temat możliwości zamiennego stosowania obu formatów, jest często powodem krytycznej oceny korzystania z baz

pełnotekstowych. Na przykład ankietowani, którzy posługują się tylko formatem HTML, często narzekają na zbyt dużą, w porównaniu do wersji drukowanej, objętość tekstów w wersji on-line. Przy założeniu, że wspomniana grupa nie tylko nie wie na

czym polegają różnice między tymi dwoma formatami, ale też nie ma świadomości, że do odczytania dokumentów w formacie PDF niezbędne jest zainstalowanie odpowiedniego programu, można przypuszczać, że próba otworzenia takiego pliku, niejednokrotnie kończy się przeświadczeniem o braku możliwości dostępu do wybranego tekstu.

Podsumowanie

Powyższa analiza wyraźnie wykazuje duże zróżnicowanie w umiejętnościach i popularności wykorzystywanych narzędzi elektronicznych. Można jednak wyróżnić kilka obszarów, wyraźnie słabszych. Są to:

Obszar informatyki użytkowej i umiejętności obsługi urządzeń peryferyjnych

Przyczyny złej sytuacji:

- brak szkoleń
- zdobywanie umiejętności obsługi komputera we własnym zakresie
- problemy z serwisem informatycznym

Obszar wyszukiwania specjalistycznych informacji na stronach WWW

Przyczyny złej sytuacji:

- brak informacji o adresach przydatnych stron WWW
- brak czasu na swobodne poszukiwanie ciekawych miejsc w Internecie
- brak dostatecznego rozpowszechnienia informacji o organizowanych szkoleniach
- brak zróżnicowania poziomu szkoleń pod kątem posiadanej umiejętności obsługi komputera i Internetu wśród ich uczestników
- cedowanie obowiązków wyszukiwania tych informacji na bibliotekę

Obszar baz bibliograficznych

Przyczyny złej sytuacji:

- brak informacji o możliwości dotarcia do innych baz poza Medlinem i PubMedem
- brak uczestnictwa w szkoleniach lub częściowe wykorzystanie przekazywanych w ich trakcie informacji
- niepełne wykorzystywanie narzędzi oferowanych przez bazy bibliograficzne, wynikające z przeświadczenia o dużej skuteczności wyszukiwania intuicyjnego

Obszar książek on-line

Przyczyny złej sytuacji:

- brak znajomości interesującej oferty internetowej w zakresie wydawnictw zwartych
- zniechęcenie spowodowane brakiem umiejętności poruszania się po bazach pełnotekstowych
- zniechęcenie spowodowane zarzutami dotyczącymi wad dostępu on-line do dokumentów

Do tej pory istotne informacje biblioteczne przekazywane były głównie w trakcie pracy indywidualnej z czytelnikiem i sporadycznie rozsyłane e-mailem. W świetle zebranych materiałów metody te wydają się niewystarczające. Dlatego, zarówno, aby radykalnie poprawić sytuację w wymienionych wyżej obszarach, zaktywizować grupy, które są zupełnie bierne wobec korzystania z narzędzi elektronicznych, jak

też podnieść poziom umiejętności wśród grupy, która już je wykorzystuje, biblioteka zamierza podjąć następujące działania:

W związku z dużą znajomością strony domowej Centrum Biostruktury, posadowić na serwerze CB **stronę WWW** biblioteki i stworzyć w jednym miejscu platformę informacyjną, skupiającą w sobie wszystkie przydatne dla pracowników, a rozproszone w Internecie informacje.

W związku z dużym wykorzystaniem **poczty elektronicznej**, kontynuowanie rozpowszechniania tą drogą informacji bibliotecznej – m. in. powiadamianie czytelników o nowościach na stronie WWW biblioteki i o odbywających się w Bibliotece Głównej szkoleniach. W przypadku baz pełnotekstowych i bibliograficznych, załączenie dokładnego ich opisu i informacji o oferowanych tam możliwościach wyszukiwania.

W celu utrwalenia wiadomości przekazywanych w trakcie indywidualnej pracy z czytelnikiem, **przygotowanie drukowanych materiałów** informacyjnych.

W związku z dużym zainteresowaniem szkoleniami we wszystkich przedstawionych na wykresie 21 obszarach, przygotowanie we własnym zakresie **szkoleń z zakresu baz bibliograficznych, pełnotekstowych i ciekawych miejsc w Internecie**; szukanie sponsoringu dla cyklu wykładów i ćwiczeń z zakresu **grafiki komputerowej i informatyki użytkowej**.

Ze względu na duży przepływ wiadomości na drodze student – pracownik naukowy, zasugerowanie wdrożenia do tradycyjnych **szkoleń bibliotecznych skierowanych do studentów**, elementów wyszukiwania wybranych informacji na stronach WWW i w bazach danych.

ZAŁĄCZNIK 1

Szanowny Państwo!

Uprezjmię praszę o wypełnienie poniższej ankiety. Opracowanie zebranych w ten sposób informacji ma na celu sformułowanie wniosków dotyczących stopnia wykorzystania elektronicznych źródeł informacji przez pracowników Centrum Biostruktury. W zależności od wyników, badanie to może stanowić podstawę do ubiegania się przeze mnie o przeprowadzenie dla zainteresowanych osób specjalistycznych szkoleń w wyżej wymienionym zakresie.

Przed wypełnieniem ankiety proszę o jej uważne przeczytanie. Odpowiadając na kolejne pytania, należy zaznaczyć puste pole przy wybranej odpowiedzi lub/i wpisać treść odpowiedzi we właściwym miejscu. Bardzo cenne będą dla mnie uwagi, które mogą Państwo zamieścić przy każdym pytaniu i na końcu kwestionariusza.

Badanie jest anonimowe, w związku z tym nie należy podpisywać się imieniem i nazwiskiem.

Serdecznie dziękuję za uważne i szczere wypełnienie poniższej ankiety
mgr Agnieszka Czarnecka Biblioteka Centrum Biostruktury

DANE OSOBOWE

Płeć:	Wiek:	Tytuł:
☐ Kobieta	☐ Do 30 lat	☐ Lekarz medycyny
☐ Mężczyzna	☐ Od 31 do 40 lat	☐ Magister
	☐ Od 41 do 50 lat	☐ Doktor
	☐ Od 51 do 60 lat	☐ Doktor habilitowany
	☐ Powyżej 60 lat	☐ Profesor

PYTANIA

1/ Jak często korzysta Pan(i) z komputera?

- ☐ Kilkanaście godzin dziennie
☐ Kilka godzin dziennie
☐ Kilka razy w tygodniu
☐ Kilka razy w miesiącu
☐ Rzadziej niż kilka razy w miesiącu

Inne/uwagi:

2/ Czy często korzysta Pan(i) z pomocy innych w:

- A/ Obsłudze programów komputerowych**
☐ Często
☐ Czasami
☐ Nigdy

Inne/uwagi:

B/ Poruszaniu się po Internecie

- ☐ Często
☐ Czasami
☐ Nigdy

Inne/uwagi:

3/ W jaki sposób nabył(a) Pan(i) umiejętność obsługi komputera i poruszania się po Internecie?

- ☐ Kursy
☐ Pomoc znajomych
☐ Pomoc informatyka
☐ Samodzielnie

Inne/uwagi:

4/ Czy zna Pan(i) programy w wymienionych poniżej kategoriach? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę je wymienić i ocenić stopień ich znajomości.

Systemy operacyjne

☐ TAK							☐ NIE	
	slaba	zadowalajaca	dobra	bardzo dobra	perfekcyjna			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			

Programy biurowe

☐ TAK							☐ NIE	
	slaba	zadowalajaca	dobra	bardzo dobra	perfekcyjna			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			

Programy graficzne

☐ TAK							☐ NIE	
	slaba	zadowalajaca	dobra	bardzo dobra	perfekcyjna			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			

Internet i poczta elektroniczna

☐ TAK							☐ NIE	
	slaba	zadowalajaca	dobra	bardzo dobra	perfekcyjna			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			
	☐	☐	☐	☐	☐			

Uwagi.....

5/ Czy korzysta Pan(i) z urządzeń peryferyjnych? Jeśli tak, proszę je wymienić i ocenić stopień ich znajomości?

Urządzenia peryferyjne

	TAK					NIE				
	slaba	zadowalajaca	dobro	bardzo dobra	perfekcyjna					
	☐	☐	☐	☐	☐					
	☐	☐	☐	☐	☐					
	☐	☐	☐	☐	☐					
	☐	☐	☐	☐	☐					

Uwagi.....

6/ Czy zna Pan(i) podstawowe parametry swojego komputera? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę je wymienić.

☐ TAK

☐ NIE

Procesor:

Płyta główna:

Pamięć operacyjna:

HDD:

Karta grafiki:

Stacja dysków:

CD-ROM/ Nagrywarka:

Uwagi:

7/ Gdzie korzysta Pan(i) z komputera i Internetu? Przy odpowiedniej lokalizacji, proszę zaznaczyć częstotliwość.

	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
W domu	☐	☐	☐
W pracy	☐	☐	☐
W kawiarni internetowej	☐	☐	☐
Inne:	☐	☐	☐

Uwagi:

8/ Czy korzysta Pan(i) z katalogów bibliotecznych tradycyjnych i dostępnych on-line?
Przy wybranym rodzaju katalogu proszę zaznaczyć częstotliwość.

Katalogi tradycyjne	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Katalogi on-line	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy

Uwagi.....

9/ Czy korzysta Pan(i) z czasopism w wersji elektronicznej? Jeśli tak, proszę zaznaczyć właściwą częstotliwość i wymienić trzy tytuły.

Czasopisma w wersji on-line	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Tytuły czasopism w wersji on-line:			
1/.....			
2/.....			
3/.....			

Uwagi.....

10/ Czy korzysta Pan(i) z książek w wersji elektronicznej? Jeśli tak, proszę zaznaczyć właściwą częstotliwość i wymienić trzy tytuły.

Książki w wersji on-line	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Tytuły książek w wersji on-line:			
1/.....			
2/.....			
3/.....			

Uwagi.....

11/ Jak często korzysta Pan(i) z dokumentów zapisanych na CD-ROM-ie i dyskietce ?

CD-ROM	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Dyskietka	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy

Uwagi.....

**12/ Jakże dostrzega Pan(i) wady i zalety dostępu do dokumentów on-line?
Proszę je wymienić.**

Wady:

Zalety:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Uwagi:

13/ Gdzie szuka Pan(i) wskazówek dla autorów tekstów do publikacji?

☐ W tradycyjnych wersjach czasopism

☐ W czasopiśmie on-line

Proszę redaktora o przesłanie informacji.

☐ E-mailem

☐ Pocztą tradycyjną

☐ Proszę kogoś o pomoc

Uwagi:

14/ Czy wie Pan(i) gdzie można znaleźć w Internecie informacje na temat lokalizacji poszczególnych tytułów czasopism w bibliotekach Polski? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić te strony WWW.

☐ TAK

☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

15/ Czy wie Pan(i), gdzie można znaleźć w Internecie informacje na temat wskaźnika Impact Factor? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić te strony WWW.

☐ TAK

☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

16/ Czy wie Pan(i), gdzie można znaleźć w Internecie informacje na temat punktacji dla czasopism znajdujących się na liście Index Copernicus?

☐ TAK

☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

17/ Czy zna Pan(i) strony WWW towarzystw naukowych w Polsce i za granicą oraz organizacji rządowych do spraw polityki naukowej i naukowo-technicznej w Polsce? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić te strony.

☐ TAK

☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

18/ Czy zna Pan(i) internetowe przewodniki kliniczne dla lekarzy?
Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić ich adresy WWW.

☐ TAK ☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

19/ Czy otrzymuje Pan(i) elektroniczne biuletyny informacyjne? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę podać ich nazwy.

☐ TAK ☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

20/ Czy wie Pan(i) gdzie można znaleźć w Internecie źródła informacji prawnej dla lekarzy?
Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę je wymienić.

☐ TAK ☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

21/ Czy wie Pan(i) gdzie można znaleźć w Internecie słowniki w wersji elektronicznej?
Jeśli tak, proszę podać strony WWW, gdzie można je znaleźć.

☐ TAK ☐ NIE

.....

.....

Uwagi:

22/ Jak często wykorzystuje Pan(i) do pracy wymienione poniżej narzędzia?

Pakiet biurowy MS Office	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Poczta elektroniczna	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Portale internetowe	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Specjalistyczne portale internetowe	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Wyszukiwarki naukowe	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Wyszukiwarki internetowe	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Grupy dyskusyjne	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Bazy pełnotekstowe	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy
Bazy bibliograficzne	☐ Często	☐ Czasami	☐ Nigdy

Uwagi:

23/ Czy łączy się Pan(i) z portalami internetowymi? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić je kolejno, zaczynając od odwiedzanych najczęściej.

☐ TAK

☐ NIE

1..... 4.....
2..... 5.....
3..... 6.....

Uwagi.....

24/ Czy zna Pan(i) specjalistyczne portale medyczne? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić je kolejno, zaczynając od odwiedzanych najczęściej.

☐ TAK

☐ NIE

1..... 4.....
2..... 5.....
3..... 6.....

Uwagi.....

25/ Czy korzysta Pan(i) z wyszukiwarek internetowych? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić je kolejno, zaczynając od wykorzystywanych najczęściej.

☐ TAK

☐ NIE

1..... 4.....
2..... 5.....
3..... 6.....

Uwagi.....

26/ Czy korzysta Pan(i) z wyszukiwarek naukowych? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić je kolejno, zaczynając od odwiedzanych najczęściej.

☐ TAK

☐ NIE

1..... 4.....
2..... 5.....
3..... 6.....

Uwagi.....

27/ Czy korzysta Pan(i) z baz pełnotekstowych? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę wymienić je kolejno, zaczynając od odwiedzanych najczęściej:

☐ TAK

☐ NIE

1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

Uwagi.....

28/ Czy korzysta Pan(i) z wyszukiwarek dostępnych na stronach czasopism on-line?

☐ TAK

☐ NIE

Uwagi:

29/ Czy korzysta Pan(i) z wyszukiwarek wspólnych dla wszystkich czasopism w bazach pełnotekstowych?

☐ TAK

☐ NIE

Uwagi:

30/ Czy wie Pan(i) na czym polegają różnice między tekstem artykułu on-line w formacie HTML a PDF? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę podać trzy różnice.

☐ TAK

☐ NIE

Format HTML	Format PDF

Uwagi:

31/ Czy korzysta Pan(i) z archiwów w bazach pełnotekstowych?

☐ TAK

☐ NIE

Uwagi:

32/ Czy potrafi Pan(i) wykorzystać znaleziony materiał zdjęciowy? Jeśli tak, proszę zaznaczyć sposób.

☐ TAK

☐ NIE

- ☐ Zapisz go na dysku
☐ Przenieść go do dokumentu
☐ Plikować jego obróbki w programie graficznym

Uwagi:

33/ Czy korzysta Pan(i) z baz bibliograficznych? Jeśli tak, proszę wymienić je kolejno, zaczynając od odwiedzanych najczęściej.

☐ TAK

☐ NIE

1.

2.

3.

4.

5.

Uwagi:

34/ Czy pracując z bazami bibliograficznymi wykorzystuje Pan(i) separatory logiczne, ograniczniki, 2-literowe określniki pól? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, proszę podać trzy przykłady.

Separatory logiczne	☐ Tak	☐ Nie	Ograniczniki	☐ Tak	☐ Nie	2-literowe określniki pól	☐ Tak	☐ Nie

35/ W jaki sposób dowiaduje się Pan(i) o ciekawych adresach internetowych?

- ☐ Poprzez link z mojej strony WWW
☐ Z czasopisma
☐ Na seminarium, konferencji
☐ Z informacji rozpowszechnianych przez instytucje
☐ Od studentów
☐ Od współpracowników
☐ Od znajomych

Inne/Uwagi

36/ Czy brał(a) Pan(i) udział w szkoleniach dotyczących poruszanej w ankiecie tematyki? Jeśli tak, proszę wymienić temat szkolenia i zaznaczyć miejsce w którym się ono odbyło.

Temat szkolenia	Miejsce

Uwagi

37/ Czy chciałby(aby) Pan(i) wziąć udział w wymienionych poniżej szkoleniach? Jeśli tak, proszę zaznaczyć właściwe pola.

☐ TAK ☐ NIE

- ☐ Obsługa komputera na poziomie użytkownika
☐ Obsługa bibliograficznych baz danych
☐ Obsługa baz pełnotekstowych
☐ Poruszanie się w Internecie
☐ Obróbki graficznej obrazu

Uwagi

Jeśli mają Państwo dodatkowe uwagi, uprzejmie proszę o podanie ich poniżej.

Mgr Halina Wanatowska
Bydgoszcz – AM

ANALIZA WYKORZYSTANIA BAZ PEŁNOTEKSTOWYCH W BIBLIOTECĘ GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W BYDGOSZCZY

Rok 1990 uważany jest za początek polskiego internetu, kiedy Polska została połączona z European Academic & Research Network, była to sieć łącząca sieci akademickie. Dwa lata później narodził się World Wide Web i pojawiły się nowe możliwości publikowania tekstów w internecie. Pierwsze czasopismo internetowe *Mental Workland* (1978) nie cieszyło się popularnością, ale od tego czasu zaczęły pojawiać się periodyki, dostępne w internecie. Ich liczba w ostatnim dwudziestolecu znacznie wzrosła, w Polsce są one dopiero w fazie upowszechniania.

Do gromadzonych w bibliotekach zbiorów książek i drukowanych czasopism dołączył nowy rodzaj: zbiory elektroniczne, a wśród nich czasopisma elektroniczne. Oferowane na CD lub udostępniane z serwerów wydawców bądź konsorcjów na stałe wchodzą do zbiorów bibliotek, przede wszystkim fachowych, gdzie rośnie zapotrzebowanie na szybkie dostarczanie aktualnych informacji. Coraz częściej biblioteki wykupują dostęp do elektronicznych wersji czasopism, mają one uzupełniać ofertę czasopism drukowanych, zwiększać liczbę dostępnych tytułów albo też je zastępować. Wydawcy niejednokrotnie przy prenumeracie drukowanej wersji czasopisma uaktywniają dla prenumeratorów również wersję elektroniczną zaprenumerowanych tytułów a firmy oferują testy baz na różne okresy.

W pracach poświęconych czasopismom elektronicznym pojawiają się różne definicje pojęcia. Rozważaniom na ten temat sporo miejsca poświęciły Ewa Piotrowska i Renata Zając¹ podając taką definicję: czasopismo elektroniczne – czasopismo istniejące w postaci elektronicznej i dostępne poprzez medium elektroniczne. Rozszerzając tę definicję o sformułowanie zawarte w definicji Marka Stepowicza² mogłaby ona brzmieć: czasopismo elektroniczne to wydawnictwo cyfrowe o charakterze ciągłym ukazujące się systematycznie w formie elektronicznej i dostępne poprzez medium elektroniczne. Użyte w definicji PN dotyczących opisu bibliograficznego³ słowo komputer wydaje się zbyt wąskie.

¹ Ewa P i o t r o w s k a, Renata Z a j ą c, (2002, July 07). Czasopisma elektroniczne w bibliotekach naukowych. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy*. [Online]. 2002 nr 7. Protokół dostępu: <http://ebib.oss.wrocl/2002/36/piotrowska.php> [25. March. 2003].

² Marek S t e p o w i c z: Cechy formalne czasopism internetowych w odniesieniu do analogicznych publikacji drukowanych. Warszawa 2000 s. 6.

³ Opis bibliograficzny. Dokumenty elektroniczne. PN-N-01152-13. – Warszawa 2000 s. 4.

Gromadzimy bazy na dyskiecie i CD, zapewniamy również czytelnikom dostęp on-line do baz. Obecnie są to bazy:

- bibliograficzne: Medline, Embase, Polska Bibliografia Lekarska, Bibliografia Publikacji Pracowników AMB, Current Contents - Life Science,
- pełnotekstowe: Proquest Medical Library, pakiet Science & Technology, Health Source: Consumer Edition, Health Source: Nursing/Academic Edition, Clinical Pharmacology, CINAHL, Science Direct, Springer Link.

Biblioteka wydaje spore (jak na swój budżet) kwoty na pełnotekstowe bazy dostępne przez internet. Powstaje pytanie: jak są one wykorzystywane przez czytelników, jakie mają wady a jakie zalety w porównaniu z czasopismami drukowanymi. Ilość czasopism elektronicznych w bazach udostępnianych w naszej bibliotece wzrasta corocznie, co obrazuje poniższa tabelka.

Tytuły czasopism w bazach pełnotekstowych w latach 2000–2003

Nazwa bazy	2000	2001	2002	2003
Bazy Proquest Company	215	220	303*	3916
Ideal Library (od 2003 r. Science Direct)	234	234	272	272
Springer-Link	364	431	506	506
Bazy EBSCO Publishing	550	670	3606	4781
Razem	1363	1555	4687	9475

* W II półroczu 2002 r. doszły tu również tytuły z pakietu Science & Technology udostępnionego w ramach testów

W tabeli uwzględniono czasopisma z pełnymi tekstami, nie tylko biomedyczne, ale także z innych dziedzin wiedzy. Wykupujemy również dostęp on-line do baz wielodyscyplinowych ze względu na dużą ilość uwzględnionych w nich czasopism związanych z kierunkami studiów na naszej uczelni. W 2003 roku z ogólnej liczby 9475 tyt. ok. 35% to czasopisma z szeroko pojętych nauk medycznych. Stosunkowo niezbyt duży procent czasopism z biomedycyny w 2003 r. wynika stąd, że zakupiliśmy pakiet Science & Technology (ze względu na bazę Nursing Journals) oraz z faktu, że ASP jest bazą wielodyscyplinową. Dane o ilości tytułów czasopism w 2003 r. pochodzą z marca br.

Analizę bazy można przeprowadzić najpełniej, jeśli dostawca udostępnia również funkcje administracyjne dotyczące korzystania z bazy. Wówczas do analizy wykorzystuje się dane ujęte w dostępnej statystyce. Statystyki z programu są najbardziej miarodajne, lepiej obrazują wykorzystanie bazy aniżeli liczniki odwiedzin lub rejestracje prowadzone w zeszytach w pracowniach komputerowych.

Przeprowadzono analizę wykorzystania dwóch baz: Proquest Medical Library (wersja on-line) i Academic Search Premier, przy czym zwrócono uwagę głównie na pełne teksty, gdyż jest to podstawowa cecha i zaleta tych baz.

PROQUEST MEDICAL LIBRARY

Proquest Medical Library to baza amerykańskiej firmy Proquest Company. Oferuje ponad 300 tytułów czasopism biomedycznych. Zawiera roczniki czasopism od 1994 r. Umożliwia przeszukiwanie nie tylko według tytułów czasopism, posiada także wbudowaną wyszukiwarkę pozwalającą na znalezienie literatury według słów kluczowych. Do wyboru jest wyszukiwanie proste i złożone, interfejs użytkownika przejrzysty w systemie windows. Teksty są w formatach html, pdf, tekst + grafika, oprócz tekstu baza prezentuje zawarte w artykułach wykresy, fotografie, tabele i inne elementy graficzne. Baza dostępna jest w sieci akademickiej naszej uczelni na IP komputerów. Statystyka w bazie PML jest obszerna i wieloaspektowa, stąd można przeprowadzić dość dokładną analizę jej wykorzystania.

Do analizy wykorzystano statystykę za dwa pełne lata 2001 i 2002. W roku 2001 baza zawierała 220 tytułów a w 2002 – 303 tytuły czasopism. Wykorzystano, tzn. obejrzano na ekranie, wydrukowano, skopiowano na nośnik elektroniczny lub przesłano e-mailem w roku 2001 – 7005 tekstów artykułów, a w roku 2002 – 6415.

Jak korzystano z poszczególnych tytułów? Sporządzono listę najbardziej poczytnych czasopism w obu latach. Część tytułów powtarzała się w obu zestawieniach, część była inna. Pierwsza piętnastka najpoczytniejszych w obu latach tytułów przedstawiona jest w poniższej tabeli – czasopisma uszeregowane zostały według ilości wykorzystanych artykułów sumarycznie w ciągu dwóch lat (wg kolumny razem – malejąco).

Ilość wykorzystanych pełnych tekstów artykułów w PML w latach 2001–2002

L.p.	Tytuł czasopisma	ISSN	IF 2001	Medline	ASP	Druk	2001	2002	Razem
1	Lancet	0140-6736	13,251	+	+	+	430	426	856
2	Chest	0012-3692	2,48	+			495	124	619
3	Stroke	0039-2499	5,33	+			318	208	526
4	Circulation	0009-7322	10,517	+		+	249	264	513
5	British Medical Journal. International edition	0959-8146	6,629	+	+	+	212	243	455
6	Jama	0098-7484	17,569	+	+	+	134	210	344
7	American Surgeon	0003-1348	1,182	+			252	89	341
8	Gut	0017-5749	6,17	+			167	156	323
9	Annals of the Rheumatic Diseases	0003-4967	3,188	+			178	138	316
10	Journal of Bone and Joint Surgery	0021-9355	2,138	+	+		183	128	311
11	American Journal of Psychiatry	0002-953X	6,913	+			104	188	292
12	Postgraduate Medical Journal	0032-5473	0,441	+			216	61	277
13	Arteriosclerosis, Thrombosis and Vascular Biology	1079-5642	5,816	+			128	138	266
14	Journal of the National Cancer Institute	0027-8874	14,24	+			137	94	231
15	Thorax	0040-6376	4,09	+			186	33	219

W tabeli przedstawiono piętnaście najczęściej czytanych tytułów. Na dalszych pozycjach ilość artykułów systematycznie maleje a po 75 jest to już liczba poniżej 20, co należałoby uznać za słabe wykorzystanie. Bardzo mała jest liczba tytułów, z których nie przeczytano ani jednego artykułu, nie ma natomiast takiego czasopisma, z którego nie byłyby wykorzystywane przynajmniej abstrakty.

Najbardziej poczytne tytuły to czasopisma przeznaczone głównie dla lekarzy, jak większość tytułów w PML. W bazie znajdują się również, choć w mniejszości, czasopisma typowo pielęgniarские, są one czytane zdecydowanie rzadziej.

Najczęściej wykorzystywanymi były następujące tytuły: *Nursing*; *Critical Care Nursing*; *Nurse Practitioner*; *Nursing Management*; *Orthopaedic Nursing*; *Western Journal of Nursing Research*.

Z zestawienia widać, że najczęściej czytane przez naszych czytelników są czasopisma fachowe, indeksowane w Medline (wszystkie), posiadające Impact Factor, w paru przypadkach bardzo wysoki (*Jama*, *Journal of the National Cancer Institute*, *Lancet*). Jak wskazuje statystyka bardzo często wykorzystywane były nawet te tytuły, które powtarzają się w Academic Search Premier, a także tytuły, które posiadamy również w wersji drukowanej.

Sposób wyszukiwania w bazie

Rok	Basic	Guided	Natural language	Advanced	Publication	Total
2001	2681	676	111	0	843	4311
2002	4827	1886	23	67	1712	8515
Razem	7508	2562	134	67	2555	12826

Najczęściej stosowano podstawowy sposób wyszukiwania po zalogowaniu w bazie pojawiający się jako domyślny oraz „guided” bardzo wygodny ze względu na łatwość obsługi, często korzystano także z wyszukiwania według tytułów czasopism – jest to sposób używany przez osoby poszukujące materiałów najpierw w bazach bibliograficznych a następnie pełnych tekstów wybranych artykułów. Pozostałe dwie możliwości wyszukiwania według sformułowań języka naturalnego i zaawansowany były rzadko używane.

Sposób wykorzystania

W obu latach 6% tekstów zostało przesłanych e-mailem wprost z programu na konta poczty elektronicznej użytkowników, natomiast 94% wyświetlono na ekranie, skąd następnie można je było wydrukować, skopiować na dyskietkę, CD, itp.

W prenumeracie drukowanej biblioteka kupuje przede wszystkim czasopisma najczęściej poszukiwane przez użytkowników. W bazie różne tytuły są różnie wykorzystywane. W obu latach było co najmniej 35 tytułów, z których wykorzystano powyżej 50 artykułów. Gdyby koszt całej bazy rozłożyć tylko na te tytuły, to koszt jednego z nich wyniósłby ok. 50% ceny tytułu jednego drukowanego czasopisma

zagranicznego, przy czym należy pamiętać, że koszt bazy to dwie wersje: on-line i na CD.

ACADEMIC SEARCH PREMIER

Academic Search Premier jest bazą firmy EBSCO Publishing – wielodyscyplinarna baza zawierająca aktualnie pełne teksty z ponad 3800 publikacji a łącznie z tytułami czasopism, które zawierają tylko abstrakty – ponad 7695 tytułów. Około 1400 tytułów w bazie to czasopisma z nauk medycznych i pokrewnych. Korzystano z niej w 2002 r. wraz z innymi bazami EBSCO zawierającymi pełne teksty czasopism, bądź informacje o lekach (USP DI Volumine II, Advice for Patient⁴) lub opisy przypadków klinicznych (Clinical Reference Systems). Pełną statystykę wykorzystania bazy posiadamy za 2002 r.

Wykorzystanie pełnych tekstów artykułów w Academic Search Premier w 2002 r.

Lp.	Tytuł czasopisma	ISSN	IF 2001	Medline	PML	Druk	2002
1	Lancet	0099-5355	13,251	+	+	+	134
2	Journal of Bone and Joint Surgery	0021-9355	2,138				132
3	Unknow*	-----	-----	-----	-----	-----	111
4	BJM: British Medical Journal	0959-8146	6,629	+	+	+	101
5	Clinical Rehabilitation	0269-2155		+			45
6	ENT: Ear, Nose & Throat Journal	0145-5613		+	+		43
7	American Family Physician	0002-838X	0,936	+	+		35
8	British Journal of Haematology	0007-1048	2,815	+			33
9	Women's Health Weekly	1078-7240		+			31
10	Kidney International	0085-2538	4,815				22
11	Journal of Advanced Nursing	0309-2402					21
12	CMAJ: Canadian Medical Association Journal	0820-3946	2,762	+	+		21
13	Cortlandt Forum	1048-5791					19
14	Southern Medical Journal	0038-4348	0,650	+			18
15	Journal of Rehabilitation Research & Development	0748-7711	1,108	+	+		18

*Artykuły z czasopism nie posiadających ISSN

Zdecydowanie rzadziej czytelnicy używali ASP. Ilość czasopism, z których wykorzystano poniżej 20 artykułów zaczyna się już od 13 pozycji w tabelce. Jakże są przyczyny niezbyt dużego zainteresowania tą bazą? Bazę zakupiliśmy, gdy już od roku

⁴ W 2002 r. EBSCO udostępniało bazy pod takimi tytułami, w 2003 materiał z nich został włączony do innych baz.

dostępna była PML, pewną rolę trzeba tu przypisać przyzwyczajeniom czytelników do już przetestowanej bazy i zaczynanie poszukiwań właśnie od niej. Użytkownicy chętniej też sięgali do bazy specjalistycznej niż wielodzinowej, choć ASP zawiera znacznie więcej tytułów biomedycznych niż PML. Nie bez znaczenia może też być fakt, że w ASP z części czasopism zawarte są tylko abstrakty.

Zwraca uwagę wysokie miejsce 2 tytułów, które były również często wykorzystywane w PML, a mianowicie *Lancet* i *British Medical Journal*. Poza tym często czytane są również te tytuły z ASP, które znajdują się w PML, chociaż nie znalazły się w pierwszej piętnastce. Z ASP częściej też są wykorzystywane czasopisma bez IF lub (oprócz *Lancet* i *British Medical Journal*) z dość niskim wskaźnikiem IF, natomiast wszystkie z wyjątkiem *Cortlandt Forum* są notowane w Medline.

Sposób wykorzystania

Przesłano e-mailem – 4%, obejrzano na ekranie artykuły w formacie full text (html) – 43%, pdf – 53% (które następnie można było wydrukować czy skopiować), w sumie wykorzystano 1735 artykułów.

Koszt całego pakietu EBSCO rozliczony tylko na 15 najbardziej poczytnych tytułów Academic Search Premier jest ponad sześciokrotnie niższy niż koszt prenumeraty 1 tytułu czasopisma w prenumeracie drukowane, a przecież pakiet baz EBSCO to nie tylko ASP.

Najczęściej wykorzystywanymi czasopismami z obu baz były w 2002 r.: *Lancet* – 560; *British Medical Journal* – 344; *Circulation* – 264; *Journal of Bone and Joint Surgery* – 260; *Jama* – 210; *Stroke* – 208.

Gdyby szukać wskaźnika, który obrazowałby stopień wykorzystania tekstów artykułów za pomocą dostępnych cyfr, to chyba najwłaściwszy byłby stosunek ilości przejranych lub skopiowanych artykułów do ilości tytułów czasopism zawartych w bazie czyli średnia ilość wykorzystanych artykułów przypadająca na 1 statystyczny tytuł czasopisma. Za rok 2002 przedstawiałoby się to następująco:

Stopień wykorzystania baz w 2002 r.

Baza	Ilość wyk. artykułów	Ilość tytułów czasopism	Stopień wykorzystania bazy
Proquest Medical Library	6415	303	21,17
Academic Search Premier	1735	3606	0,48

Niezbyt często nasi czytelnicy poszukiwali materiałów w ASP, ale jest to baza wielodzinowa i gdyby brać pod uwagę tylko czasopisma biomedyczne zawarte w ASP (1400), to ten wskaźnik wyniósłby 1,24.

Wykorzystanie dwóch omawianych baz nie jest wystarczające. Wymagają one więcej „reklamy” i popularyzacji wśród pracowników i studentów, mogą przecież dostarczać

materiałów do poszerzania wiedzy zawodowej a także do pisania prac licencjackich i magisterskich.

Z roku na rok rośnie nie tylko liczba tytułów w bazach, wzrasta również liczba korzystających i ilość wyszukanych pełnych tekstów, dla porównania przedstawiono rok 2002 i tylko I kwartał br.

Ilość wykorzystanych pełnych tekstów w PML i ASP w 2002 r. i I kwartale 2003 r.

Rok	Bazy Proquest	PML	Bazy EBSCO	ASP
2002	6838	6415	1966	1735
2003 I kw.	3209	2830	2220	1656

W bazach notowane są i takie czasopisma, które nie są indeksowane w bazach bibliograficznych, więc oprócz pełnych tekstów poszukujący literatury może powiększyć zestaw prac na interesujący go temat (jeśli w bazie są tylko abstrakty), które następnie można czytać w wersji drukowanej czasopisma lub sprowadzić za pośrednictwem wypożyczalni międzybibliotecznej z innego ośrodka.

W roku 2002 w PML przeprowadzono 5602 przeszukiwania, a w całym pakiecie Proquest (PML, Medline, testy Science & Technology) – 21.089, natomiast w ASP zanotowano 1554 przeszukiwań, a we wszystkich bazach EBSCO – 3473.

Zasadą czasopism elektronicznych ma być: dać odbiorcy więcej niż daje wersja drukowana. Czy dają? Jakiej mają wady a jakie zalety w porównaniu z czasopismami drukowanymi?

Najczęściej wymienia się następujące wady czasopism elektronicznych:

- bariery technologiczne i ekonomiczne
- mało materiałów dostępnych, szczególnie polskich
- duże nakłady na produkcję
- niestały adres URL
- brak archiwizacji
- karencja
- ograniczenia zawarte w licencjach

Dobrej klasy sprzęt komputerowy jest co prawda niezbędny, ale służy on nie tylko do korzystania z baz, lecz także do wielu innych prac w bibliotece. Bazy są udostępniane w sieci akademickiej, więc pracownicy naszej uczelni mogą korzystać z baz w klinikach czy zakładach. Pojawienie się w internecie większej ilości czasopism polskich wydaje się kwestią czasu. Przy zakupach baz nie sposób nie wspomnieć o konsorcjach, w których udział znacznie obniża koszty. Większość tekstów ukazujących się w wersji drukowanej powstaje obecnie w edytorach tekstu na komputerze, co znacznie przyspieszyłoby ich publikację w internecie.

Z niestałymi adresami URL biblioteki radzą sobie, umieszczając w katalogu w opisie tytułu czasopisma link do bazy. Archiwizację zbiorów w wypadku PML prowadzimy, ponieważ otrzymujemy również wersję na CD, są także możliwości archiwizacji części

baz EBSCO. Okresy karencji dotyczą tylko niewielkiej części tytułów w bazach, w PML z piętnastu wymienionych w tabelce tylko *Journal of the National Cancer Institute* ma karencję (6 miesięcy) a w ASP 3 tytuły (12 miesięcy): *British Journal of Haematology*, *Kidney International*, *Journal of Advanced Nursing*.

Dużym ograniczeniem jest zastrzeżenie w licencjach braku możliwości udostępniania materiałów z baz w wypożyczeniach międzybibliotecznych. Jeśli czasopisma elektroniczne mają zastępować drukowane, to w tym wypadku tego nie czynią.

Czasopisma elektroniczne posiadają oprócz opisywanych wad szereg zalet:

- możliwość powiększenia ilustracji do 400% bez utraty jakości w bazie Proquest Medical Library, czego nie zapewnia wersja drukowana czasopisma
- szybkość dystrybucji – tekst umieszczony na serwerze w USA jest natychmiast dostępny w naszej sieci
- jeden egzemplarz może czytać wielu czytelników równocześnie
- bazy posiadają wbudowane wyszukiwarki, co znacznie ułatwia dotarcie do poszukiwanych materiałów, jest możliwość wyszukiwania zarówno według tytułów czasopism, jak i według słów kluczowych a także przy zastosowaniu zaawansowanych technik połączenie obu tych sposobów, np. wyszukiwanie według słów kluczowych w określonym czasopiśmie
- możliwość drukowania, kopiowania i przesyłania pocztą elektroniczną wyszukanych tekstów
- łatwy interfejs (windows) i pomoc z przykładami wyszukiwań

Baza dostarcza użytkownikowi potrzebny materiał wprost na jego biurko w klinice czy zakładzie bez konieczności korzystania w bibliotece z wersji drukowanej lub robienia odbitki kserograficznej, co przy rozlokowaniu klinik w różnych punktach miasta nie jest bez znaczenia. Czasopisma w bazach to czasopisma obcojęzyczne, ale coraz więcej pojawia się w internecie czasopism polskich. Współczesna biblioteka fachowa ma przede wszystkim dostarczać czytelnikom poszukiwaną informację szybko i w jak najszerszym zakresie. Korzystanie z baz on-line przynajmniej w części realizuje to zadanie.

Komputeryzacja coraz szerzej wkracza w różne dziedziny życia, ten proces nie omija również bibliotek, dzięki swoim zaletom i pomimo swoich wad zbiory elektroniczne coraz szerzej są reprezentowane w zbiorach bibliotek.

Zakupy baz są wydatkiem opłacalnym (również pod względem ekonomicznym) dla bibliotek, zwłaszcza baz zawierających tytuły związane z profilem biblioteki. Czytelnicy mają do dyspozycji nie tylko pełnotekstowe bazy, ale również pełne teksty w wersji elektronicznej tych prenumerowanych czasopism, gdzie wydawca przy prenumeracie wersji drukowanej zapewnia dostęp on-line do danego tytułu. Na naszej stronie internetowej oprócz informacji o bazach są zamieszczone linki do bezpłatnych serwisów. Prowadzimy szkolenia użytkowników, informujemy o nowych bazach. Na

rynku pojawia się coraz więcej ofert baz pełnotekstowych o różnym profilu, zwiększa się także oferta czasopism drukowanych. Do bibliotek należy decyzyjnie, co zaoferują czytelnikom, aby jak najpełniej zaspokoić ich potrzeby a czytelnicy coraz częściej i chętniej korzystają z elektronicznych źródeł informacji.

Bibliografia

Bartosińska-Kasierska Monika: Sposoby reklamowania i propagowania czasopism elektronicznych w bibliotekach naukowych na przykładzie Biblioteki Instytutu Fizyki Molekularnej PAN. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* (2002, March 03) [Online]. 2002 nr 3. Protokół dostępu: <http://ebib.oss.wrocl.pl/2002/32/bartosinska.php> [25. March. 2003]

Maciejewska Łucja, Urbanczyk Barbara: Promocja i wykorzystywanie czasopism elektronicznych. Z doświadczeń Biblioteki Głównej Politechniki Wrocławskiej. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* (2001, January 01) [Online]. 2001 nr 1. Protokół dostępu: <http://ebib.oss.wrocl.pl/2001/19/maciejewska.html> [03. April. 2003]

Piotrowska Ewa, Zając Renata: Czasopisma elektroniczne w bibliotekach naukowych. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* (2002, July 07) [Online]. 2002 nr 7. Protokół dostępu: <http://ebib.oss.wrocl.pl/2002/36/piotrowska.php> [25. March. 2003]

Wytych Włodzimierz: Kronika rozwoju publikacji elektronicznych. *PC Kurier* 1997 nr 3 s. 30–45

Mgr Anna Majewska-Piątkowska
Katowice – ŚAM

ZNACZENIE DZIAŁAŃ BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ DLA INTEGRACJI ŚRODOWISKA UCZELNIANEGO NA PRZYKŁADZIE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W KATOWICACH

Wykorzystując nowoczesne narzędzia jakimi dysponuje dziś biblioteka uczelniana, użytkownik otrzymuje usługę w coraz większym stopniu zintegrowaną. W odniesieniu do problemu tak nazwanych usług bibliotecznych, świadczonych na rzecz edukacyjnych i naukowych potrzeb w medycznych środowiskach akademickich, rodzi się pytanie: kiedy mówi się o usługach zintegrowanych, a kiedy po prostu o lepszej lub gorszej organizacji oraz w jakim stopniu nowe formy usług działają na rzecz integracji środowiska zarówno bibliotekarzy, jak i użytkowników.

Uznaliśmy, że chcąc mówić o usługach zintegrowanych należy w pierwszej kolejności przeanalizować stopień zintegrowania służb bibliotecznych, a następnie wpływ świadczonych usług na środowisko akademickie Uczelni – w naszym przypadku dość nietypowej, funkcjonującej w licznych ośrodkach miejskich rozległego regionu.

Od kilku lat Biblioteka Główna Śląskiej Akademii Medycznej realizuje konsekwentnie szeroko zakrojony program doskonalenia własnej kadry. Wykorzystywane są tu m.in. następujące działania: kolokwia, szkolenia ogólne, konwersatoria językowe.

Kolokwia odbywają się kilka razy w semestrze. Pracownicy – począwszy od młodszych bibliotekarzy, a skończywszy na kierownikach działów, czy bibliotek wydziałowych – prezentują, przed zespołem oceniającym, umiejętności zarówno merytoryczne jak i pedagogiczne. Tematyka spotkań jest zróżnicowana w zależności od zaistniałych potrzeb.

Pierwsze spotkania miały na celu z jednej strony sprawdzenie wiedzy w zakresie obsługi i pełnego wykorzystania stron internetowych uczelni i Biblioteki Głównej (obie są realizowane przez zespół pracowników bibliotecznych), z drugiej zaś ukazanie kierownikom problemów z jakimi borykają się nasi bibliotekarze i podjęcie konkretnych kroków mających na celu ich rozwiązanie. Ocena stron internetowych uświadomiła osobom je tworzącym i prowadzącym, co należy zmienić, poprawić, czy udoskonalić zgodnie z sugestiami czytelników. Kolejny cykl kolokwium był poświęcony znajomości baz danych. Kolokwia zorganizowano w taki sposób, by osobami szkolonymi byli również pracownicy działów wewnętrznych biblioteki, dzięki czemu mieli okazję do zapoznania się z bazami i ich podstawowymi możliwościami. Koniecznością było również przeprowadzenie kolokwium ze znajomości spraw prawno-organizacyjnych, obejmujące takie zagadnienia jak: *Ustawa o szkolnictwie wyższym*, *Ustawa o bibliotekach*, *Statut uczelni*, nowe władze uczelni i wydziałów, nazwiska redaktorów wydawanych przez uczelnię czasopism itp. Okazuje się, że znajomość tych spraw nie zawsze jest wystarczająca, często wyrywkowa, ograniczająca się do własnego wydziału.

Drugą formą szkoleń wewnątrzbibliotecznych są szkolenia ogólne organizowane dwa razy w semestrze. Spotkania odbywają się w dawnej Sali Senatu w budynku, gdzie mieści się Biblioteka Główna. Nie wszyscy pracownicy mogą brać w nich udział, ze względu na ciągłość obsługi użytkowników w czytelniach i wypożyczalniach sieci bibliotecznej. Na spotkaniach tych obecnych jest zwykle 2/3 zespołu.

Efekty osiągane dzięki tym szkoleniom są następujące: spotkania cementują zespół, dają poczucie przynależności do konkretnej i silnej grupy zawodowej. Zarówno dla dyrekcji, jak i wszystkich pracowników stanowią platformę wzajemnej oceny. Zmuszają i wyrabiają nawyk śledzenia bieżącej literatury fachowej oraz dzielenia się zdobywanymi wiadomościami. Omawiając wspólnie wszystkie ważniejsze zadania i problemy związane z funkcjonowaniem biblioteki, pracownicy mają poczucie współtworzenia i współodpowiedzialności, czują się partnerami w prowadzonych działaniach, a co za tym idzie, zawsze chętnie z pełną świadomością podejmują się wykonywania dodatkowych zadań. Prowadzone przez nas obserwacje wykazały, że pracownicy cenią uznanie, poczucie bezpieczeństwa i przynależności do grupy oraz zrozumienie ich indywidualnych problemów.

Kolejnym rodzajem zajęć z zakresu szkoleń wewnątrzbibliotecznych jest konwersatorium języka angielskiego, funkcjonujące w bibliotece już piąty semestr. Zespół liczy 5 osób, które zostały zakwalifikowane w drodze testu językowego. Zajęcia prowadzi obecnie rodowity Anglik. Głównym założeniem tych zajęć jest przygotowanie zespołu do coraz liczniejszych służbowych kontaktów zagranicznych oraz doskonalenie konwersacji.

Podnoszący swe umiejętności zespół pracowników zdolny jest do realizacji wszelkich proponowanych przez Bibliotekę Główną inicjatyw w zakresie tzw. usług zintegrowanych. Podstawowym narzędziem w tym zakresie jest tworzona przez zespół biblioteczny witryna internetowa biblioteki. To właśnie strona domowa jest miejscem, w którym skupiają się wszelkie możliwości usługowe biblioteki oraz wszystkie informacje, z którymi biblioteka stara się dotrzeć do pracowników uczelni.

Usługą zintegrowaną w swym założeniu, bez której nie może istnieć współczesna biblioteka, jest system biblioteczny – w naszym przypadku Aleph – który pozwala poprzez Internet nie tylko korzystać z katalogu zbiorów, ale oferuje także możliwości rezerwacji i wypożyczeń książek oraz zamawiania kserokopii.

Bazy medyczne, które posiadamy i z których korzysta się poprzez www biblioteki, a oprogramowanie ich na to pozwala, tj. *Medline* i *Embase*, wyposażyliśmy w tzw. *library holding*, czyli komunikat tekstowy opracowany w bibliotece, a zawierający informację dotyczącą dostępności na terenie uczelni do czasopism od roku 1980. Informacja ta dotyczy zarówno wersji drukowanych czasopism, jak i elektronicznych. Bezpośrednio, w trakcie pracy z bazą, można przejść poprzez katalog czasopism elektronicznych do wybranych tytułów on-line. Uczynić to może każdy czytelnik pracujący w sieci ŚAM.

Katalog czasopism elektronicznych jako samodzielna witryna budowany jest od roku 1998. Zawiera on ponad 1100 tytułów z graficznymi oznaczeniami dostępności do pełnych tekstów. Wszystkie czasopisma, które pozyskujemy z różnych źródeł – z prenumeraty drukowanej, prenumeraty on-line lub z wykupionych dostępów poprzez konsorcja np. Blackwell – znajdują się we wspólnym katalogu alfabetycznym, który podlega ciągłym uzupełnieniom. Ta zasada utrzymywana jest przez nas od samego początku pracy nad katalogiem. W tym roku dodano tytuły pochodzące z serwisu *Free Medical Journals*, a bazy *Medline* oraz *Embase* wyposażono w informacje dotyczące dostępów do tych czasopism. Przy coraz szczuplejszej własnej prenumeracie jest to cenny zabieg informacyjny.

Pracownik ŚAM może korzystać z bazy *Medline* poza siecią akademicką. Do uczelnianej bazy ma autoryzowany dostęp po uprzednim otwarciu na naszym serwerze specjalnego konta użytkownika.

Biblioteka oferuje również kompleksową usługę ekspresowej informacji. Poprzez formularz zamieszczony na naszej stronie internetowej można składać zamówienia na bieżącą dostawę przeglądu literatury na dowolny temat. W miarę możliwości przegląd

taki uzupełniają pełne teksty artykułów. Usługa ta jest wykonywana z dowolnie wybraną częstotliwością i z dowolnie wybranych przez użytkownika baz.

Zdajemy sobie sprawę, że w najbliższej przyszłości będziemy zmuszeni do kupna „zintegrowanych usług”, o których była mowa wyżej, od dostawców baz takich jak np. Ovid lub Ebsco. Uważamy, że systemy powinny jednak spełniać wszystkie indywidualne potrzeby danego środowiska. Podana w nich treść informacji zawierać powinna również dane pochodzące z biblioteki, aby użytkownik poruszał się w informacyjnym środowisku własnej uczelni i miał świadomość dysponowania określonymi zasobami i możliwościami ich otrzymania.

Kolejną usługą zintegrowaną i równocześnie integrującą środowisko jest tworzona elektroniczna wersja Bibliografii Publikacji Pracowników ŚAM w programie *Expertus*. Stanowi ona nie tylko spis publikacji, ale jest również pomocą przy wszelkich ocenach pracowników, jednostek jak i całej uczelni. Dla potrzeb parametryzacyjnych, dzięki zmodyfikowanemu oprogramowaniu bibliografia staje się niezastąpioną bazą, dzięki której można układać określone zbiory danych według dowolnych kryteriów. Ujednolicona formuła opisów i ich zakwalifikowanie oraz przypisanie jednakowych parametrów, daje możliwość obiektywnego podliczania uzyskiwanych wyników. Zestawienia oceniające i porównujące wydziały lub katedry czy poszczególne zakłady, mogą być dokonywane samodzielnie przez personel dziekanatów czy działu nauki, jak też przez poszczególnych pracowników uczelni na użytek kolejnych ankiet oceniających. Tak opracowana programowo Bibliografia jest podstawą do wszelkich czynności bibliometrycznych firmowanych przez bibliotekę, których efektem jest przedstawienie całokształtu prac wykonywanych w uczelni.

Specjalnie opracowanym dla naszej uczelni modulem *Expertusa*, a dotyczącym ocen, jest moduł cytacji. Analiza oraz weryfikacja materiału, a następnie napelnienie własnej bazy cytacji, wymaga czasu – zebrane dane dotyczą bowiem ok. 1500 autorów z uczelni. Baza ta jest na bieżąco uzupełniana.

W uczelnianych dyskusjach oraz pracach dotyczących różnych aspektów oceniania dorobku uczelni, pracownicy biblioteki biorą czynny udział. Jesteśmy również inicjatorami powstania, złożonego z przedstawicieli wydziałów, specjalnego zespołu do spraw ocen parametrycznych. Spotkania tego zespołu mają za zadanie wypracowanie spójnej, jednordziej interpretacji kryteriów ocen, przynajmniej na poziomie Uczelni, tak aby z poszczególnych jednostek wysyłane były jednolicie szeregowane dane. Wymogi parametryzacyjne zrodziły wiele nieporozumień w środowisku uczelnianym. Rolą bibliotekarzy stało się wyjaśnianie, zarówno przy okazji szkoleń jak i rozmów z czytelnikami oraz serii artykułów w „Biuletynie Informacyjnym ŚAM”, takich pojęć jak lista filadelfijska, impact factor itp., niejednokrotnie niezgodnie z ich sensem rozumianych lub nadinterpretowanych i to nie tylko na poziomie uczelni. Włączenie się pracowników Biblioteki w tego typu działania na rzecz całego środowiska można

potraktować jako usługę na rzecz tegoż środowiska, ale przede wszystkim jako usługę to środowisko integrującą.

Podjęmowane są również próby wspomagania inicjatyw integrujących szeroko rozumiane krajowe środowisko medyczne, o których mówiono we wcześniejszych wystąpieniach. Nasze obawy budzi jednak brak jasnego określenia stopnia zintegrowania środowisk medycznych. Jakie miejsce wśród tych bibliotek widzi dla siebie Główna Biblioteka Lekarska, jakie miejsce biblioteki instytutów naukowych i wreszcie jaki jest stopień wzajemnej współpracy bibliotek akademii medycznych. Uważamy, że bez dokładnego określenia się tych wszystkich podmiotów, określenia wzajemnych więzów i wspólnych celów działania, trudno będzie mówić o realizacji zintegrowanych usług medycznych, a jeszcze trudniej podejmować kolejne działania i decyzje.

Mgr inż. Anna Grygorowicz
Mgr Małgorzata Gorczewska
Gdańsk – AM

KILKA UWAG O ORGANIZACJI WYPOŻYCZEŃ DLA STUDENTÓW Z POCZĄTKIEM NOWEGO ROKU AKADEMICKIEGO

Z początkiem każdego roku akademickiego biblioteki naukowe stają wobec problemu sprawnego wypożyczania podręczników.

Personel biblioteczny jest zmuszony obsłużyć w bardzo krótkim czasie znaczą liczbę studentów, udostępniając setki woluminów dziennie. Okres ten wymaga sprawnej organizacji i pełnej mobilizacji całego personelu biblioteki. Jak pokazuje doświadczenie, mimo przedsięwzięcia takich środków praca innych agend biblioteki jest w tym czasie utrudniona.

Nasilające się problemy z udostępnianiem podręczników na początku każdego roku akademickiego zmusiły nas do szukania rozwiązań, które by zminimalizowały kolejki oczekujących i zniecierpliwionych studentów. Niebagatelnym aspektem tego problemu była też konieczność zapewnienia bezpieczeństwa całej instytucji, a także jej pracownikom i użytkownikom.

W wyniku analiz opracowano w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku harmonogram wypożyczeń we wrześniu i pierwszych dniach października.

Studentów podzielono na grupy — każdego dnia obsługujemy inną grupę studentów w zależności od kierunku i roku studiów oraz od litery rozpoczynającej nazwisko wypożyczającego.

**Informacje dla studentów od II do VI r. Wydz. Lek. i Wydz. Farm. oraz I r. Oddz.
Pielęg. o terminie wypożyczania podręczników na rok akademicki 2002/2003**

5.09. (czwartek)	I Rok	Oddz. Pielęgniarstwa Studia zaoczne
9.09. (poniedziałek)	II i V Rok	Wydz. Farm. Oddz. Med. Labor. nazwiska od A do Ł
10.09. (wtorek)	II i V Rok	Wydz. Farm. Oddz. Med. Labor. nazwiska od M do Ż
11.09. (środa)	III i IV Rok	Wydz. Farm. nazwiska od A do Ł
12.09. (czwartek)	III i IV Rok	Wydz. Farm. nazwiska od M do Ż
13.09. (piątek)	II, III, IV Rok	Oddz. Pielęgniarstwa studia zaoczne
16.09. (poniedziałek)	II Rok	Wydz. Lek., Oddz. Stomat. Wydz. Biotechnologii nazwiska od A do Ł
17.09. (wtorek)	II rok	Wydz. Lek. Oddz. Stomat. Wydz. Biotechnologii nazwiska od M do Ż
18.09. (środa)	II rok	Oddz. Zdrowia Publicznego Wydz. Nauk o Zdrowiu nazwiska od A do Ż
19.09. (czwartek)	III i IV rok	Wydz. Lek., Oddz. Stomat. nazwiska od A do H
20.09. (piątek)	III i IV rok	Wydz. Lek, Oddz. Stomat. nazwiska od J do O
23.09. (poniedziałek)	III i IV rok	Wydz. Lek. Oddz. Stomat. nazwiska od P do Ż
24.09. (wtorek)	V i VI rok	Wydz. Lek. Oddz. Stomat. nazwiska od A do Ł
25.09. (środa)	V i VI rok	Wydz. Lek, Oddz. Stomat. nazwiska od M do Ż
26.09. (czwartek)	Wypożyczalnia czynna dla wszystkich studentów od II do VI roku	
27.09. (piątek)	Wypożyczalnia czynna dla wszystkich studentów od II do VI roku	

Harmonogram uwzględnia specyfikę programu nauczania i w związku z tym, konieczność korzystania z tych samych podręczników przez studentów różnych lat (np. III i IV rok wydziału lekarskiego wykorzystuje te same tytuły z zakresu patomorfologii).

Szczegółowy plan wypożyczeń jest opracowywany i rozpowszechniany w maju tak, by wszyscy zainteresowani mogli odpowiednio wcześniej się z nim zapoznać. Informacja o nim jest dostępna w gmachu biblioteki, we wszystkich dziekanatach i na naszej stronie internetowej.

Studenci są zobligowani do przestrzegania harmonogramu. Osoby, które nie pojawiły się w wyznaczonym dniu w bibliotece, mogą wypożyczyć podręczniki w późniejszym terminie tj. w ostatnich dniach września lub w październiku, po zakończeniu obsługiwanego pierwszego roku.

Aby zapewnić wszystkim studentom sprawiedliwy dostęp do naszych zbiorów, pracownicy magazynu dzielą ilość egzemplarzy poszczególnych skryptów i podręczników przez liczbę dni, w których będą one wypożyczane.

**Informacja dla studentów I roku o terminie wypożyczania podręczników
w roku akademickim 2002/2003**

poniedziałek 30.09.02	10.00-14.00	Oddz. Stomat.	nazwiska od A do Ż
	15.00-18.00	Wydz. Lek.	nazwiska od A do H
wtorek 1.10.02	10.00-18.00	Wydz. Lek.	nazwiska od J do Ż
środa 2.10.02	10.00-15.00	Wydz. Farm. Oddz. Analityki Med.	nazwiska od A do Ż
czwartek 3.10.02	10.00-15.00	Wydz. Nauk o Zdrowiu Oddz. Zdrowie Publiczne	nazwiska od A do Ż

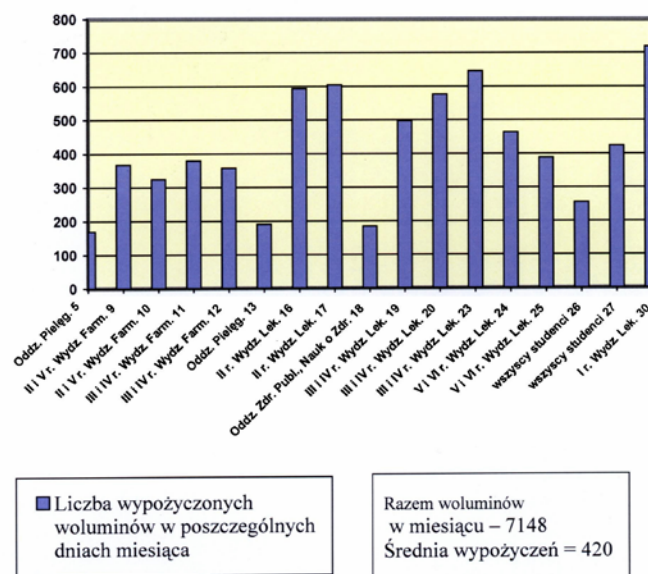
Analogicznie zorganizowane jest udostępnianie książek dla studentów I roku, uwzględniając zasadę, iż szkolenie biblioteczne poprzedza możliwość korzystania z innych usług bibliotecznych.

Przedstawiony system został wdrożony w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku w 1997 roku i jest pozytywnie postrzegany zarówno przez personel, jak i zainteresowanych użytkowników.

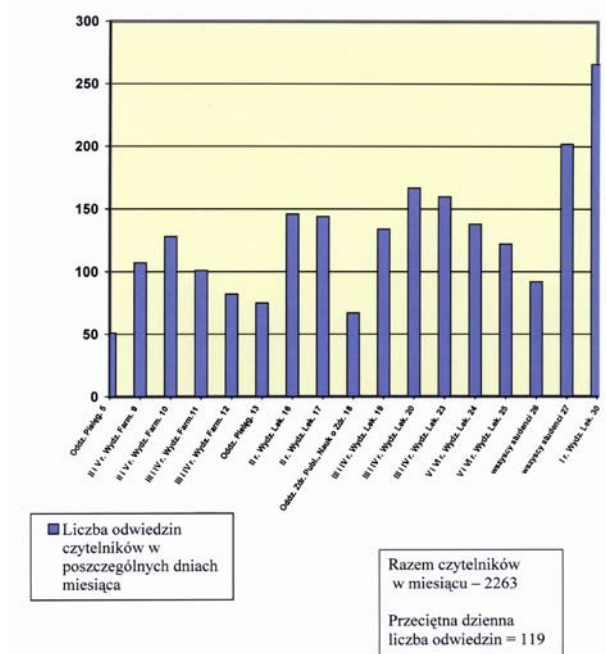
Dzięki niemu sprawnie wypożyczamy w miesiącu wrześniu ponad 7 tysięcy woluminów 2200 studentom, tj. dziennie około 400 pozycji 120 osobom.

Szczegółowe statystyki wypożyczeń i odwiedzin we wrześniu i październiku ilustrują poniższe wykresy.

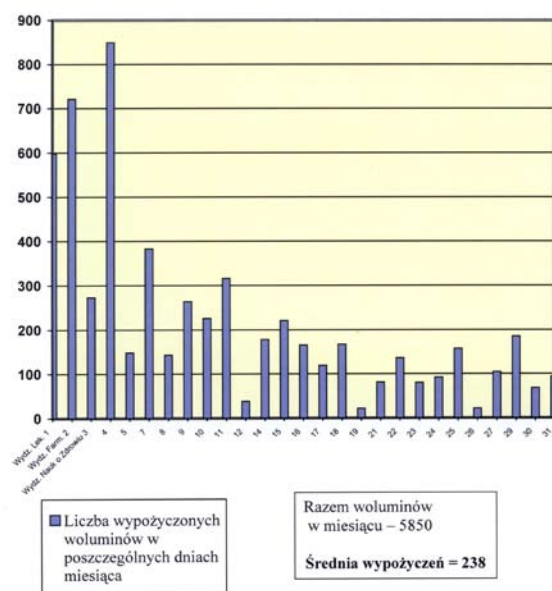
Zestawienie liczby wypożyczonych woluminów we wrześniu 2002 r.

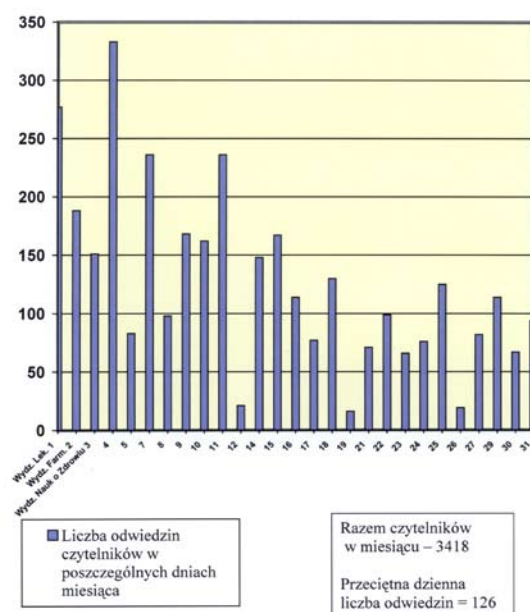
Liczba odwiedzin czytelników w wypożyczalni we wrześniu 2002 r.

Zestawienie liczby wypożyczonych woluminów w październiku 2002 r.

Liczba odwiedzin czytelników w wypożyczalni w październiku 2002 r.

PRAWO A BIBLIOTEKI SZKÓŁ WYŻSZYCH

I. Najważniejszym aktem normatywnym stanowiącym podstawy prawne działania szkół wyższych w Polsce, a co za tym idzie, ich bibliotek, jest ustawa o szkolnictwie wyższym. Obecnie uczelnie państwowe, mające status akademickich, działają pod rządem siódmej ustawy [nie wliczam tu ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa; ustawa ta określała zasady funkcjonowania całego systemu oświatowego w Polsce i w bardzo małym stopniu (tylko art. 51 w rozdz. VII: Szkoły wyższe”) odnosiła do szkół akademickich] określającej zasady ich działania – od czasu odzyskania przez nasz kraj niepodległości po I wojnie światowej. Obecnie obowiązującą ustawę z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385, z późniejszymi zmianami) poprzedziły następujące akty normatywne o randze ustawy:

- 1) ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.U. Nr 72, poz. 494),
- 2) ustawa z dnia 15 marca 1933 r. o szkołach akademickich (j.t. w Dz.U. z 1938 r. Nr 1, poz. 6),
- 3) dekret z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego (Dz.U. Nr 66, poz. 415),
- 4) ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki (Dz.U. z 1952 r. Nr 6, poz. 38),
- 5) ustawa z dnia 5 listopada 1958 r. o szkolnictwie wyższym (j.t. w Dz.U. z 1973 r. Nr 32, poz. 191, z późniejszymi zmianami),
- 6) ustawa z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (j.t. w Dz.U. z 1985 r. Nr 42, poz. 201, z późniejszymi zmianami).

Do bibliotek uczelnianych odnosiły się postanowienia ustawy z 1920 r. zamieszczone w rozdz. II: „*Władze samorządowe szkół akademickich*” – art. 19, w rozdz. V: „*Zakłady szkół akademickich*” – art. 72 – 79 i w rozdz. VI: „*Urzędnicy i służba szkół akademickich*” – art. 80). Art. 1 tej ustawy stanowił, że założona samorządność szkół akademickich wyraża się m.in. przez prawo uczelni do stanowienia własnych przepisów statutowych, zawierających przepisy szczegółowe, rozwijające zasady określone ustawą.

Podobnie ustawa z 1933 r. stanowiła, że o sprawach biblioteki głównej powinien szerzej mówić statut uczelni. Ważnym dla bibliotek uczelnianych był tylko art. 24 zamieszczony w dziale C: „*Zakłady naukowe szkół akademickich*”.

Tylko jeden artykuł: 51 – dekretu z 1947 r. dotyczył bibliotek. Został on wpisany do działu II: „*Szkoły wyższe państwowe*”, rozdz. 2.: „*Organizacja wewnętrzna szkół wyższych*”, podrozdziału B: „*Placówki naukowo-badawcze szkół wyższych i międzyszkolne. Urządzenia międzyszkolne. Biblioteki*”. Art. 56 stanowił, że sprawy szczegółowe podlegają regulacji statutowej.

Nie zajęła się szerzej sprawami bibliotek uczelnianych ustawa z 1951 r. Jednakże przepisy wykonawcze do tego aktu normatywnego, uchwała Rady Ministrów z dnia 4 czerwca 1952 r. (M.P. Nr A-57, poz. 883) w „*Statucie wzorcowym*” (§§ 42–48) (stanowiącym załącznik do tej uchwały) więcej miejsca poświęcił sprawom bibliotek.

Znacznie więcej o sprawach bibliotek głównych uczelni stanowiły przepisy ustawy z 1958 r. W ustawie tej zostało zamieszczonych kilka delegacji do stanowienia przepisów szczegółowych, m.in. dotyczących interesującego nas problemu. Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 marca 1961 r. w sprawie struktury organizacyjnej i zasad działania biblioteki głównej szkoły wyższej oraz bibliotek przy poszczególnych jednostkach organizacyjnych szkół wyższych podległych Ministrowi Szkolnictwa Wyższego (Dz.Urz.Min.Szk.Wyż. Nr 3, poz. 9) stanowiło o sieci bibliotek szkoły wyższej (§ 1), o zadaniach biblioteki głównej – ogólnouczelnianego zakładu o zadaniach naukowych, dydaktycznych i usługowych, a także publicznej biblioteki naukowej (sic !) (§ 2), o tworzeniu, przekształcaniu i znoszeniu biblioteki głównej i o jej szczegółowej strukturze organizacyjnej (§ 3 i załącznik), o bibliotekach zakładowych (§§ 4 i 5), o gromadzeniu i przechowywaniu rękopisów, inkunabułów i innych zbiorów bibliotecznych szczególnie cennych i rzadkich (§ 6), o nadzorze sprawowanym przez dyrektora biblioteki głównej (§ 7) oraz o zadaniach senackiej komisji bibliotecznej (§ 8).

Także znacznie szerzej o sprawach bibliotek uczelnianych stanowiła ustawa z 1982 r. Art. 33 ust. 1 tego aktu normatywnego określił bibliotekę główną jako ogólnoszkolną jednostkę organizacyjną działalności podstawowej o zadaniach usługowych, naukowych i dydaktycznych, pełniącą funkcję ośrodka informacji naukowej oraz funkcję ogólnodostępnej biblioteki naukowej, a także jako ogniwo ogólnokrajowej sieci informacji naukowej. Ten akt normatywny mówił o dyrektorskiej biblioteki głównej (art. 53) jako o organie uczelni wybieralnym, o kwalifikacjach wymaganych od osoby ubiegającej się o to stanowisko. Ustawa ta zapewniała dyrektorowi biblioteki głównej uczestnictwo w obradach senatu oraz stwarzała możliwość stania się „pełnoprawnym” członkiem tego organu (art. 37 i 39 ust. 1). Ustawa ta mówiła także o radzie bibliotecznej (art. 52), o kompetencjach tego organu (art. 63). Wg art. 131 ust. 3 tego aktu normatywnego (tak, jak ustawa z 1958 r.) przyznała bibliotekarzom dyplomowanym status pracowników naukowo-dydaktycznych, uznała, że są oni nauczycielami akademickimi.

II. Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385, wielokrotnie nowelizowana) została przyjęta przez zainteresowanych bibliotekarzy bardzo krytycznie (świadczą o tym m.in. wystąpienia w dyskusji oraz uchwały przyjmowane na konferencjach dyrektorów bibliotek głównych). Zabrakło w niej postanowień o pełnieniu przez bibliotekę główną zadań ośrodka informacji naukowej. Ustawa ta stworzyła warunki do rozbicia jednolitego uczelnianego systemu biblioteczno-informacyjnego umożliwiając tworzenie odrębnego uczelnianego systemu informacji naukowej, tworzenie uczelnianych ośrodków informacji naukowej. Uwagi krytyczne zebrały także artykuły ustawy mówiące o wyłanianiu kandydata na dyrektora biblioteki głównej, o statusie rady bibliotecznej, a także o sytuacji bibliotekarzy dyplomowanych.

Po wejściu w życie nowej ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539, z późniejszymi zmianami), przepisów o ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, martwymi stały się przepisy art. 65 ust. 2 ustawy o szkolnictwie wyższym, stanowiące o tym, że biblioteka główna *„jest ogniwem ogólnokrajowej sieci dokumentacji i informacji naukowej* (od wielu lat nie ma takiej sieci – BH) *oraz ogólnokrajowej sieci bibliotecznej”*.

W art. 65 ust. 1 znalazły się postanowienia, z których wynika szczególne miejsce biblioteki głównej. *„W skład uczelni wchodzi biblioteka główna ...”* Wchodzi, z mocy ustawy, a więc jest to, obecnie, w zasadzie jedyna jednostka organizacyjna „z mocy prawa” istniejąca w każdej uczelni, nie ma mowy, w ustawie, o trybie jej tworzenia, przekształcania i likwidowania. Ta ogólnouczelniana jednostka organizacyjna po prostu zawsze jest, działa w każdej uczelni. Inne jednostki organizacyjne uczelni, nawet te podstawowe, najważniejsze z punktu widzenia zadań uczelni – wydziały są tworzone, przekształcane i znoszone przez senat bądź przez właściwego ministra na wniosek senatu uczelni, po zasięgnięciu opinii Rady Głównej (art. 64 ust. 2). *„W uczelni mogą być tworzone inne jednostki organizacyjne, w szczególności ogólnouczelniane, międzywydziałowe i pozawydziałowe”* – stanowi art. 64 ust. 3 ustawy. I dalej, w art. 69 ust. 1 ustawy, znajdują się postanowienia: *„Rodzaje, warunki i tryb tworzenia, znoszenia i przekształcania jednostek organizacyjnych uczelni określa statut uczelni”*.

O tym, kto może kandydować na stanowisko dyrektora biblioteki głównej, o wymaganych kwalifikacjach i trybie powołania stanowi art. 66. Z dyskusji na konferencjach dyrektorów bibliotek głównych uczelni polskich pamiętam obawy, aby przepisy ust. 1 zdanie 2 tego artykułu nie spowodowały, że do biblioteki głównej, na stanowisko dyrektora, były zsyłane osoby posiadające tytuł naukowy, ale nie związane z działalnością biblioteki, nie znające jej problematyki, osoby niepożądane (niemile widziane) w innych jednostkach organizacyjnych uczelni, na szczęście obawy te nie spełniły się.

Rada biblioteczna jest obecnie organem opiniodawczym rektora (art. 67 ust. 1). Jej skład oraz kompetencje oraz tryb powołania pozostawiono do regulacji statutowej (ust. 2).

O statusie niektórych pracowników bibliotecznych stanowi art. 77 ustawy. Ust. 1 stanowi o bibliotekarzach dyplomowanych; do tych pracowników stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące pracowników naukowo-dydaktycznych. Ust. 2 mówi o pracownikach bibliotek zatrudnionych m.in. na stanowiskach: kustosza bibliotecznego i starszego bibliotekarza; do tych pracowników stosuje się, odpowiednio, przepisy dotyczące pracowników dydaktycznych. Najistotniejsze tu jest to, że art. 75 ust. 4 pkt 3 omawianej ustawy stanowi, że wszyscy pracownicy biblioteczni (także bibliotekarze dyplomowani, którzy pod rządem uchylonej ustawy z 1982 r. byli nauczycielami akademickimi) są pracownikami uczelni nie będącymi nauczycielami akademickimi.

Obowiązująca ustawa o szkolnictwie wyższym stanowi o podstawowych zadaniach uczelni (art. 3 ust. 2 i 3). Te przepisy (a nie inne, np. ustawa o bibliotekach bądź też ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej) dają podstawą do określenia szczegółowych zadań biblioteki uczelnianej, jednolitego systemu biblioteczno-informacyjnego uczelni, w statucie uczelni, w przepisach wykonawczych do tego statutu, m.in. w regulaminie organizacyjnym oraz w regulaminie zakładowym (stanowiącym o prawach i obowiązkach pracowników biblioteki wobec jej użytkowników, a także o prawach i obowiązkach użytkowników biblioteki).

W rozdziale 2 działu I: *Mienie i finanse uczelni*” znalazły się przepisy mówiące o tym, skąd uczelnia może pozyskiwać środki finansowe na swoją działalność, na działalność swoich jednostek organizacyjnych, także biblioteki głównej (art. 23 i 24). Z tych przepisów wynika, że biblioteka uczelniana, jako jednostka o zadaniach dydaktycznych i usługowych, może korzystać z dotacji na działalność dydaktyczną uczelni, na kształcenie kadr, na utrzymanie uczelni; jako jednostka organizacyjna o zadaniach naukowych może korzystać z dotacji budżetowej na badania niezbędne dla prowadzenia działalności dydaktycznej i kształcenia kadr, z dotacji na badania własne, ze środków na prowadzenie prac badawczych. Biblioteka gromadzi w swoich zbiorach nie tylko materiały potrzebne do „obsługi” działalności dydaktycznej (m.in. podręczniki i skrypty), ale kosztowne i cenne materiały biblioteczne potrzebne pracownikom uczelni (i nie tylko im) do wykonywania prac badawczych, dlatego musi korzystać ze środków finansowych przeznaczonych na badania własne (art. 24 ust. 1 pkt 3), na prowadzenie prac badawczych w określonych dyscyplinach i kierunkach naukowych ((art. 24 ust. 1 pkt 4), na prowadzenie określonych prac badawczych przez pracowników uczelni lub ich zespoły (art. 24 ust. 1 pkt 5), a także na szczególne cele, środki przyznawane na podstawie odrębnych przepisów (art. 24 ust. 1 pkt 6), np. przepisów wydawanych przez Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych. Trzeba pamiętać o tym (i wyciągać stosowne wnioski z tych przepisów),

że zasady udziału uczelni w korzystaniu ze środków na prowadzenie określonych prac badawczych przez pracowników uczelni lub ich zespoły określa senat uczelni (art. 24 ust. 5). Także dotacje na działalność dydaktyczną i na kształcenie kadr, na badania związane z tą działalnością, na utrzymanie uczelni i na badania własne dzielą na poszczególne jednostki organizacyjne upoważnione organy uczelni, samodzielnie (art. 24 ust. 6 w związku z ust. 1).

Pisząc o problemach związanych z finansowaniem bibliotek medycznych muszę wspomnieć o zasadach działania bibliotek medycznych w RFN. Biblioteka Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Kolonii otrzymuje odpowiednie środki finansowe z budżetu uczelni, jako jednostka organizacyjna uniwersytetu. Jednocześnie biblioteka ta wykonuje zadania krajowej biblioteki medycznej i to pozwala jej na korzystanie ze środków finansowych pochodzących z budżetu krajowego (landu). Biblioteka ta pełni także obowiązki centralnej medycznej biblioteki państwa i to pozwala jej na korzystanie z budżetu centralnego. Jedna biblioteka, a trzy źródła finansowania! W konsekwencji mamy duże oszczędności finansowe (utrzymanie jednej biblioteki, zamiast trzech) i jedną, ale to dobrą bibliotekę medyczną wykonującą trzy ważne funkcje (uczelnianą, krajową i centralną). Trzeba tu dodać, że w RFN liczne (a może wszystkie, nie mam stosownej wiedzy) biblioteki uniwersyteckie są jednocześnie bibliotekami krajowymi, władze krajowe utrzymują także biblioteki w większych zakładach leczniczych, bowiem poczuwają się do odpowiedzialności za poziom kwalifikacji personelu medycznego i nie zrzucają tego obowiązku na szpitale, nie zmuszają do utrzymania bibliotek ze środków na leczenie chorych, przekazywanych zakładom leczniczym przez „kasy chorych”.

Może z tych informacji wyciągnie ktoś praktyczne wnioski.

III. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539, z późniejszymi zmianami) „*określa ogólne zasady działania bibliotek*” (art. 1). Należy rozważyć, czy wszystkich bibliotek? W jakim stopniu dotyczy ona bibliotek uczelnianych? Pośrednią odpowiedź na tak zadane pytanie znajdziemy w art. 2: „*W zakresie nie uregulowanym ustawą do bibliotek stosuje się odpowiednio przepisy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*”. Z tych przepisów wynika, że ustawa dotyczy przede wszystkim tych bibliotek, których działalność objęta została także postanowieniami powołanego wyżej aktu normatywnego. Ta ustawa nie jest związana z działalnością bibliotek uczelnianych; biblioteki szkół wyższych działają przede wszystkim w oparciu o przepisy ustawy o szkolnictwie wyższym.

Ustawa o bibliotekach stanowi, że biblioteki, których organizatorami są szkoły wyższe, należą do bibliotek naukowych. Rzecz w tym, że szkoły wyższe (jak to już wyżej wskazano) nie są organizatorami bibliotek głównych. Formalnie biblioteki główne wchodzą w skład uczelni z mocy ustawy (art. 65 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym), to nie uczelnia jest założycielem biblioteki głównej, nie może być uczelni

bez biblioteki głównej, biblioteka główna powstaje wraz z uczelnią (patrz: art. 10 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym: „*Utworzenie, przekształcenie i zniesienie uczelni państwowej oraz połączenie jej z inną uczelnią państwową następuje w drodze ustawy*”).

Należy także przypomnieć, że biblioteki główne nie wchodzą, z mocy ustawy o bibliotekach, w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Art. 27 ust. 1 tego aktu normatywnego stanowi, że w skład tej sieci wchodzi biblioteki publiczne. Ustawa o bibliotekach, w art. 27 ust. 3, stanowi: „Biblioteki inne niż określone w ust. 2 mogą być włączone do sieci bibliotecznej, na wniosek właściwego organizatora, decyzją ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który w uzgodnieniu z organizatorem wskazuje jednostkę sprawującą nadzór merytoryczny w zakresie realizacji zadań określonych w ust. 5. Decyzja o włączeniu do sieci bibliotecznej może podlegać uchyleniu w razie naruszenia przez bibliotekę obowiązków wynikających z przynależności do sieci bibliotecznej.”

Nie potrafię zdecydowanie odpowiedzieć na pytanie, jaki organ mógłby wystąpić z wnioskiem o włączenie biblioteki głównej do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Organizatora biblioteki uczelnianej nie można znaleźć wśród organów wymienionych w art. 8 ust. 2 ustawy o bibliotekach. Biblioteka, jak to już wykazałem, powstaje łącznie z uczelnią, na podstawie ustawy o utworzeniu uczelni państwowej. Jeśli jednak miałbym na stosowne pytanie koniecznie odpowiedzieć, to oczywiście nie odważyłbym się zasugerować, by taki wniosek złożył ustawodawca. To absurd. Raczej uznałbym, by odpowiedzi na to pytanie poszukać w art. 69 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym, a dokładnie w przepisach statutowych, w tym paragrafie, w którym zawarte są przepisy o rodzajach, warunkach i trybie tworzenia, znoszenia i przekształcania jednostek organizacyjnych uczelni, w tym jednostek ogólnouczelnianych. Ale nie jest to odpowiedź w pełni opierająca się na obowiązujących przepisach, tak naprawdę, to tu mamy do czynienia ze swoistym „impasem”...

Zastanawiając się nad sprawą włączenia biblioteki głównej uczelni do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej nie można także przejść do porządku dziennego nad przepisami art. 6 ustawy o szkolnictwie wyższym. Przepisy te stanowią m.in. o samorządnej społeczności akademickiej, o prawach społeczności akademickiej uczestniczącej w zarządzaniu uczelnią, a więc nie pozwalają na to, by ważna jednostka organizacyjna uczelni została poddana nadzorowi merytorycznemu (nawet w ograniczonym zakresie) innej jednostki organizacyjnej, może się zdarzyć nawet, że nie o akademickiej proveniencji, a na pewno jednostki spoza uczelni. Idąc dalej stanowczo twierdząc, że biblioteki uczelniane, w zgodzie z obowiązującymi przepisami ustawy o szkolnictwie wyższym, nie mogą być włączone do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej na warunkach określonych ustawą o bibliotekach. To wcale nie oznacza,

że kompetentne organy uczelni (np. rektor) nie mogą zobowiązać dyrektora biblioteki do stosowania zasad, o których mowa w art. 28 ustawy o bibliotekach.

Do bibliotek uczelnianych i do ich pracowników nie odnoszą się także przepisy art. 29 ustawy o bibliotekach. Sprawy pracowników bibliotek uczelnianych reguluje ustawa o szkolnictwie wyższym i odpowiednie przepisy wykonawcze do tej ustawy.

IV. Jednym z problemów istotnych dla bibliotek uczelnianych jest brak podstaw prawnych do tworzenia przez nie formalnych związków. Organizacji pozwalających na współpracę, na współdziałanie, na wspólne rozwiązywanie łączących te biblioteki problemów, na organizację systemów wykorzystywania zasobów tych bibliotek, na podejmowanie wspólnych przedsięwzięć. Nie ma takich przepisów w ustawie o szkolnictwie wyższym. A zanosilo się, że będzie inaczej. W jednym z projektów nowelizacji tego aktu normatywnego pochodzącym z przełomu lat 1999–2000 zamieszczono bardzo ważne postanowienia dotyczące formalizacji działalności Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Wyższych. To, że taka nieformalna organizacja od wielu lat działa, i że te działania znacząco odbiły się na działalności uczelni państwowych, nie trzeba nikogo przekonywać. Przepisy omawianego projektu nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym upoważniały KRASP do tworzenia innych konferencji i do stanowienia regulaminów ich działalności. Stwarzało to możliwość sformalizowania działalności inne Konferencji, Konferencji Dyrektorów Bibliotek Głównych Akademickich Szkół Polskich, a także odpowiednich „branżowych” konferencji bibliotekarzy uczelnianych: bibliotek uniwersyteckich, uczelni technicznych, rolniczych, ekonomicznych, medycznych, ...

Jak to dobrze wszyscy wiemy od lat działa Konferencja Dyrektorów Bibliotek Głównych Szkół Wyższych, która dba (skutecznie!) o sprawy bibliotek uczelnianych, dobrze funkcjonuje i odgrywa w naszym środowisku znaczącą rolę, stanowi platformę wymiany doświadczeń i porozumienia dyrektorów bibliotek w sprawach najistotniejszych dla ich zakładów i uczelnianych systemów biblioteczo-informacyjnych, stwarza możliwości do wspólnych wystąpień do organów administracji państwowej i organów władzy.

I nie trzeba w tym gronie przypominać, że od ponad dwudziestu lat (od 1981 r.) z inicjatywy rektorów akademii medycznych i dyrektorów bibliotek głównych tych uczelni działa nieformalna konferencja dyrektorów bibliotek głównych akademii medycznych (to nie jest dokładna nazwa, lecz jest tu to nieistotne), która co roku organizuje swoje spotkania, konferencje problemowe (obecna to przecież XXII), na których dyskutowane są sprawy dla tych bibliotek najistotniejsze.

Trzeba tu dodać, że nasze doświadczenia, a także doświadczenia bibliotekarzy medycznych z państw Europy Zachodniej (m.in. członków EAHIL) wskazują na potrzebę sformalizowania współpracy bibliotek. Obecnie najlepszym rozwiązaniem wydaje się być stworzenie podstaw prawnych do sformalizowania współpracy

polskich bibliotek w ramach odpowiednich organizacji bibliotek – stowarzyszeń – związków osób prawnych. Jest to obecnie (na co już wskazywałem) niemożliwe, sytuacja zmieniałaby się, gdyby nowelizując ustawę o bibliotekach (bo problem ten dotyczy wszystkich znaczących bibliotek, nie tylko uczelnianych) wprowadzono do niej odpowiednie zapisy, takie, jakie są w art. 104 ustawy o prawie autorskim, postanowienia pozwalające na tworzenie stowarzyszeń osób prawnych – bibliotek, na zasadach określonych ustawą: Prawo o stowarzyszeniach. Przypomnę tu, że podobny wniosek został zgłoszony we wrześniu 2002 r. na konferencji „Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników”.

**WNIOSKI Z XXII KONFERENCJI SZKOLENIOWEJ
BIBLIOTEK MEDYCZNYCH**

„Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych”

Warszawa, 23–24 VI 2003 r.

1. Należy powołać zespół ds. Standaryzacji Usług Bibliotek Medycznych, który nawiąże współpracę z Zespołem ds. Standaryzacji Polskich Bibliotek. Powołanie w/w Zespołu Komisja proponuje autorce referatu nt. „Standaryzacja usług bibliotecznych. Biblioteka Główna AM w Poznaniu” Dyrektor Anieli Piotrowicz oraz Dyrektor Mirosławie Müldner-Kurpecie, organizatorowi XXII Konferencji Szkoleniowej Bibliotek Medycznych.
2. W sprawie standaryzacji bibliotek medycznych należy uwzględnić wszystkie rodzaje bibliotek medycznych i rolę jaką pełnią w środowisku (biblioteki zakładowe, instytutowe, szpitalne).
3. Dostrzegając efekty dotychczasowych szkoleń użytkowników z zakresie wykorzystania nowych mediów informacyjnych należy kontynuować te szkolenia uwzględniając przemiany technologiczne.
4. Problemy bibliotek medycznych powinny być przedstawione na Konferencji Rektorów AM przez Przewodniczącą Rady Dyrektorów Bibliotek Medycznych.
5. Należy dążyć do właściwego prawnego usytuowania bibliotekarzy w Ustawie o Szkolnictwie Wyższym.
6. Utworzenie internetowego forum (bazy) wymiany doświadczeń zawodowych.
7. Podjęcie działań na rzecz usług bibliotecznych w celu podkreślenia roli bibliotekarza jako menadżera wiedzy.

Konferencja ogólnopolska z udziałem Gości/Sponsorów zagranicznych

Materiały konferencyjne

**Informacja naukowa
bibliotek medycznych w Polsce**

Łódź, 24-25 XI 2003 r.

INFORMACJE OGÓLNE

Sekretariat Konferencji	Beata K a s p e r s k a (beata@bg.am.lodz.pl) Jadwiga Ś c i e r w i c k a (wiga@bg.am.lodz.pl)
Koordynator	dr Ryszard Ż m u d a (ryzmud@bg.am.lodz.pl)
Miejsce Konferencji	Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi 90–151 Łódź, ul. Muszyńskiego 2 tel. (0–42) 677–92–62 fax. (0–42) 679–06–56 e–mail: biblio@bg.am.lodz.pl http://www.bg.am.lodz.pl
Zakwaterowanie	Hotel „Centrum“ (k. Dworca PKP – Łódź Fabryczna) 90–118 Łódź, ul. Kilińskiego 59/63 tel. (0–42) 632–86–40
Koszty uczestnictwa:	100 PLN zł (należy wpłacać na konto: Uniwersytet Medyczny w Łodzi, al. Kościuszki 4 Bank PeKaO S. A. II O/Łódź nr 10801154–749–300–80300 z dopiskiem Konto analityczne BGUM nr 240–07–021 (nie dotyczy osób, które nie będą korzystać z obiadów i kolacji).
Obiady /Kolacja	Wydział Farmaceutyczny Uniwersytetu Medycznego (Bufet, sala posiedzeń Rady Wydziału) Łódź, ul. Muszyńskiego 1 tel. (0–42) 677–91–06
Transport	
– MPK	z dworca PKP Łódź Kaliska do Hotelu T. 12 (kierunek Stoki) z Hotelu do Biblioteki T. 12 (w stronę Radiostacji/ Radia Łódź) przystanek na ul. Narutowicza (Dom Pomocy Społecznej)
– Mikrobus UM	w dniach Konferencji (24-25 XI 2003) od godz. 8 ⁰⁰ –8 ⁵⁰ mikrobus Uniwersytetu Medycznego będzie kursował na trasie Hotel – Biblioteka
Uczestnicy Konferencji	Dyrektorzy, Kierownicy, Pracownicy bibliotek uczelnianych, instytutów naukowo–badawczych i innych księżnic naukowych oraz Studenci bibliotekoznawstwa i informacji naukowej
Frekwencja	prawdopodobnie, około 50–80 osób

PROGRAM KONFERENCJI

Poniedziałek (24 XI 2003)

Część I. Ogólna/Uroczysta

Przewodniczy obradom

Prof. dr hab. Hanna T A D E U S I E W I C Z, Łódź – Uniwersytet Łódzki

godz. 9⁰⁰

Dr Ryszard Ż m u d a, Łódź – Uniwersytet Medyczny

Powitanie Gości, Sponsorów i Uczestników Konferencji

Prof. dr hab. Andrzej L e w i ń s k i, Łódź – Uniwersytet Medyczny

Wystąpienie Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Prof. dr hab. Michał K a r a s e k, Łódź – Uniwersytet Medyczny

Przemówienie Przewodniczącego Rady Bibliotecznej

Mgr inż. Błażej F e r e t, Łódź – Politechnika Łódzka

Internet jako źródło informacji naukowej – wybrane aspekty

Mgr inż. Piotr S z e f l i ń s k i, Łódź – Politechnika Łódzka

Łódzka Akademicka Sieć Biblioteczna - konsorcjum bibliotek naukowych

Mgr inż. Anna G r y g o r o w i c z, Gdańsk – Akademia Medyczna

Konferencje problemowe bibliotek medycznych jako jedna z form współpracy

Mgr Aniela P i o t r o w i c z, Poznań – Akademia Medyczna im.
K. Marcinkowskiego;

Mgr Ewa D o b r z y ń s k a - L a n k o s z, Kraków – Akademia Górniczo-Hutnicza
im. S. Staszica

*Słowa wdzięczności i uznania dla bibliotekoznawcy ze Szczecina i lekarza pułkownika
z Łodzi*

Mgr Danuta J a w o r s k a, Szczecin – Pomorska Akademia Medyczna;

Dr Krzysztof W a l c z e w s k i, Łódź – b. Wojskowa Akademia Medyczna
im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego

Kilka słów wspomnień dyrektorów

PRZERWA – (kawa/herbata) – p. 10

Część II. Propozycje i opinie Sponsorów

Przewodniczy obradom

Mgr Piotr L A T A W I E C, Warszawa – Uniwersytet Kardynała
Stefana Wyszyńskiego

godz. 10³⁰

Dr Zdzisław Piotr S z k u t n i k, Poznań – Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych

O nowoczesnej dydaktyce z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa: refleksje dziekana WSUS

Mgr Wiesław S z c z u r e k, dr Dariusz K u ż m i ń s k i, Warszawa – Info Technology Supply

Oferta ITS baz z zakresu medycyny

Mgr inż. Grzegorz P i e t r u s z e w s k i, mgr Jacek G ł ę b o c k i, Poznań – Splendor Systemy Informacyjne

Zastosowanie nowoczesnych technologii internetowych w najnowszej wersji systemu bibliograficzno–bibliometrycznego EXPERTUS : stan obecny i kierunki rozwoju

Mgr Grażyna M a s a d y ń s k a, Poznań – Sokrates

Tworzenie katalogów centralnych w oparciu o systemy SOWA i SOWA 2

Mgr Barbara G ę b k a, Warszawa – International Publishing Service

Prezentacja systemu obsługi prenumeraty czasopism ASNET

Mgr Marcin S z c z y p k a, Kraków – COP.POL

Nowoczesne systemy archiwizowania

Mgr Wojciech P r z y b y l s k i, Warszawa – ABE Marketing;

Dr Reiner K l i m e s c h, Berlin – Ovid Technologies (Germany)

Bazy danych OVID

Mgr Teresa G ó r e c k a - K l e i j s, Aalsmeer – EBSCO (The Netherlands)

Zintegrowane zarządzanie dostępem do źródeł informacji on–line

Mgr Piotr K r z y ż a n i a k, Poznań – PK.com

System doc@med.

Mgr Hanna G r e e n e, Londyn – The East European Project (Great Britain)

Oferta zakupu książek zagranicznych

Dyskusja

PRZERWA – (kawa/herbata) – p. 10

Rozmowy ze sponsorami (czytelnia Informacji naukowej)

Spotkanie dyrektorów (sala konferencyjna) – p. 101

godz. 14⁰⁰

OBIAD

Część III. Warsztat pracy Informacji naukowej

Przewodniczy obradom

Mgr Aniela P I O T R O W I C Z, Poznań – Akademia Medyczna
im. K. Marcinkowskiego

godz. 15⁰⁰

Dr Krzysztof N i e r z w i c k i, Bydgoszcz – Akademia Medyczna im.
L. Rydygiera

Digitalizacja zbiorów bibliotecznych

Dr Tomasz W o l n i e w i c z, Toruń – Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Katalog Rozproszony Polskich Bibliotek – KaRo

Mgr Bolesław H o w o r k a, Poznań – Akademia Medyczna im.
K. Marcinkowskiego

*Miejsce biblioteki głównej – uczelnianego ośrodka informacji naukowej w projekcie
ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”*

Mgr Jerzy M a l e c k i, Warszawa – Główna Biblioteka Lekarska im. prof.
S. Konopki

Polska Bibliografia Lekarska – dobór materiałów i udostępnianie

Mgr Renata B i r s k a, Lublin – Akademia Medyczna

Bibliografie zespołów osobowych

Dr Edward P i g o Ń, Warszawa – Główna Biblioteka Lekarska im. prof.
S. Konopki

*Uwagi o funkcjonowaniu Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych w polskich
bibliotekach medycznych w latach 2002–2003*

Mgr Maria B u r c h a r d, Warszawa – Uniwersytet Warszawski

Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny – NUKAT

Mgr Anna U r y g a, Kraków – Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
Dokąd zmierzasz kartoteko MESH–PL?

Dyskusja

PRZERWA – (kawa/herbata) – p. 10

Mgr Dagmara B u d e k, mgr Edyta R o g o w s k a, Szczecin – Pomorska Akademia
Medyczna

Bazy danych w bibliotekach medycznych w Polsce

Dr Jolanta P r z y ł u s k a, Łódź – Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera

Wykorzystanie bazy Medline do analizy polskiego piśmiennictwa z medycyny pracy

Mgr Danuta D ą b r o w s k a - C h a r y t o n i u k, Białystok – Akademia
Medyczna

Czasopisma elektroniczne – nowa forma komunikacji naukowej

Mgr Eugenia P o p ł a w s k a, Katowice – Śląska Akademia Medyczna

Katalog Czasopism Elektronicznych w Bibliotece Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach

Dyskusja

Mgr Regina R o h l e d e r, Wrocław – Politechnika Wrocławska

Biblioteka wirtualna

Mgr Renata S ł a w i ń s k a, Wrocław – Akademia Medyczna

Standaryzacja w akademickich bibliotekach medycznych

Dyskusja

godz. 19⁰⁰

KOLACJA

Wtorek (25 XI 2003)

Część IV. Działalność informacyjna bibliotek resortu zdrowia

Przewodniczy obradom

Mgr Danuta J A W O R S K A, Szczecin – Pomorska Akademia Medyczna

godz. 9⁰⁰

Mgr Urszula P u s z k i e w i c z: Akademia Medyczna w Białymstoku

Mgr Halina W a n a t o w s k a: Akademia Medyczna im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

Mgr Teresa K u r d z i e l, mgr Aleksandra H a l l m a n n - M i k o ł a j c z a k: Akademia Medyczna w Gdańsku

Mgr Anna M a j e w s k a - P i ą t k o w s k a, mgr Eugenia P o p ł a w s k a: Śląska Akademia Medyczna w Katowicach

Mgr Beata B a t o r, mgr Marta S t o k a l u k, mgr Ireneusz K o r f e l: Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Mgr Ewa B u s s e - T u r c z y ń s k a: Akademia Medyczna w Lublinie

Mgr Anna H u s: Instytut Medycyny Wsi w Lublinie

Mgr Ewa W i e c z o r e k: b. Akademia Medyczna w Łodzi, obecnie Uniwersytet Medyczny

Mgr Krystyna B r e k e r: b. Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi, obecnie Uniwersytet Medyczny

Mgr Barbara G r a l a: Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Dr Jolanta P r z y ł u s k a: Instytut Medycyny Pracy im. prof. Jerzego Nofera w Łodzi

Mgr Dagmara K l i m: Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi

PRZERWA – (kawa/herbata) – p. 10

Mgr Ewa G r z ą d z i e l e w s k a, mgr Maria H a r e m z a, mgr Roma H a j d u k: Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Mgr inż. Edyta R o g o w s k a, mgr Ewa O l b r o m s k a: Pomorska Akademia Medyczna w Szczecinie

Mgr Anna K o t: Akademia Medyczna w Warszawie

Mgr Renata S e w e r y n i a k: Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

Mgr Krystyna C z u j k o w s k a: Centrum Onkologii Instytutu im. M. Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Lek. Jacek D r o g o s z: Główna Biblioteka Lekarska im. prof. Stanisława Konopki w Warszawie

Mgr Barbara B u g a l s k a: Instytut Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Mgr Stella F r o n c z a k: Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie

Mgr Lidia S z o p i ń s k a: Instytut Hematologii w Warszawie

Mgr Halina W i l c z y ń s k a: Instytut Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie

Mgr Barbara L a m p k a - J a w o r s k a: Instytut Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie

Mgr Zofia S y b i l s k a: Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie

Mgr Anna P r o ń c z u k: Instytut Reumatologiczny im. Eleonory Reicher w Warszawie

Mgr Grzegorz M. Ś w i ę ć k o w s k i: Instytut Matki i Dziecka w Warszawie

Mgr Danuta A u g u s t y n o w i c z, Mgr Hanna G r o d z k a: Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie

Mgr Alicja S k r z y p e c k a: Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie

Mgr Teresa T r z c i a n o w s k a - G r z y w a c z: Akademia Medyczna we Wrocławiu

Prof. dr hab. Hanna T a d e u s i e w i c z, Łódź – Uniwersytet Łódzki

Informacje przewodniczącej Komisji Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu ds. egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego o możliwościach podwyższania kwalifikacji zawodowych

Dyskusja

Część V. Europejska Organizacja Naukowej Informacji Medycznej

Przewodniczy obradom

Mgr Bolesław HOWORKA, Poznań – Akademia Medyczna
im. K. Marcinkowskiego

Mgr Ewa G r z ą d z i e l e w s k a, Poznań – Akademia Medyczna im.
K. Marcinkowskiego

*EAHIL – Europejskie Stowarzyszenie ds. Informacji Medycznej i Bibliotek: (konferencje
i warsztaty EAHIL)*

Dr Barbara N i e d Ź w i e d z k a, Kraków – Collegium Medicum Uniwersytetu
Jagiellońskiego

*Rola pracowników informacji naukowej w badaniach typu : ocena technologii
medycznych (technology assessment)*

Dyskusja

Dr Ryszard Ź m u d a, Łódź – Uniwersytet Medyczny

Podsumowanie obrad ogólnopolskiej konferencji

Mgr Bolesław H o w o r k a, Poznań – Akademia Medyczna im.
K. Marcinkowskiego

Refleksje o Konferencji w Łodzi seniora bibliotekarstwa medycznego w Polsce

godz. 14⁰⁰

OBIAD

FOTOGRAFIE

Dr Ryszard Żmuda
Dyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Mgr Grażyna Łukasiewicz
Zastępca dyrektora Biblioteki Głównej UM

Prof. dr hab. Andrzej Lewiński
JM Rektor Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Prof. dr hab. Paweł Piotr Liberski
Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą UM

Prof. dr hab. Michał Karasek
Przewodniczący Rady Bibliotecznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Dostojni Goście Konferencji

Od lewej: prof. Michał Karasek, prof. Andrzej Lewiński, prof. Jerzy Supady,
prof. Hanna Tadeusiewicz, prof. Ryszard Glinka

Dr Piotr Szkutnik, Poznań

Mgr Teresa Górecka, Aalsmeer

Prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz, Łódź

Dr Barbara Niedźwiedzka, Kraków

Mgr Beata Bator, Kraków

Mgr Barbara Bugalska, Warszawa

Mgr Danuta Jaworska, Szczecin, dr Ryszard Żmuda, Łódź,
mgr Bolesław Howorka, Poznań

Mgr Jacek Głębocki, Poznań

Mgr Anna Hus, Lublin

Mgr Grzegorz M. Świąćkowski, Warszawa

Mgr Aleksandra Hallmann-Mikołajczak, Gdańsk

Mgr Regina Rohleder, Wrocław

Od lewej: mgr Halina Wilczyńska, mgr Jadwiga Brandys, mgr Lidia Szopińska
i mgr Anna Prończuk, Warszawa

Płk dr Krzysztof Walczewski i dr Ryszard Żmuda, Łódź

Od lewej: mgr Dagmara Budek (Szczecin), mgr Renata Birska (Lublin), mgr Bolesław Howorka (Poznań), mgr Jadwiga Piotrowska (Łódź), mgr Aniela Piotrowicz (Poznań), mgr Danuta Jaworska (Szczecin), mgr Ewa Dobrzyńska-Lankosz (Kraków), mgr Anna Uryga (Kraków), mgr Renata Sławińska (Wrocław)

Stoją od lewej: Monika Lessen, mgr Izabela Nowakowska, mgr Anna Andrzejewska, dr Ryszard Żmuda, mgr inż. Witold Kozakiewicz, mgr Jolanta Stasiak. Siedzą od lewej: mgr Anna Strumiło, Jadwiga Ścierwicka, mgr Małgorzata Więcek-Palmowska, mgr Jolanta Cwer, mgr Ewa Wieczorek, mgr Grażyna Łukasiewicz

Sponsorzy iglaków

Mgr Hanna Greene, Londyn, Mgr inż. Jerzy Pluskota, Warszawa

Bibliotekę uczelnianą od każdej strony świata ozdabiają iglaki

PREZENTACJE, REFERATY, KOMUNIKATY

Dr Ryszard Żmuda
Łódź – UM

POWITANIE GOŚCI, SPONSORÓW I UCZESTNIKÓW KONFERENCJI

Wielce Szanowni Państwo!

Serdecznie witam w Łodzi naszych dostojnych Gości, hojnych Sponsorów i drogich Uczestników ogólnopolskiej Konferencji poświęconej „Informacji naukowej bibliotek medycznych w Polsce”, z udziałem sponsorów zagranicznych.

Otwarcie konferencji uświetnił swoją obecnością Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr hab. Andrzej Lewiński. Witamy Pana Rektora. W towarzystwie Magnificencji przybyło wielu pracowników naukowo-dydaktycznych i administracyjnych naszej Uczelni, w tym gronie m. in.: prof. dr hab. Michał Karasek – przewodniczący Rady Bibliotecznej, prof. dr hab. Ryszard Glinka – prorektor ds. budżetu i finansów, prof. dr hab. Jerzy Supady – kierownik Katedry Historii Medycyny i Farmacji oraz pracownicy innych jednostek organizacyjnych uniwersytetu.

Witam serdecznie: prof. dr hab. Hannę Tadeusiewicz – kierownika Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego, mgr Ewę Dobrzyńską-Lankosz – dyrektora Biblioteki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, przewodniczącą Rady Wykonawczej Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych w Polsce, mgr Piotra Latawca – dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, mgr Anielę Piotrowicz, dyrektora Biblioteki Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, przewodniczącą Kolegium Dyrektorów Bibliotek Medycznych w Polsce.

Witam gorąco naszych VIP-ów: mgr Danutę Jaworską ze Szczecina i ppłk dra Krzysztofa Walczewskiego z Łodzi oraz Seniora bibliotekarstwa medycznego w Polsce mgr Bolesława Howorkę z Poznania.

Z wielką radością witam byłych i obecnych dyrektorów (mgr Jadwigę Piotrowską, Łódź AM; mgr Barbarę Czajkę, Łódź WiMBP) i kierowników bibliotek naukowych z Łodzi i regionu oraz studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej z Uniwersytetu Łódzkiego.

Pragnę Państwa poinformować, że dzięki ogromnej życzliwości i poparciu finansowemu władz Uczelni Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi jest na poziomie europejskim. Za ten fakt składam podziękowanie wszystkim osobom, które się do tego przyczyniły.

Podejmując się zorganizowania Konferencji pragnąłem:

1. zaakcentować w środowisku bibliotekarskim utworzenie w 2002 roku, pierwszego w Polsce, Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, który powstał z połączenia akademii medycznych: cywilnej – AM i wojskowej – WAM.
2. umożliwić nowym dyrektorom i kierownikom bibliotek uczelnianych, instytutów naukowo-badawczych i innych księżnic naukowych, wystąpienie z referatem lub komunikatem.
3. spowodować opracowanie publikacji poświęconej działalności informacyjnej bibliotek medycznych w Polsce.

Sądzę, że prezentacja na Konferencji w Łodzi, a planowana później na łamach Biuletynu Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie – zarysu dziejów, stanu obecnego i perspektyw dalszego rozwoju informacji naukowej – na miarę potrzeb XXI wieku, powinna być pomocna organizatorom konsorcjum, następnie fundacji, bibliotek resortu zdrowia w Polsce, przed przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej.

Udało się nam zaprosić znanych i cenionych prelegentów, spoza środowiska medycznego: mgr Marię Burchard, z Uniwersytetu Warszawskiego, która o Nukacie wie wszystko, albo jeszcze więcej; dra Tomasza Wolniewicza, z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, który zaprezentuje nową wersję katalogu Karo; mgr Reginę Rohleder z Politechniki Wrocławskiej, która przybliży nam problematykę biblioteki wirtualnej; mgr inż. Błażeja Fereta i mgr inż. Piotra Szeplińskiego z Politechniki Łódzkiej, którzy będą mówić o Interencie i Konsorcjum bibliotek naukowych.

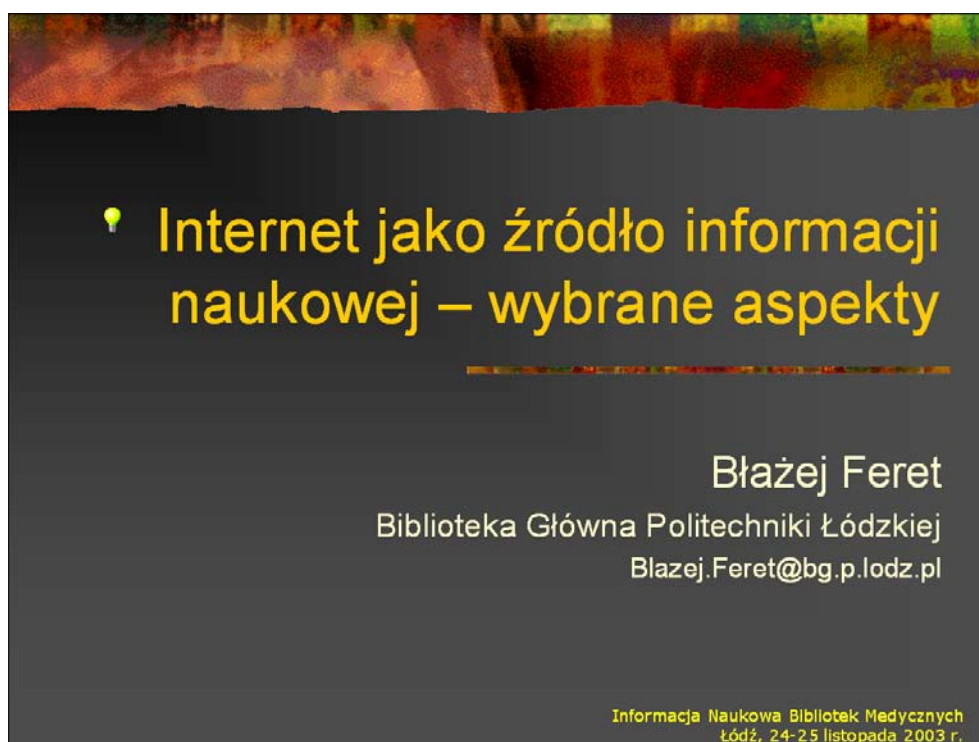
Bardzo ważną częścią naszej Konferencji będą wypowiedzi i prezentacje sponsorów: dra Zdzisława Piotra Szkutnika, dziekana, Wyższej Szkoły Umiejętności Społecznych w Poznaniu; mgr Wiesława Szczurka i dra Dariusza Kuźmińskiego, Warszawa – Info Technology Supply; mgr inż. Grzegorza Pietruszewskiego i mgr Jacka Głębockiego, Poznań – Splendor; mgr inż. Grażyny Masadyńskiej i mgr inż. Leszka Masadyńskiego, Poznań – Sokrates; mgr Barbary Gębki, Warszawa – International Publishing Service; mgr Wojciecha Przybylskiego – Warszawa ABE Marketing, mgr Marcina Szczypkę, Kraków – CopPol i mgr Piotra Krzyżaniaka z Poznania.

Dla organizatorów wielką radość stanowi tak liczny udział Państwa w obradach naszej Konferencji, w tym wielu młodych pracowników bibliotek i studentów oraz fakt, że ogólnopolską konferencją zainteresowały się również trzy firmy zagraniczne – Ebsco z Holandii (mgr Teresa Górecka-Kleijns – Aalsmeer), Ovid Technologies z Niemiec (dr Reiner Klimesch – Berlin), The East European Project (mgr Hanna Greene – Londyn).

Na zakończenie mojej wypowiedzi, krótki nadzwyczajny apel. Drodzy Państwo. Pogoda nam sprzyja. Istnieje więc okazja i możliwość dla tych osób i instytucji, które pragną trwale upamiętnić swój pobyt w pierwszym w Polsce Uniwersytecie Medycznym w Łodzi, mieście czterech kultur, do sponsorowania i zasadzenia igłaka przed gmachem naszej biblioteki uczelnianej. Preferowana jest thuja occidentalis smaragd i kosodrzewina. Efekty tego typu akcji prezentujemy na naszej stronie internetowej (<http://www.bg.umed.lodz.pl>)

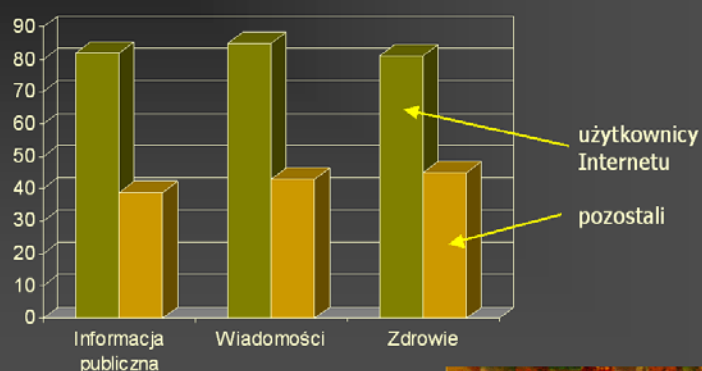
Mgr inż. Błażej Feret
Łódź – PŁ

INTERNET JAKO ŹRÓDŁO INFORMACJI NAUKOWEJ – WYBRANE ASPEKTY

Internet jako konkurent biblioteki

Odsetek Amerykanów przekonanych, że Internet zaspokoi ich potrzeby informacyjne w grupach tematycznych:

Pew Internet Project 2002: www.pewinternet.org

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Zagadnienia

- Internet jako konkurent biblioteki
- Wielkość i wzrost Internetu
- Metody poszukiwania informacji
- Statystyki wyszukiwarek
- Wyszukiwarki a metawyszukiwarki
- Jakość informacji w Internecie
- Nowe zagrożenia dla funkcji informacyjnej bibliotek
- Podsumowanie

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

💡 Internet jako konkurent biblioteki – przyczyny

- Łatwa dostępność internetu i prostych w obsłudze mechanizmów wyszukiwawczych
- Samodzielność i niezależność w poszukiwaniach
- Pozorna biegłość w używaniu wyszukiwarek internetowych
- Nadmiar informacji w stosunku do potrzeb
- Dostępność tych samych albo podobnych źródeł informacji
- Różnorodność typów informacji osiągalnych za pomocą tego samego narzędzia

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Internet jako konkurent biblioteki

Pytanie użytkownika:

„Is there any kind of research that is better done in the library than on the Internet? For instance, can you use the Internet to locate abstracts of articles in scholarly journals, or is it better to check a database at a good library?”

http://www.virtualchase.com/howto/internet_or_library.html

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Internet jako konkurent biblioteki – kiedy?

Podstawowe czynniki decydujące o wyborze Internetu lub biblioteki w poszukiwaniach informacji przez konkretnego użytkownika

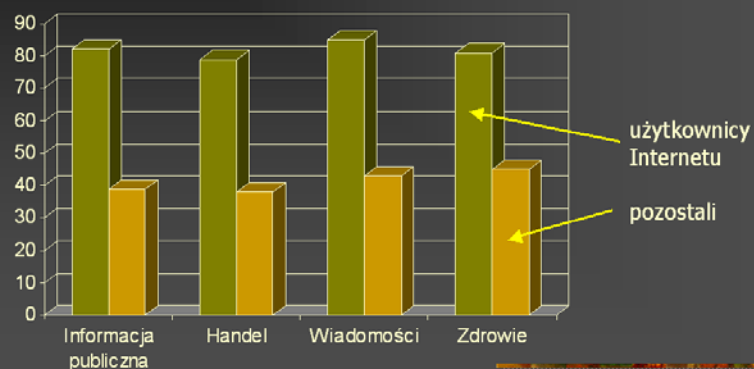
- Dostępność wiarygodnego źródła
- Umiejętność wyszukiwania informacji
- Sposób wykorzystania informacji

http://www.virtualchase.com/howto/internet_or_library.html

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Internet jako konkurent biblioteki

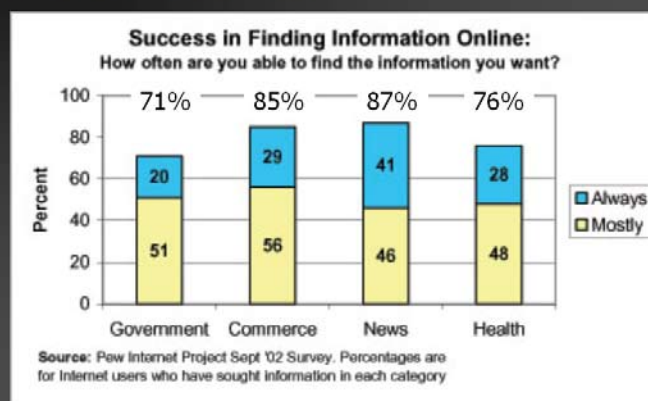
Odsetek Amerykanów przekonanych, że Internet zaspokoi ich potrzeby informacyjne w grupach tematycznych:

Pew Internet Project 2002: www.pewinternet.org

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Internet jako konkurent biblioteki

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wielkość i wzrost internetu

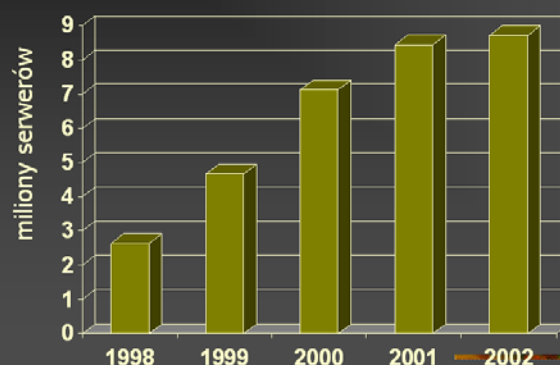
Web Characterization Project (OCLC)

- Badanie rozmiarów i dynamiki wzrostu internetu
- Badanie struktury językowej stron www
- Badanie popularności stron
- Badanie stabilności serwerów www

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wielkość i wzrost internetu

Liczba unikalnych stron głównych www
(serwerów www o unikalnych numerach IP)

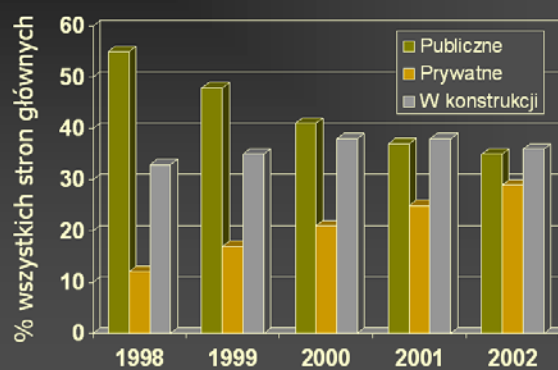

wcp.oclc.org

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wielkość i wzrost internetu

Struktura stron głównych www (numerów IP)

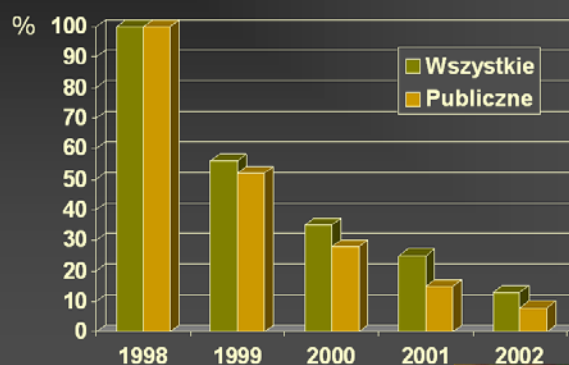

wcp.oclc.org

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wielkość i wzrost internetu

Trwałość stron głównych www (numerów IP)

wcp.oclc.org

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wielkość i wzrost Internetu (DNS)

Internet Hosts: 1995-2001

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Poszukiwanie informacji

■ Katalog biblioteczny

- słowa kluczowe
- hasła przedmiotowe

■ Internet

- Wyszukiwarki
(search engines)
- katalogi tematyczne
(directories)

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Poszukiwanie informacji

Preferencje Użytkowników:

■ Katalog biblioteczny

- słowa kluczowe ?? %
- hasła przedmiotowe ?? %

■ Internet

- wyszukiwarki ?? %
- katalogi tematyczne ?? %

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

💡 Poszukiwanie informacji

Badania psychologiczne mechanizmów poszukiwania informacji przez człowieka wskazują na zdecydowaną preferencję poszukiwania opartego na skojarzeniu z problemem niż na systematycznym przeszukiwaniu źródeł wiedzy zgodnie z opracowanymi algorytmami nawet jeśli poszukiwanie nie miałoby zakończyć się sukcesem.

Wniosek: przeglądarki internetowe będą znacznie częściej wykorzystywane jako punkt startu w poszukiwaniach informacji niż katalogi tematyczne.

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wyszukiwarki internetowe (search engines)

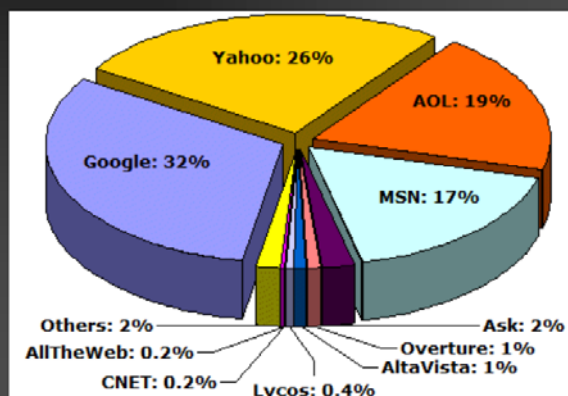
Przykłady:

- ◆ Alta Vista (www.altavista.com)
- ◆ Alltheweb (www.alltheweb.com)
- ◆ Google (www.google.com)
- ◆ Lycos (www.lycos.com)
- ◆ Infoseek (www.infoseek.com)

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wyszukiwarki internetowe

„Torcik” popularności wyszukiwarek

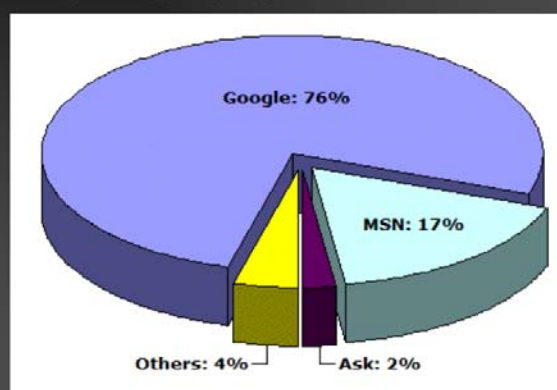

searchenginewatch.com: US web surfers in August 2003

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

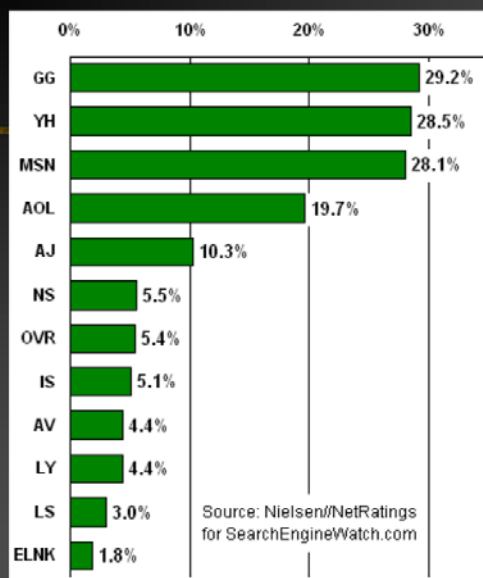
Wyszukiwarki internetowe

Statystyka używanego oprogramowania:

searchenginewatch.com: US web surfers in August 2003

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Zasięg użytkowy wyszukiwarek

The chart shows the most popular search sites in the United States, as based on audience reach for January 2003.

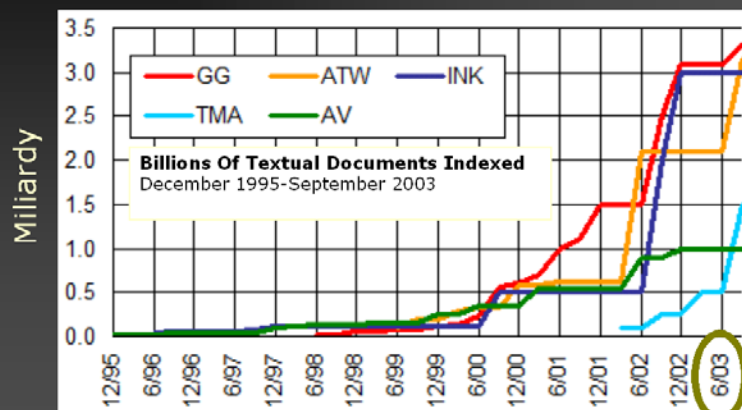
Audience reach is the percentage of US home and work internet users estimated to have searched on each site at least once during the month through a web browser or some other "online" means.

For January 2003, there were an estimated 134 million active at home and at work internet users in the US.

searchenginewatch.com

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wyszukiwarki internetowe

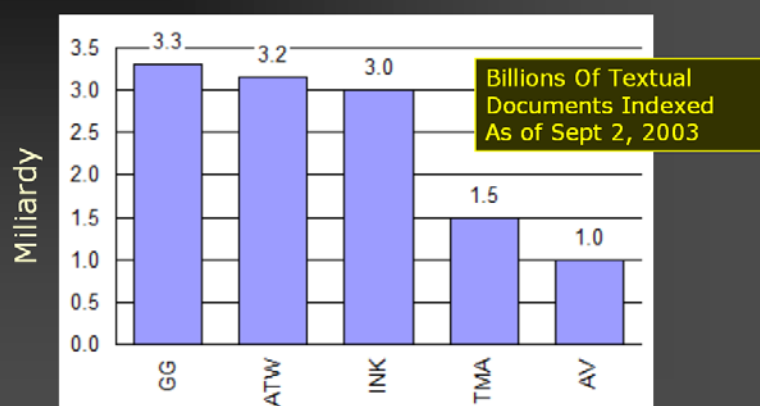

GG=Google, ATW=AllTheWeb, INK=Inktomi, TMA=Teoma, AV=AltaVista.

searchenginewatch.com

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wyszukiwarki internetowe

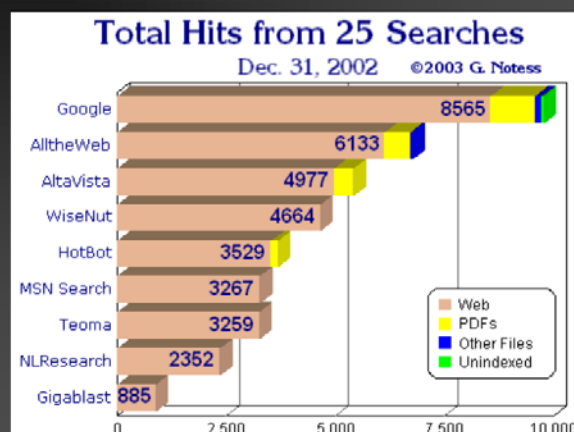

GG=Google, ATW=AllTheWeb, INK=Inktomi, TMA=Teoma, AV=AltaVista.

searchenginewatch.com

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wyszukiwarki internetowe

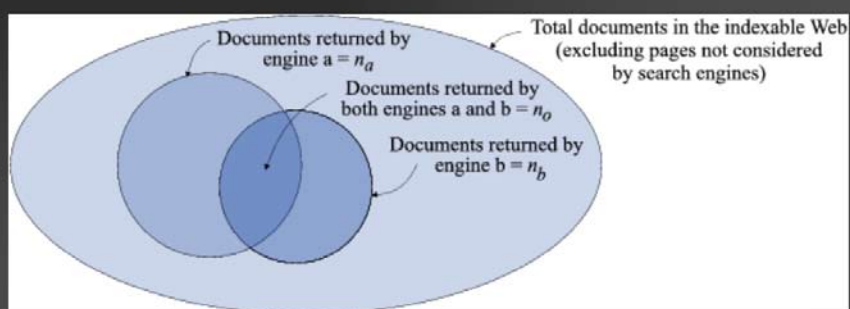

www.searchengineshowdown.com

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

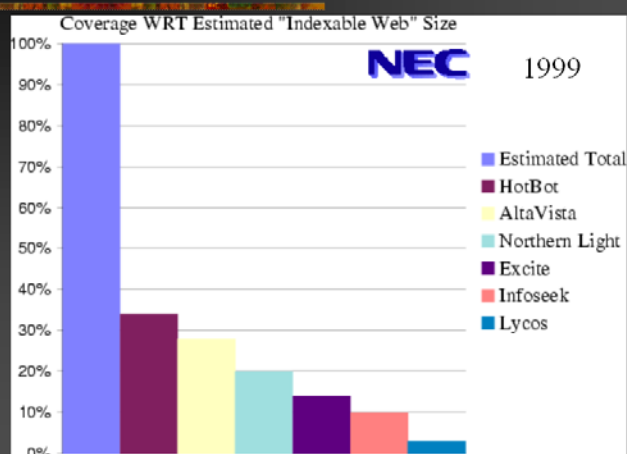
Wyszukiwarki internetowe

Wyniki wyszukiwań:

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wyszukiwarki internetowe

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Metawyszukiwarki

(Metasearch engines)

- ◆ Vivisimo (vivisimo.com)
- ◆ Search.com (www.search.com)
- ◆ Ixquick (www.ixquick.com)
- ◆ Metacrawler (www.metacrawler.com)
- ◆ SurfWax (www.surfwax.com)
- ◆ ...

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Metawyszukiwarki

search.com

- About.com (<http://www.about.com/>)
- All The Web (<http://www.alltheweb.com/>)
- AltaVista (<http://www.altavista.digital.com/>)
- Ask Jeeves (<http://www.ask.com/>)
- Britannica.com (<http://www.britannica.com/>)
- Clearinghouse (<http://www.clearinghouse.net/>)
- Direct Hit (<http://www.directhit.com/>)
- FindWhat (<http://www.findwhat.com/>)
- Galaxy (<http://www.galaxy.com/>)
- HotBot (<http://www.hotbot.com/>)
- LookSmart (<http://www.looksmart.com/>)
- Open Directory (<http://directory.mozilla.org/>)
- Overture (<http://www.overture.com/>)
- Sprinks (<http://www.sprinks.com/>)
- Surf Point (<http://www.surfpoin.com/>)
- Teoma (<http://www.teoma.com/>)
- Thunderstone (<http://search.thunderstone.com/>)
- Wisenut (<http://www.wisenut.com/>)
- Yahoo! (<http://www.yahoo.com/>)

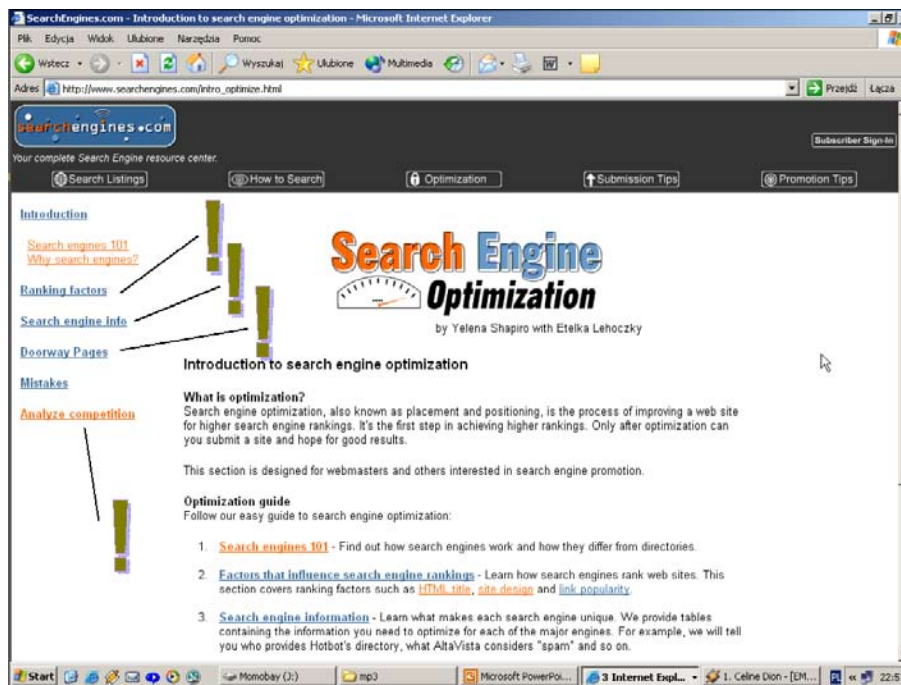
Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Wyszukiwarki / metawyszukiwarki

Problemy i zagrożenia:

- ◆ algorytmy wyszukiwania a algorytmy tworzenia stron www
- ◆ ocena wyszukanych stron www
- ◆ aktualność wyszukanych informacji
- ◆ aktualność otrzymanych linków
- ◆ ...

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Kryteria oceny stron WWW

◆ dokładność strony

(czy istnieje wystarczająca informacja o autorze strony, czy jest adres, jaki był cel powstania dokumentu...)

◆ wiarygodność strony

(kto jest autorem, czy strona należy do znanej instytucji, do jakiej należy domeny, czy można stwierdzić, że ma wystarczającą wiedzę do opracowania treści tej strony...)

◆ obiektywność strony

(jaki był cel stworzenia strony, czy nie jest to przypadkiem kryptoreklama, oceń stronę WWW tak, jak oceniasz wiadomość w TV)

◆ aktualność strony

(kiedy strona była utworzona, kiedy aktualizowana, czy zawiera linki –jeśli tak, to czy są one aktualne)

◆ zakres informacji

(czy są odniesienia do innych dokumentów, czy linki są odpowiednio dobrane i są wiarygodne, czy strona nie jest ograniczona do specyficznych przeglądarek i sprzętu, czy zachowano proporcje między tekstem i grafiką, czy właściwie podano cytowania)

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Aktualność wyszukanej informacji

„Wiek” wyszukanych stron w dniach:

Wyszukiwarka	Min.	Średnio	Max.
MSN	1	28	51
HotBot	1	28	51
Google	2	30	165
AllTheWeb	1	30	599
Altavista	0	95	108
Gigablast	45	215	381
Teoma	41	48	81
Wise Nut	133	185	183

www.searchengineshowdown.com

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Odsetek nieważnych linków

Wyszukiwarka	%
Altavista	13.7
Excite	8.7
Northern Light	5.7
Google	4.3
HotBot	2.3
Fast	2.3
MSN (Inktomi)	1.7
Answers	0.7

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

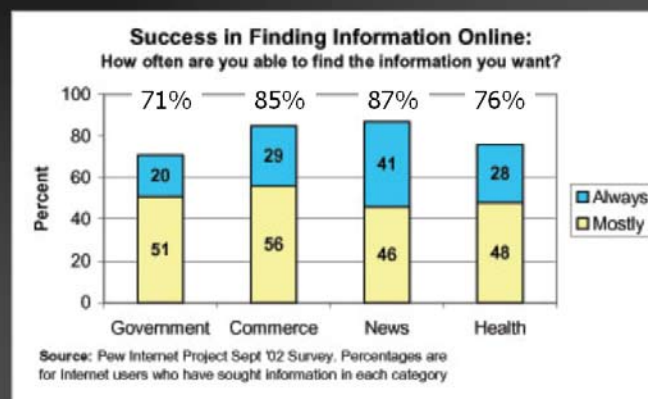
Wyszukiwarki:

- ◆ Przeszukują max 30% Internetu
- ◆ Podają rezultaty uszeregowane według „manipulowalnych” kryteriów
- ◆ Znaczny odsetek „śmieci”
- ◆ Informacje sprzed miesiąca (czy jeszcze aktualne?)
- ◆ Wykazują 5-10% martwych linków

a mimo to...

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Internet jako konkurent biblioteki

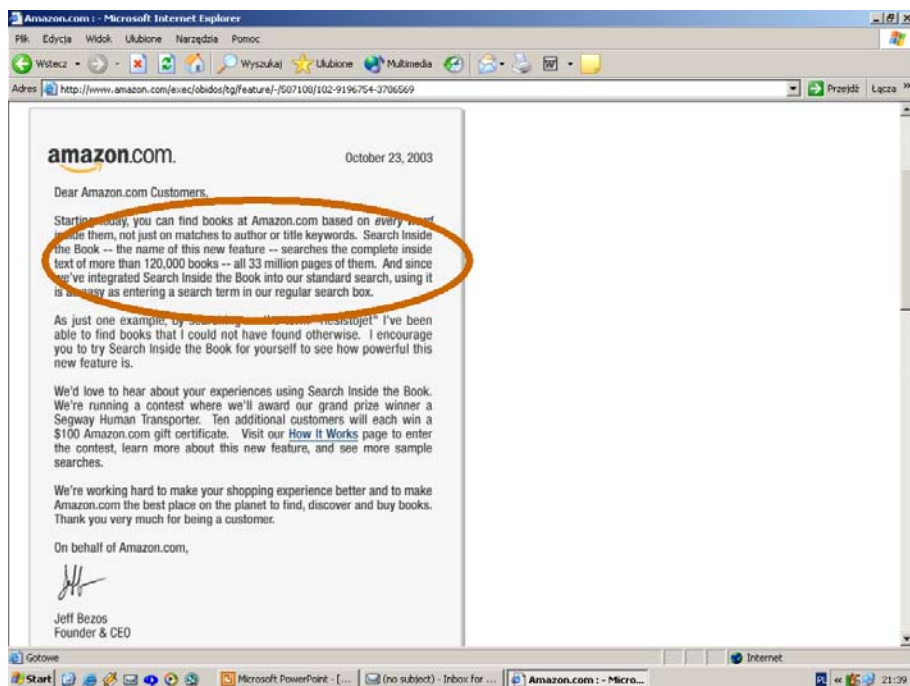
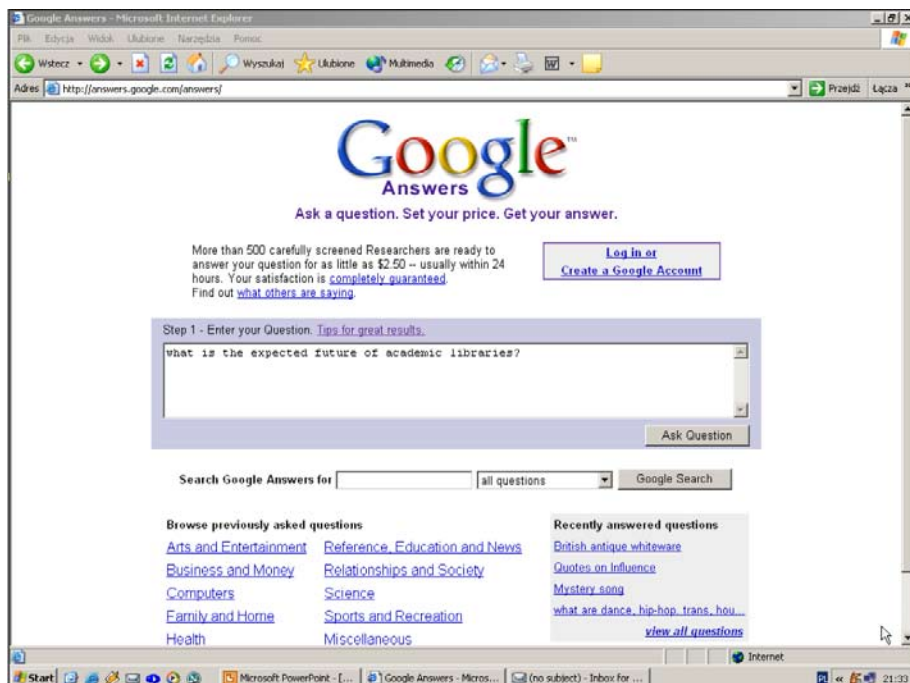

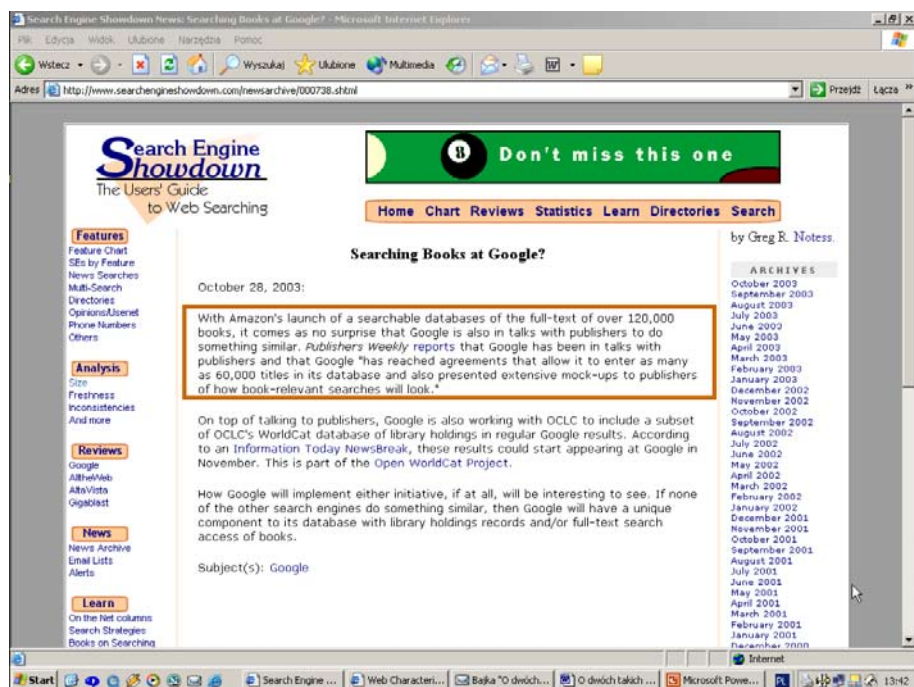
Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Nowe zagrożenia (przykłady)

- Personalizacja usług
- Serwisy konsultacyjne (płatne)
- Indeksowanie pełnych tekstów książek

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Internet a biblioteka (Karen Coyle, Univ. of California, 1997)

	Internet	Library
Size	30-40 million Web pages	25 million books with many pages each 10's of thousands of news-papers over 1 million journals
History	In existence since 1981 Came into common use after 1993	In existence for thousands of years Universal public service since late 1800's
Cost	You need: a computer(\$2,000) and an Internet account(\$20/month)	You need: eyes, ears or fingers
Prerequisites	You have to understand some technology, be computer literate as well as literate in English	You have to be literate in a language (and there are literacy classes available)
Retrieval	Has no standard information retrieval tools	Has standard information retrieval tools
Organization	Is an undifferentiated mass of documents and information	Is an organized collection of cultural expression
Service	Entirely selfservice	Provides extensive face-to-face service to users
Kids	Doesn't quite know what to do with Kids	Has well-established service to children and young adult
Free speech	May not uphold the First Amendment	Is definitely a First Amendment institution
Privacy	No privacy protection for users	Strong policies on patron confidentiality
Revenue	Takes advertising	Dose not take advertising
Media view	Gets lots of media attention	Gets almost no media attention

Internet jako konkurent biblioteki

Proponowane rozwiązania:

- Integracja wyszukiwania w zasobach sieci w meta-katalogach bibliotek
- Przeszukiwanie źródeł bibliotecznych i baz danych w wyszukiwarkach internetowych
- Równoległe istnienie „dwóch światów”

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Podsumowanie (1)

- Internet staje się coraz większym, realnym zagrożeniem dla funkcji informacyjnych biblioteki. Samodzielne wyszukanie informacji w prostych przeglądarkach zaspokaja większość potrzeb informacyjnych społeczeństwa
- Bazując na klasycznych zaletach (tradycja, uporządkowane metody wyszukiwania informacji, relewantność wyników, właściwy dobór źródeł, ...) biblioteki powinny tworzyć taką strukturę informacyjną, by Użytkownik wolał pracować ze stronami www biblioteki (lub z samą biblioteką) niż z „otwartym internetem”
- Istnieje potrzeba szkoleń pracowników oddziałów informacji naukowej w zakresie racjonalnego wykorzystania internetu jako źródła informacji
- Istnieje potrzeba wprowadzenia do bibliotecznych szkoleń studentów (pracowników) elementów wiedzy o sposobach wykorzystywania internetu do wyszukiwania informacji oraz związanych z tym niebezpieczeństwach

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Podsumowanie (2)

Osiągnięty poziom komputeryzacji bibliotek oraz wdrożone w ostatnich latach systemy automatyzacji (w Łodzi również, z pełnym sukcesem) stwarzają dobre podstawy do dalszego funkcjonowania bibliotek akademickich jako centrów informacji. Jednak sprostanie wymienionym zadaniom wymaga od bibliotek znacznego wysiłku organizacyjnego i finansowego.

Dalsza życzliwość władz uczelni w zakresie wspomagania (nie tylko finansowego) bibliotek jest więc wielce wskazana.

Informacja Naukowa Bibliotek Medycznych
Łódź, 24-25 listopada 2003 r.

Mgr inż. Piotr Szefliński
Łódź – PŁ

ŁÓDZKA AKADEMICKA SIEĆ BIBLIOTECZNA – KONSORCJUM BIBLIOTEK NAUKOWYCH

„Informacja naukowa w bibliotekach medycznych w Polsce”
2425 listopada 2003

Łódzka Akademicka Sieć Biblioteczna -
konsorcjum bibliotek naukowych

Piotr Szefliński
Zakład Akademickiej Sieci Bibliotecznej
Centrum Komputerowe Politechniki Łódzkiej

Plan prezentacji

Informacje o ŁASB

- członkowie
- organizacja
- infrastruktura teleinformatyczna
- dane

Dostęp czytelnika do informacji

- przez katalog **Horizon** (WUI)
- przez Internet (**WebPAC**)
- statystyki

Podsumowanie

Wprowadzenie

Łódzka Akademicka Sieć Biblioteczna to:

- konsorcjum 9 największych bibliotek w Łodzi (2 uniwersalne i 7 specjalistycznych)
- blisko 3 mln woluminów
- 4 serwery baz danych (3 x Sun, 1X Intel)
- system baz danych Horizon
- serwer dostępu przez Internet (IBM Netfinity 1000)
- infrastruktura teleinformatyczna oparta o Miejską Sieć Komputerową LODMAN w Łodzi

Członkowie ŁASB

1. Akademia Muzyczna
2. Akademia Sztuk Pięknych
3. Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN
4. Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna
5. Politechnika Łódzka
6. Uniwersytet Łódzki
7. Uniwersytet Medyczny
8. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Piłsudskiego
9. Wyższe Seminarium Duchowne

Organizacja ŁASB

brak osobowości prawnej

podstawą działania jest porozumienie zawarte przez władze 9 instytucji; koordynatorem jest Politechnika Łódzka

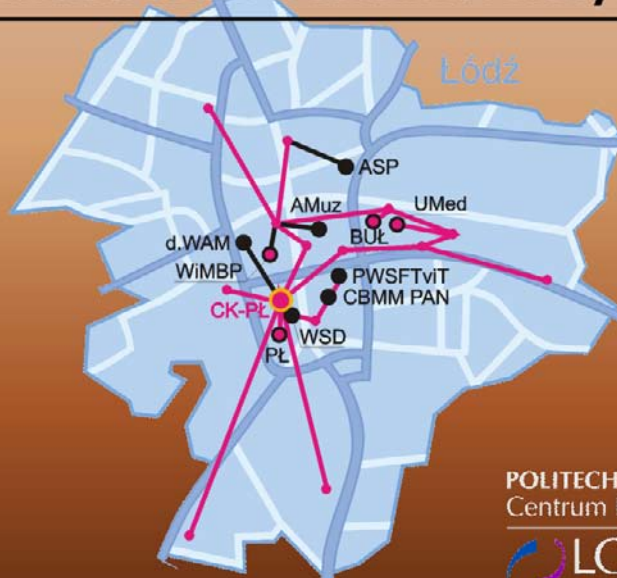
decyzje strategiczne podejmuje Konferencja Rektorów Łódzkich Szkół Wyższych

Międzyuczelniany Zespół Biblioteczny (Rada Dyrektorów Bibliotek) kieruje bieżącymi, wspólnymi działaniami

Bibliotekarz Systemu - kadencyjnie wybrany bibliotekarz koordynujący merytoryczne (bibliotekarskie) działania konsorcjum

Zakład Akademickiej Sieci Bibliotecznej przy Centrum Komputerowym Politechniki Łódzkiej - powołany w 06.1999 do eksploatacji systemu i jego infrastruktury informatycznej

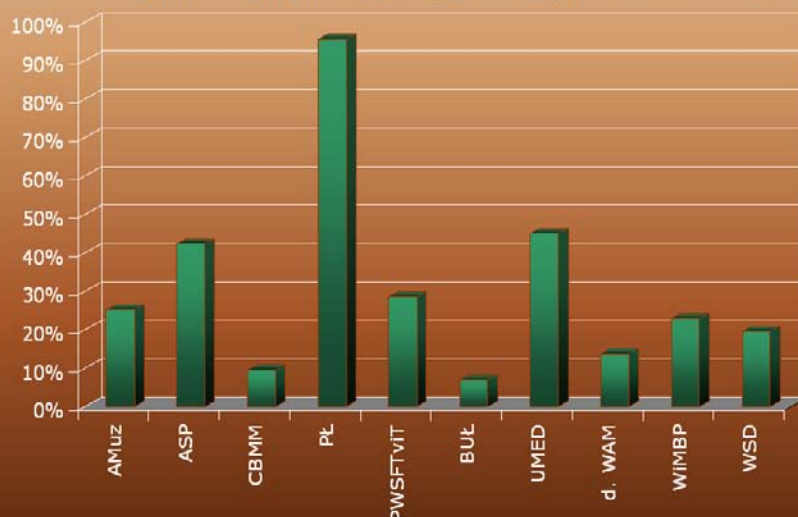
Infrastruktura teleinformatyczna

POLITECHNIKA ŁÓDZKA
Centrum Komputerowe
LODMAN
Miejska Sieć Komputerowa

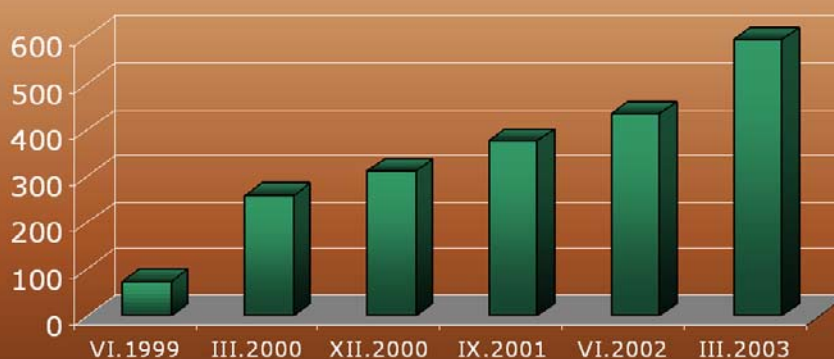
Dane - zasób skatalogowany 10.2003

skatalogowany zasób to 660.000 egz, czyli 30 % całości
skatalogowane są najnowsze pozycje - wszystkie od 1997 roku

Dane-przyrost baz w tys. egzemplarzy

przyrost baz jest miarą stałego rozwoju systemu
oprócz wpływu bieżącego są sukcesywnie katalogowane coraz starsze
pozycje

Dostęp czytelnika do katalogu WUI

W każdej bibliotece dostępne są terminale ze skonfigurowanym dostępem do katalogu przez interfejs systemowy WUI (*Windows User Interface*)

funkcje realizowane dla czytelnika:

- sprawdzenie, czy książka jest w zbiorach
- poznanie szczegółowego opisu książki
- sprawdzenie, czy można ją wypożyczyć
- sprawdzenie kiedy będzie zwrócona
- zamówienie książki
- wyszukanie literatury na żądany temat
- sprawdzenie stanu swojego konta czytelniczego
- sprawdzenie ile kary należy zapłacić za przetrzymanie książek...

Dostęp czytelnika do katalogu WebPAC

<http://www.biblioteki.lodz.pl>

Dostęp czytelnika do katalogu WebPAC

Rozproszone przeszukiwanie wszystkich katalogów ŁASB

Konsorcjum Bibliotek Łódzkich

Jednoczesne przeszukiwanie bibliotek Konsorcjum

Wybierz rodzaj poszukiwania:
☒ Autor ☐ Tytuł

Wprowadź wyrażenie wyszukiwawcze:

Sortuj wg: **Potem wg:** **Wyników na stronie:**

Zaznacz przeszukiwane biblioteki:

- ☒ Akademia Medyczna
- ☒ Akademia Muzyczna
- ☒ Akademia Sztuk Pięknych
- ☒ Biblioteka im. Piłsudskiego
- ☒ Polska Akademia Nauk
- ☒ Politechnika Łódzka
- ☒ PWSFTiTv
- ☒ Uniwersytet Łódzki
- ☒ Wojskowa Akademia Medyczna
- ☒ Wyższe Seminarium Duchowne

Szuwar v0.9pl Copyright(c) Maciej Tokarski
 Proszę do [ZASB](#) z wszelkimi pytaniami i komentarzami...
[WebPAC](#)

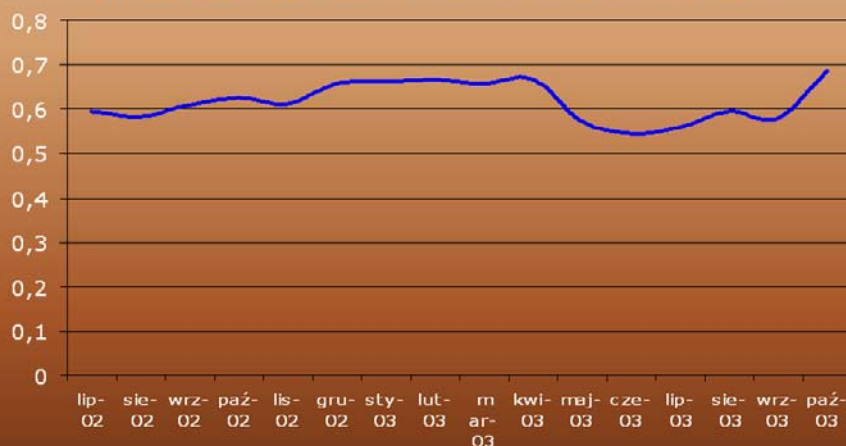
Dostęp czytelnika do katalogu WebPAC

Statystyka dostępu do katalogu za pośrednictwem sieci Internet

Dostęp czytelnika do katalogu WebPAC

Przydatność rozproszonego przeszukiwania katalogów ŁASB

Podsumowanie - sukcesy

System Horizon jest wrażany 6 lat jest to duże przedsięwzięcie organizacyjne i sukces środowiska naukowego Łodzi
połowa bibliotek ma skatalogowane 20% zasobu, i są to najnowsze nabytki lub najczęściej poszukiwane przez użytkowników
aż 4 biblioteki osiągnęły taki stan wypełniania baz (ilościowo powyżej 30%), który pozwala na uruchomienie wypożyczania wyłącznie przez system Horizon
wykorzystanie systemu wzrasta, w większości bibliotek nie ma już katalogu kartkowego
sam system pod względem funkcjonalnym, sprzętowym, informatycznym, teleinformatycznym, wydaje się być w chwili obecnej dostatecznie wydajny, aby zapewnić stabilną pracę bibliotek

Podsumowanie - potrzeby

prawie 30% skatalogowanego ogólnego zasobu, to sukces, ale za mały, żeby mówić pełnym funkcjonowaniu systemu
stan wypełnienia baz pozwolił tylko 4 bibliotekom uruchomić komputerową wypożyczalnię
są biblioteki, dla których osiągnięcie takiego wypełnienia bazy to daleka przyszłość
istnieje konieczność zapewnienia b.dobrej jakości połączeń sieciowych
wykorzystanie systemu wzrasta, a w związku z tym powstaje wręcz konieczność utrzymania jego zasobów sprzętowych na odpowiednio dobrym poziomie (dotyczy to zarówno serwerów i stacji roboczych)
wg prostych symulacji na pełne wypełnienie baz będzie potrzebne jest kilkanaście lub kilkadziesiąt lat pracy bibliotek
dlatego istnieje potrzeba wsparcia dla projektu: finansowego, organizacyjnego, a czasem zrozumieniem i dobrym słowem

*Mgr inż. Anna Grygorowicz
Gdańsk – AM*

KONFERENCJA PROBLEMOWA BIBLIOTEK MEDYCZNYCH JAKO JEDNA Z FORM WSPÓŁPRACY

Kontynuując tradycję, zapoczątkowaną przez Panią mgr Józefę de Laval, poprzedniego wieloletniego dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku, przypadło mi w udziale przypomnienie i podsumowanie zaledwie jednej z dziedzin, w której przejawia się współpraca bibliotek medycznych.

Tradycja corocznych konferencji problemowych sięga roku 1981, kiedy to z inicjatywy ówczesnych rektorów Akademii Medycznych, w ramach poszukiwania wspólnych płaszczyzn współpracy, pomiędzy samorządnymi Uczelniami o podobnych problemach i celach, zainicjowano powstanie m.in. zespołu skupiającego dyrektorów Bibliotek Głównych. U podstaw tej decyzji leżała troska o środowiska naukowe

skupione w Uczelniach i umożliwienie im w tak trudnych i skomplikowanych czasach dostępu do podstawowych źródeł informacji.

To właśnie w Gdańsku 6 grudnia 1981 roku odbyło się pierwsze spotkanie dyrektorów Bibliotek Głównych Akademii Medycznych i Głównej Biblioteki Lekarskiej, które zaowocowało osobistymi kontaktami, wzajemną pomocą i wieloletnią współpracą oraz przyjaźnią. Współpraca ta została w 1984 roku rozszerzona o całą sieć bibliotek o profilu medycznym i trwa do dnia dzisiejszego.

Szczegółowo tematykę corocznych konferencji problemowych, które odbyły się w latach 1981–2000 i nosiły nr od I do XIX omówiła pani dyrektor Józefa de Laval, bezpośredni i aktywny ich uczestnik w następujących pracach : *”Gdańsk po raz drugi”*. *Zamierzenia i dokonania współpracujących bibliotek medycznych* ¹ – referat wygłoszony w ramach X Konferencji Problemowej oraz *20 lat współpracy bibliotek medycznych – jubileuszowe refleksje* ² przedstawiony na XX Jubileuszowej Konferencji w Szczecinie – Międzyzdrojach.

W moim wystąpieniu pragnę przedstawić w skrócie tematykę ostatnich trzech konferencji.

Jubileuszowa XX konferencja odbyła się w Szczecinie – Międzyzdrojach w dniach 06–08. 06.2001, a jej tematem była *Współpraca bibliotek w zakresie wymiany dokumentów w Polsce i na świecie*. Problem wypożyczeń międzybibliotecznych został podjęty po raz kolejny w ramach konferencji. Możliwości, jakie za sprawą nowoczesnych technologii informatycznych pojawiły się w tej dziedzinie, dały impuls do jakościowej zmiany dotychczasowych sposobów realizacji wymiany dokumentów. W referatach przedstawiono, zarówno organizację jak i statystykę wypożyczeń międzybibliotecznych. Wyróżniono biblioteki Białegostoku, Bydgoszczy, Katowic i Poznania za szybką i sprawną realizację zamówień międzybibliotecznych. Dostrzeżono zmianę w sposobie nadsyłania zamówień, tradycyjny rewers został zastąpiony przez list wysyłany pocztą elektroniczną. W latach 1999–2000 wszystkie biblioteki zanotowały spadek wpływających zamówień, co należy wiązać z poszerzaniem dostępu do czasopism on-line w poszczególnych bibliotekach. Szereg bibliotek współpracuje z zagranicznymi systemami dostarczania dokumentów np. SUBITO a konieczność dokonywania opłat za korzystanie z nich nie zniechęca poszukujących ważnych publikacji. Na tej właśnie konferencji została przedstawiona przez Panią dyrektor Anielę Piotrowicz, panią mgr Ewę Grządzielewską i pana mgr Piotra Krzyżaniaka z Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu, koncepcja krajowego systemu elektronicznej dystrybucji dokumentów dla środowiska medycznego. Systemu, który z powodzeniem został już wdrożony i umożliwia

¹ Józefa de Laval: 20 lat współpracy bibliotek medycznych: refleksje jubileuszowe. Biul. GBL 2001 nr 365 s. 3-12

² Idem: „Gdańsk po raz drugi”: zamierzenia i dokonania współpracujących bibliotek medycznych. W: X Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Gdańsk, 23-25.06.1993 r.

otrzymanie zamówionego za jego pośrednictwem dokumentu w formie pliku pdf w okresie do 48 godzin. W chwili obecnej system doc@med oparty jest na zasobach czasopism polskich i zagranicznych znajdujących się w 7 bibliotekach medycznych. Indywidualny użytkownik zainteresowany literaturą medyczną, może z niego skorzystać za pośrednictwem biblioteki lub z portalu Clinika.pl. System w pełni odpowiada potrzebom współczesnego czytelnika i zapewnia mu szybki i wygodny dostęp do pełnego tekstu poszukiwanej publikacji.

Kolejna XXI Konferencja odbyła się w Poznaniu w dniach 28–29. 11. 2003 r., a jej tematyka dotyczyła problemów, z jakimi borykają się biblioteki przy bibliometrycznej ocenie dorobku naukowego uczelni. Z przedstawionych 14 referatów wynika, iż poszczególne biblioteki w różnym stopniu uczestniczą w tworzeniu *Ankiety jednostki naukowej* i *Oceny parametrycznej jednostki*. Głównym problemem przy wykonywaniu tej pracy jest brak precyzyjnych definicji np. publikacji recenzowanych, jasnych zasad ocen opartych na stabilnych rankingach, przestrzegania zasady stosowania wskaźnika IF z roku poprzedniego, w odniesieniu do prac opublikowanych w roku bieżącym. Wątpliwości budził też, sposób w jaki powinna być podawana afiliacja autora publikacji. Wszystkie biblioteki, tworzące bibliografie swoich pracowników naukowych, przy pomocy programu EXPERTUS® firmy Splendor® Systemy Informacyjne, zgodnie przyznały, iż program ten dysponuje odpowiednimi narzędziami umożliwiającymi przeniesienie danych z bazy bibliograficznej do obowiązujących tabel oraz do bazy OPI. We wnioskach z tej konferencji, znalazł się też postulat, by biblioteki były postrzegane przez KBN i władze uczelni jako równorzędny partner w ustalaniu zasad i możliwości realizacji analiz bibliometrycznych. Te wnioski, są dalej aktualne szczególnie w kontekście nadchodzącej w przyszłym roku oceny czteroletniej każdej uczelni.

Tegoroczna już XXII konferencja została zorganizowana przez Bibliotekę Główną Akademii Medycznej w Warszawie w dniach 23–24. 06. 2003 r. Jej tematem był *Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych*. W przedstawionych referatach wiele miejsca poświęcono tworzonemu i utrzymywanemu przez poszczególne biblioteki witrynom internetowym. Jak podkreślano, strona domowa biblioteki, jest jej wizytówką, spełniającą jednocześnie funkcje informacyjne, promocyjne i usługowe, dostosowane do potrzeb użytkowników danej placówki. Strona internetowa, oferując dostęp do katalogów on-line, baz danych, czasopism, oraz innych źródeł informacji, pozwala jednocześnie na składanie zamówień na dowolny dokument ze zbiorów biblioteki lub w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych. Jest ona najlepszą platformą realizacji zintegrowanych usług bibliotecznych. Podkreślano również konieczność ustawicznego szkolenia użytkowników w zakresie oferowanych w ten sposób usług. Po raz kolejny bibliotekarze udowodnili, że umieją z pożytkiem dla potrzeb czytelnika wykorzystać osiągnięcia nowoczesnych technologii informacyjnych.

Problem standaryzacji usług, oferowanych przez biblioteki medyczne, podjęła w swoim referacie Pani Dyrektor Aniela Piotrowicz. Postulowała wypracowanie standardów, pozwalających na świadczenie przez biblioteki usług, na poziomie zabezpieczającym podstawowe potrzeby środowiska medycznego. Znalazło to wyraz we wnioskach z konferencji o powołanie stosownego zespołu.

Organizatorzy każdego spotkania dbali o miłą atmosferę, sprawną organizację i starali się zapewnić uczestnikom także dodatkowe doznania. Było więc spotkanie w plenerze, biesiada w stylu chłopskim i kolacja literacka.

Ponad dwadzieścia lat współpracy środowiska bibliotek medycznych to wspaniały dorobek. Coroczne konferencje są doskonałą okazją do konfrontacji sposobów realizacji w poszczególnych bibliotekach procesów wspomagających działalność naukową, badawczą i dydaktyczną macierzystych uczelni. Przynoszą wymierne korzyści jak np. baza Polskiej Bibliografii Lekarskiej, Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych, polska wersja kartoteki haseł wzorcowych MeSH, program EXPERTUS® dla potrzeb bibliografii czy system doc@med. Spotkania są także, doskonałą okazją do wzajemnego poznania i zawiązania więzi koleżeńskich bardzo ułatwiających współpracę. Myślę, że tę dobrą tradycję należy kontynuować. Być może w dobie czatów bibliotekarzy z czytelnikami i wideokonferencji nasze spotkania będą miały inną, wirtualną postać. Mam tylko nadzieję, że nadchodzące przemiany technologiczne nie wyeliminują bezpośrednich kontaktów międzyludzkich.

W czerwcu przyszłego, 2004 roku odbędzie się już XXIII konferencja problemowa bibliotek medycznych, na temat „Problemów gromadzenia i profilowania zbiorów w bibliotekach medycznych w dobie nowoczesnych technik informatycznych”, na którą już dziś bardzo serdecznie wszystkich zapraszam do Gdańska, gdyż jej organizatorem jest reprezentowana przeze mnie Biblioteka Główna Akademii Medycznej.

Dr Piotr Szkutnik
Poznań – WSUS

**SYLWETKA ABSOLWENTA STUDIÓW LICENCJACKICH:
INFORMACJA NAUKOWA I BIBLIOTEKOZNAWSTWO
WYŻSZEJ SZKOŁY UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNYCH W POZNANIU**

Absolwent WSUS, otrzymujący tytuł licencjata w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa uzyska staranne przygotowanie zawodowe na poziomie studiów wyższych do pracy w nowoczesnej, zautomatyzowanej bibliotece – ośrodku informacji naukowej.

Absolwent posiada też tak potrzebną obecnie specjalistyczną wiedzę i umiejętności do profesjonalnego wyszukiwania, weryfikowania i udzielania różnego rodzaju informacji. Jednocześnie zostanie wyposażony, poprzez kształcenie pedagogiczne, w odpowiednie kompetencje związane z upowszechnianiem posiadanych wiadomości i umiejętności.

Zdoła on posługiwać się zarówno klasycznym warsztatem pracy biblioteki, jak też przede wszystkim efektywnie wykorzystywać najnowsze osiągnięcia techniki: bazy danych na różnych nośnikach) druk, CD-DOM/DVD, on-line), organizować dostęp do zewnętrznych źródeł informacji (m.in. książek i czasopism on-line, baz pełnotekstowych) oraz funkcjonować w oparciu o najnowsze systemy informacyjno-wyszukiwawcze (Horizon, VTLS, Sowa, MOL itp.) organizujące pracę współczesnych bibliotek różnych typów, a także o programy do obsługi własnych warsztatów informacji. Uzyska też poszukiwane umiejętności przydatne w stosowaniu tzw. *e-CultureNet* poprzez poznanie technik digitalizacji, zagadnień pamięci masowych, architektury metadanych czy zarządzania biblioteką cyfrową i jej zawartością.

Proponowany system i zakres kształcenia uwzględnia zmiany dokonujące się w światowym bibliotekarstwie i strukturach informacji naukowej, które czynią z tych placówek w coraz większym stopniu nowoczesne ośrodki archiwizacji i zarządzania informacją, wykorzystujące w swej działalności elektroniczne technologie, w tym Internet.

Absolwent informacji naukowej i bibliotekoznawstwa przysposobiony zostanie z jednej strony do zawodu z przyszłością: *broker informacji*, wchodzącego dopiero na polski rynek, por.: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/40/szczepanska.php>, który daje jednocześnie możliwość stworzenia sobie samemu miejsca pracy w ramach działalności gospodarczej, z drugiej – do sprawnego pełnienia roli bibliotekarza we wszystkich typach sieci, zwłaszcza w oddziale informacji bibliotek, które dostosowując się do wymagań współczesnego społeczeństwa informacyjnego tę właśnie funkcję informacyjną preferują i rozwijają.

Z kolei studenci zainteresowani pracą w bibliotekach oświatowych zdobędą formalnie uznawane przygotowanie nauczycielskie, tj. wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej powiązanej z kierunkiem kształcenia i praktyką pedagogiczną w wymiarze określonym stosowanymi aktami prawnymi MENiS¹. Pozwoli im to wspierać wszechstronny rozwój ucznia, skutecznie prowadzić zajęcia edukacyjne (ścieżka czytelniczko-medialna) z pełnym wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz rozbudzać zainteresowania poznawcze użytkownika biblioteki.

¹ Por. Rozporządzenie MENiS z dnia 10 września 2002 r. W sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli ... (*Dz.U.Nr 155, poz. 1288*); Rozporządzenie MENiS z dnia 23 września 2003 r. W sprawie kształcenia nauczycieli. (*D.U.Nr 170, poz. 1655*)

Przygotowanie pedagogiczne będzie obejmowało także kształtowanie kompetencji polegających na promowaniu nie tylko książki, ale i czytania jako ważnej dla życia człowieka kompetencji. Takie podejście do czytania jest głęboko uzasadnione wynikami badań w ramach programu PISA.

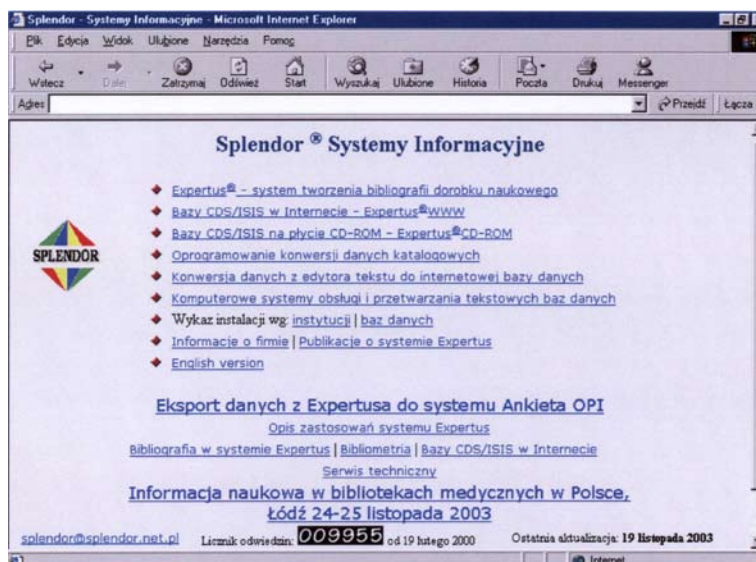
Szcześciotygodniowa praktyka zawodowa po I i II roku studiów w wybranych bibliotekach różnych sieci, firmach infobrokerskich oraz innych (polskich i zagranicznych) obsługujących biblioteki w zakresie programów biblioteczno-informacyjnych, dostaw książek i czasopism „P”/ „E”, baz danych na e-nośnikach – dopełni obrazu starań zmierzających do dobrego i nowoczesnego przygotowania na wyższym poziomie zawodowym absolwenta tego kierunku w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych w Poznaniu.

Mgr inż. Grzegorz Pietruszewski

Mgr Jacek Głębocki

Poznań – Splendor

ZASTOSOWANIE NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII INTERNETOWYCH W NOWEJ WERSJI SYSTEMU BIBLIOGRAFICZNO-BIBLIOTECZNEGO EXPERTUS. STAN OBECNY I KIERUNKI ROZWOJU

System bibliograficzno-bibliometryczny Expertus jest dobrze znany w środowisku bibliotekarzy i często stosowany do tworzenia bibliografii dorobku naukowego oraz tworzenia statystyk i analiz bibliometrycznych.

Expertus był początkowo zaprojektowany jako system bibliograficzny dla bibliotek medycznych, szybko jednak zyskał popularność także w bibliotekach pozamedycznych. Wraz ze wzrostem liczby instalacji otrzymywaliśmy liczne sugestie dotyczące kierunków rozwoju systemu, dzięki czemu rozszerzało się pole jego zastosowań. Expertus został rozbudowany o dodatkowe, czasem całkowicie niezależne moduły.

Obecnie system pozwala także na tworzenie bibliografii prac doktorskich (jeżeli nie są wprowadzane łącznie z publikacjami do baz dorobku naukowego), bibliografii prac magisterskich i licencjackich. To ostatnie zastosowanie jest użyteczne do weryfikacji stopnia oryginalności i niepowtarzalności pracy, dzięki możliwości wyszukiwania po każdym słowie i porównywania fragmentów pełnego tekstu.

Dzięki owocnej współpracy z Biblioteką Główną Uniwersytetu Medycznego w Łodzi pole zastosowań systemu poszerzyło się o moduł obsługi bibliografii regionalnej i znalazło zastosowanie w Łódzkiej Bibliografii Regionalnej.

Inne zastosowania systemu to tworzenie baz bibliograficznych indeksujących zawartość czasopism oraz katalogów druków zwartych i katalogów czasopism.

Bibliografia Geografii Polskiej od 1985 roku - Microsoft Internet Explorer

Plk Edycja Widok Ulubione Narzędzia Pomoc

Wstecz Dalej Zatrzymaj Odśwież Start Wyszukaj Ulubione Historia Poczta Drukuj Messenger

Adres

Bibliografia Geografii Polskiej od 1985 roku

Baza tworzona w Centralnej Bibliotece Geografii i Ochrony Środowiska Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie

© Biblioteka Geografii i Ochrony Środowiska | Więcej informacji o bazie | Spis indeksowanych wydawnictw ciągłych | Instytucja System Expertus WWW dla baz CDS/ISIS © SPLENDOR, Poznań

W polach [...] - dowolne słowo można wpisać kilka słów (lub początków słów) obok siebie, [przykład](#)

Można wybrać temat z indeksu: [przykład](#)

Dowolne słowa

Tytuł

Autor

Łączenie warunków:

Zawężanie wyników

Typ dokumentu: ☐ dowolny ☐ artykuły z czasopism ☐ rozdziały, referaty ☐ monografie, atlasy ☐ mapy

Wybór lat: (brak wyboru - wszystkie lata)

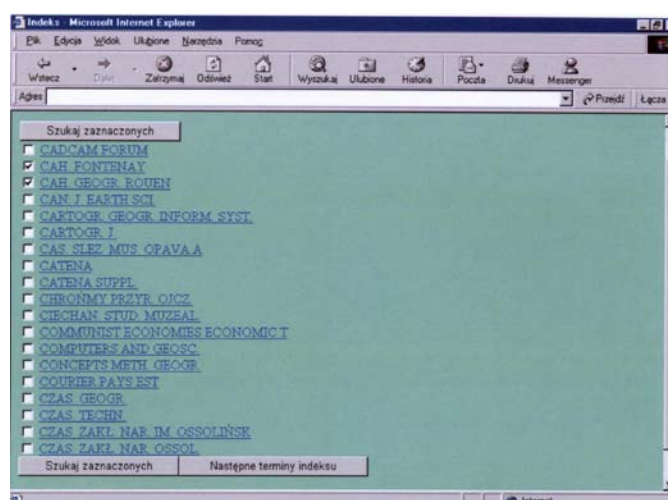
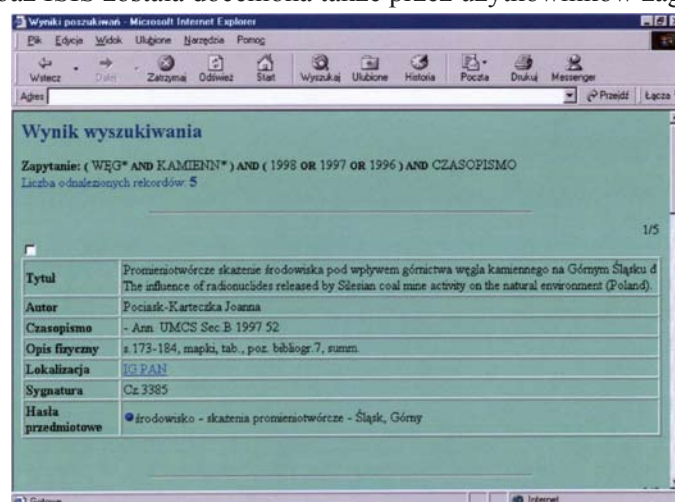
☒ 1998	☒ 1997	☒ 1996	☐ 1995	☐ 1994	☐ 1993	☐ 1992
☐ 1991	☐ 1990	☐ 1989	☐ 1988	☐ 1987	☐ 1986	☐ 1985

Przeszukuj zasoby bibliotek: (brak wyboru - wszystkie biblioteki, inna lokalizacja podana tylko wtedy, gdy brak w CBGOS)

Gotowe Internet

Dodatkowym ale nie mniej ważnym zastosowaniem internetowego modułu wyszukiwawczego systemu Expertus jest pełna obsługa baz danych CDS//ISIS, co pozwala na udostępnianie baz CDS/ISIS w internecie w sposób dynamiczny, bez jakichkolwiek konwersji do innych formatów. Expertus w wersji dla baz CDS/ISIS jest stosowany w licznych bibliotekach i ośrodkach informacji naukowej w całym kraju. W Łodzi z tej wersji systemu korzystają Instytut Medycyny Pracy, Instytut Włókiennictwa oraz Biblioteka Wydziału Prawa Uniwersytetu Łódzkiego.

Prostota obsługi, niezawodność i szybkość działania oprogramowania Expertus WWW dla baz ISIS została doceniona także przez użytkowników zagranicznych.

Do grona użytkowników różnych wersji systemu Expertus należą obecnie:

- biblioteki medyczne tj. biblioteki uczelni medycznych, instytutów medycznych, szpitali (np. Centrum Zdrowia Dziecka) oraz Główna Biblioteka Lekarska
- biblioteki politechnik i uczelni technicznych oraz samodzielnych instytutów technicznych
- biblioteki akademii wychowania fizycznego
- biblioteki uniwersyteckie
- uczelnie wojskowe
- inne uczelnie wyższe np. Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
- użytkownicy zagraniczni

Do naszych klientów zaliczają się także firmy komercyjne przywiązujące należyłą wagę do informacji naukowo-technicznej i posiadające własne biblioteki.

Wybrane adresy internetowe baz danych obsługiwanych przez system zamieszczone są na naszej stronie internetowej <http://splendor.net.pl>

Nadal jednak, mimo wielu rozszerzeń i funkcji dodatkowych, podstawowym polem wykorzystywania systemu pozostają bazy dokumentujące dorobek publikacyjny pracowników uczelni lub instytutów naukowych i badawczych.

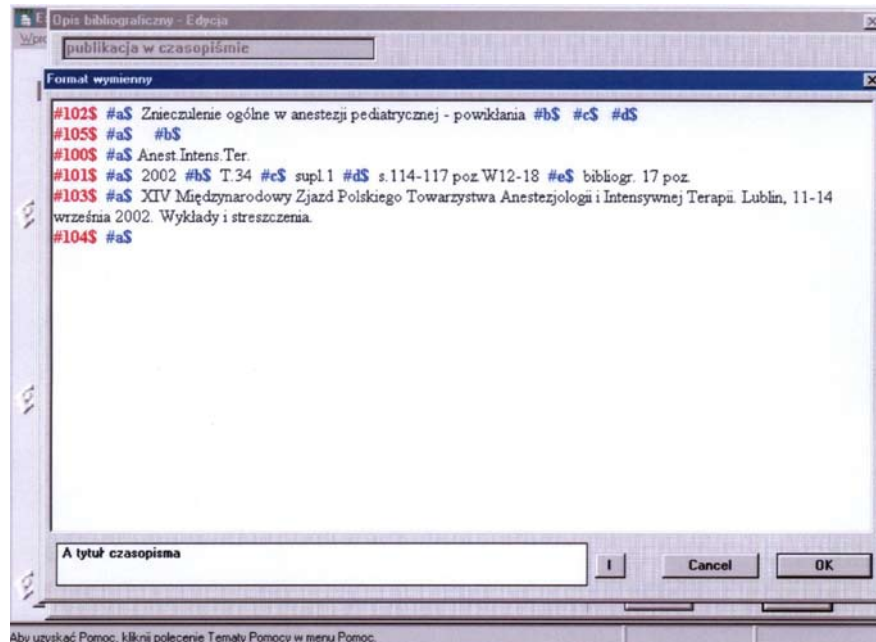
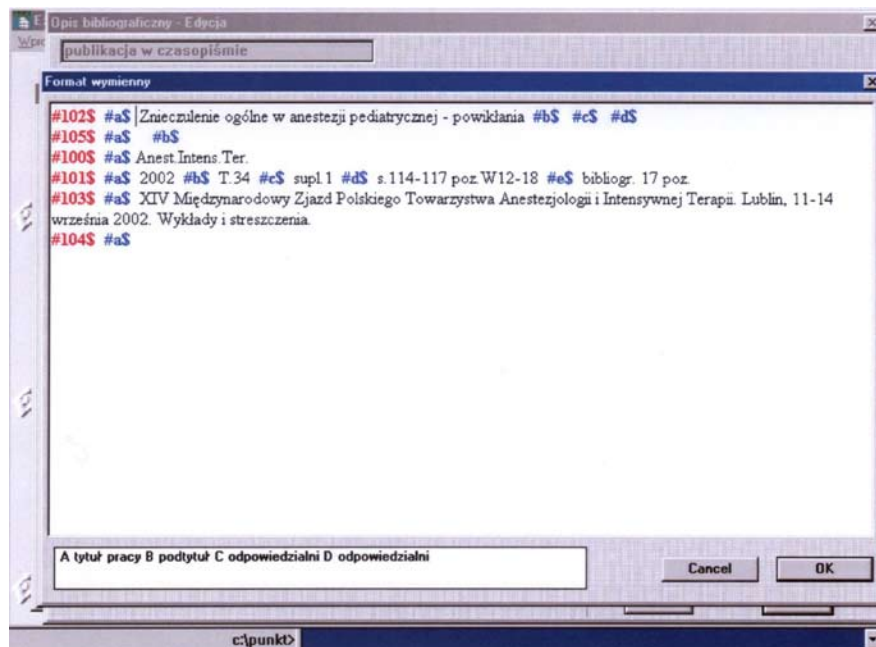
Dzieje się tak dlatego, że bibliografie publikacji tworzone w Expertusie zapewniają połączenie funkcji dokumentacyjnej ze szczegółową statystyką i analizą bibliometryczną.

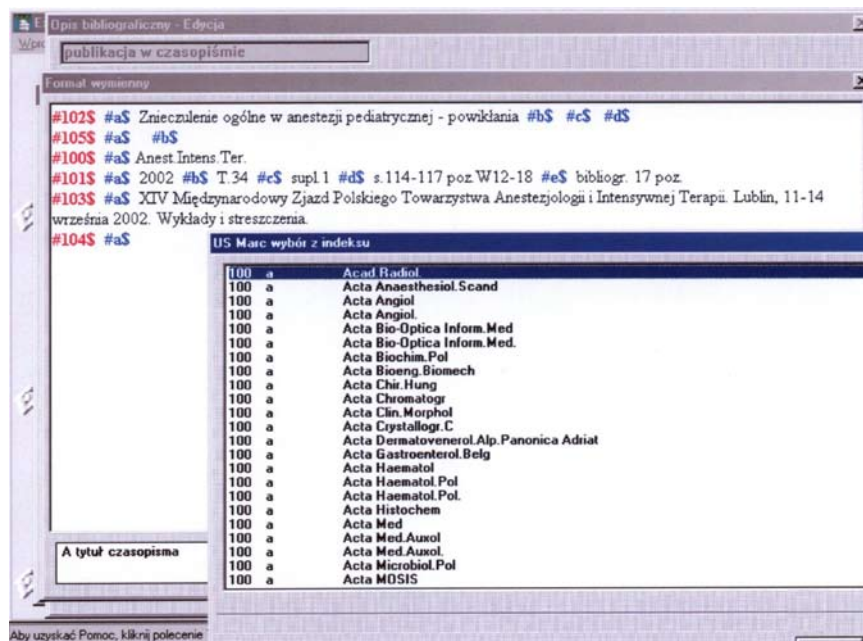
Rozwój sprawozdawczości sprawił, że konieczna staje się współpraca bibliotek z działami nauki. Z doświadczenia wiemy, że Expertus znakomicie się do tego nadaje. W instytucjach, w których biblioteki nie zajmują się dokumentowaniem dorobku publikacyjnego, zdarzają się przypadki, że bazę tworzą działy nauki, konsultując się z bibliotekarzami w przypadkach trudniejszych.

Łatwość tworzenia opisów w systemie Expertus powoduje jednak, że taka współpraca nie nastęrcza kłopotów.

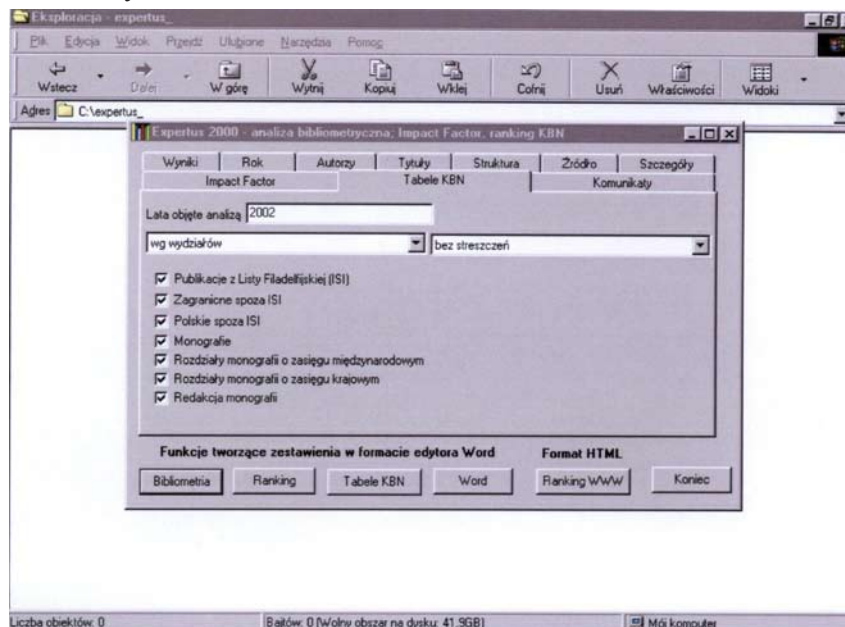
System Expertus, w wersji bibliograficzno-bibliometrycznej, składa się z następujących modułów:

- moduł rejestracyjny

- moduł wydruków dla ministerstwa

- moduł eksportu danych do systemu Ankieta Jednostek OPI

Import wykazu publikacji

Wczytaj wykaz z pliku Wczytaj wykaz ze schowka systemowego

Wskaż zbiór

C:\
expertus.cs
wydruki
analiza

c []

wczytaj wróć

Definiowanie struktury pól w tekście źródłowym

Czy pola "Tytuł artykułu", "Rok", "Tom, strony" są połączone w jedno pole? ☐ tak ☒ nie

Kolejność pól	
1. Tytuł artykułu	7. Impact Factor
2. Rok wydania	8. Liczba punktów
3. Autor (autorzy)	9. pomiń -
4. Afiliacja autora	10. pomiń -
5. Czasopismo	11. pomiń -
6. Tom, strony	12. pomiń -

Separator

☐ ; ☐ , ☒ akapit

☐ : ☐ inny: []

Opis obejmuje 8 linii

☐ Pomiń tekst przed

☐ . ☐ inny: []

Rezygnacja Dalej >

Import wykazu monografi

Wczytaj wykaz z pliku Wczytaj wykaz ze schowka systemowego

Wskaż zbiór

C:\
expertus.cs
wydruki
analiza

c []

wczytaj wróć

Definiowanie struktury pól w tekście źródłowym

Czy pola "Tytuł", "Miejsce", "Rok wydania" są połączone w jedno pole? ☐ tak ☒ nie

Kolejność pól	
1. Tytuł	7. Liczba punktów
2. Rok wydania	8. pomiń -
3. Autor (autorzy)	9. pomiń -
4. Afiliacja autora	10. pomiń -
5. Miejsce wydania	11. pomiń -
6. Wydawca	12. pomiń -

Separator

☐ ; ☐ , ☒ akapit

☐ : ☐ inny: []

Opis obejmuje 7 linii

☐ Pomiń tekst przed

☐ . ☐ inny: []

Rezygnacja Dalej >

Edycja wykazu publikacji

główny nowy usuń edytuj zaznaczony sortuj według pokaz wszystkie kolumny importuj wykaz

Publikacje recenzowane zawarte na liście filadelfijskiego Instytutu Informacji Naukowej (10 pozycji)

Czasopismo	Autor (autorzy)	Tytuł artykułu, rok, tom, str.	Afilacja autora podana w publikacji	IF	Liczba punktów
Eur Heart J.	D Brieger, K.A. Eagle, S.G. Goodman, J. Lopez-Sendon, P.H.G. Steg, A. Budaj, K. White	Eur Heart J. 2002, 23, 105	1., 2., 3., 4., 5., 6. Kl. Kardiologii, 7.	5,153	1
Circulation	A. Budaj, S. Yusuf, D. Phil, S. Mehta, K. Fox, G. Tognoni, F. Zhao, S. Chrolavicius, D. Hunt, M. Keltai, M.G. Franzoni	Circulation 2002, 106, 1622-1626	1. Kl. Kardiologii, 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11.	10,517	1
Circulation	A. Budaj, S. Yusuf, S.R. Mehta, K.A.A. Fox, G. Tognoni, F. Zhao, S. Chrolavicius, D. Hunt, M. Keltai	Circulation 2002, 19(suppl II), 455	1. Kl. Kardiologii, 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9.	10,517	1
Eur Heart J.	J.W. Eikelboom, J.I. Weitz, A. Budaj, F. Zhao, I. Copland, P. Maciejewski, M. Johnston, S. Yusuf	Eur Heart J. 2002, 23, 1771-1779	1., 2., 3. Kl. Kardiologii, 4., 5., 6., 7., 8.	5,153	1
Eur Heart J.	S. Stec, A. Budaj, E. Pogorzelska, A. Kuklinska, P. Podoba, M. Sienicki, W. Musiał, A. Kleinzok	Eur Heart J. 2002, 23, 108	1., 2. Kl. Kardiologii, 3., 4., 5., 6., 7., 8.	5,153	1
Eur Heart J.	B. Kłosiewicz, W. Wasek, G. Raczak, A. Czepiel, P. Kulakowski, A. Budaj	Eur Heart J. 2002, 23, 135	1., 2., 3., 4., 5., 6. Kl. Kardiologii	5,153	1
Am J Cardiol	R. Goldberg, G. Steg, I. Sadiq, C. Granger, E. Jackson, A. Budaj, D. Brieger, A. Avezum, S. Goodman	Am J Cardiol 2002, 89, 791-796	1., 2., 3., 4., 5., 6. Kl. Kardiologii, 7., 8., 9.	2,637	1
Clin Cardiol	P. Szymanski, J. Rezier, S. Stec, A. Budaj	Clin Cardiol. 2002, 25, 378-383	1., 2., 3., 4. Kl. Kardiologii	1,008	1
Lancet	K. Eagle, S. Goodman, A. Avezum, A. Budaj, C. Sullivan, J. Lopez-Sendon	Lancet 2002, 359, 373-377	1., 2., 3., 4. Kl. Kardiologii, 5., 6.	13,251	1
Am J Cardiol	H. Dauerman, R. Goldberg, K. White, J. Gore, E. Gurfinkel, A. Budaj, E. Lopez de Sa, J. Lopez-Sendon	Am J Cardiol 2002, 90, 838-842	1., 2., 3., 4., 5., 6. Kl. Kardiologii, 7., 8.	2,637	1

Zapis Rezygnacja Pomoc

t000.tif - OpenOffice.org 1.0.1

Plk Edytuj Wzrost Wstaw Format Narzędzia Okno Pomoc

file:///C:/WINDOWS/Temporary%20Inter...

Normal Times New Roman C 12pt

Wydział Lekarski Kształcenia Podyplomowego
Publikacje z Listy Filadelfijskiej

Lp. źródła	Źródło	Lp. publikacji	Autorzy	Tytuł, rok, szczegóły	Afilacja	IF	punkty a KBN
1	Acta Biochim.Pol.	1.1	1. Jan Styczynski, 2. Marcin Wysocki, 3. Robert Dębski, 4. Walentyna Balwierz, 5. Roma Rokicka-Milewska, 6. Michał Matysiak, 7. Anna Balcerska, 8. Jerzy Kowalczyk, 9. Jacek Wachowiak, 10. Danuta Sołtys-Jakimczyk, 11. Alicja Chybicka	Cross-resistance to five glucocorticoids in childhood acute lymphoblastic and non-lymphoblastic leukemia samples tested by the MTT assay: Preliminary report 2002 Vol.49 no 1, s 93-98, tab., bibliogr. 17 poz., summ.	1. obcy, 2. obcy, 3. obcy, 4. obcy, 5. obcy, 6. obcy, 7. obcy, 8. obcy, 9. obcy, 10. obcy, 11. KHEMP	0.832	8.000
		1.2	1. Jan Styczynski, 2. Marcin Wysocki, 3. Robert Dębski, 4. Andrzej Kurylak, 5. Walentyna Balwierz, 6. Roma Rokicka-Milewska, 7. Michał Matysiak, 8. Anna Balcerska, 9. Jerzy Kowalczyk, 10. Jacek Wachowiak, 11. Danuta Sołtys-Jakimczyk, 12. Alicja Chybicka	The influence of intracellular adarubicin and daunorubicin levels on drug cytotoxicity in childhood acute leukemia 2002 Vol.49 no 1, s 99-107, fig., tab., bibliogr. 14 poz., summ.	1. obcy, 2. obcy, 3. obcy, 4. obcy, 5. obcy, 6. obcy, 7. obcy, 8. obcy, 9. obcy, 10. obcy, 11. obcy, 12. KHEMP	0.832	8.000

Strona 168 / 395 Konwersja 1 75% WSTAW STD HYP P D2

- moduł wydruku rocznika zaopatrzonego w zautomatyzowany system składu
- moduł Expertus CD, używany do wydawania baz na CD-ROM (do takich celów jak wydawnictwa okolicznościowe np. publikacje Filii Politechniki Łódzkiej w Bielsku Białej, Polska Bibliografia Lekarska od 1979 r. wydawana przez Główną Bibliotekę Lekarską, wykorzystywany także do publikacji bibliografii niezależnie lub zamiast postaci drukowanej)
- moduł Expertus WWW w wersji zapewniającej przeszukiwanie bibliografii przy użyciu przeglądarki internetowej oraz poprzez aplikację Javy; o dodatkowej, najnowszej opcji - w dalszej części referatu.
- moduł punktacji dla działów nauki pozwalający na punktację dorobku autora uzależnioną od pozycji na liście autorów (lub innych przesłanek np. na podstawie oświadczenia autorów o wkładzie w powstanie pracy)
- moduł Expertus Bibliometria & Ranking pozwalający na uzyskiwanie szczegółowej statystyki i analizy bibliometrycznej i automatyczną prezentację w internecie lub w intranecie (w przypadkach, gdy dane nie mają być udostępniane poza instytucją).

Analiza bibliometryczna Akademii Medycznej w Bydgoszczy - Microsoft Internet Explorer

Plk Edycja Widok Ukryjone Narzędzia Pomoc

Wstecz Dalej Zatrzymaj Odśwież Start Wyszukaj Ulubione Historia Poczta Drukuj Edytuj Messenger

Adres

Łącza Bezplacna poczta Hotmail Dostosuj łącza Windows Media Windows

Przejdź

Spesób wyszukiwania:

- dane dla całej Uczelni: zaznaczyć rok i nacisnąć Szukaj, nie wybierać nic z indeksu
- dane dla wybranego wydziału: zaznaczyć rok i wybrać wydział z indeksu
- dane dla jednostki organizacyjnej: zaznaczyć rok i wybrać jednostkę z indeksu
- dane dla autora: zaznaczyć rok i wybrać autora z indeksu

Autor [współautor] INDEKS SZUKAJ ANULUJ

Autor termin jako początek poszukiwanego patrz - instrukcja

Autor i jednostka

Jednostka organizacyjna - kod

Jednostka organizacyjna - nazwa

Wydział - kod

Wydział - nazwa

liczbę prac z ☒ Impact Factor ☒ punktacja KBN ☐ Index Copernicus

procentowy udział prac z ☐ Impact Factor ☐ punktacja KBN ☐ Index Copernicus

łączną wartość: ☒ Impact Factor ☒ punktacji KBN ☐ Index Copernicus

średnią wartość: ☐ Impact Factor ☐ punktacji KBN ☐ Index Copernicus

W tabelach stosuj kody nazw publikacji

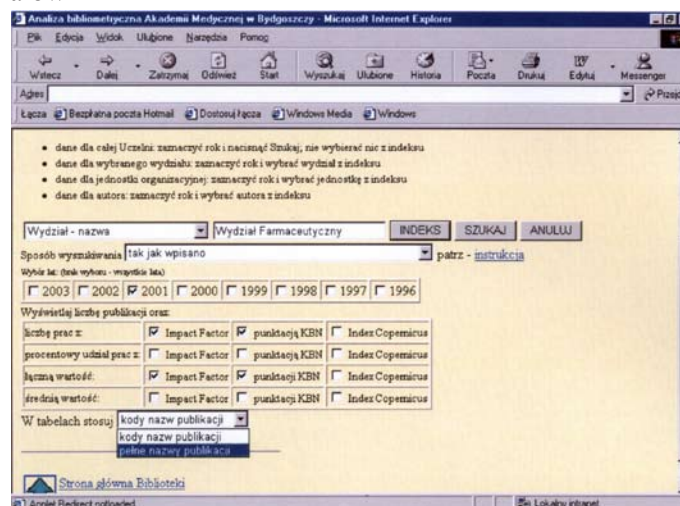
Applet Redirect notloaded

Lokalny intranet

Analizę bibliometryczną może być objęty jeden rok lub kilka lat, a wyniki mogą dotyczyć:

- uczelni lub instytutu jako całości

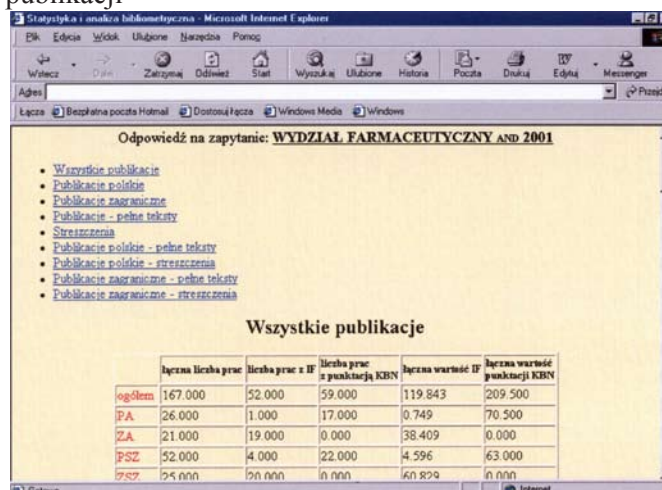
- wydziałów

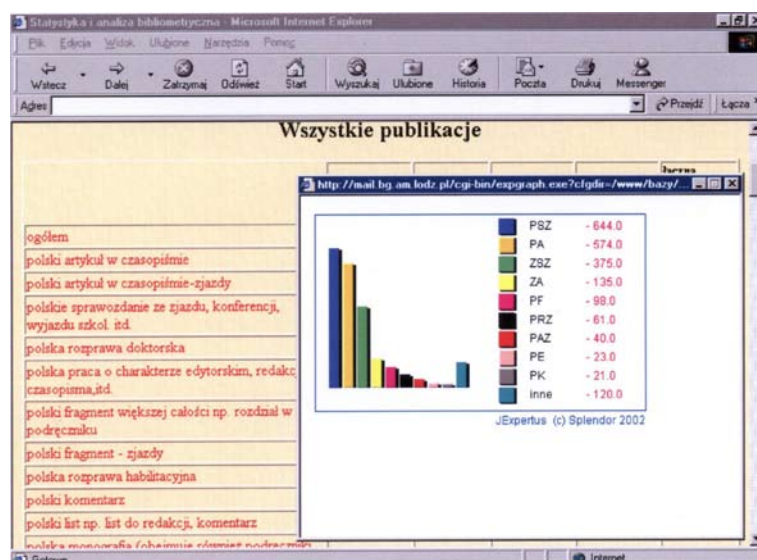
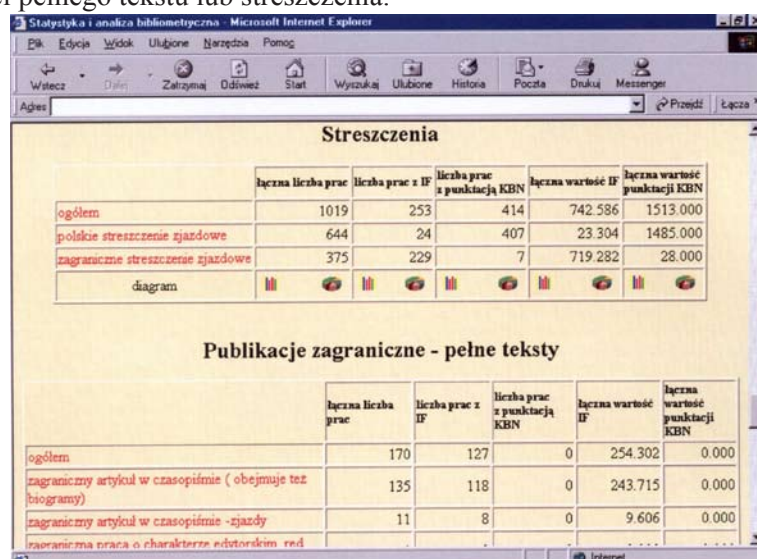
- jednostek organizacyjnych
- poszczególnych autorów (dzięki systemowi odesłań pomiędzy różnymi formami nazwiska - zawsze kompletne dane)

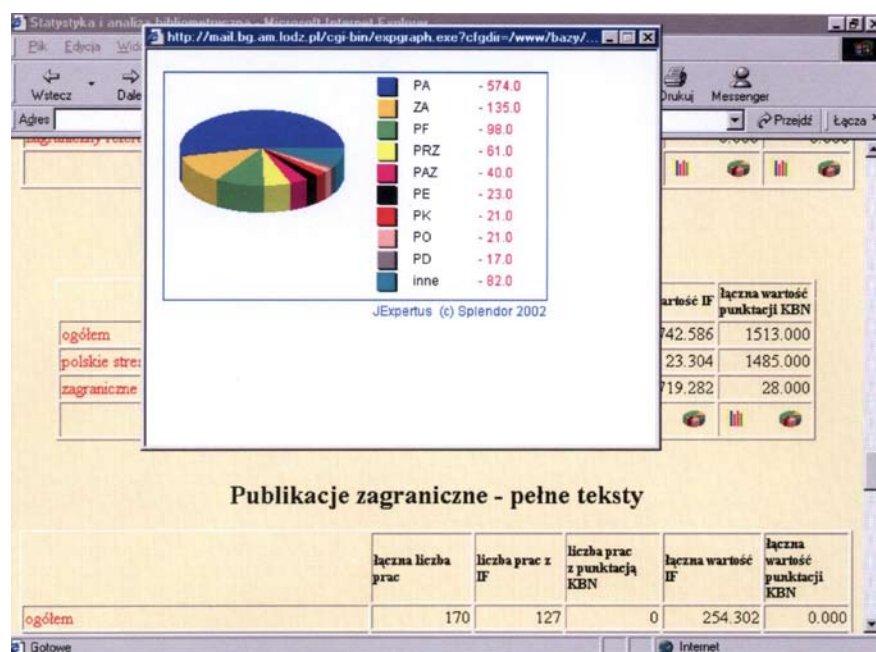
Dla każdego z przypadków moduł internetowy prezentuje wyniki w postaci tabelarycznej lub graficznej. Obliczenia podawane są dla wszystkich prac ogółem oraz w rozbiciu na poszczególne typy publikacji. Tabele i wykresy przedstawiają:

- liczbę publikacji

- liczbę prac pochodzących z czasopism posiadających Impact Factor oraz prac punktowanych przez ministerstwo
 - łączną wartość IF, punktacji ministerstwa, punktacji wewnętrznej
 - możliwe jest definiowanie dodatkowych funkcji statystycznych
- Oprócz podziału na typy publikacji można rozpatrywać osobno prace, opublikowane w postaci pełnego tekstu lub streszczenia.

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku - Microsoft Internet Explorer

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku

Uwaga: do wyszukiwań bibliograficznych służy baza danych dokumentująca dorobek naukowy pracowników od roku 1993. Dostęp do bibliografii pod adresem <http://medline.smg.gda.pl/splendor/expertus/>

Baza tworzona przez Bibliotekę Główną i Bibliotekę Wydziału Farmacji AM w Gdańsku.
Oprogramowanie [Expertus](#) © [SPLENDOR, Poznań](#)

Rok: ☐ 2003 ☒ 2002 ☐ 2001 ☐ 2000

Kryterium:

Rodzaj rankingu:

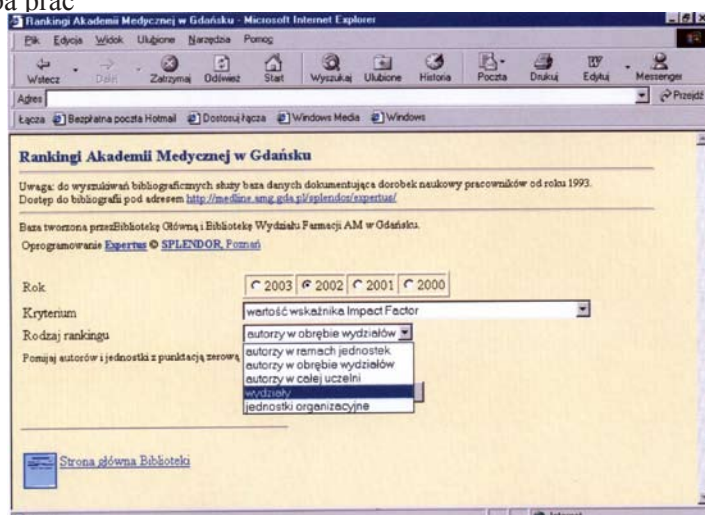
Pomijaj autorów i jednostki z punktacją zerową:

[Strona główna Biblioteki](#)

Gotowe Internet

Rankingi prezentują wykazy wydziałów, jednostek organizacyjnych oraz autorów (w obrębie całej instytucji, wydziałów lub jednostek) uporządkowane wg jednego z poniższych kryteriów:

- liczba prac

- liczba prac z IF, z punktacją wewnętrzną, punktowanych przez ministerstwo
- wartość IF, punktacji wewnętrznej, punktacji ministerstwa

Ranking wydziałów za rok 2002 (stan na: 12.06.2003)	
Łączna wartość dla Uczelni: 443.480	
1. Wydział Lekarski	395.296
2. Wydział Farmaceutyczny	56.490
3. Publikacje byłych pracowników	8.289
4. Międzyuczelniany Wydział Biotechnologii UG i AMG	1.389

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku - Microsoft Internet Explorer

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku

Wartość wskaźnika Impact Factor dzielona proporcjonalnie do liczby autorów

Ranking wydziałów za rok 2002

(stan na: 12.06.2003)

Łączna wartość dla Uczelni: 170.013

1.	Wydział Lekarski	129.617
2.	Wydział Farmaceutyczny	37.674
3.	Publikacje byłych pracowników	2.447
4.	Międzyuczelniany Wydział Biotechnologii UG i AMG	0.274

Gotowe Internet

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku - Microsoft Internet Explorer

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku

Liczba prac ogółem

Ranking jednostek za rok 2002

(stan na: 12.06.2003)

Łączna wartość dla Uczelni: 1025

1.	Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych	58
2.	Katedra i Zakład Biofarmacji i Farmakodynamiki	57
3.	Byli pracownicy.	51
4.	Katedra i Klinika Onkologii i Radioterapii	45
5.	Klinika Ginekologii	42
6.	Katedra i Klinika Anestezjologii i Intensywnej Terapii	40
7.	Katedra i Zakład Bromatologii	37
8.	Katedra i Zakład Farmacji Stosowanej	34
9.	Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii	31

Gotowe Internet

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku - Microsoft Internet Explorer

Plik Edycja Widok Ulubione Narzędzia Pomoc

Wstecz Dalej Zatrzymaj Odbiór Start Wyszukaj Ulubione Historia Poczta Drukuj Edytuj Messenger

Adres

Łącza Bezpłatna poczta Hotmail Dostosuj łącza Windows Media Windows

Liczba prac z IF

Ranking autorów bez podziału na jednostki za rok 2002

(stan na: 12.06.2003)

Łączna wartość dla Uczelni: 161

1.	RUTKOWSKI BOLESŁAW	14
2.	HELLMANN ANDRZEJ	11
	JASSEM JACEK	11
4.	MYŚLIWSKI ANDRZEJ	8
5.	KALISZAN ROMAN	7
6.	MORYŚ JANUSZ	6
	TROCHA HANNA	6
8.	BALCERSKA ANNA	5
	DZIEWIĄTKOWSKI JERZY	5

Gotowe Internet

Rankingi Akademii Medycznej w Gdańsku - Microsoft Internet Explorer

Plik Edycja Widok Ulubione Narzędzia Pomoc

Wstecz Dalej Zatrzymaj Odbiór Start Wyszukaj Ulubione Historia Poczta Drukuj Edytuj Messenger

Adres

Łącza Bezpłatna poczta Hotmail Dostosuj łącza Windows Media Windows

Wydział Farmaceutyczny 935.210

Katedra i Zakład Biochemii Farmaceutycznej 17.500

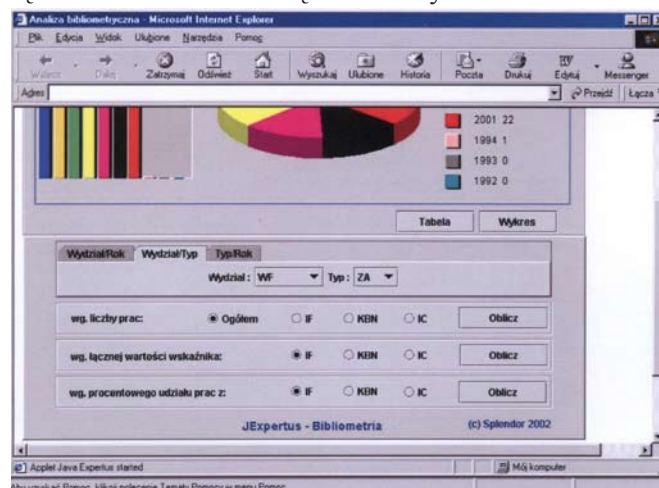
1.	NAGEL-STARCZYNOWSKA GABRIELA	15.250
2.	PURZYCKA-PREIS JADWIGA	1.750
3.	KLIMEK JERZY	0.750
4.	HALLMANN ANNA	0.500
	MILCZAREK RYSZARD	0.500
	SOKOŁOWSKA EWA	0.500
7.	WACH LIDIA	0.250

Katedra i Zakład Biofarmacji i Farmakodynamiki 185.960

1.	KALISZAN ROMAN	108.750
2.	BĄCZEK TOMASZ	52.210
3.	SILUK DANUTA	51.750
4.	DAMASIEWICZ BARBARA	35.250
5.	HABER PIOTR	34.250

Gotowe Internet

Dostępne są także dodatkowe narzędzia analityczne

- filtry konwersji danych z edytorów tekstu, innych systemów.
- import danych z plików tekstowych i edytorów tekstu oraz formularzy internetowych (pierwsze doświadczenia w zbieraniu danych z zakładów i katedr w postaci elektronicznej wraz z drukowaną kopią pracy w Akademii Medycznej w Łodzi w roku 1997)

Praca nad rozwojem systemu jest codzienną współpracą bibliotekarzy i informatyków. Pracujemy stale nad rozwiązywaniem pojawiających się nowych zagadnień, starami się wdrażać nowe idee tak, aby pogodzić różne oczekiwania.

Dzięki licznym uwagom jakie otrzymujemy możemy na bieżąco wprowadzać nowe funkcje związane z merytoryczną wartością systemu. Niezależnie jednak jesteśmy zobowiązani do troski o informatyczny rozwój Expertusa i wykorzystywania nowoczesnych technologii.

Najnowsza wersja systemu jest aplikacją wielowartwową [J2EE], jednakże nadal są dostępne i stale uaktualniane wersje w typowej architekturze klient-serwer oraz wersja sieciowa i jednostanowiskowa.

Uwaga na marginesie:

Dynamiczny rozwój technologii tj. dostępnych narzędzi programistycznych i mocy obliczeniowej komputerów znacznie przyspiesza pracę, jaką trzeba wykonać aby zaprojektować i opracować system informatyczny. Obecnie programy i skrypty można pisać szybko, czasem nawet za szybko. Co więcej, do uzyskania pozornie zadowalających efektów nie potrzeba już tylko finezji informatycznej, ale nawet wiedzy wynikającej z solidnego wykształcenia. W internecie dostępne są liczne zasoby pozwalające autorom na tworzenie programów nawet bez konieczności zrozumienia działania zawartego w programie algorytmu.

Moc obliczeniowa współczesnych komputerów w wielu sytuacjach maskuje wady oprogramowania, takie jak wybór nieoptymalnych rozwiązań i stosowanie prymitywnych metod. Można spotkać się ze słusznym naszym zdaniem poglądem, że wiele algorytmów w ogóle by się nie rozwinęło, gdyby komputery u zarania ery informatyki były tak szybkie jak obecnie.

Warto jednak zdawać sobie sprawę z tego, że często źle napisane programy działają bezbłędnie przy małej ilości danych, wraz jednak ze wzrostem wielkości bazy przestają działać lub działają błędnie. Oczywiście, wady ujawniają się szybciej przy przetwarzaniu większych zbiorów danych. Słabość i nieprzydatność takich nieprofesjonalnych rozwiązań wychodzi od razu na jaw w przypadku baz danych takich jak encyklopedie, słowniki, duże zbiory pełnotekstowych dokumentów elektronicznych, zwłaszcza jeżeli mamy do czynienia z konwersjami tekstu i koniecznością dostępu do dokumentów na podstawie dowolnego słowa tekstu.

Expertus wyposażony jest w bardzo sprawny mechanizm wyszukiwawczy, sprawdzony nie tylko w bibliotekach, lecz także w zastosowaniach przemysłowych.

Technologia systemu Expertus została wykorzystana m.in. na różnych etapach realizacji następujących przedsięwzięć:

- tworzenie Encyklopedii Britannica - edycja polska i edycja szkolna
- konwersja z postaci papierowej do postaci pełnotekstowej bazy danych 22-tomowej Encyklopedii Gutenberga
- tworzenie Praktycznego Słownika Współczesnej Polszczyzny Wydawnictwa Kurpisz
- tworzenie i udostępnianie na CD-ROM Polskich Norm Budowlanych i Polskich Norm Spożywczych przez Wydawnictwo Ars Boni Sp. z o.o.

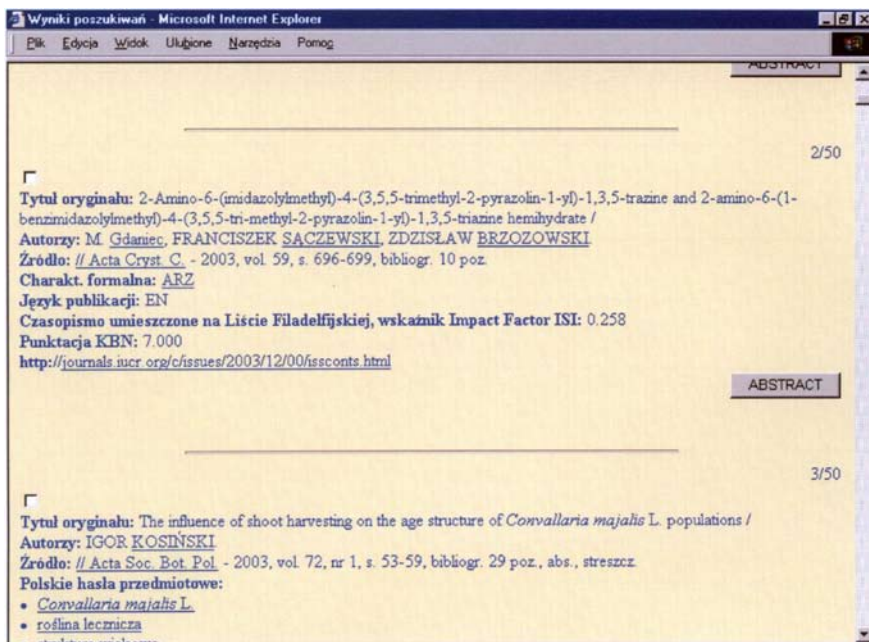
- tworzenie pełnotekstowego systemu informacyjnego o środkach ochrony roślin firmy Flamingo Sp. z o.o.

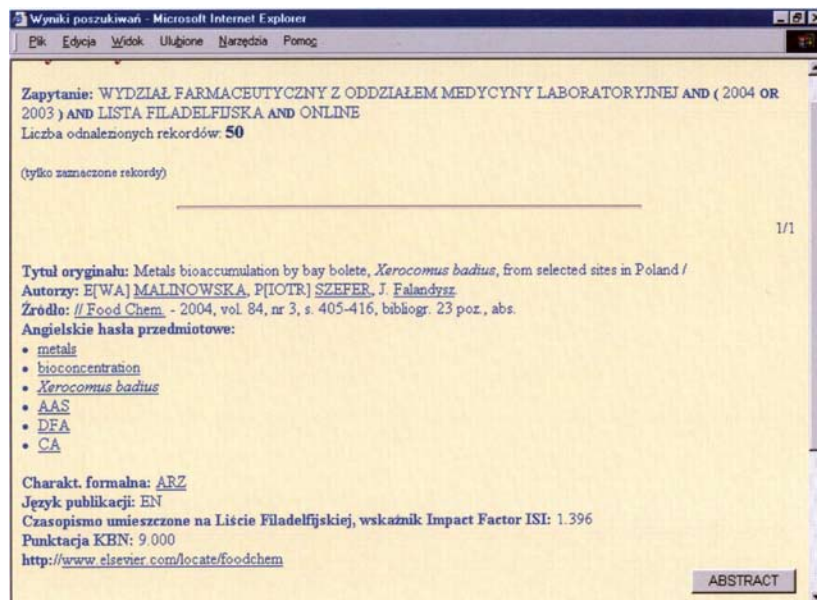
O powodzeniach tych przedsięwzięć zdecydowało wykorzystanie technologii SGML i implementacja w mechanizmach wyszukiwawczych systemu Expertus technologii wielowartościowej bazy danych.

Doświadczenia informatyczne uzyskane w powyższych projektach wykorzystujemy na co dzień w odniesieniu do baz bibliograficznych.

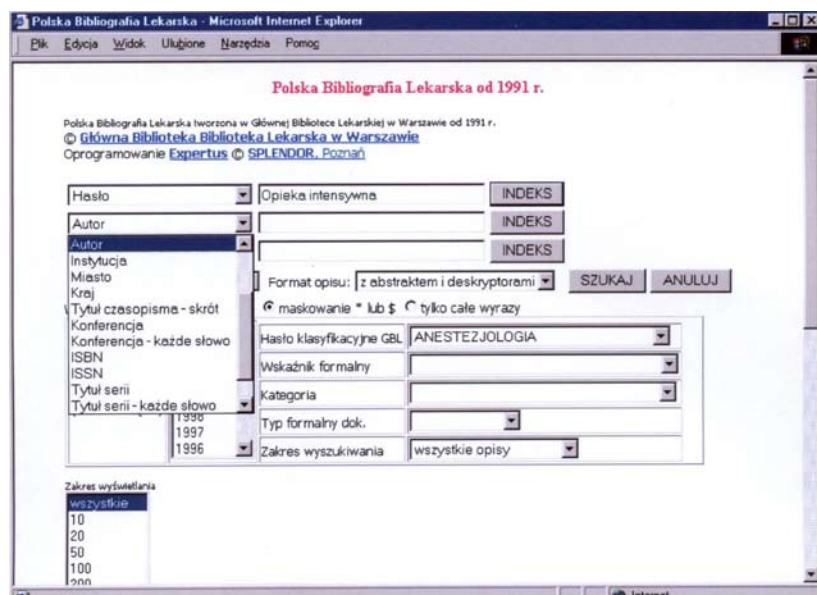
Na podstawie rozmów z bibliotekarzami użytkującymi system Expertus doszliśmy do wniosku, że bardzo cenna byłaby nowa opcja umożliwiająca prowadzenie jednoczesnego wyszukiwania we wszystkich bibliografiach z określonej dziedziny tworzonych w systemach Expertus lub CDS/ISIS.

Z uwagi na rozpowszechnienie Expertusa w bibliotekach medycznych, zagadnienie konsultowaliśmy z bibliotekarzami z bibliotek medycznych.

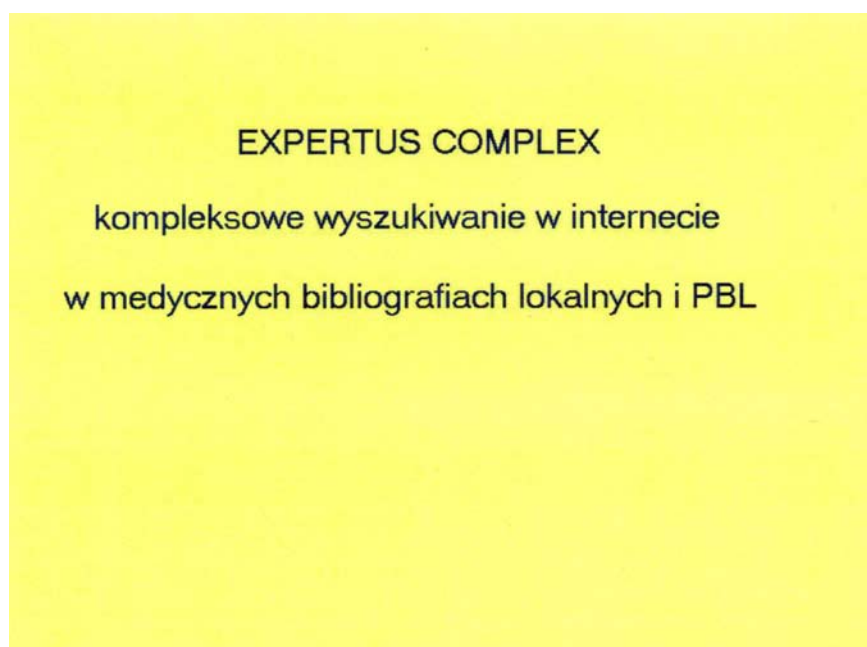
Okazało się, że problem był już poruszany w środowisku i możliwość łącznego przeszukiwania wielu bibliografii jednocześnie jest dobrym pomysłem.

Polska Bibliografia Lekarska, chociaż jest bazą bardzo obszerną, nie dokumentuje całości polskiego piśmiennictwa medycznego (kryteria doboru materiałów do PBL przedstawione są w referacie przedstawicieli GBL) i bardzo użyteczny byłby dostęp do bazy zawierającej wszystkie publikacje polskich pracowników naukowych z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych.

Jednoczesne przeszukiwanie bibliografii uczelni i instytutów medycznych oraz PBL byłoby bardzo dużym ułatwieniem pracy osób opracowujących opisy np. w zakresie ujednolicenia opisu bibliograficznego lub sprawdzenia opisu źródła, którego brak w zbiorach danej biblioteki.

Przede wszystkim jednak pozwoli to na udostępnienie środowisku medycznemu pełnej informacji o publikacjach polskich autorów z dziedziny biomedycyny.

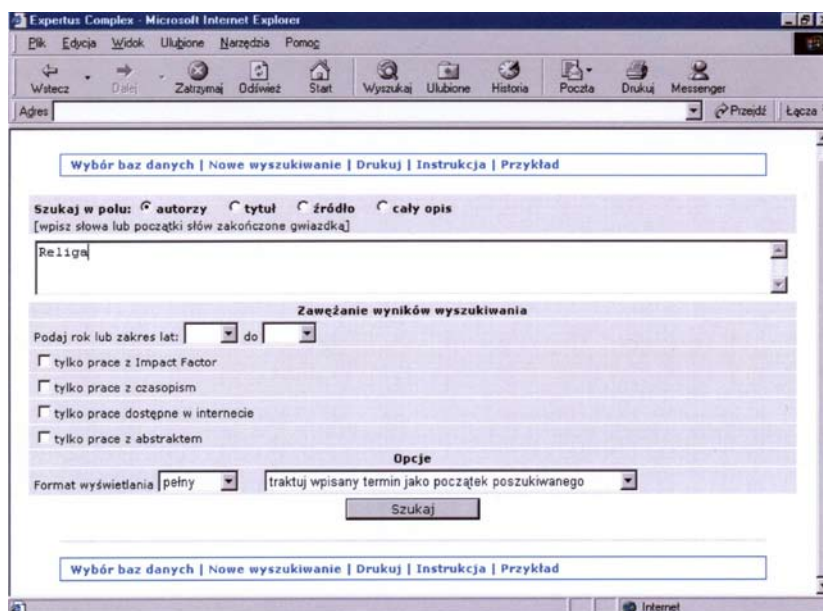
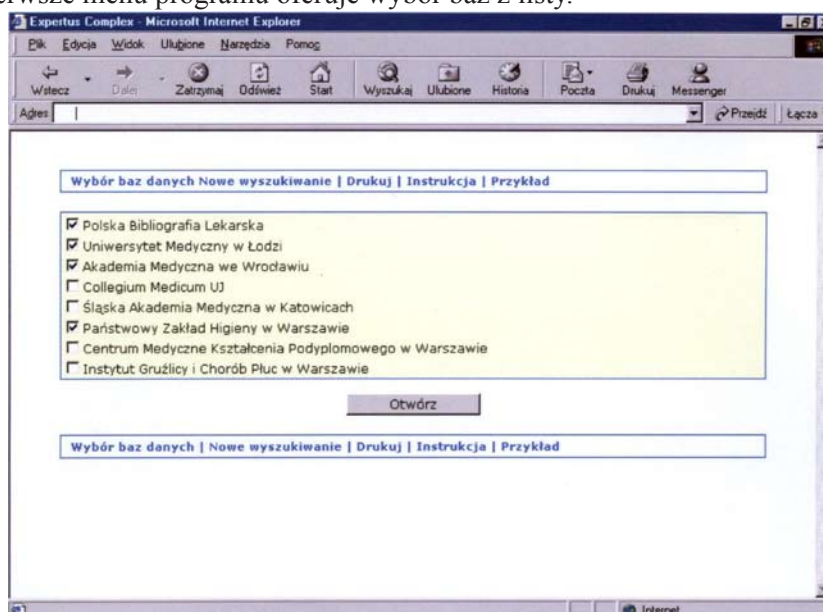
Po konsultacjach przystąpiliśmy do analizy potrzeb użytkowników i możliwości technicznych. Naszym celem było uzyskanie oprogramowania zapewniającego przeszukiwanie bibliografii dorobku naukowego uczelni i instytutów medycznych oraz PBL w sposób kompleksowy.

W ten sposób powstał Expertus Complex.

Prototyp systemu opracowaliśmy w języku php, następnie po przetestowaniu przygotowaliśmy moduł wykorzystujący technologię Java Server Pages, która znakomicie nadaje się do prac nad dużymi systemami. Łatwość zarządzania kodem

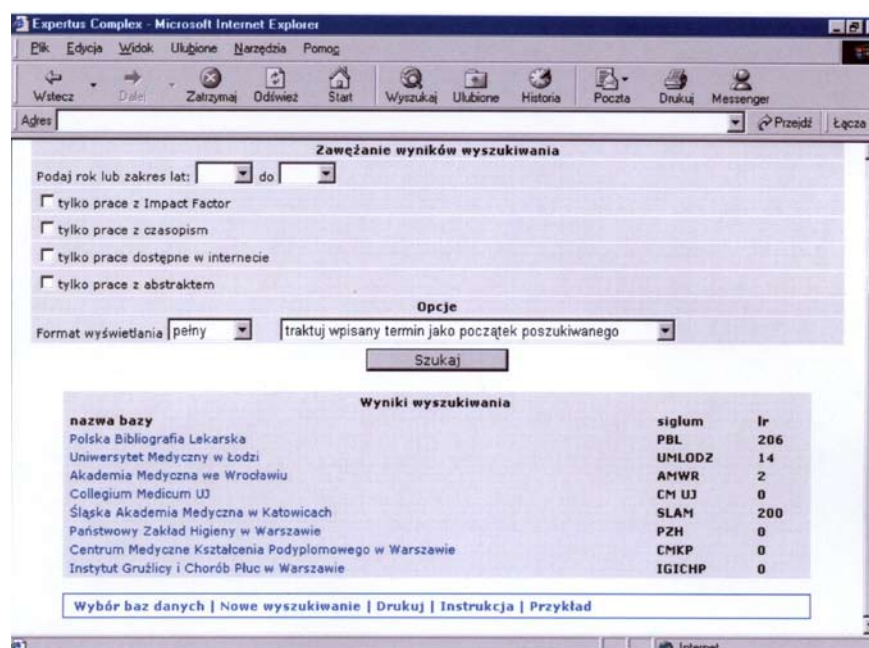
opracowanym w JSP oraz dostępność dodatkowych narzędzi programistycznych okazały się bezcenne.

Pierwsze menu programu oferuje wybór baz z listy.

W opracowanej przez nas wersji przeszukiwaniu podlegają następujące pola opisu bibliograficznego:

- autorzy
- tytuł oryginalny i tytuł w wersji angielskiej (nie wszędzie jest podany)
- źródło
- dowolne słowo opisu

Wyniki wyszukiwania można zawęzić do:

- określonego roku lub zakresu lat
- prac pochodzących z czasopism
- prac pochodzących z czasopism posiadających Impact Factor
- prac zaopatrzonych w abstrakt
- prac, których pełen tekst jest dostępny w internecie

Wyszukiwanie prac z IF nie dotyczy PBL.

Zawężanie wyników wyszukiwania

Podaj rok lub zakres lat: do

☐ tylko prace z Impact Factor

☐ tylko prace z czasopism

☐ tylko prace dostępne w internecie

☐ tylko prace z abstraktem

Opcje

Format wyświetlania: pełny traktuj wpisany termin jako początek poszukiwanego

Wyniki wyszukiwania

nazwa bazy	siglum	Ir
Polska Bibliografia Lekarska	PBL	206
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	UMŁODZ	14
Akademia Medyczna we Wrocławiu	AMWR	2
Collegium Medicum UJ	CM UJ	0
Śląska Akademia Medyczna w Katowicach	SLAM	200
Państwowy Zakład Higieny w Warszawie	PZH	0
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie	CMKP	0
Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie	IGICHP	0

[Wybór baz danych](#) | [Nowe wyszukiwanie](#) | [Drukuj](#) | [Instrukcja](#) | [Przykład](#)

Uwagi: VI Międzynarodowy Kongres Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego 19-21 września 2002, Poznań

Charakt. formalna: PSZ

Język publikacji: EN

Punktacja KBN: 4.000

Index Copernicus: 5.300

AMWR

Autorzy: M. Zembala, Z. Religa, T. Knapik, Tadeusz Orłowski, T. Ostapczuk, J. Pacholewicz, I. Haponiuk, M. Zakliczyński, M. Krason.

Tytuł oryginalny: Surgical management of superior vena cava syndrome - preliminary results

Źródło: W: 5th Conference on General Thoracic Surgery. Wrocław, September 24th-27th, 1997. Abstracts

Szczegóły: Abstr. no.106

Typ publikacji: PRA

Język publikacji: EN

Autorzy: M. Zembala, Z. Religa, P. Pasek, R. Przybylski, A. Lekstron, J. Majewski, Halina Nowosad, Roman Krupacz, Anatol Kustrzycki, P. Knapik, D. Paszkowska, J. Foremny, J. Kaperczak, B. Czedz, J. Borzymowski, J. Wojarski, M. Zembala, W. Gwoździ, G. Włoczek.

Tytuł oryginalny: Embolia płucna - wczesne i odległe wyniki chirurgicznego leczenia masywnego zatoru tętnicy płucnej

Źródło: Acta Angiol.

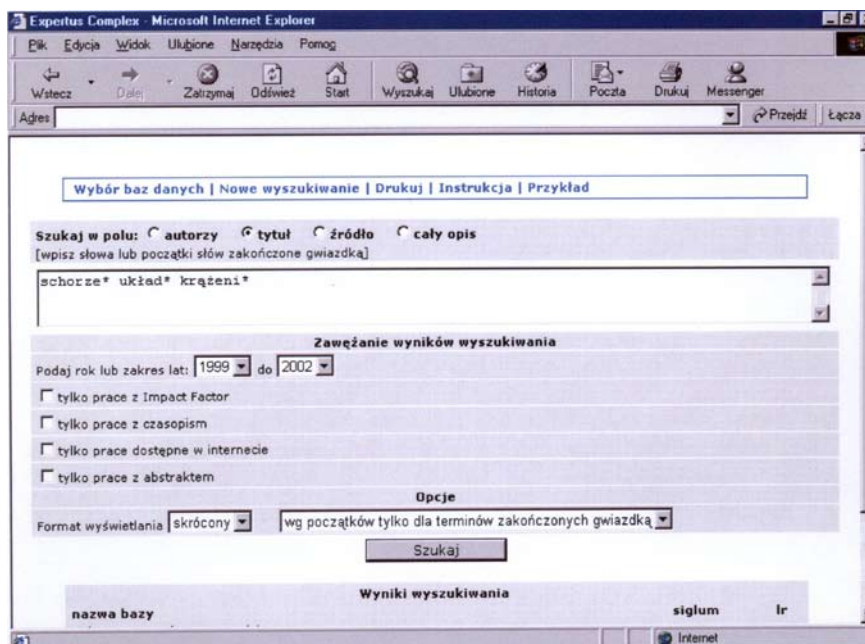
Szczegóły: 1998 T.4, supl.1: III Zjazd Polskiego Towarzystwa Angiologicznego. Streszczenia. Białystok, 4-6 czerwca 1998 s.46

Typ publikacji: PAS

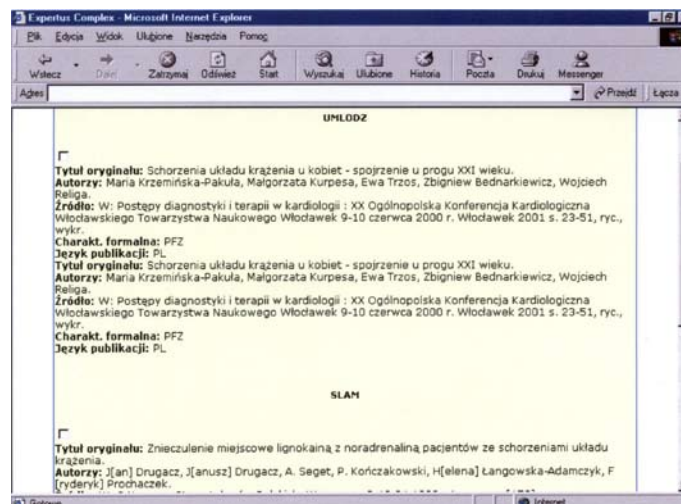
Język publikacji: PL

Sposoby wyświetlania opisów w systemie Expertus Complex są następujące:

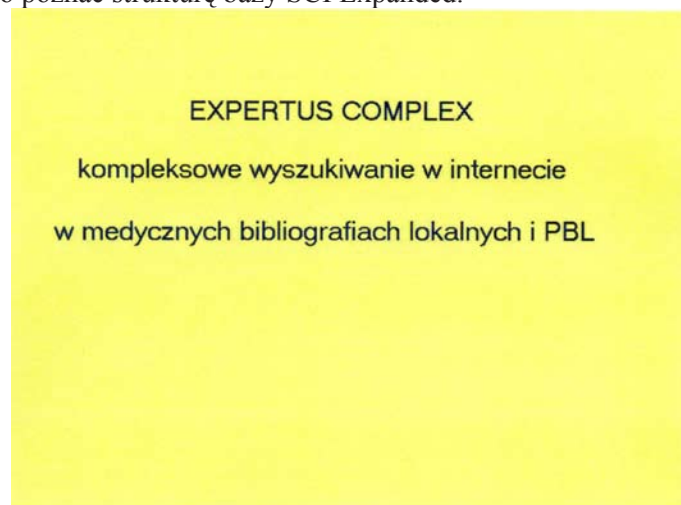
- rekordy z poszczególnych baz wyświetlane są osobno
- rekordy wyświetlane są razem, każda grupa rekordów poprzedzona siglum bazy
- rekordy wyświetlane są razem, siglum podawane przed każdym rekordem

Pracujemy nad możliwością zawężania wyników do prac opublikowanych w pełnym tekście oraz do streszczeń (konieczność ujednolicenia stosowanych klasyfikacji) oraz nad problemem identyfikacji duplikatów w przypadku wspólnych prac autorów z różnych instytucji oraz rekordów powtarzających się w bibliografiach lokalnych i Polskiej Bibliografii Lekarskiej.

Przykład SCI wskazuje, że najlepszym kryterium jest weryfikacja źródła i stron, na których zawarta jest publikacja. Stała współpraca z Biblioteką Śląskiej Akademii Medycznej nad udoskonalaniem systemu dokumentacji cytowań ŚAM pozwoliła nam szczegółowo poznać strukturę bazy SCI Expanded.

Doskonalenie systemu Expertus Complex wymaga dyskusji.

Ze swej strony wyrażamy gotowość do przygotowania oprogramowania do automatycznych konwersji w celu ujednolicenia zapisów w bazach danych.

Expertus Complex będzie z pewnością przydatny do łącznego przeszukiwania baz z zakresu nauk medycznych, lecz tu oczywiście nie kończy się zakres jego przyszłych zastosowań (dotyczy także baz technicznych, baz akademii wychowania fizycznego, baz CDS/ISIS z określonej dziedziny).

Oprogramowanie Expertus jest modyfikowane na bieżąco dzięki stałej współpracy z bibliotekarzami, za co wszystkim konsultantom jesteśmy wdzięczni.

Rozwój systemu jest możliwy dzięki tym użytkownikom, którzy mają ciekawe pomysły i zamawiają nowe moduły.

Mgr inż. Leszek Masadyński
Poznań – SOKRATES

TWORZENIE KATALOGÓW CENTRALNYCH W OPARCIU O SYSTEMY SOWA I SOWA-2

Komputerowy katalog centralny

Czym różni się katalog centralny od „zwykłego” katalogu bibliotecznego? Podstawowym elementem wyróżniającym katalog centralny jest to, że informacje w nim zawarte można uważać za „sklejenie” informacji znajdujących się w wielu innych, autonomicznych katalogach (bibliotekach). Proces tworzenia katalogu centralnego narzuca (dotychczas niezależnym) bibliotekom określone zasady współpracy. Zorganizowanie komputerowego katalogu centralnego wymaga podjęcia szeregu decyzji merytorycznych, które te zasady definiują. Ponieważ cechy katalogów centralnych w poszczególnych zastosowaniach mogą się różnić, chciałbym przedstawić próbę usystematyzowania tych cech na podstawie doświadczeń związanych z zastosowaniem systemów SOWA i SOWA-2. Proponuję rozważanie następujących cech katalogu centralnego:

- organizacja katalogu,
- wybór formatu katalogowania,
- zakres udostępnianych usług.

Organizacja katalogu powinna zależeć od tego czy w momencie powstawania komputerowego katalogu centralnego poszczególne katalogi autonomiczne są obsługiwane komputerowo, tj. istnieją dane, które można wykorzystać. Możemy rozważać kilka wariantów organizacyjnych komputerowego katalogu centralnego.

Katalog scentralizowany „on-line”. Katalog centralny pełni rolę podstawowego źródła informacji katalogowych. Poszczególne biblioteki tworzą katalog poprzez

usługę zdalnego katalogowania (np. Internet). Wariant ten jest jedynym możliwym jeżeli poszczególne biblioteki nie tworzą katalogów autonomicznych.

Katalog scentralizowany „off-line”. Katalog centralny powstaje z danych powielonych (replikowanych) z katalogów autonomicznych. Aktualizacja katalogu następuje albo poprzez usługę zdalnego katalogowania (dane wprowadzane są wówczas niezależnie od dwóch katalogów: autonomicznego i centralnego) albo poprzez import plików. Ponieważ duplikaty rekordów bibliograficznych nie zawsze mogą być wykryte automatycznie, procedura napełniania katalogu jest skomplikowana i wymaga często zwrotnej aktualizacji katalogów autonomicznych.

Katalog rozproszony „on-line”. Możliwy jest do wykorzystania jeżeli poszczególne katalogi autonomiczne są udostępnione „on-line” w sieci Internet. Informacja zbiorcza (katalog centralny) powstaje dynamicznie, przez „złożenie” rezultatów zapytań użytkownika przesłanego do poszczególnych katalogów.

Oba systemy SOWA i SOWA-2 umożliwiają zdalne katalogowanie, poprzez mechanizm komunikacji klient/serwer oparty na protokole TCP/IP. Firma SOKRATES-software oferuje także oprogramowanie umożliwiające zbudowanie systemu rozproszonego.

Przy wyborze *formatu katalogowania* uwzględniamy zazwyczaj potrzeby wynikające z formatów zastosowanych w poszczególnych katalogach autonomicznych oraz z potrzeb wymiany danych elektronicznych z innymi bibliotekami (np. Nukat). Można rozważać organizację katalogu z jednolitym formatem (np. MARC-21, MARC-BN, SOWA) lub katalogu wieloformatowego, w którym umieszczane będą rekordy o różnych formatach. System SOWA umożliwia katalogowanie jedynie w charakterystycznym dla niego formacie, natomiast system SOWA-2 pozwala na tworzenie katalogów o dowolnie zaprojektowanym formacie katalogowania (np. MARC-21) a także katalogów wieloformatowych. Istniejące programy umożliwiające konwersję danych między różnymi formatami pozwalają na tworzenie katalogu „off-line” nawet wtedy, gdy format katalogu autonomicznego nie jest akceptowany w katalogu centralnym. Wieloformatowość może być zastosowana także w katalogu centralnym zorganizowanym w sposób rozproszony.

Pod pojęciem *usług* rozumiemy wszystkie operacje związane z katalogiem centralnym, które są dostępne zdalnie. Pewne usługi dostępne są publicznie, inne – dla wskazanych użytkowników katalogu. Usługi dostępne publicznie to przede wszystkim wyszukiwanie informacji (wg indeksów i poprzez zapytania obejmujące wiele kryteriów), tworzenie zestawień bibliograficznych, eksport danych do pliku (opcjonalnie), zamawianie i rezerwowanie materiałów bibliotecznych. Z usług dostępnych publicznie użytkownik korzysta poprzez przeglądarkę WWW. Zorganizowanie serwisu WWW obejmującego powyższe usługi jest możliwe zarówno w systemie SOWA jak i SOWA-2.

Pozostałe usługi dostępne są dla użytkowników systemu posiadających odpowiednie oprogramowanie (klient) oraz odpowiednio zarejestrowanych w systemie. Najważniejszą z usług jest zdalne katalogowanie połączone z możliwością pobierania gotowych opisów z pliku (import) lub „on-line” z innego katalogu dostępnego w Internecie. Obecnie oferowane programy umożliwiają pobieranie danych z dowolnego katalogu SOWA lub – poprzez protokół Z39.50 – z innych systemów bibliotecznych (np. Virtua, Aleph, Horizon).

Kolejne usługi związane są z potrzebą automatyzacji niektórych procesów bibliotecznych i w zasadzie związane są z katalogami scentralizowanymi „on-line”. Usługa zdalnej wypożyczalni znajduje zastosowanie wszędzie tam, gdzie katalog centralny pełni rolę katalogu zbiorów bibliotecznych. W ramach tej usługi możliwe jest rejestrowanie czytelników, realizowanie transakcji wypożyczenia, zwrotu i prolongaty, naliczanie kar za przetrzymanie in. Usługę udostępnia oprogramowanie systemu SOWA, ale przewiduje się wprowadzenie tej usługi również dla systemu SOWA-2.

Inną usługą, znajdującą zastosowanie w sieci bibliotek obsługiwanych systemem zakupu centralnego jest usługa centralnego gromadzenia. Usługa umożliwia rejestrowanie potrzeb zakupu zgłaszanych przez poszczególne biblioteki (placówki), rejestrowanie dokumentów wpływu (faktur) i przeprowadzanie operacji rozdzielania zakupionych materiałów do poszczególnych bibliotek. Usługę udostępnia oprogramowanie systemu SOWA-2 wyłącznie dla formatu MARC-21.

W dalszej części przedstawię kilka przykładów katalogów centralnych obsługiwanych systemami SOWA lub SOWA-2.

Katalog centralny MBP w Łańcucie

Miejska Biblioteka Publiczna w Łańcucie posiada dwie filie, które obsługuje w systemie zakupu centralnego. W siedzibie „centrali” wprowadzane są dane o wszystkich zakupach, także tych odnoszących się do zbiorów filii. Od ubiegłego roku centrala i filie posiadają łącza internetowe, co umożliwiło pracę filii „on-line”. Filie korzystają z usługi zdalnego katalogowania, dzięki której wprowadzane są dane o starszych zbiorach, nie znajdujące się jeszcze w katalogu centralnym. Od bieżącego roku filie rozpoczęły obsługę wypożyczalni poprzez zdalną usługę. Całość systemu oparta jest na oprogramowaniu SOWA, tak więc format katalogowania jest charakterystyczny dla tego systemu.

Serwer aplikacji SOWA działa w środowisku Linux, natomiast dane systemu przechowywane są na serwerze Netware. Łączność z Internetem oparto na stosunkowo wolnych łączach SDI.

Katalog nabytków Biblioteki Publicznej Warszawa-Wola

Sieć bibliotek publicznych Warszawa-Wola obejmuje centralę i kilkanaście filii. Wszystkie placówki działają w systemie zakupu centralnego i do roku 2002

obsługiwane były wyłącznie przez autonomiczne instalacje systemu SOWA. W bieżącym roku powstały dwa katalogi centralne: katalog zamówień i katalog nabytków. Formatem dla nowych katalogów jest MARC-21, który jest obsługiwany systemem SOWA-2.

Katalog *zamówień* powstaje głównie przez import materiałów dostarczanych przez Bibliotekę Centralną Województwa Mazowieckiego, które mają formę plików ISO2709 zawierających informacje o nowościach wydawniczych. Pracownicy uzupełniają katalog o inne, dostępne w sprzedaży pozycje. Obsługa zakupu, realizowana przez centralę polega na okresowym drukowaniu złożonych zamówień, wprowadzaniu specyfikacji poszczególnych dokumentów wpływu (faktur) oraz realizowaniu przydziału zakupu do poszczególnych placówek.

Efektom rozdysponowania zakupu jest powstanie odpowiedniej informacji w odrębnym katalogu *nabytków*. Informacja z katalogu nabytków jest prezentowana publicznie oraz (niestety!) eksportowana do autonomicznych katalogów odpowiednich placówek (tu następuje konwersja formatu MARC-21 do SOWA). Przewidujemy, że w przyszłości katalogi autonomiczne zostaną zlikwidowane, ale to wymaga wcześniejszego przeniesienia zawartych w nich danych do katalogu centralnego nabytków. Proces przenoszenia jest długotrwały, ponieważ wiele danych wprowadzono w sposób uproszczony i teraz następuje ich uzupełnianie.

Serwer systemu działa w środowisku Windows'NT. Programy klienckie dostępne są dla dowolnego środowiska Windows.

System Bibliografii Regionalnej Województwa Łódzkiego

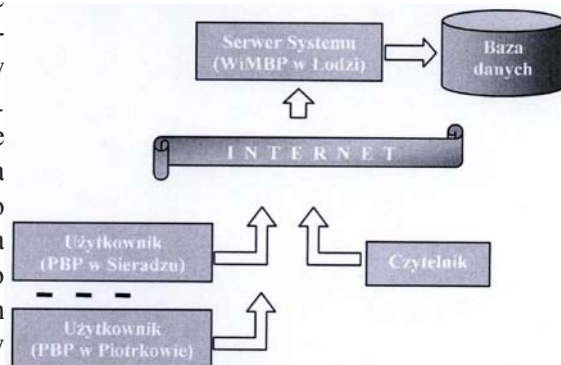
W bibliotekach publicznych województwa łódzkiego wykorzystywane są cztery systemy biblioteczne: MAK, SOWA, SOWA-2 oraz Horizon. Wybrane biblioteki tworzą własne bazy bibliograficzne dotyczące zagadnień regionalnych. Zadanie zbudowania katalogu obejmującego wszystkie informacje bibliograficzne dotyczące województwa łódzkiego stało się jednym z elementów kontraktu realizowanego w 2002 r.

Do realizacji wybrano wariant scentralizowany „on-line”, w którym informacja jest przechowywana przez serwer zlokalizowany w siedzibie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi. Poszczególne biblioteki łączą się z serwerem poprzez Internet i w ramach danej sesji mogą wprowadzać lub modyfikować dane katalogu centralnego, tworzyć zestawienia bibliograficzne wg wskazanego kryterium oraz eksportować dane do plików lokalnych.

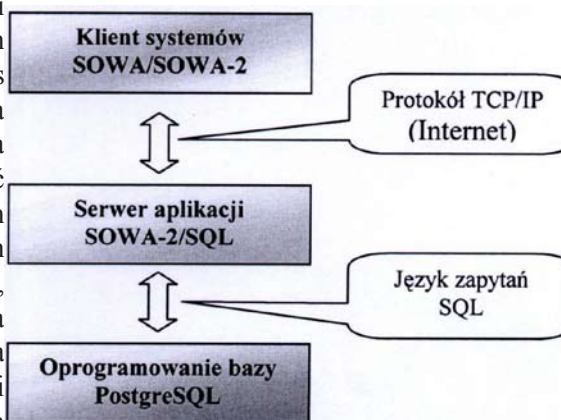
Przyjęto, że w ramach Bibliografii Regionalnej Województwa Łódzkiego stosowany będzie format MARC-21 zarówno dla rekordów bibliograficznych jak i rekordów kartotek wzorcowych. Decyzja ta należała do zamawiającego i była uzasadniona z jednej strony różnorodnością katalogowanych materiałów bibliotecznych (artykuły, czasopisma, dokumenty elektroniczne, materiały audiowizualne itp.) oraz – z drugiej

strony chęcią pozyskiwania przez Bibliotekę gotowych rekordów (np. z Nukat lub BN).

W pierwszym etapie dane były wprowadzane jedynie dla potrzeb testowania i szkolenia personelu bibliotek. Równocześnie trwały uzgodnienia niektórych elementów formatu danych. Tu trzeba zwrócić uwagę, że brak jest polskich doświadczeń przy tworzeniu katalogów bibliograficznych w MARC-21. Przyjęta pierwotnie w systemie SOWA-2/MARC-21 budowa formularza w zastosowaniu do różnorodnych materiałów okazała się mało elastyczna, dlatego opracowany został mechanizm formularza dynamicznego, który użytkownik kształtuje na bieżąco. Uzyskano w ten sposób ujednolicenie zasad wprowadzania danych dla wszystkich rekordów bibliograficznych i wzorcowych.

Ponieważ założono, że baza powinna umożliwiać roczny przyrost ok. 70.000 rekordów zostało zaproponowane zrealizowanie systemu docelowego na serwerze SQL. Dla potrzeb Bibliografii Regionalnej użyto darmowy system zarządzania bazą danych Postgres (środowisko Linux), ale rozwiązania techniczne były testowane także na innych systemach. Aby zachować zgodność z wcześniejszym oprogramowaniem klienckim zbudowano serwer aplikacji, który bezpośrednio korzysta z SQL. Trójpoziomowa architektura systemu: klient – serwer aplikacji – system zarządzania bazą danych należy do najnowocześniejszych rozwiązań informatycznych.

Podsumowując, chciałbym zwrócić jeszcze raz uwagę na możliwość realizacji katalogu centralnego z wykorzystaniem systemów SOWA lub SOWA-2. Systemy pozwalają na dostosowanie katalogu centralnego dostosowanego do indywidualnych potrzeb zarówno w zakresie organizacji katalogu, wyboru formatu katalogowania jak i zakresu udostępnianych usług.

Mgr Bolesław Howorka
Poznań – AM

MIEJSCE BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ – UCZELNIANEGO OŚRODKA INFORMACJI NAUKOWEJ W PROJEKCIE USTAWY „PRAWO O SZKOLNICTWIE WYŻSZYM”

Dla każdego bibliotekarza pracującego na uczelni jest oczywiste, że jednym z najważniejszych zadań biblioteki głównej szkoły wyższej jest zaspokojenie „potrzeb informacyjnych” użytkowników, przede wszystkim (ale nie tylko) pracowników – nauczycieli akademickich oraz studentów macierzystej uczelni. Bibliotekarze, przede wszystkim pracownicy bibliotek uczelnianych, zawsze starali się i starają dostarczać czytelnikowi potrzebne „materiały biblioteczne”, realizować złożone zamówienie. Rozumieją, że od tego, czy spełnią życzenia czytelnika – pracownika naukowego, często zależne wyniki jego pracy naukowej. Od uzyskania potrzebnych mu informacji, źródeł, zależne są rezultaty jego działań, bardzo często oczekiwane nie tylko przez zamawiającego, przez jego współpracowników. Często wyniki tej pracy naukowej mają duże znaczenie społeczne, techniczne, gospodarcze ... m.in. bibliotekarz, pracownik naukowej biblioteki medycznej wie, że od jego pracy, od jego starań, zależy może sytuacja zdrowotna pacjenta, bowiem w wyniku pozyskania przez pracownika naukowego bądź przez lekarza – praktyka stosownych informacji o nowych lekach, o nowych metodach diagnozowania, terapii, o nowych technikach operacyjnych, nastąpią stosowne działania, których rezultatem może być uratowanie życia ludzkiego.

Czy znalezienie tych, poszukiwanych i ważnych materiałów bibliotecznych jest zawsze możliwe wyłącznie w oparciu o zasoby tylko jednej, chociażby najlepszej, najlepiej zaopatrzonej biblioteki ? Zarówno bibliotekarze, jak i doświadczeni użytkownicy wiedzą, że jest to nierealne. Ale wiedzą także, że poszukiwane źródła są na pewno w jakiejś innej bibliotece. Aby spełnić oczekiwania czytelnika trzeba sięgnąć do zasobów tej, innej biblioteki. Do takich działań bibliotekarza trzeba stworzyć właściwe warunki. Bibliotekarz musi wiedzieć w której bibliotece znajdzie poszukiwaną pozycję, posiadać na ten temat **dobre informacje**. Niezbędne są mu do tego także narzędzia, również prawne, potrzebne są umiejętności pozwalające na pozyskanie poszukiwanego dzieła. Do tego jest konieczne stworzenie **sformalizowanego systemu współpracy bibliotecznej**. Aby taki system powstał i skutecznie działał muszą być spełnione co najmniej dwa warunki. Trzeba przede wszystkim:

1. stworzyć odpowiednie sieci biblioteczno-informacyjne (krajową, branżowe, terytorialne) w ramach których powstawałyby „ogólnodostępne” katalogi

i funkcjonowałyby ogólnie akceptowane procedury wzajemnego przykazywania sobie przez biblioteki poszukiwanych materiałów bibliotecznych (nie tylko krajowe, branżowe, ale także międzynarodowe);

2. zbudować kompatybilne struktury organizacyjne, pozwalające na to, by bibliotekarz pracujący w jednej bibliotece (poszukujący) miał, m.in. oparte o obowiązujące przepisy, warunki do stosownych działań, by wiedział, do kogo, do jakiej osoby, do której komórki organizacyjnej należy zwrócić się w innej bibliotece, w której poszukiwane materiały biblioteczne się znajdują (podobieństwo struktur organizacyjnych), by istniała organizacja pozwalająca na szybką i bezbłędną realizację zamówień międzybibliotecznych.

W Polsce o potrzebie współpracy bibliotecznej mówiło się od dawna. Organizowanie współpracy bibliotek i bibliotekarzy było zawsze jednym z najważniejszych zadań organizacji bibliotekarzy – od 1917 r., od czasu, kiedy powstało pierwsze stowarzyszenie bibliotekarzy – „Związek Bibliotekarzy Polskich” (1917 – 1945). Bibliotekarze, działacze organizacji bibliotekarskiej, już w latach dwudziestych ubiegłego stulecia domagali się stworzenia podstaw prawnych (sformalizowania procedur) dla współpracy bibliotek, walczyli o „ustawę biblioteczną”. Sprawa ta stanowiła główny przedmiot zainteresowania zespołu pracującego pod kierownictwem Józefa Grycza. Zespół ten opracował tekst potrzebnego bibliotekarzom, bibliotekom aktu normatywnego, tekst uchwalonego w 1946 r. dekretu z dnia 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi. Art. 2 ust. 1 dekretu stanowił: *„Celem prowadzenia w społeczeństwie jednolitej działalności kulturalnej za pomocą książki i bibliotek oraz umożliwienia każdemu obywatelowi korzystania ze zbiorów bibliotecznych całego kraju tworzy się ogólnokrajową sieć bibliotek publicznych, utrzymywanych przez Państwo i inne związki publiczno-prawne”* (podkreśl. BH). O sieci mówił także art. 6: *„Ogólnokrajowa sieć bibliotek publicznych, ustanowiona w art. 2 ust. 1 niniejszej ustawy, obejmuje sieci: bibliotek szkolnych, powszechnych (taką nazwę nosiły pod rządem dekretu obecne biblioteki publiczne) i naukowych”*.

O ogólnokrajowej sieci bibliotecznej mówiła także ustawa z dnia 9 kwietnia 1968 r. o bibliotekach. Art. 12 ust. 1 stanowił: *„Biblioteki państwowe i biblioteki Polskiej Akademii Nauk i jej placówek, do których stosuje się przepisy ustawy, stanowią ogólnokrajową sieć biblioteczną”*. Były w tym akcie normatywnym podstawy do stanowienia przepisów formalizujących współpracę międzybiblioteczną w całej ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Art. 16 ust. 1 mówił: *„Minister Kultury i Sztuki, ... , ustala dla bibliotek ogólnokrajowej sieci bibliotecznej zasady w sprawach: ... 5) wypożyczania międzybibliotecznego i prowadzenia katalogów centralnych, ...”*. I stosowne (dobre, jak na tamte czasy) przepisy wykonawcze do ustawy o bibliotekach zostały w miarę szybko wydane, obowiązywały.

Niestety obowiązująca obecnie ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach potraktowała sprawę ogólnokrajowej sieci bibliotecznej w sposób nie tylko

ograniczający jej „zasieg” i rolę, jej znaczenie dla wszystkich bibliotek, ale uczyniła z niej, zamiast platformy współpracy międzybibliotecznej, środek nadzoru nad bibliotekami, nie do przyjęcia m.in. przez biblioteki główne szkół wyższych, jednostek organizacyjnych z mocy ustawy „samorządnych”, rządzących się prawami wewnątrzzakładowymi, statutem, regulaminami – uchwalonymi przez organy uczelni, których podstawę prawną stanowi ustawa o szkolnictwie wyższym, określająca m.in. zasady nadzoru nad działalnością uczelni. Art. 27 ust. 2 obowiązującej ustawy o bibliotekach stanowi: „*W skład sieci bibliotecznej wchodzi biblioteki publiczne.*” I dalej, w ust. 3 art. 27, ustawa ta stanowi: „*Biblioteki inne niż określone w ust. 2 mogą być włączone do sieci bibliotecznej, na wniosek właściwego organizatora, **decyzją Ministra Kultury i Sztuki** (sic ! - podkreśl. BH), który w uzgodnieniu z organizatorem wskazuje jednostkę **sprawującą nadzór merytoryczny** (sic ! - podkreśl. BH) w zakresie realizacji zadań określonych w ust. 5. Decyzja o włączeniu do sieci bibliotecznej może podlegać uchyleniu w razie naruszenia przez bibliotekę obowiązków wynikających z przynależności do sieci bibliotecznej.*”

Istotą dobrego funkcjonowania biblioteki, m.in. biblioteki głównej szkoły wyższej, jest zajęcie przez nią właściwego miejsca w środowisku uczelnianym, a jednocześnie uczestniczenie w określonym systemie, członkostwo w odpowiedniej „organizacji” (krajowej, „branżowej”, terytorialnej) bibliotek, organizacji nieformalnej bądź też (to znacznie lepsze, bardziej efektywne i łatwiejsze) sformalizowanej, obejmującej biblioteki główne uczelni (przykład: system nieformalny – „Konferencja Dyrektorów Bibliotek Głównych Szkół Wyższych”), biblioteki naukowe – „branżowej” (np. Rada Dyrektorów Bibliotek Głównych Akademii Medycznych – także organizacja nieformalna), terytorialnej (przykład: organizacja formalna, posiadająca osobowość prawną - Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych). Wymienione tu, jako przykłady, organizacje, działają wg oceny ich członków, bardzo dobrze, a jedyną sprawą, która często utrudnia realizację założonych przez te organizacje celów, to (poza tu, wyżej, wspomnianą Fundacją) brak podstaw formalnych ich działania, określenia przez odpowiednie przepisy (ustawa, statut stanowiący w oparciu o jej postanowienia) ich praw i obowiązków, brak osobowości prawnej i związane z tym konsekwencje.

Sytuacja występująca w akademickich systemach biblioteczno-informacyjnych zrodziła duże oczekiwania kierowane pod adresem autorów nowego projektu prawa o szkolnictwie wyższym. I, jak wynika z dotychczas przekazanych do wiadomości zainteresowanych informacji, bibliotekarze – pracownicy bibliotek uczelnianych srodze się zawiedli. Opracowany projekt ustawy, publikowany na stronach www Fundacji Rektorów Polskich, jeśli chodzi o sprawy bibliotek, uczelnianych systemów biblioteczno-informacyjnych, zawiera postanowienia gorsze, znacznie mniej korzystne od zapisanych w dotychczas obowiązujących aktach normatywnych, m.in. od przepisów obecnej ustawy o szkolnictwie wyższym, postanowienia nie pozwalające bibliotekom uczelnianym na skuteczne działania.

Bibliotekarze pracujący w bibliotekach uczelnianych liczyli przede wszystkim na to, że powstaną ustawowe podstawy do formalnego utworzenia potrzebnych „organizacji” bibliotek. Studiując i analizując wspomniany „projekt” wskazywali, że zaistniałyby do tego warunki, gdyby, w ustawie inaczej sformułowano postanowienia rozdziału 5 (proponowany tytuł brzmiałby wówczas: „*Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich i inne konferencje*”) art. 52 (w poprzednim projekcie F.R.P. - art. 55) (np.: „*1. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich oraz rektorzy poszczególnych typów uczelni mogą tworzyć inne konferencje jednoosobowych organów uczelni o charakterze ogólnopolskim lub poszczególnych typów uczelni. 2. Konferencje rektorów, o których mowa w ust. 1, mogą założyć co najmniej trzy uczelnie. Postanowienia te stosuje się odpowiednio do innych konferencji. 3. Do konferencji, o których mowa w ust. 1 stosuje się odpowiednio przepisy ustawy: Prawo o stowarzyszeniach.*”) (to oczywiście tylko jedna z propozycji, do dalszej dyskusji). Konsekwencją obowiązywania tak brzmiących przepisów ustawy byłoby sformalizowanie działań takich „organizacji”, jak „Konferencja Dyrektorów Bibliotek Głównych Szkół Wyższych” (jak wiemy - bardzo potrzebna, efekty jej działań są dla naszych bibliotek znaczące). Wiem, że podobne do naszych, bibliotekarskich, nieformalne „organizacje” (może o innym zasięgu – środowiskowe, branżowe, np. akademii medycznych) tworzą dyrektorzy administracyjni.

Kolejna sprawa dotyczy postanowień odnoszących się do bibliotek głównych uczelni i do uczelnianych systemów biblioteczno-informacyjnych. Bulwersujące bibliotekarzy pracujących w uczelniach są propozycje zawarte w art. 83 (poprzednio art. 86) wspomnianego projektu ustawy: „*Prawo o szkolnictwie wyższym*”. Takie przepisy nie powinny wejść w życie.

Powołany tu, powyżej, artykuł projektu tego aktu normatywnego stanowi:

„*1. W uczelni działa system informatyczno-biblioteczny (podkreślenia BH). Organizację i funkcjonowanie systemu informatyczno-bibliotecznego uczelni, w tym zasady korzystania z niego przez osoby nie będące pracownikami lub studentami uczelni określa statut.*

2. W związku z funkcjonowaniem systemu biblioteczno-informacyjnego uczelnia może przetwarzać określone w jej statucie dane osobowe osób korzystających z tego systemu¹.

3. Zbiór danych osobowych, o których mowa w ust. 2, jest zwolniony z obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych, o których mowa w art. 40 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 i z 2000 r. Nr 12, poz. 136).

¹ To w odniesieniu do uczelni, jako pracodawcy i zakładu nauczającego zostało już, właściwie, uregulowane postanowieniami art. 43 ust. 1 pkt 4 cytowanej ustawy o ochronie danych osobowych; wątpliwość może budzić jedynie sytuacja biblioteki, która wykonuje zadania „publicznej”, której użytkownicy nie zawsze są studentami bądź pracownikami uczelni.

4. Uczelnia prowadzi archiwum. Działalność archiwum regulują przepisy ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.”

Zacytowane tu przepisy nie mówią o bibliotece głównej (ale autorzy uznali za stosowne wspomnieć, w ust. 4 tego artykułu, o archiwum). Jest tu mowa (w ust. 1) o **systemie informatyczno-bibliotecznym**, natomiast w ust. 2 są postanowienia mówiące o **systemie biblioteczno-informacyjnym uczelni**. Trudno jest mi uwierzyć, że autorzy projektu nie wiedzą, na czym polega różnica między tymi pojęciami (informatyka – informacja naukowa). Ale, „dla porządku”, przypomnę tu definicje encyklopedyczne (wg „Nowej encyklopedii powszechnej PWN” Warszawa 1996, t. III, s. 54).

Definicja pojęcia „informacja naukowa” (głównego przedmiotu zainteresowania bibliotekarzy) brzmi następująco: *„Informacja naukowa, ... , zorganizowana działalność związana z gromadzeniem, przetwarzaniem i udostępnianiem wiadomości z różnych dziedzin, szczególnie nauki i techniki; dyscyplina badawcza obejmująca teorię i metodologię działalności informacyjnej. ... Działalność informacyjną prowadzą ... biblioteki i archiwa ... Polska bierze udział w pracach wielu międzynarodowych instytucji i systemów informacyjnych (m.in. FID, IFLA, MCNTI, INFOTERM, WHO, FAO) oraz uczestniczy w Generalnym Programie Informacyjnym UNESCO. I[nformacja] n[aukowa] jako dziedzina wiedzy jest powiązana z bibliografią, bibliotekoznawstwem, archiwoznawstwem, teorią systemów, nauką o organizacji i kierowaniu oraz wieloma innymi dziedzinami mającymi znaczenie dla jej teoretycznych i praktycznych podstaw. Badania w zakresie i[nformacji] n[aukowej] są prowadzone w Polsce w szkołach wyższych, instytutach badawczych i ośrodkach informacji. ...”*

Z kolei definicja pojęcia „informatyka” brzmi następująco: *„Informatyka (łac.) ogół dyscyplin naukowych i technicznych zajmujących się (ogólnie ujmując) - informacją (w całym tego znaczenia pojęciu, nie tylko informacją naukową – BH), a w szczególności jej komputerowym przetwarzaniem; obejmuje: teorie informatyczne, budowanie systemów informatycznych (w tym programowanie), budowę i działanie sprzętu komputerowego, zastosowanie metod informatycznych w różnych dziedzinach działalności ludzkiej i in. Teorie informatyczne zajmują się badaniem zjawisk związanych z operowaniem informacją – jej przedstawianiem, przechowywaniem, uzyskiwaniem, porządkowaniem, przetwarzaniem. Prawa rządzące tymi zjawiskami leżą u podstaw budowy narzędzi informatycznych, będących obiektami fizycznymi (głównie komputerami) i logicznymi (np. algorytmami, językami programowania, programami). Te z kolei stanowią przedmiot badań innych działów teoretycznych informatyki. ...”*

Jak z powyższego wynika, w żadnym stopniu nie są to pojęcia tożsame. **Bibliotekarze zajmują się informacją naukową, korzystając w swojej pracy m.in. z narzędzi informatycznych.** Nie neguję znaczenia informatyki w działalności uczelnianej, bibliotekarskiej. Jest ona tematem licznych prac badawczych, wykorzystywania

w działalności praktycznej powołanych do tego innych (działających poza systemem biblioteczno-informacyjnym) jednostek organizacyjnych uczelni (instytutów, katedr, zakładów). „*Dzięki stosowaniu metod informatycznych wiele różnych dziedzin działalności ludzkiej zostało usprawnionych, np. administracja i zarządzanie, obliczenia numeryczne, sterowanie procesami technologicznymi, przygotowanie tekstów (...), prace wydawnicze (...), przesyłanie wiadomości (...), projektowanie (...), diagnostyka medyczna (...). ...*” (to dalszy ciąg definicji encyklopedycznej – BH). Informatyka jest i musi być przedmiotem znaczącego zainteresowania w uczelniach, m.in. w bibliotekach.

Gdyby proponowane przepisy o bibliotekach weszły w życie, to o zasadach działania uczelnianych systemów biblioteczno-informacyjnych (sic !) decydowałyby wyłącznie przepisy statutów, mogłoby dojść do sytuacji, którą określiłbym jako „różnorodność organizacyjną”. Powstałyby systemy niekompatybilne, systemy uczelniane uniemożliwiające efektywną współpracę międzybiblioteczną. A takiej sytuacji nie ma w żadnym kraju, w którym rozwinięta jest i dobrze działa współpraca międzybiblieczna. Należałoby się spodziewać (bo zdarzają się takie tendencje w niektórych uczelniach), że w Polsce zaistniałyby co najmniej dwa systemy biblieczne.

System pierwszy opierałby się na ogólnouczelnianej jednostce organizacyjnej szkoły wyższej, na bibliotece głównej, w której zgromadzone byłyby najcenniejsze zbiory, materiały biblieczne mające znaczenie w wymianie międzybibliecznej, w wypożyczeniach międzybibliecznych. Taki system (uzupełniony przez sieć bibliotek zakładowych gromadzących dzieła, które można zakupić w większej liczbie egzemplarzy, znaczące dla obsługiwanej jednostki organizacyjnej, bibliotek wypełniających zadania pomocnicze) stwarzałby warunki do sprawnej wymiany materiałów bibliecznych, optymalnego zaspokojenia potrzeb czytelników z innych ośrodków i instytucji naukowych.

Drugi system polegałby na zdecentralizowaniu zbiorów bibliecznych. W tym systemie znacznie większą, niż biblioteka główna, rolę odgrywałyby biblioteki zakładowe, w nich znalazłyby się najcenniejsze i najważniejsze materiały biblieczne. Być może, że biblioteka główna spełniałaby wówczas wyłącznie zadania ośrodka koordynacji i nadzoru. Takiej uczelnianej sieci bibliecznej bardzo trudno byłoby wywiązać się z obowiązków wynikających z zadań systemu współpracy międzybibliecznej. W takim uczelnianym systemie wymiana informacji, źródeł, zajmowałaby na pewno wiele czasu, w najlepszej sytuacji znacznie przedłużyłby się czas realizacji zamówień czytelników, mogłoby nawet dojść i do tego, że nie byłyby realizowane zamówienia użytkowników spoza jednostki organizacyjnej, bowiem poszukiwane źródła mogłyby być „niedostępne”, w wyniku utrudnień stwarzanych przez pracowników jednostki organizacyjnej bezpośrednio „obsługiwanych” przez bibliotekę zakładową, w której zasobach znajdują się poszukiwane źródła, trudności

często nie do pokonania przez pracowników biblioteki głównej odpowiedzialnych za wypożyczenia międzybiblioteczne.

Z doświadczeń bibliotekarzy pracujących w szkołach wyższych, m.in. w akademiach medycznych, wynika, że dobrym, właściwie funkcjonującym systemem, jest system pierwszy. Podstawą dobrze działającego systemu współpracy międzybibliotecznej jest dobrze funkcjonująca i zaopatrzona w aktualne materiały biblioteczne biblioteka główna. Należy tu przypomnieć, że w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Łodzi odbyła się [bodajże trzecia, w 1982 r.(?)] Konferencja Problemowa Naukowych Bibliotek Medycznych poświęcona temu tematowi. Już wtedy wskazano, że materiały biblioteczne mające znaczenie w wymianie międzybibliotecznej powinny się znaleźć w bibliotekach głównych. Stwierdzono wówczas, że zdecentralizowane źródła często giną w szufladach pracowników jednostek organizacyjnych, których „obsługuje” biblioteka zakładowa, że poszukiwanie ich zajmuje wiele czasu i często jest nieskuteczne, w związku z czym oparta na tym systemie wymiana informacji nie spełnia swoich zadań.

Te doświadczenia wskazują, że właściwie działającym i mającym największe możliwości zaspokojenia potrzeb użytkowników uczelnianym systemem biblioteczno-informacyjnym jest oparty na ogólnouczelnianej jednostce organizacyjnej szkoły wyższej – na bibliotece głównej. I dlatego pozwalam sobie zaproponować (do dyskusji) następujące postanowienia ustawy (w projekcie F.R.P.: art. 83): „*1. W uczelni działa jednolity system biblioteczno-informacyjny, którego podstawowym ogniwem jest biblioteka główna. 2. Biblioteka główna jest ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną uczelni o zadaniach usługowych, dydaktycznych i naukowych, pełniącą funkcję ogólnodostępnej biblioteki naukowej. 3. Organizację oraz zasady funkcjonowania biblioteki głównej i uczelnianego systemu biblioteczno-informacyjnego, w tym zasady korzystania z niego przez osoby niebędące pracownikami i studentami uczelni, określa statut. 4. Rada biblioteczna jest organem kolegialnym uczelnianego systemu biblioteczno-informacyjnego. Do rady bibliotecznej stosuje się odpowiednio art. 64 – 66 ustawy. 5. W związku z funkcjonowaniem systemu biblioteczno-informacyjnego biblioteka może przetwarzać określone w jej statucie dane osobowe osób korzystających z tego systemu. 6. Zbiór danych osobowych, o których mowa w ust. 2, jest zwolniony z obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych, o których mowa w art. 40 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 i z 2000 r. Nr 12, poz. 136).*” Postanowienia art. 83 ust. 4 („*Uczelnia prowadzi archiwum. Działalność archiwum regulują przepisy ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.*”) powinny stanowić treść kolejnego artykułu.

Możliwe, spełniające swoje zadania, mogą być także inne postanowienia. Problem mógłby być rozwiązany również przez odpowiednie przepisy wykonawcze do ustawy. Proponowane w tej wersji postanowienia mogłyby brzmieć: „*1. W uczelni działa jednolity system biblioteczno-informacyjny, którego organizację oraz zasady funkcjonowania*

biblioteki głównej i uczelnianego systemu biblioteczno-informacyjnego, w tym zasady korzystania z niego przez osoby niebędące pracownikami i studentami uczelni, określa statut. 2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw nauki i kultury określa, w drodze rozporządzenia, zadania i ogólne zasady działania systemu biblioteczno-informacyjnego uczelni. 3. W związku z funkcjonowaniem systemu biblioteczno-informacyjnego biblioteka może przetwarzać określone w jej statucie dane osobowe osób korzystających z tego systemu. 4. Zbiór danych osobowych, o których mowa w ust. 2, jest zwolniony z obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych, o których mowa w art. 40 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 i z 2000 r. Nr 12, poz. 136)."

Należałoby się także zastanowić, czy właściwym rozwiązaniem jest odejście w ustawie od zapisów mówiących o kwalifikacjach osób, którym powierza się odpowiedzialne funkcje w uczelni, m.in. funkcję dyrektora biblioteki głównej. Jak wykazały to ostatnie decyzje personalne (na szczęście „pozauczelniane”), na funkcje dyrektora biblioteki naukowej powołuje się osoby, które dotąd z bibliotekarstwem nie miały nic wspólnego, osoby „z klucza partyjnego” (a myślałem, że mamy to już za sobą). Dlatego, moim zdaniem, trzeba ustawowo zagwarantować, że funkcje te (dyrektorów bibliotek naukowych; ale chyba nie tylko tych bibliotek, ale to już problem ustawy o bibliotekach) obejmować będą osoby o właściwych kwalifikacjach. W tym miejscu przypomnę swoją propozycję, zgłoszoną w 1994 r.², propozycję następujących zapisów w ustawie o szkolnictwie wyższym: „1. Dyrektorem biblioteki głównej może być osoba posiadająca kwalifikacje do zajmowania stanowiska kustosa dyplomowanego wzgl. dokumentalisty dyplomowanego, która przez co najmniej pięć lat pracowała w bibliotece na stanowisku kierowniczym. 2. Dyrektora biblioteki głównej wybiera rada biblioteczna. 3. Dyrektor biblioteki głównej kieruje biblioteką główną i reprezentuje ją na zewnątrz, a także współdziała z radą biblioteczną w nadzorowaniu systemu biblioteczno-informacyjnego uczelni.”

Zgłaszając uwagi do projektu ustawy: „Prawo o szkolnictwie wyższym” należałoby także wskazać na konieczność uzupełnienia zapisów art. 222 (poprzednio art. 214 lit. a) (np. po słowach „starszych wykładowców” dopisać: „starszych kustosów dyplomowanych i kustosów dyplomowanych oraz starszych dokumentalistów dyplomowanych i dokumentalistów dyplomowanych” i po słowie: „instruktorów” dopisać: adiunktów i asystentów bibliecznych oraz adiunktów i asystentów dokumentacji i informacji naukowej, informatyków dyplomowanych”). Ale to już zupełnie inna sprawa, poza głównym tematem tego opracowania.

² Bolesław H o w o r k a: Biblioteka uczelniana i jej pracownicy w ustawach o szkolnictwie wyższym – wczoraj – dzisiaj – jutro”. W: „Biblioteka naukowa – Automatyzacja – Organizacja – Zarządzanie”. Materiały z konferencji naukowej: „Organizacja i zarządzanie bibliotekami naukowymi w procesie automatyzacji”. Poznań 15 – 17 listopad 1994 r. s. 182 – 195

*

Pozwolę sobie, na koniec, na osobistą refleksję związaną z projektem ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”. Myślę, że zarówno lata moich związków ze szkołą wyższą (to już ponad 50 lat), jak też i mój drugi (poza bibliotekarskim) zawód (prawnik – radca prawny), zainteresowania historią i treścią legislacji dot. szkół wyższych i bibliotek²⁾, upoważniają mnie do wyrażenia swojej opinii o tym „dziele”. Projekt ten, to wg mnie zła propozycja (i ta opinia dotyczy nie tylko zapisów o sprawach biblioteczno-informacyjnych). To zbyt daleko idąca próba „wciśnięcia” do jednego aktu normatywnego przepisów dotyczących zarówno uczelni publicznych, jak i niepublicznych. A przecież są to, z punktu widzenia prawa, dwie bardzo różniące się między sobą grupy uczelni. Trudno jest sobie wyobrazić ustawę, w której zamieszczono by przepisy szczegółowo regulujące zasady działania wszystkich przedsiębiorstw, tak, państwowych, jak i prywatnych. Państwo, jego organy, mają prawo regulowania wszystkich spraw dotyczących jednostek organizacyjnych, dla których są organami założycielskimi. Ale czy powinny, czy mogą czynić to w odniesieniu do przedsiębiorstw prywatnych? Te organy powinny tylko odnosić się do spraw związanych z zabezpieczeniem podstawowych interesów państwa, pracowników zakładu, a przede wszystkim interesować się „jakością” wytwarzanych przez prywatną jednostkę organizacyjną finalnych produktów. Dotyczy to także szkół niepublicznych; państwo powinno zadbać o poziom kadry nauczycielskiej, o standardy kształcenia, o „jakość” produktu, czyli o właściwe przygotowanie absolwentów. A to jest już sprawą Państwowej Komisji Akredytacyjnej, którą trzeba wyposażyć w stosowne „narzędzia” ... Jest tu także miejsce dla Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, wyposażonej w odpowiednie kompetencje.

W rozmowie z prof. Woźnickim, przewodniczącym zespołu ekspertów, który przygotowywał projekt ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym” [„Dobre uczelnie zyskają”, „Rzeczpospolita” z dnia 5 listopada 2003 r. nr 258 (6638) s. A5] czytamy: „Przygotowywany projekt zastępuje trzy aktualnie obowiązujące ustawy, liczące w sumie prawie 360 artykułów”. Projekt, to 232 artykuły, ustawa nie jest aktem prawnym krótkim i przejrzystym, łatwym do lektury i stosowania. Jako „praktykujący” prawnik uważam, że łatwiej jest korzystać z trzech krótszych aktów normatywnych (w których niektóre postanowienia się powtarzają), niż z jednego dłuższego, w którym szereg postanowień odnosi się wyłącznie do jednego typu uczelni. Dalej, w publikowanej i cytowanej tu rozmowie jest stwierdzenie: „Minister edukacji ma mieć większe możliwości usuwania patologii w systemie. Zwiększy się jego rola regulacyjna i nadzorcza. Jednocześnie wzrośnie rola statutów uczelni jako źródeł prawa. To „niebezpieczne” zapisy. Prawo do ingerencji organu państwa musi być ograniczone, nie może naruszać ustawowej zasady „autonomiczności” uczelni. Minister musi działać w oparciu o akty normatywne, wydawać przepisy wykonawcze w oparciu o stosowne delegacje ustawowe. Zbyt wielu spraw do statutów spowoduje „wielość rozwiązań”

(ale tutaj liczę na Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich), spowoduje, że statuty staną się aktami niespójnymi, długimi i nieczytelnymi.

Uczelnie publiczne to w rozumieniu prawa „zakłady publiczne” (w doktrynie spotkałem się także z innymi nazwami, m.in. „zakład państwowy”, „zakład administracyjny”). Uczelnie tworzy najwyższy organ władzy, Sejm, w drodze ustawy. Ustawa gwarantuje autonomiczność, samorządność uczelni, nakłada na Państwo, na jego organy, określone obowiązki i przyznaje im określone prawa. Stosunki łączące organy uczelni publicznej z jej użytkownikami (studentami) to stosunki administracyjno-prawne. Oznacza to, że organy uczelni mają prawo do jednostronnego kształtowania stosunków łączących uczelnię z jej użytkownikami. Regulaminy studiów (regulaminy zakładowe) określają prawa i obowiązki studentów związane z tokiem studiów. Stanowią o sankcjach, jakie organy uczelni będą mogły zastosować, jeśli użytkownicy nie będą się stosować do nakazów zapisanych w tych regulaminach. Prawo żądania od studenta określonego postępowania stanowi istotę „władztwa zakładowego”. *„Władztwo zakładowe jako ogół uprawnień organów zakładu wobec użytkowników wynika z samego charakteru prawnego zakładu administracyjnego i jego działalności. Treść tego władztwa określają regulaminy i statuty zakładów administracyjnych. Dzięki wyposażeniu we władztwo organy zakładu podejmują akty zakładowe, polegające na prawnej możliwości wydawania poleceń użytkownikom i mogą stosować wobec użytkowników środki przymusu w celu zapewnienia prawidłowego działania zakładu. Te akty zakładowe muszą być wykonywane pod rygorem zastosowania sankcji wobec użytkownika aż do wykluczenia danej osoby z grona użytkowników danego zakładu, jeśli nie ma prawnego obowiązku korzystania z danego zakładu”*³.

Studenta uczelni niepublicznej łączą z organami tej uczelni stosunki cywilnoprawne, podpisuje on z upoważnionym organem uczelni „umowę o kształcenie”. A więc inna jest jego sytuacja prawna. Inne są także prawa i obowiązki organów uczelni niepublicznej. Organy te są „powiązane” z „właścicielem”, z „założycielem” uczelni, z podmiotem, który członków tych organów zatrudnia, te organy powołuje. Nie można mówić o autonomii takiej uczelni, o jej samorządności. Wg ustawy statut takiej uczelni nadaje „założyciel”. Tutaj zbyt daleko idące ingerencje państwa, przepisy ustawy, budzą wątpliwości.

Czy ustawa, w tym kształcie, zostanie uchwalona. Jak wiemy, w naszym kraju ważne jest zawsze „lobby popierające uchwalenie ustawy”. Nie bierze się pod uwagę głosów pochodzących spoza grona autorów projektu, wypowiedzi osób od lat związanych z uczelniami, bardzo dobrze rozumiejących rządzące szkołami, w tym także ich systemami biblioteczno-informacyjnymi, „mechanizmy”. To nie będzie

³ Eugeniusz Ochędowski: „Organy administracji niezespólone i zakłady administracyjne.” W: „System prawa administracyjnego”, T. 2 Wyd. Ossolineum Wrocław – Warszawa- Kraków – Gdańsk 1977 s. 344 – 345

pierwsza zła ustawa. Ten Sejm, jak i Sejm poprzedniej kadencji, ma za sobą wiele takich „osiągnięć”. Nowelizuje się ustawy, które jeszcze nie weszły w życie. Są ustawy z którymi nie mogą sobie „poradzić” prawnicy, nowelizowane dwadzieścia, trzydzieści razy i więcej razy. I traktuje się taką sytuację jako coś zupełnie normalnego.

Ale nie wolno być pesymistą. I nie wolno niczego zaniedbać. Trzeba działać: „*Póki piłka w grze*” (to zdaje mi się cytata z wypowiedzi Kazimierza Górskiego). Mam nadzieję, że moje koleżanki, moi koledzy dyrektorzy bibliotek głównych uczelni, zdołają przekonać swoich rektorów, że postanowienia dotyczące uczelnianych systemów biblioteczno-informacyjnych **trzeba zmienić**.

Mgr Jerzy Malecki
Warszawa – GBL

POLSKA BIBLIOGRAFIA LEKARSKA – DOBÓR MATERIAŁÓW I UDOSTĘPNIANIE

Pisząc o Polskiej Bibliografii Lekarskiej nie sposób pominąć nazwiska prof. Stanisława Konopki, pierwszego dyrektora Głównej Biblioteki Lekarskiej, twórcę nowoczesnej bibliografii medycznej. Udokumentował on dorobek narodowy piśmiennictwa medycznego z lat 1801–1965 (lata 1901–1939 są dostępne w formie fiszek bibliograficznych z szeroko rozbudowanymi odsyłaczami). Stworzył też pionierski w Polsce system haseł przedmiotowych „Słownik haseł z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych” służący jeszcze do niedawna mniejszym bibliotekom do opracowywania bibliografii i prowadzenia katalogu przedmiotowego.

Polska Bibliografia Lekarska retrospektywna nie była kontynuowana od 1965 r. Wychodziła sporadycznie, opracowywana przez zmieniające się zespoły stosujące różne koncepcje opracowania i wydawania materiałów.

W latach siedemdziesiątych wydano Polską Bibliografię Lekarską za lata 1972, 1973 i 1974. Kolejnym tomem była bibliografia za rok 1979 wydana w 1984 r. jako pierwsza w Polsce bibliografia opracowana z wykorzystaniem komputera.

Retrospektywna bibliografia polskiego piśmiennictwa medycznego ukazywała się nieregularnie, w odstępach wieloletnich, nie uzupełniane są luki. Przyczyną tego jest koncentracja sił i środków w GBL wokół zapewnienia użytkownikom informacji o piśmiennictwie bieżącym.

W drugiej połowie lat siedemdziesiątych przystąpiono do tworzenia komputerowej bazy bibliograficznej polskiego piśmiennictwa lekarskiego oraz do automatycznego prowadzenia języka informacyjnego wzorowanego na teaurusie systemu MEDLARS.

W latach 1979–1990 systematycznie prowadzona baza z rocznym przyrostem rzędu 10 000 opisów dokumentów przetwarzana była dla celów wydawniczych. Opublikowano ze składu komputerowego 11 roczników bibliografii bieżącej w układzie przedmiotowym według deskryptorów opracowanego w GBL „Tezaurusu medycznego”, polskiej wersji amerykańskiego tezausa systemu MEDLARS – Medical Subject Headings (MeSH). Tezaurus stanowił narzędzie walidacji deskryptorów dla bazy bibliograficznej.

W 1991 r. rozpoczęto opracowywanie PBL na nowym sprzęcie mikrokomputerowym z wykorzystaniem pakietu Micro CDS/ISIS, na którym pracujemy do dzisiaj.

Dokonano też przeładowania baz bibliograficznej i tezausa z systemu Singer 1500 na nośnik mikrokomputerowy. Format został rozszerzony i zbliżony do UNIMARC.

Zakres tematyczny bazy obejmuje medycynę wraz z ochroną zdrowia i nauki pokrewne. Zasięg chronologiczny uwzględnia wydawnictwa od 1979 r. Zasięg piśmienniczy bazy to materiały polskiego piśmiennictwa medycznego wraz z polonikami, pochodzące z czasopism i wydawnictw zwartych, druki zwarte i ich fragmenty (np. referaty ze zjazdów) oraz niepublikowane dysertacje doktorskie i habilitacyjne.

Rejestrowana jest literatura naukowa i w wyborze popularnonaukowa. Nie uwzględnia się druków urzędowych ani publicystyki. Czasopisma medyczne opracowywane są w całości, zaś paramedyczne w wyborze. Dokumenty wprowadzane do bazy bibliografuje się od kilku lat tylko z autopsji.

Cała baza zawiera ponad 300 000 opisów dokumentów. Dane za lata 1979–1990 przeniesione z systemu Singer 1500 stanowią odrębną bazę zwaną „S” (stara) i liczą ponad 126 000 opisów. Obecnie uzupełnia się ją o materiały pominęte podczas bieżącego opracowywania i o nowe, które jeszcze sporadycznie do Biblioteki napływają (głównie dary). Wykorzystywana jest do przeszukiwania w trybie on-line przy sporządzaniu zestawień tematycznych. Baza kontynuowana w systemie Micro ISIS, prowadzona od 1991 r. zwaną „Biblio” liczy ponad 175 000 opisów, uzupełniana jest na bieżąco o około 15 000 pozycji rocznie.

Każdy rekord to opis jednego dokumentu. Pola i podpola zawierają dane formalne, treściowe i systemowe m. in. dane bibliograficzne, afiliację pierwszego autora, deskryptorową charakterystykę treści, streszczenia odredakcyjne polskie i angielskie (tylko w bazie Biblio) oraz dane biblioteczne. Wybrane elementy opisu dokumentu, zarówno formalne jak i treściowe wprowadzane są do słownika terminów wyszukiwawczych i stanowią podstawę do wyszukiwania w bazie. Trzeba zaznaczyć,

iż w wyniku niedoskonałości formatu Polmarc-GBL nie udaje się np. połączyć w jeden opis bibliograficzny wydawnictw wielotomowych oraz poszczególnych części artykułu. Tak więc każda część artykułu oraz każdy tom stanowią odrębną jednostkę bibliograficzną.

Bazę PBL wykorzystuje się do sporządzania zestawień tematycznych na zamówienie użytkowników. Zainteresowanie zestawieniami jest bardzo duże (PBL z uwagi na wysokie koszty i ogromną pracochłonność nie będzie wydawana drukiem; ostatni rocznik to 1991, a w opracowaniu 1992), choć w ostatnich dwóch latach daje się zauważyć tendencję malejącą (w 2002 r. wykonano z bazy PBL ponad 1200 zestawień). Wpływa na to jej dostępność na dyskach optycznych i w internecie.

Bazę PBL prowadzi się nadal w systemie CDS ISIS. Jest on również wykorzystywany przy realizacji większości zleceń wyszukiwawczych.

Wśród użytkowników dają się zauważyć dwa nurty wyszukiwania: wykorzystanie możliwości samodzielnego przeszukiwania bazy na miejscu w bibliotece oraz zlecenie pracownikowi GBL wyszukiwania piśmiennictwa na bardzo wąskie, specjalistyczne tematy. Zajmują się tym lekarze, farmaceuci, specjaliści nauk pokrewnych odpowiednio przeszkoleni.

W ostatnim czasie we współpracy z Biblioteką Główną AM w Poznaniu zastosowano system bibliograficzny EXPERTUS do nowoczesnego udostępniania PBL na CD-ROM. Wyszukiwanie w obu przypadkach można prowadzić poprzez wybór terminów z indeksu lub łączenie zapytań przy użyciu operatorów logicznych i nawiasów. Możliwe jest jednocześnie przeszukiwanie wszystkich pól lub wybranego pola opisu bibliograficznego i deskryptorowego opisu treści. Rezultaty wyszukiwania można przeglądać w czterech opcjach: opis bibliograficzny ze streszczeniem i deskryptorami; opis ze streszczeniem; opis z deskryptorami; opis skrócony. Bazę PBL przegląda się na CD-ROM, które są aktualizowane od początku 2003 r. co kwartał. W sumie od sierpnia 2001 r. było 10 edycji dla 40 prenumeratorów. Do stycznia 2003 roku PBL wydawana była na jednej płycie CD zawierającej pełną bazę tj. opisy od roku 1979. Począwszy od II kwartału, z przyczyn technicznych, baza udostępniana jest na dwóch płytach CD: na jednej znajduje się baza retrospektywna „S” (lata 1979–1990), na drugiej – baza bieżąca od roku 1991.

W sporządzaniu opisów bibliograficznych stosujemy m. in. Normy PN-82/N-01152/01 – opis bibliograficzny książki; PN-73/N-01152 – opis ogólny; PN-76/N-01150; PN-85/N-01152/07 przystosowując je do naszych tradycji i wewnętrznych wymogów oprogramowania komputerowego.

Bibliografia jest zbiorem informacyjnym wielofunkcyjnym i powinna zaspokoić różnorodne oczekiwania użytkowników. Podczas gdy dla jej potrzeb może wystarczyć opis formalny dokumentu z charakterystyką treści wyrażoną głównymi hasłami, to np. do sporządzania zestawień tematycznych niezbędne są obszerniejsze informacje o treści, a więc głębokie indeksowanie, a do precyzyjnego wyszukiwania także

odredakcyjne streszczenia artykułów. W przyszłości część streszczeń będzie pobierana bezpośrednio z elektronicznej wersji czasopism. Dla potrzeb bibliometrii konieczne będzie wprowadzanie danych o adresach wszystkich autorów.

Opracowanie i prowadzenie tak obszernego zbioru informacyjnego zmusza do ciągłej selekcji materiałów kwalifikowanych do bazy polskiego piśmiennictwa medycznego przede wszystkim z dziedzin pogranicznych takich jak: ochrona środowiska, bezpieczeństwo i higiena pracy, polityka społeczna i inne. Zrezygnowaliśmy z wprowadzania recenzji, nie rejestrujemy przedruków, nie wykorzystujemy materiałów z BZCz, Przewodnika Bibliograficznego i z innych bibliografii prowadzonych przez biblioteki akademii medycznych i instytutów.

Z bazy korzystają różne grupy użytkowników mające inne oczekiwania m.in. pracownicy naukowo-dydaktyczni w tym doktoranci, klinicyści, urzędnicy resortu zdrowia, lekarze praktycy, a także studenci. To stwarza dodatkowe trudności przy selekcji materiałów.

Bogata oferta rynku wydawniczego z jednej strony (choć ilość nie idzie w parze z jakością), a z drugiej niedostatki finansowe biblioteki zmuszają do szukania sponsorów i darczyńców. Nieraz pociąga to za sobą pewne niekonsekwencje w profilowaniu bazy.

W 2002 r. zakwalifikowano do rejestracji 216 tytułów czasopism polskich i 139 tytułów czasopism zagranicznych. O ile liczba tytułów polskich rośnie, o tyle czasopism zagranicznych maleje. Zubaża to bibliografię i zmusza GBL do podjęcia ściślejszej współpracy z innymi bibliotekami, do szukania nowych rozwiązań poprzez wykorzystanie innych baz w internecie.

Ściśle związana z Polską Bibliografią Lekarską jest baza biograficzna „Biogram”. Prowadzona od 1987 r. zawiera ponad 5100 rekordów z przyrostem rocznym około 250 biogramów. Rekord obejmuje szereg pól, do których wprowadzane są następujące dane: nazwisko – imiona, pseudonimy, data, miejsce urodzenia i zgonu; studia – miasto, uczelnia, rok ukończenia, stopnie naukowe; praca – lata, miejscowość, instytucja; zainteresowania i osiągnięcia – zawód, specjalność; dane bibliograficzne dotyczące źródła informacji o danej osobie. Przy wielu pracach na temat jednej postaci, rekord jest uzupełniany o nowe informacje. Do prowadzenia bazy wykorzystuje się piśmiennictwo rejestrowane w PBL oraz materiały dotyczące lekarzy i farmaceutów, zarówno zmarłych jak i żyjących, pochodzące z innych bieżących źródeł, głównie słowników biograficznych i biograficznych wydawnictw lokalnych.

Od 2004 r. będzie prowadzona baza „Czasopisma” rejestrująca roczniki czasopism medycznych wykorzystywanych w PBL. Każdy rekord dotyczy jednego tytułu i zawiera m.in. następujące pola: tytuł czasopisma; skrót tytułu; tytuł serii; ISSN czasopisma lub serii; sygnatura; częstotliwość; miejsce wydania; nazwa wydawcy; język tekstu; adres internetowy; redaktor; opis fizyczny czasopisma; punktacja KBN; Index Copernicus; charakterystyka treściowa deskryptorowa.

Przy tak ogromnym zalewie literatury współczesna bibliografia dziedzinowa nie może być rejestrem wszelkich dokumentów dotyczących dziedziny. Powinna być adresowana do określonego kręgu odbiorców i zaspokajać ich potrzeby informacyjne w ustalonym zakresie. Coraz powszechniejsze wykorzystywanie internetu do przeglądania bibliograficznych baz medycznych, zamieszczanie w nim coraz większej liczby tytułów czasopism elektronicznych, posługiwanie się CD-ROM do upowszechniania literatury medycznej – to wszystko powoduje rewolucję w podejściu do zagadnień bibliograficznych, wymaga ścisłej współpracy wielu ośrodków informacji naukowej, kształcenia nowych kadr, a przede wszystkim pieniędzy.

Bibliografia

G r o d z k a Danuta, P o w i d e ł Zofia: Bazy komputerowe w Głównej Bibliotece Lekarskiej. *Biul. GBL* 1992 R. 38 nr 346 s. 47-58

P o w i d e ł Zofia: Działalność informacyjna GBL. *Biul. GBL* 1995 R. 41 nr 351 s. 49-52

D u s i ń s k a Halina: Stanisław Konopka 1896-1982 : Zarys monograficzny – Warszawa: Główna Biblioteka Lekarska 1995.-363 s. : il., tab.

G r o d z k a Danuta, M a l e c k i Jerzy: Polska Bibliografia Lekarska – stan aktualny, problemy warsztatowe i trendy/ //W: Czwartą Ogólnokrajową Naradę Bibliografów.-Warszawa: Biblioteka Narodowa 1996 s. 242-248

G r o d z k a Danuta, M a l e c k i Jerzy: Problemy warsztatowe Polskiej Bibliografii medycznej. *Biul. GBL* 1996 R. 42 nr 352 s. 3-8

G r o d z k a Danuta: Rozwój koncepcji systemu naukowej informacji medycznej w GBL (1971-1995). 1996 R. 42 nr 352 s. 21-33, bibliogr.

G r o d z k a Danuta, M a l e c k i Jerzy: Zasady doboru materiałów do Polskiej Bibliografii Lekarskiej. *Biul. GBL* 1996 R. 42 nr 354 s. 85-88

P o w i d e ł Zofia, W ł o s t o w s k a Ewa: Z nowych zagadnień warsztatowych Polskiej Bibliografii Lekarskiej. *Biul. GBL* 1999 R. 44 nr 361 s. 169-173

P i g o ń Edward: Wykorzystanie internetu w działalności Głównej Biblioteki Lekarskiej. *Biul. GBL* 2000 R. 46 nr 362 s. 93-97

P o w i d e ł Zofia, W ł o s t o w s k a Ewa: Opracowanie rzeczowe w Głównej Bibliotece Lekarskiej i w bibliotekach medycznych. *Biul. GBL* 2000 R. 46 nr 363 s. 5-12, il.

G ł ę b o c k i Jacek, P i e t r u s z e w s k i Grzegorz: Zastosowanie systemu bibliograficznego Expertus do udostępniania Polskiej Bibliografii Lekarskiej w internecie i na CD-ROM. *Biul. GBL* 2001 R. 47 nr 365 s. 101-110, il., bibliogr.

Dr Edward Pigoń
Warszawa – GBL

UWAGI O FUNKCJONOWANIU CENTRALNEGO KATALOGU CZASOPISM ZAGRANICZNYCH W POLSKICH BIBLIOTEKACH MEDYCZNYCH W LATACH 2002-2003

Geneza, funkcjonowanie i wykorzystanie CKCZ były już wyczerpująco omawiane w poprzednich latach na konferencjach problemowych bibliotek medycznych i innych. Nie ma więc potrzeby powtarzania tych zagadnień, tym bardziej że zostały one opublikowane¹. Ograniczę się więc do zasygnalizowania kilku spraw związanych z funkcjonowaniem *Katalogu* w ostatnich dwóch latach.

1. Mimo upływu wielu lat i powstawania różnorodnych zautomatyzowanych katalogów czasopism: regionalnych, zbiorczych itp., CKCZ jest nadal jednym z nielicznych nowoczesnych katalogów o takim zasięgu, potencjale informacyjnym i tempie aktualizacji.
2. W ostatnich latach rozszerzył się krąg użytkowników CKCZ, zarówno w środowiskach pracowników ochrony zdrowia jak i w środowiskach pozamedycznych. Oprócz bibliotek akademii medycznych i instytutów z *Katalogu* korzystają poszczególne kliniki, szpitale, portale i serwisy medyczne, instytuty PAN, akademie wychowania fizycznego, inne uczelnie i instytuty, a także gazety. Do bazy CKCZ sięgają indywidualni użytkownicy. Odnotowaliśmy również odwiedziny wielu osób z zagranicy, najwięcej z: Wielkiej Brytanii, Niemiec, Republiki Słowackiej i Kanady.
3. Aktualnie baza CKCZ liczy 4339 tytułów i 1260 tytułów dodatków. Wydaje się jednak, że w przyszłości liczba ta nie będzie wzrastać. Niektóre biblioteki ograniczają, a niektóre nawet rezygnują z prenumeraty czasopism tradycyjnych na rzecz dostępu do pełnotekstowych baz czasopiśmienniczych. Te ostatnie biblioteki do *Katalogu* włączają tylko tytuły uzyskiwane z wymiany i darów.
4. CKCZ opracowuje 56 naukowych bibliotek medycznych. Liczba ta jednak się zmniejsza wskutek łączenia się instytutów, a nawet niektórych uczelni medycznych. Zmiana struktury rozmieszczenia czasopism musi oczywiście znaleźć odzwierciedlenie w *Katalogu*.

¹ Edward P i g o ń : Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych 1993-1998. *Biul. GBL* 1999 nr 361 s.46-53; Tenże: Rozbudowa funkcji Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych usprawniających udostępnianie zbiorów bibliotecznych. *Tamże* 2001 nr 365 s.51-58

5. Zasięg chronologiczny *Katalogu* w zasadzie obejmuje lata 1990-2003. Należy jednak dodać, że kilka bibliotek wprowadziło zasoby za lata wcześniejsze, nawet od 1960 r. Nie zalecamy tego dla pozostałych bibliotek ze względu na duże obciążenie serwera GBL.
6. Współpraca z bibliotekami układa się dobrze. 41 bibliotek wprowadza dane za pośrednictwem Internetu, 12 bibliotek przesyła je do GBL na formularzach, a tylko 3 małe placówki nie aktualizują danych.
7. W związku z wykorzystywaniem przez coraz większą liczbę bibliotek pełnotekstowych baz czasopiśmienniczych powstaje potrzeba utworzenia zbiorczego wykazu tytułów czasopism dostępnych online w bibliotekach medycznych, które w CKCZ nie są wykazywane.

Mgr Anna Uryga
Kraków – CM UJ

KARTOTEKA HASEŁ PRZEDMIOTOWYCH MESH 2002 WERSJA ANGIELSKO – POLSKA

Przełomowe daty w budowie wspólnej kartoteki

Listopad 2001 - Porozumienie dyrektorów bibliotek

Październik 2002 – Scalenie kartoteki poznańskiej i krakowskiej

Grudzień 2002

Wniosek na ustanowienie Projektu Badawczego Zamawianego oraz opracowana oferta bibliotek medycznych trafia do KBN

Styczeń 2003

Kluczowe spotkanie na temat włączenia kartoteki do NUKAT

Wdrożenia kartoteki MeSH do systemów bibliotecznych

HORIZON – Poznań (1997) i Łódź (1998)

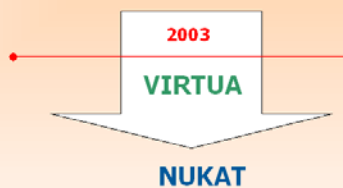
ALEPH – Katowice i Szczecin (2001)

**Oczekuje PROLIB
LUBLIN, WROCŁAW**

**Włączają się inne ośrodki
BYDGOSZCZ, BIAŁYSTOK**

VTLS – Kraków (1999)

Stan opracowania zbiorów w bibliotekach medycznych

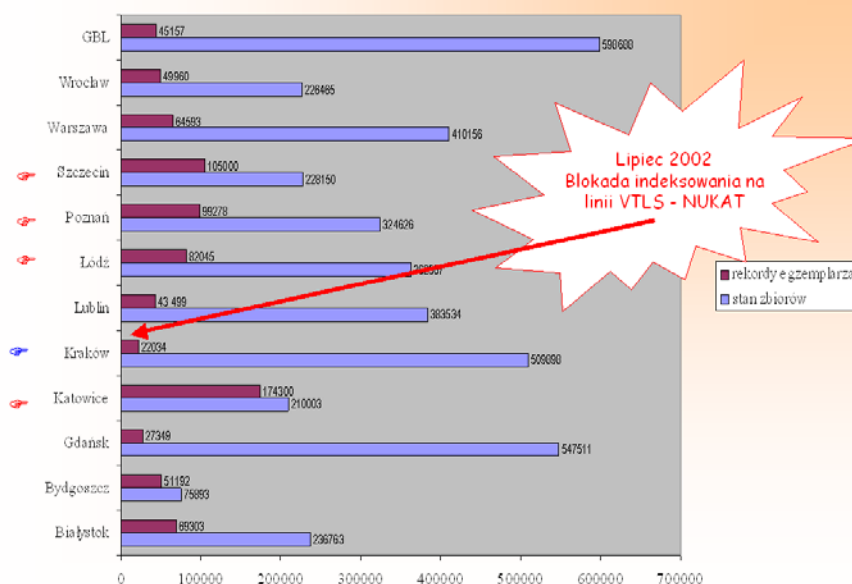
Wstępna analiza stanu opracowania zbiorów w bibliotekach medycznych (Stan na koniec 2002 r.)

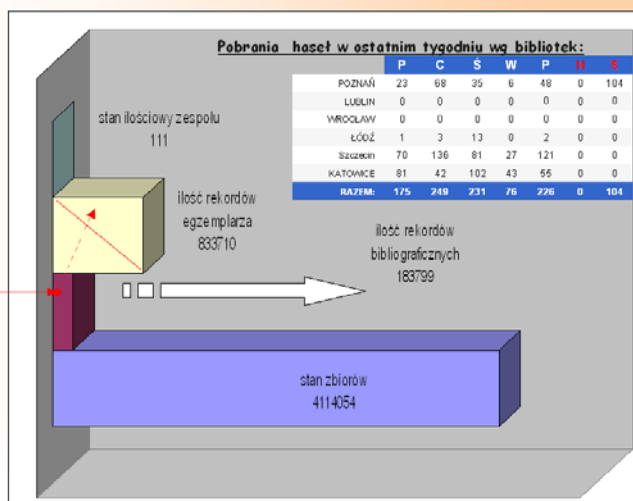
Nazwa ośrodka	posiadany system	stan zbiorów	książki	zbiory specjalne	czasopisma	rekordy bibliograficzne	rekordy egzemplarza	stan ilościowy zespołu
Białystok	ALEPH	236 763	133 021	21 631	82 111	25 609	69 303	6
Bydgoszcz	SOWA	75 893	62 564	345	12 984		51 192	4
Gdańsk	SOWA	547 511	347 091	103 678	96 742		27 349	5
Katowice	ALEPH	210 003	179 635	565	29 803	26 358	174 300	9
Kraków	VTLS	509 898	383 021	31 025	95 852	2 860	22 034	17
Lublin	PROLIB	383 534	248 845	58 485	76 204	21 268	43 499	7
Łódź	HORIZON	362 367	228 775	52 881	80 711	27 000	82 045	7
Poznań	HORIZON	324 626	267 223	9 422	47 981	25 627	99 278	13
Szczecin	ALEPH	228 150	188 383	11 541	28 226	25 000	105 000	6
Warszawa	SOWA	410 156	278 912	4 924	126 320	13 695	64 593	6
Wrocław	PROLIB	226 465	143 875	18 605	63 985	16 382	49 960	6
GBL	PROLIB	598 688	397 272	23 808	154 354		45 157	25
RAZEM		4114054	2858617	336910	895273	183799	833710	111

☞ - procedury dla mechanizmów kartoteki MeSH używane w systemach HORIZON i ALEPH

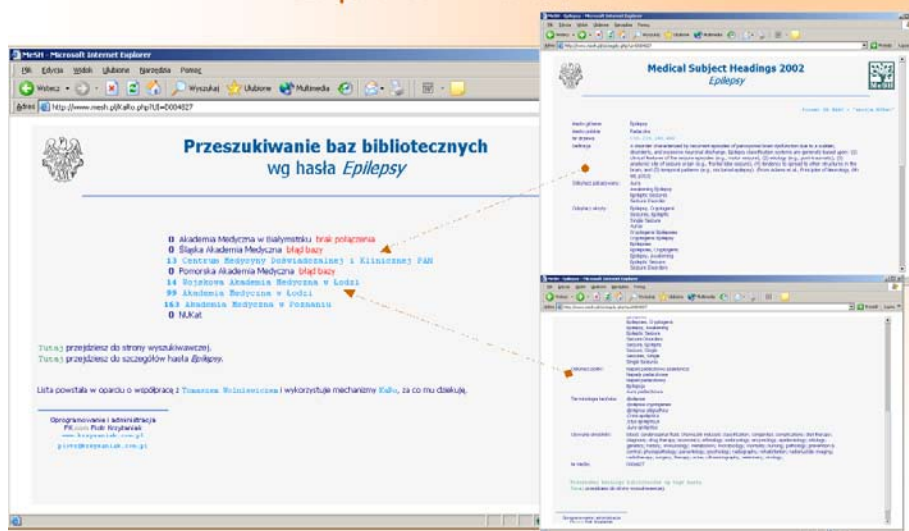
☞ - zamknięta procedura (otwiera nowy etap w zastosowaniu mechanizmów kartoteki MeSH dla potrzeb systemu VIRTUA i NUKAT)

Stan zautomatyzowania katalogów

Przeszukiwanie baz bibliotecznych przy użyciu kartoteki MeSH za pośrednictwem KaRo

Proces odzwierciedlania kartoteki źródłowej MeSH

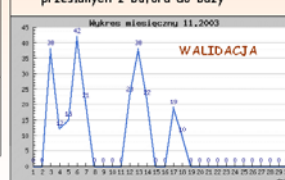
	ORYGINALNY MeSH	MeSH PL
Ilość haseł (główne i rozwinięte):	467 084	420 230
- Rekordy haseł prostych	20 743	18 033
- Hasła rozwinięte	446 341	402 197
(Ilość możliwości połączenia haseł głównych z określnikami; w Karto-tece nie posiadają swoich rekordów)		
Supplementary Concept Records	120 978	Nie opracowujemy
Ilość haseł odrzuconych (tzw. warianty hasła głównego; = odczytywanie, = synonimy):	122 062	28 024
- Pokazywane	21 927	Brak danych
- Ukryte	100 135	Brak danych
Ilość określników (w Karto-tece nie posiadają swoich rekordów)	82	82
Ilość haseł głównych do tłumaczenia (do utworzenia rekordów w polskiej wersji)	-	2 710

Miesięczny wykres ilości rekordów przesłanych do bufora bazy

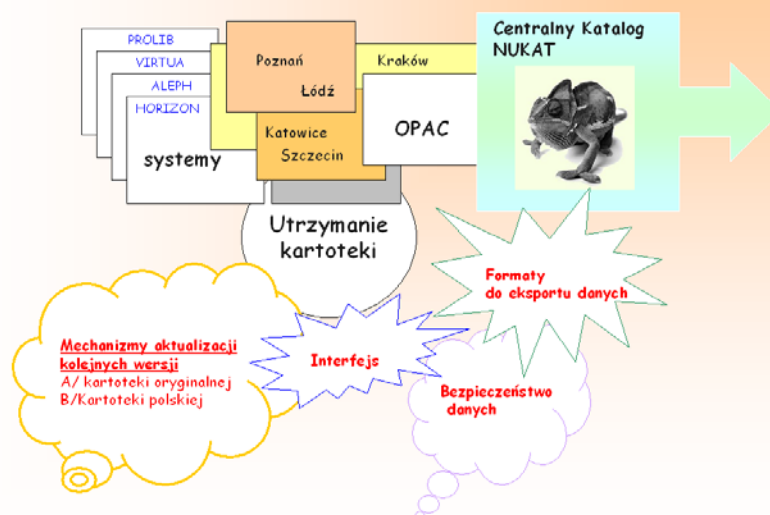
Wprowadzanie danych oraz pełne opracowywanie kategorii

Miesięczny wykres ilości rekordów przesłanych z bufora do bazy

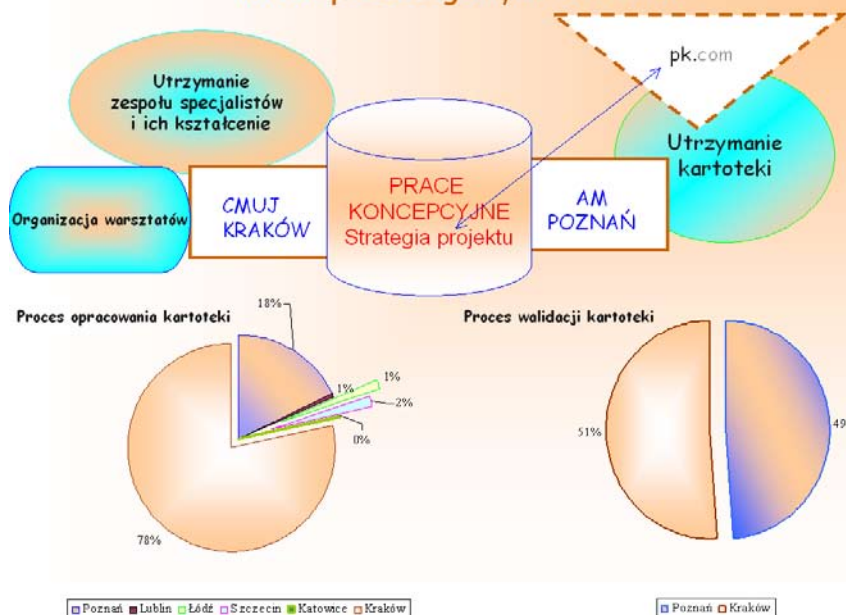

- Ilość rekordów przesłanych do bufora nie obrazuje w pełni stanu jakościowego opracowania
- Kartoteka podlegająca aktualizacji – hasła migrują, powstają nowe, terminy kładą się i rozpadają
- Jeśli kartoteka będzie stale i na bieżąco rozbudowywana to będzie coraz lepszym narzędziem wyszukiwawczym

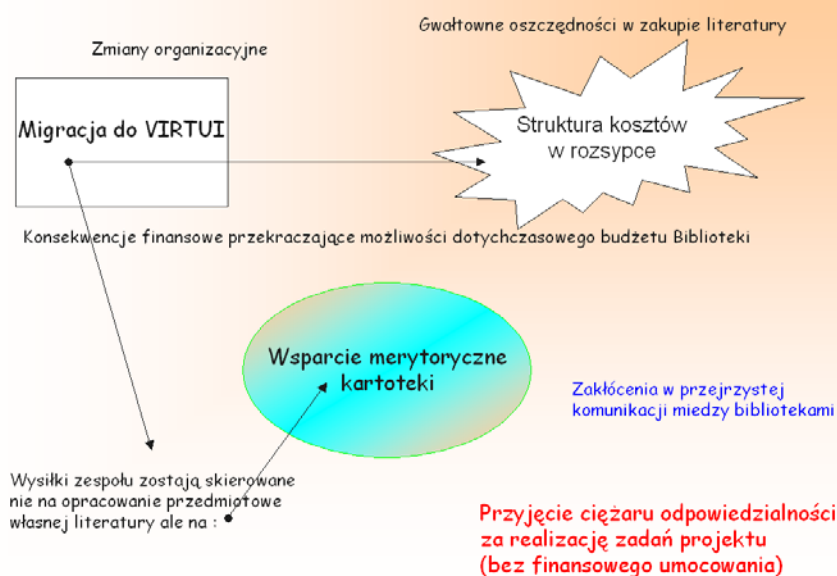
Proces zarządzania i administrowania kartoteką od strony technicznej

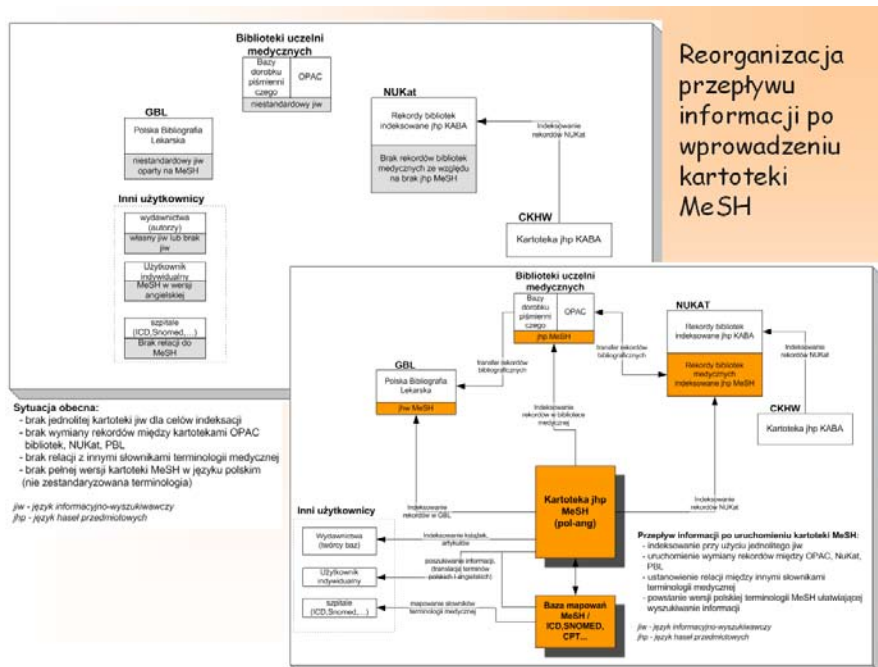
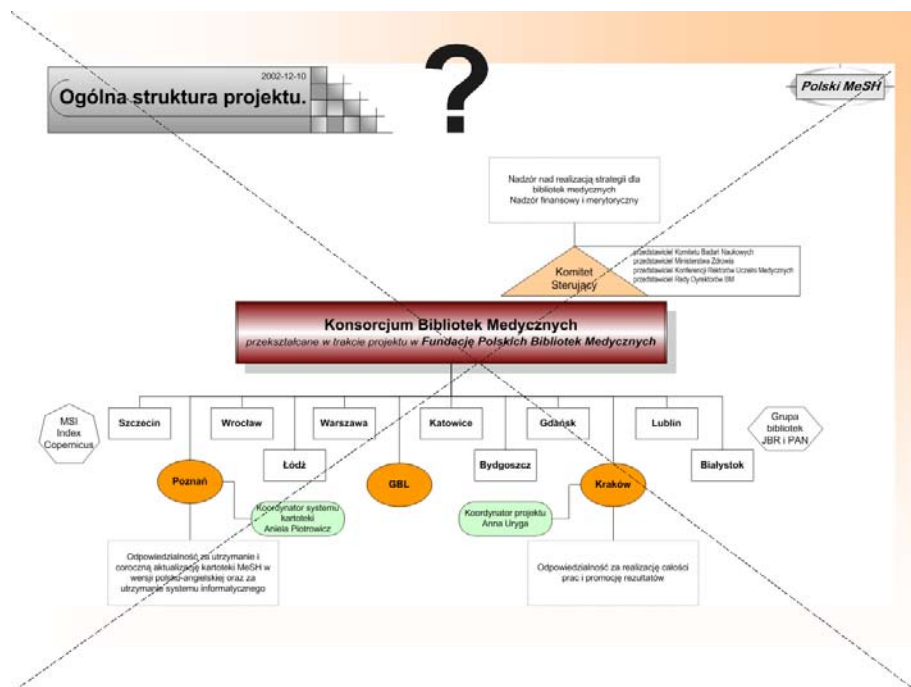

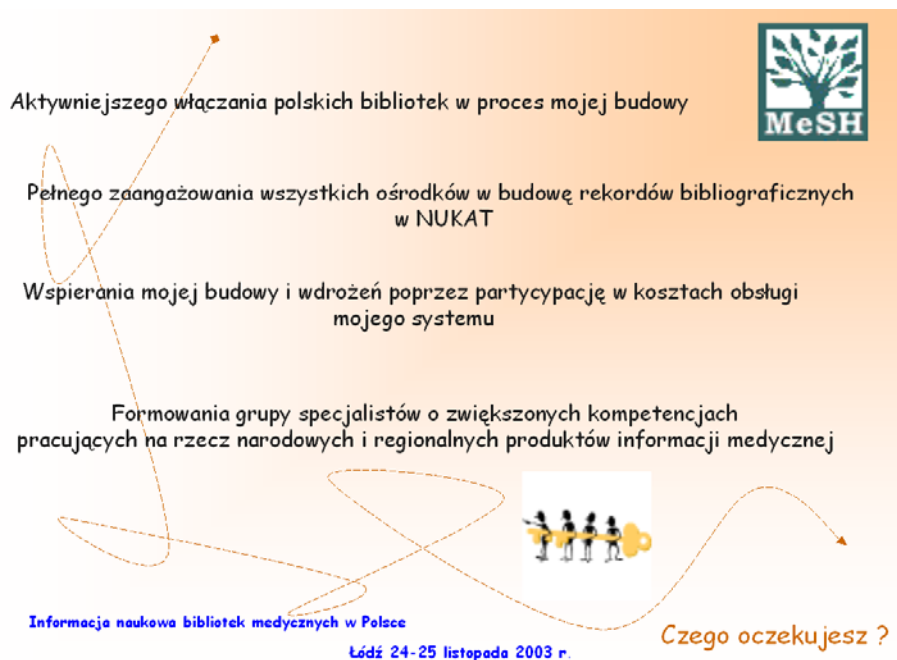
Wkład poszczególnych ośrodków

ROK 2003 pod znakiem trudnych decyzji dla BM CMUJ

*Mgr Dagmara Budek
Mgr inż. Edyta Rogowska
Szczecin – PAM*

BAZY DANYCH W BIBLIOTEKACH MEDYCZNYCH W POLSCE

Niezwykle szybki postęp nauk medycznych oraz nieustanny rozwój zasobów informacji wymagają ciągłego doskonalenia się i aktualizowania kwalifikacji zawodowych lekarzy. Znajomość aktualnego dorobku naukowego opublikowanego na dany temat jest podstawą każdej pracy naukowej. Obecnie, kiedy lawinowo rośnie liczba publikacji w czasopismach naukowych, materiałach zjazdowych, wydawnictwach książkowych, nawet specjalista w wąskiej dziedzinie medycyny nie jest w stanie na bieżąco śledzić opublikowanego dorobku naukowego w zakresie swojej specjalności. Średnio co tydzień na całym świecie ukazuje się około 7 tys. nowych doniesień naukowych dotyczących medycyny oraz nauk pokrewnych. Nie sposób wyobrazić sobie współczesnej informacji naukowej bez komputerowych baz danych.

W medycynie podstawowymi bazami bibliograficznymi są: w zakresie piśmiennictwa zagranicznego MEDLINE, a piśmiennictwa polskiego – Polska Bibliografia Lekarska.

MEDLINE to największa i najbardziej znana w środowisku medycznym baza bibliograficzna na świecie. Tworzona jest przez National Library of Medicine w USA. W chwili obecnej obejmuje publikacje z ponad 4,600 czasopism biomedycznych wydawanych w ponad 70 krajach. Zawiera około 12 mln rekordów bibliograficznych publikowanych od 1966 roku, w ponad 70% uzupełnionych abstraktami. Większość z nich pochodzi z czasopism anglojęzycznych bądź ma streszczenia w j. angielskim. Baza jest aktualizowana na bieżąco. Już w 1971 r. Główna Biblioteka Lekarska nawiązała współpracę z Biomedical Documentation Center (później Medical Information Center) w Karolinska Institutet w Sztokholmie. Początkowo uzyskiwano komputerowe retrospektywne zestawienia tematyczne, a po podpisaniu w 1973 r. porozumienia dotyczącego włączenia Polski do sieci ośrodków współpracujących z MIC – także informacje bieżące. Dostęp do bazy danych MEDLARS drogą konwersacji on-line z komputerem w Sztokholmie GBL uzyskała w roku 1974. Proces wyszukiwania prowadzono w Warszawie, korzystając z połączenia teletransmisyjnego ze Sztokholmem, natomiast gotowe wydruki otrzymywano pocztą. Połączenie to funkcjonowało ponad 15 lat. Obok podstawowej bazy MEDLINE w ten sam sposób przeszukiwano bazę TOXLINE oraz CANCERLIT.

Przełomem w dostępie do bazy MEDLINE i innych bibliograficznych baz danych było upowszechnienie mikrokomputerów oraz technologii zapisywania danych na dyskach optycznych. W latach dziewięćdziesiątych większość bibliotek medycznych udostępniała bazy medyczne w tej technologii. Początkowo były one udostępniane na jednym stanowisku wyposażonym w czytnik CD-ROM, a dane dotyczące poszczególnych lat zapisywano na oddzielnych dyskach optycznych. W krótkim czasie pojawiły się wieże z czterema czy siedmioma czytnikami (np. w bibliotece PAM) dające możliwość równoczesnego przeszukiwania baz z kilku lat. Kolejnym krokiem było pojawienie się oprogramowania serwerów baz danych (np. ERL – Electronic Reference Library), które stworzyło możliwość udostępniania baz z dysków twardych. Początkowo dostęp był możliwy w sieciach lokalnych, a w momencie upowszechnienia Internetu także w sieciach rozległych.

Komplementarną w stosunku do bazy MEDLINE jest bibliograficzna baza danych EMBASE, opracowywana przez Elsevier Science B.V. Obejmuje publikacje z zakresu medycyny, zwłaszcza związane z farmakologią i toksykologią, od 1989 roku, ze szczególnym uwzględnieniem piśmiennictwa europejskiego. Indeksuje artykuły z blisko 4000 czasopism i obecnie zawiera ponad 8 mln rekordów bibliograficznych, w 80% uzupełnionych abstraktami.

Wspomniana już Polska Bibliografia Lekarska od początku istnienia Głównej Biblioteki Lekarskiej upowszechniana była w postaci wydawnictwa drukowanego, opracowywanego retrospektywnie, a od 1963 roku w bieżących comiesięcznych zeszytach jako „Przegląd Piśmiennictwa Lekarskiego Polskiego”. Od 1979 roku rejestrowana jest w systemie zautomatyzowanym. W latach 1979–1990 baza przetwarzana była dla celów wydawniczych. Ze składu komputerowego opublikowano 11 roczników bibliografii bieżącej (IB – Informacja Bieżąca. Przegląd Piśmiennictwa Lekarskiego Polskiego). Od 1994 roku komputerowa baza Polskiej Bibliografii Lekarskiej udostępniana jest na nośniku elektronicznym – początkowo w systemie ISIS, obecnie w systemie Expertus w postaci dwóch oddzielnych baz za lata 1979–1990 oraz 1991–2003. Rejestruje polską literaturę naukową, kliniczną i fachową z dziedziny medycyny oraz nauk pokrewnych, a także popularną z zakresu oświaty zdrowotnej. Baza obejmuje również informacje o monografiach, niepublikowanych pracach doktorskich i habilitacyjnych będących w zbiorach GBL. Obecnie zawiera około 300 000 rekordów i jest jedną z największych bibliografii dziedzinowych w Polsce. Od 1991 roku do bazy wprowadzone są streszczenia dokumentów w języku polskim i angielskim. Wyszukiwanie można prowadzić według każdego znaczącego elementu z opisu bibliograficznego i deskryptorowego opisu treści, np.: według hasła deskryptorowego, słów z tytułu i abstraktu, tytułu czasopisma, roku wydania itp.

Większość baz, dotychczas typowo bibliograficznych, zmienia swój charakter, stając się w pewnym sensie bazami pełnotekstowymi. Przy rekordach bibliograficznych

pojawiają się linki, dzięki którym użytkownik może bezpośrednio dotrzeć do pełnego tekstu.

Jedną z platform udostępniających bazy o takich możliwościach jest EBSCO. Z baz danych EBSCO w Polsce można korzystać w ramach projektu eIFL Direct, który rozpoczął się pod koniec roku 1999 na podstawie kontraktu ramowego pomiędzy OSI a EBSCO Publishing. Koordynatorem projektu w Polsce jest Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych. Biblioteki uczestniczące w tym projekcie mają dostęp do następujących baz danych:

- MEDLINE;
- HEALTH SOURCE: NURSING/ACADEMIC EDITION – baza obejmująca pełne teksty z ok. 600 czasopism z wielu dziedzin medycznych;
- HEALTH SOURCE: CONSUMER EDITION – baza obejmująca pełne teksty ponad 190 czasopism z takich dziedzin jak: nauki medyczne, żywność i żywienie, medycyna sportowa;
- CLINICAL PHARMACOLOGY – baza zawierająca pełną informację o lekach aktualnie dostępnych w USA;
- ACADEMIC SEARCH PREMIER – multidyscyplinarna baza danych, zawierająca pełne teksty artykułów z blisko 2800 czasopism;
- BUSINESS SOURCE PREMIER – zawierająca pełne teksty artykułów z blisko 900 czasopism naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i biznesu;
- MASTERFILE PREMIER – zawiera pełne teksty artykułów z blisko 2000 czasopism popularno-naukowych ze wszystkich dziedzin wiedzy;
- NEWSPAPER SOURCE – zawiera wybór artykułów z 240 dzienników ukazujących się na całym świecie;
- ERIC – bibliograficzna baza danych dot. edukacji.

Bazy bibliograficzne połączone są linkami ze wszystkimi bazami pełnotekstowymi dostępnymi na tej samej platformie. Dodatkowo istnieje możliwość powiązania wyników poszukiwań z czasopismami w wersji on-line, do których dana biblioteka ma dostęp, oraz z różnymi katalogami centralnymi, np. z Katalogiem Biblioteki Narodowej. Pozwala to na szybkie zlokalizowanie tytułu czasopisma.

Inną platformą udostępniającą bazy bibliograficzne i pełnotekstowe jest OVID. Zapewnia ona wspólne narzędzia wyszukiwawcze dla wszystkich baz, w tym bazy MEDLINE. W przypadku tej bazy niektóre rekordy bibliograficzne pojawiające się na liście wyników wyszukiwania zawierają odsyłacz „Full Text” prowadzący do pełnego tekstu artykułu w bazie Ovid Biomedical Collection (OBC). Aktualnie OBC obejmuje trzy kolekcje – w sumie 45 czasopism medycznych, np. American Journal of Medicine, Circulation, Diabetes, Lancet, Nature, Science i in. Zawiera pełne teksty publikacji wraz z grafiką. Odnośniki bibliograficzne znajdujące się w spisie literatury na końcu artykułu mają dodatkowo odsyłacze prowadzące do odpowiednich

rekordów w bazie MEDLINE lub w samej OBC (o ile cytowane pozycje należą do zakresu danej bazy).

Coraz częściej biblioteki zawiązują konsorcja umożliwiające dostęp nie tylko do informacji bibliograficznych, ale także do baz pełnotekstowych. Można tu wymienić następujące bazy: Blackwell Synergy, ProQuest Medical Library, Science Direct, Springer Link.

Ogromna ilość istniejących informacji powoduje, że stają się one coraz trudniejsze do ogarnięcia. Pojawiła się potrzeba krytycznej oceny efektów działań medycznych. W odpowiedzi na to zapotrzebowanie powstało Cochrane Collaboration zrzeszające Grupy Współpracujących Recenzentów (Collaborative Review Groups), które zajmują się opracowywaniem wiarygodnej oraz aktualnej informacji związanej z profilaktyką, leczeniem i rehabilitacją w poszczególnych problemach zdrowotnych. Efektem działań tych grup są bazy danych Cochrane Collection. Kolekcja Cochrane zawiera krytyczne analizy i systematycznie aktualizowane przeglądy znaczących prób klinicznych z różnych specjalności medycznych oraz rejestr metaanaliz, protokołów klinicznych, najbardziej wartościowych publikacji przeglądowych i komentarzy wybitnych specjalistów z różnych dziedzin medycyny. W skład kolekcji wchodzi następujące bazy:

- COCHRANE DATABASE OF SYSTEMATIC REVIEWS (CDSR) – pełnotekstowe przeglądy i protokoły kliniczne usystematyzowane według kryteriów jakościowych Cochrane, często wzbogacone metaanalizami;
- COCHRANE CONTROLLED TRIALS REGISTER (CCTR) – bibliografia prac dotyczących randomizowanych prób klinicznych wybranych przez specjalistów Cochrane. Zawiera protokoły publikowane w materiałach konferencyjnych i wielu innych źródłach nie notowanych w MEDLINE i innych bazach bibliograficznych. Jej celem jest systematyczne przeszukiwanie światowych czasopism medycznych i innych źródeł informacji, aby stworzyć pozbawione błędów systematycznych źródło danych dla przeglądów systematycznych;
- DATABASE OF ABSTRACTS OF REVIEWS OF EFFECTIVENESS (DARE) – streszczenia przeglądów prób klinicznych poddanych krytycznej analizie specjalistów z Centrum NHS Centre for Reviews and Dissemination University of York, Anglia lub innych ekspertów, np. z czasopisma Amerykańskiego Kolegium Lekarzy lub czasopisma „Evidence Based Medicine”. Zawiera przeglądy w dziedzinach, w których może jeszcze brakować analiz dokonanych przez grupę Cochrane;
- COCHRANE REVIEW METHODOLOGY DATABASE – bibliografia publikacji poświęconych metodologii tworzenia przeglądów systematycznych.

Innym rodzajem baz danych w dziedzinie medycyny są bazy faktograficzne. Jedną z nich jest Micromedex zawierający zestaw baz faktograficznych o lekach

i substancjach farmakologicznych, obejmujących również wybrane, pełne monografie o substancjach leczniczych, m.in.:

- POISINDEX – zawierający szczegółowe informacje toksykologiczne o preparatach farmaceutycznych i substancjach biologicznych;
- DRUGINDEX – obejmujący informacje o lekach, ich działaniu, dawkowaniu, przeciwwskazaniach, działaniu ubocznym itp.;
- EMERGINDEX – zawierający kliniczne wskazówki dla lekarzy dotyczące diagnozy i postępowania w chorobach ostrych;
- AFTER CARE INSTRUCTION – baza zawierająca gotowe instrukcje dla pacjentów, podające w przystępnej formie ogólne informacje o schorzeniu, wskazówki dotyczące stosowania leków, sposobu odżywiania się itp.

Oprócz baz danych interdyscyplinarnych obejmujących piśmiennictwo z różnych dziedzin, istnieją również bazy wąskospecjalistyczne. Należą do nich m.in.:

- INTERNATIONAL PHARMACEUTICAL ABSTRACTS – baza danych o zagadnieniach związanych z klinicznymi i terapeutycznymi aspektami używania leków, technologią ich wytwarzania, o problemach etyki farmaceutycznej oraz zagadnieniach prawnych;
- CANCERLIT – najpełniejsza baza bibliograficzna obejmująca publikacje z zakresu onkologii, opracowywana przez Narodowy Instytut Raka w USA zawiera piśmiennictwo od 1985 roku;
- PSYCLIT – baza opracowywana przez PsycINFO – oddział American Psychological Association, zawiera informacje o artykułach w czasopismach i książkach z zakresu psychologii, pedagogiki, medycyny, antropologii, fizjologii.

Prezentując bazy danych, nie można pominąć SCI – Science Citation Index, który jest bazą danych bibliograficznych, abstraktów oraz cytowań publikacji z ok. 5300 czasopism naukowych z zakresu matematyki, fizyki, chemii, nauk biologicznych, nauk medycznych, rolnictwa, ekologii, geografii, geologii, oceanografii, meteorologii, nauk inżynierskich, technologii, nauk materiałowych, nauk komputerowych, informatyki, filozofii nauki. Każdy rekord w bazie SCI zawiera dodatkowo spis publikacji cytowanych w danym artykule oraz cytujących dany artykuł. Specjalny tryb przeszukiwania tej bazy pozwala znajdować cytowania artykułów określonego autora (lub współautora).

Większość bibliotek uczelni medycznych udostępnia swoje bazy zarejestrowanym użytkownikom w uczelnianych sieciach internetowych poprzez kontrolę numerów IP bądź też autoryzację za pomocą hasła.

Coraz powszechniejszy dostęp do Internetu stwarza możliwość korzystania z bezpłatnych medycznych baz danych wszystkim zainteresowanym.

W środowisku medycznym dobrze znany jest serwis National Library of Medicine – PubMed. Oprócz bazy MEDLINE udostępnia on również:

- OLDMEDLINE – zawierający 1,5 mln opisów artykułów z lat 1953–1965,
- PUBMED – IN PROCESS – obejmujący artykuły, które są przygotowywane do umieszczenia w bazie Medline,
- PUBMED – AS SUPPLIED BY PUBLISHER – zawierający dane o artykułach nadesłanych przez wydawców.

Rekordy bibliograficzne w tym serwisie uzupełnione są adresami stron internetowych wydawców, na których można znaleźć pełne teksty artykułów, lub firm specjalizujących się w dostarczaniu pełnych tekstów. Część z nich dostępna jest bezpłatnie, a niektóre można kupić.

W czasach tak dynamicznego rozwoju nauk medycznych nie sposób skutecznie dotrzeć do informacji bez korzystania z baz danych, a dzięki ich liczbie i różnorodności nawet najbardziej wymagający użytkownik znajdzie tę najbardziej odpowiednią dla siebie. Ze wszystkich typów baz największą popularnością cieszą się serwisy pełnotekstowe, gdyż czytelnik w efekcie prowadzonego poszukiwania otrzymuje równocześnie pełne teksty artykułów (sam abstrakt często jest niewystarczający). Duża liczba oferowanych baz ma jeszcze inną zaletę: ich twórcy starają się być jak najbardziej konkurencyjni, a narzędzia wykorzystywane do obsługi baz stają się coraz bardziej przyjazne dla użytkownika. Znajomość wymienionych baz i umiejętność korzystania z nich jest podstawą warsztatu naukowego i rozwoju zawodowego lekarza każdej specjalności.

Dr Jolanta Przyłuska
Łódź – IMP

WYKORZYSTANIE BAZY MEDLINE DO ANALIZY POLSKIEGO PIŚMIENICTWA Z MEDYCYNY PRACY

Bazy jako źródło informacji naukowej

Piśmiennictwo naukowe jest jedną z form dokumentowania badań w dowolnej dziedzinie nauki. Zjawiska zachodzące w otaczającym nas świecie znajdują odbicie w nauce, a co za tym idzie w piśmiennictwie i jego społecznym funkcjonowaniu [1]. Wiedza naukowa natomiast rozpowszechniana jest między innymi wskutek aktywnego poszukiwania jej przez odbiorców, a dalsze przekazywanie i udostępnianie wyników badań wiążą się ze sobą tworząc system komunikacji naukowej między uczonymi [2].

Tak jak w XV wieku wynalazek Gutenberga zdecydował o formie przekazywania wiedzy w postaci drukowanej, tak obecnie przełomowe znaczenie w rozwoju sposobu

komunikowania się mają elektroniczne nośniki informacji. Dzięki nim przekaz naukowy staje się nie tylko szybszy, ale obejmuje coraz większe obszary wiedzy w ujęciu globalnym.

Jako podstawowe źródło informacji uważany jest dokument wraz z utrwaloną na nim informacją. Narzędziem pomocniczym w odnajdywaniu dokumentów źródłowych są dokumenty pochodne takie jak bibliografie, indeksy, wydawnictwa abstraktowe, czy bazy danych. Nagromadzona przez lata wiedza, rosnące potrzeby selekcji i szybkiego dotarcia do publikacji źródłowych stały się przyczyną tworzenia wydawnictw bibliograficznych umieszczanych na nośnikach elektronicznych. Technika komputerowa pozwoliła na uzupełnianie, poszerzanie, aktualizowanie i udostępnianie zgromadzonych informacji w postaci baz danych. Terminem tym definiuje się strukturalną organizację zbioru danych, określającą podział zbioru na stałe elementy, czyli rekordy oraz system łączenia, dopisywania i wyszukiwania danych [3]. Bazy bibliograficzne jako jeden z rodzajów baz stanowią zbiór wzajemnie powiązanych rekordów, zawierających dane z opisu bibliograficznego dokumentu źródłowego, najczęściej uzupełniony abstraktami lub pełnymi tekstami.

Baza MEDLINE

Podstawową bazą bibliograficzną najczęściej wykorzystywaną w dziedzinie nauk biomedycznych jest baza MEDLINE, wydawana przez Narodową Bibliotekę Medyczną w Stanach Zjednoczonych. Zawiera ponad 12 mln rekordów pochodzących z ponad 4600 czasopism z całego świata (ok. 70 krajów). Jako datę dokumentującą początek bazy uważa się rok 1966, chociaż baza zawiera także opisy dokumentów z lat wcześniejszych (OLDMEDLINE) [4]. Prawie 89% cytowanych artykułów publikowanych jest w języku angielskim, około 76% posiada abstrakty w tym języku. Opracowania dokumentów do bazy tworzone są przez pracowników Narodowej Biblioteki Medycznej lub międzynarodowych kooperantów. Od 2002 r. aktualizowana jest codziennie: od wtorku do soboty, w miesiącach styczeń-październik dodawanych jest ok. 2000 rekordów każdego dnia. W listopadzie i grudniu aktualizacja przebiega nieregularnie ze względu na prace nad słownictwem stosowanym do indeksowania artykułów (Medical Subject Headings) [5]. Baza MEDLINE stanowi podstawę serwisu PubMed dostępnego przez Internet pod adresem: <http://www.nlm.nih.gov>, bez konieczności rejestracji i dodatkowych opłat. Udostępniana jest również przez inne serwisy internetowe jak również na dyskach CD-ROM.

Czasopisma, z których publikacje zamieszczane są w bazie podlegają selekcji przez Literature Selection Technical Review Committee. Przy ocenie uwzględniany jest poziom naukowy publikacji i staranność edytorska zgodna z obowiązującymi zasadami dla czasopism biomedycznych. Tytuły indeksowanych czasopism umieszczane są na liście czasopism - Index Medicus; w 2003 r. zarejestrowano 3923 tytuły [6].

Zastosowanie baz do badań ilościowych

Podstawowym celem funkcjonowania baz jest gromadzenie i dostarczanie informacji o publikacjach, jednakże zbiory te stanowią bogaty materiał, który można wykorzystać do coraz częściej podejmowanych badań ilościowych. Nietypowe podejście do danych skumulowanych w bazach opiera się na zasadach stosowanych w bibliometrii i naukometrii. Bibliometria zajmuje się badaniem stanu ilościowego i rozwoju piśmiennictwa metodą statystyczną na podstawie spisów bibliograficznych lub statystyki wydawnictw. Celem tych badań jest charakterystyka ilościowa jego struktury (formalnej, tematycznej, językowej) oraz określenie tendencji rozwojowych piśmiennictwa. Natomiast celem badań naukometrycznych jest ilościowa charakterystyka struktury nauki, określenie dynamiki i kierunków jej rozwoju. Zastosowanie komputerów w dziedzinie dokumentowania piśmiennictwa naukowego w postaci baz danych pozwala przyjrzeć się tej sferze działalności poprzez pryzmat badań ilościowych. Rekordy zawarte w bazie zbudowane są z pól i podpól wypełnianych w procesie tworzenia bazy. W zależności od struktury bazy i zawartości poszczególnych pól dane te mogą być wykorzystywane do analizy matematycznej. Elementy opisu dokumentu takie jak adres autora, język publikacji, rok opublikowania pracy, stosowane słowa kluczowe, systemy klasyfikacji tematycznej znajdują zastosowanie w badaniach ilościowych literatury naukowej [7, 8, 9].

Badanie struktury piśmiennictwa naukowego z medycyny pracy

Zasadnicze wykorzystanie bazy MEDLINE polega na wyszukiwaniu bibliografii na określony temat, sprawdzanie co w danej dziedzinie wiedzy zostało już dokonane lub upewnienie się, że jakiś obszar badań nie był jeszcze dokładnie udokumentowany. Wyszukiwanie informacji może odbywać się poprzez sprawdzanie całego rekordu przy użyciu dowolnych słów lub fraz tekstowych, przeszukiwanie poszczególnych pól, czy też wykorzystanie indeksu lub tezausa. Językiem informacyjno-wyszukiwawczym jest system haseł przedmiotowych w postaci dołączonego do bazy tezausa (MeSH – Medical Subject Headings). Stosowany w nim system gałęziowy umożliwia precyzyjne formułowanie pytań. Zastosowanie haseł nadrzędnych pozwala odszukać wszystkie prace związane z poszukiwanym tematem [10].

Odminną formą wykorzystania bazy MEDLINE jest analiza struktury i rozwoju udokumentowanego w niej piśmiennictwa naukowego. Mając na uwadze fakt, iż piśmiennictwo naukowe stanowi zbiór utrwalonych wypowiedzi w danej dziedzinie w Instytucie Medycyny Pracy podjęto próbę zbilansowania publikacji z medycyny pracy udokumentowanych w bazie MEDLINE-OEM (subset Occupational and Environmental Medicine) za wybrany okres dziesięcioletni 1988-1997.

Medycyna pracy jest jedną z dziedzin medycyny o charakterze interdyscyplinarnym. Trudno jest rozpatrywać ją jako odrębną dyscyplinę naukową, jest to raczej dziedzina wiedzy silnie osadzona w praktycznym działaniu, o szerokiej bazie naukowej, obejmującej wiele dyscyplin medycznych w połączeniu z chemią, fizyką, naukami

humanistycznymi takimi jak psychologia, czy socjologia. Najważniejsze działy obejmują higienę pracy, toksykologię przemysłową, choroby zawodowe, fizjologię pracy, epidemiologię, organizację ochrony zdrowia, zanieczyszczenia środowiska. Ze względu na złożony charakter medycyny pracy szczególną rolę odgrywa w niej dostęp do materiałów źródłowych i system informacji naukowej. Zgromadzone dane bibliograficzne w postaci baz danych dają możliwość wykorzystania ich jako materiał do badań ilościowych służących śledzeniu zmian w piśmiennictwie związanym z medycyną pracy.

Do przeprowadzenia analizy zastosowano bazę MEDLINE-OEM z 1999 r. firmy Silver Platter, wydaną na dysku CD-ROM, obejmującą dodatkowo specjalistyczne czasopisma związane tematycznie z zagrożeniami zdrowotnymi w środowisku pracy oraz ze skutkami zdrowotnymi powstałymi w wyniku zanieczyszczeń środowiska.

Tab.1. Opis bazy MEDLINE-OEM, edycja – kwiecień 1999

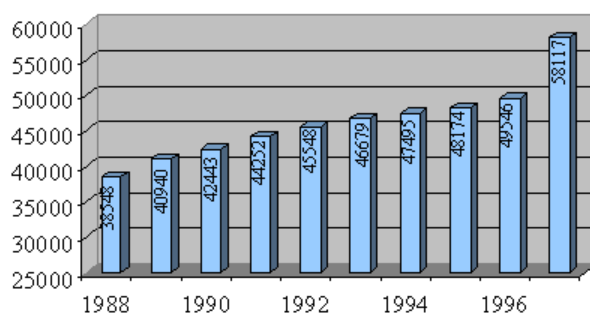
Nazwa bazy	MEDLINE-OEM (subset Occupational and Environmental Medicine)
Opracowanie bazy	National Library of Medicine, USA, 1999
Oprogramowanie, nośnik danych	WinSPIRS, CD-ROM firmy Silver Platter
Zakres tematyczny	Nauki biologiczne, medycyna poszerzona o tematykę z zakresu zdrowia pracujących i zagrożeń środowiska, farmakologia, żywienie, mikrobiologia, rolnictwo, anatomia, chemia, psychologia, socjologia
Typ bazy	Bibliograficzna ze streszczeniami
Typ rejestrowanych dokumentów	Publikacje z czasopism (ponad 3.700 tytułów), w tym prace z dziedziny medycyny pracy i środowiska
Zakres czasowy rejestrowanych dokumentów	1963-1998 – cała baza, 1988-1997 – analizowany zbiór
Liczba rekordów	1 122 561- cała baza, 4 048 – analizowany zbiór
Struktura bazy i język opracowania dokumentów	Streszczenia i deskryptory (Medical Subject Headings) w języku angielskim. Pola wykorzystane do analiz: AD - adres autora CP – kraj publikacji LA – język artykułu PY – rok publikacji SO – tytuł czasopisma

Do przeszukiwania bazy budowano odpowiednie profile wyszukiwań z wykorzystaniem zawartości pól takich jak rok, kraj, język publikacji i pole dotyczące tytułu czasopisma.

Analiza danych dotyczących języka publikacji polskich

W bazie MEDLINE-OEM wyszukano na podstawie zawartości pola **PY – rok publikacji**, 461 742 prace za okres 1988-1997, udokumentowane w postaci rekordów bibliograficznych. W badanych latach liczba zarejestrowanych prac wzrosła z 38 548 rek. do 58 117 rek. (wyk. 1).

Wyk. 1. Liczba publikacji udokumentowanych w bazie MEDLINE-OEM w latach 1988-1997

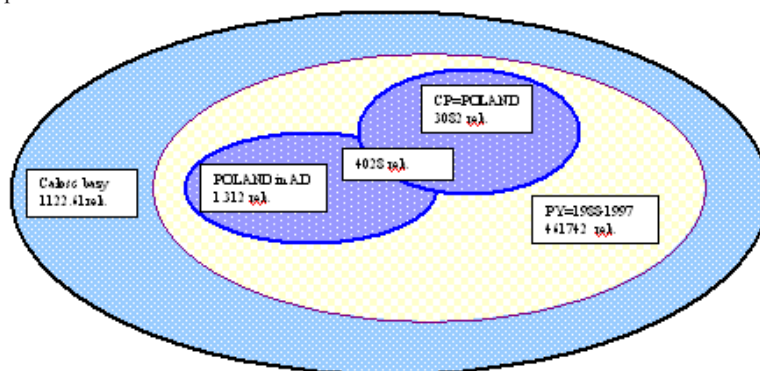

Z tak obszernej bazy wyselekcjonowano piśmiennictwo polskie i przeprowadzono jego szczegółową analizę. Prace polskie wyszukiwano poprzez sprawdzenie zawartości pól **CP – kraj publikacji** oraz **AD – adres pierwszego autora**. Zastosowanie działań logicznych typu:

(CP=*Poland* or *Poland* in AD) and PY=1988-1997

pozwoili wydobyć z bazy zbiór 4 028 prac opublikowanych w polskich czasopismach lub w czasopismach zagranicznych, przez pierwszego autora pochodzącego z Polski (ryc.1).

Ryc.1. Schematyczne przedstawienie działań prowadzących do selekcji z bazy MEDLINE-OEM publikacji polskich

Zbiór ten, nazywany dalej zbiorem publikacji polskich, poddano analizie formalnej i tematycznej. Zbadano w nim zawartość pola **LA – język publikacji** w poszczególnych latach. W tab. 2 przedstawiono udział polskiego piśmiennictwa w bazie MEDLINE-OEM z podziałem na język, w jakim pisane są polskie publikacje naukowe (polski, angielski, francuski, niemiecki). Każdego roku udokumentowano w bazie ok. 400 prac polskich. W zbiorze publikacji polskich liczba artykułów naukowych w języku

polskim zmniejszyła się z 301 rek. w 1988 r. do 195 rek. w 1997 r. W analogicznym okresie wzrosła natomiast liczba prac w języku angielskim ze 132 rek. do 240 rek (wyk. 2).

Analiza danych dotyczących kraju opublikowania artykułu

Zawartość pola CP – kraj publikacji w bazie MEDLINE-OEM posłużyła do zbadania wkładu danego państwa w rozwój światowej nauki. Wyniki analizy pola CP dla krajów, z których zarejestrowano więcej niż 300 publikacji w ciągu dziesięciu lat przedstawiono w tab. 3.

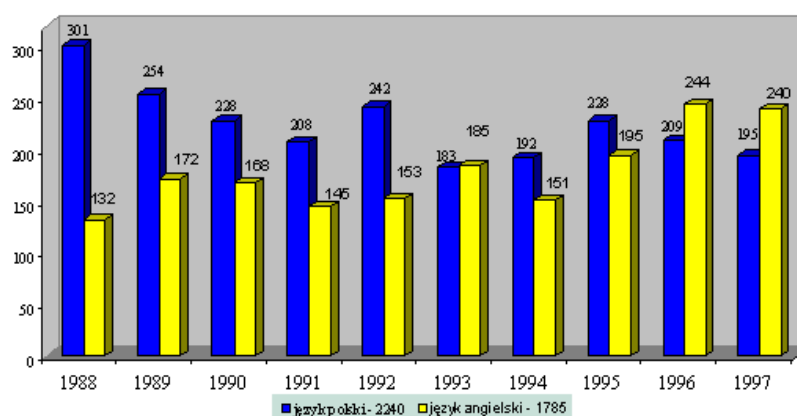
Tab. 3. Liczba publikacji z poszczególnych krajów w bazie MEDLINE-OEM w latach 1988-1997

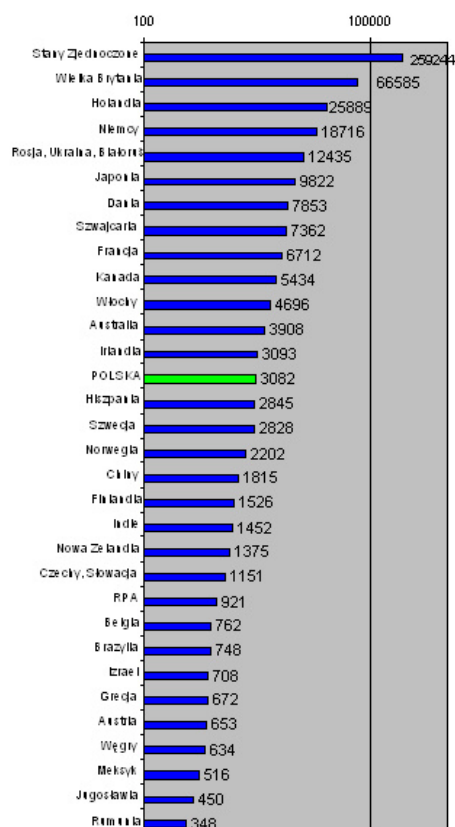
Kraj publikacji	Liczba publikacji	Kraj publikacji	Liczba publikacji
1. USA	259244	18. Chiny	1815
2. Wielka Brytania	66585	19. Finlandia	1526
3. Holandia	25889	20. Indie	1452
4. Niemcy	18716	21. Nowa Zelandia	1375
5. Rosja*	12535	22. Czechy **	1151
6. Japonia	9822	23. RPA	921
7. Dania	7853	24. Belgia	762
8. Szwajcaria	7362	25. Brazylia	748
9. Francja	6712	26. Izrael	708
10. Kanada	5434	27. Grecja	672
11. Włochy	4696	28. Austria	653
12. Australia	3908	29. Węgry	634
13. Irlandia	3093	30. Meksyk	516
14. Polska	3082	31. Ukraina	513
15. Hiszpania	2845	32. Jugosławia	450
16. Szwecja	2828	33. Rumunia	348
17. Norwegia	2202		

* w tym: ówczesny ZSSR – 6848

** w tym: ówczesna Czechosłowacja – 642

Wyk. 2. Udział polskiego piśmiennictwa w bazie MEDLINE-OEM w latach 1988-97 z uwzględnieniem języka publikacji

Wyk. 3. Liczba publikacji w bazie MEDLINE-OEM w latach 1988-07 w poszczególnych krajach

Analiza danych dotyczących czasopism polskich

Do wyznaczenia listy czasopism polskich, najczęściej dokumentowanych w bazie MEDLINE-OEM posłużyła analiza pola **SO** – **źródło** podającego skrót tytułu czasopisma. W tab. 4 przedstawiono wyniki analizy pola SO w odniesieniu do polskich czasopism z uwzględnieniem języka publikacji – pole **LA**.

Tab. 4. Wykaz czasopism polskich udokumentowanych w bazie MEDLINE-OEM w latach 1988-1997

Tytuł czasopisma	Liczba publikacji	Język publikacji
1. <i>Medycyna Pracy</i>	545	pol.
2. <i>International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health</i>	373	ang.
3. <i>Roczniki Państwowego Zakładu Higieny</i>	239	pol.
4. <i>Polski Merkuriusz Lekarski</i>	233	pol.
5. <i>Przegląd Lekarski</i>	172	pol.
6. <i>Wiadomości Lekarskie</i>	128	pol.
7. <i>International Maritime Health</i>	116	ang.
8. <i>Przegląd Epidemiologiczny</i>	105	pol.
9. <i>Pneumonologia i Alergologia Polska</i>	98	pol.
10. <i>Psychiatria Polska</i>	94	pol.
11. <i>Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej</i>	86	pol.
12. <i>Otolaryngologia Polska</i>	53	pol.
13. <i>Klinika Oczna</i>	52	pol.
14. <i>Neurologia i Neurochirurgia Polska</i>	52	pol.
15. <i>Folia Medica Cracoviensis</i>	51	pol.
16. <i>Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis</i>	50	ang.
17. <i>Pielęgniarstwo i Pielęgniarki</i>	46	pol.
18. <i>Acta Haematologica Polonica</i>	43	pol.
19. <i>Ginekologia Polska</i>	42	pol.
20. <i>Pediatrica Polska</i>	36	pol.
21. <i>Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej</i>	35	pol.
22. <i>Czasopismo Stomatologiczne</i>	32	pol.
23. <i>Acta Biochimica Polonica</i>	29	ang.
24. <i>Przegląd Dermatologiczny</i>	27	pol.
25. <i>Acta Microbiologica Polonica</i>	25	ang.
26. <i>Roczniki Akademii Medycznej w Białymstoku</i>	24	pol.
27. <i>Wiadomości Parazytologiczne</i>	24	pol.
28. <i>Annales Academiæ Medicæ Stetinensis</i>	21	pol.
29. <i>Polish Journal of Pharmacology</i>	16	ang.
30. <i>Acta Polonica Pharmaceutica</i>	15	ang.
31. <i>Nowotwory</i>	12	pol.
32. <i>Folia Histochemica et Cytobiologica</i>	10	ang.

Wkład polskiego piśmiennictwa z medycyny pracy do światowej informacji

Przedstawione analizy pozwalają określić wkład polskiego piśmiennictwa z medycyny pracy w rozwój nauki światowej. Każdego roku rejestrowano ok. 400 prac pochodzących z Polski. Jednakże fakt dużego przyrostu prac z innych państw w całej bazie, wskazuje na zmniejszenie udziału polskiego piśmiennictwa w bazie MEDLINE-OEM z 1,42% w 1988 r. do 0,75% w 1997 r.

Obecność nauki polskiej w światowej informacji medycznej, zależy w znaczący sposób od języka artykułów. Prawie 83% publikacji uwzględnianych w nauce to prace anglojęzyczne [11]. Zaobserwowany w przeprowadzonych badaniach wzrost liczby prac polskich w języku angielskim (wyk. 2), świadczy o zwiększeniu wkładu polskich naukowców związanych z medycyną pracy w światowy potencjał badawczy.

Analiza bazy MEDLINE-OEM w zależności od kraju opublikowania artykułu wykazała, że Polska znajdowała się na 14 miejscu w badanych latach wyprzedzając Hiszpanię, Szwecję czy Norwegię (wyk. 3). Według danych dotyczących całej nauki polskiej [12] rocznie publikuje się ok. 7800 artykułów odnotowanych w bazach

Institute for Scientific Information (ISI), co daje 22 miejsce w świecie. Natomiast zgodnie z innymi badaniami Komitetu Badań Naukowych [11], wykonanymi na podstawie bazy National Science Indicators opracowanej przez ISI, Polska zajmowała w latach 1990-94 osiemnastą pozycję w światowej puli publikacji naukowych; w medycynie klinicznej miała 33 miejsce, w biologii, biochemii i immunologii – 22, w farmakologii – 19, w biologii molekularnej i genetyce – 24, natomiast w chemii – 11 a w fizyce – 12 pozycję.

Uznanie międzynarodowe polskich czasopism przez włączenie ich do baz bibliograficznych typu MEDLINE jest jednym z istotnych elementów prezentacji osiągnięć nauki polskiej poza granicami kraju. Bez czasopism na dobrym poziomie naukowym przebicie się polskich dokonań naukowych do literatury światowej jest znacznie utrudnione. Ranga czasopism zależy od wartości naukowej publikowanych prac, prezentowania materiału zgodnie ze standardami międzynarodowymi np. system Vancouver opracowany przez International Committee of Medical Journal Editors [13, 14], zasięgu oddziaływania (język, dostępność przez Internet), częstotliwości i regularności oraz staranności technicznej.

Wśród najczęściej dokumentowanych czasopism polskich z medycyny pracy nie ma tytułów posiadających Impact Factor. Wynika to między innymi z faktu, że prace z tej dziedziny medycyny pracy w dużym stopniu przeznaczone są do wykorzystania przez specjalistów pracujących w polskich warunkach. Większe szanse na opublikowanie i cytowanie w czasopismach o znaczeniu światowym mają wyniki badań z dziedzin o bardziej uniwersalnym „międzynarodowym” charakterze [15]. W roku 2001 ze wszystkich dziedzin nauki na liście filadelfijskiej znalazło się 41 polskich czasopism [16], w tym jedno związane z medycyną pracy, o tematyce z zakresu rolnictwa – *Annals of Agricultural and Environmental Health*, które zaczęto wydawać w 1994 r.

Możliwości i ograniczenia badań ilościowych bazy MEDLINE

Udostępnianie wielotysięcznych zbiorów w postaci bibliograficznych baz danych i opracowanie techniki wyszukiwania zawartych w nich informacji na użytek określonych badań, stwarza niewątpliwie szerokie możliwości analiz ilościowych. Nie oznacza to jednak, że wykorzystanie bogatych źródeł informacji i automatyzacja procesów wyszukiwania nie są pozbawione ograniczeń. Problemy w stosowaniu metod bibliometrycznych do badania rozwoju danej nauki na podstawie baz bibliograficznych dotyczą [17, 18]:

- ilościowego a nie jakościowego przedstawienia nauki
- indywidualnego formatu rekordów różnych baz, co utrudnia przeprowadzenie jednolitych analiz w kilku bazach (np. brak adresów, języka publikacji)
- niekompletności udokumentowanego piśmiennictwa
- preferowania języka angielskiego w wyborze i dokumentowaniu prac
- wyboru publikacji z określonego obszaru geograficznego

- opóźnień wynikających z różnicy czasu między wykonaniem pracy badawczej a opublikowaniem i udokumentowaniem jej w bazie
- możliwości popełniania błędów literowych przy wprowadzaniu danych, zniekształcających wyniki automatycznego wyszukiwania.

Przedstawioną metodę analizy bazy MEDLINE-OEM można traktować jako propozycję szerokich badań w odniesieniu do dostępnych źródeł bibliograficznych posadowionych na dyskach CD-ROM. Obszerny materiał badawczy, obejmujący światowy zasób informacji z danej dziedziny, umożliwił ogarnięcie dużego obszaru wiedzy związanego z medycyną pracy. Dzięki przeprowadzonym analizom można prześledzić niektóre aspekty rozwoju piśmiennictwa z medycyny pracy i ocenić rozwój dziedziny poprzez pryzmat publikacji naukowych.

Bibliografia

1. C w i e k o w a Jadwiga: Opracowanie tematyczne piśmiennictwa. Warszawa 1988
2. N i e d Ź w i e d z k a Barbara: Rozpowszechnianie wyników badań naukowych i wdrażanie innowacji. [w:] *Informacja naukowa w zdrowiu publicznym*. red.: Piotr Franaszek, Kraków 2001
3. *B i b l i o g r a f i a : metodyka i organizacja*. SBP. red.: Zbigniew Żmigrodzki, Warszawa 2000
4. *M E D L I N E Citations Prior to 1966*. [on-line]. [dostęp 13 października 2003]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nlm.nih.gov/services/oldmed.html>.
5. *M E D L I N E*. [on-line]. [dostęp 13 października 2003]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/medline.html>.
6. *J o u r n a l Selection for Index Medicus/MEDLINE* [on-line]. [dostęp 13 października 2003]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/jsel.html>
7. P r i t c h a r d Alan: Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentations* 1969 Vol. 25 no 4 s. 348-349
8. P r i c e de la Solla Derek: Mała nauka – wielka nauka. Warszawa 1967
9. S t e f a n i a k Barbara: Niekonwencjonalne zastosowania bibliograficznych baz danych. *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej* 1995 R. 3 nr 1 s. 3-10
10. P i o t r o w i c z Aniela: *Dostęp do światowego piśmiennictwa. Przewodnik dla użytkowników naukowej informacji medycznej*. Poznań 1996
11. K a r c z e w s k i W.: Nauka w Polsce u progu XXI wieku. *Świat Nauki* 1996 nr 6 s. 24-30
12. W i s z n i e w s k i Andrzej: Dylematy polskiej polityki naukowej. *Nauka* 2000 nr 1 s. 3-9
13. *I n t e r n a t i o n a l Committee of Medical Journal Editors; Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals*. [on-line]. [dostęp 28 listopada 2001]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.icmje.org>
14. H o e y John: Who wrote this paper anyway? The new Vancouver Group statement refines the definition of authorship. *Canadian Medical Association Journal* 2000 Vol. 163 no 6 s. 716-718
15. S t e f a n i a k Barbara: Polska obecność na liście filadelfijskiej. *Sprawy Nauki* 2000 nr 3/4 s. 18-19.
16. P a c h o l s k a Anna: Zawartość „Listy Filadelfijskiej”. *Sprawy Nauki* 2001 nr 6 s. 18-19
17. W e s s e l y Simon: Peer review of grant applications: what do we know? *Lancet* 1998 Vol. 352 no 9124 s. 301-305
18. J o l i b o i s Samuel: WebStress: a web interface to explore a multidatabase bibliographic corpus on occupational stress. *Work and Stress* 2000 Vol. 14 no 4 s. 283-296

Mgr Danuta Dąbrowska-Charytoniuk
Białystok – AM

CZASOPISMA ELEKTRONICZNE – NOWA FORMA KOMUNIKACJI NAUKOWEJ

Próby wydawania czasopism w wersji elektronicznej były podejmowane w Stanach Zjednoczonych już na początku lat siedemdziesiątych, w Wielkiej Brytanii – w latach osiemdziesiątych.

Dynamiczny ich rozwój przypada na lata dziewięćdziesiąte. Wraz z powstaniem w 1992 r. World Wide Web pojawiły się nowe możliwości publikowania tekstów w Internecie. Lawinowo rosnące ceny papieru, a wraz z tym publikacji drukowanych oraz stale zmniejszające się budżety bibliotek stanowiły podatny grunt dla poszukiwań alternatywnych rozwiązań.

Na określenie czasopism elektronicznych używa się wielu terminów: sieciowe, online, internetowe, cyfrowe, komputerowe i webowe.

Na świecie istnieje wiele definicji czasopisma elektronicznego. Ewa Piotrowska i Renata Zając przytaczają za International Encyclopedia of Information and Library Science: **czasopismo elektroniczne – czasopismo opublikowane w elektronicznej formie i przeznaczone do odczytu na ekranie komputera**. Te same autorki przytaczają określenie tego terminu wg „Harrod’s Librarians’ Glossary – **czasopismo dostępne w całości na dysku optycznym, w sieci lub innej elektronicznej formie**. Autorki proponują przyjęcie definicji w brzmieniu: **czasopismo elektroniczne – czasopismo istniejące w postaci elektronicznej i dostępne przez medium elektroniczne**.¹ Ani polska norma dotycząca opisu bibliograficznego dokumentów elektronicznych, ani „Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych” nie podają definicji czasopisma elektronicznego. Definiują one jedynie pojęcie szersze tj. dokument elektroniczny.

Czasopisma elektroniczne można podzielić na dwie grupy:

- 1. czasopisma elektroniczne, które mają swój odpowiednik w wersji drukowanej.** Do tej kategorii należą pisma, których wersja online zawiera te same treści co wersja drukowana. Początkowo internetowa wersja drukowanego czasopisma była sieciową kopią zawartości poszczególnych numerów. Aktualnie mogą one zawierać, dzięki zastosowaniu hipertekstu, sieć aktywnych odsyłaczy umożliwiających nawigowanie po systemie dokumentów. Często są wzbogacone o dźwięk lub sekwencje filmowe. Niekiedy dają możliwość

¹ Ewa Piotrowska, Renata Zając: Czasopisma elektroniczne w bibliotekach naukowych; <http://ebib.oss.woc.p/2002/36/piotrowska.php>

powiększania grafiki. Niektóre tytuły czasopism elektronicznych ukazują się w tym samym czasie co ich wersje drukowane, inne zaś są dostępne w terminie późniejszym. Niektórzy wydawcy stosują okresy karencji 3, 6 lub 12 miesięczne.

Do tej grupy należy zaliczyć również czasopisma elektroniczne, które mają swój odpowiednik w wersji drukowanej, ale nie odzwierciedlają w pełni jego treści. Mogą zawierać jedynie wybrane artykuły, bądź tylko spisy treści i wskazówki dla autorów, albo prezentować znacznie szerszy materiał niż ich wersja drukowana.

Niektórzy wydawcy tylko okazjonalnie publikują w internecie znacznie szersze wersje wybranych artykułów z czasopisma drukowanego. Jako przykład może posłużyć redakcja BMJ, która w 1999 r. wybrane cztery artykuły wydrukowane w wersji tradycyjnej, zamieściła w Internecie w wersji znacznie rozszerzonej. Uznano, że pojawienie się czasopism elektronicznych daje możliwość pogodzenia różnych oczekiwań naukowców – badaczy, którzy są zainteresowani publikowaniem obszernych artykułów oraz lekarzy praktyków – poszukujących zwięzłych informacji.² Inne rozwiązanie przyjęło czasopismo „Pediatrics”, gdzie niektóre artykuły pojawiają się jako wersja elektroniczna wcześniej niż ich drukowane abstrakty.

Wydawcy czasopism tradycyjnych dostrzegli zalety Internetu i postanowili wykorzystać go do komunikacji z potencjalnymi czytelnikami oraz do rozszerzenia swojej oferty poprzez strony www. Elektroniczna postać czasopisma może zawierać tylko podstawowe dane takie jak: spis treści czy abstrakty lub w znaczny sposób uzupełnić wersję drukowaną poprzez rozbudowane serwisy zawierające kompletne artykuły, archiwum wcześniejszych numerów z możliwością interaktywnego przeszukiwania, do szeregu usług dodatkowych takich jak: wyszukiwarka internetowa, możliwość przeprowadzania rozmów w czasie rzeczywistym z innymi czytelnikami, a nawet tworzenie „własnej” zawartości numeru pod kątem indywidualnych zainteresowań odbiorcy.³

Wydawcy tradycyjnych czasopism szybko zrozumieli, że czasopismo drukowane musi być wzbogacone o wersję elektroniczną.

Uznano, że rozpowszechnianie pisma również w wersji online zwiększy rzeszę czytelników, co w konsekwencji wpłynie na większą liczbę cytowań i wzrost wskaźnika impact factor (IF) oraz podniesienie prestiżu pisma.

2. czasopisma elektroniczne istniejące jedynie w Internecie i nie posiadające wersji drukowanej. Większość czasopism elektronicznych dostępna jest na serwerach www. Pierwsza generacja czasopism online była tworzona w plikach

² Tony De la mothe, Marcus Müller, Richard Smith: Pleasing both authors and readers. A combination of short print articles and longer electronic ones may help us do this. *Br. Med. J.* 1999 Vol. 318 s. 888-889

³ Marek Stępowicz: Cechy formalne czasopism internetowych w odniesieniu do analogicznych publikacji drukowanych. Warszawa 2000 s. 6

ASCII z prostą strukturą i małym rozmiarem. Drugą generację charakteryzuje wykorzystanie języka HTML (Hypertext Markup Language), XML (eXtensible Markup Language), SGML (Standard Generalized Markup Language), ODA (Office Document Architecture). Do udostępniania czasopism elektronicznych coraz powszechniej używa się formatu PDF (Portable Dokument Format).

Czasopisma ukazujące się tylko w wersji elektronicznej wyróżniają się większą objętością, często wzbogacone są przekazami multimedialnymi oraz posiadają specjalny rodzaj połączeń między stronami, zwany linkami. Ważnym wyróżnikiem tej kategorii czasopism jest szybkość ukazywania się i docierania do odbiorcy. Niektóre z nich są rozsyłane do czytelników pocztą elektroniczną.

Ze względu na sposób dystrybucji czasopisma elektroniczne mogą być udostępniane online lub na dyskach optycznych. Aktualnie forma online jest najbardziej akceptowaną formą dostępu do tej kategorii czasopism. Coraz częściej w potocznym rozumieniu termin „czasopisma elektroniczne” jest zawężany do czasopism online.

Pracownicy nauki natychmiast zaakceptowali elektroniczne wersje drukowanych czasopism, natomiast z pewną rezerwą przyjmują nowe tytuły ukazujące się wyłącznie w wersji elektronicznej.

W środowisku elektronicznym każdy, kto ma dostęp do internetu, może zostać wydawcą. Rodzi to obawy, że wiele czasopism elektronicznych może prezentować niski poziom, zawierać treści nieistotne dla kultury i nauki, a czasem wręcz szkodliwe. Dotyczy to zwłaszcza publikowania nieprawdziwych wyników badań. Szczególnie ważne jest to w naukach medycznych. Na przykład ogłoszenie niewiarygodnej informacji o skuteczności bądź szkodliwości jakiegoś leku może mieć poważne następstwa.

Na łamach zagranicznych czasopism naukowych toczy się ożywiona dyskusja na temat czasopism elektronicznych. Dużo pisze się o tym w czasopismach biomedycznych. W Polsce zagadnienie to interesuje przede wszystkim bibliotekoznawców i bibliotekarzy.

Wielu autorów uważa, że czasopisma elektroniczne, jeśli mają pełnić wiarygodne źródło komunikacji naukowej, powinny poddawać artykuły recenzji. Niektórzy proponują przeorganizowanie procesu recenzowania. Postuluje się powoływanie agend zajmujących się recenzowaniem prac. Autor płaci za recenzję, a następnie zrecenzowany artykuł umieszcza w e-czasopiśmie nie tracąc do niego praw autorskich. Innym pomysłem jest recenzowanie artykułów przez czytelników.⁴

Pojawiają się głosy, że elektroniczne publikowanie może zrewolucjonizować tradycyjną archiwalną funkcję czasopism. Czasopisma elektroniczne nie muszą stosować ograniczeń w zakresie objętości artykułów, w związku z czym mogą publikować protokoły zaplanowanych badań, a następnie doniesienia o powstających

⁴ Tony De la Motte: Electronic journals: looking ahead. *J. Laryng. Otol.* 2002 Vol. 116 nr 5 s.325

w oparciu o te protokoły badaniach, a w końcu pełny zestaw danych. Tego typu publikacje miałyby na celu zabezpieczenie wiarygodności prób klinicznych, ich opisu, metodologii, zwłaszcza randomizacji.⁵

Czasopisma elektroniczne – panaceum na protekcjonizm

Niektórzy autorzy w istnieniu czasopism elektronicznych widzą szansę na ograniczenie protekcjonizmu w publikacjach naukowych.⁶ Protekcjonizm wydawniczy określa się jako skłonność części badaczy, recenzentów i wydawców przyjmowania do publikacji rękopisów na podstawie zlecenia lub opierając się na wynikach badań. **Wykazano empirycznie, że badania poparte znamiennymi wynikami mają większą szansę na opublikowanie niż zawierające wyniki mniej istotne.** Stronnicza selekcja może zaistnieć na kilku etapach procesu wydawniczego:

- kiedy rękopis jest przygotowywany
- kiedy nadesłany rękopis jest recenzowany
- gdy wydawca czasopisma podejmuje decyzję, które artykuły wydrukować.

Czasopisma elektroniczne dzięki temu, że nie muszą ograniczać długości artykułów, ani ich liczby mogą stosować mniej restrykcyjne zasady przyjmowania prac do publikacji. Kryterium oryginalności oraz znamienności wyników badań stosowane przez czasopisma drukowane nie musi być podstawą oceny artykułów publikowanych przez e-czasopisma. Zaproponowano, aby artykuły w czasopismach elektronicznych były oceniane pod względem poprawności metodologii oraz wiarygodności i znaczenia wyników. Byłoby to zachętą dla autorów do publikowania informacji o wynikach prowadzonych badań, nawet jeśli są one negatywne. Aktualnie autorzy rzadko publikują raporty o wynikach badań zakończonych fiaskiem, ponieważ wydawcy niechętnie przyjmują do druku tego typu artykuły.

Uważa się, że możliwość swobodnego opublikowania wyników badań w znacznym stopniu ograniczyłaby protekcjonizm w publikacjach naukowych.

Może to jednak spowodować lawinowy wzrost publikacji niewiele wnoszących do rozwoju nauki.

Sądzę, że łatwość i szybkość publikowania w sieci może mieć wpływ na zmniejszenie się liczby czasopism drukowanych o niskiej renomie. Nie zagraża to z pewnością czasopismom o wysokiej randze, które będą współistniały w wersji tradycyjnej i elektronicznej.

⁵ Iain Chalmers, Douglas G. Altman: How can medical journals help prevent poor medical research? Some opportunities presented by electronic publishing. *Lancet* 1999 Vol.353 s.490-493

⁶ F. Song, A. Eastwood, S. Gilbody, L. Duley: The role of electronic journals in reducing publication bias. *Med. Inform.* 1999 Vol.24 nr 3 s. 223-229

Czasopisma elektroniczne a ISSN

Czasopisma elektroniczne mogą mieć te same cechy co tradycyjne wydawnictwa ciągłe: ukazywać się w częściach oznaczonych numerycznie i/lub chronologicznie, w regularnych lub nieregularnych odstępach czasu, bez określenia zakończenia.

Ponieważ środowisko elektroniczne, w szczególności internetowe, umożliwia ciągle dokonywanie zmian, w wielu czasopismach elektronicznych – bardziej lub mniej systematycznie – są usuwane lub dodawane nowe informacje, bądź nowe elementy przekazu multimedialnego takie jak: dźwięk, sekwencje filmowe itp. W związku z tym czasopisma online często nie posiadają numeracji, a zawierają jedynie datę ostatniej aktualizacji.

Pojawienie się czasopism elektronicznych spowodowało wprowadzenie zmian w systemie ISSN (International Standard Serial Number). Dokonano zmiany w definicji ciągłości. Nowa definicja brzmi: **zasoby ciągłe, to takie które wydawane są bez określonego zakończenia**. Do zasobów ciągłych zaliczają się zarówno tradycyjne wydawnictwa ciągłe (publikowane w częściach), jak i zasoby zintegrowane (zasoby stale aktualizowane, wydawane bez podziału na poszczególne numery, jako skumulowana, aktualizowana baza danych).⁷

Początkowo nieliczni wydawcy elektronicznych czasopism polskich ubiegali się o otrzymanie numeru ISSN dla swoich wydawnictw. W 2001 r. numer ISSN wydano tylko dla 50 tytułów czasopism.⁸

Według Hanny Zawado wydawcy czasopism elektronicznych rzadko występują o nadanie numeru ISSN, ponieważ nie jest on powiązany z wysokością stawki VAT, jak ma to miejsce w przypadku wydawnictw drukowanych.⁹ Sytuacja to stopniowo się zmienia. Wydawcy zrozumieli, że numer ISSN w pewnym sensie nobilituje czasopismo i pozwala w większym stopniu zaistnieć na arenie międzynarodowej.¹⁰ Na koniec października 2003 r. już ponad 500 tytułów czasopism elektronicznych posiadało numer ISSN.¹¹

Przyjęto zasadę, że czasopisma elektroniczne ukazujące się w formie paralelnej do druku zachowują ten sam numer ISSN, natomiast wersje mieszane, gdy tradycyjna postać pisma ma inną zawartość od elektronicznej, otrzymują osobne numery ISSN.

Liczba czasopism elektronicznych stale wzrasta, zarówno z powodu pojawiania się nowych tytułów, jak i w rezultacie wydawania tych samych tytułów na różnych

⁷ Hanna Zawado: Elektroniczne wydawnictwa ciągłe w bibliotekach. *Biul. Inf.* BN 2002 nr 3 s. 32

⁸ Tamże, s. 35

⁹ Tamże, s. 36

¹⁰ Tamże

¹¹ Informacja uzyskana w Krajowym Biurze ISSN

nośnikach oraz gwałtownie zwiększającej się liczby dokumentów ukazujących się wyłącznie na nośnikach elektronicznych.

W 2002 r. amerykański „Directory of Electronic Journal” rejestrował 11100 czasopism elektronicznych a w 2003 r. – 13144.¹² „Ulrich’s International Periodical Directory” w 2000 r. rejestrował 17779 czasopism. Najpełniejszy rejestr polskich czasopism, stale aktualizowany przez Wiktora Gawareckiego i Roberta Klimka, dostępny jest pod adresem: <http://users.ntsourc.com/~sliwa/polprasa.html>. Aktualnie wykaz obejmuje 1065 tytułów. O innych źródłach informacji o polskich czasopismach sieciowych pisała Ewa Krysiak.¹³

Czasopisma elektroniczne MEDLINE

Coraz częściej czasopisma istniejące wyłącznie w wersji elektronicznej poddawane są ocenie przez producentów baz bibliograficznych. Niektóre e-czasopisma indeksowane są przez Medline, Science Citation Index, Current Contents itp.

Medline rejestruje te czasopisma elektroniczne, które spełniają 3 kryteria:

- są dostępne w sieci;
- dają możliwość drukowania kopii artykułów;
- są publikowane w formacie XML lub SGML.

W 2001 r. w MEDLINE rejestrowano 22 tytuły czasopism online:

1. AAPS pharmSci
2. **BMC Journals**
3. CDR Weekly
4. **Cochrane Database of Systematic Reviews**
5. **Dermatology Online**
6. EJIFCC
7. Eurosurveillance Weekly
8. **Frontiers in Bioscience**
9. Health Information Systems and Telemedicine
10. Journal of Applied Clinical Medical Physics
11. **Journal of Medical Internet Research**
12. **Journal of Pharmacy & Pharmaceutical Sciences**
13. **MedGenMed**
14. **Medscape Women’s Health**
15. **Molecular Vison**
16. Neurology & Clinical Neurophysiology
17. Neurosurgical Focus
18. **Online Journals of Issues in Nursing**

¹² <http://gort.ucsd.edu/newjour/index.html> [dostęp 27.10.2003]

¹³ Ewa Krysiak: Polskie sieciowe czasopisma elektroniczne – wykaz źródeł. *Biul. Inf. BN* 2002 nr 1 s. 24

19. Science's STKE
20. **Sleep Research Online**
21. The Online Journal of Current Clinical Trials
22. The Hospital.¹⁴

Tylko połowa z wymienionych tytułów (wytłuszczony druk) nadal jest dostępna w sieci. Niektóre czasopisma po kilku latach funkcjonowania zawiesiły swoją działalność. W przypadku aż ośmiu e-czasopism nie zaindeksowano w Medline ani jednego artykułu.¹⁵

W 1991 r. na łamach „Science” entuzjastycznie zapowiadano powstanie pierwszego recenzowanego czasopisma naukowego wydawanego w formie elektronicznej – „The Online Journal of Current Clinical Trials”. Zakładano, że pismo nie będzie stosowało ograniczeń co do długości artykułów, a prenumeratorzy będą otrzymywali dostęp do publikacji natychmiast po dokonaniu recenzji. Jak pisano: ”będzie to pierwsze czasopismo, które udostępni bezzwłocznie wyniki badań mogących ocalić lub przedłużyć życie ciężko chorych pacjentów.”¹⁶ Czasopismo przetrwało tylko cztery lata. W 1996 zawiesiło swoją działalność.

W 2002 r. na łamach JAMA dokonano porównania różnych wersji czasopism elektronicznych indeksowanych w MEDLINE. Ocenie poddano: 13 tytułów ukazujących się wyłącznie w wersji elektronicznej, 16 posiadających wersję drukowaną, ale różniących się treścią oraz 16 tytułów, w których obie wersje są jednakowe. Autorka wykazała, że czasopisma elektroniczne prezentujące inną zawartość niż ich wersja drukowana publikują zwykle krótkie doniesienia, szybkie komunikaty lub listy. Znacznie mniej w nich znaczących artykułów naukowych. W jedenastu (69%) tytułach podawane są specyficzne kryteria selekcji artykułów wyłącznie dla wersji elektronicznej. Niską ocenę uzyskały też czasopisma ukazujące się jedynie w wersji elektronicznej.¹⁷

Na podstawie tych danych można wysnuć wniosek, że minie jeszcze trochę czasu nim rynek czasopism elektronicznych ustabilizuje się. Dobre tytuły ugruntuja swoją pozycję w świecie nauki, a nieistotne przestaną się ukazywać, bądź zostaną zignorowane przez środowisko naukowe.

Czasopisma elektroniczne w Journal Citation Reports

Coraz więcej elektronicznych tytułów rejestruje Journal Citation Reports. Niektóre tytuły legitymują się wysokim wskaźnikiem impact factor. Na przykład ukazujący

¹⁴ Gunther E y s e n b a c h: Journal of Medical Internet Research is now indexed in Medline. J. Med. Int. Res. 2001 vol.3 : <http://www.jmir.org/2001/3/e25> [dostęp 27.10.2003]

¹⁵ Tamże

¹⁶ Joseph P a l c a: New journal will publish without paper. *Science* 1991 Vol.253 s. 1480

¹⁷ Ann C. W e l l e r: Qualitative and quantitative measures of indexed health sciences electronic journals. *JAMA* 2002 Vol.287 nr 21 s. 2865-2866

się od 1996 r. „Frontiers in Bioscience” osiągnął – 3,063 IF, a „Molecular Vision” publikowany od 1995 r – 2,625.

Istnieje szansa, że elektroniczne czasopisma – nastawione na propagowanie rozwoju nauki, a nie na komercję – którym uda się osiągnąć wysoki poziom naukowy i wypracować skuteczną formułę recenzowania prac, będą mogły konkurować z pismami tradycyjnymi.

Powszechna dostępność czasopisma w Internecie znacznie poszerza krąg czytelników, co może mieć wpływ na wzrost liczby cytowań prac i wysoki wskaźnik wpływu (IF).

Czasopisma elektroniczne w bibliotekach naukowych

W 1998 r. w „The Serials Librarian” pisano, że czasopisma elektroniczne stanowią najważniejszy czynnik rozwoju komunikacji naukowej od czasu wynalezienia druku.¹⁸

Mają również wpływ na zmianę modelu funkcjonowania bibliotek. Zmianie ulegają tradycyjne metody pracy koncentrujące się na dokumentach drukowanych i bezpośrednim kontakcie z użytkownikiem. Coraz częściej i w większym wymiarze użytkownicy mogą liczyć na zdalne zaspokajanie swoich potrzeb informacyjnych.

Pozyskiwanie i udostępnianie czasopism elektronicznych odbywa się na innych zasadach niż tradycyjnych zbiorów bibliotecznych, które po zakupieniu przez bibliotekę stają się jej własnością. Czasopism elektronicznych nie kupuje się w tradycyjnym rozumieniu; płacimy za dostęp do określonej kolekcji czasopism w ściśle określonym czasie, który reguluje umowa licencyjna.

Po wygaśnięciu licencji zazwyczaj traci się prawo do korzystania z poprzednio dostępnych czasopism. Czasem umowy licencyjne gwarantują dostęp do określonych tytułów archiwalnych również po ustaniu umowy. Niektórzy wydawcy oferują, często za dodatkową opłatą, archiwum na dyskach optycznych. Korzystanie z takiego archiwum może wiązać się z dodatkowymi opłatami np. za każdą sporządzoną kopię artykułu biblioteka musi odprowadzić do wydawcy określoną sumę.

Większość umów licencyjnych ściśle precyzuje, jaka grupa użytkowników może korzystać z danej bazy. Zazwyczaj uprawnienia ogranicza się wyłącznie do członków instytucji zawierającej umowę licencyjną. Dostęp odbywa się jedynie w ramach sieci komputerowej danej instytucji.

Licencje zazwyczaj nie zezwalają na udostępnianie kopii z czasopism elektronicznych w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych. Jest to bardzo poważne i dotkliwe ograniczenie dla bibliotek, których misją jest pozyskiwanie i udostępnianie informacji.

¹⁸ Edward J. Valauskas : Electronic journals and their roles on the Internet. *Ser. Libr.* 1998 Vol. 33 nr 1-2

Pomimo wielu ograniczeń wiążących się z udostępnianiem czasopism elektronicznych stały się one powszechnie akceptowanym źródłem informacji.

Ich zalety to:

- szybkość publikacji i aktualizacja dokumentów (często dostępne są znacznie wcześniej od swoich odpowiedników w wersji papierowej);
- równoczesne korzystanie przez wielu użytkowników z tych samych dokumentów;
- dostęp z każdego komputera w sieci danej instytucji przez 24 godziny;
- wygodny interfejs;
- wgląd do archiwów lub materiałów źródłowych poprzez linki;
- niektóre artykuły są wzbogacone prezentacjami multimedialnymi;
- możliwość wyboru sposobu prezentacji danych lub przeszukiwania bazy.

Biblioteki polskie, podobnie jak jest to praktykowane na całym świecie, dla zakupu dostępu do czasopism online organizują się w konsorcja.

Wspólne zakupy są znacznie tańsze niż dokonywane przez poszczególne biblioteki. Inną znaczną korzyścią jest wspólny, jednolity interfejs dla całej bazy udostępnianych czasopism, często wzbogacony dodatkowymi funkcjami takimi jak: system alertowy, możliwość powiększania grafiki.

Biblioteki poza komercyjnymi bazami czasopism elektronicznych umożliwiają swoim użytkownikom dostęp do czasopism istniejących w sieci bezpłatnie. Tworzą na stronach www linki do tych zasobów lub katalogują czasopisma internetowe i udostępniają poprzez Opac.

Czasopisma elektroniczne znakomicie poszerzają ofertę bibliotek w zakresie dostępu do światowych zasobów informacyjnych.

Polskie biblioteki naukowe prenumerują od kilkudziesięciu do kilkuset tytułów czasopism zagranicznych w wersji tradycyjnej, a sieciowo udostępniają nawet kilka tysięcy tytułów.

Nie oznacza to jednak śmierci wydawnictw papierowych. Jak pisał Michael Gorman: „każdy nowy środek komunikowania potęguje i uzupełnia siłę wszystkich wcześniej istniejących środków. Wydaje się to nieuchronnym procesem pomimo faktu, że każdy nowy środek jest witany przepowiedniami, że wyeliminuje poprzednie formy komunikowania”.¹⁹

Bibliografia

Chalmers Iain, Altman Douglas G.: How can medical journals help prevent poor medical research? *Lancet* 1999 Vol. 353 s. 490-493

Delamoth Tony: Electronic journals: looking ahead. *Jour. Laryng.* Otol. 2002 Vol. 116 nr 5 s. 325

¹⁹ Michael Gorman: Przyszłość biblioteki akademickiej. *Prz. Bibl.* 1995 R. 63 z. 2 s. 152

- De la mothe Tony, Müller Marcus, Smith Richard: Pleasing both authors and readers. A combination of short print articles and longer electronic ones may help us do this. *Br. Med. J.* 1999 Vol. 318 s. 888-889
- Eysenbach Gunther: Journal of Medical Internet Research is now indexed in Medline. *J. Med. Int. Res.* 2001; 3 [dostęp: <http://www.jmir.org/2001/3/e25>]
- Gawarecki Wiktor: Czasopisma elektroniczne: charakterystyka i próba klasyfikacji. *Prz. Bibl.* 1999 R. 67 nr 3 s.142
- Gorman Michael: Przyszłość biblioteki akademickiej. *Prz. Bibl.* 1995 R. 63 z. 2 s. 147-155
- Johnson Gareth J.: Issues and policy: electronic journals strategies at the University of York. *Inform. Serv. Use* 2001 Vol. 21 s.165-172
- Kassirer Jerome P.: Journals in bits and bytes. *New Eng. Jour.* 1992 vol.19 s. 195-197
- Krysiak E.: Polskie sieciowe czasopisma elektroniczne – wykaz źródeł. *Biul. Inf. BN* 2002 nr 1 s. 24
- Palca Joseph: New journal will publish without paper. *Science* 1991 Vol. 253 s.1480
- Pindlo Wanda: Elektroniczne czasopisma i systemy elektronicznego rozpowszechniania dokumentów. *Prz. Bibl.* 1985 R. 53 z. 2 s. 227-238.
- Piotrowska Ewa, Zając Renata: Czasopisma elektroniczne w bibliotekach naukowych. <http://ebib.oss.woc.p/2002/36/piotrowska.php>[dostęp 3 października 2003]
- Song F., Eastwood A., Gibb S., Duley L.: The role of electronic journals in reducing publication bias. *Med. Inform.* 1999 Vol. 24 nr 3 s. 223-229
- Stepowicz Marek: Cechy formalne czasopism internetowych w odniesieniu do analogicznych publikacji drukowanych. Warszawa 2000 68 s.
- Teskey Patrick, Urquhart Elaine: The acceptance of electronic journals in UK higher education. *Inform. Serv. Use* 2001 Vol. 21 s. 243-248
- Uryga Anna, Stalmach Lucjan: Usługi dostępu do czasopism elektronicznych w obszarze nauk medycznych. W: Elektroniczne publikacje w bibliotekach i ośrodkach informacji: teoria i praktyka. Kraków 2001 s.155-160
- Valaskaus Edward J.: Electronic journals and their roles on the Internet. *Ser. Libr.* 1998 Vol. 33, nr 1/2
- Weller Ann C.: Qualitative and quantitative measures of indexed health sciences electronic journals. *JAMA* 2002 Vol. 287 nr 21 s. 2865-2866
- Zawado Hanna: Elektroniczne wydawnictwa ciągłe w bibliotekach. *Biul. Inf. BN* 2002 nr 3 s. 32-36
- Zuckerman A.J.: Paper and electronic journals. *J. Virol. Met.* 2001 Vol. 91 s.1-2

Mgr Eugenia Popławska
Mgr Anna Majewska-Piątkowska
Katowice – ŚAM

KATALOG CZASOPISM ELEKTRONICZNYCH W BIBLIOTECIE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W KATOWICACH

Przed kilkanaście laty, z inicjatywy pracowników Działu Informacji Naukowej BG ŚAM, podjęto prace związane z opracowaniem oraz sukcesywnym uzupełnianiem

Katalogu Czasopism Elektronicznych.

Pierwszą wersję Katalogu – na bazie udostępnianych już wprawdzie wcześniej w sieci, ale niepełnych wykazów – stanowiła alfabetyczna lista czasopism biomedycznych, zawierająca m.in. informacje o zawartości i sposobie korzystania z wykazanych w niej periodyków oraz warunkach dostępu do pełnych tekstów zamieszczanych w nich artykułów.

Dość powszechne udostępnianie przez wydawców pełnych tekstów publikacji w wersji elektronicznej było w swoim czasie zabiegiem sprzyjającym pozyskiwaniu coraz większej liczby zainteresowanych udostępnianymi tą drogą czasopismami. Jednocześnie wprowadzane stopniowo regulacje dotyczące zasad korzystania z elektronicznej wersji czasopism preferowały biblioteki prenumerujące je w formie drukowanej, ograniczając sukcesywnie pozostałym użytkownikom bezpłatny dostęp elektroniczny do pełnych tekstów. W tej sytuacji wzrastającemu popytowi na czasopisma elektroniczne towarzyszyć zaczął stopniowy spadek ich nieodpłatnej podaży.

Kolejnym etapem prac nad Katalogiem było więc wskazanie tych periodyków, które utrzymały dotychczasowe warunki. Zróżnicowane zasady udostępniania pełnych tekstów zamieszczanych w nich artykułów wymagały jednak wprowadzenia graficznych znaków, odróżniających dostępne w sieci uczelnianej czasopisma prenumerowane przez Bibliotekę Główną od czasopism pełnotekstowych, do których dostęp mają wszyscy użytkownicy Internetu, oraz czasopism, do których pełny dostęp jest odpłatny.

Opracowujący Katalog zespół zdecydował ponadto o włączeniu do niego tytułów pochodzących z baz pełnotekstowych (np. CBO OVID), platform konsorcyjnych (Blackwell), a także – w miarę ich udostępniania w sieci – elektronicznych wersji czasopism polskich. Zasoby te widoczne są w naszym serwisie bibliotecznym pod ich własnymi adresami internetowymi.

Dostęp do pełnych tekstów czasopism prenumerowanych przez Bibliotekę możliwy jest tylko w ramach sieci akademickiej. W tym celu podajemy naszym dostawcom numery IP komputerów pracujących w sieci ŚAM. Stała aktualizacja dostępów wymaga ścisłej współpracy z naszymi dostawcami, która polega na bezustannym monitorowaniu przez Dział Informacji Naukowej oraz naszych czytelników dostępu do poszukiwanych czasopism. Często zdarza się, że dostęp ten nie jest możliwy z niezależnych od nas przyczyn technicznych poza naszą siecią. Zapewnienie czytelnikom dostępu *on-line* do czasopism wymaga więc od nas bezustannej kontroli oraz wielokrotnych reklamacji.

Realizująca prenumeratę naszych czasopism firma nie tylko zapewnia nam dostęp do ich elektronicznych wersji, ale także możliwość zgłaszania reklamacji poprzez jej stronę internetową, co znacznie ułatwia i przyspiesza związane z tym procedury. Stała aktualizacja naszego Katalogu Czasopism Elektronicznych związana jest z dużym

nakładem pracy i czasu, jakich wymagają zmieniające się ciągle zasoby informacji dostępnych w Internecie.

W ostatniej fazie prac Katalog uzupełniony został o wprowadzone do baz *Medline* oraz *Embase* informacje o gromadzonych w naszych bibliotekach czasopismach (tzw. *holding*), ograniczające się w pierwotnym zamyśle do lokalizacji czasopisma, jego sygnatury oraz okresu prenumeraty, a w miarę postępu prac oraz rozwoju sieci poszerzane o dane dotyczące dostępności do pełnotekstowych wersji elektronicznych. Zawarte w tych bazach informacje o dostępie do wersji elektronicznych zostały tak zapisane, aby umożliwić czytelnikom bezpośrednie przejście do katalogu czasopism *on-line*.

W przypadku czasopism objętych prenumeratą BG, informacja o nich jest aktualna przez co najmniej rok kalendarzowy, natomiast w przypadku czasopism których dane zaczerpnięte są z innych serwisów, np. z *Free Medical Journals*, informacja ta ulega stałym zmianom, wymagając od nas nieustannego jej sprawdzania, uzupełniania i aktualizacji.

Z perspektywy czasu możemy dziś jednak stwierdzić, że cel oraz oczekiwania związane z podjętą przez nas inicjatywą zostały osiągnięte: Katalog Czasopism Elektronicznych stanowi bowiem ogromne ułatwienie zarówno dla użytkowników, jak i bibliotekarzy.

Mgr Regina Rohleder
Wrocław – PWr.

WYBRANE ELEMENTY BIBLIOTEKI WIRTUALNEJ. DIGITALIZACJA ZASOBÓW BIBLIOTECZNYCH

Nowoczesne technologie ułatwiają szeroki dostęp do wiedzy poprzez biblioteki wirtualne. Wyznaczenie celów i opracowanie koncepcji stanowią wstęp do realizacji projektu biblioteki elektronicznej. Budując bibliotekę cyfrową rozpatrujemy aspekty prawne, organizacyjne oraz technologiczne. W niniejszym wystąpieniu w skrócie przedstawiono założenia budowy takiej biblioteki oraz kilka zrealizowanych projektów bibliotek wirtualnych.

Wstęp do projektu

Przesłanki :

- Wartość intelektualna zbioru;
- Wartość merytoryczna zgodna z profilem instytucji;
- Szerokie zainteresowanie użytkowników zbiorami biblioteki;

- Odzworowanie kopii cyfrowej adekwatne do oryginału;
- Udostępnianie zbiorów intensywnie wykorzystywanych;
- Ułatwienie wyszukiwania informacji poprzez opis indeksowy i metadane;
- Udział biblioteki cyfrowej w projektach regionalnych, krajowych i innych;
- Prezentowanie dzieł unikatowych podnoszące rangę biblioteki;
- Podnoszenie prestiżu instytucji dzięki stosowaniu nowoczesnych technologii w bibliotece.

Cele:

- Archiwizacja;
- Ochrona oryginału;
- Przeglądanie i udostępnianie;
- Ewidencja zasobu.

Opracowanie koncepcji biblioteki wirtualnej:

- Rozpoznanie rodzaju materiałów bibliotecznych występujących w zasobie;
- Określenie grona potencjalnych odbiorców;
- Wyznaczenie głównych celów digitalizacji w danej bibliotece;
- Selekcja zbioru do prezentacji cyfrowej oraz ocena stanu zbioru;
- Kalkulacja kosztów procesu digitalizacji i aktualizacji zasobów cyfrowych;
- Wybór technologii procesu digitalizacji oraz odpowiedniej infrastruktury;
- Określenie struktury biblioteki cyfrowej i zawartych w niej publikacji z opisem w postaci metadanych;
- Przygotowanie udostępniania zbioru w sieci komputerowej.

Tworzenie bibliotek cyfrowych

Aspekty:

- **Prawne;**
- **Organizacyjne;**
- **Technologiczne.**

Określenie aspektów prawnych

Przestrzeganie licencji i postanowień zawartych w umowach dostawy/zakupu oraz umowach licencyjnych i konsorcyjnych w zakresie oprogramowania obsługującego jak i treści zawartych w bazach danych.

Akty prawne:

- **Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych** z dnia 4 lutego 1994 r. Dz. U. nr 94 .24.83;
- **Ustawa o bibliotekach** – z dnia 27 czerwca 1997 r. Dz. U. nr 85 poz. 539;
- **Ustawa o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym** – z dnia 8 stycznia 1993 r. Dz. U. nr 11 poz.50;
- **Ustawa o statystyce publicznej** – z dnia 29 czerwca 1995 r. Dz. U. nr 88 poz. 439;
- **Kodeks celny** – z dnia 9 stycznia 1997 r. Dz. U. 23 poz. 117.

Organizacja biblioteki cyfrowej

- Gromadzenie zasobów cyfrowych;
- Opracowywanie publikacji za pomocą metadanych;
- Udostępnianie sieciowe.

Technologia cyfrowa

- Infrastruktura sprzętowa, programowa i sieciowa;
- Digitalizacja zbiorów;
- Jednolity system zarządzania biblioteką wirtualną.

Proces digitalizacji :

- Przygotowanie materiałów do skanowania;
- Proces skanowania;
- Zapis plików archiwalnych w wybranych formatach;
- Edycja plików graficznych;
- Kompresja plików;
- Zastosowanie OCR (Optical Character Recognition) – dla wybranych publikacji;
- Zapis plików przeznaczonych do udostępniania w wybranych formatach;

Kilka przykładów formatów plików graficznych:

TIFF– Tagged Image File Format

- przydatny do obsługi skanowanych obrazów oraz bardzo dużych obrazów o wysokiej jakości

Cechy:

- Może mieć 1–, 4–, 8– lub 24 bitową głębię koloru;
- Kompresja bezstratna;
- Duże rozmiary plików.

BMP – BitMap Picture

- wewnętrzny format systemu Microsoft Windows stosowany do tła, tapet, itp.

Cechy:

- Może mieć 1–, 4–, 8– lub 24 bitową głębię koloru;
- Kompresja bezstratna;
- Duże rozmiary plików.

JPEG – Joint Photographic Experts Group

- przeznaczony przede wszystkim do zapisu fotografii cyfrowej i obsługi obrazów tonalnych

Cechy:

- Używa głównie 24 bitowej głębi koloru;
- Kompresja stratna, ale bardzo wydajna od 10:1 do 200:1 (zazwyczaj uzyskuje się współczynnik 30:1);
- Stosuje się jako metoda kompresji dla dużych plików (np. Tiff), po edycji obrazu.

- Wielokrotna kompresja wpływa na pogorszenie jakości obrazu.

GIF – Graphics Interchange Format

- format przeznaczony do rycin, wyraźnie rozgraniczonych barw, dużych obszarów obrazu o jednej barwie.

Cechy:

- Redukcja głębi barw z 24 bitowej na 8 bitową;
- Kompresja bezstratna;
- Funkcja przezroczystego tła;
- Wczytywanie obrazu z przeplotem;
- Możliwość tworzenia animacji.

PNG – Portable Network Graphics

- unowocześniona wersja GIF do zastosowań w internecie.

Cechy:

- Z głębią kolorów do 48 bitów i rozszerzoną skalą szarości;
- Bez możliwości tworzenia animacji.

Ulepszona w stosunku do Gif:

- Bardziej wydajna kompresja bezstratna;
- Funkcja przezroczystego tła;
- Wczytywanie obrazu z przeplotem;

DjVu

- dzięki wykorzystywaniu efektywnych algorytmów kompresji mała objętość plików po przy zachowaniu dobrej jakości.
- rozpakowywany przez wtyczkę „plug-in” ;
- zapewnić dostęp do „plug-in” ze strony www;
- możliwość organizacji grupy plików w wielostronicowe dokumenty (podobnie jak PDF).

System zarządzania zasobem cyfrowym:

- Tworzenie baz danych tekstu;
- Umieszczanie publikacji w strukturze bazy danych;
- Indeksowanie i zastosowanie metadanych do opisu dokumentu;
- Tworzenie odsyłaczy hipertekstowych;
- Umożliwianie przeglądania i udostępnienie publikacji na stronie www.

Adresy polskich bibliotek cyfrowych:

1. <http://www.bg.agh.edu.pl/skrypty/index.html>
2. <http://www.wbc.poznan.pl/index.html>
3. http://www.pbi.edu.pl/index__.php
4. <http://abi.amu.edu.pl/aktualnosci.php>
5. <http://vls.icm.edu.pl/>
6. <http://matwbn.icm.edu.pl/>
7. <http://przyrbwn.icm.edu.pl/>

8. <http://www.literatura.zapis.net.pl/>
9. <http://www.bilp.uw.edu.pl/prasa/index.html>
10. <http://ata.com.pl/kcc/biblioteka/>
11. <http://monika.univ.gda.pl/%7Eliterat/books.htm>
12. <http://www.bn.org.pl/ebook.htm>

Podsumowanie

- Biblioteka cyfrowa powstaje przy współpracy informatyków i bibliotekarzy, korzystać z niej może jednocześnie szerokie grono użytkowników.
- Nie jest możliwe przedstawienie jednoznacznej struktury biblioteki cyfrowej ponieważ występują różnice w:
 - rodzajach zbiorów;
 - przesłankach do tworzenia zbiorów cyfrowych;
 - zamierzonych celach;
 - organizacji;
 - procesie technologicznym.
- Należy zadbać o korelację między funkcjonującym (lub planowanym) systemem bibliotecznym a biblioteką cyfrową zapewniając spójność kodowania na każdym etapie tworzenia zbioru cyfrowego.
- Choć proces przekształcenia informacji analogowej w informację elektroniczną stale trwa, to okazuje się, że przeszkodą w rozwoju stają się ograniczenia sprzętowe, czyli zbyt mała przepustowość globalnej sieci oraz ciągły brak ujednoliconego standardu przechowywania elektronicznych wersji dokumentów.
- Ze względu na obszerność plików oprócz kompresji należy także zwrócić uwagę na optymalizację struktury bazy danych.
- Biblioteka wirtualna może łączyć informację tekstową, graficzną, sekwencje obrazów (film) oraz dźwięk w jednym przekazie multimedialnym;
- Cyfrowa biblioteka stwarza komfort użytkownikowi, który wirtualnie może odwiedzać biblioteki, przeglądać ich zasoby i korzystać z pełnych tekstów wybranych dzieł.

Mgr Urszula Puskiewicz
Białystok – AM

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA W BIBLIOTECIE GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W BIAŁYMSTOKU

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Białymstoku powstała w 1950 roku i mieści się w zabytkowych wnętrzach pałacu Branickich. Obsługuje pracowników

naukowo-dydaktycznych i studentów Akademii oraz środowisko medyczne Podlasia. Ogółem zarejestrowano ponad pięć tysięcy czytelników, z czego piątą część stanowią użytkownicy spoza Akademii, głównie lekarze i pracownicy służb medycznych z publicznych i prywatnych ośrodków zdrowia. Zasoby biblioteczne w formie prezencyjnej udostępniane są także każdemu zainteresowanemu odbiorcy – mieszkańcom regionu, naukowcom i studentom innych szkół itp. W czytelnich użytkownicy Biblioteki mają do dyspozycji ponad dziewięćdziesiąt miejsc oraz pięć stanowisk komputerowych do przeglądania zasobów elektronicznych w globalnej sieci, w tym pełnych tekstów czasopism medycznych i bibliograficznych baz danych.

Kadrę Biblioteki tworzy 24 wykwalifikowanych pracowników w tym: 5 kustoszy, 7 starszych bibliotekarzy, 4 bibliotekarzy, 2 młodszych bibliotekarzy, 3 magazynierów i 3 pracowników służby technicznej. Struktura organizacyjna obejmuje dwa działy: Oddział Obsługi Użytkownika (13 osób), Oddział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów oraz Bibliografii i Sprawozdawczości do KBN (7 osób). Pozostali pracownicy (4 osoby) tworzą pion administracyjno-techniczny.

Zbiory i źródła informacji

Zbiory biblioteczne obejmują przede wszystkim piśmiennictwo medyczne. Księgozbiór przekracza 134 tysięcy woluminów, czasopisma 82 tysięcy, a zbiory specjalne – 21 tysięcy jednostek inwentarzowych. W bieżącej prenumeracie czasopism medycznych znajduje się ponad 100 tytułów czasopism zagranicznych i ponad 300 tytułów czasopism krajowych. Czasopisma zagraniczne dostarczane w prenumeracie przez firmę A.B.E. Marketing w zdecydowanej większości udostępniane są obok formy tradycyjnej w wersji elektronicznej.

Nową jakość w świadczeniu usług biblioteczno-informacyjnych stanowią źródła elektroniczne. Ta forma dostępu do światowego piśmiennictwa medycznego realizowana była do 2002 roku wyłącznie za pośrednictwem prenumeraty na dyskach optycznych bazy MEDLINE i Polskiej Bibliografii Lekarskiej. Dopiero od roku szeroko zastosowano formę dostępu online do baz pełnotekstowych i bibliograficznych. Zrezygnowano z prenumeraty dysków CD-ROM na rzecz swobodnego dostępu do bazy MEDLINE poprzez centrum ICM oraz Polskiej Bibliografii Lekarskiej udostępnianej bezpośrednio na stronach internetowych Głównej Biblioteki Lekarskiej. Zakupiono także licencje dostępu do bazy Science Direct obejmującej pełne teksty z ponad 450 tytułów wydawnictw naukowych z zakresu nauk technicznych i medycyny. Zaletą korzystania z tej bazy jest precyzyjny i prosty w obsłudze mechanizm wyszukiwawczy oraz całodobowy dostęp do interesujących materiałów ze wszystkich komputerów sieci akademickiej. Zakupiono także jednostanowiskową licencję dostępu do informacji bibliograficznej i abstraktów w bazie Current Contents w ramach serii Life Sciences i Clinical Medicine, indeksujących piśmiennictwo z ponad 2000 tytułów czasopism poświęconych wielu dyscyplinom nauk medycznych i ścisłych.

Biblioteka stara się powiększyć ofertę dostępu do elektronicznych źródeł informacji naukowej. Obecnie rozważany jest zakup licencji dostępowych do pełnych tekstów czasopism medycznych udostępnianych przez firmę Proquest Information & Learning (baza Medical Library).

Osobną kategorię źródeł informacji stanowią katalogi biblioteczne. Od 1995 roku zaczęto tworzyć katalogi w systemie komputerowym. Obecnie baza komputerowa zawiera kompletną informację o książkach wydanych po 1990 roku i obejmuje prawie 60% księgozbioru wydawnictw zwartych (opracowano 26 527 rekordów bibliograficznych i 77 925 rekordów zasobów).

Uruchomienie automatycznych katalogów spowodowało zamknięcie katalogów kartkowych. Przyjęto zasadę melioracji katalogów kartkowych i usuwania z nich kart katalogowych tych zbiorów, które opisano w bazie komputerowej.

Komputeryzacja

Jak zaznaczono wyżej proces komputeryzacji Biblioteki rozpoczął się w połowie lat dziewięćdziesiątych. Jej doświadczenia w tym zakresie podobne są do doświadczeń innych bibliotek naukowych w Polsce. Zaczęto od tworzenia bazy katalogowej. Starano się pozyskać środki finansowe na zakup zintegrowanego systemu bibliotecznego, dostosowanego do obowiązujących standardów światowych w zakresie przetwarzania i wymiany danych maszynowych, udostępniania informacji w globalnej sieci. W 1997 roku dzięki ścisłej współpracy bibliotek naukowych w Białymstoku zakupiono system Aleph 330, który równolegle wdrażany był w Akademii Medycznej, Politechnice Białostockiej i Uniwersytecie w Białymstoku. W projekcie tym korzystano z infrastruktury Politechniki Białostockiej, gdzie zlokalizowano system obsługujący trzy duże biblioteki naukowe. Wykorzystywano terminale tekstowe i łącza internetowe do komunikacji z centrum. Podobne terminale udostępniano użytkownikom Biblioteki, z czasem jednak zaczęto je wymieniać na nowoczesne mikrokomputery i stacje multimedialne. Rozwój sieci bibliotecznych i upowszechnienie technik komputerowych spowodował decentralizację systemu bibliotecznego białostockich bibliotek naukowych.

Akademia Medyczna w Białymstoku z końcem 2002 roku pozyskała znaczne fundusze finansowe na modernizację i informatyzację Biblioteki. Z tych środków zakupiono m.in. serwer biblioteczny z systemem Red Hat 7.2 i nową wersję systemu ALEPH 500. System oddano do użytku z początkiem roku akademickiego 2003/2004. Wdrożono do eksploatacji prawie wszystkie moduły systemu takie, jak: katalogowanie, gromadzenie, opracowanie czasopism, udostępnianie. Pozostaje jednak do rozwiązania problem kartotek haseł wzorcowych i konieczność nawiązania współpracy z NUKAT oraz wdrożenie modułu wypożyczalni międzybibliotecznej.

Obecnie w lokalnej sieci bibliotecznej pracuje się ponad 20 nowoczesnych mikrokomputerów, 8 drukarek laserowych, urządzenie wielofunkcyjne do skanowania i kserowania materiałów bibliotecznych Toshiba e-sStudio35, kolorowy skaner

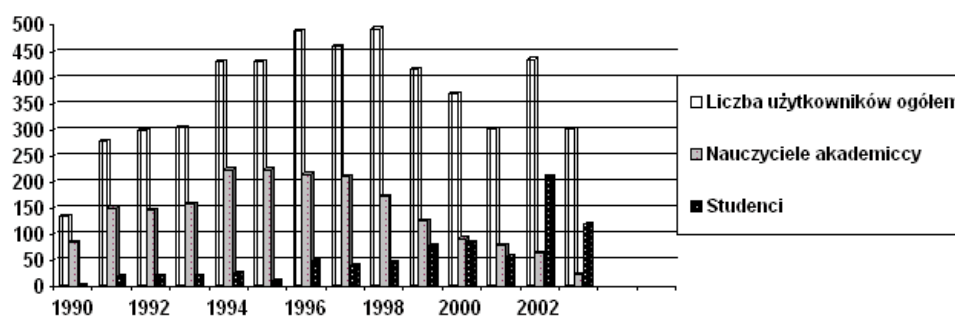
Plustek, 4 czytniki kodów paskowych. Połowa komputerów przeznaczona jest dla użytkowników Biblioteki. W okresie wzmożonych wypożyczeń (początek semestru zimowego i letniego) rejestracja zwrotów i wypożyczeń odbywa się na trzech stanowiskach komputerowych. Poza tymi okresami wypożyczalnia ogranicza się do jednego stanowiska. Wykorzystanie kodów kreskowych na materiałach bibliotecznych i kartach bibliotecznych znacznie przyspieszyło automatyzację wypożyczeń.

Podobnie jak inne biblioteki w kraju Biblioteka AMB utrzymuje własny serwis informacyjny na stronach internetowych (<http://biblioteka.amb.edu.pl/>). Aktualizowany jest na bieżąco i zawiera wiele informacji dotyczących zbiorów bibliotecznych, oferuje dostęp do katalogów, medycznych i bibliograficznych baz danych oraz innych, publicznych zasobów medycznych. Utrzymanie serwisu wspomagane jest profesjonalnym oprogramowaniem do projektowania stron WWW Macromedia Dreamweaver i projektowania multimediów - Macromedia Flash.

Usługi biblioteczne i informacyjne

W strukturze organizacyjnej Biblioteki nie ma wydzielonego oddziału informacji naukowej. Prowadzeniem działalności informacyjnej i usługowej zajmują się głównie pracownicy Działu Obsługi Użytkownika, którzy mają bezpośredni kontakt z czytelnikami. W czytelni czasopism funkcjonuje wydzielone stanowisko usługowe do sprządzania zestawień bibliograficznych na żądany temat, w oparciu o elektroniczne źródła informacji bibliograficznej, którymi dysponuje Biblioteka. Realizowanie zestawień bibliograficznych w oparciu o bazę Medline rozpoczęto w 1990 roku, natomiast w 1996 roku poszerzono materiał źródłowy o Polską Bibliografię Lekarską. W 2003 roku zaczęto wykorzystywać formę dostępu on-line oraz uaktywniono sieciowy dostęp do Current Contents Connect i pełnych tekstów w Science Direct. Liczba użytkowników ogółem z uwzględnieniem dwóch podstawowych grup użytkowników – pracowników naukowych i studentów AMB została zaprezentowana na wykresie nr 1.

Wykres nr 1 Ilość użytkowników, korzystających z usługi sporządzania zestawień bibliograficznych w latach 1990-2003

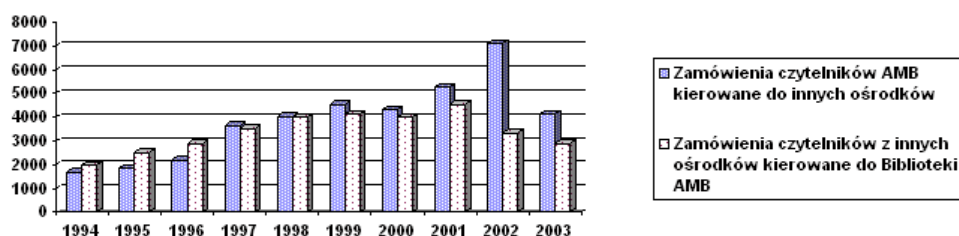
Z powyższych danych wynika, że coraz rzadziej korzystają z pomocy sporządzania zestawień bibliograficznych do tematów badawczych pracownicy naukowi, natomiast wzrasta zainteresowanie studentów tą usługą informacyjną. W ocenie bibliotekarzy związane to jest z upowszechnieniem technik wyszukiwawczych w systemach on-line oraz swobodnym dostępem do źródeł z komputerów sieci akademickiej. Pracownicy samodzielnie realizują wyszukiwanie piśmiennictwa medycznego, korzystając z komputerów w swoich zakładach naukowych. Wzrost liczby studentów powodowany jest otwarciem nowych kierunków studiów, kończących się napisaniem pracy magisterskiej bądź licencjackiej. Rezultaty wyszukiwań bibliograficznych są dostarczane użytkownikom w sposób tradycyjny (drukowane zestawienia) lub przesyłane elektronicznie pod wskazany adres email.

Środowisku naukowemu zaproponowano także dodatkową usługę dostarczania najnowszych wykazów publikacji z wybranej dziedziny, czy dyscypliny naukowej z bazy Current Contents, oparty na mechanizmie tzw. alertingu. Zainteresowani przekazują bibliotekarzom swoje profile wyszukiwawcze z określonymi słowami kluczowymi, natomiast ci w odstępie cotygodniowym sprawdzają pod tym kątem zawartość bazy i przesyłają aktualne zestawienia odbiorcom. Instrukcja wyszukiwawcza jest zapisana w pamięci komputera i na jej podstawie, uruchamia się cyklicznie zapytania według określonych (stałych) kryteriów.

Z początkiem 2003 roku Biblioteka zakupiła kopiarkę cyfrową z funkcją skanowania – Toshiba e-Studio 35 i dołączyła do systemu elektronicznej dystrybucji artykułów z czasopism medycznych doc@med. Mimo, że dołączyła do tego systemu jako jedna z ostatnich, osiąga bardzo dobre rezultaty w realizacji zamówień spływających z innych ośrodków medycznych. Od początku roku (stan na dzień 4.11.2003) zrealizowała 2513 zamówień, co stanowi 15,8 % ogólnej liczby zrealizowanych w systemie zleceń. Średnio dziennie wykonuje się 11 przesyłek w formacie PDF.

Forma elektronicznego dostarczania kopii wybranych artykułów z czasopism medycznych zaczyna także dominować w realizacji zamówień w wypożyczalni międzybibliotecznej. Biblioteka współpracuje ze 105 instytucjami medycznymi. Statystykę wypożyczalni międzybibliotecznej w latach 1994-2003 przedstawia wykres nr 2.

Wykres nr 2 Statystyka wypożyczalni międzybibliotecznej w latach 1994-2003

Chociaż dane za 2003 rok są niepełne (stan na koniec października) wyraźnie zanotowano spadek zamówień międzybibliotecznych w tradycyjnej wymianie spowodowany uruchomieniem usługi doc@med. Dotyczy to przede wszystkim realizacji zamówień międzybibliotecznych dotyczących piśmiennictwa krajowego. Ogółem czytelnicy Biblioteki AMB korzystali z pomocy innych ośrodków w realizacji 4 121 zamówień, z czego 537 zleceń obsłużono poprzez system doc@med. Jeszcze większy wzrost dotyczył realizacji zamówień kierowanych przez inne ośrodki do Biblioteki AMB. Ogółem obsłużono 2907 zleceń z czego 2200 stanowiły zamówienia z doc@med.

W ramach działalności informacyjnej Biblioteka realizuje szkolenia z przysposobienia bibliotecznego dla studentów podejmujących naukę w Akademii. Początkowo organizowano szkolenia w małych grupach, korzystając z pomieszczeń czytelni. Ze względu na znaczący wzrost liczby studentów pierwszego roku zmieniono organizację szkoleń. Zajęcia prowadzone są w dużej auli mieszczącej ponad 200 osób i są wspomagane prezentacjami komputerowymi z wykorzystaniem rzutnika. Dzięki temu znacznie zredukowano ilość grup szkoleniowych i usprawniono obsługę szkoleń.

Dużym zainteresowaniem środowiska naukowego cieszą się praktyczne pokazy metod wyszukiwawczych w bibliograficznych i pełnotekstowych bazach danych. Biblioteka stara się zapraszać na te pokazy przedstawicieli firm oferujących dostęp do określonych źródeł. W trakcie prezentacji zainteresowani mogą uzyskać bezpośrednio od dystrybutora, czy producenta wiele szczegółowych informacji na temat oferowanego systemu i mechanizmów jego funkcjonowania.

Na co dzień pracownicy Oddziału Obsługi Użytkownika starają się służyć pomocą indywidualnym użytkownikom w zakresie korzystania ze zbiorów bibliotecznych. Dotyczy to zarówno informacji katalogowej, bibliograficznej czy też instruktażu korzystania ze zintegrowanego systemu bibliotecznego Aleph 500. Często demonstrowana jest obsługa katalogu on-line, zasady autoryzacji w systemie lub w jaki sposób zdalnie, poprzez sieć komputerową sprawdzać stan konta czytelnika. Coraz częściej użytkownicy komunikują się z administratorem systemu zgłaszając swoje uwagi odnośnie jego działania i usprawnienia funkcjonalności.

Działalność dokumentacyjna i sprawozdawczość

Biblioteka prowadzi rejestr publikacji pracowników naukowych AMB od 1993 roku w oparciu o system Expertus. Bibliografia dorobku naukowego uczelni prezentowana jest na stronach internetowych i zawiera 12 297 opisów prac. System umożliwia sporządzanie pełnej statystyki bibliometrycznej z uwzględnieniem wskaźnika Impact Factor i punktacji KBN. Analiza bibliometryczna wykorzystywana jest w sprawozdawczości i ocenie parametrycznej jednostki oraz w rocznym rankingu dorobku naukowego pracowników, który sporządzany jest na potrzeby Akademii.

W systemie ALEPH 500 udostępniono także inną bazę rejestrującą prace licencjackie, magisterskie i doktorskie AMB od 1960 roku. System umożliwia wyszukiwanie prac według roku obrony, autorów, promotorów czy jednostek organizacyjnych Akademii. Obecnie komputerowa baza zawiera ponad 3 tysiące opisów.

Kierunki rozwoju

Plan rozwoju Biblioteki koncentruje się na poprawie jej infrastruktury technicznej. Zabytkowe wnętrza wymagają remontów i zmiany wyposażenia. Brak dodatkowych powierzchni magazynowych wymusza konieczność instalacji regałów kompaktowych. Planuje się także zainstalować system elektronicznego zabezpieczenia zbiorów w oparciu o bramkę elektroniczną i kody magnetyczne. Modernizacji wymaga sieć logiczna. Należy zwiększyć ilość punktów dostępowych i tym samym zwiększyć ilość stanowisk komputerowych przeznaczonych użytkownikom. Biblioteka zainteresowana jest tworzeniem i udostępnianiem archiwów materiałów dydaktycznych w formie elektronicznej oraz wzbogacaniem komputerowego katalogu o dodatkowe elementy takie, jak: skanowane spisy treści przejęte z treści nowych nabytków, abstrakty i inne.

Mgr Halina Wanatowska
Bydgoszcz – AM

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII MEDYCZNEJ IM. LUDWIKA RYDYGIERA W BYDGOSZCZY. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Bydgoszczy, podobnie jak sama Akademia Medyczna, jest najmłodszą placówką tego typu w kraju. Powstała w 1984 r., przedtem od 1975 r. była filią Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku.

Praca bibliotekarza zawsze była związana z udzielaniem informacji począwszy od pomocy w wyszukiwaniu pozycji w katalogu a skończywszy na tekstach w formie elektronicznej. W udzielaniu i przygotowywaniu informacji dla czytelników biorą udział wszyscy pracownicy naszej biblioteki. Są to informacje o oferowanych przez dostawców książkach, sposobie prenumeraty czasopism, wyszukiwaniu w katalogach, regulaminie korzystania ze zbiorów, sposobach wyszukiwania potrzebnych tekstów w internecie i bazach danych. Bibliotekarz udziela informacji wszędzie tam, gdzie spotyka się z czytelnikiem, a więc w wypożyczalni, czytelnich, Pracowni Komputerowej, odpisuje na e-maile, odpowiada na telefoniczne zapytania.

Zapotrzebowanie na różnego rodzaju informacje w bibliotekach systematycznie wzrasta i pracownicy biblioteki coraz więcej czasu poświęcają na przygotowywanie informacji dla użytkowników i docieranie do źródeł potrzebnych do wykonywania tej pracy.

Stan obecny

W Bibliotece Akademii Medycznej w Bydgoszczy w 2002 roku w miejsce Sekcji Informacyjno-Bibliograficznej powołany został Dział Informacyjno-Bibliograficzny, gdzie skupia się obecnie większość prac informacyjnych.

Dział dysponuje dwoma pomieszczeniami, z których jedno przeznaczone jest do pracy wewnętrznej zatrudnionych w dziale bibliotekarzy a drugie to Pracownia Komputerowa. W pracowni udostępniamy bazy komputerowe bibliograficzne i pełnotekstowe a także internet do celów dydaktycznych i naukowych oraz wydawnictwa elektroniczne, jak informatory, słowniki, atlasy. Jest również możliwość korzystania z pakietu programów biurowych. Pracownicy i studenci mogą także prowadzić poszukiwania materiałów w swoich miejscach pracy (katedrach i klinikach, części akademików), ponieważ bazy udostępniamy w naszej sieci akademickiej.

W Pracowni Komputerowej znajduje się 7 komputerów PC udostępnianych czytelnikom i jeden komputer przeznaczony do pracy bibliotekarza (sporządzanie kwerend, wyszukiwanie pełnych tekstów artykułów z baz, obsługa poczty elektronicznej, itp.) oraz 2 drukarki laserowe (druk czarno-biały) i 1 atramentowa (druk kolorowy). Cztery komputery posiadają nagrywarki CD a jeden stację DVD.

Część komputerów w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym ma zainstalowany system operacyjny Windows 98 (z internet explorerem wersje 6) i pakiet Microsoft Office 2000, część natomiast Windows XP i Microsoft Office XP, plus programy do nagrywania CD i inne niezbędne do korzystania z baz i wydawnictw elektronicznych, także programy potrzebne do pracy bibliotekarskiej.

Poza komputerami w Pracowni Komputerowej czytelnicy mogą korzystać z 5 komputerów w Wypożyczalni, gdzie jest dostęp do katalogu SOWY, stron internetowych portali medycznych i tych baz, do których Uczelnia ma wykupiony dostęp.

Zakres czynności informacyjnych biblioteki

- Ekspozycje nowych książek w pomieszczeniu wypożyczalni, wywieszanie w gablotkach informacji dotyczących biblioteki a także innych mogących zainteresować pracowników i studentów, np. o konkursach na prace magisterskie.
- Udzielanie informacji bibliograficznych i rzeczowych w oparciu o dostępne wydawnictwa informacyjne, szczególnie elektroniczne. Udzielamy informacji zarówno na miejscu w bibliotece jak również telefonicznie, pisemnie i coraz częściej pocztą elektroniczną.

- Sporządzanie kwerend dla pracowników służby zdrowia i innych osób zainteresowanych problematyką z zakresu nauk medycznych na podstawie posiadanych materiałów, wyszukiwanie i nagrywanie na CD artykułów z czasopism elektronicznych i innych tekstów do prac naukowo-badawczych i dydaktycznych.
- Udostępnianie w Pracowni Komputerowej baz i internetu w celach dydaktycznych i naukowych.

Aktualnie udostępniamy następujące bazy:

Bibliograficzne: *Medline, Embase, Polską Bibliografię Lekarską, Bibliografię Publikacji Pracowników Akademii Medycznej w Bydgoszczy, Current Contents/Life Science*;

Pełnotekstowe: *Proquest Medical Library, Proquest Science and Technology, bazy EBSCO (konsorcjum: Academic Search Premier, Health Source/Consumer Edition, Health Source/Nursing/Academic Edition), The CINAHL Database, Springer-Link, Science Direct*.

Co roku systematycznie wzrasta liczba przeszukiwań w bazach i ilość skopiowanych artykułów z czasopism elektronicznych. W najpopularniejszej wśród naszych czytelników bazie bibliograficznej Medline znacząco zwiększyła się ilość przeszukiwań, w I półroczu bieżącego roku w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego, podobnie jest z pełnotekstową bazą Proquest Medical Library. Znacznie natomiast wzrosło zainteresowanie Academic Search Premier – w I półroczu 2003 r. wykorzystano więcej pełnych tekstów niż przez cały rok 2002.

- Zajęcia ze studentami i innymi grupami zainteresowanych osób z zakresu podstaw informacji naukowej i praktycznego korzystania z elektronicznych źródeł informacji oraz dla studentów I roku zajęcia z przysposobienia bibliotecznego.
- Prowadzenie praktyk dla studentów bibliotekoznawstwa.
- Współudział w redagowaniu biuletynu informacyjnego Uczelni *Wiadomości Akademickie* – pracownik biblioteki jest sekretarzem redakcji i autorem relacji z imprez organizowanych przez organizacje medyczne i Akademię Medyczną w Bydgoszczy, na łamach biuletynu publikujemy artykuły o pracy biblioteki i oferowanych usługach.
- Udział w organizowanych przez Uczelnię imprezach popularyzujących osiągnięcia współczesnej medycyny (np. w roku bieżącym *Ogólnopolski Dzień Nauki*); przygotowywanie prezentacji elektronicznych źródeł informacji z zakresu różnych specjalności medycznych na potrzeby odbywających się w Bydgoszczy zjazdów lekarzy specjalistów a także pokazy praktycznego ich wykorzystania.
- Opracowywanie i przygotowywanie do druku Bibliografii Publikacji Pracowników Akademii Medycznej w Bydgoszczy, liczącej obecnie ponad

6000 rekordów. Przygotowywanie danych dotyczących biblioteki i jej zasobów dla potrzeb władz Uczelni, Działu Nauki, wypełnianie ankiet napływających do Biblioteki.

- Sporządzanie analizy bibliometrycznej i opracowywanie cytowań.
- Rozbudowa i aktualizacja strony internetowej Biblioteki.
- Sporządzanie wykazów do Centralnego Katalogu Książek Zagranicznych i Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych Biblioteki Narodowej.

Usprawnienie działalności

- Wydłużenie godzin otwarcia biblioteki w soboty a także wprowadzenie dyżurów w niedziele w celu zapewnienia czytelnikom – w tym również studentom studiów zaocznych – możliwości szerszego korzystania ze zbiorów Biblioteki.
- Dalsze aktywne uczestnictwo w działalności Uczelni (wydawnictwa i inne imprezy naukowe i popularno-naukowe).
- Doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników poprzez udział w konferencjach i szkoleniach tematycznie związanych z informacją naukową, lekturę fachowych tekstów, w tym również publikowanych w internecie.
- Zwiększenie częstotliwości ukazywania się *Wiadomości Akademickich* (obecnie kwartalnik), zaangażowanie do współpracy w ich redagowaniu większej ilości osób nie tylko z Biblioteki.
- Badanie potrzeb użytkowników poprzez przeprowadzanie ankiet, ich analiza i – w miarę możliwości – realizacja postulatów zgłaszanych przez respondentów.
- Systematyczne informowanie czytelników o nowościach w Bibliotece na naszej stronie internetowej (nowe książki, zbiory specjalne, bazy).

Planowany rozwój

- Powiększenie Pracowni Komputerowej, zwiększenie ilości komputerów dla użytkowników, wyposażenie większej ilości PC w nagrywarki, aktualizacja oprogramowania, zakup skanera.
- Utworzenie Sekcji Bibliograficznej (zatrudnienie w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym dodatkowo jednego bibliotekarza)
- Rozbudowa programu EXPERTUS poprzez zakup i instalację dodatkowych modułów (analiza do KBN, cytowania).
- Zakup zintegrowanego systemu bibliotecznego HORIZON (2003), który zastąpi obecnie używany program SOWA.
- W miarę możliwości finansowych zapewnienie czytelnikom dostępu do większej ilości baz bibliograficznych, pełnotekstowych i faktograficznych.
- Zwiększenie zakupu wydawnictw w formie elektronicznej.

- Współpraca z bibliotekami regionu i bibliotekami medycznymi, głównie poprzez udział w konsorcjum, wspólne organizowanie szkoleń, zakup oprogramowania.

Mgr Teresa Kurdziel

Mgr Aleksandra Hallmann-Mikołajczak

Gdańsk – AM

ODDZIAŁ OPRACOWANIA RZECZOWEGO I INFORMACJI NAUKOWEJ BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W GDAŃSKU

Informacja Naukowa w Bibliotece Głównej AMG działa w ramach Oddziału Opracowania Rzeczowego i Informacji Naukowej. Jest to połączenie logiczne, ponieważ bibliotekarze pracujący przy tematowaniu książek do katalogu przedmiotowego są specjalistami w zakresie słowników haseł przedmiotowych i Tezaurusu Medycznego oraz MESH. Ich wiedza przekłada się na efektywne wyszukiwanie informacji z baz danych (PBL, Medline, kiedyś również Index Medicus) oraz z katalogu przedmiotowego biblioteki. W Oddziale pracują 4 osoby (w tym kierownik). 3 osoby znają bardzo dobrze język angielski, dwie pracują również przy tematowaniu nabytków do katalogu przedmiotowego. Ponieważ musimy zapewnić obsługę Czytelni przez 7 dni jesteśmy wspomagani przez jednego bibliotekarza specjalistę od baz czasopism w wersji elektronicznej.

Czytelnia Informacji Naukowej została wyodrębniona jako osobne pomieszczenie w 1981 roku i wyposażona w część stolików dla czytelników. Pierwszy komputer jaki zakupiono do Biblioteki stanął właśnie w Czytelni Informacji Naukowej w 1991 roku. Przeznaczony był do korzystania z bazy Medline (baza obejmowała ostatnie 10 lat). Wszystkie kwerendy wykonywali bibliotekarze. Nastąpił wtedy oszałamiający wzrost ilości opracowywania kwerend, z około 50-70 rocznie w poprzednich latach do prawie 2000 w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych. Początkowo wyszukane publikacje były drukowane, następnie nagrywane na dyskietki.

Obecni Czytelnia Informacji Naukowej wyposażona jest w cztery stanowiska komputerowe przeznaczone do korzystania z wszystkich baz danych oraz czasopism elektronicznych dostępnych w sieci AMG. Posiada także miejsca do czytania literatury drukowanej i przeglądania podręcznego księgozbioru. Dodatkowe dwa komputery

przeznaczone są do pracy dla bibliotekarzy Informacji Naukowej oraz jeden komputer dla pracownika Wypożyczalni Międzybibliotecznej – bowiem te dwie agendy znajdowały się zawsze obok siebie.

W Czytelni udostępniamy następujące bazy:

- PBL
- Medline – OVID
- Embase – OVID
- Current Contents Life Sciences
- Journal Citation Reports (ISI)
- Proquest Digital Dissertations (USA)
- Internetowe Archiwum Prasowe
- Czasopisma pełnotekstowe w wersji elektronicznej
- Bazy własne w Internecie:
 - Bibliografia Publikacji Pracowników Naukowych AMG
 - Ranking Pracowników, Wydziałów i Jednostek
 - Wykaz Nowych Nabytków Zagranicznych
 - Katalog SOWA on-line
- Podręczniki i atlasy na płytach CD
- Pakiet MS Office

W ramach upowszechniania się komputeryzacji w AMG – coraz więcej pracowników i studentów uzyskiwało dostęp do baz danych i próbowało samodzielnie wyszukiwać piśmiennictwo. Pracownicy Czytelni prowadzili i nadal prowadzą szkolenia indywidualne przy komputerach – w rezultacie malało zapotrzebowanie na wykorzystywanie kwerend na zlecenie. W roku 2002 wykonaliśmy ich tylko 517, natomiast przeszkoliliśmy indywidualnie przy komputerach około 1200 czytelników. Wykonane kwerendy nagrywamy na dyskietki i płyty CD, a także coraz częściej przesyłamy je pocztą elektroniczną. Do zadań naszego Oddziału należy również: redagowanie strony internetowej, przygotowywanie wystaw nowości oraz wystaw tematycznych, organizacja i prowadzenie praktyk studentów bibliotekoznawstwa, a także prowadzenie innych szkoleń.

Prowadzimy: bieżące szkolenia indywidualne, grupowe szkolenia z baz danych dla słuchaczy Studium Doktoranckiego, szkolenia z przysposobienia bibliotecznego dla studentów pierwszego roku. W październiku tego roku przeszkoliliśmy prawie 800 studentów, w grupach 20 osobowych.

Od grudnia tego roku rozpoczynamy grupowe szkolenia użytkowników Informacji Naukowej. Szkolenia początkowo będą przeprowadzane dla osób zainteresowanych wyszukiwaniem w PBL, Medline i Embase oraz w bazach czasopism w wersji elektronicznej. Grupa szkoleniowa będzie liczyła nie więcej niż 10 osób i w czasie jednego 45 minutowego szkolenia zapozna się z wybraną wcześniej bazą.

Umożliwia nam to dopiero, co otwarta Pracownia Multimedialna wyposażona w 10 komputerów.

Wydaje się, że położenie nacisku na szkolenia użytkowników Informacji jest właściwym kierunkiem działania w powstającym społeczeństwie informacyjnym.

Tak Czytelnia Informacji Naukowej jak i Pracownia Multimedialna są szeroko dostępne dla czytelników: od godziny 9.00 rano do 19.45 w dni powszednie, w soboty od 9.00 do 15.00 oraz w niedziele od 10.00 do 13.30. Jeszcze w 2001 roku Czytelnia Informacji Naukowej była nieczynna w niedziele. Obecnie przy tak dużej liczbie studentów byłoby to nie do pomyślenia. Średnia ilość wizyt w Czytelni Informacji Naukowej to 30 osób, natomiast w Pracowni Multimedialnej 60.

Prawo do korzystania z obu Czytelni mają pracownicy i studenci AMG oraz innych uczelni naukowych Trójmiasta, a także lekarze z całego regionu gdańskiego.

Za szkolenia oraz wykonywanie kwerend nie pobieramy opłat. Taka jest decyzja władz Uczelni.

Dyżury w Pracowni Multimedialnej obsadzane są na zmianę z pracownikami Czytelni Czasopism, obok której Pracownia się znajduje.

Mgr Anna Majewska-Piátkowska

Mgr Eugenia Popławska

Katowice – ŚAM

PREZENTACJA DZIAŁU INFORMACJI BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W KATOWICACH

Biblioteka ŚAM powstała równocześnie z Uczelnią w 1948 roku w Rokitnicy. W następnych latach szybko rozwijająca się Akademia powoływała nowe wydziały na terenie województwa katowickiego: w Zabrze, Katowicach i Sosnowcu. W 1964 r. powołano Bibliotekę w Katowicach i zlokalizowano ją w budynku przy ul. Poniatowskiego 15. Biblioteka w Katowicach pełniła od początku funkcję Biblioteki Głównej ŚAM. W nowej strukturze Biblioteki zorganizowano m.in. Dział Bibliograficzno-Informacyjny, którego działalność zaspokajała potrzeby informacji naukowej katowickiego środowiska akademickiego i medycznego.

Od roku 1975 Dział Informacyjno-Bibliograficzny skupiał się przede wszystkim na wydawaniu bieżącej Bibliografii Pracowników SAM oraz retrospektywnym uzupełnieniem wydawnictwa za lata 1948-1975.

Informację naukową prowadzono przy wykorzystaniu drukowanych medycznych źródeł bibliograficznych (np. Index Medicus, Current Contents, Excerpta Medica,

Polska Bibliografia Lekarska itd.), wykonując na zamówienia zestawienia tematyczne. Pośredniczono również w zamawianiu pierwszych zestawień tematycznych wykonywanych komputerowo przez Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie.

Zakup i wdrażanie przez własną bibliotekę programów komputerowych pozwoliło usprawnić opracowanie Bibliografii, a wprowadzenie baz danych na CD-rom'ach (Medline), umożliwiło wykonywanie komputerowych zestawień tematycznych z piśmiennictwa światowego w naszej bibliotece, tym samym podniosła się jakość i szybkość usług informacyjnych.

Kolejnym krokiem ułatwiającym dostęp do informacji było założenie w uczelni internetu. W roku 1996 z Działu Informacyjno-Bibliograficznego wyodrębniona została Sekcja Informacji Naukowej z Czytelnią Komputerową, w której zainstalowano 8 komputerów dla użytkowników. Większość prenumerowanych przez Bibliotekę baz rozpoczęto udostępniać sieciowo. Równocześnie prowadzono intensywne szkolenia z obsługi baz medycznych oraz sprawnego korzystania z internetu medycznego dla studentów i lekarzy.

W roku 2002 Biblioteka otrzymała nowe pomieszczenia do których przeniesiony został m.in. Dział Informacyjno-Bibliograficzny z Czytelnią Komputerową.

W związku z powiększeniem powierzchni użytkowej możliwe stało się urządzenie sali szkoleniowej z sześcioma stanowiskami komputerowymi. Warunki szkolenia użytkowników uległy znacznej poprawie. Jednorazowo możemy bowiem przeszkolić większą niż dotychczas liczbę osób, nie utrudniając czytelnikom pracy przy komputerach w czytelni.

Szkolenia w zakresie korzystania z baz danych posiadanych przez Bibliotekę oraz korzystania z różnych możliwości jakie daje dzisiaj biblioteka wirtualna i internet przeprowadzane są nieodpłatnie dla kilkusobowych grup lub osób indywidualnych.

Coraz większa ilość zadań jakie stawia Uczelnia przed Biblioteką a związanych z oceną bibliometryczną pracowników naukowych sprawiła, że w roku 2003 Dział Informacyjno-Bibliograficzny został podzielony na Dział Bibliografii i Bibliometrii oraz Dział Informacji Naukowej.

Obecnie w Dziale Informacji Biblioteki Głównej ŚAM w ramach podstawowej działalności wykonywane są zestawienia tematyczne dla pracowników naukowych ŚAM, lekarzy i studentów naszej uczelni oraz spoza niej. Rocznie wykonywanych jest ok. 2000 zestawień z piśmiennictwa polskiego (Baza BIBLIO) oraz światowego (bazy: Medline, Embase i in.).

Dotarcie do źródeł, czyli pełnych tekstów artykułów, ułatwia umieszczona w bazach informacja o lokalizacji poszczególnych pozycji tzw. medical library holding, opracowywany i wprowadzany od kilku lat przez pracowników Działu.

W zakres obowiązków wchodzi również tworzenie strony domowej Biblioteki oraz jej aktualizacja.

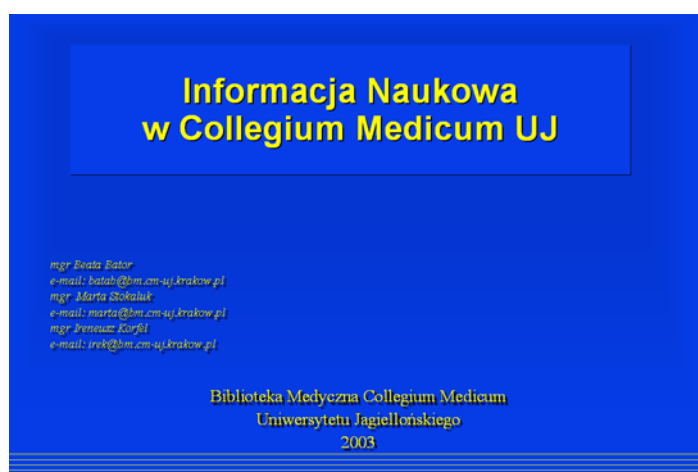
Strona umożliwia korzystanie z baz danych prenumerowanych przez Bibliotekę Główną oraz z elektronicznego katalogu zbiorów ALEPH. Na stronie zamieszczono również, między innymi, Bibliografię Pracowników ŚAM, opracowane przez pracowników Działu elektroniczne wersje Biuletynu Informacyjnego ŚAM i Wiadomości Lekarskich, materiały niezbędne do parametryzacji i bibliometrii.

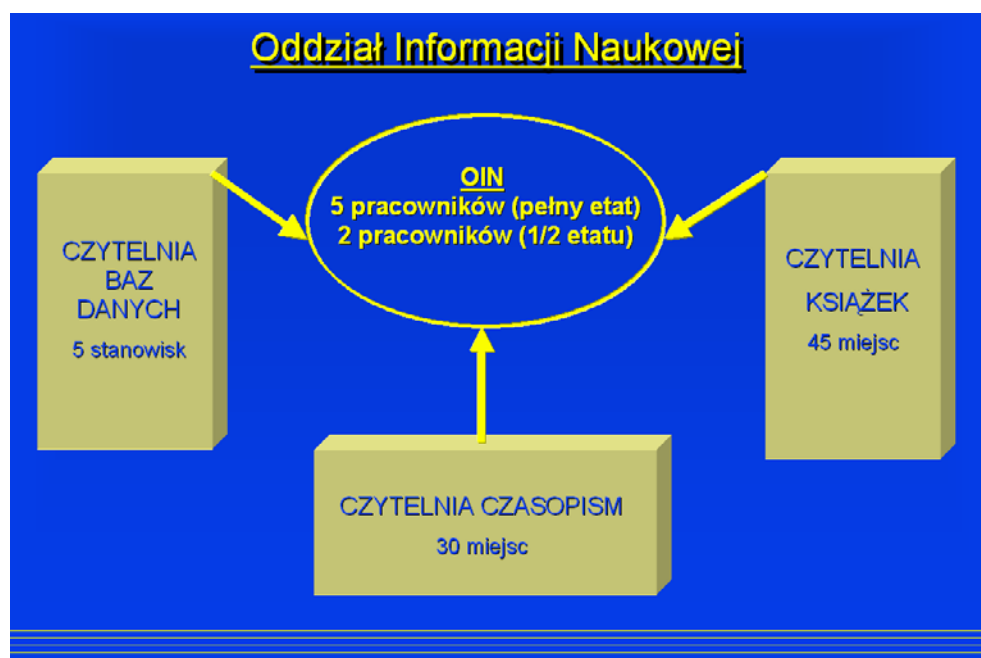
Od trzech lat na stronie internetowej Biblioteki istnieje utworzony i opracowany w Dziale Informacji Naukowej Katalog Czasopism Elektronicznych zawierający około 1800 tytułów o różnym stopniu dostępności do pełnych tekstów. Katalog ułożony jest w porządku alfabetycznym i przedmiotowym oraz według wydawców. Jest on stale uzupełniany o nowe tytuły czasopism medycznych i nauk pokrewnych, dodawane są także elektroniczne wersje tytułów od lat istniejących w wersji drukowanej. Strona ta cieszy się dużą popularnością o czym świadczy ilość odwiedzin.

Dzięki rozwojowi internetu dostęp do informacji staje się coraz łatwiejszy, a ilość użytkowników naukowej informacji medycznej wzrasta. Przed Działem Informacji Naukowej stoją nowe zadania – zarządzanie informacją naukową dostępną poprzez internet czyli tworzenie biblioteki wirtualnej własnej uczelni oraz intensywne szkolenie studentów i lekarzy chcących racjonalnie wykorzystywać oferowane możliwości.

Mgr Beata Bator
Mgr Marta Stokulak
Mgr Ireneusz Korfel
Kraków – CM UJ

INFORMACJA NAUKOWA W COLLEGIUM MEDICUM UNIwersYTETU Jagiellońskiego

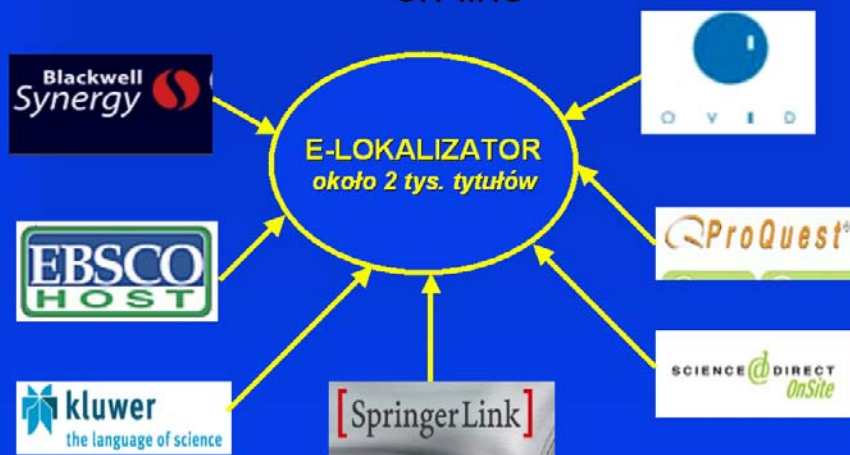

Zadania OIN-u

1. Udostępnianie:

- ❖ książek w wolnym dostępie ok. 10 tys.
- ❖ czasopism drukowanych (ok. 600 tytułów z bieżącej prenumeraty)
- ❖ czasopism w wersji elektronicznej (ok. 2 tys. tytułów z dziedziny medycyny)
- ❖ bazy danych (7 on-line)
- ❖ bazy danych (3 na CD)

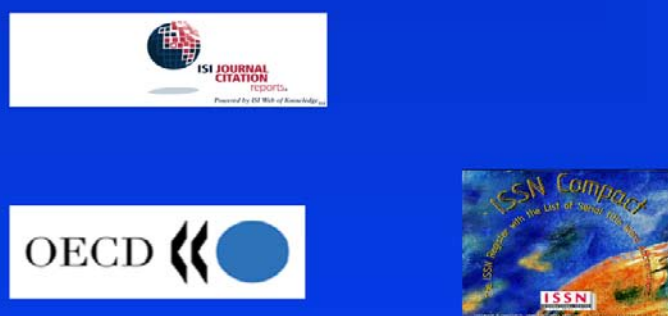
Dostawcy czasopism on-line

Bazy danych on-line

Bazy danych na CD

Zadania c.d.

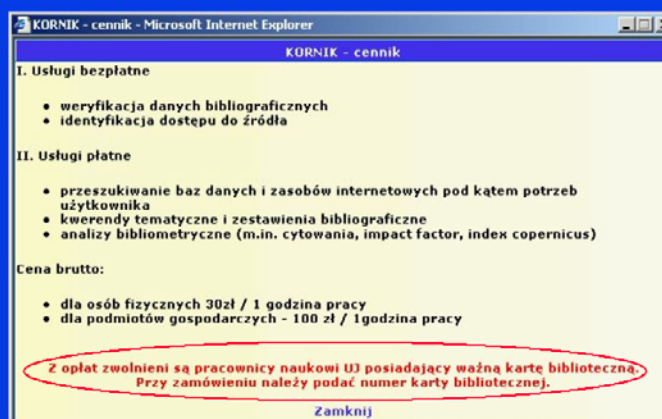
2. Kwerendy tematyczne, zestawienia bibliograficzne
3. Analizy bibliometryczne
4. Statystyczne analizy wykorzystania czasopism i baz danych
5. Szkolenia w zakresie korzystania z zasobów bibliotecznych organizowane w Bibliotece i w placówkach naukowych CM UJ
(pracownicy naukowcy, doktoranci, członkowie kół naukowych, uczestnicy kursów tematycznych, bibliotekarz zakładowy)

6. Tworzenie bibliografii pracowników naukowych CM UJ
7. Udział w przygotowaniu materiałów do Oceny Parametrycznej Jednostki
8. Redagowanie strony WWW jako platformy udostępniania informacji medycznej
9. Przygotowanie serwisu informacyjnego Biblioteki

Część naszych usług realizujemy za pomocą poczty elektronicznej, a weryfikacja użytkowników mających prawo do bezpłatnego korzystania z usług odbywa się na podstawie karty bibliotecznej

» Kornik

» SDDE

ZALOGUJ SIĘ [pomoc](#)

Numer karty:

Hasło:

[Zapomniałem hasła](#)

Klienci instytucjonalni proszeni są o kontakt z Administratorem SDDE

REJESTRACJA

[Nowy Użytkownik](#)

Tworząc narzędzia ułatwiające korzystanie z naszych zasobów stale je udoskonalamy, aby były przyjazne dla naszych użytkowników.

W tym roku akademickim podjęliśmy nowe działania zmierzające do zorganizowania wolnego dostępu do pótek w pomieszczeniach magazynowych. Uczestniczą w tym przedsięwzięciu również pracownicy OIN-u.

Trudności

- » zbyt mała ilość stanowisk komputerowych dla użytkowników
- » ograniczenia w udostępnianiu czasopism elektronicznych wynikające z licencji producentów pełnotekstowych baz danych
- » brak pełnego wykorzystania przez użytkowników możliwości jakie daje strona WWW

Informacja naukowa w Bibliotece nie może kojarzyć się wyłącznie z pracą OIN-u.

Należy pamiętać o:

- » tworzeniu kartoteki MESH
- » opracowaniu formalnym i przedmiotowym zbiorów
- » współpracy z informatykiem

Komunikat

W br. roku zbiory Biblioteki Medycznej powiększyły się o kolekcję literatury z dziedziny homeopatii w ilości **427 książek.**

Dzięki Pani Dr **Ewie Grott** - Przewodniczącej **Sekcji Medycyny Naturalnej i Homeopatii Polskiego Towarzystwa Medycznego w Niemczech** otrzymaliśmy w darze od niemieckich i szwajcarskich lekarzy cenny księgozbiór z dziedziny, która do tej pory była skromnie reprezentowana.

*Mgr Ewa Busse-Turczyńska
Lublin – AM*

SYSTEM INFORMACYJNY BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W LUBLINIE

Wstęp

Pomimo braku odpowiednich aktów prawnych regulujących w Polsce działalność informacyjną, dzięki zaangażowaniu i współpracy pracowników bibliotek uczelni medycznych, w latach dziewięćdziesiątych instytucje te rozwinęły systemy informacyjne opierając się na technologiach informatycznych.

Uwzględniając postęp technologiczny oraz preferencje użytkowników¹, także Biblioteka AM w Lublinie staje się dla pracowników naukowych coraz bardziej atrakcyjnym partnerem oferując nową jakość dostępu do informacji.

Jest to możliwe dzięki wypełnianiu przez Bibliotekę Główną zadania jakim jest wykorzystanie biomedycznych baz danych dostępnych w sieciach lokalnych i rozległych oraz propagowanie nowych narzędzi i źródeł informacji w lubelskim środowisku naukowym (publikacje w uczelnianym czasopiśmie, informacje na stronie internetowej)

Znaczenie Działu Informacji Naukowej w kształtowaniu systemu informacyjnego

Dział Informacji Naukowej stanowi w strukturze Biblioteki jednostkę wdrażającą i koordynującą prace związane z wykorzystaniem technologii informatycznych, opracowując również projekty informatyczne oraz publikacje naukowe. Podobnie jak w oddziałach informacji naukowej innych bibliotek, standardowe zadania działu wypełniane są w oparciu o informacyjne źródła tradycyjne i elektroniczne. Do zadań tych należy:

- wyszukiwanie, gromadzenie i udostępnianie źródeł informacji niezbędnych w pracy naukowo-dydaktycznej
- udzielanie informacji bibliograficznych i rzeczowych na podstawie gromadzonych tradycyjnych i elektronicznych źródeł informacji
- lokalizacja poszukiwanych wydawnictw w bibliotekach krajowych i zagranicznych na podstawie centralnych katalogów dostępnych online
- opracowanie bibliografii publikacji pracowników AM w Lublinie (baza danych i wydawnictwo)
- współpraca z jednostkami AM w zakresie bibliometrii
- szkolenia użytkowników
- promocja usług informacyjnych
- praca naukowa

Aby sprostać nowym zadaniom pracownicy Działu podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe. Trzy osoby ukończyły studia podyplomowe Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa: 1 osoba na UMCS, 2 na UW – profil kształcenia: Automatyzacja bibliotek naukowych. Niektóre wykłady prowadzone były przez krajowych ekspertów ds. informacji naukowej. Jeden z pracowników działu zdał egzamin na bibliotekarza

¹ Oczekiwanie pracowników klinik i zakładów teoretycznych AM związane z działalnością informacyjną Biblioteki łączą się z procesem automatyzacji procedur bibliotecznych. Świadczą o tym postulaty składane Radzie Bibliotecznej oraz wyniki badań ankietowych potrzeb informacyjnych użytkowników. Na podstawie przeprowadzonej w 1997 r. ankiety wśród pracowników naukowych AM w Lublinie wynika m.in., że ok. 76% respondentów korzysta z informacji online samodzielnie lub za pośrednictwem bibliotekarza, a ok. 67% oczekuje dostępu do pełnych tekstów artykułów poprzez Internet.

dypłomowanego, a w bieżącym roku akademickim kolejna osoba rozpoczęła studia bibliotekoznawcze na UJ. W Dziale Informacji Naukowej na etacie informatyka zatrudniony jest lekarz medycyny, którego pasją jest informatyka, doksztalający się w tym zakresie. Dział Informacji ma swój udział również w prowadzeniu szkoleń pracowników Biblioteki i użytkowników informacji w zakresie upowszechniania nowych mediów. Wyższą jakość szkoleń uzyskano dzięki wykorzystaniu zakupionego projektora multimedialnego, możliwości prezentacji w PowerPoint, a także prowadzenie zajęć w przystosowanej do celów szkoleniowych sali konferencyjnej w nowym gmachu Biblioteki.

Etapy rozwoju systemu informacyjnego z wykorzystaniem mediów elektronicznych

Podstawą budowania systemu informacyjnego z wykorzystaniem mediów elektronicznych było stworzenie odpowiedniej infrastruktury informatycznej (stosowny do potrzeb wybór, zakup, instalacja sprzętu, oprogramowania oraz jego sukcesywna modernizacja). Rozwój systemu oparty o konsultacje fachowego piśmiennictwa naukowego oraz wymianę zawodowych doświadczeń można podzielić na trzy główne etapy:

I etap 1990-1994 Etap wstępny – wdrażanie systemów komputerowych	✓ Wdrażanie jednostanowiskowych systemów komputerowych ✓ wprowadzanie danych ✓ szkolenia wewnętrzne ✓ doksztalcanie bibliotekarzy
II etap 1995-2001 Etap tworzenia sieci wewn. i włączenia jej do sieci Internet	✓ Kontynuacja szkoleń i samoksztalcenia retrokonwersja ✓ Udostępnianie danych z serwerów Biblioteki ✓ Dostęp online do czasopism naukowych– udział w konsorcjach
III etap 2002 → Etap współpracy online	✓ Kontynuacja szkoleń i samoksztalcenia ✓ Rozszerzenie dostępu online do czasopism naukowych– udział w konsorcjach ✓ Współpraca online z innymi bibliotekami w zakresie wymiany danych

Pierwszy komputer – 286 z dyskiem 40 Mb pojawił się w 1990 r. w starej siedzibie Biblioteki Głównej zlokalizowanej na jednym piętrze Centrum Kultury. W 1994 r. sporządzono plan lokalnej sieci komputerowej oraz plan jej rozwoju z uwzględnieniem wejścia do sieci rozległej.

W 1995 r. uzyskaliśmy dostęp do internetu. Realizację zadania sprawnego przekazywania informacji ułatwia opracowanie i rozwój informacyjnej strony internetowej Biblioteki. Zapewnia ona użytkownikom całodobowy dostęp do źródeł informacji. Taka struktura dostępu do informacji jest niezwykle cenna zwłaszcza dla pracujących naukowo lekarzy, którzy zaoszczędzony czas mogą poświęcić trosce o pacjenta.

W 2000 roku siedzibę Biblioteki Głównej przeniesiono do wyremontowanego budynku przy ul. Szkolnej 18. O nowy budynek dla Biblioteki czyniły starania trzy pokolenia bibliotekarzy. Kontynuacja polityki informacyjnej z wykorzystaniem

sieciowych źródeł informacji wymagała reinstalacji bibliotecznej sieci komputerowej, z dostępem do LAN i Internetu w nowej siedzibie, przy jednoczesnym podniesieniu standardów sieci. Aktualną strukturę sieci przedstawia tabela nr. 2.

Obecnie sieć komputerowa obejmuje 3 serwery oraz 21 terminali. 2 terminale wyłącznie z katalogiem OPAC usytuowano w hallu głównym, 6 w Informatorium, 1 w Czytelnii Czasopism, pozostałe służą do pracy bibliotekarzom.. W Filii Studenckiej zainstalowano 3 stanowiska z dostępem do internetu. Zdecydowano o pełnej automatyzacji procedury wypożyczeń podręczników, aby rozwiązać problem kolejek w Filii.

Użytkownicy korzystający z terminali bibliotecznych czy też pracujący w sieci Akademii Medycznej, mają możliwość wykorzystania poczty elektronicznej, prowadzenia wyszukiwania informacji w publicznych wyszukiwarkach internetowych, w wyżej wymienionych bibliograficznych i pełnotekstowych bazach danych prenumerowanych przez Bibliotekę oraz w katalogu OPACWWW.

Serwer Hipokrates pełni funkcję routera. Oprócz funkcji operacyjnych i dostarczania usług internetowych (e-mail, ftp), udostępnia on informacyjną stronę Biblioteki AM, (<http://hipokrates.am.lublin.pl>) .

Poniżej przedstawiono wg schematu Gantta, pierwsze etapy planu rozwoju systemu informacyjnego związane z wprowadzeniem do Biblioteki Głównej AM w Lublinie sieciowych technologii informatycznych.²

ETAP	1994	1995	1996	1997
I etap: organizacja wewnętrznej sieci Novell Netware 3.12				
	Oktalowanie i instalacja sprzętu i oprogramowania	Wymalowanie w bibliograficznych bazach danych Wprowadzenie danych		
II etap: Dołączenie sieci bibliotecznej do sieci LUERMAN oraz Internetu		Doprowadzenie światłowodu Instalacja IPX/SPX, TCP/IP Testowanie Szkolenia	Instalacja Probb Novell Testowanie	Korzystanie z systemów dostępnych w sieci Novell i Internet
III etap: Wykonanie sieci uniwersalnej dla ERL i Probb				Instalacja ERL/Modem i Probb Korzystanie z dostępnych systemów Novell, Unix, Internet
Cele związane z realizacją zadań wyszczególnionych w kolejnych etapach				
Cel I etapu Wykorzystanie w sieci wewnętrznej bibliograficznych baz danych Przygotowanie katalogu OPAC				
Cel II etapu Udostępnienie i wyszukiwanie danych w sieci lokalnej i rozległej – doskonalenie przepływu informacji naukowej				
Cel III etapu				
Etap zamknięty w czasie				
Etap rozwoju ciągłego				

Tab. 2 Wstępne etapy rozwoju komputerowej sieci Biblioteki Głównej AM w Lublinie w latach 1994-1997

² Szerzej na temat pierwszych etapów rozwoju systemu informacyjnego w latach 90 zob. Ewa Busse-Turczyńska: Rozwój systemu informacyjnego Biblioteki AM w Lublinie. Biul. GBL 1998 nr 357 s. 55-64, bibliogr.

Poniżej zamieszczono tabelę przedstawiającą aktualną strukturę sieci komputerowej Biblioteki Głównej AM w Lublinie oraz elektroniczne zasoby informacyjne.

Nazwa serwera	Dane techniczne	Oprogramowanie, system operacyjny, zakres licencji	Funkcja serwera
hipocrates.am.lublin.pl	PC Pentium III 800, 384MB RAM, dysk IDE IBM 40GB 7200/100, kontroler SCSI ADAPTEC, dysk SCSI Seagate 18 GB	System FREEBSD	1. Router 2. Serwer pocztowy 3. Serwer http 4. Serwer ftp
prolib.am.lublin.pl do 2002 r.	Compaq Pentium 166MHz, 32MB RAM, HDD SCSI 2GB	SCO Unix v. 5.0, licencja na 5 użytkowników	1. Obsługa zintegrowanego systemu bibliotecznego PROLIB
Nowy prolib.am.lublin.pl (instalacja w 2003 r).	W 2003 r. wymiana serwera na 2xprocesor XEON 2,4 1GB RAM 3xHDD SCSI 36GB system RAID 5 Streamer 12GB UPS APC 1000	Linux REDHAAT 8.0	1. Obsługa zintegrowanego systemu bibliotecznego PROLIB 2. Obsługa bazy danych Bibliografia Publikacji...
erl.am.lublin.pl	Compaq Pentium III 500, 512MB RAM, dysk SCSI 36GB Seagate Cheetach	Microsoft Backoffice Server	3. Udostępnianie biblio- graficznych baz danych: Medline, International Pharmaceutical Abstracts, Serfile do 2003 r 4. Baza PROFINFO – prawo w medycynie 5. Katalog biblioteczny OPAC (dostęp do syste- mu Prolib przez protokół http)

Tab. 3 Aktualna struktura sieci komputerowej Biblioteki Głównej AM w Lublinie
– Zasoby poszczególnych serwerów

Elektroniczne zasoby informacyjne Biblioteki Głównej

Biblioteka Główna AM w Lublinie wykorzystuje stronę internetową jako wirtualne narzędzie dostępu do zasobów informacyjnych :

- tworzonych przez bibliotekarzy (katalog, baza publikacji pracowników AM Lublin)
- zakupionych od wydawców (pełne teksty czasopism online)
- bezpłatnych źródeł informacji dostępnych w Internecie

Strony internetowe dzięki architekturze hipertekstowej, tworzą sprawne narzędzie ułatwiające systematyzację dostępu do informacji oraz promocję wiedzy. Zaprojektowana w 1996 r. strona internetowa Biblioteki AM Lublin w jednolitej przestrzeni zamieszcza linki m.in. do:

- katalogu zasobów Biblioteki (wyd. zwarte od 1996 r. wyd ciągle całość zasobu tytułów aktualnie prenumerowanych),

- katalogów centralnych
- baz danych prenumerowanych przez Bibliotekę (Medline, IPA, EMBASE, OVID, ScienceDirect, EIFL)
- tworzonej na bieżąco i uzupełnianej retrospektywnie bibliograficzno-bibliometrycznej bazy danych *Bibliografia Publikacji Pracowników AM w Lublinie*.
- innych pokrewnych stron internetowych (biblioteki, wydawnictwa, instytucje rządowe)

KATALOG OPAC WWW

W 1996 r. dzięki dotacji KBN, po przyjęciu projektu opracowanego w BAM Lublin, zakupiono zintegrowany system biblioteczny Prolib. Obejmuje on moduły: opracowanie wydawnictw zwartych i ciągłych, katalog OPAC, gromadzenie, udostępnianie.

Tworzona w BAM/Lublin baza danych katalogowych własnych zasobów zawiera wprowadzane na bieżąco dane o wydawnictwach zwartych pozyskiwanych od 1996 r. oraz całość zasobu wydawnictw ciągłych prenumerowanych w latach 90. Retrokonwersja dotyczy wypożyczanych na bieżąco zbiorów starszych. Baza danych liczy ok. 60 000 rekordów.

Do 2002 r. opracowanie rzeczowe zbiorów odbywało się na podstawie Słownika haseł z medycyny i nauk pokrewnych GBL. Jednakże w 2001 r. Biblioteka AM w Lublinie podjęła współpracę z bibliotekami medycznymi nad unifikacją języka informacyjno-wyszukiwawczego z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych. Owocem tej współpracy jest rozszerzenie charakterystyki przedmiotowej zbiorów w oparciu o tezaurs medyczny MESH. Wykupiony dostęp do kartoteki MESH posadowionej na serwerze Biblioteki AM w Poznaniu ułatwia to opracowanie i pozwala na jej współtworzenie. Planowany w najbliższej przyszłości zakup modułu MESH dla systemu Prolib umożliwi automatyczne pobieranie haseł, a przygotowany dla systemu protokół Z3950 - dwustronną wymianę opisów i współpracę w ramach katalogów NUKAT i KARO

Światowe bazy danych

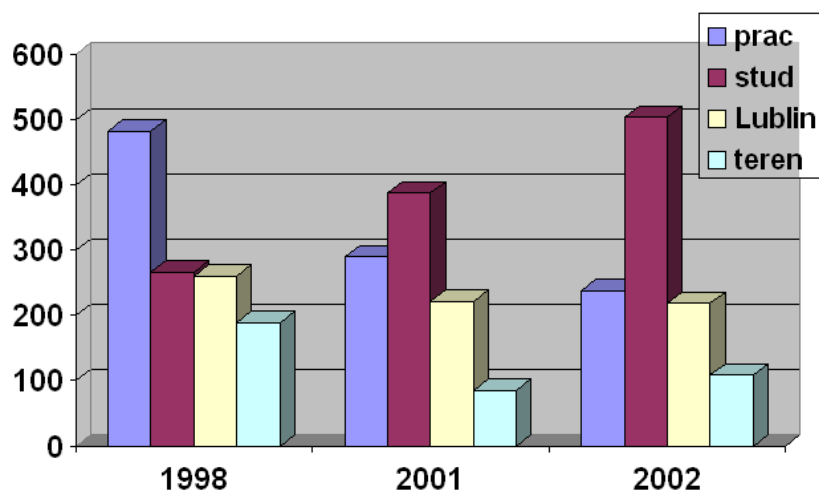
Do 2002 r. z serwera erl.am.lublin.pl udostępniano światowe bibliograficzne bazy danych (*MEDLINE*, *International Pharmaceutical Abstracts*, *Serfile*) w technologii ERL (Electronic Reference Library), katalog OPAC/WWW oraz bazę prawniczą PROFINFO. Ze względu na malejące środki finansowe Biblioteka zdecydowała się na wykorzystanie dostępu online do bazy Medline OVID z ICM, EIFL z EBSCOonline rezygnując z subskrypcji bazy Medline na DVD i udostępniania jej z własnego serwera.

Oprócz możliwości samodzielnego wyszukiwania informacji na podstawie tych baz danych przez użytkowników – studentów i pracowników AM Lublin, kontynuowane

jest także sporządzanie zestawień tematycznych dla całego środowiska lekarskiego z regionu lubelskiego przez pracowników Działu Informacji Naukowej

	Liczba zestawień tematycznych w roku:		
	1998	2001	2002
Pracownicy AM Lublin	482	290	238
studenci	266	387	504
Lublin	260	222	219
teren	189	85	108
ogółem	1197	984	1069

Tab. 4. Zestawienia tematyczne sporządzone na podstawie dostępnych baz danych

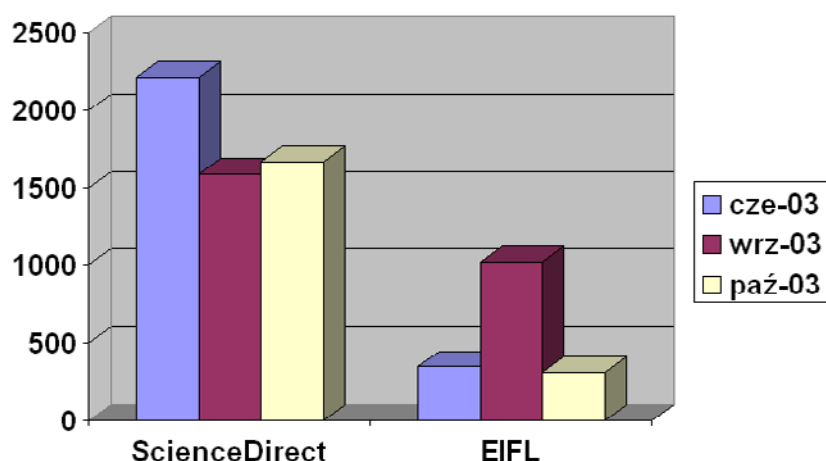
Powyższy wykres obrazuje stopień korzystania w latach 1998, 2001, 2002 z usług realizacji zamówień tematycznych przez Dział Informacji Naukowej, w obrębie grup użytkowników: pracownicy Akademii Medycznej, studenci, pracownicy służby zdrowia i inni z Lublina oraz z terenu. Widać wyraźny wzrost korzystania z tych usług przez studentów i obniżenie stopnia tego wykorzystania przez pracowników AM. Tendencje te można tłumaczyć faktem rozbudowy sieci akademickiej, gdzie wzrastają możliwości samodzielnego poszukiwania informacji naukowej przez pracowników, stąd zmniejszenie zleceń dla Biblioteki. Studenci zgłaszają się natomiast coraz częściej po pomoc w wyszukiwaniu opracowań bibliograficznych ponieważ jeszcze mogą mieć niewystarczające umiejętności samodzielnej pracy naukowej.

Ze względu na zainteresowanie użytkowników informacji dostępnymi online do pełnych tekstów czasopism naukowych, Biblioteka AM w Lublinie w 2000 r. przystąpiła do 3 konsorcjów zapewniając dostęp do czasopism w sieci akademickiej. Struktura indeksów, hipertekstu oraz przyjazne interfejsy ułatwiają tutaj szybkie dotarcie do relewantnej informacji. Statystyka wykorzystania baz pełnotekstowych

świadczy o ich przydatności dla środowiska Uczelni. Poniższe tabela i wykres przedstawiają dynamikę wykorzystania pełnych tekstów udostępnianych w ramach konsorcjów ScienceDirect i EIFL, w sieci akademickiej w czerwcu, wrześniu i październiku 2003.

	ScienceDirect	EIFL
Czerwiec 2003	2210	344
Wrzesień 2003	1589	1021
Październik 2003	1670	307

Tab.5. Wykorzystanie publikacji online w sieci Akademii Medycznej w Lublinie w czerwcu, wrześniu i październiku 2003

Nadal obserwuje się tendencję wzrostu zamówień międzybibliotecznych. Dzięki zastosowaniu technologii informatycznych Biblioteka może uczestniczyć we współpracy w ramach systemu doc@med i SUBITO odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie na literaturę naukową dla lubelskiego środowiska medycznego.

Bibliometryczno-bibliograficzna baza danych publikacji pracowników AM w Lublinie

Opracowywana od 1994 r. w Bibliotece Głównej AM w Lublinie bibliograficzna baza danych publikacji pracowników AM w Lublinie, od 2000 roku rozszerzyła swój profil informacyjny uwzględniając również dane bibliometryczne – Impact Factor i punktację KBN. Zmiana ta wiązała się z przygotowywaniem przez polskie uczelnie ankiet do KBN dla rankingu szkół wyższych za lata 1997-2000. Władze AM w Lublinie podzieliły obowiązki związane z Ankieta pomiędzy Prorektorat ds. Nauki, Dziekanaty Wydziału Lekarskiego, Farmaceutycznego i Pielęgniarskiego oraz Bibliotekę, podkreślając konieczność maksymalnego wykorzystania internetu do

współpracy tych agend. Część Ankiety związana z publikacjami została powierzona Bibliotece jako centrum gromadzenia i opracowywania publikacji pracowników AM w Lublinie. Jednocześnie miała być zachowana pełna ciągłość i aktualność wydawania drukiem roczników bibliografii.

Od 1994 r. Biblioteka AM w Lublinie wykorzystywała bibliograficzno-bibliometryczny system Expertus. System ten będąc owocem wielu lat współpracy bibliotek medycznych osiągnął poprawność merytoryczną i dobrze spełniał swoje zadanie jako nowoczesne narzędzie informacyjne do tworzenia bibliografii lokalnych oraz bibliometrii. Baza danych *Bibliografia Publikacji Pracowników AM w Lublinie* tworzona w tym systemie, dostępna była początkowo w sieci lokalnej, a następnie w Internecie.

Jednakże w ramach ogólnouczelnianego projektu koordynacji działań poszczególnych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za przygotowanie ankiety, dyrekcja Biblioteki otrzymała polecenie zaprojektowania nowego systemu, ściśle spełniającego wymagania określone szczegółowo przez Prorektorat ds. Nauki.

W ciągu 3 miesięcy powstał nowy system korzystający z protokołu TCP/IP i serwera FREE BSD. Podobnie jak standardowe systemy bazodanowe, obok modułu wprowadzania danych i wyszukiwawczego, system zawiera moduł administracyjny, który umożliwia nadawanie uprawnień dla poszczególnych użytkowników.

Zachowując poprawność merytoryczną pod względem możliwości tworzenia bibliografii, system miał jednocześnie gromadzić dane w taki sposób, aby ułatwić władzom Uczelni monitorowanie aktywności naukowej tak jednostek jak pracowników oraz ich indywidualną ocenę. Zapewniono tutaj możliwość korzystania z elastycznych technik wyszukiwania zaawansowanego, stwarzając nieograniczone możliwości kombinacji warunków wyszukiwawczych oraz propozycje kilku formatów wyświetlania danych. Tworzona w Bibliotece baza danych *Bibliografia Publikacji Pracowników AM w Lublinie*, zgodnie z zaleceniem władz Uczelni, stwarza nawet użytkownikowi mało oswojonemu z technologiami komputerowymi, możliwość dokonywania raportów o różnym stopniu szczegółowości. Generuje ona również gotowe pliki w postaci roczników Bibliografii, zachowując stosowany od lat charakter bibliografii w układzie autorskim z indeksami numerów publikacji dla jednostek

Podsumowanie

Usługi informacyjne Biblioteki Akademii Medycznej w Lublinie podobnie jak usługi innych bibliotek uczelni medycznych w Polsce rozwijały się w latach 90 opierając się na technologiach elektronicznych. Zaprojektowano i zbudowano infrastrukturę informatyczną dla obsługi lubelskiego środowiska medycznego. Rozpoznano i udostępniono tutaj elektroniczne źródła informacji w postaci baz danych online, wykorzystując także nową możliwość jaką jest przystąpienie do konsorcjów polskich bibliotek naukowych. Zorganizowano szkolenia wewnętrzne i szkolenia

użytkowników, które są nadal kontynuowane. Badania statystyk wykorzystania baz danych wskazują na tendencję rosnącą zainteresowania bazami, ze wskazaniem na preferencję prowadzenia samodzielnego wyszukiwania przez użytkowników-pracowników AM. Wzrasta natomiast obsługa informacyjna użytkowników-studentów zgłaszających się do Działu Informacji Naukowej z zapytaniami informacyjnymi

Nowe wyzwania mogły zostać podjęte dzięki zawodowemu zaangażowaniu bibliotekarzy oraz szerokiej współpracy bibliotek medycznych. O współpracy tej mówiono i pisano już wiele i jest ona gwarancją dalszej ewolucji systemów informacyjnych w bibliotekach, zgodnie z oczekiwaniami środowisk naukowych, przy jak najpełniejszym wykorzystaniu współczesnymi możliwości technologicznych.

Mgr Anna Hus
Lublin – IMW

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI MEDYCyny WSI W LUBLINIE

Biblioteka Instytutu Medycyny Wsi spełnia rolę systemu biblioteczno-informacyjnego.

Podstawowym zadaniem Biblioteki jest obecnie wspomaganie prac naukowo-badawczych przez:

- umożliwienie pracownikowi szybkiego dotarcia do informacji przy wykorzystaniu baz danych,
- zlokalizowanie dokumentów niedostępnych w Bibliotece,
- możliwie szybkie dostarczenie użytkownikowi kopii poszukiwanych materiałów, bez względu na miejsce ich przechowywania.

Z uwagi na to, że prenumerata zagranicznych czasopism naukowych jest obecnie zbyt kosztowna, Biblioteka stara się zapewnić dostęp do światowych serwisów informacyjnych, pozwalających na przeszukiwanie zawartości ogromnej ilości czasopism, tytułów, abstraktów i ich pełnych tekstów poprzez przynależność do konsorcjów. Od początku wejścia na polski teren projektu EIFL EBSCO (Electronic Information for Libraries) wykorzystujemy bardzo aktywnie wszelkie możliwości tego serwisu: początkowo, w okresie promocyjnym, który trwał długo, a obecnie jest to dla małej biblioteki koszt 500 dolarów.

Projekt EIFL EBSCO oferuje bezpłatnie próbne dostępy okresowe do wielu baz z pogranicza medycyny i nauk pokrewnych. W rezultacie daje to możliwość korzystania z ogromnej ilości renomowanych baz danych. Chciałam podkreślić wielką użyteczność

tego serwisu dla bibliotek instytutowych, do których kieruję tę uwagę. Dostęp on-line jest realizowany na zasadzie rejestracji numerów sieci IP Instytutu.

Dostęp do polskiego piśmiennictwa lekarskiego zapewnia tworzona przez Główną Bibliotekę Lekarską baza PBL, bardzo często wykorzystywana przez czytelników.

Na stronach WWW Biblioteki, oferowany jest serwis informacyjny, zawierający źródła informacji przydatne w śledzeniu badań naukowych i doskonaleniu zawodowym. Poza informacją ogólną o Bibliotece, jej zasobach, witryna WWW Biblioteki zawiera dostęp do katalogów on-line i baz danych udostępnianych w sieci oraz przejście (linki) do wielu ważnych źródeł wiedzy. Są to:

- zbiory baz danych,
- katalogi automatyczne,
- czasopisma elektroniczne,
- serwisy dziedzinowe,
- listy dyskusyjne,
- adresy bibliotek ośrodków naukowych, prezentujących zasoby własne oraz inne zbiory szczególnie przydatne, inne aktualne zagadnienia.

Poza informacją zawartą w sieciach (on-line) czytelnicy korzystają również z innych źródeł informacji: drukowanych bibliografii dziedzinowych, kartotek i katalogów tradycyjnych, słowników, encyklopedii, informatorów.

W oparciu o wyszczególnione źródła informacji, realizowane są w Bibliotece zestawienia tematyczne, następnie zaś sprowadzane kopie wybranych artykułów z bibliotek polskich i zagranicznych. Czas oczekiwania na materiały został znacznie skrócony. Wykorzystując możliwość przeglądu widocznych w sieci katalogów i baz danych, można szybciej lokalizować poszukiwane materiały i przesłać zamówienia pocztą elektroniczną.

Obecnie gdy zmienia się sposób pozyskiwania materiałów bibliotecznych, biblioteki zakupują coraz mniej książek i czasopism. Nasza Biblioteka znacznie ograniczyła zakup księgozbioru. Wszystkie zakupione książki są opracowywane i wprowadzane do katalogu automatycznego PROLIB, który posiada nasza Biblioteka. W zakresie udostępniania, może warto wspomnieć o bardzo ważnych kontaktach międzybibliotecznych. W ruchu międzybibliotecznym zarejestrowano 460 pozycji, głównie w postaci wysyłanych lub otrzymywanych kopii artykułów oraz 30 książek. W ramach wypożyczeń międzynarodowych otrzymano 18 kopii artykułów i 4 książki, natomiast dla ośrodka naukowego za granicą wykonano szereg zestawień tematycznych.

Biblioteka IMW stara się rozwijać współpracę z innymi bibliotekami co zaowocowało wzbogaceniem zbiorów, poszerzeniem możliwości informacyjnych, wymianą doświadczeń.

Mgr Ewa Wieczorek
Łódź – UM

INFORMACJA NAUKOWA BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W ŁODZI

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi była jednostką ogólnouczelnianą pełniącą również funkcję naukowej biblioteki publicznej i wraz z Biblioteką Wydziału Farmaceutycznego oraz bibliotekami katedr tworzyła system biblioteczno-informacyjny Uczelni. Naczelnym zadaniem Biblioteki było stworzenie naukowego warsztatu pracy dla kadry naukowo-dydaktycznej, studentów, doskonalących się zawodowo pracowników służby zdrowia, poprzez zintegrowany system usług bibliecznych. Celem systemu jest optymalne zaspokojenie potrzeb informacyjnych użytkownika, umiejętne i pełne wykorzystanie możliwości technologicznych przy jednoczesnym usprawnieniu pracy bibliotekarza, a więc nowoczesna strategia rozwoju i zarządzania biblioteką.

Biblioteka AM w 1991 roku rozpoczęła eksploatację baz danych na dyskach CD-ROM zamykając tym samym etap tradycyjnego, bardzo pracochłonnego wykonywania kwerend poprzez przeszukiwanie drukowanych bibliografii medycznych – Index Medicus, Excerpta Medica, Current Contents itd. – jak również prób dostarczania zestawień tematycznych z systemu MEDLARS. W Oddziale Informacji Naukowej uruchomiono dwa lokalne stanowiska komputerowe (wyposażone w czytniki dysków kompaktowych i drukarki), na których udostępniano następujące bazy danych:

- Medline (1966–)
- Cancer (1984–)
- Excerpta Medica (1980–) 11 sekcji
- Word Research Database
- Drug Information Source. Option A (1970–)
- Toxline Plus (1985–)
- Meyler's Side Effects of Drugs
- Chem-Bank

Ogromne zainteresowanie i potrzeby środowiska w zakresie informacji o piśmiennictwie światowym (wykonano 1236 zestawień tematycznych udostępnionych w formie wydruku, bądź nagranych na dyskietkę, łącznie 204.798 pozycji bibliograficznych), jak też szeroka oferta tytułów baz u wydawców spowodowała, że w 1992 r. dokupiono dodatkowe bazy. Były to:

- Beilstein Current Facts in Chemistry
- Ulrich's International Periodicals

- Current Contents on Diskette with Abstracts (Life Sciences, Clinical Medicine) 1992–

Analiza wykorzystania przez użytkowników poszczególnych baz danych jak i możliwości finansowe Biblioteki spowodowały rezygnację z zakupu części baz.

Momentem przełomowym dla rozwoju naszej Biblioteki był rok 1994, kiedy została przyłączona do internetu poprzez łącze stałe w ramach Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej (NASK) i otrzymała środki na zakup i instalację systemu ERL (Electronic Reference Library), udostępniającego informacje z baz danych Medline i Embase do innych jednostek organizacyjnych Uczelni za pomocą sieci komputerowej. Weszła także w skład Konsorcjum Łódzkich Bibliotek Naukowych, ubiegających się o grant w Mellon Foundation (USA) na zakupienie zintegrowanego kompleksowego systemu bibliotecznego Horizon.

W 1995 roku Biblioteka zakupiła sieciowy system ERL (Elektronik Reference Library) firmy Silver Platter z USA, a także niezbędny do jego funkcjonowania sprzęt (modemy, komputery). Udostępniał on bazy danych MEDLINE i EMBASE przy użyciu oprogramowania WinSpirs 4.01.

Pozyskane środki umożliwiły również wyposażenie w komputery wszystkie pracownie w poszczególnych Oddziałach. Pracownicy otrzymali bezpośredni dostęp do internetu i własne konta poczty elektronicznej. Zakupiono programy do tworzenia baz własnych (Expertus), jak również programy umożliwiające uczestnictwo we wspólnych przedsięwzięciach bibliotek medycznych (Prolib).

W Oddziale Informacji Naukowej powstało 11 stanowisk z dostępem do internetu przeznaczonych do samodzielnej obsługi przez czytelników. Stanowiska komputerowe były ogólnodostępne, a oferowane usługi (WWW, poczta elektroniczna, Telnet, FTP, grupy dyskusyjne) – bezpłatne. Pierwszeństwo w korzystaniu z internetu przysługiwało pracownikom i studentom naszej Uczelni, przy czym jedno stanowisko przeznaczone było wyłącznie dla pracowników.

W 1996 roku do sieci Biblioteki Głównej podłączono Bibliotekę Wydziału Farmacji, Instytut Chemii, Bibliotekę Instytutu Pediatrii, umożliwiając korzystanie z bazy Medline poza Biblioteką.

W kolejnych latach rozbudowywano akademicką sieć komputerową. W 1998 roku tzw. twarde łącze kablowe Biblioteki z siecią zastąpiono połączeniem światłowodowym z węzłem sieci LODMAN. Pozwoliło to na zwiększenie szybkości transmisji danych i przyłączenie do sieci uczelnianej kolejnych jednostek organizacyjnych.

Sieć komputerową Biblioteki obsługiwały 4 serwery:

- serwer SUN dla zintegrowanego systemu do obsługi bibliotek Horizon (system operacyjny Solaris 5.1)
- serwer dla sieciowego udostępniania bazy danych MEDLINE (system operacyjny Linux 7.0)

- serwer dla strony WWW i poczty elektronicznej – 1743 konta studenckie i pracownicze (system operacyjny Linux 7.2)
- serwer obsługujący bibliografię dorobku pracowników Uczelni (Windows 2000)

Ciągle unowocześniane serwery pracujące całą dobę, rozbudowana komputerowa sieć uczelniana (częściowo już światłowodowa) stworzyły możliwości efektywnych usług bibliotecznych tzn. szybkich i na odpowiednim poziomie.

Do opracowania zbiorów w naszej Bibliotece wykorzystuje się komputerowy zintegrowany system biblioteczny Horizon pozyskany dzięki grantowi AW Mellon Foundation przyznanemu Konsorcjum Łódzkich Bibliotek Naukowych. Oprogramowanie Horizon umożliwiło :

- automatyzację prac bibliotecznych związanych z gromadzeniem i udostępnianiem księgozbioru
- automatyczną rejestrację wypożyczeń – a więc usprawnienie obsługi czytelnika w wypożyczalni
- utworzenie i udostępnienie katalogu elektronicznego, a także udostępnienie w sieci internet centralnego katalogu poszczególnych bibliotek Konsorcjum
- zastosowano standardy umożliwiające wymianę informacji z innymi bibliotekami.

Prace nad wdrożeniem systemu, testowanie poszczególnych modułów trwały od roku 1995. Pod koniec 1997 roku możliwe było zautomatyzowane opracowanie druków zwartych według formatu USMARC. Wdrażanie poszczególnych modułów w systemie Horizon przebiegało w Bibliotece następująco:

Moduł katalogowy druków zwartych został uruchomiony w 1998 r. Wprowadzono do bazy 34737 rekordów bibliograficznych, 105 639 egzemplarzy. Od roku 2002 druki zwarte wprowadzane były wyłącznie do katalogu komputerowego z pominięciem kartkowego katalogu alfabetycznego i przedmiotowego. W katalogowaniu retrospektywnym uczestniczyli wszyscy bibliotekarze. Docelowo zakłada się likwidację katalogu kartkowego.

Moduł wypożyczanie – uruchomiony został w 1999 r. Zarejestrowano 7172 czytelników. Karta biblioteczna wyposażona w kod kreskowy pozwala na odszukanie czytelnika w bazie. Komputerowa ewidencja czytelników i wypożyczeń zdecydowanie uprościła i skróciła proces wypożyczeń i zwrotów, stworzyła także warunki kontroli i monitorowania w przypadku przekroczenia terminu zwrotu, poprawiła poziom obsługi czytelnika.

Moduł czasopism uruchomiono w 2000 r. Wprowadzono 1767 rekordów bibliograficznych czasopism (czasopisma z prenumeraty bieżącej – wszystkie, natomiast retrospektywne wprowadzano sukcesywnie). Przy każdym tytule obok zasobu określono dział, do którego został przyporządkowany dany tytuł.

Moduł gromadzenie uruchomiono w 2001 r. Pozwalał on na automatyczne drukowanie inwentarzy, prowadzenie akcesji i inwentarzy.

Do przeszukiwania katalogu elektronicznego przystosowano 4 stanowiska komputerowe, ponadto od stycznia 2000 r. można przeszukiwać centralny katalog zasobów poszczególnych bibliotek w sieci internet – WWW(Web PAC) .

Bazy danych, którymi dysponowała biblioteka udostępniane były on-line w sieci uczelnianej, bądź na trzech stanowiskach w Oddziale Informacji Naukowej specjalnie do tego przystosowanych.

W sieci uczelnianej dostępne były następujące bazy bibliograficzne: Medline Express (w systemie ERL), Embase, Polska Bibliografia Lekarska (1979–2003), Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Łodzi (1995–2002), Łódzka bibliografia regionalna XX wieku.

Ponadto, baza Medline Express udostępniana była pracownikom Uczelni poza siecią akademicką. Otrzymywali oni autoryzowany dostęp do bazy po uprzednim otwarciu na serwerze specjalnego konta użytkownika. Takich kont zostało założonych 400.

Baza Medline była najczęściej przeszukiwaną bazą (w 2002 roku logowano się w niej 7910 razy, liczba przeszukiwań – 642 111), obserwowaliśmy również wzrost poszukiwań w Polskiej Bibliografii Lekarskiej.

Obok wymienionych wcześniej baz bibliograficznych, w sieci dostępna była baza pełnotekstowa firmy EBSCO:

Academic Search Premier – wielodyscyplinarna baza zawierająca pełne teksty z około 4000 publikacji, a łącznie z tytułami czasopism, które zawierały tylko abstrakty – prawie 8 tysięcy tytułów. Około 1400 tytułów w bazie to czasopisma z nauk medycznych.

Health Source: Nursing/Academic Edition – pełne teksty z około 600 czasopism dotyczących pielęgniarstwa. Niektóre tytuły np. Nursing udostępniane są w pełnej wersji od 1975.

Przeszukiwanie w bazie może odbywać się nie tylko według tytułu czasopisma. Wbudowana wyszukiwarka pozwala na znalezienie literatury także według słów kluczowych. Do wyboru jest wyszukiwanie proste i złożone. Teksty są w formacie html lub pdf. Artykuły można wydrukować, skopiować na dyskietkę bądź przesłać pocztą elektroniczną.

Baza została wyposażona w link do Katalogu Centralnego Biblioteki Narodowej.

Bazy udostępniane wyłącznie na CD na stanowiskach lokalnych w Oddziale Informacji Naukowej to: Journal Citation Reports, Ulrich's Plus, Core Curriculum in Primary Care (bazy multimedialne), Bibliografia Zawartości Czasopism (1986–1999), Przewodnik Bibliograficzny (1980–1999).

Do przeszukiwania bazy Current Contents with Abstracts (Life Sciences, Clinical Medicine) przeznaczone było ddzielne stanowisko.

Dyżurujący w Oddziale Informacji Naukowej bibliotekarze udzielali porad w zakresie formułowania kryterium wyszukiwawczego, opracowywali zestawienia tematyczne, pomagali w wyborze najlepszej metody poszukiwań, zarówno w elektronicznych jak i tradycyjnych źródłach informacji, zapewniali pomoc w korzystaniu z internetu.

W 1998 roku powstała witryna internetowa Biblioteki (<http://www.bg.am.lodz.pl>) w języku polskim, angielskim, niemieckim i francuskim. Strona domowa biblioteki jest jej wizytówką w sieci. Oprócz funkcji informacyjnej pozwalającej zapoznać się z jej działalnością i zasobami jest też platformą udostępniającą bazy danych i czasopisma on-line w sieci uczelnianej. Dostęp do katalogu on-line z poziomu strony WWW biblioteki ułatwiał zdalne dotarcie do katalogu oraz umożliwiał szybkie przeglądanie księgozbioru i precyzyjne zlokalizowanie źródła w naszej Bibliotece bądź innych bibliotekach Konsorcjum (WWW WebPAC). Obok własnego katalogu elektronicznego Biblioteka zamieszczała linki do innych katalogów on-line w bibliotekach polskich (GBL, BN, CKCZ). Wykorzystywali je czytelnicy, bibliotekarze z wypożyczalni międzybibliotecznej i informacji naukowej. Dzięki temu użytkownik, który nie znalazł poszukiwanej pozycji w bibliotece macierzystej, miał możliwość zlokalizowania jej w innych bibliotekach krajowych.

Tworzona od 1995 roku w Bibliotece w programie Expertus elektroniczna wersja Bibliografii publikacji pracowników AM zawiera 20820 publikacji pracowników Uczelni. Stanowi ona nie tylko spis dorobku poszczególnych pracowników, ale jest też pomocą przy ocenach poszczególnych pracowników, jednostek, jak też całej uczelni. Dla potrzeb parametryzacji bibliografia staje się niezastąpioną bazą, dzięki której można układać zbiory danych według dowolnych kryteriów. Ujednolicona forma opisów oraz przypisanie jednakowych parametrów daje możliwość obiektywnego podliczania uzyskiwanych wyników. Bibliografia jest podstawą wszelkich czynności bibliometrycznych, których efektem jest przedstawienie całokształtu prac Uczelni.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych w wersji elektronicznej umożliwiał wyszukanie dysertacji wg. nazwiska autora, promotora, daty zatwierdzenia bądź jednostki organizacyjnej Uczelni.

Powszechny dostęp do baz bibliograficznych powoduje wzrost zapotrzebowania na jak najszybsze dotarcie do pełnych materiałów źródłowych. Jednym ze sposobów zaspokojenia tych potrzeb było udostępnianie czasopism w wersji elektronicznej. Biblioteka Akademii Medycznej za pośrednictwem strony WWW (Czasopisma) umożliwiała dostęp do wersji pełnotekstowej :

- przy prenumeracie wersji drukowanej zagranicznych czasopism uaktywniono również wersję elektroniczną zaprenumerowanych tytułów (link do ABE-

Marketing). Na 307 tytułów czasopism 167 ma dostęp on-line (autoryzowany – dostęp z sieci uczelnianej), czasopisma te wyróżniono graficznie.

- za pośrednictwem wielobazowej platformy EBSCOHost – pełnotekstowa baza czasopism (dostęp autoryzowany, z sieci uczelnianej)
- serwis Free Medical Journals – 1340 medycznych czasopism zagranicznych (pełny tekst z dostępem on-line bez autoryzacji)
- Medical Journals – 93 tytuły czasopism zagranicznych w pełnej wersji (bez autoryzacji)

W bibliotecznym serwisie internetowym prezentowano też linki do większości bibliotek w kraju, dostawców literatury zagranicznej, wydawnictw, instytucji naukowych, testowych dostępów do baz bibliograficznych i pełnotekstowych. Istotna jest również funkcja informacyjna o świadczonych przez bibliotekę usługach:

- wykonywanie kserokopii z materiałów bibliotecznych
- wykonywanie zestawień tematycznych z baz danych
- realizacja zamówień w ramach elektronicznych systemów dostarczania kopii dokumentów (doc@med).

Ważną zaletą strony domowej Biblioteki jest jej dostępność przez całą dobę.

Wraz z upowszechnieniem dostępu do baz bibliograficzno-katalogowych zwiększyło się zapotrzebowanie na usługi Wypożyczalni Międzybibliotecznej. Dysponując stałym, szybkim łączem internetowym, przeszkolonym personelem, specjalistycznym sprzętem (kopiarka cyfrowa z modulem skanującym), w styczniu 2002 roku w Bibliotece AM wprowadzono system doc@med. Jest to pierwszy polski system elektronicznego dostarczania dokumentów medycznych (EDD). Administrowany przez Bibliotekę Główną AM w Poznaniu pozwala na sprawdzanie danych katalogowych czasopism, automatyczną rejestrację i kierowanie zamówień do właściwych bibliotek, reklamacje i rejestrację wykonanych usług. Kopie zamówionych dokumentów przesyłane są na konto poczty elektronicznej zamawiającego w czasie nie przekraczającym 48 godzin (z pominięciem dni wolnych od pracy) w formacie PDF. System jest odpłatny i wymaga autoryzacji. W systemie doc@med zrealizowano 3001 zamówień w roku 2002. Po wprowadzeniu systemu obserwuje się dwukrotny wzrost wypożyczeń międzybibliotecznych.

Stosowano różne formy przysposobienia nowych użytkowników do korzystania z biblioteki i jej zbiorów. Jednym z nich było przysposobienie biblioteczne dla studentów I roku wszystkich wydziałów Uczelni. Studenci zapoznawali się z regulaminem wypożyczalni, korzystania z internetu, jak również katalogami kartkowym i elektronicznym. Przysposobienie biblioteczne to przede wszystkim działalność dydaktyczna i szkoleniowa Biblioteki. W ramach tej działalności prowadzone były od 3 lat wykłady i ćwiczenia z informacji naukowej dla słuchaczy studiów doktoranckich. Doktoranci poznawali różne formy opracowań i wydawnictw informacyjnych, zapoznawali się ze strategiami poszukiwań w bazach danych

(zarówno bibliograficznych jak i pełnotekstowych), uczyli się wyszukiwania wybranych informacji na stronach WWW.

Model współczesnej biblioteki medycznej zmieniał się dzięki wprowadzaniu nowoczesnych technologii. W latach 1992–2001 Biblioteka brała udział w programie fundacji EURO TRANS MED, która wykorzystując możliwości telewizji satelitarnej organizowała telekonferencje z udziałem międzynarodowych ekspertów z dziedziny medycyny. Tematy telekonferencji, które były odbierane w naszej Bibliotece są widoczne na stronie internetowej. Zostały one nagrane na kasety video (171 kaset). Biblioteka stawiała się instytucją nie tylko posiadającą określone zbiory, ale instytucją „umożliwiającą dostęp” bez względu na lokalizację informacji. Wymagania użytkowników bibliotek medycznych rosną wraz z rozwojem nauk biomedycznych. Potrzeba nieustającego dokształcania się wymaga szybkiego dostępu do bieżącej informacji.

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom ukierunkowana była na:

- dostarczanie większej ilości informacji na nośnikach elektronicznych
- umożliwianie dostępu elektronicznego do źródeł własnych i poza-bibliotecznych
- szkolenie użytkowników w procesie wyszukiwania, oceny i wykorzystania informacji
- doskonalenie oraz rozszerzenie funkcji strony WWW
- uczestnictwo we wspólnych przedsięwzięciach bibliotek
- modernizację sprzętu komputerowego

Mgr Krystyna Breker
Łódź – UM

**TRZYDZIEŚCI LAT INFORMACJI NAUKOWEJ
W WOJSKOWEJ AKADEMII MEDYCZNEJ IM. GEN. DYW.
PROF. BOLESŁAWA SZARECKIEGO W ŁODZI**

Ośrodek Informacji Naukowej i Bibliograficznej Biblioteki Głównej WAM w Łodzi to już historia.

W 1972 roku, podobnie jak w innych uczelniach naszego kraju, powołano w Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi oddział informacji naukowej jako odrębną komórkę podporządkowaną Głównej Bibliotece Wojskowo-Lekarskiej. Ośrodkowi Informacji Naukowej wyznaczono zaszczytne i ważne zadania pełnienia funkcji

informacyjno-dokumentacyjnej w zakresie nauk wojskowo-medycznych na rzecz kadry naukowej WAM oraz potrzeby całego Wojska Polskiego. Koordynatorem tych zadań był Centralny Ośrodek Naukowej Informacji Wojskowej w Warszawie.

Początkowo, metody pracy Ośrodka różniły się zasadniczo od form działania w latach późniejszych. W latach 70-tych i 80-tych współdziałano z innymi ośrodkami informacji naukowej działającymi w uczelniach wojskowych w tworzeniu Centralnej Kartoteki Kart Dokumentacyjnych, która pełniła rolę bazy bibliograficznej z zakresu nauk wojskowych i medycyny wojskowej. Karty dokumentacyjne oprócz opisu bibliograficznego posiadały informację o treści dokumentu, a cała kartoteka była uporządkowana według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej.

Kwerendy o tematyce medycznej, wojskowo-medycznej, czy nawet wojskowej wykonywano dla pracowników naukowych WAM oraz kadry WP w oparciu o wspomnianą wyżej Kartotekę oraz inne dostępne w tych czasach bazy bibliograficzne, takie jak bibliografie wojskowe, bibliografia lekarska IB-3, *Index Medicus*, *Excerpta Medica*, *Medicinskij Referativnyj Żurnal*, oraz przeglądając poszczególne tytuły czasopism zagranicznych i krajowych.

Na rzecz całej Armii wykonywano niezbędne tłumaczenia literatury fachowej z posiadanych źródeł, czasopism medycznych i wojskowo-medycznych.

Dokumentowano publikacje naukowe pracowników Uczelni, co w latach późniejszych zaowocowało wydaniem kolejnego III tomu Bibliografii publikacji pracowników naukowych WAM za lata 1978–1982 pod redakcją mgr Krystyny Breker i mgr Janiny Rosiak.

W latach 1977–1979 Ośrodek wydawał Biuletyn ONIW (Ośrodek Naukowej Informacji Wojskowej) WAM pod redakcją mgr Krystyny Breker i Jadwigi Bańkowskiej we współpracy z całym zespołem Biblioteki Głównej. Biuletyn był kwartalnikiem, który zawierał liczne przydatne zarówno dla kadry naukowej, jak i studentów informacje, a mianowicie przegląd najnowszych publikacji zagranicznych z dziedziny medycyny i medycyny wojskowej przygotowany w formie karty dokumentacyjnej, następnie wykaz nabytków Biblioteki Głównej, oraz wykaz sporządzonych w ostatnim kwartale w Ośrodku kwerend i tłumaczeń. „Biuletyn” był rozpowszechniany nie tylko w Akademii, ale w całej sieci wojskowych ośrodków informacji naukowej i bibliotek naukowych w kraju.

W 1979 roku „Biuletyn” zastąpiono „Informatorem”, który początkowo ukazywał się jako dwumiesięcznik, a następnie kwartalnik, będący wydawnictwem o charakterze current. Każdy numer zawierał spolszczone spisy treści zagranicznych czasopism o tematyce wojskowo-medycznej. W redagowaniu „Informatora” uczestniczył szeroki zespół współpracowników, spośród których należy wymienić najaktywniejszych: ppłk lek. Henryk Górski, płk dr farm. Wiesław Świtek, ppłk dr Jerzy Miłkowski, ppłk dr n. med. Krzysztof Walczewski, mgr Krystyna Breker, Jadwiga Bańkowska.

„Informator” ukazywał się przez 16 lat i był rozpowszechniany podobnie jak jego poprzednik „Biuletyn” w całej sieci ośrodków i bibliotek wojskowych WP.

Przez szereg lat pracownicy Ośrodka intensywnie uczestniczyli w szkoleniu użytkowników informacji naukowej zarówno w ramach przysposobienia bibliotecznego, jak i na starszych latach studiów oraz współpracując z kadrą naukowo-dydaktyczną WAM.

W okresie trzydziestoletniego istnienia Ośrodek przeżył dwie rewolucje naukowo-techniczne. Pierwszą w 1991 roku za sprawą pojawienia się nowego nośnika informacji – CD-ROM-u. Zakupiono wówczas komputer z programem Spirs, czytnik CD-ROM-ów, wykupiono dzierżawę na bazę MEDLINE, która objęła lata 1966–1991. Dziennie pojawiało się wielu użytkowników. Drukarka, wówczas tylko igłowa pracowała nieustannie.

Kolejną „rewolucję” zafundował Ośrodkowi internet otwierając niezmierzone możliwości pomocy użytkownikowi w rozwiązywaniu jego problemów naukowych.

Wraz z postępem naukowo-technicznym i rozwojem sieci komputerowych nastąpiła komputeryzacja Biblioteki Głównej. Znaczącą wówczas rolę przy wdrażaniu systemu bibliotecznego HORIZON wypełnił Ośrodek Informacji Naukowej w osobie ppłk dr n. przyr. inż. Marka Matusiaka.

Ośrodek pomagał także pracownikom naukowym WAM w opracowaniu prac naukowych, naukowo-badawczych i doświadczalnych.

Na zakończenie, pragnę wymienić osoby, które wniosły znaczący wkład w kształt i obraz trzydziestoletniej historii Ośrodka. Są to: ppłk lek. Bronisław Głuś (1972–1977), w tych latach współpracowali z Nim: mgr Andrzej Szczypkowski, mgr Krzysztof Kaczmarek, Elżbieta Redłowska, Bożena Wenikajtis, następnie mgr Krystyna Breker (1977–2002), Jadwiga Bańkowska (1978–1991), ppłk lek. Henryk Górski (1980–1990), ppłk dr n. med. Krzysztof Walczewski (1990–1994), ppłk dr n. przyr. inż. Marek Matusiak (1996–2002).

Mgr Barbara Grala
Łódź – UM

BIBLIOTEKA GŁÓWNA UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

Dnia 1 października 2002 roku utworzono Uniwersytet Medyczny w Łodzi, który powstał z połączenia dwóch akademii medycznych: cywilnej Akademii Medycznej w Łodzi oraz Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi, na podstawie ustawy z dnia 12 września 1990 r. O szkolnictwie

wyższym (Dz.U. nr 65, późn. zmiany). W uniwersytecie istnieje 6 wydziałów: Farmaceutyczny, Fizjoterapii, Lekarski z Oddziałem Pielęgniarstwa, Lekarsko-Dentystyczny, Nauk o Zdrowiu i Wojskowo-Lekarski. W roku akademickim 2002/2003 studiowało ok. 5 200 osób na studiach dziennych, wieczorowych, magisterskich zaocznych, licencjackich oraz doktoranckich, w tym anlogojęzycznych.

W skład systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Medycznego wchodzi: Biblioteka Główna oraz biblioteki Wydziału Farmaceutycznego, Wydziału Lekarsko-Dentystycznego, Wydziału Wojskowo-Lekarskiego oraz wkrótce Wydziału Fizjoterapii, a także liczne biblioteki klinik, katedr i zakładów.

Biblioteka Główna koordynuje pracę bibliotek systemu. Obecny warsztat pracy UM stanowi kontynuację AM i WAM. Dysponuje krajowymi i światowymi bazami danych z zakresu nauk biomedycznych. Stara się zapewnić dostęp do pełnotekstowych czasopism elektronicznych.

Księgozbiór Biblioteki obejmuje 209 822 vol. druków zwartych oraz 64 213 vol. czasopism. Został powiększony o zbiory Biblioteki WAM.

W Bibliotece realizowane są cele i założenia podjęte wcześniej. Opracowywana jest również bieżąca Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, zarówno w wersji drukowanej, jak i elektronicznej. Planowane jest retrospektywne katalogowanie zbiorów wg formatu USMARC w systemie Horizon. Skatalogowano 35 648 rekordów bibliograficznych.

Prowadzone są zajęcia dydaktyczne z przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku oraz z informacji naukowej dla słuchaczy pielęgniarstwa i doktorantów. W 2003 roku rozpoczęto szkolenia biblieczne dla studentów anglojęzycznych.

W Oddziale Informacji Naukowej pragniemy zorganizować pracownię multimedialną w celu wspomagania dydaktyki oraz unowocześniania form przeprowadzanych zajęć w zakresie przysposobienia bibliotecznego i informacji naukowej. Obecną obsadę Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej UM stanowią: mgr Ewa Wieczorek, kierownik, mgr Barbara Grala, mgr Bogumiła Wiktorowska oraz Urszula Zauder i Bożenna Chmielecka-Konieczna. Ogromną pomocą pracownikom i użytkownikom służy mgr inż. Witold Kozakiewicz, informatyk.

W najbliższym czasie planujemy uruchomienie dodatkowych stanowisk przeznaczonych do korzystania z czasopism elektronicznych oraz modernizację sprzętu komputerowego.

Dr Jolanta Przyłuska
Łódź – IMP

FUNKCJA INFORMACYJNA BIBLIOTEKI INSTYTUTOWEJ

Biblioteka najczęściej utożsamiana jest z miejscem, które umożliwia wykorzystanie zgromadzonych w niej dokumentów zależnych od profilu działalności. Rzeczywista funkcja biblioteki, a w szczególności biblioteki naukowej, polega jednak nie tylko na fizycznym gromadzeniu i wypożyczaniu książek lecz także na wspieraniu nauki, dostarczaniu nowej wiedzy inspirującej do działania w procesach badawczych. W ten sposób realizowane są funkcje biblioteki takie jak: edukacyjna, informacyjna i intelektualna [1, 2]. Szczególnie warta jest podkreślenia funkcja informacyjna, czyli wypełnianie przez bibliotekę zadań ośrodka informacji naukowej. Najpełniej przedstawił to Jacek Wojciechowski [1]:

*„Pracownikom naukowym i coraz bardziej samodzielnym studentom macierzystej uczelni, a także innym pracownikom naukowym i ewentualnie studentom, trzeba mianowicie **zagwarantować bogaty serwis informacyjny z ustalonych zakresów wiedzy**, a także materiały do badań naukowych. W tym celu niezbędne są, możliwie kompletne czyli także archiwalne, drukowane i elektroniczne zasoby własne z obszaru wyznaczonych dyscyplin oraz sprawny system międzybibliotecznych dopóżyć w we wszystkich możliwych formach. Oraz jest oczywiście konieczny, nieograniczony dostęp do internetowych baz danych, z gwarancją osiągalności także tych informacji z wybranych dziedzin, które są obwarowane passwordami.”*

Dla użytkowników małej biblioteki instytutowej istotna jest sfera usług zewnętrznych dotyczących sprawnego udostępniania zasobów i dostarczania rzetelnej informacji naukowej. Standard świadczonych usług wiąże się z organizacją własnych zbiorów na miarę możliwości finansowych oraz wykorzystaniem zasobów i usług zewnętrznych poprzez sieć współpracujących bibliotek. W dużych bibliotekach do obsługi informacyjnej powoływane są zazwyczaj działy informacji naukowej, w małych bibliotekach często nie ma nawet wyróżnionego stanowiska, a funkcje informacji naukowej przejmuje cały zespół biblioteczny.

W Instytucie Medycyny Pracy (IMP) system informacji naukowej opiera się na materiałach zgromadzonych i opracowywanych w Zakładzie Informacji Naukowej (ZIN), w skład którego wchodzi Biblioteka Naukowa IMP. Obszar działania ZIN jest nieco inny niż typowych bibliotecznych ośrodków informacji naukowej.

Szeroki zakres wiedzy jaki potrzebny jest specjalistom z medycyny pracy i higieny przemysłowej stanowi podstawę organizacji zbiorów instytutowych z dziedzin związanych z toksykologią, higieną pracy, chorobami zawodowymi, psychologią, socjologią, fizjologią pracy, organizacją ochrony zdrowia.

W Instytucie wykorzystywane są zagraniczne bazy bibliograficzne i faktograficzne na dyskach CD-ROM pozyskiwane w ramach subskrypcji, jak również tworzone są własne bazy danych [3, 4]:

Bazy bibliograficzne:

- MEDLINE EXPRESS – obejmuje międzynarodowe piśmiennictwo biomedyczne, opracowana przez National Library of Medicine
- TOXLINE – obejmuje międzynarodowe piśmiennictwo związane z toksykologią, opracowana przez National Library of Medicine
- OSH-ROM – zestaw baz z zakresu medycyny pracy i bezpieczeństwa chemicznego:
- NIOSHTIC- opracowana przez National Institute for Occupational Safety and Health
- CISDOC – opracowana przez International Labour Organisation oraz International Occupational Safety & Health International Centre w Genewie
- HSELINE – opracowana przez Health & Safety Executive w Wlk. Brytanii
- ANALYTICAL ABSTRACTS – obejmuje piśmiennictwo z zakresu chemii analitycznej, opracowana przez Royal Society of Chemistry w Wlk. Brytanii
- CURRENT CONTENTS - Life Sciences /dyskietki - opracowana przez Institute for Scientific Information w Filadelfii

Bazy faktograficzne:

- CHEM-BANK – zestaw pięciu baz:
 - RTECS – REGISTRY OF TOXIC EFFECTS OF CHEMICAL SUBSTANCES, opracowana przez National Institute for Occupational Safety and Health, zawiera informacje o działaniu toksycznym substancji chemicznych
 - OHMTADS – OIL AND HAZARDOUS MATERIALS-TECHNICALS ASSISTANCE DATA SYSTEM, opracowana przez Environmental Protection Agency, zawiera informacje dotyczące metod ochrony środowiska w przypadku zagrożenia chemicznego
 - CHRIS – CHEMICAL HAZARD RESPONSE INFORMATION SYSTEM, opracowana przez U.S. Department of Transportation, zawiera informacje na temat prewencji i zachowania środków ostrożności oraz udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach na skutek ekspozycji na związki chemiczne
 - HSDB – HAZARDOUS SUBSTANCES DATABANK, opracowana przez National Library of Medicine, zawiera informacje toksykologiczne dla ponad 4200 potencjalnie niebezpiecznych związków chemicznych

- IRIS – INTEGRATED RISK INFORMATION SYSTEM, opracowana przez Environmental Protection Agency, zawiera informacje dotyczące szacowania ryzyka i oceny zagrożeń zdrowotnych stwarzanych przez substancje chemiczne
- CCINFOdisc – zestaw dwóch baz danych, opracowanych przez Canadian Centre for Occupational Health and Safety:
 - CHEMINFO – CHEMICAL INFORMATION DATA BASE, zawiera informacje o związkach chemicznych, substancjach naturalnych i mieszaninach, które powstają w wyniku procesów przemysłowych
 - MSDS – MATERIAL SAFETY DATA SHEETS, zawiera karty charakterystyki bezpieczeństwa preparatów
- CHEMpendium - zestaw baz danych, opracowanych przez Canadian Centre for Occupational Health and Safety, zawiera informacje z zakresu bezpieczeństwa chemicznego, toksyczności substancji chemicznych i pestycydów, zagrożeń środowiskowych i transportu substancji niebezpiecznych
- TLVs – THRESHOLD LIMIT OF VALUES, zawiera uzasadnienia wartości dopuszczalnych poziomów narażenia dla związków chemicznych wg American Conference of Industrial Hygienists (ACGIH)
- IUCLID – INTERNATIONAL UNIFORM CHEMICAL INFORMATION DATABASE, zawiera informacje dotyczące substancji wielkotonażowych
- IPCS INCHEM – INTERNATIONAL PROGRAMM ON CHEMICAL SAFETY (WHO, ILO)
- POISINDEX – zawiera informacje o substancjach i preparatach stosowanych w gospodarstwie domowym, lekach i związkach toksycznych występujących w roślinach, w jadach niektórych gadów i owadów
- TOMES PLUS - TOXICOLOGY, OCCUPATIONAL MEDICINE AND ENVIRONMENTAL SERIES – zestaw baz danych, zawierających informacje o substancjach toksycznych występujących w przemyśle i środowisku pozaprzemysłowym

Bazy danych tworzone w Zakładzie Informacji Naukowej IMP:

- ITOX – centralny bank informacji o preparatach chemicznych dostępnych w Polsce
 - Krajowy System Informowania o Kosmetykach – gromadzi informacje o producentach kosmetyków i zgłoszonych przez nich kosmetykach.
- W Bibliotece Naukowej IMP tworzone są trzy bazy bibliograficzne:
- MEDIP – obejmuje piśmiennictwo światowe o tematyce związanej z medycyną pracy, opracowana na podstawie zasobów biblioteki od 1990 r., zawiera ponad 35 tys. dokumentów
 - PUB – bibliografia publikacji pracowników IMP od 1972 r., zawiera ponad 5 tys. dokumentów

- NAUKA – bibliografia rozpraw doktorskich i habilitacyjnych Instytutu od 1960 r., zawiera 181 dokumentów.

Wymienione powyżej bazy są wykorzystywane przez pracowników IMP i innych uprawnionych użytkowników. Stanowią podstawę działalności z zakresu informacji naukowej w obszarze medycyny pracy. Jednocześnie do wyszukiwania piśmiennictwa naukowego stosowane są bazy dostępne przez Internet np. zestaw baz firmy EBSCO, PROQUEST, PubMed, TOXLINE, Polska Bibliografia Lekarska, bibliografie publikacji pracowników poszczególnych uczelni.

Inne formy działalności biblioteki w zakresie informacji naukowej obejmują:

- Opracowanie bibliografii tematycznej z medycyny pracy za dany rok, drukowanej w czasopiśmie *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health* w postaci *Bibliographic Review – Polish Bibliography of Occupational Medicine*
- Opracowanie bibliografii publikacji pracowników IMP drukowanej w materiałach instytutowych
- Wprowadzanie danych o posiadanych zbiorach czasopism zagranicznych do CKCZ
- Rozpowszechnianie informacji o nabytkach biblioteki
- Udostępnianie wydawnictw elektronicznych, słowników, atlasów, encyklopedii
- Opracowanie i aktualizacja serwisu internetowego biblioteki
- Informowanie o dostępności zasobów internetowych czasopism elektronicznych i tematycznych serwisów
- Pozyskiwanie pełnych tekstów czasopism w formie elektronicznej poprzez doc@med, SDDE, Subito
- Szkolenie pracowników, studentów i słuchaczy studiów doktoranckich dotyczące możliwości wykorzystania zasobów informacyjnych biblioteki obszaru medycyny pracy.

Ze względu na wieloznaczność terminu *informacja naukowa*, które stosowane jest do określenia działalności informacyjnej jaką prowadzą biblioteki, jak też do określenia informacji o osiągnięciach nauki, czy dziedziny wiedzy obejmującej zagadnienia teoretyczne i praktyczne związane z działalnością informacyjną [5,6] trudno jest w sposób jednolity wymienić wszystkie działania biblioteki instytutowej podejmowane w zakresie informacji naukowej.

Wobec możliwości stwarzanych przez technikę komputerową działalność informacyjna obejmuje również przeszukiwanie zasobów Internetu odnośnie tematów związanych z działalnością naukową pracowników instytutu, rozpowszechnianie drogą elektroniczną tematycznych serwisów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), Międzynarodowego Biura Pracy (ILO), serwisów o tematyce toksykologicznej, prawniczej.

Wysokie koszty utrzymania tradycyjnej biblioteki gromadzącej określony zasób materiałów w formie drukowanej przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu do zasobów, które można pozyskać przez Internet, stawiają bibliotekę przed koniecznością wyboru sposobu dostarczania wiedzy. Oczekiwania czytelników Biblioteki IMP skierowane są na szybkie uzyskanie najnowszej informacji o osiągnięciach w naukach związanych z medycyną pracy (zazwyczaj z czasopism naukowych) i sprawny dostęp do archiwów własnych lub rozproszonych w innych bibliotekach. Aby spełnić te oczekiwania działalność informacyjna małej biblioteki może być wypełniona w dużym stopniu w oparciu o współpracę bibliotek w danej dziedzinie wiedzy. W ten sposób Biblioteka IMP stopniowo przekształca się z tradycyjnego miejsca, w którym się wypożycza książki w instytucję specjalizującą się w dostarczaniu wiedzy związanej z medycyną pracy z różnych źródeł zewnętrznych, rośnie tym samym funkcja informacyjna biblioteki instytutowej.

Bibliografia

1. W o j c i e c h o w s k i Jacek: Idee i rzeczywistość: bibliotekarstwo pragmatyczne. Warszawa Wydaw SBP 2002
2. W o j c i e c h o w s k i Jacek: Organizacja i zarządzanie w bibliotekach. Warszawa PWN 1997
3. C z e r c z a k Sławomir: Informacja naukowa w higienie pracy. W: Higiena pracy. Łódź Oficyna Wydawnicza IMP 1999
4. I n f o r m a c j a naukowa i działalność wydawnicza. W: Sprawozdanie z działalności Instytutu za rok 2002. Łódź IMP 2003
5. S ł o w n i k terminologiczny informacji naukowej. Red. Maria Dembowska. Wrocław Ossolineum 1979
6. S o r d y ł o w a Barbara: Z problematyki bibliotek i informacji naukowej. Warszawa PAN 1997

Mgr Dagmara Klim
Łódź – ICZMP

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI NAUKOWEJ INSTYTUTU CENTRUM ZDROWIA MATKI POLKI W ŁODZI

Historia

Akt erekcyjny pod budowę Pomnika Szpitala Centrum Zdrowia Matki Polki został wmurowany w październiku 1983 roku. Pawilon ginekologiczno-położniczy przekazano do zagospodarowania 26 maja 1986 r., pawilon pediatryczny otworzono w czerwcu 1990 r. We wrześniu 1997 r. szpital został przekształcony w instytut resortowy.

Biblioteka rozpoczęła działalność w 1989 r., ale już w 1988 dokonano pierwszych zakupów książek. Do momentu powołania Instytutu CZMP Biblioteka była włączona do Działu Metodyczno-Organizacyjnego. Obecnie jest samodzielną jednostką podlegającą bezpośrednio zastępcy dyrektora ds. nauki.

Zbiory

Struktura zbiorów odzwierciedla główne kierunki działania Instytutu. Gromadzone są książki z zakresu ginekologii, położnictwa, perinatologii, neonatologii, co stanowi około 50% księgozbioru oraz pediatrii – około 30%. Ponadto reprezentowana jest chirurgia, kardiologia, neurochirurgia, neurologia, endokrynologia, okulistyka, nefrologia, gastroenterologia, alergologia, diagnostyka, a także nauki pokrewne medycyny. Podobnie kształtuje się struktura zbiorów czasopiśmiennych.

Biblioteka posiada 7140 woluminów książek, w tym ponad połowę stanowią wydawnictwa anglojęzyczne.

W roku 2003 Biblioteka prenumerowała 105 tytułów czasopism polskich i 49 tytułów czasopism zagranicznych, w tym jako jedyna w Polsce ACOG Practice Bulletin, American Journal of Chinese Medicine, Breast, Climacteric, Dialysis and Transplantation, Hormone Research, Peritoneal Dialysis International, Prenatal Diagnosis, Seizure, Zentralsterilisation.

W wersji on-line dostępne są American Journal of Obstetrics and Gynecology, Journal of the American Society of Nephrology, Laryngoscope, Seizure, American Journal of Chinese Medicine, Pediatrics, Journal of Allergy and Clinical Immunology, Journal of Pediatrics.

Automatyzacja

Opracowanie i udostępnianie funkcjonują w oparciu o system SOWA w wersji DOS z 1997 r.

Bazy danych

Medline. Subskrybowana jest wersja CD-ROM obejmująca 6 ostatnich lat. Kliniki mają do niej dostęp przez sieć lokalną. Z usług biblioteki korzystają głównie osoby, które nie mają wprawy w użytkowaniu bazy. W 2002 roku zrealizowano 312 kwerend.

Expertus. Wersja DOS z 1997 r. Dorobek naukowy pracowników jest rejestrowany od 1998 roku. Baza zawiera 4072 rekordy.

Katalog zbiorów książkowych. Moduł informacyjno-wyszukiwawczy systemu SOWA, 3961 rekordów.

Wypożyczenia międzybiblioteczne

W 2002 roku sprowadzono dla pracowników Instytutu 1045 publikacji w postaci kserokopii lub plików PDF. Wysłano do innych bibliotek 309 bezpłatnych kserokopii. Składanie i przyjmowanie zamówień odbywa się za pomocą poczty elektronicznej. Dzięki zakupieniu skanera i profesjonalnej wersji programu ACROBAT,

umożliwiającego zapisywanie skanów jako plików PDF, w najbliższym czasie można będzie realizować zamówienia w tej formie.

Internet

Biblioteka dysponuje stałym łączem i dwoma stanowiskami komputerowymi. Najczęściej użytkowany jest bezpłatny dostęp do Medline'a (PubMed lub OvidNET za pośrednictwem serwera ICM UW) i Polska Bibliografia Lekarska. Biblioteka posiada stronę www.iczmp.edu.pl/biblio/index.html, na której umieszczony jest między innymi wykaz tytułów i roczników prenumerowanych czasopism polskich i zagranicznych oraz wykaz ważniejszych publikacji pracowników Instytutu z lat 1998-2003.

Mgr Ewa Grzędzielewska

Mgr Roma Hajduk

Mgr Maria Maremza

Poznań – AM

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ IM. KAROLA MARCINKOWSKIEGO W POZNANIU

Dnia 1 stycznia 1950 roku utworzona została w Poznaniu Akademia Medyczna. Powstała na bazie Wydziału Lekarskiego i Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Poznańskiego. W 1952 roku powołano Bibliotekę Główną Akademii Medycznej.

Biblioteki naukowe, obok swoich podstawowych zadań związanych z gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem księgozbioru, zawsze szczególnie znaczenie przywiązywały do rozwijania działalności informacyjnej. Projektowano i tworzone systemy informacyjne, których zadaniem było i jest zaspokojenie potrzeb użytkownika poszukującego wiadomości o zbiorach bibliotecznych i informacji bibliograficznej o piśmiennictwie polskim i zagranicznym. Realizacja tych zadań stanowi podstawę działalności Biblioteki Głównej AM przez cały okres jej istnienia. Nie tylko nie uległy one zmianie, ale w miarę rozwoju wprowadzanych technik informatycznych lista usług z zakresu informacji naukowej ulega stałemu poszerzaniu. Obejmuje ona informację zbiorową i indywidualną, tematyczno-specjalistyczną i osobową, a podstawę jej stanowią biblioteczne katalogi, bibliografie, wszelkiego rodzaju informatory, zapowiedzi wydawnicze, a obecnie także polskie i światowe serwisy internetowe. W BG AM sprawne działanie służby informacyjnej umożliwia wykorzystanie światowych osiągnięć naukowych w dziedzinie medycyny, farmacji,

stomatologii i innych nauk pokrewnych w pracy naukowej i dydaktycznej wykonywanej przez pracowników macierzystej Uczelni.

Uznając potrzebę stworzenia specjalistycznej komórki informacyjnej, w Bibliotece zorganizowano w 1961 roku Sekcję Informacyjno-Bibliograficzną przy Dziale Czasopism, a w roku 1975 powołano Oddział Informacji Naukowej, Bibliografii i Czasopism. W 1993 roku powstał Oddział Obsługi Użytkownika, w ramach którego działa Sekcja Informacji i Dokumentacji Naukowej.

W początkowej fazie rozwoju, tj. od momentu powstania Sekcji Bibliograficzno-Informacyjnej aż do roku 1989, informacja naukowa opierała się wyłącznie na dokumentach drukowanych. Niemniej, nawet przy tak skromnym warsztacie pracy, wielką uwagę przywiązywano do stałego rozwoju i poszerzania usług informacyjnych. Starano się, aby w optymalny sposób zaspokoić potrzeby użytkowników poszukujących informacji o zbiorach bibliotecznych Biblioteki Głównej oraz innych bibliotek, jak również informacji bibliograficznej o piśmiennictwie polskim i zagranicznym.

Działalność informacyjna Biblioteki Głównej w pierwszym etapie rozwoju opierała się głównie na katalogach bibliotecznych oraz wykazach nabytków innych bibliotek. Aby zapewnić użytkownikowi Biblioteki pełen jak na ówczesne czasy serwis informacyjny, starano się gromadzić wszystkie dostępne wydawnictwa informacyjno-bibliograficzne, zarówno polskie, jak i zagraniczne. Najpopularniejszymi bibliograficznymi wydawnictwami polskimi były: Polska Bibliografia Lekarska pod red. Stanisława Konopki, IB – Informacja Bieżąca, Przegląd piśmiennictwa lekarskiego polskiego, Polska Bibliografia Lekarska dziewiętnastego wieku (1801–1900) opracowana przez Stanisława Konopkę.

Do najczęściej wykorzystywanych bibliograficznych wydawnictw zagranicznych należał:

Index Medicus, Excerpta Medica, Current Contents, Medicinskij Referativnyj Żurnal – ukazujący się w 22 sekcjach tematycznych oraz niemieckie wydawnictwa typu „Zentralblatt...”.

O ważniejszych nowościach wydawniczych Państwowego Zakładu Wydawnictw Lekarskich informowano czytelników poprzez ekspozycję nowych nabytków w specjalnej gablocie, umieszczonej w holu Biblioteki.

Niezwykle cenną formą działalności informacyjnej były kwerendy tematyczne wykonywane przez pracowników Sekcji na zamówienia indywidualnych czytelników. Wykonywano je opierając się na różnego rodzaju zgromadzonych bibliografiach, katalogach rzeczowych, kartotekach tematycznych i innych źródłach. Ponieważ bibliografie ukazywały się z pewnym opóźnieniem, przeglądano również skorowidze przedmiotowe najnowszych roczników czasopism z danego zakresu. Pozycje książkowe kwerend uzupełniano posługując się Biuletynem Głównej Biblioteki Lekarskiej, który w każdym numerze podawał wykaz nabytków książkowych GBL wraz ze skorowidzem przedmiotowym. Przygotowanie zestawienia tematycznego w sposób

tradycyjny, a więc oparty wyłącznie na materiałach drukowanych, było procesem niezwykle czasochłonnym, wymagało od pracownika Biblioteki wielogodzinnej, mozolnej i żmudnej pracy, dlatego ilość wykonywanych kwerend była niewielka i ograniczała się do kilku w miesiącu, i tak np. w 1976 r. opracowano 200 kwerend tematycznych, w 1987 r. wykonano 75, a w następnym roku – 95.

Sekcja Informacji Naukowej na bieżąco przygotowywała odbitki kserograficzne spisów treści z czasopism zagranicznych przychodzących do Biblioteki. Odbitki przekazywane były wszystkim bibliotekom wchodzącym w skład systemu informacyjno-bibliotecznego Uczelni.

Rok 1989 można uznać za przełomowy w dziejach Biblioteki, a dla jej działalności informacyjnej w szczególności. Jest to rok rozpoczynający komputeryzację Biblioteki. Wówczas tradycyjne metody informacji, opierające się głównie na kartkowych katalogach księgozbioru własnego, drukowanych katalogach centralnych, drukowanych wydawnictwach bibliograficznych i opracowaniach informacyjnych tworzących ówczesny warsztat pracy informacji naukowej, zaczęto stopniowo zastępować systemami komputerowymi.

Biblioteka Główna AM – jako jedna z pierwszych bibliotek medycznych w kraju – w roku 1989 rozpoczęła eksploatację bazy MEDLINE na CD-ROM.

Środowisko medyczne, które dotychczas zmuszone było dokonywać poszukiwań bibliograficznych w drukowanych bibliografiach i wydawnictwach abstraktowych, uzyskało możliwość otrzymania w ciągu kilku minut przeglądu tematycznego światowego piśmiennictwa za okres 30-letni. Baza Medline stwarza możliwość dołączenia do opisu publikacji informacji o lokalizacji źródła. Oprogramowanie „Library Holdings” umożliwia przyłączenie do rekordu informacji o sygnaturze czasopisma we własnej bibliotece. W Bibliotece Głównej „Library Holdings” został wykorzystany do wprowadzenia do bazy komunikatów o lokalizacji czasopism także w bibliotekach innych uczelni medycznych, instytutów naukowych oraz Głównej Bibliotece Lekarskiej.

Obecnie system „Library Holdings” umożliwia użytkownikowi dostęp z bazy bibliograficznej do katalogów on-line, zarówno naszej Biblioteki, jak i do katalogów innych bibliotek naukowych: Środowiskowego katalogu bibliotek poznańskich, Centralnego katalogu bibliotek medycznych, Centralnego katalogu Biblioteki Narodowej.

W sierpniu 1990 Biblioteka zaczęła udostępniać kolejną bazę – Drug Information Science, a następnie bazę Life Science Collection oraz Current Contents.

Udostępnienie komputerowych systemów bibliograficznych stworzyło nową jakość działalności informacyjnej, a zapotrzebowanie na informację bibliograficzną wzrosło wielokrotnie. Również znacznie wzrosła liczba realizowanych przez pracowników Sekcji Informacji Naukowej zamówień na zestawienia tematyczne. W 1989 roku, w ciągu pierwszych 6 miesięcy użytkowania bazy MEDLINE, wykonano ich 189,

w roku 1990 – 1300. Mimo stworzenia użytkownikom bezpośredniego dostępu do baz bibliograficznych na dwóch stanowiskach w czytelni naukowej, liczba zrealizowanych zamówień wzrosła do ponad 2000 i zwiększała się w kolejnych latach. Po roku 2000 nastąpiło stopniowe zmniejszanie się ilości zamówień na zestawienia tematyczne, co jest związane ze zwiększeniem dostępu do Internetu przez poszczególne jednostki organizacyjne Uczelni. Baza MEDLINE jest dostępna ze wszystkich komputerów pracujących w sieci uczelnianej, tak więc nasz użytkownik może bez opuszczania miejsca pracy prowadzić samodzielne przeszukiwania, a niektórzy z nich po zarejestrowaniu się w Bibliotece, mogą również dokonywać poszukiwań z komputerów domowych. Odnotowano natomiast wzrost zamówień na dokumenty źródłowe.

Współczesna działalność informacyjna Biblioteki Głównej AM skoncentrowana jest na aktualizacji i optymalizacji dostępu do elektronicznego systemu informacji oraz na poszerzaniu dostępu do czasopism elektronicznych, źródeł edukacyjnych i internetowych serwisów informacyjnych związanych z medycyną i naukami pokrewnym.

W maju 1996 roku nasza Biblioteka uruchomiła swój serwer WWW, dostępny pod adresem: <http://www.bg.am.poznan.pl>

Elektroniczny serwis informacyjny Biblioteki, mimo iż zaprojektowany pod kątem potrzeb lokalnego środowiska akademickiego, pracowników naukowych oraz studentów naszej Uczelni, od samego początku swego istnienia cieszył się dużym zainteresowaniem całego środowiska medycznego. Był to pierwszy serwer WWW polskiej biblioteki medycznej.

Odwiedzając naszą witrynę użytkownik może korzystać z dostępnych w Internecie baz, wyszukać samodzielnie potrzebne informacje bibliograficzne, dowiedzieć się w jakiej bibliotece znajdują się poszukiwane dokumenty, zamówić ich kopie, a nawet dotrzeć bezpośrednio do pełnych tekstów. Oprawa graficzna oraz zawartość kolejnych stron ulega stalej modyfikacji. Serwer jest dwujęzyczny: polsko-angielski. Wszystkie ważniejsze informacje umieszczone są również w wersji angielskiej serwera. Obecnie serwer WWW Biblioteki liczy kilkaset stron i jest ciągle wzbogacany.

W dziale informacyjnym serwera BG użytkownicy mogą znaleźć podstawowe dane dotyczące Biblioteki: adres Biblioteki i jej filii wraz z adresami mailowymi, numery telefonów, godziny otwarcia, krótki zarys historii i działalności Biblioteki, politykę gromadzenia i udostępniania zbiorów, informacje o działalności Sekcji Informacji Naukowej i świadczonych usługach, oraz strukturę organizacyjną całego systemu informacyjno-bibliotecznego Uczelni. W dziale Nowości znajdują się komunikaty Biblioteki przekazujące na bieżąco wszelkie informacje o zmianach dokonywanych na serwerze, o dostępie do nowych baz czy ważniejszych serwisów medycznych.

Na stronach internetowych dostępna jest również pełna informacja o zbiorach naszej Biblioteki. Katalog elektroniczny w systemie HORIZON, w wersji online umożliwia czytelnikom korzystanie z jego zawartości poza godzinami otwarcia

biblioteki tradycyjnej. Z witryny biblioteki dostępne są również inne katalogi, w których znajdują się informacje o naszych zasobach:

- Środowiskowy katalog czasopism zagranicznych w bibliotekach poznańskich, który zawiera informacje o zasobach czasopism zagranicznych od roku 1982 w bibliotekach naukowych miasta Poznania
- Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych w Polskich Bibliotekach Medycznych, który informuje o zasobach czasopism medycznych w ponad 50 polskich bibliotekach naukowych z lat 1990–2000 i jest retrospektywnie uzupełniany
- Centralny Katalog Czasopism Biblioteki Narodowej

Katalogi elektroniczne nie są jedynym źródłem informacji o naszych zbiorach. W dziale Nowe Nabytki przedstawiamy wybrane wydawnictwa książkowe w formie zeskanowanej okładki z załączonym opisem bibliograficznym oraz spisem treści. Należy nadmienić, że wymienione źródła informacji o zasobach Biblioteki Głównej AM są dostępne bez żadnych ograniczeń dla każdego użytkownika internetu.

Największym zainteresowaniem naszych użytkowników cieszy się dział baz biomedycznych dostępnych on-line. Podzielono je w sposób następujący:

- Zagraniczne bazy bibliograficzne (m. in. MEDLINE, Embase, Cinahl, The Cochrane Library, 10 baz EIFL Project, INIS)
- Polskie bazy bibliograficzne (m. in. Bibliografia prac naukowych Akademii Medycznej w Poznaniu, Polska Bibliografia Lekarska)
- Pełnotekstowe bazy podręcznikowe (WebMD Scientific American Medicine, ACS Surgery. Principles and Practice)
- Bazy faktograficzne (m. in. Informator o bibliotekach w Polsce Biblioteki Narodowej, Brookhaven Protein Data Bank)

Na serwerze Biblioteki utworzony został serwis informacyjny o czasopismach elektronicznych. Składa się on z kilku elementów:

- Lista czasopism online (prenumerata, dary, konsorcja)
- Prenumerata 2003 (alternatywny dostęp: ABE Marketing)
- Blackwell/Synergy
- Elsevier (Science Direct, IDEAL)
- Springer LINK
- Oxford University Press
- Karger
- BioMed Central Journals

Dostęp do pełnych tekstów czasopism z powyższych list możliwy jest wyłącznie z komputerów włączonych do sieci uczelnianej.

Niektórzy wydawcy po kilku latach, a czasami nawet już po roku lub dwóch od ukazania się wersji drukowanej uwalniają dostęp do wersji elektronicznej. Pełne teksty są wówczas dostępne bezpłatnie dla wszystkich użytkowników internetu. Z reguły

jednak, poza prenumeratą, wolny dostęp istnieje w pewnym zakresie: ogranicza się np. do wiadomości redakcyjnych, instrukcji dla autorów, spisów treści poszczególnych roczników, czasem do abstraktów lub promocyjnie – do pełnych tekstów wybranego zeszytu. Bez znajomości adresu wydawcy trudno szybko dotrzeć do konkretnego czasopisma, dlatego nasza Biblioteka, aby ułatwić dostęp do poszczególnych tytułów umieściła na swoim serwerze listy czasopism medycznych o nieautoryzowanym dostępie do pełnych tekstów. Dział Czasopisma jest bardzo często odwiedzany przez użytkowników internetu, umożliwia bowiem szybki i wygodny dostęp do czasopism elektronicznych z każdego miejsca, niezależnie od godzin pracy biblioteki i pory dnia. Z czasopism on-line może korzystać wielu czytelników jednocześnie, dostęp do nich umożliwił ponadto zintegrowanie procesu wyszukiwania informacji z dojściem do tekstu źródłowego.

Użytkownicy internetu w dziale Czasopisma mogą również odnaleźć inne wartościowe informacje potrzebne w pracy naukowej: skróty nazw czasopism wg Index Medicus, instrukcje dla autorów zamieszczone w czasopismach biomedycznych, zasady przygotowania prac naukowych do druku w czasopismach biomedycznych.

Dzisiejsze biblioteki, zwłaszcza naukowe, są przede wszystkim ośrodkami informacji naukowej, wykorzystują oczywiście w swej działalności własne księgozbiory, ale przede wszystkim nastawione są na kompleksową obsługę procesu naukowo-dydaktycznego i stwarzanie możliwości dostępu do światowych systemów informacyjnych.

Biblioteka Główna AM podjęła próbę stworzenia biblioteki multimedialnej – wirtualnego księgozbioru podręcznego dla potrzeb pracowników naukowych oraz studentów Akademii, chcąc w ten sposób zapoczątkować proces przekształcania się w „bibliotekę uczącą” („teaching library”), a zarazem wspomóc proces permanentnego poszerzania i uzupełniania wiedzy.

Wirtualny księgozbiór tworzą odsyłacze do elektronicznych dokumentów – baz pełnotekstowych, czasopism, atlasów, słowników, podręczników i wydawnictw encyklopedycznych z zakresu medycyny i nauk pokrewnych.

Biblioteka elektroniczna dostępna jest z witryny Biblioteki Głównej i uporządkowana według następujących działów: czasopisma, bazy pełnotekstowe (tylko w sieci Akademii), kolekcje, podręczniki, atlasy, encyklopedie, słowniki oraz inne materiały dydaktyczne.

Informacja naukowa najbardziej skorzystała na wprowadzaniu nowych technik i systemów informatycznych. Zwłaszcza jest to widoczne w bibliotekach akademickich, w których szczególnie nacisk kładzie się na umożliwienie dostępu użytkownikom do światowych skarbnic wiedzy przy pomocy technik elektronicznych oraz na wprowadzeniu zintegrowanych systemów bibliotecznych, stosowanie których z reguły zaczyna się od przeniesienia katalogu zasobów bibliotecznych na nośniki elektroniczne. Wobec mnogości informacji docierającej poprzez Internet, informacji zgromadzonych

na CD-ROM, trudności jakie napotyka użytkownik biblioteki poszukując wybranej pozycji w bibliotecznych katalogach komputerowych, spowodowały wzrost znaczenia pomocy bibliotekarzy w poszukiwaniach literaturowych i upowszechnianiu wiedzy na temat metodyki posługiwania się elektronicznymi źródłami informacji.

Pracownicy Sekcji Informacji i Dokumentacji Naukowej aktywnie uczestniczą w działalności dydaktycznej Biblioteki. Niemal od początków istnienia Biblioteka prowadzi dla studentów I roku zajęcia z przysposobienia bibliotecznego. Aktualnie obejmują wykład i ćwiczenia trwające 1,5 godz. dla każdej szkolonej grupy. Są to zajęcia obowiązkowe z wpisem do indeksu. Dla magistrantów farmacji i pielęgniarstwa od kilkunastu lat organizowane są szkolenia z zakresu informacji naukowej w ramach seminariów magisterskich. Do niedawna były to zajęcia nieformalne, nieobecne w programach studiów, lecz organizowane w porozumieniu z opiekunami prac magisterskich z Wydziałów: Farmaceutycznego i Nauk o Zdrowiu. Od 2002 roku 15-godzinny przedmiot „Podstawy Informacji Naukowej” został włączony do wykazu zajęć fakultatywnych dla Wydziału Farmaceutycznego i obowiązkowy dla wszystkich studentów II roku Wydziału Nauk o Zdrowiu.

Od roku 2000 Biblioteka we współpracy z Oddziałem Podyplomowym i Komisją Kształcenia Wielkopolskiej Izby Lekarskiej organizuje kursy podyplomowe z zakresu naukowej informacji medycznej, mające na celu doskonalenie metodyki przeszukiwania baz komputerowych oraz korzystania z elektronicznych źródeł informacji.

Oprócz tego systematycznie w ciągu roku udzielane są porady użytkownikom indywidualnym, których brak doświadczenia w korzystaniu z wielu usług elektronicznych i wyboru oferowanych programów z zakresu medycyny i nauk pokrewnych, utrudnia śledzenie nieustannego rozwoju wiedzy.

Pracownicy Informacji Naukowej uczestniczą również w przygotowywaniu wystaw okolicznościowych, stałych ekspozycji nowości wydawniczych oraz konferencji i imprez odbywających się na terenie Biblioteki Uczelni.

Do bardzo istotnych zadań Sekcji Informacji i Dokumentacji Naukowej należy dokumentacja i opracowanie bibliograficzne dorobku naukowego pracowników naukowo-dydaktycznych Akademii. W opracowaniach bibliograficznych udokumentowany został pełen dorobek naukowy jednostek naukowo-dydaktycznych Akademii Medycznej od roku 1919, a więc od początku wyższego szkolnictwa medycznego w Poznaniu. Bibliografia za lata 1919–1939, opracowana w roku 1979 została wydrukowana w 1997 r. w serii „Biblioteka Prac Historycznych Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu”. Bibliografia z okresu powojennego zawarta jest w „Kronice i bibliografii dorobku naukowego Akademii Medycznej w Poznaniu 1957/58 – 1963/64” wydanej w 1967r. Od roku 1975 kontynuowano jej publikację w „Rocznikach Akademii Medycznej”, a od 1976 roku ukazuje się jako wydawnictwo ciągłe. W ostatnich latach prace nad bibliografią

zostały zautomatyzowane. Od roku 1991 dorobek naukowy Uczelni rejestrowany jest w bazie komputerowej, tworzonej przy użyciu systemu Expertus, Zakładu Informatycznego SPLENDOR. Od roku 1996 baza bibliograficzna dostępna jest w Internecie z witryny Biblioteki Głównej.

W ostatnich latach zauważalny jest stały wzrost zapotrzebowania na fachową informację medyczną. Dla biblioteki jest to wyzwaniem. Planując dalszą strategię rozwoju działalności informacyjnej należy mieć na uwadze fakt, że w centrum zadań biblioteki jest użytkownik, a więc: pracownik naukowo-badawczy, wykładowca, lekarz-klinicysta, student i pracownik podstawowej opieki zdrowotnej. Zadaniem wysoko wykwalifikowanej kadry bibliotekarzy, znającej dobrze zagadnienia medyczne oraz zorientowanej w nowych trendach kształcenia jest z jednej strony pośrednictwo w dostarczaniu informacji a z drugiej strony jej tworzenie. Dzisiejsze biblioteki ze swoimi zbiorami, bazami danych oraz zbiorami wartościowych stron www odnalezionych w Internecie to nowoczesne ośrodki informacji naukowej, portale. Witryna internetowa biblioteki winna spełniać różnorakie funkcje i opcje, odsyłać od informacji ogólnej do szczegółowej. Czytelnik odwiedzający bibliotekę osobiście lub zdalnie powinien być przekonany, że znajdzie zawsze to czego potrzebuje. Aby bogata oferta była należycie wykorzystana konieczne jest:

- stałe prowadzenie różnego typu szkoleń dla użytkowników
- wydłużenie czasu otwarcia placówki
- rozbudowywanie systemu usług

Ciekawe perspektywy otwiera przed Biblioteką Główną AM w Poznaniu projekt Centrum Medycznej Informacji Naukowej, którego budowa ma zostać ukończona według planów w 2010 roku. Ośrodek podzielono na dwie funkcjonalne części – dydaktyczno-konferencyjną i biblioteczną. Dzięki nowemu zapleczu lokalowemu biblioteka będzie mogła poszerzyć zakres swoich usług, m.in. stworzyć dogodne warunki do pracy naukowej (np. jednoosobowe gabinety do pracy w ciszy), zwiększyć liczbę stanowisk komputerowych oraz prowadzić na większą skalę szkolenia z zakresu informacji naukowej dla grup użytkowników. Szybki przepływ informacji wymusza niejako na użytkownikach sprawne poruszanie się po portalach i serwisach medycznych. Pomocna w zdobyciu tej niełatwej przecież umiejętności będzie, prowadząca te kursy, Sekcja Informacji i Dokumentacji Naukowej.

Mgr inż. Edyta Rogowska
Mgr inż. Ewa Olbomska
Szczecin – PAM

NAUKOWA INFORMACJA MEDYCZNA W BIBLIOTECE POMORSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W SZCZECINIE

Biblioteka Główna powstała w pierwszym roku założenia Pomorskiej Akademii Medycznej tj. w roku akademickim 1948-1949. Na cele biblioteczne przeznaczono kilka pomieszczeń na parterze gmachu Rektoratu, gdzie już w 1949 r. uruchomiono Wypożyczalnię i Czytelnię Studentów, a w roku następnym Czytelnię Pracowników Nauki. Od momentu powstania Czytelnia Pracowników Nauki pełniła rolę ośrodka informacji naukowej. Tę działalność uwzględniono formalnie dopiero w 1988 roku zmieniając nazwę z Czytelni Pracowników Nauki na Dział Udostępniania i Informacji Naukowej. Pracownicy czytelnii, oprócz prac związanych z udostępnianiem zbiorów, udzielali informacji bibliotecznych, katalogowych, faktograficznych i bibliograficznych, na podstawie katalogów oraz dostępnych źródeł w postaci encyklopedii, słowników i bibliografii. Podstawowym źródłem informacji o polskim piśmiennictwie medycznym była Polska Bibliografia Lekarska opracowana przez prof. Stanisława Konopkę (od XIX w. do 1965r.), a następnie wydawana przez Główną Bibliotekę Lekarską w postaci drukowanej. Dostęp do światowego piśmiennictwa medycznego zapewniał „Index Medicus” (do 1959 r. Current List of Medical Literature) opracowany przez National Library of Medicine USA oraz „Current Contents” wydawany przez Institute for Scientific Information w Filadelfii. Wymienione wydawnictwa dostępne były w wersji drukowanej. Zestawienia tematyczne wykonywano ręcznie, przeszukując poszczególne tomy bibliografii polskich i światowych.

Manualne wybieranie opisów z „Index Medicus” zostało zastąpione przez zamawianie zestawień tematycznych w Głównej Bibliotece Lekarskiej, która w roku 1974 uzyskała dostęp do bazy danych MEDLARS drogą konwersacji on-line z komputerem w Sztokholmie. Uzyskanie zestawienia tematycznego przez GBL było skomplikowane. Proces wyszukiwania prowadzono w Warszawie, wydruk zestawienia realizowano w Szwecji. Gotowe wydruki GBL otrzymywała pocztą i dopiero rozsyłała do zamawiających. Przez krótki okres zestawienia tematyczne z bazy MEDLINE zamawialiśmy w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu. Wreszcie, w 1991 roku, doszliśmy do bezpośredniego wyszukiwania piśmiennictwa, wykorzystując zakupione bazy i własny sprzęt. Wtedy to w naszej bibliotece pojawił się pierwszy komputer z czytnikiem CD-ROM, który umożliwiał przeglądanie bazy światowego piśmiennictwa medycznego MEDLINE. Rok później utworzono sieć

lokalną, w skład której wchodził serwer i cztery stanowiska sieciowe. W roku 1993 z bazy MEDLINE mogło korzystać jednocześnie ośmiu użytkowników.

Z chwilą udostępniania baz w sieci rozległej w oprogramowaniu ERL, dostęp do MEDLINE i EMBASE uzyskały filie, kliniki i zakłady PAM oraz ok. 160 zarejestrowanych użytkowników indywidualnych. Bazy na platformie SilverPlatter były dostępne do końca kwietnia 2003 r. Od maja tego roku dzięki platformie EBSCO korzystamy z kilkunastu baz w ramach projektu eIFL Direct. Wszystkie bazy dostępne są w uczelnianej sieci internetowej bez żadnych ograniczeń, natomiast pracownicy i studenci PAM mogą z nich korzystać, z dowolnego miejsca, po uprzednim zarejestrowaniu się.

Bazy bibliograficzne stają się bazami pełnotekstowymi, gdyż przy rekordach bibliograficznych pojawiają się linki do pełnych tekstów. W pozostałych przypadkach istnieją odsyłacze do katalogu centralnego Biblioteki Narodowej, pozwalające na szybkie zlokalizowanie czasopisma.

Rok 1994 był przełomowym, jeśli chodzi o przeszukiwanie Polskiej Bibliografii Lekarskiej. Od tego roku baza ta jest dostępna w wersji komputerowej.

Oprócz organizowania dostępu do baz bibliograficznych i pełnotekstowych, tworzymy własną bazę danych obejmującą dorobek naukowy pracowników Pomorskiej Akademii Medycznej. Prace bibliograficzne prowadzi się na bieżąco; wydano też retrospektywne bibliografie za lata 1948-1993 jako suplementy do *Roczników PAM*. Od 1994 roku dorobek naukowy rejestruje się komputerowo, natomiast od 1998 roku jest on dostępny w Internecie na stronie [www Biblioteki](http://www.Biblioteki).

Kolejnym aspektem naszej działalności są wypożyczenia międzybiblioteczne krajowe i zagraniczne, które realizowane są od początku istnienia biblioteki. Nasze filie biblioteczne również prowadzą wypożyczenia krajowe. Zanim w naszej placówce pojawiły się komputery, rewersy wypisywano odręcznie i wysyłano pocztą. Tą samą drogą otrzymywaliśmy odpowiedź – na początku były to dokumenty oryginalne, z czasem zastąpione kserokopiami. Poczta elektroniczna i Internet zmieniły radykalnie warunki pracy wypożyczalni międzybibliotecznej. Tą drogą realizowanych jest około 95% zamówień, co znacznie skraca czas oczekiwania na zamówione materiały. Utworzony w 2001 roku i administrowany przez Bibliotekę Główną Akademii Medycznej w Poznaniu serwis doc@med, czyli system elektronicznego dostarczania kopii dokumentów z bibliotek medycznych, stworzył nową erę w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych. Biblioteka PAM jako pierwsza przystąpiła do tego systemu.

Prawie dwudziestoletnią tradycję mają w naszej bibliotece wypożyczenia zagraniczne. Na początku 1983 roku British Council w Warszawie udostępnił serwis informacji o literaturze światowej BRIOLIS, powierzając funkcje koordynujące ośmiu bibliotekom, w tym Główniej Bibliotece Lekarskiej w Warszawie. W ramach świadczonych usług British Council umożliwiało uzyskiwanie kopii dokumentów źródłowych oraz wypożyczanie książek za pośrednictwem British Library. Rozliczanie

odbywało się za pomocą kuponów początkowo otrzymywanych bezpłatnie, później kupowanych przez bibliotekę. Kopie dokumentów dostarczane były drogą pocztową, a czas realizacji wydłużał się nawet do czterech tygodni.

Pod koniec 2000 roku pojawiła się nowa możliwość zamówień zagranicznych poprzez niemiecki elektroniczny serwis biblioteczny SUBITO. Ze względu na krótki okres realizacji zamówienia (realizacja pocztą elektroniczną) oraz zdecydowanie niższe ceny korzystamy głównie z tego właśnie źródła. Zamówienia w British Library są zatem bardzo ograniczone.

Kompleksową obsługę czynności bibliotecznych zapewnia system Aleph, który zastąpił krajowy program Sowa. Od 2000 roku nie aktualizujemy już katalogów kartkowych, poszukiwania ręczne zastąpiliśmy komputerowymi. Przygotowaliśmy stronę domową biblioteki, poprzez którą wszyscy zainteresowani mogą dotrzeć do naszych katalogów, informacji o bibliotece oraz do niektórych baz danych. Nasze zbiory widoczne są także w Internecie poprzez katalogi ogólnopolskie, np.: CKCZ, KaRo, katalogi Biblioteki Narodowej itp.

W związku z coraz szerszym wykorzystaniem źródeł informacji dostępnych drogą elektroniczną, zmienia się sposób funkcjonowania Działu Udostępniania i Informacji Naukowej. Korzystamy na bieżąco zarówno z nowości wydawniczych, baz danych, jak i z ofert firm związanych z działalnością informacyjną bibliotek. Rozszerzamy zakres świadczonych usług między innymi poprzez udostępnianie naświetlarki do slajdów oraz skanera do slajdów i filmów. Kładziemy szczególny nacisk na intensywne podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz szkolenia czytelników. Z systemu informacyjno-bibliotecznego użytkownicy mogą korzystać nie tylko na terenie biblioteki, ale również w klinikach, zakładach, a nawet w domu.

Biblioteka Pomorskiej Akademii Medycznej jest jedyną placówką na Pomorzu Zachodnim gromadzącą literaturę medyczną. Czynna jest w dni robocze jedenaście godzin, a w sobotę cztery - tygodniowo pięćdziesiąt dziewięć godzin. Wszyscy pracownicy Działu Udostępniania i Informacji Naukowej są kadrą wysoko wykwalifikowaną w zakresie działalności informacyjnej, znajomości baz danych, posługiwania się technikami komputerowymi. Pozwala to na kompleksową obsługę czytelnika w jednym miejscu. Jak widać, wychodzimy naprzeciw oczekiwaniom naszych czytelników, których trafnie scharakteryzował prof. Stanisław Konopka: „lekarze są na ogół mało obeznani ze sposobami korzystania z biblioteki, są poza tym mało cierpliwi i mają nieco inne wymagania aniżeli czytelnicy innych bibliotek naukowych”.

Mgr Anna Kot
Warszawa – AM

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W WARSZAWIE

Biblioteka Główna AM w Warszawie obok swoich podstawowych zadań, związanych z gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem księgozbioru (zbiorów), rozwijała działalność informacyjną.

W 1981 r. w BG został utworzony Oddział Informacji Naukowej i Czasopism, ze względu na trudności lokalowe został połączony z Oddziałem Czasopism, i tak jest do chwili obecnej.

Lata 90-te przyniosły ogromne zmiany w warsztacie pracy Oddziału Informacji Naukowej i Czasopism BG, w miarę rozwoju technik informatycznych, pojawiła się możliwość lepszej organizacji pracy Oddziału; wraz z komputerami pojawiły się zautomatyzowane bazy medyczne bibliograficzne, udostępniane lokalnie na dyskietkach i później CD-ROM-ach.

Umożliwiły w krótkim czasie uzyskanie najnowszej informacji o materiałach źródłowych na dany temat, potrzebnych w pracy naukowej i dydaktycznej pracownikom naszej Uczelni.

Rok	Medyczne bazy danych
1998	Medline, Current Contents-Life Sciences, CC-Clinical Medicine, Expertus, PBL
1999	Medline, CC-Life Sciences, Micromedex, Expertus, PBL; OVID-CBC-pełnotekstowa
2000	Medline, EMBASE, CC-Life Sciences, Micromedex, Expertus, PBL; OVID-CBC, Academic Press, -pełnotekstowe
2001	Medline, EMBASE, CC-Life Sciences, Micromedex, Expertus, PBL; OVID-CBC, Academic Press, Elsevier Science Direct-pełnotekstowe
2002	Medline, EMBASE, CC-Life Sciences, Expertus, PBL; OVID-CBC, Academic Press, Elsevier Science Direct-pełnotekstowe
2003 do września	Medline, EMBASE, PBL; OVID-CBC, Elsevier Science Direct-pełnotekstowe

W tym czasie zapotrzebowanie na zestawienia tematyczne wzrosło trzykrotnie.

Rok	Zestawienia tematyczne
1998	1.192
1999	509
2000	790
2001	514
2002	297
2003 do września	81

Dzięki uzyskaniu dotacji z Fundacji im. S. Batorego pod koniec 1998 r. w BG AM została otwarta Multimedialna Czytelnia Internetowa: łącznie 16 stanowisk komputerowych. BG uruchomiła swoją stronę w Internecie, pod adresem www.bibl.amwa.edu.pl.

Już w pierwszym roku działalności 1998/99 zarejestrowano 29.257 odwiedzin do strony [www](http://www.bibl.amwa.edu.pl), a z Czytelni Multimedialnej skorzystało 12.334 użytkowników.

Zaczęto opracowywać bazy własne:

- Katalog Wypożyczalni Studenckiej (Internetowy)
- Bibliografię publikacji pracowników AM od roku 1993
- Lekarski Poradnik Językowy
- Przewodnik po Medlinie w języku polskim.

Prowadzono bezpłatne szkolenia w formie wykładów i zajęć praktycznych (prowadzone głównie przez dr Jarosława Kosiatego). Tylko w latach 1998/99 odbyło się 11 wykładów, na których było 270 osób, a w roku 2000 odbyło się 19 wykładów, w których uczestniczyło 536 słuchaczy.

Na zajęciach praktycznych przy komputerze w roku 1998/99 na 38 spotkaniach przeszkolono 324 osoby, w 2000 r. – w trakcie 30 spotkań przeszkolono 242 osoby.

W roku 2000 zarejestrowano 46.497 odwiedzin do stron [www](http://www.bibl.amwa.edu.pl), a z Czytelni Multimedialnej skorzystało 16.387 użytkowników. Opracowano Katalog czasopism zagranicznych otrzymywanych w 2001 roku przez warszawskie biblioteki medyczne.

Dzięki przystąpieniu do konsorcjum Academic Press, a następnie do Science Direct-Elsevier Biblioteka uzyskała dostęp on-line do czasopism elektronicznych, których nie posiada w prenumeracie drukowanej. Baza udostępniana jest w sieci uczelnianej.

Początek XXI w. niestety nie był łatwy dla BG, pojawił się problem zatrudnienia informatyka (administratora sieci).

Obecnie działalność informacyjna BG AM skoncentrowana jest na aktualizacji i optymalizacji dostępu do elektronicznego systemu informacji oraz na poszerzaniu dostępu do czasopism elektronicznych, źródeł edukacyjnych i internetowych serwisów informacyjnych związanych z medycyną i naukami pokrewnymi. Dziś dla pracowników BG AM najważniejsza stała się umiejętność gromadzenia i zdolność przetwarzania informacji przy wykorzystaniu dostępnych technologii, aby w możliwie szybki sposób pomóc czytelnikowi uzyskać właściwe informacje na dany temat; wskazać odpowiednie materiały źródłowe.

W 2002 r. odnotowano w bazach danych: Medline_EMBASE – 209.772 wyszukiwań, w pełnotekstowej bazie OVID-CBC – zarejestrowano 17.432 logowania, Science Direct Elsevier – 41.872 logowania.

Studenci korzystają z Katalogu księgozbioru informującego o dostępności danej pozycji oraz mogą sprawdzać stan konta w Wypożyczalni Studenckiej. Rejestrowany

jest opublikowany dorobek naukowy pracowników AM w bazie Bibliografia publikacji, na koniec 2002 r. baza liczyła 17.688 rekordów.

Z kolei do Lekarskiego Poradnika Językowego zarejestrowano w 2002 r. 16.932 odwołania [od 1999 r. aż 57.692].

Redagowano internetową wersję czasopisma „Z Życia Akademii Medycznej w Warszawie”. Dodatkowo na stronie domowej BG umieszczono aktualności dla studentów.

Na bieżąco wprowadzane są wpływające do BG czasopisma zagraniczne do Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych.

W 2002 r. z Multimedialnej Czytelni Internetowej skorzystało 7.520 użytkowników, jest to znacznie mniej niż w latach ubiegłych, a spowodowane było brakiem dostępu do Internetu i problemami z firmą administrującą komputerową sieć biblioteczną.

Mimo trudności prowadzono działalność dydaktyczną i szkoleniową:

- przeprowadzono ćwiczenia z przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku (w r. 2000 – 795 studentów; w 2003 r. – 1962 studentów)
- przeprowadzono ćwiczenia z podstaw naukowej informacji medycznej i farmaceutycznej dla studentów III roku Wydziału Farmaceutycznego (w 2003 r. – 165 studentów)
- zorganizowano 2 wykłady dla studentów:
 - Nauka medycyny z Internetem
 - Internet w medycynie

Organizowano w Rektoracie Uczelni wystawy tematyczne (oczywiście poza wystawami nowości wydawniczych):

1. 90-lecie Szpitala Karola i Marii Szlenkierów
2. Dzieje psychiatrii warszawskiej
3. Józef Polikarp Brudziński i jego dzieło
4. Historia radiologii
5. 75 lat Wydziału Farmaceutycznego
6. Akademia Medyczna 1950-2000
7. Exlibris medyczny

Zaspokajanie potrzeb informacyjnych użytkownika wymaga od pracowników biblioteki znajomości wyspecjalizowanych źródeł i serwisów informacyjnych polskich i zagranicznych.

Pomaga w tym Wypożyczalnia Międzybiblioteczna, gdzie w 2002 r. zarejestrowano 2.592 zamówienia, w tym 1668 z innych bibliotek, pozostałe 924 to zamówienia pracowników AM.

Od 2001 r. w realizacji zamówień na artykuły z czasopism niedostępnych w kraju BG korzysta z niemieckiego systemu SUBITO. Od połowy maja 2003 r. przystąpiliśmy do polskiego systemu elektronicznego dostarczania dokumentów doc@med. Pracownicy Wypożyczalni Międzybibliotecznej byliby w stanie zrealizować

znacznie więcej zamówień użytkowników, gdyby nie powtarzające się problemy z serwerem pocztowym, spowodowanym brakiem informatyka.

Ze względu na zmniejszające się co roku środki finansowe, BG stara się zapewnić użytkownikom dostęp on-line do możliwie największej liczby czasopism. W roku bieżącym ze strony domowej biblioteki jest dostęp on-line do 108 tytułów czasopism zagranicznych prenumerowanych przez BG (za pośrednictwem firmy ABE Marketing) dla użytkowników AM po adresach IP.

Mimo wielu trudności BG stara się wypełniać swoją misję, jak najlepiej, by dotrzeć do użytkowników z pełną informacją.

Biblioteka Główna stale pracuje nad udoskonalaniem warsztatu pracy poszczególnych Oddziałów, co zwiększyłoby efektywność i jakość obsługi informacyjnej. W tym celu został powołany specjalny zespół (w składzie Agnieszka Czarnecka, Anna Portacha, Edyta Szczypińska), w celu opracowania strategii promocyjnej BG i jej usług.

Kampania ma na celu dotarcie z informacją o usługach, jakie świadczy Biblioteka, do jak najszerzego grona odbiorców i zakorzenienie w świadomości pracowników i studentów Uczelni jako placówki realizującej potrzeby informacyjne całej społeczności akademickiej.

Promocja obejmuje:

1. szkolenia pracowników biblioteki,
2. modernizację i bieżące uaktualnianie strony www biblioteki,
3. mailing,
4. rozpowszechnianie materiałów informacyjnych w formie drukowanej (ulotki, plakaty, informacje mocowane na skrzynkach komputerowych w pracowniach).

Mgr Renata Seweryniak
Warszawa – CMKP

DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEKI CENTRUM MEDYCZNEGO KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO W ZAKRESIE INFORMACJI NAUKOWEJ

Biblioteka CMKP z roku na rok stara się, w miarę finansowych możliwości, zapewnić swoim użytkownikom coraz szybszy i pełniejszy dostęp do szeroko pojętej informacji naukowej.

Przełomowym rokiem w naszej działalności był rok 1992, kiedy to Biblioteka otrzymała dwa komputery. Jeden służył do obsługi bazy MEDLINE; drugi stał się podstawą do stworzenia własnej bazy bibliotecznej w oparciu o system SOWA.

Kolejny etap to środki finansowe przeznaczone na realizację projektu „Klubu Internetowego dla Lekarzy” z Fundacji im. Stefana Batorego. Uzyskane w ten sposób fundusze, pozwoliły na zakup sześciu komputerów, a CMKP zapewniło dostęp światłowodowy do Internetu. Przez 2 lata prowadzone były w „Klubie” nieodpłatne kursy z zakresu obsługi komputerów i baz medycznych dla lekarzy z całej polski. Kursy te cieszyły się dużym zainteresowaniem; zostało przeszkolonych ponad 3000 uczestników.

Biblioteka głównie świadczy usługi dla pracowników Centrum. Kilka lat temu największym powodzeniem cieszyły się zestawienia tematyczne, sporządzane w oparciu o bazę MEDLINE. Z roku na rok ilość zamówień spada. Taka sytuacja została spowodowana łatwym dostępem do sieci Internet i możliwością samodzielnej pracy w bazie MEDLINE.

Pracownicy biblioteki często wykorzystują w swojej pracy Polską Bibliografię Lekarską, dostępną na stronie Głównej Biblioteki Lekarskiej. Baza ta, służy nam głównie do wykonywania zestawień tematycznych dla lekarzy piszących prace specjalizacyjne I i II stopnia i studentów różnych uczelni.

Dzięki dostępowi do Internetu, Biblioteka ma możliwość sprowadzania drogą elektroniczną kopii artykułów z czasopism, których w swoich zbiorach nie posiada. Systematycznie korzystamy z usług doc@med i niemieckiej bazy SUBITO.

Zapotrzebowanie na tego typu usługi stale wzrasta. Sami, w miarę możliwości realizujemy zamówienia drogą elektroniczną dla innych bibliotek oraz zamówienia indywidualnych użytkowników.

Prenumerujemy 20 tytułów czasopism zagranicznych, których pełna lista znajduje się na naszej stronie www oraz w Centralnym Katalogu Czasopism Zagranicznych. Większość czasopism jest dostępna dla naszych Klinik i Zakładów on-line.

W przyszłym roku, planujemy zakupić jedną z wybranych przez naszych pracowników, baz zawierających zagraniczne czasopisma pełnotekstowe.

Do roku 1990 „Bibliografia publikacji pracowników CMKP” ukazywała się w wersji papierowej i była opracowywana przez pracowników Biblioteki. Obecnie ukazuje się ona na stronach www Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego i obejmuje dokumenty od 1992 r. Do 2003. Bibliografię opracowuje Ośrodek Badań Naukowych CMKP, który nie wchodzi w skład Biblioteki.

Lek. Jacek Drogosz
Warszawa – GBL

INFORMACJA NAUKOWA W GŁÓWNEJ BIBLIOTECIE LEKARSKIEJ IM. PROF. STANISŁAWA KONOPKI W WARSZAWIE

Od początku istnienia Główna Biblioteka Lekarska dążyła do zapewnienia swym użytkownikom informacji o piśmiennictwie medycznym – polskim i zagranicznym. Przez długie lata pełniła ona funkcję Centralnej Biblioteki Medycyny, co nakładało na nią dodatkowe obowiązki, m.in. w zakresie informacji o piśmiennictwie medycznym czy sposobach klasyfikacji dokumentów.

Działalność informacyjna GBL ma bardzo bogatą historię. Różne były jej przejawy: tworzenie *Polskiej Bibliografii Lekarskiej* opracowanie *Słownika haseł z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych*, publikacje informacyjne wydawane przez bibliotekę, łączność ze światowymi bazami danych od początku lat 70., udostępnianie bibliograficznych i katalogowych baz danych na stronie WWW.

Historia działalności informacyjnej GBL była tematem niejednego wystąpienia na ogólnopolskich konferencjach czy publikacji. Zainteresowanych szczegółowo tą tematyką odsyłam do artykułów zamieszczonych w *Biuletynie GBL* nr 351 (Zofia P o w i d e ł: *Działalność informacyjna GBL*), 362 (Edward P i g o ń: *Wykorzystanie internetu w działalności Główniej Biblioteki Lekarskiej*) i 363 (Zofia P o w i d e ł, Ewa W ł o s t o w s k a: *Opracowanie rzeczowe w Główniej Bibliotece Lekarskiej i w bibliotekach medycznych*). W swej wypowiedzi chciałbym jedynie krótko nakreślić aktualne problemy informacji naukowej w GBL.

Na bieżąco uzupełniana jest baza *Polskiej Bibliografii Lekarskiej* oraz prowadzony *Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych*, będą one jednak tematem odrębnych wystąpień.

Przygotowywanie zestawień tematycznych z zakresu nauk medycznych – to jedna z usług świadczonych przez GBL. Zapotrzebowanie na tego typu usługi rośnie. W roku 1999 wpłynęło ponad 1800 zamówień na zestawienia, w 2002 r. – ponad 2200. Zestawienia realizowane były zarówno na podstawie PBL jak i baz obcych w stosunku ok. 1:1.

Stale uzupełniana jest baza BIOGRAM – system informacji biograficznej.

Pracownia Języków Informacyjnych w sposób ciągły prowadzi prace nad Tezaurusem Medycznym. Polski tezaurus porównuje się z kartotekami MeSH, dokonując przekładów nowych i zmienionych deskryptorów na język polski. Przetłumaczone deskryptory poddawane są kilkukrotnej korekcie. Czynność ta jest utrudniona ze względu na brak najnowszych słowników fachowych. Duże znaczenie

ma jednak fakt, że w Zakładzie Naukowej Informacji Medycznej zatrudnieni są absolwenci takich kierunków jak medycyna, farmacja, biologia czy weterynaria, którzy pełnią rolę bibliotekarzy dziedzinowych, co znacznie usprawnia działalność informacyjną.

W ciągu ostatnich lat prowadzono stale analizę bibliometryczną polskiego piśmiennictwa medycznego. Były to publikacje pochodzące z Akademii Medycznych i instytutów, zamieszczane w czasopismach o Impact Factor wyższym od zera. Corocznie opracowywano raporty dla instytucji, które nadsyłały dane, obejmujące część statystyczną oraz część bibliometryczną, w której obliczano sumaryczny i całkowity Impact Factor oraz wskaźnik *A prestiżu publikacji dla poszczególnych placówek. Należy zaznaczyć, że w roku 2002 nie wszystkie uczelnie przesłały dane do analizy, w związku z czym analizy za rok 1999 nie ukończono.

W latach 2000-2001 na zlecenie czasopisma *Kardiologia Polska* wyszukano cytowania 85 polskich kardiologów i 1140 ich artykułów za lata 1988-1995.

Analiza bibliometryczna prowadzona była również w Pracowni Kserograficznej Zakładu Wydawnictw i Usług Reprograficznych, gdzie na podstawie kopiowanych czasopism analizowano ich poczytność – na potrzeby wewnętrzne GBL.

Ważną formą upowszechniania zagadnień naukowej informacji medycznej były referaty, jakie Pracownicy Głównej Biblioteki Lekarskiej przygotowywali na ogólnopolskie konferencje – organizowane głównie dla środowiska bibliotekarstwa medycznego. Prowadzone były szkolenia dotyczące obsługi medycznych baz danych – zarówno wewnętrzne (pracowników GBL) jak i przeznaczone dla osób spoza biblioteki.

W roku 2002 utworzone zostało w GBL informatorium. Jego pracownicy zostali odpowiednio przeszkoleni przez pracowników ZNIM w celu świadczenia pomocy użytkownikom w zakresie korzystania z dostępnych informacji (katalogi, bazy danych, zasoby internetowe).

Warto wspomnieć o stronie WWW GBL, która m.in. umożliwia dostęp online do różnych baz danych i innych zasobów informacyjnych biblioteki. Odsyłacz „Linki” pozwala dotrzeć do zasobów internetowych związanych z informacją medyczną.

Należy wspomnieć też na zakończenie o *Biuletynie GBL*, który pełni ważną rolę w działalności informacyjnej biblioteki. Biorąc pod uwagę wysokie koszty druku i coraz większe upowszechnienie internetu, będzie on wydawany tylko w wersji elektronicznej (podobnie jest wydawany biuletyn głównej biblioteki medycznej na Słowacji). Poza korzyściami ekonomicznymi, taka forma publikacji czasopisma przyniesie również inne pozytywne efekty: większe upowszechnienie czasopisma (nie tylko w środowisku bibliotekarstwa medycznego i nie tylko w Polsce), lepszą jakość ilustracji (możliwość publikacji w kolorze), zmniejszenie opóźnień w publikowaniu, większą aktualność informacji. Dużą korzyścią dla bibliotek medycznych będzie bezpłatny dostęp do publikacji.

Bibliografia

P i g o ń Edward: Wykorzystanie internetu w działalności Głównej Biblioteki Lekarskiej. *Biuletyn GBL* 2000 nr 362 s. 93-97

P o w i d e ł Zofia: Działalność informacyjna GBL. *Biuletyn GBL* 1995 nr 351 s. 49-54

P o w i d e ł Zofia, W ł o s t o w s k a Ewa: Opracowanie rzeczowe w Głównej Bibliotece Lekarskiej i w bibliotekach medycznych. *Biuletyn GBL* 2000 nr 363 s. 5-12

S p r a w o z d a n i a roczne Zakładu Naukowej Informacji Medycznej GBL za lata 1999-2002

Mgr Barbara Bugalska
Warszawa – IMDiK PAN

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI INSTYTUTU MEDYCyny DOŚWIADCZALNEJ I KLINICZNEJ POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Biblioteki instytucji naukowych realizują swoje cele i zadania w określonym środowisku informacyjnym. Wielkość tych bibliotek jest uzależniona od potrzeb czytelniczych. Istnieją biblioteki małe z niewielkim księgozbiorem i jednoosobową obsadą i biblioteki duże, posiadające wielotysięczny księgozbiór i liczny personel.

Przedmiotem tego wystąpienia jest działalność informacyjna biblioteki średniej, będącej przede wszystkim źródłem informacji i instrumentem pracy badawczej i klinicznej dla własnego instytutu. Aktywność instytutu i kierunki badań, wyznaczają charakter, tematykę gromadzonych zbiorów i krąg jej użytkowników.

Instytut położony jest w Kampusie „Ochota”. Główną siedzibą Instytutu są 2 budynki mieszczące laboratoria medyczne, bibliotekę, budynki administracyjne z salami konferencyjnymi i zwierzętarnię.

W Instytucie zatrudnionych jest 159 pracowników naukowych, zajmujących się badaniami podstawowymi i klinicznymi w dziedzinach: endokrynologii, fizjologii i neurofizjologii, neurochemii, neuropatologii i transplantologii eksperymentalnej oraz biologii komórki na poziomie ultrastrukturalnym, immunocytochemicznym i histochemicznym. W 1996 roku, po oddaniu nowego gmachu Instytutu, Biblioteka zyskała własne pomieszczenia, czytelnię na 16 miejsc, pokoje biurowe oraz 3 pomieszczenia magazynowe. Przy czytelni znajduje się sala konferencyjna z nowoczesnym sprzętem audiowizualnym. Każdy pracownik Biblioteki ma do dyspozycji własny komputer. Posiadamy skaner, ale bez połączenia sieciowego, a także 2 nowoczesne drukarki laserowe. W Bibliotece znajduje się kserograf uruchamiany kartą elektroniczną, który został wypożyczony od firmy Toshiba.

Instytut stara się stworzyć dogodne warunki dla szerszego udostępniania i wykorzystywania zbiorów. Działamy jako biblioteka środowiskowa, obsługująca nie tylko pracowników Instytutu i doktorantów, ale także lekarzy ze szpitali na Banacha, Wołoskiej i Bielanych, pracowników placówek PAN z Kampusu „Ochota”, studentów AM i Uniwersytetu, pozostałych czytelników z zewnątrz oraz biblioteki krajowe i zagraniczne. Ze zbiorów w czytelni, z wolnym dostępem do półek, mogą korzystać wszyscy zainteresowani. Z komputerowych baz bibliograficzno-informacyjnych można korzystać w czytelni, poprzez stronę internetową i bezpośrednio z komputerów w sieci Instytutu.

Biblioteka istnieje od 1967 roku. Gromadzi dokumenty odpowiednio do profilu badawczego organizacji macierzystej. Posiada w swoich zbiorach 7000 książek i 230 tytułów czasopism oraz 250 jednostek zbiorów specjalnych. Prenumeruje 72 tytuły czasopism bieżących, w tym 40 zagranicznych. Część zbiorów jest unikalna w skali kraju. Jako jedyni w Polsce mamy tytuły *Clinical Physiology*, *Developmental Neuroscience*, *Glia*, *Journal of Endocrinological Investigation*, *Journal of Surgical Research*, *Neurochemical Research*, *Respiration Physiology*, a jako jedni z nielicznych dysponujemy tytułami *Brain Pathology*, *Clinical Neuropathology*, *Journal of Neuroimmunology*, *Minimally Invasive Neurosurgery*, *Neurobiology of Disease*, *Thyroid*.

Księgozbiór poddawany jest corocznej selekcji, stąd niewielka liczba druków zwartych.

W zbiorach pozostają dzieła fundamentalne i nadal aktualne, co w naukach medycznych jest szczególnie ważne.

W Bibliotece zatrudnione są 4 osoby z wykształceniem uniwersyteckim, w tym troje absolwentów bibliotekoznawstwa i jedna absolwentka resocjalizacji z długoletnią praktyką biblioteczną. Pracownicy prowadzą działalność podstawową (gromadzenie, opracowanie i udostępnianie – również w formie elektronicznej) oraz informacyjną: wystawy książek i czasopism, wydawanie wykazu nabytków, sporządzanie zestawień tematycznych z dostępnych baz danych, wykazywanie zestawień prac cytowanych przez pracowników Instytutu z bazy *SCI-Expanded*, udzielanie informacji bibliotecznej i bibliograficznej, szkolenia w zakresie korzystania z baz danych, prowadzenie strony internetowej.

Działalność informacyjną Biblioteki ilustrują dane liczbowe zawarte w tabeli 1.

Od 2001 r. zbiory opracowujemy w zintegrowanym systemie bibliotecznym *Horizon*. Obecnie baza zawiera ok. 4000 rekordów. Katalog on-line jest dostępny w Internecie na stronach Warszawskiego Porozumienia Bibliotek PAN – *Horizon* oraz w Katalogu Rozproszonych Bibliotek Polskich (KARO). Kontynuujemy także katalogi kartkowe druków zwartych i czasopism.

Księgozbiór tradycyjny uzupełniają pełnotekstowe bazy czasopism:

1. Prenumerata czasopism – na serwerze ABE Marketing

2. Springer Link
3. Kluwer
4. Proquest Medline
5. Elsevier (od 2004 roku)

Bazy własne w formie katalogu kartkowego i komputerowego obejmują:

1. książki
2. czasopisma (komputerowy katalog czasopism w opracowaniu)
3. zbiory specjalne
4. atlasy

Bibliograficzne bazy biomedyczne:

1. Medline Ovid
2. SCI-Expanded Ovid
3. PubMed NLM
4. BioMedNet
5. ACS Surgery (baza pełnotekstowa dla Zespołu Transplantologii)

Wykorzystujemy w pracy informacyjnej katalogi centralne:

1. Biblioteki Narodowej
2. Głównej Biblioteki Lekarskiej
3. NUKAT
4. Wykaz czasopism dostępnych w systemie docmed
5. Katalog Narodowej Biblioteki Medycznej w Stanach Zjednoczonych

W celu szybkiego udostępniania informacji powstała strona internetowa Biblioteki (adres: www.cmdik.pan.pl/library), na której znajdują się wiadomości o zbiorach (wykaz czasopism z zasobami), linki do katalogów, baz danych, bibliotek i instytucji naukowych. Mankamentem naszej strony internetowej są dość długie okresy jej aktualizacji).

Działalność informacyjna Biblioteki obejmuje również, oprócz wymienionych wcześniej prac:

- indywidualne szkolenie, dotyczące umiejętności korzystania z baz, katalogów, z pełnotekstowych baz czasopism,
- prowadzenie praktyk studenckich na poziomie podstawowym,
- pomoc w ocenie bibliometrycznej czasopism, publikacji pracowników Instytutu w oparciu o listę filadelfijską, Index Copernicus i punktację KBN oraz cytowań z bazy SCI.

W referacie nie uwzględniłam szczegółowo techniki obsługi czytelnika, przyjmując, że wszystkie biblioteki medyczne pracują w podobny sposób. Chciałabym jedynie wspomnieć o pracy wypożyczalni międzybibliotecznej, która jest ważnym obszarem działalności informacyjnej Biblioteki. Została ona objęta szczególną troską, z uwagi na interdyscyplinarny charakter badań Instytutu. Poczta elektroniczna i internet zmieniły radykalnie technikę pracy wypożyczalni międzybibliotecznej. Zagadnieniu temu

poświęcona była Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych w Międzyzdrojach w 2001 r.

W bazach Biblioteki brakuje Polskiej Bibliografii Lekarskiej, która jest sporadycznie wykorzystywana przez naszych czytelników. Nie sporządzamy także bibliografii pracowników Instytutu, mimo że jest to istotny element działalności informacyjnej. W naszej pracy kładziemy nacisk na kształcenie umiejętności sprawnego dotarcia do poszukiwanych informacji i skierowanie użytkownika do źródła w odpowiednim dla niego czasie. Czas jest ważnym aspektem naszych usług.

Współpracujemy z bibliotekami PAN nad komputeryzacją zbiorów w systemie *Horizon* oraz przy tworzeniu Centralnego Katalogu Czasopism, przygotowywanego w systemie *Prolib* przez GBL.

Mam nadzieję, że jeśli wystarczy determinacji i środków finansowych, Biblioteka Instytutu stanie przed radykalnymi zmianami. Już w tym roku elektronizacja placówki nabrała tempa. Internet umożliwił nam dostęp do katalogów bibliotecznych na całym świecie. Dostrzegają to nie tylko bibliotekarze, ale także zarządzający nauką użytkownicy informacji.

Tabela 1

Statystyka działalności informacyjnej Biblioteki IMDiK PAN w latach 1998-2003 (do listopada)

lata	czasopisma		drukowane		wypożyczenia		wypożycz. międzybibliot.		zestawienia tematyczne	liczba cytowań	bazy bibliograficzne	pełnotekstowe bazy czasopism	liczba odwiedzin w czytelni
	pren.	dary	zakup	dary	zez. czasop.	konkursy	na zewn.	do bibliot.					
1998	90	20	73	-	17092	1417	1664	1773	616	913	3	-	br. danych
1999	85	15	53	2	18124	1872	1540	1057	484	1036	3	1	5394
2000	76	18	59	8	25504	2777	2231	1419	510	1219	4	1	6030
2001	77	12	82	34	16579	2200	1497	1020	315	1127	4	2	5485
2002	72	19	33	23	18202	2866	1450	1083	200	1519	4	4	5283
2003	65	13	60	6	br. d.	br. d.	883*	982*	80*	brak danych	4	5	3332*

* stan liczbowy do listopada 2003

Dane liczbowe oparte są o coroczne sprawozdania z działalności Biblioteki IMDiK PAN.

Prenumerata czasopism, ze względu na koszty, zmniejsza się z 90 tytułów w 1998 r. do 65 tytułów w 2003 r. Biblioteka rekompensuje straty w prenumeracie pełnotekstowymi bazami czasopism oraz dostępnością poszukiwanych artykułów w systemie docmed, subito czy kornik. Prenumerata tylko częściowo zaspokaja potrzeby informacyjne pracowników Instytutu. Mimo to liczba odwiedzin w czytelni jest wysoka, co może świadczyć o prawidłowym doborze prenumerowanych czasopism i ich przydatności w prowadzonych badaniach.

Interesujące, że nie maleje poziom wypożyczeń międzybibliotecznych. Realizujemy je w formie tradycyjnej oraz pocztą elektroniczną. Skanujemy artykuły do 8-10 stron, bez dużej liczby ilustracji i wysyłamy pocztą elektroniczną. Postępujemy tak realizując zamówienia pilne i zagraniczne, redukując w ten sposób nasze koszty i przenosząc

większość kosztów na zamawiającą bibliotekę. Największą zaletą przesyłania tekstów pocztą elektroniczną jest jednak skrócenie czasu realizacji zamówień.

Ciekawa jest również malejąca liczba zestawień tematycznych wykonywanych przez Bibliotekę. Jest to wynik dostępu do lokalnych i rozległych sieci komputerowych oraz wzrostu umiejętności samodzielnego sporządzania zestawień.

Spada także liczba wypożyczeń czasopism, co oznacza, że użytkownicy wykorzystują dostępne bazy danych, które zaspokajają ich potrzeby informacyjne.

Mgr Halina Wilczyńska
Warszawa – IK

INFORMACJA NAUKOWA W BIBLIOTECIE NAUKOWEJ INSTYTUTU KARDIOLOGII W WARSZAWIE

Biblioteka Instytutu Kardiologii w Warszawie została utworzona jednocześnie z powstaniem Instytutu w 1980 r. jako część Działu Dokumentacji, Informacji Naukowej oraz Współpracy z Zagranicą. Nazwa działu świadczy o tym, iż najważniejszą funkcją Biblioteki, według zamierzeń ówczesnych władz Instytutu miała być właśnie informacja naukowa. Początkowo koncepcja roli, jaką miała wypełniać Biblioteka w zakresie informacji naukowej sprowadzała się do planów współpracy z CİNTE. Pierwsze lata istnienia Biblioteki były okresem, w którym nikt nie podejmował prób standardowego przygotowywania kwerend tematycznych dla pracowników naukowych Instytutu. Ręczne poszukiwania, których podstawą był Indeks Medicus, miały sporadyczny charakter. W połowie lat osiemdziesiątych GBL uzyskał dostęp on-line do serwera w Sztokholmie, a przez to do bazy MEDLINE. Mimo, iż GBL nie dopuszczał zewnętrznych użytkowników do bezpośredniej obsługi bazy, to między innymi dzięki wydawnictwu GBL-u możliwe było zaznajomienie się pracowników Biblioteki z zasadami i logiką komputerowych poszukiwań w bazie. Liczba przygotowywanych we współpracy z GBL-em profili nie zaspokajała jednakże szybko rosnących potrzeb w tym zakresie.

Przełomem było wprowadzenie na polski rynek baz bibliograficznych na CD-ROM oraz upowszechnienie się PC. Biblioteka na początku lat dziewięćdziesiątych zaprenumerowała bazy MEDLINE na CD-ROM; EMBASE: Cardiology oraz Current Contents – Life Sciences i Current Contents – Clinical Medicine na dyskietkach. Komputerowo sporządzane profile tematyczne stały się standardową usługą oferowaną czytelnikom przez Bibliotekę.

Obecnie Biblioteka ze względów finansowych musiała zrezygnować z prenumeraty MEDLINE na CD-ROM. Wykorzystywanie tej bazy możliwe jest obecnie dzięki

udostępnianiu jej z serwera ICM Uniwersytetu Warszawskiego. Nadal na CD-ROM prenumerowany jest Current Contents: Clinical Medicine. W dyspozycji Biblioteki pozostaje także przygotowana przez GBL na CD-ROM Polska Bibliografia Lekarska.

Mimo, iż czytelnicy, od momentu, w którym Biblioteka zaczęła dysponować bazami danych na CD-ROM, mieli możliwość prowadzenia samodzielnych poszukiwań, w praktyce powszechne stało się zlecanie takich zadań pracownikom Biblioteki. Mimo wiedzy merytorycznej lekarzy o przedmiocie badań, dzięki zdobytemu uprzednio doświadczeniu, pracownicy Biblioteki potrafili (i potrafią) sporządzać trafniejsze niż czytelnicy zestawienia tematyczne. Fakt, iż pracownicy Biblioteki stali się niekwestionowanymi fachowcami wyspecjalizowanymi w poszukiwaniach bibliograficznych ma doniosłe znaczenie dla statusu Biblioteki. Analiza oczekiwań czytelników – lekarzy w stosunku do Biblioteki, wskazuje, iż pracownicy postrzegani są, jako istotni partnerzy – niezbędni uczestnicy badań, których udział daje możliwość wykorzystania w pracy najbardziej istotnych dla opracowywanego tematu pozycji literatury naukowej.

Zapewniony, dzięki wysiłkom Biblioteki pełny dostęp do aktualnej informacji o piśmiennictwie, nie gwarantuje jednakże optymalnej pomocy, jakiej oczekuje naukowiec od biblioteki. Warunkiem koniecznym właściwej obsługi czytelników jest posiadanie przez bibliotekę możliwości natychmiastowego, a chociażby szybkiego dostarczenia pełnych tekstów publikacji, których opisy bibliograficzne zostały wyszukane w sporządzanych przez bibliotekę kwerendach. W najlepszym, pod względem wysokości dofinansowania przez KBN prenumeraty czasopism okresie, w Bibliotece Instytutu były zaledwie 44 tytuły najważniejszych światowych czasopism. Obecnie tych tytułów jest tylko 23. Oczywiście wynika z tego, iż Biblioteka Instytutu Kardiologii bez korzystania z zasobów innych bibliotek nie ma możliwości zaspokojenia potrzeb swoich czytelników. Najczęściej korzystamy w Warszawie z tradycyjnej formy wypożyczeń międzybibliotecznych zaprzyjaźnionej z nami od zawsze, Biblioteki Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc (a przede wszystkim korzystamy z wiedzy i doświadczeń Pani Stelli Fronczak). Na podobnym poziomie wykorzystujemy zasoby Głównej Biblioteki AM w Warszawie, GBL-u. Dużo satysfakcji dostarcza nam współpraca z Instytutami PAN-owskimi: Instytut Biologii Doświadczalnej, Centrum Medycyny Doświadczalnej. Zdecydowana większość materiałów dostarczanych jest czytelnikom Biblioteki w formie wydruków komputerowych z plików zawierających zeskanowane w innych bibliotekach i przesłane pocztą elektroniczną artykuły. Uzależnienie od innych bibliotek ma tę wadę, iż ze względu na często zdarzającą się zwłokę w realizacji zamówień Biblioteki okres oczekiwania czytelnika wydłuża się. Oczywiście twierdzenia tego w żadnym przypadku nie można uogólnić. Wiele współpracujących z Biblioteką Instytutu Kardiologii bibliotek reaguje z zadziwiającą szybkością i starannością na zgłaszane przez Bibliotekę potrzeby. Tego samego dnia,

w którym wysłane są e-mailem zamówienia, pliki zawierające skany zamówionych artykułów są przekazywane z Bibliotek Akademii Medycznych w Poznaniu, Krakowie, Katowicach, Łodzi i Lublinie. Optymalnym rozwiązaniem okazał się dostęp do bazy pełnotekstowej Science Direct – czasopism Elseviera przez przystąpienie do Konsorcjum Elsevier sponsorowany przez firmę Pfizer Polska. Takie rozwiązanie zapewnia najsprawniejsze i najszybsze pozyskiwanie poszukiwanych tekstów. Niestety dostęp ogranicza się do tytułów jednego tylko, choć ważnego wydawcy, prenumerowanych w formie tradycyjnej przez uczestników konsorcjum.

Biblioteka Instytutu Kardiologii stara się reprezentować potrzeby swoich czytelników. Dla lekarzy kardiologów fundamentalne znaczenie ma dostęp do aktualnej, przede wszystkim anglojęzycznej, literatury światowej. Jeżeli w bibliografiach prac wskazywane są artykuły polskich autorów to z reguły są to publikacje w czasopismach o najwyższym Impact Factorze, a więc z reguły wydawanych w języku angielskim. Projekt „Wirtualna Biblioteka Medyczna”, którego idea musi być uznana za słuszną, może się okazać z punktu widzenia czytelników Biblioteki Instytutu Kardiologii interesujący wtedy, gdy umożliwi dostęp i finansowanie tego dostępu do światowych zasobów informacyjnych w środowisku sieciowym WWW, a przede wszystkim do baz pełnotekstowych.

Mgr Barbara Lampka-Jaworska
Warszawa – IPCZDz

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI NAUKOWEJ INSTYTUT POMNIK CENTRUM ZDROWIA DZIECKA W WARSZAWIE

Działalność informacyjna Biblioteki Naukowej IP-CZD polega głównie na sporządzaniu dla pracowników naukowych Instytutu wydruków komputerowych z posiadanych baz medycznych, oraz ściąganiu drogą elektroniczną kopii artykułów z innych bibliotek, także w systemie doc@med. Aktualnie dysponujemy dostępem do trzech baz:

1. Ovid Core Biomedical Collection I
2. Konsorcjum Elsevier
3. Proquest and Medline with Full Text (dostęp testowy)

Zapewniamy dostęp do powyższych baz, oraz do wersji on-line prenumerowanych przez nas czasopism wszystkim pracownikom naukowym Instytutu. Czytelnia biblioteki wyposażona jest w trzy stanowiska komputerowe z dostępem do internetu przeznaczone dla czytelników (także z zewnątrz). Na miejscu wykonujemy także odbitki kserograficzne z naszych zbiorów. Informacje o posiadanych bazach

i adresy dostępu upowszechniamy w formie komunikatów biblioteki rozsyłanych po wszystkich klinikach Instytutu.

Informację o zbiorach książkowych Biblioteki przekazujemy w sposób tradycyjny za pośrednictwem katalogów – alfabetycznego i przedmiotowego, oraz wykazów nowości. W planach mamy stworzenie elektronicznego katalogu książek i czasopism, ale ze względu na ograniczoną liczbę osób zatrudnionych w bibliotece niezbędna będzie do tego celu możliwość ściągania w formie rekordów gotowych opisów katalogowych.

Bardzo w tym względzie liczymy na pomoc tworzonego obecnie Konsorcjum Bibliotek Medycznych.

*Mgr Anna Prończuk
Warszawa – IR*

O BIBLIOTECE NAUKOWEJ W INSTYTUCIE REUMATOLOGICZNYM W WARSZAWIE

W roku 1951 powstał Instytut Reumatologiczny jako samodzielna placówka naukowo-badawcza, z Biblioteką Naukową.

Początkowo gromadzono zbiory dosyć chaotycznie, książki i czasopisma obejmowały tematycznie wiele kierunków medycyny. Dużo materiałów bibliotecznych pochodziło z darów. Obecnie zawężono tematykę zbiorów do reumatologii, rehabilitacji i immunologii. Mniej kupujemy książek, i tylko w jednym egzemplarzu. Ilość tytułów czasopism, szczególnie zagranicznych staramy się zatrzymać na stałym poziomie.

Pierwszy komputer w Bibliotece Naukowej I.R. pojawił się w 1988 roku. Rok później został napisany indywidualny program komputerowy do opracowywania i katalogowania materiałów bibliotecznych. Program ten funkcjonuje do dzisiaj. Posiadamy również program biblioteczny SOWA, który oceniamy jako mniej przydatny do pracy w małej bibliotece jaką jest BN IR. Korzystamy z tego programu mając w perspektywie ściślejszą współpracę z innymi bibliotekami.

Wraz z wprowadzeniem do bibliotek komputerów, informacja naukowa nabrała nowej jakości. Od 1994 roku biblioteka zaczęła korzystać z bazy danych MEDLINE na CD z firmy Silver Platter. Specjalny czytnik do pracy jednocześnie na 6 CD otrzymaliśmy wraz z innymi bibliotekami z Ministerstwa Zdrowia. Dzięki szybkiemu i precyzyjnemu dostępowi do światowej bibliografii medycznej, wzrosła jakość i prędkość serwisu w informacji naukowej.

Z informacji naukowej w Bibliotece Naukowej Instytutu Reumatologicznego korzystają głównie lekarze i pracownicy naukowcy Instytutu. Czyelnicy, którzy przychodzą spoza IR, przeważnie posiadają gotowe zestawy bibliograficzne, przygotowane osobiście z darmowych wersji MEDLINE, albo opracowane wydruki z GBL, lub bibliotek akademickich. W Bibliotece Naukowej I.R. poszukują pełnych tekstów z czasopism, które ze względu na specyfikę kierunku zbiorów są prenumerowane tylko przez IR. W roku bieżącym prenumerujemy 30 tytułów czasopism zagranicznych, w tym 27 dostępnych on-line. Posiadamy 2 stare komputery (1994, 1998, 1999), w tym jeden z dostępem do internetu przez stałe łącze.

Biblioteka Naukowa Instytutu Reumatologicznego tak ewoluowała w kierunku unowocześnienia informacji naukowej, jak na to pozwalały finanse Instytutu i zrozumienie wagi sprawy wśród dyrektorów.

Mgr Grzegorz Marek Świąćkowski
Warszawa – IMiDz

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI NAUKOWEJ INSTYTUTU MATKI I DZIECKA W WARSZAWIE

Biblioteka Naukowa Instytutu powstała w maju 1959 roku, czyli jedenaście lat po utworzeniu samego Instytutu. Początkowo do zadań biblioteki należało zgromadzenie i opracowanie jak największej ilości książek i czasopism zgodnych z profilem prowadzonych tutaj badań naukowych.

Pierwszymi działaniami czysto informacyjnymi był tak zwany „Express Informacyjny” zapoczątkowany w latach osiemdziesiątych. Były to spisy treści bieżących numerów zagranicznych periodyków naukowych prenumerowanych przez Główną Bibliotekę Lekarską. Spisy te trafiały do kierowników klinik i zakładów Instytutu. W roku 1987 biblioteka otrzymała komputer i sporządziła bibliografię pracowników Instytutu za lata 1948-1998.

Rok 1990 to początek pracy z komputerową bazą danych Medline (początkowo na płytach CD-Rom) i pierwsze zestawienia tematyczne wykonywane dla pracowników naukowych.

Obecnie działalność informacyjna Biblioteki to wyszukiwanie informacji w internecie – Polska Bibliografia Lekarska, katalogi on-line GBL-u, bibliotek akademii medycznych i innych bibliotek ze zbiorami z zakresu medycyny i nauk pokrewnych, kwerendy z baz danych Medline, darmowe bazy pełnotekstowe (np. freemedicaljournals.com). A od niedawna posiadamy dostęp do komercyjnej bazy ProQuest Medical Library.

Generalnie Biblioteka nasza idzie w kierunku przekształcenia się bardziej w punkt informacji naukowej właśnie. Po ostatniej selekcji księgozbiór skurczył do około pięciu tysięcy woluminów, i jest to w tej chwili bardziej księgozbiór podręczny. Naszym głównym działaniem jest obecnie wyszukiwanie informacji i ściąganie artykułów z innych bibliotek.

Planuje się również stworzenie czytelni multimedialnej, to jest pokoju z kilkoma komputerami podłączonymi do sieci internet.

Bacznie też przyglądamy się projektowi stworzenia konsorcjum bibliotek medycznych i wszelkim ruchom dotyczącym tego projektu. A już przystąpiliśmy do konsorcjum użytkowników bazy PQ ML.

Mgr Danuta Augustynowicz

Mgr Hanna Grodzka

Warszawa – WIM

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEKI NAUKOWEJ WOJSKOWEGO INSTYTUTU MEDYCZNEGO W WARSZAWIE

Wojskowy Instytut Medyczny, jednostka badawczo-rozwojowa, został utworzony Rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 listopada 2002 r. (Dz.U. z 2002 r. Nr 201, poz. 1699, 1700).

Przedmiotem działalności Instytutu jest:

1. prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie nauk medycznych z uwzględnieniem potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, w tym medycyny pola walki i medycyny stanów nagłych, medycyny morskiej i tropikalnej oraz przystosowanie ich wyników do wdrażania w praktyce,
2. upowszechnianie wyników prac,
3. opracowywanie analiz, ocen, ekspertyz i standardów diagnostyczno-leczniczych mających zastosowanie w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem wymogów Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego,
4. kształcenie przeddyplomowe, podyplomowe oraz ustawiczne,
5. uczestnictwo w systemie ochrony zdrowia, udzielanie świadczeń zdrowotnych i promocja zdrowia na zasadach określonych dla publicznych zakładów opieki zdrowotnej w przepisach o zakładach opieki zdrowotnej i o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym.

Wojskowy Instytut Medyczny przejął prawa i obowiązki dotychczasowego Centralnego Szpitala Klinicznego Wojskowej Akademii Medycznej. Posiada

uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nauk medycznych, a także występowania z wnioskami o nadanie tytułu profesora.

W strukturze organizacyjnej WIM znajdują się zakłady naukowo-badawcze, Biblioteka Naukowa, Oddział Kształcenia, Centralny Szpital Kliniczny MON, pion ekonomiczno-finansowy oraz techniczno-logistyczny.

Potencjał naukowy Instytutu stanowią: 26 profesorów zwyczajnych, 25 docentów, 90 adiunktów, 30 asystentów. Szpital zatrudnia 155 doktorów nauk medycznych oraz 96 osób z wyższym wykształceniem różnych specjalności: farmacji, biologii, weterynarii, nauk humanistycznych, inżynierjno-technicznych.

Badania naukowe realizowane w WIM mają, zgodnie z założeniami, głównie charakter stosowany. Wykorzystywane są do podniesienia efektywności działalności profilaktycznej i diagnostyczno-leczniczej. Działalność naukowo-badawcza realizowana jest w ramach indywidualnych grantów Komitetu Badań Naukowych, badań statutowych, badań celowych, badań własnych a także na zlecenie Ministerstwa Obrony Narodowej. Tematyka prac obejmuje wszystkie aspekty działalności Szpitala.

Biblioteka Naukowa rozpoczęła swą działalność z chwilą otwarcia Szpitala, tj. w 1964 roku. Jej księgozbiór stanowiły zbiory przeniesione z 2 Centralnego Szpitala Klinicznego WAM mieszczącego się przy ul. Koszykowej 78. Biblioteka przeszła kilka reorganizacji, m.in. w 1986 r. zlikwidowano Centrum Kształcenia Podyplomowego WAM, a z nim również Zakład Informacji i Dokumentacji Naukowej. Powstała Biblioteka Naukowa z Pracownią Dokumentacji Medycznej i Pracownią Reprografii. Obecnie zatrudnionych jest 5 bibliotekarzy i 2 fotografów wykonujących dokumentację dla celów medycznych.

Zbiory biblioteki:

- wydawnictwa zwarte – ponad 20 000 vol.
- czasopisma zagraniczne – 56 tyt. (rok 2003)
- czasopisma polskie – 83 tyt.

W Bibliotece Naukowej zarejestrowanych jest ponad 800 czytelników stałych: samodzielni pracownicy nauki, nauczyciele akademicy, adiunkci, doktoranci, asystenci, średni personel medyczny i personel pomocniczy. Z usług biblioteki korzysta również ponad 600 osób przebywających w WIM na różnego rodzaju kursach i stażach, a także słuchacze Studium Doktoranckiego. Biblioteka pełni rolę biblioteki zakładowej, czytelnicy spoza naszej placówki korzystają ze zbiorów na miejscu lub drogą wypożyczeń międzybibliotecznych.

Współczesne bibliotekarstwo to głównie szybka i rzetelna informacja naukowa. Realizacji tego celu służy proces komputeryzacji pracy bibliotecznej, a jego następstwem jest powstawanie zautomatyzowanych systemów informacyjnych.

Biblioteka Naukowa CSK WAM swój pierwszy komputer, wraz z czytnikiem CD-ROM, otrzymała w grudniu 1992 roku w darze od Centralnego Ośrodka Naukowej

Informacji Wojskowej. Pierwszą komputerową bazą był MEDLINE (1987-1993) oraz 5 baz EXCERPTA-MEDICA: Cardiology, Pathology, Nephrology, Immunology and AIDS, Gastroenterology. Czytelnicy prawie natychmiast dostrzegli zalety CD-ROM-ów, ich ogromną pojemność i łatwość ich obsługi. Wszyscy, którzy raz skorzystali z ułatwień, jakie niesie technika, pozostali jej wiernymi użytkownikami.

W ciągu jedenastu lat biblioteka miała możliwość korzystać z kilku baz:

- MEDLINE on CD od 1966 roku
- ONCODISC
- MICROMEDEX
- Polska Bibliografia Lekarska

Od 1999 roku nasi użytkownicy mają dostęp do bazy MEDLINE i Polskiej Bibliografii Lekarskiej, do baz dostępnych w sieci Internet, a wkrótce do bazy pełnotekstowej PROQUEST.

Tworzymy własne bazy danych. Największą jest baza dorobku naukowego pracowników WIM (program bibliograficzny „EXPERTUS” opracowany przez SPLENDOR s.c.), która zawiera ponad 13 tys. rekordów. Baza służy do rocznych opracowań analizy dorobku naukowego, wydawania Bibliografii publikacji pracowników, tworzenia wykazów poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz różnego rodzaju zestawień do celów sprawozdawczych.

Obok bazy zawierającej informacje o dorobku publikowanym, Biblioteka tworzy także bazę prac niepublikowanych: wykłady, wygłoszone referaty, nagrody, prowadzenie sesji, organizacje konferencji, recenzje prac, itp. Dane te wprowadzane są do bazy w systemie MICRO/ISIS. Wykorzystanie bazy to przede wszystkim analiza dorobku naukowego pracowników oraz roczna sprawozdawczość. Obie bazy powstały w ramach systemu informacji o pracach naukowych.

W 1997 r. przystąpiliśmy do opracowywania bazy „BIOGRAM”. Baza ta została przygotowana w celu zgromadzenia i dalszego przetwarzania informacji o pracownikach naukowo-dydaktycznych Instytucji. Baza zawiera dane biograficzne, a także informacje dotyczące ilości publikacji, zainteresowań naukowych, osiągnięć naukowych, przebiegu pracy zawodowej, członkostwa w organizacjach naukowych, nagród, odznaczeń.

Inne bazy opracowywane w Bibliotece to:

- baza katalogowa wydawnictw zwartych będących w zbiorach Biblioteki Naukowej. Nowości wprowadzane są do bazy na bieżąco. Baza jest systematycznie uzupełniana o wydawnictwa z lat ubiegłych.
- spis czasopism prenumerowanych przez Bibliotekę – prenumerata bieżąca – AKCES oraz CZBN – czasopisma prenumerowane od roku 1980.

Bazy danych prowadzone w Bibliotece Naukowej CSK WAM tworzone są z myślą o udostępnieniu ich jak najszerszym kręgom użytkowników. Włączenie biblioteki do

sieci Internet i sieci wewnętrznej Intranet to kolejny krok w kierunku usprawnienia obsługi informacyjnej naszych użytkowników.

Potrzeba korzystania z informacji naukowej wypływa głównie z osobistych aspiracji użytkowników oraz zadań związanych z działalnością Instytutu.

Samodzielni pracownicy nauki są zainteresowani najnowszymi osiągnięciami naukowymi w poszczególnych specjalnościach. Najczęściej korzystają z informacji bibliograficzno-analitycznej sprawdzając, czy ktoś wcześniej zajmował się tematem, który znajduje się w kręgu ich zainteresowań. Wykorzystują bazę MEDLINE (w naszym przypadku).

Następna grupa użytkowników to doktorzy habilitowani i doktorzy medycyny. W bibliotece poszukują literatury do swoich prac naukowo-badawczych. Użytkownicy ci korzystają ze zautomatyzowanych systemów informacyjnych, jednocześnie sięgając po tradycyjne źródła informacji. Wykorzystują przede wszystkim czasopisma, materiały pokonferencyjne, materiały niepublikowane. Obok materiałów naukowych służących do samokształcenia, część zapytań informacyjnych dotyczy nowych metod diagnostycznych i leczenia. Często poszukują wzmianki o analogicznych przypadkach zachorowań. Korzystają z bazy MEDLINE, baz ogólnodostępnych w Internecie, baz pełnotekstowych, a także z wypożyczeń międzybibliotecznych.

Największą grupę użytkowników stanowią asystenci/lekarze. Część z nich zbiera materiały do rozprawy doktorskiej, wielu uzupełnia wiedzę zdobytą na uczelni. Użytkownicy ci korzystają zarówno ze zautomatyzowanych systemów informacyjnych, jak i czasopism oraz podręczników. Praca przy łóżku chorego nakłada na nich obowiązek ciągłego podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Oddzielną grupę stanowią kursanci odbywający staże specjalizacyjne. Tutaj zdobywają wiedzę zarówno teoretyczną, jak i praktyczną. Duża część lekarzy pochodzi z małych miejscowości, w których są pozbawieni dostępu do jakiejkolwiek literatury naukowej. Bardzo często nie potrafią korzystać z systemów informacyjnych, bądź Internetu. Oni też najczęściej wykorzystują bazę „Polska Bibliografia Lekarska”, korzystają z polskiego czasopiśmiennictwa i wydawnictw zwartych.

Coraz częściej ze zbiorów biblioteki, a także z jej usług, korzysta średni personel medyczny i pracownicy komórek pionu organizacyjno-technicznego. Ich potrzeby związane są z uzupełnianiem wykształcenia lub z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych.

Duża część naszych użytkowników od wielu lat korzysta ze zautomatyzowanych baz danych, które poznawali przebywając na zagranicznych stażach, szkoleniach, kursach. Z uwagi na ograniczone możliwości naszej biblioteki byli oni stałymi odbiorcami informacji naukowej tworzonej w Głównej Bibliotece Lekarskiej. Dzisiaj, dzięki rozwojowi informatyzacji, jesteśmy w stanie zaspokoić potrzeby naszych lekarzy w 70%. Korzystamy z wypożyczeń międzybibliotecznych, sprowadzamy potrzebną literaturę z kraju i z zagranicy, a w sierpniu przystąpiliśmy do systemu doc@med.

Mgr Teresa Trzcianowska-Grzywacz
Wrocław – AM

ODDZIAŁ INFORMACJI NAUKOWEJ W BIBLIOTECIE AKADEMII MEDYCZNEJ WE WROCŁAWIU

Biblioteka rozpoczęła świadczenie elektronicznych usług informacyjnych w roku 1989, oferując dostęp do pierwszych baz bibliograficzno-abstraktowych na CD – Medline, CancerLit, IPA. Kolejnym krokiem było włączenie Biblioteki w 1995 r. do Wrocławskiej Akademickiej Sieci Komputerowej. (WASK)

W 1999 r. Oddział Informacji Naukowej poszerzył się o Czytelnię Wydawnictw Elektronicznych, dysponującą 6 stanowiskami komputerowymi. (W sumie oddział posiada 9 komputerów, co stanowi 23% wszystkich komputerów w Bibliotece.)

Czytelnia nie pełni roli pracowni internetowej – jej działalność jest ściśle związana z nauką, informacją medyczną i dydaktyką.

Większość serwisów elektronicznych kupowana jest w ramach środowiskowych lub ogólnopolskich konsorcjów. Obecnie tylko dwie bazy posadowione są na serwerze biblioteki tj. IPA oraz Polska Bibliografia Lekarska. Wszystkie pozostałe są serwisami udostępnianymi on-line: Medline, Current Contents, Embase. Występuje wyraźne zmniejszenie znaczenia baz bibliograficzno-abstraktowych na korzyść serwisów pełnotekstowych: Ovid Biomedical Full Text Collection, Science Direct, SpringerLink, Ebscohost.

Wraz z rozwojem informatyzacji biblioteki ukształtował się warsztat informacyjny oparty na technologii komputerowej oraz nastąpiła zmiana zadań stojących przed pracownikami Oddziału Informacji Naukowej.

Musieliśmy stopniowo rezygnować z interesujących i bardzo pracochłonnych kwerend z zakresu historii medycyny, historii służby zdrowia w przedwojennym Wrocławiu, (takie kwerendy napływają m.in. z Niemiec, Austrii, Lwowa), opracowywania bibliografii osobowych, kartotek, zbierania dokumentów z życia uczelni na rzecz gromadzenia, administrowania i udostępniania elektronicznych źródeł medycznych. Obecnie część tych tradycyjnych zadań przejął Oddział Zbiorów Specjalnych i Sekcja Bibliografii.

Oddział Informacji Naukowej składa się z czterech pracowników (15% ogółu bibliotekarzy zatrudnionych w Bibliotece) reprezentujących specjalności zawodowe: bibliotekoznawstwo, biologia, pedagogika i filologia polska.

Wszystkie osoby odbyły szkolenia z obsługi komputera, lektoraty, kursy specjalistyczne „Komputerowe systemy biblioteczno-informacyjne. Czasopisma elektroniczne” prowadzone przez Bibliotekę Politechniki Wrocławskiej. Dwie osoby ukończyły w 1998 r. dwusemestralne studia podyplomowe z zakresu informacji naukowej

w Instytucie Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Mimo ciągłego dokształcania się odczuwamy brak wiedzy informatycznej.

Praca w nowoczesnym Oddziale Informacji Naukowej oprócz wiedzy bibliotecznej wymaga znajomości podstaw informatyki, umiejętności poruszania się w zasobach internetowych, ogólnej wiedzy z zakresu medycyny, znajomości zasad oceny prac naukowych. Prowadzenie, związanej z Działem Informacji, czytelnicy wymaga doskonałej znajomości udostępnianych źródeł elektronicznych. Nie tylko baz i serwisów czasopism ale także wydawnictw na CD – atlasów, podręczników, słowników multimedialnych itp.

Podstawowe zadania Oddziału Informacji Naukowej:

- Zakup, gromadzenie i udostępnianie zasobów elektronicznych – współpraca z konsorcjami, dostawcami baz, orientacja w modelach licencyjnych, finanse.
- Administrowanie zasobami.
- Prezentacja informacji o usługach i własnych zasobach elektronicznych na stronie domowej Biblioteki.
- Tworzenie bazy czasopism elektronicznych, „katalog URLów”, integrującej czasopisma z różnych serwisów.
- Sporządzanie kwerend na zamówienie użytkowników.
- Obsługa czytelnicy wydawnictw elektronicznych.
- Rejestracja prac naukowych uczelni w systemie Synaba.
- Tworzenie i bieżące uaktualnianie serwisu internetowego.
- Kształcenie użytkowników informacji, przygotowywanie programów i materiałów dydaktycznych.
- Tradycyjna i elektroniczna promocja usług i źródeł – Gazeta Uczelniana, ulotki informacyjne, informatory, ogłoszenia, wystawy, e-maile.

Wśród usług oferowanych przez oddział największą popularnością cieszy się sporządzanie zestawień tematycznych – wyszukiwanie literatury na zamówienie użytkowników.

Rocznie sporządzamy ok. 1000 zestawień [2001 r. – 972 , 2002 r. – 1037, do listopada 2003 r. – 1070]. Statystycznie nie odnotowujemy zasadniczego wzrostu liczby kwerend lecz wzrost skrajnych zapytań tj. dotyczących bardzo skomplikowanych problemów i „podręcznikowych tematów”, zamawianych do prac licencjackich, dyplomowych czy zaliczeniowych.

Czytelnicy mają możliwość samodzielnego przeglądania baz i serwisów w Czytelnicy Wydawnictw Elektronicznych. Jednak, mimo prowadzonych ciągłych szkoleń, indywidualne wyszukiwania tematyczne z baz bibliograficznych prowadzone są najczęściej pod kierunkiem pracownika informacji.

Rolą bibliotekarza jest udzielanie wskazówek dotyczących techniki wyszukiwania. Szybkie i trafne określenie optymalnej strategii wyszukiwawczej, przy złożonej i trudnej kwerendzie, nie jest proste nawet dla pracownika informacji. Tym bardziej, że trudno jest mu zastosować (przy zazwyczaj niecierpliwym czytelniku) dodatkowe pomocne metody jak np. „przeglądanie początkowo uzyskanych wyników w celu znalezienia lepszego zapytania”.

Użytkownicy mają problemy z określeniem swoich potrzeb informacyjnych, ze zmieniającymi się interfejsami baz, korzystaniem z indeksów i tezaurusów, określaniem słów kluczowych, stosowaniem specjalistycznych określeń i ich synonimów.

Ta opinia odnosi się oczywiście tylko do czytelników, z którymi mamy bezpośredni kontakt w czytelni.

Użytkownikami Oddziału Informacji Naukowej są uczeni, doktoranci, studenci Akademii Medycznej i innych uczelni wrocławskich (a w szczególności AWF- Wydz. Fizykoterapii, pracownicy służby zdrowia z regionu Dolnego Śląska, dolnośląskie firmy farmaceutyczne, uczniowie szkół pomaturalnych związanych z medycyną.

Statystycznie w 2002 r. pracownicy naukowci i lekarze stanowili 49%, studenci 40% i pozostali 11% ogółu użytkowników Oddziału Informacji Naukowej.

Czytelnicy charakteryzują się bardzo zróżnicowanym poziomem umiejętności poruszania się w elektronicznych zasobach, różnymi wymaganiami i potrzebami.

Jakie są informacyjne oczekiwania czytelników ?

- Przede wszystkim uzyskanie kompletnej i fachowej informacji w jednym miejscu, bez odsyłania do innych oddziałów biblioteki.
- Większej liczby i lepiej wyposażonych (np. w nagrywarki CD, edytory tekstowe) stanowisk pracy w czytelni.
- Możliwości podłączania w czytelni własnych urządzeń jak np. laptopów, czy pamięci zewnętrznej do komputera.
- Skrócenia czasu oczekiwania na informację.
- Rozszerzenia usług zdalnych za pośrednictwem poczty elektronicznej – przesyłanie informacji bibliograficznej, faktograficznej, kopii dokumentów.
- Elektronicznego dostępu do pełnych tekstów.
- Dostępu do usług informacyjnych z komputerów domowych.
- Digitalizacji materiałów dydaktycznych.
- Usług fachowych, szybkich i bezpłatnych.

Nie przeprowadzaliśmy badań ankietowych, wykazujących jak czytelnicy oceniają jakość naszych usług i dostępność źródeł informacyjnych. Stwierdziliśmy jednak, że mimo szeroko prowadzonej działalności informacyjnej czytelniczy często nie zdają sobie sprawy, że źródła do których mają dostęp są wyselekcjonowane i opłacone przez bibliotekę. Preferują bazy najlepiej sobie znane jak np. PubMed albo składają dezyderaty na zakup serwisów, które istnieją już w bibliotece. Często strona domowej biblioteki nie jest podstawowym źródłem informacji od którego

użytkownicy rozpoczynają poszukiwania – powodem jest albo nieznajomość adresu strony biblioteki albo nieumiejętność odszukania źródła. Może to też oczywiście oznaczać zły układ strony.

Praca z użytkownikami Oddziału Informacji Naukowej nie jest łatwa, gdyż nie opiera się na schemacie „najczęściej zadawanych pytań” czy jednolitych potrzeb. Wymaga umiejętności wychodzenia naprzeciw problemom czytelnika.

Najczęstsze problemy w pracy Oddziału Informacji Naukowej:

- Zjawisko odsyłania do „Informacji” czytelników z każdym trudniejszym czy bardziej pracochłonnym zagadnieniem. Rolę informacyjną, adekwatną do zakresu czynności powinny pełnić wszystkie usługowe oddziały biblioteki. Konieczna jest większa komunikacja między oddziałami, współpraca, tworzenie zespołów zadaniowych.
- Niewystarczająca wiedza informatyczna pracowników.
- Brak czasu na doksztalcanie się.
- Niesprawnie działający sprzęt.
- Duża rotacja osób na stanowisku informatyka.
- Oczekiwanie większej współpracy z informatykiem m.in. przy zarządzaniu serwisami. Brak tej współpracy powoduje, że nie wykorzystujemy wszystkich możliwości administracyjnych. (Ebsco)
- Bycie swego rodzaju „pogotowiem internetowym” tj. wyjaśnianiem na odległość „bez podglądu” kłopotów z logowaniem się czy korzystaniem z baz.
- Utrzymywaniem aktualności zamieszczanych na stronie adresów do zasobów internetowych.
- Niepewność co do aspektów prawa autorskiego i ograniczeń licencyjnych przy dostarczaniu elektronicznych kopii pełnych tekstów na zamówienie użytkownika, wystawianiu faktur dla firm komercyjnych, pobieraniu opłat.
- Opracowywanie całościowych statystyk użytkowania zasobów bibliotecznych.

Aktualne prace, dalsze plany i zamierzenia podnoszące jakość usług informacyjnych.

W bieżącym roku akademickim Biblioteka włączyła się w prowadzenie działalności dydaktycznej uczelni. Został powołany zespół do prowadzenia zajęć z zakresu informacji bibliotecznej, informacji naukowej, metodologii poszukiwań bibliograficznych, metodyki pisanie prac naukowych.

W zajęciach uczestniczą studenci I i III roku wydziału lekarsko – stomatologicznego (fakultatywnie), III roku analityki medycznej (obligatoryjnie) oraz „gościnnie” zaoczni studenci V roku AWF – Wydz. Fizykoterapii.

Szkolenie ma na celu przygotowanie użytkowników biblioteki do korzystania z jej zbiorów i usług, nabycie umiejętności wyszukiwania informacji. Ze względu na niewielką powierzchnię Czytelni Wydawnictw Elektronicznych, w której w tej chwili

odbywają się zajęcia, planujemy utworzenie pracowni dydaktycznej (w budynku wypożyczalni).

Utworzyliśmy również dodatkowe stanowiska komputerowe w Czytelni Czasopism, co pozwoli na korzystanie w jednym miejscu z czasopism drukowanych i elektronicznych.

Jesteśmy w trakcie wprowadzania elektronicznego systemu usług, umożliwiającego zdalne zamawianie zestawień tematycznych, wypożyczeń międzybibliotecznych oraz kserokopii.

Aby ulepszyć system obiegu informacji między biblioteką a uczelnią przygotowujemy bazę adresów emailowych pracowników naukowych do których będą wysyłane informacje o nowościach, dostępach testowych do baz i nowych usługach.

Nadal będziemy rozbudowywać bazę czasopism elektronicznych, integrującą czasopisma z różnych serwisów: SpringerLink, ScienceDirect, Ebscohost, ABE.

Czasopisma elektroniczne, subskrybowane przez Bibliotekę nie są uwidocznione w katalogu OPAC i wykaz na stronie domowej jest ważnym źródłem informacyjnym. Świadczą o tym statystyki logowań.

Przenosimy tradycyjnie opracowaną kartotekę „Sylwetki zasłużonych postaci wrocławskiej medycyny” do bazy komputerowej, napisanej w języku skryptowym php. Planujemy poszerzyć ją o dodatkowe pole (biogram) oraz zaopatrzyć w opcje wyszukiwawcze.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom pracowników naukowych organizujemy dostęp do niektórych serwisów z komputerów domowych. Jest to możliwe w przypadku takich baz jak PBL, IPA czy serwisu Ebscohost.

Problemem, który leży poza gestiami Biblioteki jest fakt, że nie wszystkie ośrodki Akademii Medycznej znajdują się w uczelnianej sieci komputerowej. Część klinik mieści się w „nie akademickich budynkach”, zajmuje pomieszczenia szpitali miejskich i korzysta z ich łącz. Komplikuje to dostęp do oferowanych przez bibliotekę usług i elektronicznych źródeł informacyjnych. Konieczna jest ściślejsza współpraca z Ośrodkiem Sieciowo – Komputerowym uczelni i ,o ile to możliwe, organizacja dostępów przez serwer akademicki.

Mgr Ewa Grządzielewska

Poznań – AM

EAHIL – EUROPEJSKIE STOWARZYSZENIE DS. INFORMACJI MEDYCZNEJ I BIBLIOTEK (KONFERENCJE I WARSZTATY)

Już w połowie lat 80. XX wieku środowisko bibliotekarskie zaczęło odczuwać potrzebę współpracy pomiędzy europejskimi bibliotekami medycznymi. W 1985

roku podczas V Międzynarodowego Kongresu Bibliotekarstwa Medycznego w Tokio wystąpiono z inicjatywą zorganizowania konferencji służb informacyjnych i bibliotekarzy medycznych z krajów europejskich.

Pierwsza Europejska Konferencja Bibliotek Medycznych, która odbyła się w Brukseli od 30 IX do 5 X 1986 r., zaowocowała powstaniem Europejskiego Towarzystwa ds. Informacji Medycznej i Bibliotek (European Association for Health Information and Libraries). Statut Towarzystwa został podpisany 18 VIII 1987 r. w Brighton w Wielkiej Brytanii przez przedstawicieli 13 krajów europejskich.

EAHIL, do którego należy obecnie około 500 bibliotekarzy z 25 krajów europejskich, utrzymuje ścisłe kontakty z Medical Library Association (Stowarzyszenie Bibliotek Medycznych) ze Stanów Zjednoczonych, z Sekcją Bibliotek Nauk Biologicznych i Medycznych IFLA oraz z WHO. Główne cele EAHIL to:

- poprawa współpracy między bibliotekami medycznymi w Europie,
- umocnienie więzi z bibliotekami medycznymi z krajów Europy Środkowo-Wschodniej,
- podniesienie standardów usług i działań w bibliotekach opieki zdrowotnej i medycznych bibliotekach akademickich,
- zapewnienie bibliotekarzom i pracownikom działów informacji medycznej właściwej informacji zawodowej,
- popieranie doskonalenia zawodowego,
- reprezentowanie bibliotekarzy medycznych w instytucjach europejskich i w WHO.

Organem prasowym Towarzystwa jest wydawany od 1987 r. kwartalnik „Newsletter to European Health Librarians”, w skróconej wersji dostępny również w Internecie na stronie <http://www.eahil.org/newsletter/newsletters.htm>

Ponadto co drugi rok organizowane są konferencje bibliotek medycznych (Bruksela – 1986, Bolonia – 1988, Montpellier – 1992, Oslo – 1994, Coimbra – 1996, Utrecht – 1999, Londyn – 2000, Kolonia – 2002) oraz mniej regularnie warsztaty (Whila, Bruksela – 1990, Barcelona – 1993, Tartu – 1999, Alghero na Sardynii – 2001), sympozja (Praga – 1995), seminaria oraz kursy doskonalenia zawodowego.

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu od kilku lat bierze czynny udział w działalności EAHIL. Po raz pierwszy przedstawiciele naszej Biblioteki – która wówczas jeszcze nie należała do EAHIL – pojawili się w Tartu w Estonii, gdzie od 30 VI do 2 VII 1999 r. odbywały się warsztaty zatytułowane *Towards quality in the medical information – virtue in virtual environment* (*W kierunku jakości w usługach informacji medycznej – sztuka wirtualnej rzeczywistości*).

Podczas warsztatów uczestnicy mieli okazję pogłębienia swojej wiedzy w następujących dziedzinach: MeSH&NLM Classification, Benchmarking, Editing Newsletter, Resources on the Internet, How to set up facilitated group mentoring programme, Evidence Based Medicine.

Ponadto podczas sesji zostały omówione potrzeby poszczególnych grup użytkowników: lekarzy, pielęgniarek i pacjentów. Podkreślano, iż tylko przy ścisłej współpracy między lekarzami a bibliotekarzami można wyeliminować tzw. szum informacyjny i dzięki temu wyłuskać najbardziej wartościową wiedzę medyczną. Analizie poddano także źródła informacji wykorzystywanej przez pielęgniarki w podejmowaniu decyzji zawodowych. Okazało się, iż większość z nich opiera swe decyzje na informacjach pochodzących z przekazu ustnego. Zmiana tego zjawiska stanowi duże wyzwanie, zarówno dla wykładowców, jak i bibliotekarzy. W jednym z referatów zaprezentowano także działalność biblioteki stworzonej wyłącznie na potrzeby chorych i ich rodzin. W czasie sesji poświęconej elektronicznej dystrybucji dokumentów omówiono m.in. publikowanie w Internecie jako formę szybkiego i szerokiego przedstawiania doniesień naukowych oraz zaprezentowano pełnotekstową bazę dysertacji online stworzoną przez Bibliotekę Medycyny Weterynaryjnej Freie Universität w Berlinie.

W roku 2002 Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu przystąpiła do EAHIL i już jako pełnoprawny członek uczestniczyła w 8. Konferencji EAHIL, która odbywała się w Kolonii od 18 do 21 IX tego roku pod hasłem *Thinking globally – Acting locally. Medical libraries at the turn of on area (Myśl globalnie – działaj lokalnie. Biblioteki medyczne na przełomie wieków)*. Podczas konferencji tej, w sesji tematycznej *Benefits of co-operation*, zaprezentowany został referat *Cooperation between medical academic libraries in Poland*, autorstwa Anieli Piotrowicz, Ewy Grzędzielewskiej i Barbary Torlińskiej z Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu. Uczestnikom Konferencji w Kolonii zaproponowano tak bogaty program, iż niemożliwe stało się wysłuchanie wszystkich referatów, bowiem prezentacje odbywały się równolegle. W czasie poszczególnych sesji omawiano następujące bloki tematyczne: doświadczenia w ocenie jakości stron internetowych, wsparcie praktyk medycznych opartych na faktach, kwestionowanie doniesień naukowych, korzyści wynikające ze współpracy, transformacja w kierunku biblioteki elektronicznej, rozwój informacji dla pacjentów i praktyki medycznej opartej na faktach. Jeden z referatów dotyczył także bibliotekarzy klinicznych, zaangażowanych w szpitalach i na oddziałach, których praca bezpośrednio przekłada się na jakość świadczonych usług medycznych.

Tegoroczne warsztaty EAHIL odbyły się 25–28 czerwca w Oslo pod hasłem *Cross Boundaries – Join Forces (Przekraczajmy granice – łączmy siły)*. Komitetowi organizacyjnemu przewodniczyła Elizabeth Husem. Po raz pierwszy w organizacji warsztatów EAHIL uczestniczyły biblioteki medyczne z krajów nadbałtyckich – Litwy, Łotwy i Estonii. Ze 136 osób, które wzięły udział w warsztatach, połowę stanowili przedstawiciele krajów nadbałtyckich i skandynawskich. Trzy osoby reprezentowały Stany Zjednoczone, pozostali uczestnicy natomiast pochodzili z krajów europejskich, od Irlandii po Rumunię.

Konferencja rozpoczęła się przyjęciem wydanym w Ratuszu przez burmistrza Oslo. W mowie powitalnej burmistrz, nawiązując do hasła warsztatów *Przekraczajmy granice – łączmy siły*, podkreślił znaczenie międzynarodowej współpracy na polu fachowej informacji medycznej zarówno dla lekarzy, jak i dla pacjentów. Po przyjęciu uczestnicy zwiedzali przepiękne sale reprezentacyjne Ratusza, a wieczorem Bibliotekę Fakultetu Medycznego w Oslo. Na zakończenie dnia w Bibliotece odbyło się kolejne przyjęcie, podczas którego zaserwowano specjalności kuchni skandynawskiej – przepyszne roladki z łososia.

Po uroczystym dniu inaugurującym rozpoczęły się spotkania warsztatowe. Uczestnicy mieli do wyboru następujące tematy kursów: zarządzanie czasopismami elektronicznymi (E-Journal-Management), PubMed i inne źródła Narodowej Biblioteki Medycyny w Bethesda, zarządzanie projektami, szkolenie użytkowników, współpraca a rywalizacja między bibliotekami.

W czasie trwania warsztatów wygłoszono również liczne referaty. Komitet programowy zdecydował, iż aktualne problemy bibliotekarstwa medycznego omawiane będą na forach poszczególnych grup dyskusyjnych („Focus Group Sessions”). Pomędzy referatami odbywały się prezentacje sponsorów.

Biblioteki a zdrowie publiczne

Podczas pierwszej sesji omówiono zagadnienie dostępności do wartościowego piśmiennictwa medycznego, zarówno dla profesjonalistów, jak i pacjentów.

Profesor Irena Miseviciene, dyrektor Instytutu Badań Biomedycznych na Uniwersytecie Kowieńskim na Litwie, w swoim referacie pt. *Kontrola zachorowań a literatura medyczna – doświadczenia litewskie (Disease Control and Health Literacy – the Lithuanian Experience)* wykazała, iż zachodzi duży związek pomiędzy kompetencją w fachowej informacji medycznej oraz umiejętnością skorzystania z niej a stanem zdrowia pojedynczego człowieka. Jednym słowem, im wyższy poziom wykształcenia, tym większa świadomość zachowań prozdrowotnych, a co za tym idzie i mniej wydatków na samo leczenie. Profesor Miseviciene swój wykład poparła liczną statystyką.

Problemem lepszego dostępu do fachowej literatury medycznej zajęła się także Eve-Marie Lacroix z Narodowej Biblioteki Medycyny ze Stanów Zjednoczonych. Na przykładzie projektu MedlinePlus autorka pokazała, w jaki sposób NLM współpracuje z organizacjami zajmującymi się problematyką zdrowotną na płaszczyźnie lokalnej. I tak, dzięki powiązaniu baz NLM z bazami lokalnymi destryktu Północnej Karoliny, uzyskano dodatkowe możliwości informacyjne dla indywidualnych użytkowników. Jak to określa Lacroix, poprzez jedno „kliknięcie” można dowiedzieć się wszystkiego o interesującej nas chorobie, dotrzeć do lekarzy specjalistów oraz grup wsparcia.

Oba powyższe referaty unaoczniły, iż biblioteki medyczne w krajach skandynawskich oraz w Stanach Zjednoczonych prezentują wspólne podejście do nowej grupy docelowej, jaką stanowią pacjenci. Współczesne biblioteki stają więc

przed kolejnym wyzwaniem – mają służyć nie tylko nauce, lekarzom oraz innym osobom profesjonalnie związanym z medycyną, ale przede wszystkim powinny otworzyć się na pacjenta. W tym kontekście biblioteki zaczynają spełniać nowe, ogólnospołeczne zadania.

Grupa docelowa: personel pielęgniarski

W karajach skandynawskich pielęgniarstwo jest zawodem, który zdobywa się na 3-letnich studiach wyższych, dzięki czemu studenci wyrabiają sobie nawyk korzystania z zasobów bibliotek – fachowej literatury. Także później, już w miejscu pracy, wskazane jest, by wykształcona kadra pielęgniarska nadal korzystała z profesjonalnej literatury. Tu pojawia się przed bibliotekami kolejne wyzwanie – powinny one uwzględniać potrzeby także tej grupy użytkowników.

Dr Olof Sundin, docent w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Boras w Szwecji, przedstawił główne tezy swej pracy doktorskiej, którą ukończył wiosną 2003 r. Przedmiotem badań Sundina był rozwój postaw informacyjnych pielęgniarek i pielęgniarzy przez ostatnie 30 lat. Autor zaakcentował, iż ta grupa zawodowa czyni wielkie starania o własną identyfikację zawodową, podkreślając swą odrębność od środowiska lekarskiego. Co ciekawe, pielęgniarstwo tkwi niejako w rozdarciu pomiędzy służebną, pełną poświęcenia opieką nad pacjentem a uznanym akademickim wykształceniem. Sundin uważa, iż im bardziej będzie wzrastał prestiż i poziom wykształcenia pielęgniarek i pielęgniarzy, tym większe będzie zapotrzebowanie tej grupy na specjalistyczną informację naukową.

Lisa Salmi, kierowniczka Biblioteki Medycznej na Uniwersytecie w Kuopio w Finlandii, w referacie zatytułowanym *Pielęgniarstwo oparte na dowodach a biblioteki: czy znajdujemy to czego szukamy?* przedstawiła wyniki ankiety przeprowadzonej wśród personelu pielęgniarskiego. Autorka prześledziła poszukiwania literaturowe dla pielęgniarstwa w poszczególnych bazach. Okazało się, iż występują znaczne rozbieżności w sposobie indeksowania pielęgniarstwa w takich bazach jak PubMed czy Cinahl. Szczególną przeszkodą w precyzyjnych poszukiwaniach jest brak pielęgniarskiego tezaursusa, bowiem pielęgniarstwo jako nauka nie jest tak dobrze usystematyzowane jak medycyna. Aby uzupełnić tę lukę, w Finlandii zaczęto opracowywać tezaurus pielęgniarstwa w języku fińskim.

Autorka postawiła pytanie, czy pojęcia takie jak „evidence-based” albo „systematic review”, stosowane przy poszukiwaniach literatury medycznej, można zastosować także do poszukiwań literatury pielęgniarskiej.

Oba powyższe referaty koncentrowały się wokół pielęgniarek i pielęgniarzy jako nowej i ważnej grupy użytkowników bibliotek. Śmiało można stwierdzić, iż skandynawskie biblioteki medyczne są instytucjami otwartymi, starającymi się poszerzyć i unowocześnić zakres swoich usług.

Informacja naukowa w programach nauczania

Anne-Marie Haraldstad, kierowniczka Oddziału Szkolenia Użytkowników Fakultetu Medycznego na Uniwersytecie w Oslo, w referacie pt. *Informacja naukowa w programach nauczania* mówiła o obligatoryjnym wprowadzeniu do programu nauczania studentów medycyny zajęć z informacji naukowej. Okolicznością sprzyjającą było to, iż na wydziale medycznym wprowadzono w tym czasie nauczanie problemowe. Tok studiów w systemie PBL wymaga od studiujących poszukiwań literaturowych już w pierwszym semestrze.

Zajęcia biblioteczne z informacji naukowej odbywają się w I, VIII i X semestrze i koncentrują się wokół trzech głównych założeń: studium samodzielnie korzystają z biblioteki, wyszukują literaturę medyczną i potrafią ją krytycznie ocenić.

Wprowadzenie zajęć z informacji naukowej zakończyło się pełnym sukcesem, jednak autorka podkreśla, iż nie była to łatwa droga. Znakomite efekty są owocem pracy m.in. trzysobowego zespołu bibliotekarzy, który zajmuje się wyłącznie szkoleniami.

Współpraca bibliotek krajów skandynawskich i nadbałtyckich

Skandynawię i kraje nadbałtyckie wiąże położenie geograficzne i historia, jakkolwiek przez cały okres istnienia ZSRR kontakty między tymi państwami siłą rzeczy uległy znacznemu rozluźnieniu. Dzisiaj, po uzyskaniu niepodległości przez Litwę, Łotwę i Estonię, mimo zbudowanej przez lata nieufności, widoczna jest chęć odrodzenia kontaktów na różnych płaszczyznach.

Meile Kretaviciene, kierowniczka Biblioteki Medycznej na Uniwersytecie Kowieńskim na Litwie, oraz Elisabeth Husem z Biblioteki Medycznej na Uniwersytecie w Oslo, opracowały wspólnie artykuł o współpracy skandynawsko-bałtyckiej. W 1994 r. zainicjowany został Skandynawsko-Bałtycki Program Bibliotek Medycznych. Od 2000 r. w Kownie organizowane są programy edukacyjne dla bibliotekarzy z państw nadbałtyckich.

Odziedziczony na Litwie po ZSSR typ bibliotekarstwa zupełnie nie odpowiadał wymogom współczesności. Nadmiar literatury politycznej (20%), brak komputerów, systemów informacji bibliotecznej i profesjonalnej literatury zagranicznej sprawiał, iż Litwa pozostawała daleko w tyle za innymi państwami. Dzięki Programowi Partnerstwa Litwini szybki nadrobili zaległości. Elisabeth Husem stwierdziła, iż projekt Partnerstwa jest nie tylko jednostronnym programem pomocy dla państw nadbałtyckich, ale przynosi on korzyści obu stronom. Dzięki kontaktom tym Skandynawowie mogli zapoznać się z kulturą, historią i zwyczajami państw tak bliskich im geograficznie, a oddzielonych przez lata całe „żelazną kurtyną”.

Warto odnotować także, iż obie autorki referatu, mimo wspólnego przekonania, że Program Partnerstwa przynosi wymierne korzyści obu stronom, pokusiły się także o słowa krytyczne, o przeanalizowanie pozytywów i negatywów wzajemnej współpracy.

Powrót do bibliotek

Na warsztatach EAHIL nie mogło zabraknąć niezwykle aktualnego tematu – alternatywnych sposobów publikacji naukowych. Problemem tym zajęła się Ingegerd Rabow, kierowniczka działu „Elektroniczne źródła” („Elektronische Ressourcen”), założonego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Lund w Szwecji w 2001 r.

Ingegerd Rabow wygłosiła referat pt. *Nowa rola bibliotek w komunikacji naukowej – inicjatywa lokalna*. Autorka stwierdziła, iż w obliczu wzrostu cen czasopism, licencji oraz dominacji niektórych oficyn na rynku wydawniczym, bibliotekarze powinni poszukiwać alternatywnych sposobów publikacji naukowych. Problemem globalnym stała się szybka wymiana informacji naukowej. Żadna biblioteka, nawet najbogatsza, nie może pozwolić sobie na nabycie dostępu do wszystkich opublikowanych badań. Dlatego naukowcy i bibliotekarze zaczęli zastanawiać się nad nowymi strategiami, dzięki czemu powstało wiele inicjatyw lokalnych. Jednym z ciekawszych przykładów takiej inicjatywy jest „Lund Virtual Medical Journal”, czyli baza zawierająca wszystkie pełne teksty publikacji pracowników miejscowego Uniwersytetu. „Lund Virtual Medical Journal” stanowi niezależną bazę bibliograficzno-pełnotekstową, dostępną na stronie lvmj.medfak.lu.se

Rabow podkreśliła, iż w tym kontekście przed bibliotekami wyrasta kolejne zadanie – sprostanie wymogom rynku, czasu i konkurencji. Niezwykle ważne przy tym jest, aby nie marginalizować pracy bibliotek, bowiem np. stworzenie niezależnej, lokalnej bazy pełnotekstowej jest bardzo dużym i wymagającym zadaniem.

Wdrażając nowe usługi elektroniczne biblioteki same niejednokrotnie stwarzają wrażenie, iż przedsięwzięcia te użytkownikom kojarzą się z działalnością wydawnictw (np. dostęp do czasopism on-line), a nie bibliotek. Jednakże my, bibliotekarze, powinniśmy zauważyć to niebezpieczeństwo i sprawić, by nie postrzegano nas jako bierne ogniwo w procesie elektronicznej informacji naukowej. Praca bibliotek powinna być zauważana i doceniana. Rabow swoje wystąpienie zakończyła hasłem „Give the initiatives back to the libraries!”, czyli oddajmy inicjatywę z powrotem do bibliotek, powróćmy do nich jako do źródła oferującego sprawdzoną i kompletną informację.

Pomimo licznych wystąpień uczestnikom warsztatów pozostało jeszcze sporo czasu na rozmowy kularowe, na osobistą wymianę doświadczeń, nawiązanie nowych i odświeżenie starych znajomości. Zaś bogaty program kulturalny przybliżył uczestnikom kraj i jego historię. Więcej informacji można znaleźć pod adresem www.namhi.org

Następną konferencję EAHIL pod hasłem „Przyszłość bibliotek medycznych i szpitalnych” zaplanowano na wrzesień 2004 r. w Santander w Hiszpanii. W 2007 r. warsztaty EAHIL odbędą się w Krakowie. Wobec wagi zagadnienia, należy już dziś zastanowić się nad ewentualną problematyką warsztatów krakowskich, ich ideą przewodnią oraz proponowaną tematyką referatów.

Na naszym stale zmieniającym się i rozwijającym polu zawodowym, oscylującym między technologiami informatycznymi i rosnącymi oczekiwaniami użytkowników, bibliotekarze muszą stale aktualizować swoją wiedzę i poszerzać swoje profesjonalne umiejętności. Konferencje i warsztaty EAHIL są najlepszą okazją do wymiany doświadczeń z kolegami z całej Europy, a także miejscem nawiązywania kontaktów zawodowych i osobistych.

Bibliografia

Torlińska Barbara: Działalność European Association for Health Information and Libraries. *Biuletyn GBL* 2000 nr 362 s. 71-73

Piotrowicz Aniela, Torlińska Barbara: Warsztaty European Association for Health Information and Libraries – Tartu '99. *Biuletyn GBL* 2000 nr 362 s. 103-107

Piotrowicz Aniela, Grządzielowska Ewa, Torlińska Barbara: Sprawozdanie z 8th European Conference of Medical and Health Libraries Cologne, September 16-21 2002. *Biuletyn GBL* 2002 nr 366 ds. 117-119

Więchołz H.: Der Nordic-Baltic EAHIL Workshop in Oslo
Online: http://www.agmb.de/mbi/2003_3/03-09-12

Dr Barbara Niedźwiedzka
Kraków – CM UJ

ROLA BIBLIOTEKARZY MEDYCZNYCH W BADANIACH TYPU: OCENA TECHNOLOGII MEDYCZNYCH (HEALTH TECHNOLOGY ASSESSMENT)

Co to jest ocena technologii medycznych?

Termin „ocena technologii w ochronie zdrowia (HTA)” jest używany na określenie oceny kosztów, efektywności a także innych konsekwencji stosowania określonych metod przez profesjonalistów medycznych w celu promowania zdrowia, zapobiegania i leczenia chorób a także poprawy rehabilitacji i opieki długoterminowej” (Department of Health, National Health Service, U.K. 1994).

„Ocena technologii w ochronie zdrowia jest to rodzaj badań robionych dla celów polityki zdrowotnej, które oceniają krótko- i długo-terminowe konsekwencje (społeczne ekonomiczne, etyczne, prawne) stosowania określonej technologii. Celem oceny technologii jest dostarczenie politykom zdrowotnym informacji na temat możliwych wyborów” (Banta and Luce 1993).

„Ocena technologii w ochronie zdrowia... to sformalizowana analiza technologii zdrowotnej, zestawu powiązanych z sobą technologii lub problemów wiążących się z daną technologią, której celem jest wspomaganie decyzji polityki zdrowotnej” (U.S. Congress, Office of Technology Assessment 1994).

„Ocena technologii w ochronie zdrowia to ewaluacja technologii medycznych – włączając w to procedury, wyposażenie i leki. Ewaluacja ta wymaga interdyscyplinarne-

go podejścia, które obejmuje analizę bezpieczeństwa, kosztów, skuteczności, opłacalności, aspektów etycznych i wyznaczników jakości życia.” (Canadian Coordinating Office for Health Technology Assessment, 1995).

Wprowadzenie do Oceny technologii w Ochronie Zdrowia, opracowane przez C. S. Goodman’a można znaleźć na stronie National Library of Medicine http://www.nlm.nih.gov/nichsr/ta101/ta101_c1.htm

A także na stronach:

<http://nzhta.chmeds.ac.nz/nzhtainfo/protocol.htm>

http://www.hta.pl/1999_HTA.htm

Metody stosowane w HTA:

- Systematyczne przeglądy piśmiennictwa (doniesień o przeprowadzonych badaniach)
- Metaanalizy
- Badania kliniczne
- Analizy ekonomiczne
- Analizy uwarunkowań społecznych, kulturowych, aspektów etycznych, prawa itp.
- Symulacje
- Konferencje uzgodnieniowe

Dlaczego udział fachowców od informacji naukowej w tych pracach jest tak ważny?

Popularne bazy bibliograficzne nie obejmują całego piśmiennictwa naukowego.

W Medline można odszukać tylko 30-80 doniesień o badaniach klinicznych, w zależności od zagadnienia. (Dickersin i in. 1994)

Z przeanalizowanych przeglądów piśmiennictwa zamieszczonych w czołowych czasopismach medycznych 1985-1997 ponad połowa bazowała jedynie na Medline, a połowa w ogóle nie wzmiankowała o korzystaniu z materiałów niepublikowanych. Tylko 1 na 10 prac informowała, jaka była strategia poszukiwano doniesień, w co 8-ej zwracano uwagę na możliwość pominięcia istotnych publikacji (Brazier 1998)

Nikt lepiej nie przeszuka zasobów piśmiennictwa niż, dobrze przygotowany i wprowadzony dogłębnie w temat, pracownik informacji! (Kuller i in. 1993)

A to dlatego, że:

- Konieczna jest szeroka znajomość dostępnych źródeł informacji, a także sposobów docierania do tzw. „szarej literatury”
- Konieczna jest duża wprawa w przeszukiwaniu źródeł elektronicznych i znajomość „filozofii” i „kuchni” tworzenia baz bibliograficznych.

Fakty na potwierdzenie tej opinii

Od połowy lat 90' zespoły przeprowadzające HTA i systematyczne przeglądy (np. w ośrodkach Cochrane Collaboration, czy NHS CRD) włączają w swoje prace pracowników informacji. (Mead 1995, Smith 1996, McCarthy 1996, Lewis i in. 1998, Scherrer 1999)

Przy Międzynarodowym Stowarzyszeniu Oceny Technologii Medycznych (HTAi, dawna nazwa ISTAHC)) <http://www.htai.org> powstała Information Resources Group (HTAi IRG)

National Library of Medicine stworzyła specjalny portal dla bibliotekarzy uczestniczących w systematycznych przeglądach piśmiennictwa I w HTA. Zawiera on informacje potrzebne w tej pracy, linki do źródeł informacji

<http://www.nlm.nih.gov/nichsr/ehta/>

Rola bibliotekarzy/pracowników informacji w HTA

- Ścisła współpraca z interdyscyplinarnymi zespołami badaczy
- Określanie zakresu poszukiwań
- Opracowanie strategii wyszukiwania
- Formułowanie pytań wyszukiwawczych
- Szeroki, wyczerpujący przegląd źródeł w poszukiwaniu doniesień o badaniach
- Wstępna analiza zawartości odszukanych opracowań i selekcja

Nowe możliwości rozwoju dla bibliotek medycznych i ich pracowników

- Większe i ściślejsze włączenie się w prace badawcze
- Większa specjalizacja pracowników służb referencyjnych
- Nowe możliwości zarabiania na świadczeniu usług referencyjnych, także dla instytucji komercyjnych

Bibliografia

Dickersin Kay, Scherrer Roberta, Lefebvre Carol: Identifying relevant studies for systematic reviews. *BMJ* 1994 Vol. 309 s. 1286-1291

Smith Jack T.: Meta-analysis: the librarian as a member of an interdisciplinary research team. *Library Trends* 1996 Fall s. 265-279

Brazier Hugh: Wystąpienie na European Association of Health Information Libraries (EAHIL) Conference in Utrecht, 1998)

Kuller Alia B., Wessel Charles B., Ginn David S. & Martin Thomas P.: Quality filtering of the clinical literature by librarians and physicians. *Bulletin of the Medical Library Association* 1993 Vol. 81 no 1 s. 38-43

Lewis Ruth A., Urquhart Christine J., & Robinson Janet: Health professionals' attitudes towards evidence-based medicine and the role of the information professional in exploitation of the research evidence. *Journal of Information Science* 1998 Vol. 24 no 5 s. 281-290

McCarthy Laine H.: Evidence-based medicine: an opportunity for health science librarians. *Medicine Reference Services Quarterly* 1996 Vol. 15 no 4 s. 63

Mead Thomas L., Richards Daniel T.: Librarian participation in meta-analysis projects. *Bulletin of the Medical Library Association* 1995 Vol. 83 no 4 s. 461-464

Scherrer Carol S., Dorsch Josephine L.: The evolving role of the librarian in evidence-based medicine. *Bulletin of the Medical Library Association* 1999 Vol. 87 no 3 s. 322-328

RECENZJA

Prof. dr hab. Jerzy Supady
Łódź – UM

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH (2008 R. 1 NR 1)

Należy się cieszyć, a równocześnie pogratulować dyrektorom bibliotek uczelni medycznych w Polsce inicjatywy utworzenia czasopisma informacyjnego pt. *Forum Bibliotek Medycznych* (dalej *Forum*), które w zamyśle twórców ukazywać się będzie w odstępach sześciomiesięcznych. Przypadł mi w udziale zaszczyt syntetycznej oceny pierwszego numeru periodyku. Czasopismo, jak stwierdził Rektor łódzkiej Uczelni Medycznej prof. dr hab. Andrzej Lewiński, winno zachowywać świadectwo indywidualnych i zespołowych dokonań w zakresie bibliotekarstwa medycznego. Zgodnie z tą sugestią w pierwszym numerze zaprezentowane zostały teksty nawiązujące do okoliczności powstania czasopisma, informacje na temat bibliotek medycznych w Polsce oraz dane odnoszące się do medycznych stron internetowych. Bardzo cenne fragmenty *Forum* stanowi kronika mających miejsce na niwie bibliotekarstwa medycznego wydarzeń, która obejmuje lata 2002-2008, a więc okres od momentu zaprzestania publikacji wydawanego nieprzerwanie przez kilkadziesiąt lat (1952-2002) *Biuletynu GBL*. Wielkie znaczenie poznawcze posiada wydrukowane na łamach *Forum* kalendarium odbytych w latach 1981-2002 konferencji bibliotekarskich, a także materiały ze zjazdów naukowych w Warszawie i w Łodzi, które odbyły się w 2003 roku.

Wydawane w Łodzi *Forum* oparte zostało na współpracy pracowników bibliotek specjalistycznych wszystkich miast polskich, w których znajdują się uczelnie medyczne. Edycja pierwszego numeru wsparta została pieniędzmi nadesłanymi z kilku ośrodków uniwersyteckich. Zamierzeniem Redakcji, kierowanej przez Pana dr. Ryszarda Żmudę, dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, jest ogłaszanie artykułów odnośnie działalności krajowych i zagranicznych bibliotek medycznych i ośrodków informacji naukowej, prezentowanie osiągnięć polskiego bibliotekarstwa medycznego, publikowanie informacji na temat

serwisów internetowych, baz danych, czasopism elektronicznych, komputerowych systemów bibliotecznych, czasopism elektronicznych itp.

Te cele i zadania *Forum* stały się przedmiotem wypowiedzi kilku osób związanych z bibliotekarstwem medycznym, zamieszczonych w omawianym numerze czasopisma. Przewodniczący Rady Programowej *Forum Bibliotek Medycznych* Pan prof. dr hab. Michał Karasek napisał, iż periodyk winien „...*ułatwić dokumentację organizowanych konferencji naukowych, publikowanie materiałów informacyjnych i dydaktycznych oraz artykułów poświęconych tematyce dotyczącej książnic medycznych*”. W tym samym duchu wypowiedzieli się pozostali autorzy: Pani mgr Ewa Dobrzyńska-Lankosz z Krakowa oraz Pani mgr Aniela Piotrowicz z Poznania. Sążnisty artykuł programowy pt. „Redaktor o czasopiśmie *Forum Bibliotek Medycznych*” wyszedł spod pióra Pana dr Ryszarda Żmudy.

Przedłożony do wglądu maszynopis pierwszego numeru *Forum* nie pozwolił autorowi recenzji odnieść się do walorów edytorskich czasopisma. Znając jednak inne wydawnictwa ciągle redagowane przez Redaktora Naczelnego dr. Ryszarda Żmudę jestem spokojny o estetykę wyglądu powołanego do życia czasopisma. Na zakończenie pragnę życzyć Bibliotece Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi owocnej realizacji nowego i znamienitego przedsięwzięcia.

SUMMARY

Dr Elżbieta Magdalena Plewińska
Łódź – UM

SUMMARY OF THE *MEDICAL LIBRARY FORUM*

The periodical entitled *Medical Library Forum* has been set up at the initiative of the Directors of Polish medical university libraries. Dr Ryszard Ż m u d a, who has been appointed the Editor in Chief and Prof. Michał K a r a s e k from the Medical University of Łódź, who has become the Head of the Bulletin Programme Council, have presented the substantial assumptions of the new periodical.

In the columns of the first 2008 issue of this semester bulletin, occasional speeches of the Rector Magnificus of the Medical University of Łódź – Prof. Andrzej L e w i ń s k i, M.D., Ph.D., the Directors of University Libraries: Ewa D o b r z y ń s k a - L a n k o s z, M.A. from Kraków (MMA) and Aniela P i o t r o w i c z, M.A. from Poznań, (MU) have been presented.

Publications concerning the activities of medical libraries have been elaborated by Dr Jan D ą b r o w s k i from Wrocław (MA): *the Informative Bulletin*, Dr Jolanta P r z y ł u s k a from Łódź (NIOM): the article on websites, Dagmara B u d e k, M.A. from Szczecin (PMA): *The Chronicle of the Events in the Years 2002-2008*, and Anna S t r u m i ł ł o, M.A. from Łódź (MU) – *The Calendarium of the Conferences (1981-2008)*.

We have also published the materials from the conferences held in 2003, which were organized in Warsaw (MA): *The Development of the Integrated Library Services*, and in Łódź (MU): *Scientific Information Provided by the Polish Medical Libraries*, that were supposed to appear in the non-existent CML Bulletin. Apart from the papers, presentations and short reports, conference programmes and photos of the participants have been documented in this issue of the periodical.

Prof. Jerzy S u p a d y, M.D., Ph.D., the Head of the History of Medicine and Pharmacy, UM in Łódź, is the Reviewer of the first volume 2008 (No 1) of the *Medical Library Forum* journal.

AUTORZY – INSTYTUCJE – MIEJSCOWOŚCI

Michał Grabik
Łódź – UM

WYKAZ AUTORÓW

Spis obejmuje autorów artykułów, referatów, prezentacji i komunikatów, który opracowano w układzie alfabetycznym nazwisk. Podano aktualne nazwy instytucji, a dla osób emerytowanych i tych które zmieniły pracę dawne miejsce ich zatrudnienia. Wymieniono również miejscowości.

Mgr Danuta A u g u s t y n o w i c z – Biblioteka Naukowa Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie

Mgr Beata B a t o r – Biblioteka Medyczna Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Mgr Renata B i r s k a – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Mgr Krystyna B r e k e r – Biblioteka Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Mgr Dagmara B u d e k – Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie

Mgr Barbara B u g a l s k a – Biblioteka Naukowa Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Mgr Ewa B u s s e – T u r c z y ń s k a – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Mgr Agnieszka C z a r n e c k a – Biblioteka Główna Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Mgr Danuta D ą b r o w s k a – C h a r y t o n i u k – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Dr Jan D ą b r o w s k i – Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Mgr Ewa D o b r z y ń s k a - L a n k o s z – Biblioteka Główna Akademii
 Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Stasica w Krakowie
 Lek. Jacek D r o g o s z – Główna Biblioteka Lekarska im. prof. Stanisława Konopki
 w Warszawie
 Mgr inż. Błażej F e r e t – Biblioteka Politechniki Łódzkiej
 Mgr Jacek G ł ę b o c k i – firma Splendor w Poznaniu
 Mgr Małgorzata G o r c z e w s k a – Biblioteka Główna Akademii Medycznej
 w Gdańsku
 Mgr Barbara G r a l a – Biblioteka Wydziału Lekarsko-Dentystycznego
 Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
 Michał G r a b i k – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
 Mgr Hanna G r o d z k a – Biblioteka Naukowa Wojskowego Instytutu
 Medycznego w Warszawie
 Mgr inż. Anna G r y g o r o w i c z – Biblioteka Główna Akademii Medycznej
 w Gdańsku
 Mgr Ewa G r z ą d z i e l e w s k a – Biblioteka Główna Uniwersytetu
 Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
 Mgr Roma H a j d u k – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego im. Karola
 Marcinkowskiego w Poznaniu
 Mgr Aleksandra H a l l m a n n – M i k o ł a j c z y k – Biblioteka Główna
 Akademii Medycznej w Gdańsku
 Mgr Maria H a r e m z a – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego im.
 Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
 Mgr Bolesław H o w o r k a – Biblioteka Główna Akademii Medycznej im.
 Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
 Mgr Anna H u s – Biblioteka Instytutu Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki
 w Lublinie
 Prof. dr hab. Michał K a r a s e k – Uniwersytet Medyczny w Łodzi
 Mgr Magdalena K a ż m i e r c z a k – Biblioteka Główna Uniwersytetu
 Medycznego w Łodzi
 Mgr Dagmara K l i m – Biblioteka Naukowa Instytutu Centrum Zdrowia Matki
 Polki w Łodzi
 Mgr Ireneusz K o r f e l – Biblioteka Medyczna Collegium Medicum Uniwersytetu
 Jagiellońskiego w Krakowie
 Mgr Anna K o t – Biblioteka Główna Warszawskiego Uniwersytetu
 Medycznego
 Mgr Teresa K u r d z i e l – Biblioteka Główna Akademii Medycznej
 w Gdańsku
 Mgr Barbara L a m p k a – J a w o r s k a – Biblioteka Naukowa Instytutu
 „Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka” w Warszawie

Prof. dr hab. Andrzej L e w i ń s k i – Uniwersytet Medyczny w Łodzi
 Mgr Anna M a j e w s k a – P i ą t k o w s k a – Biblioteka Główna Śląskiego
 Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
 Mgr Jerzy M a l e c k i – Główna Biblioteka Lekarska im. prof. Stanisława Konopki
 w Warszawie
 Mgr inż. Leszek M a s a d y ń s k i – firma Sokrates w Poznaniu
 Mgr Lucyna M o d r z e j e w s k a – Biblioteka Główna Akademii Medycznej
 im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy
 Dr Barbara N i e d ź w i e d z k a – Zakład Informacji Naukowej Instytutu
 Zdrowia Publicznego Wydziału Nauk o Zdrowiu Collegium Medicum Uniwersytetu
 Jagiellońskiego w Krakowie
 Mgr inż. Ewa O l b r o m s k a – Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii
 Medycznej w Szczecinie
 Mgr inż. Grzegorz P i e t r u s z e w s k i – firma Splendor w Poznaniu
 Dr Edward P i g o ń – Główna Biblioteka Lekarska im. prof. Stanisława Konopki
 w Warszawie
 Mgr Aniela P i o t r o w i c z – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego
 im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
 Dr Elżbieta Magdalena P l e w i ń s k a – Centrum Nauczania Języków Obcych
 Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
 Mgr Eugenia P o p ł a w s k a – Biblioteka Główna Śląskiego Uniwersytetu
 Medycznego w Katowicach
 Mgr Maria P o s a d z y – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego im.
 Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
 Mgr Anna P r o ń c z u k – Biblioteka Naukowa Instytutu Reumatologii
 w Warszawie
 Dr Jolanta P r z y ł u s k a – Biblioteka Naukowa Instytutu Medycyny Pracy im.
 prof. Jerzego Nofera w Łodzi
 Mgr Urszula P u s z k i e w i c z – Biblioteka Główna Akademii Medycznej
 w Białymstoku
 Mgr inż. Edyta R o g o w s k a – Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii
 Medycznej w Szczecinie
 Mgr Regina R o h l e d e r – Biblioteka Główna Politechniki Wrocławskiej
 Mgr Renata S e w e r y n i a k – Biblioteka Naukowa Centrum Medycznego
 Kształcenia Podyplomowego w Warszawie
 Mgr inż. Lucjan S t a l m a c h – Biblioteka Medyczna Collegium Medicum
 Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
 Mgr Marta S t o k u l a k – Biblioteka Medyczna Collegium Medicum
 Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Mgr Anna S t r u m i ł ł o – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Prof. dr hab. Jerzy S u p a d y – Katedra Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Mgr inż. Piotr S z e f l i Ń s k i – Zakład Akademickiej Sieci Bibliotecznej PŁ, Centrum Komputerowe Politechniki Łódzkiej

Doc. dr Zdzisław Piotr S z k u t n i k – Wydział Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Umiejętności Społecznych w Poznaniu

Mgr Grzegorz Marek Ś w i ę ć k o w s k i – Biblioteka Naukowa Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie

Mgr Teresa T r z c i a n o w s k a – G r z y w a c z – Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Mgr Anna U r y g a – Biblioteka Medyczna Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Mgr Irmina U t r a t a – Biblioteka Główna Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Mgr Halina W a n a t o w s k a – Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

Mgr Ewa W i e c z o r e k – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Mgr Halina W i l c z y Ń s k a – Biblioteka Naukowa Instytutu Kardiologii im. kard. Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Dr Ryszard Ż m u d a – Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

SKOROWIDZE

Mgr Magdalena Kaźmierczak
Łódź – UM

INDEKS OSOBOWY I NAZW GEOGRAFICZNYCH

Wstęp

Forum Bibliotek Medycznych/Medical Library Forum jest udostępniane Czytelnikom w wersji drukowanej i elektronicznej.

Pragnąc podnieść wartość informacyjną półrocznika opracowano do wersji on-line dwa skorowidze: indeks osobowy i nazw geograficznych. Pierwszy zawiera w układzie alfabetycznym nazwiska osób wymienionych na łamach czasopisma, a drugi nazwy miejscowości, krajów i innych nazw geograficznych. Zamieszczono również Wykaz skrótów. Skorowidze powinny ułatwić korzystanie z zarejestrowanych materiałów.

Wersja elektroniczna w/w ogólnopolskiego periodyku jest dostępna w pliku pdf ze strony internetowej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (<http://www.bg.umed.lodz.pl>). Do jego otworzenia należy wykorzystać program Adobe Acrobat Reader (www.adobe.com/products/acrobat/readstep2.html).

Wykaz skrótów

AGH	– Akademia Górniczo-Hutnicza	bibliogr.	– bibliografia
al.	– aleja	Biul.	– Biuletyn
AM	– Akademia Medyczna	BM	– Biblioteka Medyczna
AMG	– Akademia Medyczna w Gdańsku	BN	– Biblioteka Naukowa
art.	– artykuł	br.	– bieżącego roku
ASP	– Akademia Sztuk Pięknych	BZCz	– <i>Bibliografia Zawartości Czasopism</i>
b.	– była	CKCZ	– Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych
BG	– Biblioteka Główna		

CM	– Collegium Medicum	IPCZDz	– Instytut Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka
cm	– centymetr	IR	– Instytut Reumatologiczny
CMKP	– Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego	ISO	– International Organization for Standardization
CMUJ	– Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego	ISSN	– International Standard Serial Number
doc.	– docent	itp.	– i tym podobne
dr	– doktor	jedn.	– jednostek
ds.	– do spraw	JM	– Jego Magnificencja
dyw.	– dywizji	k.	– koło
Dz.U.	– <i>Dziennik Ustaw</i>	KaRo	– Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich
EAHIL	– European Association for Health Information and Libraries	KBN	– Komitet Badań Naukowych
EBIB	– <i>Elektorniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy</i>	lek.	– lekarz
egz.	– egzemplarz	lic.	– licencjat
GBL	– Główna Biblioteka Lekarska	ŁASB	– Łódzka Akademicka Sieć Biblioteczna
gen.	– generał	m ²	– metry kwadratowe
GG	– Gadu Gadu	m ³	– metry sześcienne
godz.	– godzina	med.	– medyczny
hab.	– habilitowany	MeSH	– Medical Subject Headings
IB	– <i>Informacja Bieżąca</i>	mgr	– magister
ICZMP	– Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki	n.med.	– nauk medycznych
IF	– Impact Factor	n.przyr.	– nauk przyrodniczych
IFLA	– The International Federation of Library Associations and Institutions	np.	– na przykład
IK	– Instytut Kardiologii	nr	– numer
il.	– ilustracja	NUKAT	– Centralny Uniwersalny Katalog Polskich Bibliotek Naukowych
im.	– imienia	OCLC	– Online Computer Library Center
IMDiK	– Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej	Oddz.	– Oddział
IMiD	– Instytut Matki i Dziecka	oprac.	– opracowane
IMP	– Instytut Medycyny Pracy	p.	– pokój
IMW	– Instytut Medycyny Wsi	PAM	– Pomorska Akademia Medyczna
inw.	– inwentarz	PAN	– Polska Akademia Nauk
inż.	– inżynier	PBL	– <i>Polska Bibliografia Lekarska</i>

pkt	– punkt	tyt.	– tytuł
PL	– Politechnika Łódzka	tzw.	– tak zwany
plk	– pułkownik	UJ	– Uniwersytet Jagielloński
portr.	– portret	ul.	– ulica
poz.	– pozycja	UM	– Uniwersytet Medyczny
ppłk	– podpułkownik	UMK	– Uniwersytet Mikołaja Kopernika
prof.	– profesor	ust.	– ustęp
pt.	– pod tytułem	UW-M	– Uniwersytet Warmińsko- Mazurski
PWr	– Politechnika Wrocławska	vol.	– wolumin
PWSFTviT	– Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna	WAM	– Wojskowa Akademia Medyczna
R.	– rocznik, rok	WHO	– World Health Organization
RLG	– Research Libraries Group	WIM	– Wojskowy Instytut Medyczny
rozdz.	– rozdział	WSUS	– Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych
s.	– strona	WUM	– Warszawski Uniwersytet Medyczny
SBP	– Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich	wydz.	– wydział
SCI	– Science Citation Index	wykr.	– wykres
Sum.	– Summary	z.	– zeszyt
supl.	– suplement	zł	– złoty
ŚAM	– Śląska Akademia Medyczna		
SUM	– Śląski Uniwersytet Medyczny		
T.	– tom		
tab.	– tabela		
tel.	– telefon		

Indeks osobowy

- Adamczyk Justyna 176
Altman Douglas G. 397
Anders Władysław 104
Andrzejczak Ryszard 12
Andrzejewska Anna 28, 281, il. 281
Armstrong Chris 203
Arte Assunta 178
Augustynowicz Danuta 6, 46, 269, 480, 501
Augustynowicz Halina 79
- Bablok Leszek 2, 14, 114, 121, portr. 121
Bańkowska Jadwiga 444, 445
Barg Leszek 36, 84, 106
Bartnik Helena 50
Bartosińska - Kasierska Monika 245
Bator Beata 4, 5, 24, 116, 180, 268, 276, 418, 501, il. 276
Bawden David 203
Bednarek Bożena 64
Białek Teresa 22
Biegański Władysław 95, 143
Birska Renata 2, 3, 26, 86, 108, 116, 140, 179, 267, 281, 501, il. 281
Bralczyk Edyta 114
Brandys Jadwiga 71, 280, il. 280
Brazier Hugh 497
Breerton Antony 179
Breker Krystyna 5, 268, 443, 444, 445, 501
Brennan Croft Janet 203
Brębowicz Grzegorz 12
Brodowski Włodzimierz 98
Brudziński Józef Polikarp 84, 466
Brzeziński Tadeusz 104
Budek Dagmara 2, 3, 5, 32, 83, 87, 90, 110, 116, 165, 267, 281, 374, 500, 501, il. 281, portr. 83
- Budzińska Grażyna 34
Bugalska Barbara 6, 43, 269, 276, 471, 501, il. 276
Bukowska Karolina 18
Burchard Maria 267, 285
Busse-Turczyńska Ewa 3, 5, 26, 64, 88, 116, 123, 127, 140, 149, 268, 426, 429, 501, il. 123, 127
Bzierba Beata 26
- Całek Danuta 25
Capelik Janina 33
Chalmers Iain 392, 397
Chazan Ryszard 13
Chmiel Aleksander 29, 101, 104
Chmielecka-Konieczna Bożenna 446
Chosia Maria 14
Chrobak Ewa 48
Chudzik Renata 35
Chyczewski Lech 13
Collin Simon M. H. 179
Crawford Walt 199
Cwer Jolanta 281, il. 281
Czajka Barbara 284
Czarnecka Agnieszka 4, 114, 117, 125, 212, 228, 467, 501, il. 125
Czerczak Sławomir 451
Czujkowska Krystyna 40, 76, 269
Czyżak Dominika 179
- Ćwiekowa Jadwiga 388
- Dąbrowska-Charytoniuk Danuta 2, 5, 17, 108, 267, 389, 501
Dąbrowski Jan 3, 15, 35, 500, 501, portr. 15
Delamothe Tony 390, 391, 397, 398,
Dembowska Maria, red. 451
Deresz Elżbieta 49

- Dickersin Kay 497
 Dobrogowska-Schlebusch Ewa 65
 Dobrowolski Zdzisław 179
 Dobrzyńska-Lankosz Ewa 3, 9, 14, 265, 281, 284, 499, 500, 502, il. 281, portr. 9
 Dominas Ewa 18
 Dorsch Josephine L. 497
 Douglas G. Altman 392
 Drogosz Jacek 4, 6, 49, 116, 186, 269, 469, 502
 Drożdż Elżbieta 26
 Duley L. 392, 398
 Durka Piotr Jerzy 179
 Dusińska Halina 364
 Dusza Magdalena 34
 Dybała Jarosław 35
 Dyjas Wioletta 22
 Dyrda Jerzy Marian 2, 23, red. 23, 109, 110
 Dyszkiewicz Wojciech 13
 Dziekańska Ewa 179

 Eastwood A. 392, 398
 Edwards Margaret J. A. 179
 Eysenbach Gunther 398, 395

 Feret Błażej 4, 172, 265, 285, 286, 502
 Fiedor Piotr 114, 121, portr. 121
 Figel Dorota 18
 Filimoniuk Anna 17
 Firek Teresa 44, 94
 Fosmire Michael 203
 Fotyga Paulina 28
 Franke Jerzy 179
 Fronczak Stella 41, 269, 476, il. 132
 Fryzowska-Chrobot Iwona 48

 Gałęcka Jolanta 50
 Gawarecki Wiktor 394, 398

 Gawrońska-Szklarz Barbara 13
 Gębka Barbara 116, 266, 285
 Gilbody S. 392, 398
 Ginn David S. 497
 Glinka Ryszard 273, 284, il. 273
 Gliński Wiesław 120, portr. 120
 Głębocki Jacek 4, 117, 266, 277, 285, 320, 364, 502, il. 277
 Głowacka Ewa 139, 179
 Głuś Bronisław 445
 Godzina Beata 73
 Gorczewska Małgorzata 4, 20, 117, 127, 249, 502, il. 127
 Gorman Michael 397, 398
 Górecka-Kleijns Teresa 266, 274, 285, il. 274
 Górny Mirosław 135, 139
 Górski Henryk 444, 445
 Górski Jan 12
 Grabik Michał 6, 14, 501, 502, portr. 501
 Grała Barbara 5, 268, 445, 446, 502
 Grassmann Magdalena 17
 Gray Susanne M. 170
 Greene Hanna 266, 282, 285, il. 282
 Grodzka Danuta 364
 Grodzka Hanna 6, 79, 269, 480, 502
 Grot Ewa 426
 Gruszka Barbara, red. 110
 Grygorowicz Anna 2, 4, 13, 20, 86, 93, 108, 117, 249, 264, 315, 502
 Grzędzielewska Ewa 3, 5, 6, 29, 109, 149, 150, 269, 270, 316, 453, 488, 490, 495, 502
 Grzonka Maryla 93
 Gurbiel Ewa 179
 Gustowski Wojciech 64
 Gutenberg Jan 379
 Gutowska Irena 45
 Gwoździńska Agnieszka 2, 14

- Hajduk Roma 5, 116, 269, 453, 502
 Hallmann-Mikołajczak Aleksandra 5, 268, 279, 414, 502, il. 279
 Haraldstad Anne Marie 493
 Haremza Maria 5, 269, 453, 502
 Hellmann Andrzej 13
 Hickey Thomas Butler 203
 Hoey John 388
 Howorka Bolesław 4, 85, 106, 108, 109, 117, 122, 254, 267, 270, 277, 281, 284, 350, 357, 502, il. 122, 123, 277, 281
 Hus Anna 5, 268, 278, 435, 503, il. 278
 Husem Elizabeth 490, 493

 Jachimiak Iwona 32
 Jacquesson Alain 197
 Jakobsson Arne 88
 Jamiołkowski Andrzej 12
 Janowicz Eugeniusz 86, 106
 Jaśkiewicz Barbara 72
 Jaworska Danuta 87, 107, 122, 123, 265, 268, 277, 281, 284, il. 122, 123, 277, 281
 Jazdon Artur 139
 Johnson Gareth J. 398
 Jolibois Samuel 388
 Jonas D. 179

 Kacprzak Marcin 96
 Kaczmarek Jan 109, red.108
 Kaczmarek Krzysztof 445
 Kafel Medard 36
 Kaliszan Roman 12
 Kamiński Tomasz 49
 Kaniak Barbara 23
 Kapuścik Janusz 11, 109
 Karasek Michał 2, 3, 8, 12-14, 265, 273, 284, 499, 500, 502, il. 273, portr. 8, 273
 Karaś Barbara 25
 Karczewska Małgorzata 114, il. 129
 Karczewski W. 388
 Kasperska Beata 264
 Kassirer Jerome P. 398
 Kasztelowicz P. 179
 Kaźmierczak Magdalena 6, 14, 28, 502, 505, port. 505,
 Kitajewski M. 179
 Kleef Jan-Erik van 87
 Klim Dagmara 5, 38, 269, 451, 502
 Klimesch Reiner 266, 285
 Klimka Roberta 394
 Kołodziej Marzena 114
 Kołodziejski Piotr 2, 14
 Komasara Irena 107
 Konieczna Danuta 50
 Konikowski Jacek 179
 Konopka Stanisław 97, 98, 103, 360, 461, 463, red. 454
 Korfel Ireneusz 5, 268, 418, 502
 Kosater Andrzej 79
 Kosiaty Jarosław 179
 Kosik Teresa 18
 Kot Anna 6, 33, 114, 269, 464, 502, il. 129
 Kotarbiński Tadeusz 141, 143, 149
 Kowalczyk Diana 46, 86
 Kozakiewicz Witold 27, 92, 281, 446, il. 281
 Kozłowska Liljana 73
 Kraszewska Elżbieta 20, 92
 Kretaviciene Meile 493
 Krucz- Pyrka Katarzyna 71
 Krysiak Ewa 394, 398
 Krzewińska Elżbieta, il. 132
 Krzewińska Lucja 28
 Krzyk Alicja 25
 Krzyżaniak Piotr 149, 266, 285, 316
 Krzyżaniak Teresa 18
 Książek Andrzej 12
 Kubala Krystyna 106
 Kubów Stefan 140, 149

- Kuczkowska Małgorzata 34
 Kulińska Maria 34
 Kuller Alia B. 497
 Kupis Agnieszka 28
 Kurdziel Teresa 5, 268, 414, 502
 Kurnatowski Andrzej 29
 Kurowiak Jacek 26
 Kuźmiński Dariusz 266, 285
 Kwiatkowska-Boryś Agnieszka 23
- Lampka-Jaworska Barbara 6, 269, 477, 502
 Lasocka Jolanta 48
 Latawiec Piotr 265, 284
 Laval Józefa de 86, 106, 107, 315, 316
 Lefebvre Carol 497
 Lelewel Joachim 140
 Lemińska Danuta 32
 Lenarcik Anna 26
 Lengiewicz Jerzy 18, 104
 Lengiewicz Wiktoria Ilona 104
 Lessen Monika 281, il. 281
 Leś Bartłomiej 179
 Lewiński Andrzej 3, 7, 12, 14, 265, 272, 273, 284, 498, 500, 503, il. 273, portr. 7, 272
 Lewis Ruth A. 497
 Liberski Paweł Piotr 13, 272, il. 272
 Liniecki Julian 29, 92, 99, 103
 Lonsdale Ray 203
- Łagodzińska-Małyszko Teresa 50
 Łuczyk A. 177
 Łukasiewicz Grażyna 92, 93, 108, 271, 281, il. 271, 281
 Łyszkiewicz Teresa 91
- Maciejewska Łucja 245
 Maciejewski Ryszard 13
 Madej-Gruszka Agnieszka 45, 79
- Majewska-Piątkowska Anna 4, 5, 117, 245, 268, 398, 416, 503
 Majewski Marek 130, il. 130
 Malecki Jerzy 5, 267, 360, 364, 503
 Malicka Ewa 26
 Małecka-Tendra Ewa 99
 Marcinek Marzena 172
 Marszałkowska Barbara 18
 Martin Thomas P. 497
 Masadyńska Grażyna 285
 Masadyński Leszek 4, 266, 285, 345, 503
 Masternak Dominika 43
 Maszkiewicz Mariusz 83
 Matusiak Marek 445
 Mazurkiewicz Maria 2, 13
 Mc Carthy Laine H. 497
 Mead Thomas L. 497
 Michałowska Ewa 92
 Mikiel Andrzej 79
 Miksza Anna 71
 Miksza Marcin 71
 Mikulicz-Radecki Jan 36
 Mikulska Barbara 2
 Miłkowska Narcyza 28
 Miłkowski Jerzy 444
 Miodunka Władysław 13
 Miozga Joanna, red. 110
 Miseviciene Irena 491
 Miszczak Ewa 75
 Miś Bogdan 198
 Modrzejewska Lucyna 3, 4, 86, 116, 170, 197, 503
 Modrzejewska Mirosława 20
 Mrzygłód Maria 22
 Muelver Jerry 179
 Müldner - Kurpeta Mirosława 3, 100, 108, 111, 114, 119, 122, 262, il. 122, portr. 119
 Müllner Marcus 390, 398
 Musioł Karol 12

- Nantka-Namirski Adam 79
 Nawrocka-Knapik Katarzyna 40
 Nicholas David 171
 Niebudek-Gregorczyk Iwona 73
 Niedźwiedzka Barbara 6, 27, 270, 275, 388, 495, 503, il.275
 Nierzwicki Krzysztof 2, 18, 86, 90, 108, 267
 Nieszporska Katarzyna 43
 Niewalda Monika 25
 Niewiara Urszula 25
 Nieznanowska Weronika 106
 Nikisch Andrzej Jan 87
 Nikliński Jacek 13
 Noga Krzysztof 23
 Nowacki Przemysław 12
 Nowak Ewa 22
 Nowakowska Izabela 281, il.281
 Nowicka-Lemieszek Jolanta 73
 Nyga Krystyna 29
- O**chendowski Eugeniusz 359
 Ochman Małgorzata 12
 Ogrodniczek Bartłomiej 26
 Olbomska Ewa 5, 32, 87, 269, 461, 503
 Opióła Monika 2, 14
 Orłowska Ewa 73
 Osińska Joanna 79
 Öström Magdalena 96
 Ostrowska Jolanta 42, 73
 Otulakowska Justyna 20
- Pacholska Anna 388
 Padzik Anna 48
 Palca Joseph 395, 398
 Paluszkiewicz Anna 197
 Panter Ewa 32
 Pastine Maureen 203
 Paszkiewicz Ludwik 98
 Patyra Leokadia 106
- Paul Barbara 29
 Pawlak Małgorzata 20
 Pawlik Wiesław 13
 Pawłowska Maria 197
 Pawłowska Ewa 22
 Pączek Leszek 12
 Pelko Maciej 87
 Pepol Anna 175
 Piątek Regina 117
 Piechota Jolanta 28
 Piekarczyk Janusz 114, 120, portr. 120
 Piernikarska Aleksandra 26
 Pierzchała Władysław 13
 Pietruszewski Grzegorz 4, 266, 285, 320, 364, 503
 Pigoń Edward 5, 11, 267, 365, 469, 471, 503
 Pindlowa Wanda 197, 398
 Piotrowicz Aniela 2, 3, 10, 11, 14, 29, 31, 85, 101, 107, 116, 124, 133, 149, 262, 265, 267, 281, 284, 316, 318, 372, 388, 490, 495, 499, 500, 503, il. 124, 281, portr. 10, red. 108, 109
 Piotrowska Ewa 245, 237, 389, 398,
 Piotrowska Jadwiga 106, 284
 Pisarek Dorota 18
 Plewińska Magdalena Elżbieta 6, 500, 503, przekł. 14
 Plichta Jadwiga 87
 Pluskota Jerzy 282, il. 282
 Popławska Eugenia 5, 268, 398, 416, 503
 Portacha Anna 467
 Posadzy Maria 3, 15, 116, 450, 503
 Powideł Zofia 364, 471, 469
 Price Solla Derek de la 388
 Pritchard Alan 388
 Prończuk Anna 6, 94, 269, 280, 479, 503, il.280
 Prusiński Antoni 29
 Przekop Waldemar 41

- Przewieś Urszula 2, 14, 28
 Przybylski Wojciech 266, 285
 Przyłuska Jolanta 3-5, 38, 40, 52, 116, 193, 267, 269, 379, 447, 500, 503, portr. 52
 Puskiewicz Urszula 5, 268, 404, 503
 Puzio Alfred 106, red. 23
- Rabow Ingegerd 494
 Raław Danuta 79
 Raczyńska Anna 75
 Ranganathan Shiyali Ramamrita 141, 149
 Redłowska Elżbieta 445
 Richards Daniel T. 497
 Robinson Lyn 203
 Robowska Katarzyna 37
 Rogowska Edyta 3, 5, 32, 116, 123, 126, 132, 165, 267, 269, 374, 461, 503, il. 123, 126, 132
 Rohleder Regina 5, 268, 279, 285, 400, 503, il. 279
 Rolinson Janet 497
 Rosiak Janina 444
 Rozmiarek Barbara 29
 Rudnicka Halina 79
 Rudowski Przemysław 116
 Rudowski Robert 114, 116
- Sadownik Renata 26
 Salmi Lisa 492
 Sapa Remigiusz 64, 179
 Sarosiek Krystyna 107
 Scherer Roberta 497
 Scherrer Carol S. 497
 Schröder Renata 30
 Seweryniak Renata 2, 6, 48, 71, 269, 467, 503
 Skrzypecka Alicja 269
 Slesar Małgorzata 18
- Sławińska Renata 2, 34, 107, 125, 268, 281, il. 125, 281
 Słowińska-Srzednicka Jadwiga 12
 Smektała Tymon 64
 Smith Richard 179, 390, 398
 Smith Jack T. 497
 Smyk Lucyna 85, 107
 Sobczak Mirosława 49
 Song F. 392, 398
 Sordylowa Barbara 451
 Stalmach Lucjan 3, 25, 116, 124, 180, 398, 503, il. 124
 Stasiak Jolanta 281, il. 281
 Stefaniak Barbara 388
 Stepowicz Marek 237, 390, 398
 Stokaluk Marta 4, 5, 25, 116, 180, 268, 418, 503
 Stormont Sam 203
 Strumiłło Anna 3, 27, 93, 105, 281, 500, 504, il. 281, portr. 105
 Sułkowska Lucyna 109
 Sundin Olof 492
 Supady Jerzy 14, 273, 284, 498, 500, 504, il. 273, portr. 498, rec. 2, 6
 Sybilska Zofia 44, 269
 Szałański Karol 18
 Szczurek Wiesław 266, 285
 Szczypińska Edyta 467
 Szczypka Marcin 266, 285
 Szczypkowski Andrzej 445
 Szeffiński Piotr 4, 265, 285, 308, 504
 Szerksznis Żaneta 64
 Szkutnik Zdzisław Piotr 4, 266, 274, 285, 318, 504, il. 274
 Szloser Marta 64
 Szopińska Lidia 41, 73, 269, 280, il. 280
 Szot Władysław 106
 Szugajew Jadwiga 114
 Szumilewicz Joanna 29, 99, 103

- Ścierwicka Jadwiga 28, 264, 281,
il. 281
- Ślósarska Danuta 17
- Śniechowska-Karpińska Anastazja 64
- Święćkowska Marta 71
- Święćkowski Grzegorz Marek 6, 43,
91, 278, 269, 479, 504, il. 278
- Świgoń Michał 143, 149
- Świrgoń Marzena 187
- Świtaj Aneta 20
- Świtek Wiesław 107, 444
- Tadeusiewicz Hanna 265, 269, 273, 275,
284, il. 273, 275
- Tafil-Klawe Małgorzata 13
- Tarkowski Paweł 114, il. 129
- Teskey Patrick 398
- Tołłoczko Tadeusz 116
- Tołłoczko-Tur Wiktoria 18, 101
- Torlińska Barbara 490, 495
- Traczyk Władysław Z. 29
- Trąbała Małgorzata 35
- Tretyn Andrzej 13
- Trzciankowska-Grzywacz Teresa 6, 34,
269, 484, 504
- Tulczyński Aleksander 48
- Turczyńska Ewa 179
- Uramowska Magdalena 35
- Urbańczyk Barbara 245
- Urquhart Christine J. 497
- Urquhart Donald 141, 149
- Urquhart Elaine 398
- Uryga Anna 2, 5, 24, 107, 110, 116, 267,
281, 366, 398, 504, il. 281
- Utrata Irminda 2, 4, 33, 104, 117, 119, 122,
123, 204, 504, il. 122, 123, 129, portr.
119
- Valauskas Edward J. 396, 398
- Vinci Leonardo da 103
- Walczewski Krzysztof 265, 284, 444,
445, 280, il. 280
- Wanatowska Halina 2, 4, 5, 126, 237,
268, 410, 504, il. 126
- Weller Ann C. 395, 398
- Wenikajtis Bożena 445
- Wessel Charles B. 497
- Wessely Simon 388
- Wieczorek Ewa 5, 28, 268, 281, 437,
446, 504, il. 132, 281
- Wienholz H. 495
- Więcek-Palmowska Małgorzata 28,
281, il. 281
- Wiktorowska Bogumiła 28, 446
- Wilczyńska Halina 6, 42, 73, 132, 269,
280, 475, 504, il. 132, 280
- Winławski Włodzimierz 14
- Wiszniewski Andrzej 388
- Włodyka Barbara 22
- Włostowska Ewa 49, 364, 469, 471
- Wojciechowski Jacek 447, 451
- Wojczyńska Magdalena 64
- Wojdalska Bogumiła 48
- Wojtyńska Marta 48
- Wolniewicz Tomasz 267, 285
- Wolniewicz-Pujanek Iwona 102
- Wordliczek Jerzy 13
- Woy-Wojciechowski Jerzy 142, 143
- Woźniak Leszek 29
- Wójcik Barbara 33, 114, il. 129
- Wypych Włodzimierz 245
- Wysocki Jacek 13
- Young Elisabeth 203
- Zając Renata 237, 245, 389, 398
- Zakrzewska Elżbieta 46
- Zauder Urszula 446

Zawado Hanna 393, 398	Żbikowski Jakub 49
Zdeb Urszula 25	Żmigrodzki Zbigniew 140, 149, 388
Zejda Jan 13	Żmuda Ryszard 2-4, 11, 12, 27, 87, 93,
Zielińska Ewa 79	95, 103, 107, 109-111, 264, 265, 270,
Ziętek Marek 13	271, 277, 280, 281, 284, 498, 499, 500,
Ziółkowska Krystyna 22	504, il. 271, 278, 280, 281, portr. 11,
Zuckerman A.J. 398	red. nacz. 2, 498, 500
Zwonik-Majdak Małgorzata 22	

Indeks nazw geograficznych

A alsmeer 266, 274, 285	B ytom 22, 416
A lghero 489	C hełm 135
A ustralia 135, 384, 385	C hełm - Okuninka 139
A ustria 384, 385, 484	C hiny 201, 384, 385
B arcelona 489	C iechanów 57, 91, 97
B elgia 384, 385	C ieszyn 11, 24, 110
B ełchatów 57	C oimbra 489
B erlin 266, 285, 490	C zechosłowacja 384, 385
B ethesda 491	C zechy 384, 385
B iałoruś 92	C zęstochowa 57
B iałowieża 18, 108	D ania 384, 385
B iałystok 1, 2, 5, 12, 13, 16-18,	E lbląg 57
55, 65, 84, 86, 87, 90, 92, 93, 95, 96,	E stonia 490, 493, 489
99, 100-104, 106-108, 150-159, 161,	E uropa 6, 12, 19, 62, 285, 489, 495;
162, 164, 176, 177, 267, 268, 316, 342,	- Środkowo - Wschodnia
367, 368, 372, 388, 404, 406, 501, 503	489; - Zachodnia 260
B ielsko - Biała 57, 328	F iladelfia 116, 168, 198, 203,
B olonia 489	448, 461
B oras 492	F inlandia 384, 385, 492
B razylia 384, 385	F rancja 384, 385
B ruksela 489	F rankfurt 93
B ydgoszcz 1, 2, 4, 5, 12, 13, 16,	G dańsk 1, 2, 5, 12, 13, 16, 20-22,
18-20, 54, 62, 66, 86-88, 90, 91, 93,	54, 62, 63, 66, 84, 86-97, 99-106,
106, 108, 126, 135, 150-159, 161-164,	
166, 168, 170, 175, 176, 186, 197, 237,	
267, 268, 316, 367, 368, 372, 410-412,	
503, 504	

- 108, 127, 144, 150-164, 166, 176
178, 249, 251, 265, 268, 279, 315,
316, 318, 331, 332, 334, 368, 372,
410, 414, 502
- Gdynia** 88
- Genewa** 448
- Gorzów Wielkopolski** 57
- Grecja** 384, 385
- Grodno** 89
- Hiszpania** 384-386, 494
- Holandia** 285, 384, 385
- Indie** 384, 385
- Irlandia** 385, 490
- Izrael** 384, 385
- Japonia** 201, 384, 385
- Jugosławia** 384, 385
- Kalisz** 91
- Kanada** 365, 384, 385
- Katowice** 2, 4, 5, 12, 13, 16, 22-24,
54, 57, 62, 67, 83-85, 87- 89, 93, 95,
96, 98-102, 104, 106, 107, 110, 134,
150-158, 160, 161, 163, 164, 166-168,
176, 177, 245, 246, 248, 268, 316, 340-
342, 367-372, 398, 416, 477, 503;
Ligota 22, 23
- Kazimierz Dolny** 11, 108
- Kielce** 57
- Kolonia** 489, 490,
- Kołobrzeg** 33
- Koszalin** 33, 57
- Kowno** 493
- Kraków** 1, 2, 4, 5, 9, 11-14, 16, 24,
26, 36, 37, 55, 57, 62, 63, 67, 82-85,
88, 90-92, 94, 95, 97, 98, 100-102, 104,
106, 110, 124, 134, 135, 147, 150-164,
166, 169, 174, 180, 183, 185, 186, 265-
268, 270, 275, 276, 281, 284, 285, 340-
342, 366-368, 370-372, 418, 477,
494, 495, 499, 501-504
- Kujawy** 20, 87, 91, 96, 98
- Linköping** 96
- Litwa** 490, 491, 493
- Londyn** 266, 282, 285, 489
- Lubelskie** 98
- Lublin** 2, 5, 11-13, 16, 26, 27, 37,
55, 59, 62, 68, 74, 85, 86, 88, 95, 102,
106-108, 127, 135, 140, 150-156, 158-
164, 166, 176, 177, 179, 267, 268, 278,
281, 324, 367-369, 371, 372, 426, 427,
429-435, 477, 501, 502
- Lund** 494
- Lwów** 484
- Łańcut** 347
- Łotwa** 490, 493
- Łódź** 1, -5, 7, 8, 11-14, 16, 27, 29, 37,
38, 52, 54, 59-61, 63, 68, 75, 78, 80,
84, 85, 87-89, 91-95, 98-112, 150, 152-
160, 162-164, 166, 167, 193, 195, 197,
263-265, 267-273, 275, 277, 280, 281,
284-298, 300-302, 304-309, 312, 320-
323, 334, 340-342, 348, 349, 356, 366-
373, 379, 437, 440, 443, 445-447, 451,
477, 498-505; -**Fabryczna** 264;
-**Kaliska** 264
- Małopolskie** 84
- Mazowieckie** 348
- Meksyk** 384, 385
- Międzyzdroje** 107, 316, 474,
- Montpellier** 489
- Nałęczów** 107
- Niemcy** 285, 365, 384, 385, 484
- Norwegia** 384

- Nowa Zelandia 384, 385
- Olsztyn 15, 16, 50, 51, 57
- Opole 23, 24, 57, 99, 110
- Oslo 489-491, 493, 495
- Pelplin 19
- Pensylwania 198, 201
- Piotrków Trybunalski 349
- Pittsburg 201
- Podlaskie 100
- Polska 3, 4, 5, 10-13, 15, 16, 19, 26, 33, 36, 49, 82, 88, 94, 95, 98, 101, 102, 104, 107, 108, 110, 133, 135, 141, 146, 166, 168, 171-174, 178, 179, 224, 237, 254, 262, 284-286, 308, 316, 320, 321, 354, 355, 360, 366, 373, 383, 384, 386-388, 391, 426, 434, 449, 470, 472, 477, 490, 498
- Pomorze 20, 87, 91, 96, 98;
-Zachodnie 463
- Poznań 1, 2, 4, 5, 10, 12-14, 16, 29-31, 54, 55, 63, 69, 84-87, 89-93, 96-98, 99, 101-103, 106-109, 122, 124, 133, 134, 146, 147, 150-168, 175-177, 262, 254, 262, 265-267, 269, 270, 274, 277, 281, 284, 285, 316-318, 320, 323, 345, 350, 362, 367-372, 388, 431, 442, 453, 457, 459-462, 477, 488-490, 499, 502-504
- Praga 489
- Radom 57
- Rokietnica 22, 23, 416
- Rosja 384, 385
- Republika Południowej Afryki 384, 385
- Rumunia 384, 385, 490
- Rzeszów 57
- San Francisco 99
- Santander 494
- Sieradz 349
- Słowacja 365
- Słubice 93
- Słupsk 57
- Sosnowiec 16, 22, 23, 40, 59, 75, 416
- Stany Zjednoczone Ameryki Północnej 147, 172, 198, 378, 380, 384, 385, 389, 438, 473, 489-491
- Stare Miasto 117
- Stawisko 117, 131, 132,
- Szczecin 2, 6, 12-14, 16, 32, 33, 55, 62, 69, 83, 87, 88, 90-92, 94-96, 100-104, 106, 107, 110, 122, 123, 126, 150-163, 165-168, 176, 177, 265, 267-269, 277, 281, 316, 367-372, 374, 461, 500, 501, 503
- Sztokholm 475
- Szwajcaria 384, 385
- Szwecja 86, 90, 96, 384-386, 461, 492, 494
- Śląsk 24, 95, 96; -Dolny 486;
-Górny 23, 24, 35, 36, 87, 93, 100-102, 104, 109, 110, 160, 322
- Tartu 489
- Tokio 489
- Toruń 1, 12-14, 18-20, 57, 66, 87, 90, 91, 93, 96, 98, 103, 104, 267, 285
- Ukraina 384, 385
- Utrecht 489
- Warszawa 1-4, 6, 11-14, 16, 33, 39-46, 48, 49, 54, 56, 58-63, 70-74, 76-82,

84-104, 106-109, 112-117, 119-123, 125, 130, 141, 146, 150-164, 166, 175- 177, 186, 204, 212, 262, 265-267, 269, 276, 278, 280, 282, 284, 317, 321, 340- 342, 360, 364, 365, 368, 372, 374, 417, 444, 462, 464, 465, 467, 469, 471, 475- 480, 498, 500-504; -W o l a 347; -U r s y n ó w 41	36, 47, 55, 56, 61, 70, 81, 83, 84, 86, 94, 98, 100, 102, 104, 106, 107, 125, 134, 150-161, 163, 164, 166-168, 171, 175-77, 245, 268, 269, 279, 281, 285, 340-342, 367-369, 372, 400, 484, 500, 501, 504, 503
W ę g r y 384, 385	Z a b r z e 22, 23, 416
W i e l k a B r y t a n i a 201, 365, 384, 385, 389, 448, 489	Z a c h o d n i o p o m o r s k i e 33, 99, 101, 102
W i e l k o p o l s k i e 84	Z i e l o n a G ó r a 57
W i t e b s k 89, 96, 103	Z w i ą z e k S o c j a l i s t y c z n y c h
W ł o c h y 384, 385	R e p u b l i k R a d z i e c k i c h
W ł o c ł a w e k 344	493
W r o c ł a w 1, 2, 6, 12, 13, 15, 16, 34-	